

Maanpuolustuskorkeakoulu

Julkaisusarja 1: Tutkimuksia nro 3

GLOBAALI JIHADISTINEN LIIKE KUMOUKSELLISEN SOTATAIDON KEHITTÄJÄNÄ

Antti Paronen

ANTTI PARONEN

GLOBALI JIHADISTINEN LIIKE KUMOUKSELLISEN
SOTATAIDON KEHITTÄJÄNÄ

Akateeminen väitöskirja, joka Maanpuolustuskorkeakoulun
tutkimusneuvoston suostumuksella esitetään julkisesti tarkistettavaksi
sotatieteiden tohtorin tutkintoa varten Maanpuolustuskorkeakoulun Itälinnake-
auditoriossa, Santahaminassa Helsingissä, torstaina 19. toukokuuta klo 10.

MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU
HELSINKI 2016

MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU
JULKAISUSARJA 1: TUTKIMUKSIA NRO 3

NATIONAL DEFENCE UNIVERSITY
SERIES 1: RESEARCH PUBLICATIONS NO. 3

**GLBAALI JIHADISTINEN LIIKE
KUMOUKSELLISEN SOTATAIDON KEHITTÄJÄNÄ**

ANTTI PARONEN

MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU
HELSINKI 2016

Antti Paronen: *Globaali jihadistinen liike kumonksellisen sotataidon kehittäjänä*
Maanpuolustuskorkeakoulu
Julkaisusarja 1: Tutkimuksia nro 3
Väitöskirja /
National Defence University
Series 1: Research Publications No. 3
Doctoral dissertation

Tekijä: Kapteeni, SM Antti Paronen

Ohjaava professori: Professori, kenrm (evp) Vesa Tynkkynen
Maanpuolustuskorkeakoulu

Esitarkastajat: Dosentti, VTI, ye-evl Jyri Raitasalo
Maanpuolustuskorkeakoulu

YTT Teemu Sinkkonen
Danish Institute of International Studies

Vastaväittäjät: ST, ye-maj Marko Palokangas
Maanpuolustuskorkeakoulu

VTI Christian Jokinen

Uusimmat julkaisut pdf-muodossa: <http://www.doria.fi/handle/10024/73990>

Kannen kuva: Olli Teirilä

ISBN 978-951-25-2763-2 (nid.)
ISBN 978-951-25-2764-9 (PDF)
ISSN 2342-9992 (painettu)
ISSN 2343-0001 (verkkojulkaisu)

Maanpuolustuskorkeakoulu
National Defence University

Juvenes Print
Tampere 2016

TIIVISTELMÄ

Tämän tutkimuksen lähtökohtana oli havainto siitä, että maailmanlaajuisen jihadismin toimet muistuttivat suuresti kumouksellista sodankäyntiä. Tarkastelemalla ilmiötä lähemmin oli nopeasti havaittavissa, että globaaliksi jihadistiseksi liikkeeksi tunnistettava toimija kävi ja oli kehittänyt taitoa käydä tällaista sotaa. Näin keskeiseksi tavoitteeksi tutkimukselle muodostuikin selvittää miten globaali jihadistinen liike oli kehittänyt kumouksellisen sodankäynnin sotataitoa ja sota-aidollista ajattelua.

Tämän tutkimuksen asetelma on perusluonteeltaan vertaileva. Se tarkastelee teoriaohjaavan sisällönanalyysin kautta kumouksellista sotataidollista kehitystä, tarkemmin sotataidollisen ajattelun kehitystä, vertaamalla globaalin jihadistisen liikkeen strategista ajattelua kumouksellista sotaa käyneiden strategioiden klassisiin mallinnuksiin. Strategioiden välinen vertailu suoritettiin tarkastelemalla globaalin jihadistisen liikkeen strategista ajattelua klassisista strategioista löydettävien vertailutasojen kautta.

Globaalia jihadismia tarkastellessa kävi selville sen monisyinen luonne. Tätä toimijaa ei sellaisenaan voi kutsua yhdeksi organisaatioksi, eikä pelkästään ideologiaksi. Globaali jihadistinen liike tässä tutkimuksessa hahmotettiin sosiaalisesti liikkeeksi, joka pitää sisällään yhteisen päämäärän eteen pyrkiviä, samaa ideologiaa tunnustavia organisaatiota, soluja ja yksittäisiä toimijoita.

Vertailevan analyysin perusteella voidaan sanoa, että sosiaaliliikemäisestä luonteesta huolimatta ja osaltaan sen ansiosta globaali jihadistinen liike on kyennyt kehittämään kumouksellisen sodan strategista ajattelua suuntaan, jossa hajaantunut organisaatiomuoto, rajaamaton toiminta-alue ja kauas tulevaisuuteen tähtäävä tavoitteenasettelu ovat yhteiseen ideologiseen katsontaan sitoutuneina muovanneet liikkeestä toimijan, joka on kyennyt selviämään hengissä mittavista vastatoimista huolimatta. Se on myös kyennyt ylläpitämään itsetarkoitukseksi muodostunutta operaatiotahtia tavalla joka asettaa modernille turvallisuusympäristölle jatkuvia ja vakavia haasteita.

Avainsanat: globaali, jihadismi, sosiaalinen liike, strategia, sotataito, sotataidollinen ajattelu, terrorismi, kumouksellinen sota, sodankäynti.

ABSTRACT

The starting point of this thesis was an observation that transnational jihadism shared many similarities with insurgency and revolutionary warfare. By observing the phenomenon more closely, it became clear that the global jihadist movement had indeed been waging - and developing the art - of this kind of warfare. Subsequently, ascertaining how the global jihadist movement had developed the art and doctrine of insurgent warfare became the central objective of the thesis.

This thesis is fundamentally comparative in its approach. By conducting a theory-guided analysis of the movement's strategic thought, it will examine the evolution of its operational art, more precisely its strategic thought, by comparing the global jihadist movements strategic thought to other strategic models of insurgent warfare. The comparison was undertaken by examining the global jihadist movement's strategic thought by utilizing the levels of analysis method, identified from other classical insurgent strategies.

By observing global jihadism, its multifaceted character became clear. The global jihadist movement cannot in itself be defined as a single and monolithic actor, nor is it simply an ideology. Rather, in this thesis the global jihadist movement is defined as a social movement, consisting of various organizations, cells, and individuals sharing the same ideology and objectives.

Through comparative analysis, this thesis argues that despite its character as a social movement, and partly due to it, the global jihadist movement has been able to develop its strategic thought related to insurgent warfare. This has led the movement into the direction of decentralization, broadening its area of operations to a global scale, and adopting an incremental, long term strategy to achieve its objectives, which have molded it into an entity, which has been able to survive despite the massive countermeasures deployed against it. Furthermore, it has also been able to maintain its operational tempo, which continues to pose a serious challenge to the modern security environment.

ESIPUHE

Tämän tutkimuksen tutkimussuunnitelma valmistui iltatöinä ruotsalais-suomalaisessa tukikohdassa pohjoisessa Afganistanissa loppuvuodesta 2009. Kyseinen kesä oli ollut kuuma, maassa oli käyty paljon odotetut presidentinvaalit, Yhdysvallat ISAF:n (International Security Assistance Force) johtovaltiona oli omaksunut kenraali Stanley McCrystalin johdolla uuden vastakumouksellisen strategian kohdatakseentistä tehokkaammin maassa kumouksellista sotaa käyvien toimijoiden luoman uhan. Konflikti oli eskaloitunut myös aiemmin rauhallisella maan pohjoisella alueella ja iskut erilaisia turvallisuusviranomaisia ja kansainvälisten joukkoja kohtaan olivat tulleet rutiininomaisiksi tapahtumiksi. Tällaiseen tilanteeseen saapuessani en nuorena upseerina arvannut millaisen maailmankuvan muutoksen minulle kyseinen kokemus niin ammatillisesti kuin ihmisenä saisi aikaan. Noina vuoden 2009 viimeisinä kuukausina eri operaatioihin osaa ottaessani kävi selville miten merkittävä sotilaallinen toimija kumouksellista, pitkällistä ja kansansuosi-oon perustuvaa sotaa käyvä, omasta mielestään moraalisesti oikeassa oleva toimija voi olla. Taktisen ja taisteluteknisen tason häviöistä huolimatta taho oli Henry Kissingeriä lainaten onnistuva, mikäli ei hävinnyt. Näin oli käyttämiensä keinojen väki- valtaisuudesta huolimatta.

Kiinnostukseni sotilaallisesti heikompaa osapuolta ja sen innovatiivisuutta kohtaan on herännyt jo ennen palvelustani ISAF-operaatioissa ja jatkunut myös sen jälkeen. Tämä tutkimus on osoitus siitä ajatuksesta, joka on lähtemättömänä säilynyt mieles- säni ja esimiesteni sekä läheisten kannustamana konkretisoitunut nyt luettavissanne olevaksi tuotteeksi. Urakka on ollut pitkä. Se alkoi sotahistoriaa aikanaan minulle opettaneen yleisesikuntamajuri, ST, Marko Palokankaan innostamana kadettikoulun päättyessä kulkien Keski-Aasiassa menetettyjen aseveljien muistotilaisuuksien kautta. Se jatkui haasteidensa myötä professorien Leskinen ja Kari kannustamana lopulta valmiiksi tuotteeksi. Vaikeuksista huolimatta matka tutkijalle itsessään on ollut kir- joissa ja kansissa olevaa teosta antoisampi. Suuresti on kiittäminen niitä, jotka ovat tutkimuksen tekemisessä minua tukeneet. Merkittävin kiitos kuuluu työn ohjaajalle kenraalimajuri (evp), professori Vesa Tynkkyselle, joka käski komentajana työlle määrääjän ja takasi hyvän käsken periaatteelle uskollisena sen toteuttamisen edelly- tykset. Minulle jäi näin vastuulleni ainoastaan toteutus. Suuren kiitoksen asiantunte- vista ja rakentavan kriittisistä kommentistaan ansaitsevat väitöskirjan esitarkastajat yleisesikuntaeverstiluutnantti, VIT, dosentti Jyri Raitasalo ja YTT Teemu Sinkko- nen. Samoin kiitoksen ansaitsevat kaikki vuosien saatossa sotahistorian seminaarei- hin osallistuneet ja niissä työtä kommentoineet. Erityiskiitokset osoitan heille joiden kanssa sain palvella sittemmin edesmenneellä Maanpuolustuskorkeakoulun Strategi- an laitoksella. Kaikki teistä ovat tuoneet jotakin tähän työhön, jokainen omalla ta- vaan. Taloudellisen tuen osoittamisesta on kiittäminen Suomen Marsalkka Manner-

heimin Sotatieteellistä rahastoa, Suomalaisen strategisen tutkimuksen ja seurannan tukisäätiötä sekä kauppaneuvos Werner Hacklinin säätiötä.

Haluan kiittää myös upseerisisartani, uutispäällikkö, FM Anu Vertasta väitöskirjan oikoluvusta ja nasevista kommentteista kapulakielisyyksiäni kohtaan. Samoin haluan kiittää ystävääni, M.Litt., M.Sc. Juha Saarista lukuisista mielenkiintoisista keskusteluista, rakentavasta kritiikistä, englanninkielisen tiivistelmän oikoluvusta sekä marraskuista yöitä synkemmästä huumoristaan, jonka kautta katsoen haasteet tutkimuksessa näyttäytyivät varsin pieninä. Kadettiveljeni, kapteeni, SM Olli Teirilä ansaitsee kiitoksen vaivannäöstään kansikuvan eteen. Hänen ansioikseen voidaan tämän työn suhteen lukea myös lukuisat ajatustenvaihdot ja panssarimiehen peräänantamattomuudella valettu usko työn valmistumista kohtaan. Korkean kiitoksen kirjan taitto työstä ansaitsee Maanpuolustuskorkeakoulun julkaisupäällikkö, FM Aki Aunala.

Osoitan kiitokseni myös niille joiden nimiä ei antamansa tiedon luonteen vuoksi voida paljastaa. Teille olen paljosta velkaa. Lämpimän kiitoksen varauksettomasta tuesta tahdon osoittaa äidilleni Maija Paroselle, isälleni Ari-Pekka Paroselle sekä puolisoilleen. Sydämellisimmän kiitoksen ansaitsee lämminsydämisin tuntemani ihminen, isoäitini Aune Kuusenhako. Poissaolevuuttani työn viimeistelyn aikana sietänyt Essi Lauri on myös kiitoksensa ansainnut. Olet kalleimpani.

Edesmennyt isoäitini Meeri Paronen ansaitsee kiitoksensa muistelman muodossa. Koulutusta arvostavana entisenä lottana ja evakkokarjalaisena hän kysyi minulta päättäessäni peruskouluopintojani, mitä aioin tehdä tulevaisuudessa opintojeni suhteen. Reaktionaan yliolkaiseen teinipojan arvailuuni mahdollisesta väliavuodesta hän yksinkertaisesti lausahti tätini puoleen kääntyen: *”kun ne tuossa iässä ovat niin tyhmiä.”* Meeri Paronen opetti minulle sen, että nälkä on paras mauste ja että maailmassa on hankittava itse omat kannuksensa.

Haluan omistaa tämän tutkimuksen ja väitöskirjan kansallisuuteen katsomatta niille aseveljilleni, jotka eivät koskaan palanneet Afganistanista.

Helsingissä helmikuussa 2016

Antti Paronen

SISÄLTÖ

TIIVISTELMÄ	i
ABSTRACT	ii
ESIPUHE	iii
1. JOHDANTO JA TUTKIMUSPERUSTEET	1
1.1. Johdatus tutkimukseen – ketterä kumouksellisuus	1
1.2. Sodan strateginen taso, kumouksellinen sota ja sotataidon historia	5
1.3. Aikaisempi tutkimus	11
1.4. Tutkimusongelma, tutkimuskysymykset ja tutkimuksen rakenne.....	16
1.5. Tutkimuksen rajaaminen.....	19
1.6. Tutkimusmenetelmät.....	21
1.7. Käsitteet ja määritelmät	25
1.8. Lähteistä.....	34
2. KUMOUKSELLISEN SODANKÄYNNIN PUOLI VUOSISATAA ...	41
2.1. Kumouksellisen sodankäynnin teoria.....	41
2.2. Kumouksellisen sodan strategiset mallit.....	47
2.2.1. Venäjän vallankumous – Lenin ja kaaderien kumouksellinen sota	49
2.2.2. Kiinan vallankumous ja kumouksellisen sodan teoretisointi – Mao ja pitkäaikainen kansansota	55
2.2.3. Latinalaisen Amerikan kumoukselliset vuosikymmenet – Kuuban vallankumous ja foco-strategia	64
2.2.4. Maalta kaupunkiin – 1960-luvun urbaanin sodankäynnin kumouksellinen strategia	69
2.3. Kumouksellisten strategioiden vertailutasot.....	76
2.3.1. Organisatorinen vertailutaso ja tavoitteen merkitys.....	79
2.3.2. Alueellinen vertailutaso ja tuen merkitys	86
2.3.3. Ajallinen vertailutaso ja kumouksellisen sodan kesto.....	91
2.4. Yhteenveto kumouksellisen sodan tarkastelusta	97
3. JIHADISTISEN KUMOUKSELLISUUDEN KEHITYSKULKU	101
3.1. Jihadistisen ideologian rakentuminen keskiajalta informaatioaikaan.....	101
3.2. Jihadismin yhteiskunnalliset ja alueelliset juuret.....	123
3.3. Globaalin jihadismin syntysanat 1979–1989 – Afganistanin sota ja afgaaniarabit.....	142
3.4. Jihadismi globalisoituu – 1990-luku ja al-Qaida.....	153
3.5. Globaali jihadismi syyskuun 11. päivän iskujen jälkeen – hierarkkisesta organisaatiosta sosiaaliseksi liikkeeksi.....	168

4. GLOBAALI JIHADISTINEN KUMOUKSELLISUUS JA KUMOUKSELLISEN SODAN SOTATAIDOLLINEN KEHITYS	179
4.1. Globalisoituva kumouksellinen sota.....	179
4.2. Globaalin jihadismin kumouksellinen strategia.....	191
4.2.1. Abu-Ubayad al-Qurashi – strategisen suuntauksen alkuunpanija.....	201
4.2.2. Abd al-Aziz al-Muqrin – alueellisen toiminnan malli.....	209
4.2.3. Abu Bakr Naji – hahmotus hallinnollisen uudistuksen kautta.....	219
4.2.4. Abu Musab al-Suri – paikallisesta maailmanlaajuiseen.....	229
4.2.2. Jihadististen kumouksellisten strategioiden konsensus	247
4.3. Kumouksellisen sodan organisatorinen vertailu ja tavoitteen merkitys	259
4.3.1. Kumouksellisten organisaatioperiaatteiden vertailu.....	260
4.3.2. Tavoitteen merkitys kumoukselliselle sodalle ja sotataidolle	276
4.4. Kumouksellisen sodan alueellinen vertailu ja tuen merkitys.....	285
4.4.1. Kumouksellisten alueellisten periaatteiden vertailu.....	286
4.4.2. Väestön ja tuen merkitys kumoukselliselle sotataidolle.....	303
4.5. Kumouksellisen sodan ajallinen vertailu.....	318
4.5.1. Aika ja vaiheet kumouksellisessa sodassa	319
5. SYNTEESI – KUMOUKSELLISEN SOTATAIDON AJATTELULLINEN KEHITYS	335
5.1. Globaali jihadistinen liike kumouksellisena innovoijana	335
5.2. Epilogi ja mahdollisia jatkotutkimustarpeita.....	344
LÄHTEET	349
SUMMARY	377
HENKILÖHAKEMISTO	379

1

JOHDANTO JA TUTKIMUSPERUSTEET

1.1. Johdatus tutkimukseen – ketterä kumouksellisuus

Kumouksellinen sodankäynti historiallisena ilmiönä on kokenut merkittäviä muunnoksia niin mielikuvissamme kuin sodan kävijöiden kannalta. Syitä on monia, mutta merkittävimpänä voidaan pitää erilaisissa konflikteissa toimivien kumouksellisten osapuolten muuntautumiskykyä ja ketteryyttä sopeutua turvallisuusympäristön haasteisiin. Kumouksellinen sota on haluttu ymmärtää useaan otteeseen sodankäynnin ilmentymäksi, jonka merkitys modernina aikana on vähäinen. Mielenkiinto kumouksellista sotaa kohtaan on kuitenkin herännyt uudelleen sotataidollisessa tutkimuksessa. Ottaen huomioon kumoukselliseen päämäärään tähtäävien epäsymmetristen konfliktien yleisyyden aina 1800-luvun alkupuolelta asti on kyseisenlaisen sotataidon tutkimus ollut sivuosassa sotatieteissä.

Ajoittaisten vastakumouksellisten konfliktien myötä virinnyt mielenkiinto kumouksellista sotaa kohtaan on herännyt myös 2000-luvulla. Vuonna 2003 alkanut miehitysvallan vastainen ja sittemmin sisällissodan partaalle eskaloitunut kumouksellinen konflikti Irakissa on nostanut läntisissä akateemisissa sotilaspiireissä uudenlaisen kiinnostuksen kumouksellista sotaa ja sen eriasteisia ilmentymiä kohtaan. Vastaavaa innostusta saadaan hakea kumouksellisen toiminnan värittämiltä vuosikymmeniltä 1900-luvun puolivälin tienoilta. Merkittävää tässä tutkimuskentässä ja siitä heränneessä julkisessa keskustelussa on, että kumoukselliseen ja myös vastakumoukselliseen sotaan liitoksissa olevat termit ovat korvanneet sellaisia aiemmin yleisesti kansainvälisen yhteisön käytössä olleita käsitteitä kuten rauhanturvaaminen, humanitaariset operaatiot, kriisinhallinta ja terrorismi. Kumouksellisesta sodasta on 2000-luvulla kehittynyt kattotermin, joka millä tahansa sodankäynnin tasolla toimivan sotilaan on ymmärrettävä ammattitaitonsa ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi.

Yhdysvaltain valtionhallinnon vastakumouksellisena neuvonantajana ja eri operaatioiden komentajatasoisen kumouksellisuutta tarkastelevana erityisasiantuntijana toimineen David Kilcullenin lausahdukseen tutkimuskentän kehittymisestä on helppo yhtyä. Hän mainitsi vuonna 2006 näin: *... (vastakumouksellisuudesta) on kirjoitettu viimeisen neljän vuoden aikana enemmän kuin edellisinä neljänä vuosikymmenenä.*¹

---

¹ Kilcullen, David: Counterinsurgency Redux, s. 1, http://www.au.af.mil/au/awc/awcgate/uscoim/counterinsurgency_redux.pdf, 12.8.2012.

Modernia kumouksellista ja vastakumouksellista sodankäyntiä tarkastelevaa tutkimusta ja kirjallisuutta leimaa syklistyys, ilmiö on noussut kiinnostuksen kohteeksi tasaisin väliajoin turvallisuusympäristön haasteista johtuen. Siinä missä esimerkiksi 1960-luvulla kirjoitetut vastakumouksellisen sodan ranskalaisklassikot syntyivät pakon sanelemana kokemusperäisen opin kautta, on myös kuuluisa *Field Manual 3-24* eli Yhdysvaltain maavoimille ja merijalkaväelle laadittu vastakumouksellisen toiminnan kenttäohjesääntö kirjoitettu välttämättömyyden pakosta puolustushaarojen sitouduttua haastaviin tilanteisiin Irakissa ja Afganistanissa 2000-luvulla. Tätä tutkimuskenttää leimaa syklistyksen lisäksi sen uutuuden korostaminen yhä uudelleen. Ei olekaan yllättävää, että alan kirjallisuudessa törmää toistuvasti toteamuksiin, jotka viittaavat konfliktien kumouksellisen luonteen ja sen vastustamisen tulleen kerta toisensa jälkeen yllätyksenä läntisille asevoimille.

Tässä uutuuden korostamisessa ei sellaisenaan ole mitään ihmeellistä, vaan samanlaiseen argumenttiin voi löytää modernin vastakumouksellisen sodankäynnin erään keskeisimmistä teoreetikoista David Galulan esittämänä vuodelta 1962. Hänen mukaansa tuolloin oli kehittynyt kokonaan uusi sodankäynnin muoto: kumouksellinen sota. Kehitys tähän oli kestänyt Galulan mukaan kaksikymmentä vuotta ja se oli jaloitunut länsimaisten asevoimien kohtaamiksi vallankumoussodiksi siirtomaissa.² Nyt kierros on pyörähtänyt jälleen, kumouksellinen sodankäynti on kehittynyt, sitä käydään erilaisessa maailmassa ja osin jopa uusin menetelmin.

Kansallisesti kumouksellisen sodan ja sodankäynnin tutkimus ja kirjallisuus on rajoitunut muutamiiin ansiokkaisiin tuotoksiin, joista tunnetuin on Esa Seppänen *Sissisota – aikamme sota*. Edellä esitettyä konventionaalisten asevoimien kohtaamaa yllätyksellisyyttä Seppänen kuvaa espanjalaisissien ranskalaiskrenatöörien vastaisessa toiminnassa Salinasin valtatiellä vuonna 1809.³ Kuvauksen mukaisten taktisten menetelmäkokonaisuuksien kautta kumouksellista sotaa tarkastellessa sotilaallinen toiminnan osuus kuitenkin korostuu muiden ilmiöön keskeisesti liittyvien tekijöiden kustannuksella. Strategisella tasolla sotilaallinen toiminta sen sijaan nähdään osana pienten ja monesti offensiivisten toimintojen summaa, joka vaikuttaa defensiivisemmältä kuin se monesti taktisella tasolla tuntuu. Toisin sanoen kumouksellinen sota ja kumouksellisen sodan sotataito on enemmän kuin vain sotilaallisen toiminta tai sissisota kumouksellisen sodan keinona.

Tämä painotus on vaikuttanut tässäkin tutkimuksessa käsiteltävien kumouksellisen sodan mallien tarkastelumittakaavaan, sillä pitäydyttäessä strategisella tasolla nähdään päämäärätietoisten ja tavoitehakuisten teorioiden kyky kytkeä sotilaalliset keinot

---

² Hosmer, Stephen T., Crane Sibylle O. (toim.): R412-1. Counterinsurgency: A Symposium, April 16–20, 1962, The RAND Corporation, Santa Monica/CA, 2006, s. 2. Kyseessä on RAND ajatushautomon vuonna 1962 järjestämä ja vasta 2006 julkaisema kokoelma esitelmää ja muistiin kirjoituksia vastakumouksellista sotaa käsittelevästä symposiumista.

³ Seppänen, Esa: *Sissisota – aikamme sota*, Kirjayhtymä, Helsinki, 1971, s. 11.

osaksi laajempaa sodankäynnillistä kokonaisuutta. Historiantutkimuksen kannalta voidaan esittää sosialistisen vallankumouksellisen ajattelun antaneen suunnan kumouksellisen sodankäynnin uudelleenlaiselle hahmottamiselle viimeisten vuosikymmenten aikana. Kumouksellisen sodan rakenne ja sen käsitteellistäminen eivät kuitenkaan ole pitäytyneet historiallisessa luokittelussaan. Bard O’Neillin kaltaiset tutkijat ovat korostaneet kumouksellisten toimijoiden ja heidän keinojensa tuntemisen tärkeyttä kulloisenkin kumoukselliselta vaikuttavan konfliktin hahmottamisessa. Nils Marius Rekkedal in kaltaiset kansallisia puolustuslaitoksia lähellä olevat akateemikot ovat puolestaan liittäneet kumouksellisen sodan tutkimisen operaatiotaidon ja taktiikan kehittämiseen. Enää eivät pelkästään organisoidut liikkeet pyrikään vastustamaan aktiivisesti miehitysvaltaa tai korvaamaan vallitsevan epäoikeudenmukaisen hallinnon poliittista linjaa omalla, oikeaksi kokemallaan hallintomallilla, vaan uudenlaiset ei-valtiolliset toimijat, maanpaossa elävät ryhmät, rikollisryhmittymät ja virtuaalisessa maailmassa toimivat tahot ovat omaksuneet perinteisen kumouksellisen sodan keinovalikoimat muokaten niitä parhaansa mukaan omien päämääriensä tavoittelussa.⁴

Voidaankin argumentoida, että kumouksellista sotaa eivät näkyvimmillään käykään vain yksittäisellä valtiollisella alueella kumoukselliseen päämääräänsä pyrkivät mahdollisesti ulkopuolisen valtiollisen tahon tukemat toimijat, vaan toisiinsa linkittyneet globaalissa toimintaympäristössä operoivat organisaatiot ja yksilöt. Kumouksellisesta sodankäynnistä on osaltaan globalisoitumisen seurauksena tullut tämän tutkimuksen kohteena oleville globaal in jihadismin edustajille eräänlainen identiteetin muokkaaja. Pyhän soturin, *mujaheddiinin*, identiteetti on korvannut monesti pitkän aikavälin tavoitteen epätodennäköisen saavuttamisen, ja väkivallankäyttö on korostunut teon propagandistisena keinona. Ideologinen kokonaisuus on siis yhtäältä korvannut kumouksellisen sodan sosiaaliset ja jopa organisatoriset tekijät, jotka aiemmin ovat liittäneet vallankumoukselliset toimijat yhteen. Toimintaympäristön laajuus on myös keskittänyt kumouksellisen liikehdinnän urbaaneihin ympäristöihin. Pienet, terrorismia käyttävät yksiköt ja solut ovat valinneet taistelutilakseen asutuskeskukset, jonne väestö ja siten huomioarvo on keskittynyt.⁵

Vaikka kumouksellista toimintaa käsittelevästä julkisesta keskustelusta helposti saakin kuvan analyysin keskittymisestä taktiseen toimintaan, on tämän tutkimuksen tavoitteena osoittaa todellisen strategisen tason ajattelun olevan havaittavissa myös globalisoituneiden kumouksellisten toimijoiden taktisen tason toiminnassa. Tunneperäinen ja uskonnolliseen retoriikkaan sidoksissa oleva toiminnallisuus ei saa radikaaliudessaan tai väkivaltaisuudessaan hämärtää aiheen tutkijaa luulemaan kumouksellisen sodankäynnin strategisen luonteen täysin kadonneen.

---

⁴ Rich, Paul B. ja Duyvesteyn, Isabelle (toim.): *The Routledge Handbook of Insurgency and Counterinsurgency*, Routledge, Abingdon, 2012, s. 11.

⁵ Sama, s. 12.

Siinä missä tutkija törmää taktisen ja strategisen sodankäynnin tasojen välisiin painotuseroihin perehtyessään kumoukselliseen sotaan ilmiönä on hän mitä varmimmin törmäävä myös terminologiseen viidakkoon, joka sellaisenaan ei edesauta laajan tutkimuskentän hahmottamisessa. Historiallisesti asiaa tarkastellen merkittävä osa varhaisimmista, kumouksellisen luonteen omaavista konflikteista on länsimaissa tunnettu pieninä sotina, joita käytiin siirtomaavaltaa vastustavien tahojen ja siirtomaavallan edustajien välillä. Toisen maailmansodan jälkeen vakiintui keskusteluun ja tutkimuksen terminologiseen kenttään käsitys kansojen vapaussodista ja vallankumouksellisista taisteluista. Kirjallisuudessa puhutaan sissisodankäynnistä, jota ei kuitenkaan tule sotkea kansalliseen käsityksemme sissitoiminnan suhteesta konventionaalisten joukkojen taisteluun. Kohti omaa aikaamme tultaessa sellainen mallinnus kuten neljännen sukupolven sodankäynti (4GW, *4th Generation Warfare*) on sekin ollut teoriakeskustelussa muokkaamassa käsitemaailmaa, joka oleellisesti liittyy kumouksellisen sodankäynnin hahmottamiseen.

Epäsymmetria on ehkä kaikkein kuvaavin termi, joka on liitettävissä kumoukselliseen ja sitä vastustavaan vastakumoukselliseen toimintaan. Osapuolten välisiä voimasuhteita ilmentävänä terminä se on varsin kuvaava, mutta ei kuitenkaan välttämättä paljasta lukijalle kumouksellisen sodan toisen osapuolen tavoitetilaa. 2000-luvulla esitetyn mukaisesti aktivoitunut kumouksellisen sodan tutkimus on jatkuvasti kehittyvänä sotilaallisen tutkimuksen alana selittävä ja terminologiaa koostava julkaisumaailmansa, josta kyseisenlaisessa konfliktissa operoivan toimijan on melko hyödyllistä ammentaa tietämystä mahdollisen vastustajansa menetelmistä, tavoitteista ja ennen kaikkea kumouksellisen osapuolen tavoitetilojen hahmottamisen haasteellisuudesta. Vaikka termi *kumouksellinen sota* suomenkielisenä versiona ei kokonaan selitäkään esimerkiksi englanninkielisen vastinparinsa *insurgency* kaikkia ulottuvuuksia, on sen käyttö kansallisesti kuitenkin hyväksyttävää ja ymmärrettävää. Harvassa läntisessä maassa täysin käsitetään *sissisodan* käsitteellinen merkitys suomalaisille sen omatesa varsin positiivisen sävyn osana sopeutuvaa ja kekseliästä kansallista sotataitoamme.

Vaikka tämä tutkimus saattaakin avata lukijalleen niitä käsitemaailmoja, jotka oleellisesti liittyvät sodankuvan muutokseen ja hahmotukseen vallitsevasta turvallisuusympäristöstä, ei sen tarkoitus ole toimia sodankäynnin historiana, vaan keskittyä juuri kumouksellisen sotataidollisen ajattelun kehitykseen strategisella tasolla. Tämä tutkimus selventää globaalin jihadismin kumouksellisen sodan strategista mallia ja vertaa sitä aikaisempiin kumouksellisiin strategioihin selittäessään niitä tekijöitä, jotka ovat muokanneet juuri tällaisen sodankäynnin muodon sotataidollista ajattelua, käsitteellistämistä ja merkitystä modernissa turvallisuusympäristössämme.

1.2. Sodan strateginen taso, kumouksellinen sota ja sotataidon historia

Sodankäynnin muutostilaa tai kehityskulkua tarkasteltaessa lähdetään Jyri Raitasalon ja Joonas Sipilän mukaan automaattisesti liikkeelle siitä oletuksesta, että sodalla on jonkinlainen normaalitila, johon muutospainheet mullistuksellisesti vaikuttavat. He kytkevät tällaisen käsityksellisen tilan Thomas Kuhnin paradigma-käsitteeseen, joka tarkoittaa tiedeyhteisön jakamaa maailmankatsomusta. Tämä maailmankatsomus määrittää ratkaisevat lähtökohdat tutkimukselle ja siten myös tuloksille. Sodankäyntiin ja tämän tutkimuksen maailmaan liittyen on ymmärrettävä, että paradigmaattiset erot ja yhteismitattomuus saattavat Raitasalon ja Sipilän mukaan vaikeuttaa kommunikaatiota eri paradigmojen välillä.⁶

Toisin sanoen länsimaisen sotilaan kirjoittajana tulee olla tietoinen omista rajoituksistaan ja omasta sodan paradigmatilastaan, eli maailmankatsomuksellisesta käsityksestään sodasta, tutkiessaan esimerkiksi kumouksellista sotaa ja sen oletettua muutosta. Tämä modernina aikana ilmenevä sodan paradigmojen välinen ero tai suoranainen konflikti näkyy Raitasalon ja Sipilän mukaan erityisen selkeästi juuri mekanisoitujen asevoimien ja sissisotaa käyvien joukkojen kohtaamisissa.⁷

Pelkästään paradigmojen välisistä eroista johtuen ei kuitenkaan ole syytä jättää tarkastelematta ilmiötä, joka mainittujenkin kirjoittajien mielestä on eräs länsimaisen sodankäynnin vallankumouksen paradigmaa keskeisimmin haastavista vaihtoehdoista käsityksistä sodankäynnistä. Paradigmojen yhteismitattomuus ei estä ymmärtämästä kulloinkin vallitsevia olosuhteita. Paremminkin käsitystä länsimaisesta sodan paradigman muutoksesta voidaan käyttää hyväksi pyrittäessä tarkastelemaan 1) kumouksellisen sotataidon kehitystä ja 2) oman paradigmaattisen käsityksemme rajoituneisuutta kumouksellista sotaa tarkasteltaessa.

Sotataito historiallisena ilmentymänä on Janne Mäkitalon mukaan aina sidoksissa aikaansa ja ympäröivän yhteiskunnan kulttuuriin.⁸ Sotataidon historian tutkimusta taas voidaan Matti Lauerman kuvauksen mukaisesti pitää eräänlaisena sodankäynnin kulttuurihistoriana.⁹ Tutkitaanhan sotataitoon keskittyessä paljon sellaisia ilmenymiä, joita ei voida todentaa taisteluiden ja sodan kulkuun keskittyvässä historioidenissa. Näin ollen voidaan sanoa kumouksellisen sodan ja siitä kumpuavan strategisen opin tavoitteiden saavuttamisen olevan aina kulttuuri- ja ajankohtasidonnaista. Lineaarisesti ilmiötä tarkastelevan tutkijan on siis kyettävä hahmottamaan itsensä tutki-

---

⁶ Raitasalo, Jyri ja Sipilä, Joonas: *Sodan määrittelystä – Käsitteet sodasta sodankäynnin taustalla*, Maanpuolustuskorkeakoulu, Strategian laitos, Julkaisusarja 4, N:o 18, Edita Prima Oy, Helsinki, 2004, s. 5.

⁷ Sama, s. 7.

⁸ Mäkitalo, Janne: *Partisaanisodasta alueelliseen puolustusjärjestelmään – Jugoslaviaisen sotataidollisen ajattelun kehittyminen toisen maailmansodan jälkeen*, Maanpuolustuskorkeakoulu, Sotahistorian laitos, Julkaisusarja 1, N:o 16, Juvenes Print Oy, Tampere, 2012, s. 16.

⁹ Lauerma, Matti: Sotahistorian tutkimuksen problematiikkaa ja metodikkaa, *Tiede ja Ase*, N:o 35, Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oy, Joensuu, 1977, s. 74.

mukselliseen kenttään, jossa toimii. Tässä tutkimuksessa kenttä on sotataidollinen ja tarkastelee kumouksellisen sodankäynnin historiallista muutosta. Näin ollen tutki- taankin siis kumouksellisen sodankäynnin sotataidon historiaa, sen kehityskulkuja ja niihin vaikuttaneita tekijöitä. Tarkastelun lähtökohtana eivät ole yksittäiset tapahtu- mat terrori-iskuista sissieskadroonien taisteluun, vaan kumoukselliseen päämäärään tähtäävien teorioiden, alansa strategisten mallien, tarkastelu. Tämä asettaa puolestaan tarkastelun alle strategian aina käsitetasolta käytännön hahmotuksiin strategiasta so- dankäynnillisenä tasona.

Tarkasteltaessa strategiaa sotataidollisessa viitekehyksessä on huomioitava, että se on käsitteenä varsin läntinen. Esimerkin tästä ongelmallisuudesta tarjoaa Brynjar Lia, joka salafilais-jihadistista kumouksellista liikehdintää esitellessään mainitsee heikäläi- sen kritiikin pohjaavan laajaan kulttuuriseen eroavuuteen vastaavasta länsimaisesta. Lian mukaa sellaiset jihadistiset ajattelijat kuten Mahmud bin Husain korostavat, että ”*strategia on vain läntinen sana*” ja että ”*profeetan kumppaneiden ainoa strateginen tavoite oli miellyttää Jumalaa ja paratiisia*”. Husainin kaltaisille jihadisteille strategian ja strategisen tavoitteen välinen ero on merkittävä tekijä kokonaistoiminnan kannalta. Tätä eroa hän valottaa esittämällä, ettei islamilaisen maailman varhaishistoriassa esimerkiksi Persian tai Rooman imperiumien valloitukset olisi olleet kuin lyhyen aikavälin ja tak- tisen tason tavoitteita. Tällaisten tavoitteiden saavuttaminen oli ainoastaan pieni osa Jumalan suuremmista palkinnoista ja pääsemisestä osaksi siunausta.¹⁰

Vaikka vain harva yhtyy tähän strategian määritelmälliseen kritiikkiin, on Husainin terminologisessa pohdinnassa myös kaikuja sodankäynnin strategista tasoa koskevas- ta yleisestä keskustelusta. Tästä esimerkkinä se, että Husainin edustaman maailman- laajuisen kumouksellista sotaa korostavan liikehdinnän sisällä on myös voimakkaita kiistoja erilaisten koulukuntien välillä. Yhtäällä ovat tiukasti uskonnollisiin doktri- neihin ja dogmeihin nojaavat ajattelijat ja toisaalla strategit, joiden mukaan kumouk- sellista tavoitetta kohti toimittaessa olisi kyettävä luomaan uutta strategista ajattelua ja oppimaan vallitsevista länsimaisista käsityksistä strategiasta ja aikaisemmista ku- mouksellisista konflikteista.¹¹ Ei olekaan sattumaa, että tässäkin tutkimuksessa esitel- tävien globaalien jihadismin strategioiden ilmaisu muistuttaa erehdyttävästi läntistä poh- dintaa aiheesta kumouksellisessa viitekehyksessä.

Jan Angstromin ja J.J. Widenin mukaan läntinen strategiakäsityksien kirjo kohtaa kuitenkin myös sen ongelmallisuuden, että kaikki käsitykset termistä liittyvät suunni- telmälliseen voiman ja väkivallan käyttöön sodan kaoottisessa todellisuudessa. Tämä tarkoittaa sodan ja organisoidun väkivallan käytön hahmottamista rationaalisella ta- valla strategiakäsityksen kautta. Tässä kohdataan ongelma, sillä strategisenkin tason päätöksiä tehdään väärin perustein, kulttuurillisten rajoitteiden vallitessa ja ajoittain

---

¹⁰ Fishman, Brian ja Moghadam, Assaf (toim): *Self-inflicted wounds – Debates and Divisions within al-Qa’ida and it’s Periphery*, Harmony Project, Combating Terrorism Center at West Point, 2010, s. 101–102.

¹¹ Lia, Brynjar: Haastattelu, 16.10.2014.

valtvaa henkisen paineen alaisena. Alan kirjallisuus kuitenkin keskittyy paljolti tilanteisiin, joissa kulloisenkin tilanteen realiteetit sanelevat strategisen päätöksenteon perustan.¹²

Strategia-termin yleistyminen esimerkiksi liiketaloudessa on aiheuttanut inflaation tai paremminkin termin moniselitteisemmän käytön kuin tarkoitettaessa sotilaallisen toiminnan kautta tapahtuvaa tavoitteiden saavuttamista. Mika Kerttusen mukaan Carl von Clausewitzin kynästä lähtenyt strategian ehdoton käsitteellinen klassikko on lähimpänä sitä mallia, joka nykyisin ymmärretään sotilasstrategiana.¹³ Juuri Clausewitz teki eron taisteluiden johtamisen ja koko sodan johtamisen välille. Hänen mukaansa strategia on oppi tai käsitys taistelujen käymisestä koko sodan päämäärän hyväksi.¹⁴ Basil Liddell Hart muistuttaa kuitenkin, että tämä strategian määritelmä rajautuu liiaksi sodankäynnilliseen tapahtumaan ja määrittelee strategian tarkoittavan taitoa jakaa ja käyttää sotilaallista voimaa poliittisiin päämääriin pääsemiseksi.¹⁵ Liddell Hartin määritelmä ei näin ollen edellytä varsinaisten sotatoimien aloittamista, mutta ei myöskään poissulje niitä.¹⁶

Pekka Visuri laajentaa tänkin käsitystä strategiasta ja määrittelee vuonna 1997 ilmestyneessä strategian oppikirjassa *Turvallisuuspolitiikka ja strategia* termin tarkoittavan ”oppia ja käytäntöä valtion ja liittouman turvallisuuspäämäärien toteuttamiseksi”. Sotilasstrategia hänen ajattelussaan taas tarkoittaa ”oppia ja käytännön johtamistoimia, joilla asevoimia käytetään poliittisen johdon määrittämien päämäärien saavuttamiseksi”.¹⁷

Ajatus sotilasstrategiasta nojaa läntiseen strategian ymmärrykseen ja eroaa doktriinin ja strategian välisestä suhteesta, joka ei ole itsestään selvä. Doktriinin käsite on eri kulttuureissa ja liittokunnissa ymmärretty varsin eri tavoin. Pekka Visurin mukaan doktriinit strategian rinnalla sisältävät kokonaiskäsitteitä, ja ne ovat välttämättömiä ohjattaessa politiikkaa. Hänen mukaansa pohjoismainen käsitys asettaa doktriinin yläkäsitteen asemaan ja strategia olisi doktriinin soveltamista käytäntöön. Läntisissä maissa doktriini kuitenkin yleensä edustaa strategisessa ajattelussa operatiivisen ja taktisen tason ohjeistusta tai periaatekokoelmaa, jolla ohjailaan esimerkiksi kokonaisen puolustushaaran toimintaa.¹⁸

Vastaavalla lailla doktriini–strategia-ongelmallisuutta lähestyy Edward N. Luttwak esitellessään tulkintansa mukaiset strategian tasot kirjassaan *Strategy – The Logic of War and Peace*. Hänen mukaansa korkeimmalla tasolla tässä viisiportaisessa järjestel-

---

¹² Angstrom, Jan ja Widen, J.J.: *Contemporary Military Theory – The Dynamics of War*, Routledge, Lontoo ja New York/NY, 2015, s. 33.

¹³ Kerttunen, Mika: *Kuinka sota voitetaan – Sotilasstrategiasta ja sen tutkimisesta*, Maanpuolustuskorkeakoulu, Strategian laitos, Julkaisusarja 2: Tutkimuslustoista N:o 45, Edita Prima Oy, Helsinki 2010, s. 17.

¹⁴ Clausewitz, Carl von: *Vom Kriege*, Dummlers Verlag, Bonn, 1980, s. 271.

¹⁵ Liddell Hart, Basil H.: *Strategy*, Meridian, New York/NY, 1991, s. 321.

¹⁶ Angstrom, ja Widen (2015), s. 35.

¹⁷ Visuri, Pekka: *Turvallisuuspolitiikka ja strategia*, WSOY, Juva, 1997, s. 12.

¹⁸ Sama, s. 411.

mässä on suurstrateginen taso, joka edustaa uusclausewizilaisena tulkintana sotilasstrategiaa edeltävää tasoa, jolla modernit valtiolliset toimijat ohjaavat kokonaistavoitteitaan. Seuraavalla alueellisella strategian tasolla valtiolliset tai valtiollisessa järjestelmässä toimivat valitsevat tavoitetilojen painotuserojen välillä. Tätä tasoa seuraavalla operatiivisella sodankäynnillisellä tasolla toimijan koosta riippuen valitaan erilaisten sodankäyntitapojen välillä, jotka puolestaan vaikuttavat taktisella tasolla tapahtuvien sodankäynnillisien päätösten tekemiseen. Viimeinen taso Luttwakin hahmottamisessa on tekninen, sitä kuvannee parhaiten yksittäisten toimijoiden reagointi toisiaan vastaan ja ase–vasta-ase-suhde.¹⁹ Luttwakin luonnehdinnoissa doktriini, vaikka sille ei selkeää paikkaa olekaan, asettuu alueellisen ja operatiivisen tason tietämille. Siinä keskitytään länsimaisen määrittelyn mukaisesti erilaisten kokonaisuuksien kuten esimerkiksi maavoimien käyttöön jollakin tietyllä sotänäyttämöllä.

Edellä esiteltyjen strategisten ajattelijoiden ideat malleista liittyvät keskeisesti siihen, miten valtio käyttää itsellään olevia voimavaroja asetettuun tavoitteeseen pääsemiseksi. Tässä tutkimuksessa lähtökohtatila on toinen. Tutkimuksen kohteena ovat toimijat, jotka eivät ole valtiollisia tai miehittämistään hallinnollisista alueistaan huolimatta eivät omaa kansainvälisesti *de facto* tai *de jure* tunnustettua roolia valtiollisena toimijana. Miten sitten kumouksellista liikettä tai liikehdintää perustellusti voidaan pitää läntisen käsityksen mukaisena sotilaallisena ja strategisena toimijana?

Vastauksen tähän pohdintaan antavat monet läntiset ajattelijat perustellen, miksi kumouksellista teoriaa on syytä käsitellä juuri strategiana ja sodan paradigmaattisen ymmärryksen muotona. Tunnettu esitys kumouksellisista malleista strategioina tulee ranskalaiselta ajattelijalta, André Beaufrelta. Hänen 1960-luvulla kylmän sodan ”strategiattomuuteen” vastareaktion kehittämiensä mallinnus piti sisällään kaikkiaan viisi erilaista strategista mallia, joista neljäs edusti pitkitettyjä totaalaisia ja kokonaisia kansakuntia mobilisoivia, vastustajan uuvuttamiseen tähtäviä ja kumoukselliseen päämääräänsä pyrkiviä strategioita. Tätä mallikokoelmaa selitetään yleisesti maolaisen kansansodan mallia lainaten. Siinä juuri tavoitteen merkittävyys toiselle osapuolelle antaa mahdollisuuden kestää suuretkin tappiot.²⁰ Maon kumouksellista strategiaa tarkastellaan tarkemmin toisessa luvussa osana kumouksellisen sodan strategisia malleja.

Käsitellessään strategian olemusta ja eritasoisten strategioiden muodostamien osakokonaisuuksien suhdetta tuovat sekä Mika Kerttunen että Torsti Sirén esille näkemyksensä kumouksellisesta sodasta ja käsittelevät sitä strategiätulkintana. He ammentavat ajatuksensa osittain Beaufren mallista, mutta käsittelevät kumouksellista

---

¹⁹ Luttwak, Edward N.: *Strategy - The Logic of War and Peace*, Harvard University Press, USA, 1987, s. 69–71, 73–90.

²⁰ Visuri (1997), s. 378–379. Pekka Visuri käyttää argumentoinnissaan André Beaufren vuonna 1963 ilmestynyttä alkuperäisteosta, *Introduction à la stratégie*. Beaufre ei pitänyt argumentoinnissaan operatiivisia- tai puolustushaarastrategioita strategioina lainkaan. Hänen mukaansa ne eivät sisältäneet itsenäisen strategian määrittelyyn vaadittavia tekijöitä, vaan olisi ollut syytä puhua esimerkiksi sotatoimista merellä tai ilmassa.

toimintaa samassa kokonaisuudessa kuin operatiivisia tai puolustushaarastrategioita. Kerttunen katsoo maolaisen kumouksellisen sodan muodostavan strategiavaihtoehdon vastareaktion eurooppalaisten kansallisvaltioiden kokemusten pohjalta rakennetuille sotilasstrategioille ja pitää sitä kumoukselliseen päämäärään pyrkivänä kivijalkastrategiana.²¹ Sirén taas näkee pitkitetyn vallankumoussodan olevan yksi vaihtoehto vihollisen tuhoamiseksi. Hänen mukaansa kumouksellisen sotijan strategisena vaihtona osapuolten välisten voimasuhteiden epätasapainosta johtuen on turvautua epäsymmetrisiin keinoihin ja pitkittää sotaa vihollisen tuhoamiseksi.²²

Tämä tutkimus käsittelee siis strategia-termiä ja sen rajoituksia myös kyseenalaistavalla tavalla. Kuten esimerkiksi luvussa neljä aihetta käsiteltäessä käy ilmi, globaalin jihadistisen liikkeen pitäminen strategisena toimijana ei ole itsestäänselvyys. Syyt liikkeeseen liittymiseen, tavoitetilojen saavuttamattomuus tai suoranainen todellisuuspakoinen luonne sekä kokonaisorganisaation puuttuminen tekevät tarkastelusta osaltaan haastavaa. Tämä tutkimus kuitenkin keskustelee tällaisen ongelmallisuuden valitessa strategian monimuotoisuudesta ja siitä miten olemassa oleva strategia tai julkinen strateginen ajattelu itse asiassa sitoo toimijoita ideologiseen tavoitteeseen ja sitä kohti pyrkimiseen vailla näkyvissä olevia onnistumisen mahdollisuuksia.

Kumouksellista sodankäyntiä käsiteltäessä on helppo yhtyä Janne Mäkitalon näemykseen sotataidon historiasta aatehistoriana. Tämä ei tietenkään liity sellaisenaan kumoukselliseen toimintaan keskeisesti liittyvään poliittisen elementtiin tai tekijään, vaan paremminkin siihen, miten kumouksellinen sotataito aatteena on kehittynyt osana aikaansa ja ympäristöään.²³ Tässä tutkimuksessa onkin kyse juuri tästä tulkinasta. Kumouksellinen sota on ilmiönä selkeästi nähtävissä oleva ja siihen liittyy paljon strategisen tai jopa suurstrategisen tason ajattelullisia elementtejä, mutta sotataidollisena ilmiönä sekään ei ole irti omasta ajallisesta todellisuudestaan tai siitä turvallisuusympäristöstä, jossa kumoukselliset toimijat pyrkivät tavoitteisiinsa.

Tässä tutkimuksessa kumouksellisen sodan sotataidon historiallisen kehityskulun tutkiminen voidaan ymmärtää Marko Palokankaan esittämän mukaisesti historiallisten opetusten ongelmanratkaisukeinoina.²⁴ Aikana ja tilanteessa, jossa asevoimamme henkilöstöä palvelee vastakumouksellisen luonteen omaavissa konflikteissa ja tehtävissä, joissa kumouksellisen osapuolen kaiken tasoinen ymmärtäminen on keskeistä, voidaan sotataidon historiallisista analyyseistä ottaa oppia esiin nousevissa sotataidollisissa ongelmissa.

---

²¹ Kerttunen (2010), s. 31–34.

²² Sirén, Torsti: *Winning Wars Before They Emerge – From Kinetic Warfare to Strategic Communications as a Proactive and Mind-Centric Paradigm of the Art of War*, Universal-Publishers, Poca Raton/ FL, 2013, s. 117.

²³ Mäkitalo (2012), s. 18.

²⁴ Palokangas, Marko, *Räjähtävää tyhjyyttä – Sissitoiminta suomalaisessa sotataidossa*, Kustannus-osakeyhtiö Suomen Mies, Vaasa, 2014, s. 27. Palokangas esittää käyttämiensä lähteiden perusteella, että erityisesti upseerille sotataidon historiallinen opiskelu voi tarjota pitkänä rauhanajan kautena opetuksia, jotka ovat sovellettavissa käytäntöön kohdattaessa sotataidollisia ongelmia.

Useasti sotahistorian tutkimuksissa lainattu Joose Hannulan toteamus ”oman aikakautensa teoreetikot miltei säännöllisesti ovat langenneet kaavamaisuuteen...” edustaa peruskäsitystä siitä, miten sotahistorian tutkimukseen tulisi suhtautua. Hannula on esittänyt ajatuksensa vuonna 1930 ilmestyneen kolmiosaisen-kirjasarjan *Sotataidon historia* ensimmäisessä osassa. Hänen ajatustaan aikatekijän mukanaan tuoman vaikutuksen huomioimisessa ei voida irrottaa aikakaudesta, jolloin ensimmäisen maailmansodan läheisyys ohjasi upseerisukupolvien huomiota käsillä olleen maailmanpalon tarkasteluun.²⁵

Tutkittaessa kumouksellista sotaa sotataidollisena ilmiönä on kiinnitettävä huomiota koko sen pitkittäishistoriaan, eikä ainoastaan yksittäisiin konflikteihin yksittäisinä aikakausina. Vastaavasti kumouksellisen sodan tutkiminen sodankäynnin kulttuurihistoriallisena ilmentymänä asettaa vaatimuksen ymmärtää aikakausien asettamia rajoitteita ja niitä ohjaavia kehityskulkuja. Siinä missä lainaus Hannulalta on sijoitettava omaan aikaansa, ei Arvi Korhosen vuonna 1939 esittämä vaatimus nykyaikaisen sotahistorian tutkimuksesta ole kärsinyt inflaatiota.

Hänen mukaansa sotahistorian alalla on otettava huomioon kaikki sodankäyntiin vaikuttaneet tekijät.²⁶ Raskaan vaatimuksen yhteydessä on todettava, että kumouksellinen sota sotataidollisena tutkimuskohteena on tällaisessa kontekstissa luonnollisimmillaan ja antoisimmillaan. Ei-valtiollisen toimijan on kyettävä selviytymään Henry Kissingerin sanoin hengissä voittaakseen²⁷, eikä hyödynnettävissä ole kaikkea sitä nopeasti 1900-luvulla kehittyntä sotatekniikkaa, jota monilla valtiollisilla asevoimilla on käytössään. Sotataidollisen ajattelun kehityksen löytäminen onkin keskeisenä haasteena kaiken kiinnostavan ideologisen taustamelun keskellä.

Tutkittaessa kumouksellisen sodan oletettua muutosta historian tutkimuksellisin menetelmin tullaan väistämättä edellä esitetyn perusteella siihen päätelmään, että kumouksellisella sodalla strategisella tasolla on jonkinlainen kokonaislähtökohta. Tämä tila väistämättä sitoutuu omaan, verraten rajalliseen ja subjektiiviseen käsitykseen kumouksellisesta sodasta. Sen ei kuitenkaan saa antaa olla esteenä pyrittäessä ymmärtämään kokonaisen sodankäynnillisen ilmiön kehitystä, joka kieltämättä venyttää historiallisen tutkimuksen periaatteita tarkastelemalla viimeaikaisia tapahtumia peilaten niitä aikaisempaan kokonaiskäsitykseen. Rajojen venyttämisestä johtuen tutkimusprosessin aikana ei ollut mitenkään tavatonta törmätä ansiokkaiden tarkastelijoiden taholta kysymykseen: mistä tässä tutkimuksessa lopulta oli kysymys?

---

²⁵ Hannula, J.O.: *Sotataidon historia I – vanhan ajan taktiikan ja strategian pääpiirteet*, Otava, Helsinki, 1930, s. 9–14.

²⁶ Korhonen, Arvi: *Hakkapeliittain historia I osa*, Puolustusministeriön Sotahistoriallisen toimiston julkaisuja VI, Porvoo, 1939, s. v.

²⁷ *Foreign Affairs*, Vol. 48, No. 2, January 1969, The Vietnam Negotiations, Kissingerin tiedetään lausuneen: ”konventionaalinen asevoima häviää mikäli ei voita, sissi taas voittaa mikäli ei häviä”.

Kysymys juontaa juurensa siitä, että tässä työssä tarkastellaan ilmiöitä poliittisen historian, sotahistorian, sotataidon historian, sotilasstrategian, yhteiskuntatieteellisten perinteiden ja valtiotieteellisten tutkimussuuntausten parista. On totta, että tämä kritiikki tutkimuksen perusasetelmaa kohtaan on aiheellinen ja tutkimuksen aseointi eri tieteenaloista innostuksensa ammentavien kulttuurien ja tutkimusperinteiden väliin ei ole ollut haasteetonta. Kaikesta huolimatta on selvää, että tämä tutkimus on historiantutkimus. Tutkimuksessa tarkastellaan kumouksellista sodankäyntiä, tarkemmin kumouksellisen sotataidollisen ajattelun historiallista kehitystä. Tätä ilmiötä tarkastellaan rajattuna sodankäynnin strategisella tasolla. Koska kumouksellista sodankäyntiä voisi karrikoiden kuvata ylipolitisoituneeksi, jossa valtiollisia rakenteita omaamaton toimija joutuu pohjimmiltaan luottamaan joukkojensa ideologiseen sitoutuneisuuteen, on tutkimuksen myös pohjaa tarkastelulle luodessa otettava kantaa myös ideologiseen todellisuuteen. Tästä syystä ideologishistoriallinen tarkastelu on noussut merkittävään rooliin luotaessa käsitys globaalien jihadististen liikkeen luonteesta ja kehityksestä. Samoin tutkimus pitää sisällään elementtejä yhteiskunnallisen liikehdinnän dynamiikasta ja sen merkityksestä kumouksellisen sodankävijän sotataidolliseen ajatteluun. Nämä oman ansiokkaan tutkimusperinteensä sisällään pitävät suuntaukset eivät sotataidollisuuden tutkimuksen nimissä pääse tässä tutkimuksessa kaikkien ansaitsemaansa arvoon, vaan niitä käytetään selitettäessä mahdollisia ilmiön kehityskulkuja osana sotataidollisen ajattelun kehitystä.

Yksittäisenä huomiona tutkimuksen perusuonteesta sanottakoon, että se ei ole näkökulmastaan johtuen ja kirjoittajansa, suomalaisen upseerin, hengentuotteena opas kumouksellisen sodan käymiseen, vaan paremminkin lineaarinen tarkastelu ilmiöstä, joka vaikuttaa kokonaisuutena myös omaan suhtautumiseemme niin eilisen kuin huomisen pienemmän ja heikomman osapuolen oivaltavaan sotataidolliseen kehitykseen.

1.3. Aikaisempi tutkimus

Tutkimuksen aihealueen käsittely erityisesti länsimaaisessa sotilaallisessa ja yhteiskuntatieteellisessä kirjallisuudessa kasvoi valtavasti koko 2000-luvun alun. Globaalista jihadismista ja kumouksellisesta sodasta on julkaistu tutkimuksia ja tieteellistä kirjallisuutta koko 2010-luvun ajan. Kumouksellista sotaa käsittelevä tieteellinen tutkimus on länsimaissa verraten kauaskantoinen trendi, ja sen modernin historian merkittävimpinä mainia ovat pitkään näyttäneet Yhdysvallat ja siirtomaissaan kumouksellisiin konflikteihin sitoutuneet Ranska ja Iso-Britannia. Ei liene kukaan sattumaa, että merkittävimmät vastakumoukselliset ajattelijat ja sotilasoppineet ovatkin tulleet juuri kahdesta viimeksi mainitusta maasta.

Globaalia kumouksellisuutta tutkiva ja transnationalistista jihadismia käsittelevä tuorein, tarkin ja kattavin materiaali on löydettävissä englanniksi. Karkeasti sanottuna ranskankielinen tutkimus keskittyy alueellisiin tapahtumiin Ranskan intressipiirissä olevissa Pohjois-Afrikan maissa ja kulttuurillisten ilmiöiden ymmärtämiseen. Tämä aiemman tutkimuksen selkeä ilmentymä tarkoittaa tässä tutkimuksessa sitä, että kumouksellisen sodan osalta mukana on englanniksi käännettyjä aineistoja ranskalaiselta kielialueelta, mutta globaalia jihadismia ja sen kumouksellisia ilmentymiä käsiteltäessä tutkimuskirjallisuus on englanninkielistä. Tämä valinta aiheuttaa eittämättä sen, että tutkimus keskittyy anglosaksiseen maailmaan, mutta vastaavasti ottaen huomioon edellisessä alaluvussa esiintyvän lähtökohdan strategian hahmottamiseksi, on rajaus luonteva.

Esimerkkinä tutkimuksen aihealueen kielellisestä jakaumasta voidaan esittää internetin merkittävimpään kirjastopalveluun worldcat.orgiin hakusanoilla *global insurgency* ja *insurrection mondiale* tehtävä haku. Englanninkielinen, globaalia kumouksellisuutta tarkasteleva haku rajattuna tutkimuksiin ja opinnäytteisiin antaa kaikkiaan 129 osumaa ja ranskankielinen 13. Tutkimuksen kannalta jo pelkkä lukumäärä kertoo kielellisten alueiden kiinnostuksesta kumouksellista sotaa kohtaan. Siinä missä englanninkielinen tutkimus keskittyy globaalin kumouksellisuuden implikaatioiden tulkitsemiseen, ranskankielinen perehtyy oman kielialueensa tapahtumien historialliseen tarkasteluun. Tulosten lukumäärällinen ero ei kerro kuitenkaan koko totuutta, sillä globaalia islamismia tarkastelevat ansioituneet ranskankieliset tutkijat, kuten Olivier Roy, ovat laajasti käännettyjä. Vastaavanlaisesta jakaumasta kertoo myös Eric Price kokoama luettelo kaikista terrorismia käsittelevistä pro gradu- ja väitöskirjatasoisista tutkimuksista vuosilta 1980–2013. Tässä 37-sivuisessa luettelossa Price on käynyt läpi seuraavat aineistot: British Library – Ethos, DART-Europe E-theses Portal, Saksan kansallisarkisto, Networked Digital Library of Theses and Dissertations (NDLTD) ja U.S. Library of Congress.²⁸ Esimerkiksi saksan- tai espanjankielisiä tutkimuksia on vain muutamia satunnaisia englannin ollessa julkaisukieli tieteenalasta huolimatta. Pelkästä julkaisujen valtavasta lukumäärästä kertovat myös U.S. Army War Collegen kirjaston laatimat kumouksellista sotaa (*insurgency*), vastakumouksellista sotaa (*counterinsurgency*) ja epäsäännöllistä sotaa (*irregular warfare*) käsittelevät bibliografiat, jotka pitävät sisällään pelkästään alan englanninkielisen tutkimuksen ja englanniksi käännetty klassikkoteokset.²⁹

---

²⁸ Price, Eric: Selected Dissertations and Theses on Terrorism, Counterterrorism and Political Violence, 1980–2013, Perspectives on Terrorism, Vol 7, Issue 6, 2013, <http://www.terrorismanalysts.com/pt/index.php/pot/article/view/318/628>, 17.7.2014.

²⁹ Costa, Mark R. (toim.): A Selected Bibliography: Insurgency/Counterinsurgency, U.S. Army War College Library, Carlisle Barracks/PA, 2007, <http://www.carlisle.army.mil/library/bibs/insurgency2007.pdf> ja Garder, Lenore K. (koostaja): A Selected Bibliography, Irregular Warfare, U.S. Army War College Library, Carlisle Barracks/PA, 2009, <http://www.carlisle.army.mil/library/bibs/innov09.pdf>. Molemmat bibliografioista ovat pituudeltaan useita kymmeniä sivuja ja pitävät sisällään tämän tutkimuksen kannalta mielenkiintoisia dokumentteja. Tämän tutkimuksen aihealueelta tehtyjä tutkimuksia näistä luetteloista ei kuitenkaan löytynyt.

Voidaan sanoa, että tutkimuksen tarkastelunäkökulman ja sodankäynnillisen tason sekä teorialähtöisyyden myötä englanninkielinen tutkimuskirjallisuus antaa kattavimman pohjan. Tämä valinta on tehty tietoisena siitä, että jokin tutkimus tai aineisto jää kirjoittajalta piiloon. Tutkimuksen aihealueelta on kirjoitettu erittäin suuri määrä tekstejä ja argumentaatioita, mutta varsinaisesti tämän tutkimuksen teeman mukaisia komparatiivisia julkaisuja on verraten vähän.

Globaalin jihadismin ja kumouksellisen sodan teorioiden välistä yhteyttä käsittelevät tutkimukset ja tutkimuskirjallisuus on jaettavissa muutamaan keskeiseen teemaan. Yhtäältä globaalien jihadismin halutaan nähdä edustavan kokonaisvaltaisesti uutta tapaa käydä kumouksellista sotaa löytäen tähän erilaisia selityksiä tai teoriaperusteisia mallinnuksia. Toisaalta taas kumouksellista sotaa pidetään muuttumattomana entiteettinä, ja teoreetikoiden kuten Mao Tse-tungin, ajatuksia halutaan tulkita niin väijästi, ettei minkään strategisen tason oivalluksen voida katsoa edustavan uutta kumouksellisen sodan kanavaa.

Ensin mainitusta tutkimussuuntauksesta teemaltaan lähimmäksi tätä tutkimusta pääsee John Mackinlay, joka laajan kokemuksen vastakumouksellisista operaatioista omaavana entisenä brittiupseerina esittää kirjassaan *The Insurgent Archipelago* tämän tutkimuksen periaatteen mukaisesti kumouksellisen sodan olevan kehityksessä ja katsoo sen olevan peilattavissa maolaisen kumouksellisen sodan periaatteiden kautta globaalien jihadistisen liikehdinnän kehitykseen. Kirja sellaisenaan on tunnettu perusteos tutkimuksen alueella, mutta Mackinlayn jättäessä käsittelystään tietoisesti muut klassiset kumouksellisen sodan teoriamallit ja erityisesti globaalien jihadismin strategisten ajattelijoiden tuotokset analyysinä on teoksen merkittävimäksi ansioksi luettava tämän tutkimusasetelman julkilausuminen ja sen yhdistäminen muihin yhteiskunnallisiin tieteenaloihin.

Richard Shultz esittää vuonna 2008 ilmestyneessä julkaisussa *Global insurgency Strategy and Salafi Jihadi Movement* perusteet sille, että puhuttaessa globaalista jihadistisesta liikehdinnästä on syytä huomioida sen edustavan 1970-luvulla alkanutta kumouksellisen sodankäynnin transnationalistista laitaa. Shultz määrittelee esityksessään terroristiset organisaatiot hieman teennäisesti juuri sosiaalisen mobilisointikyvyn puuttumisen vuoksi erilleen alueellisista tai mahdollisesti globaaleista kumouksellisista liikkeistä. Hän kuitenkin ansiokkaasti ottaa huomioon kumouksellisten liikkeiden sosiaaliliikemäisen luonteen ja innovatiivisesti nimittääkin kumoukselliseen, aseelliseen toimintaan ryhtyneitä liikkeitä ”korkean riskin sosiaalisiksi liikkeiksi”. Shulzin merkittävimäksi ansioksi voidaan lukea painokas kannanotto tässä tutkimuksellisessa suuntauksessa al-Qaidan globaaleihin mittakaavoihin yltävän kumouksellisen sodan mallin puolesta.

Toinen Shultzin vastaavasta aiheesta kirjoittama teos on vuodelta 2012 ilmestynyt *Strategic Culture and Strategic Studies: An Alternative Framework for Assessing al-Qaeda and the Global Jihad Movement*. Siinä Shultz kytkee al-Qaidan ja koko globaalin jihadistisen liikkeen analysoinnin strategisen kulttuurin viitekehukseen ja katsoo liikkeen tuottaman strategisen kirjallisuuden osoittavan sen kyvyn todelliseen kehityshakuiseen toimintaan myös sodankäynnin korkeimmalla tasolla. Shultzin esityksen vahvuutena on uudenlainen teoreettinen viitekehys ja siitä kumpuava innovatiivisuuden henki, mutta laaja yleistys epäsymmetrisen sodan kokonaisparadigmaattisena muuttajana jättää paljon avoimeksi.

Epäilemättä Shulzin myötävaikutuksesta aihetta on tutkittu hänen myöhemmin edustamassaan Tufts Universityn The Fletcher School of Law and Diplomacyssa, josta Alejandra M. Bolanos väitteli filosofian tohtoriksi työllä, jonka hän otsikoi *Al Qaeda's Revolution in Military Affairs*. Bolanosin väitöstutkimus edustaa aiheen sota-/yhteiskuntatieteellistä suuntausta hänen tarkastellessaan al-Qaidaa sodankäynnin vallankumouksen (Revolution in Military Affairs) teoreeman kautta. Kattavassa tutkimuksessaan Bolanos esittää al-Qaidan olevan epäsymmetrisen sodankäynnin vallankumouksen keskeinen voima ja strategisessa mittakaavassa vakavasti otettavana toimija. Tämän tutkimuksen kannalta Bolanosin työ on arvokas siitä syystä, että hän on tarkan analyysin ideologian ja strategisten valintojen välisestä suhteesta.

Esimerkkinä argumentaatiosta globaalin jihadismin ja aikaisempien kumouksellisten teorioiden yhteneväisyydestä voidaan nostaa esiin majuri Jan L. Rueschhoffin vuonna 2008 esittämä sotatieteellinen maisteritason tutkielma *Old book, new lessons: Mao, Osama, and the global Qutbist insurgency*. Tässä työssä kirjoittaja argumentoi vaatimattomalla tavalla maolaisen kumouksellisuuden ja al-Qaidan strategisen ajattelun välistä yhteyttä esittäen, että valtaosa ilmiön tutkijoista ei huomaa maolaisen ja al-qaidalaisen kumouksellisen sodan olevan yhteneväisiä merkittävilta osin. Rueschhoffin tutkimustyö todistusvoimansa puutteesta huolimatta on mielenkiintoinen yksittäistodiste tukeutumisesta vanhoihin malleihin ja tulkintoihin kumouksellisen sodan olemuksesta.

Perustavammanlaatuinen työ aiheeseen liittyen on kenraali Sarah Zabelin tutkimusraportti, jonka hän julkaisi maisterin tutkintoa varten US Army War Collegessa. Raportissaan Zabel kuvaa globaaliksi jihadiksi kutsumansa jihadistisen liikkeen sotilaallista strategiaa. Vuonna 2007 julkaistu ja ytimekkäästi nimetty *The Military Strategy of Global Jihad* on perusesitykseksi kattava ja pitää sisällään merkittävästi myös tänä päivänä hyödynnettävää perustietoa. Tuotos ei kuitenkaan mene käsittelytarkkuudessaan pintaa syvemmällä, eikä sen ole tarkoituskaan toimia urauurtavana tutkimuksena tai uuden tutkimuksellisen näkökulman avaajana.

Argumentatiivisesti pitävin ja selkein esitys aikaisempien kumouksellisten mallien ja globaalien jihadistisen strategisen ajattelun yhteneväisyydestä on Michael W.S. Ryanin kynästä. Jamestown Foundationin vanhempana tutkijana ja arabiankielen erityisosajana on päässyt analysoimaan primäärilähteistöä monia muita tutkijoita syvemmin. Ryanin kattava opus *Decoding al-Qaeda's Strategy* lähtee liikkeelle paljolti samankaltaisista asetelmista kuin tämäkin tutkimus, mutta kattavasta aineistosta ja kriittisestä komparatiivisesta otteesta huolimatta on teos enemmän ilmiötä kuvaileva kuin syvän analyttinen. Ryanin tutkimukset ovat kuitenkin ohjanneet hänet käsittelemään niitä samoja jihadistisen liikkeen strategoja ja ajattelijoita kuin tässäkin tutkimuksessa. Näin ollen Ryanin tarkastelu tarjoaa ansiokkaan näkökannan myös tälle työlle.

Aiheen tuoreuden ja tutkimuskentän vilkkaan julkaisutahdin johdosta innovatiivisia esityksiä globaalien jihadismin ja kumouksellisen sodan mallien väliltä löytyy tieteellisistä journaaliartikkeleista. Haasteina näiden artikkeleihin liittyen on niiden valtava julkaisutahti ja aiheen kiinnostavuudesta johtuva suuri määrä. Näin ollen onkin tämän tutkimuksen osalta jouduttu tietoisesti pitäytymään sellaisissa vertaisarvioituissa artikkeleissa joiden tapa käsitellä ilmiötä on lähellä tutkimuksen vertaavaa otetta. Esimerkkinä tästä on *Studies in Conflict and Terrorism* -nimisessä jurnaalissa julkaisussa artikkelissa *Building the Base: Al Qaeda's Focoist Strategy* Kenneth Payne esittää al-Qaidan globaalien jihadismin strategian olevan selkeästi Ernesto "Che" Guevaran luoman ydinjoukkokumouksellisen mallin moderni sovellus. Perusteena tälle Payne löytää niin käytännön havainnot kuin tässäkin tutkimuksessa käytetyt strategisen tason ajattelijoiden mallit. Payne jättää mielenkiintoisessa käsittelyssään kuitenkin huomioimatta muut kumouksellisen sodan mallit pyrkien yhden selittävän perusteorian kautta argumentoimaan jihadistisen väkivallan olevan strategista toimintaa.

Globaalien jihadismin strategista hahmottamista on myös sivuttu useilla tieteenaloilla. Tästä esimerkkinä Kimbra L. Fisherin julkaisu *Law Intensity Conflict & Law Enforcement* -journaalissa. Fisher esittää artikkelissaan *Challenging the Hegemon: Al Qaeda's Evolution of Asymmetric Insurgent Warfare Onto the Global Arena* poliittisen realismin koulukunnan käsitemaailmaan sitoen al-Qaidan organisaation edustavan kansainvälisen politiikan toimijaa. Sen luonne, rakenne ja tavoitteet ovat parhaiten selitettävissä Fisherin mukaan Max Manwaringin luoman kumouksellisessa sodassa esiintyvien muuttujia dokumentoivan paradigman kautta. Fisherin artikkelin suurinta antia on sen suppeudesta huolimatta innovatiivinen tavoite selittää al-Qaidan tapaisen toimijan luonnetta olemassa olevalla mallilla.

Tämä tutkimus pyrki tarjoamaan suomenkieliselle lukijalleen selkeän käsityksen siitä, miten kumouksellisen sodan sotataidollinen ajattelu on kehittynyt vuosikymmenten saatossa. Uutta tässä tutkimuksessa on kumouksellisen sodan kehityksen tarkastelu kumouksellisen toimijan sotataidolliselta näkökannalta. Tarkastelemalla globaalia jihadistista liikettä strategisen tason ajattelun kehittäjänä ja hyödyntämällä vertailevaa tutkimusasetelmaa, voi kiihköttömästi nähdä miten kumouksellisen sodan kävijät itse

näkevät sotataidolliset haasteensa ja miten niihin vastaaminen on kehittynyt. Kumouksellisesta sodasta ja sen sissisodankäynnillisestä osuudesta ollaan toki maassamme oltu kiinnostuneita jo itsenäisyyden vaiheista asti. Sotataidollisesti ajatellen tämä kiinnostus on keskittynyt ymmärrettävästi käsittelemään kumouksellisen sodankäynnin sissitoiminnallista osuutta ja sen tarjoamia vaihtoehtoja kotimaan puolustukselle. Marko Palokankaan väitöstutkimuksen kattavasta lähdeluettelosta käy jo pintapuolisella lukemisella ilmi, että kumouksellinen sota sissitoiminnallisen sovelluksensa osalta on ollut Suomessa kiinnostuksen kohteena 1900-luvun puolenvälin tienoilla ja liittyen erityisesti alueellisen puolustusjärjestelmämme kehittämiseen.³⁰

Kumouksellista sota, jihadismia tai esimerkiksi al-Qaidan strategista suuntautuneisuutta on viime vuosina tutkittu valtavasti. Edellä mainituista esityksistä jokainen tarkastelee aihetta mielenkiintoisella ja avartavalla kannalla, oltiin tuloksista tai tutkimusten laajuudesta sitten mitä mieltä tahansa. Sotataidon asema on kuitenkin verraten vähäinen. Mikäli sitä sivutaan näissä tutkimuksissa, tehdään se yleensä tietoisena siitä, että lukijakunta koostuu globaalien jihadistisen liikkeen vastaisista toimijoista, eikä niinkään heikomman osapuolen sodankäynnillisistä osaamista hyödyntävistä sotilaista. Oma kansallinen tilanteemme antaa myös tähän sellaisen erikoisvapauden, jota ei ole nähtävissä muualla maailmassa. Sotilaan kirjoittama tutkimus siitä, miten kumoukseen pyrkivä osapuoli on kehittänyt sotataitoaan strategisen tason ajattelun kautta, on puuttunut tutkimuskentästä. Tämä näkökulma ilmiöön tarjoaa lukijalleen perspektiivin aiheeseen, joka on merkittävällä tavalla muokannut niin modernia turvallisuusympäristöämme kuin myös käsitystämme sotilaallisen voiman käytöstä. Tämän tutkimuksen tarjoama ja urauurtava tieto kulminoituukin uuteen sotataidolliseen näkökantaan, jonka se tarjoaa kumouksellisen sodankäynnin tarkasteluun.

1.4. Tutkimusongelma, tutkimuskysymykset ja tutkimuksen rakenne

Tutkimus pyrkii selvittämään historiallisen tarkastelun kautta miten kumouksellinen sotataidollinen ajattelu on muuttunut ja kehittynyt. Tämä muutos on havaittavissa strategisen tason teoretisoinnissa. Perustutkimusongelman tarkoituksena on ilmentää tätä asetelmaa ja näin antaa peruste tutkimuksen tekemiselle, näkökulman määrittämiselle sekä tarkastelun syventämiselle. Perustutkimusongelmaksi ja päättämiskysymykseksi on määritetty seuraava: *miten kumouksellinen sotataidollinen kehitys näkyy globaalien jihadistisen liikkeen strategisessa ajattelussa?*

Perustutkimusongelmaan vastaamiseksi on valittu aiempien tunnettujen kumouksellisten mallien ja globaalien jihadistien mallin välinen vertailu. Tämän asetelman kautta nousee tarve työkaluille, joilla vertailu toteutetaan. Näin ollen esille nousevat oheiset alatutkimuskysymykset:

---

³⁰ Palokangas (2014). Katso esim. Palokankaan luonnehdinta sotilaiden kirjoittamista aiheeseen liittyvistä artikkeleista, s. 330–335 ja luettelo eri sotilasopetuslaitoksiin tehdyistä opinnäytetöistä s. 479–483.

1. Millaisia kumouksellisten strategioiden välisiä vertailukohtia on löydettävissä?
2. Miten globaalien jihadististen teoreetikoiden voidaan katsoa muuttaneen kumouksellisen sodan teoriaa?
3. Millaisia yhtymäkohtia on löydettävissä globaalin jihadismin ja aiempien kumouksellisen sodan mallien välille?

Perustutkimusongelmaan vastaamisen tueksi löydetty alatutkimuskysymykset keskittyvät tutkimusasetelman rakentamiseen. Ensimmäiseen kysymykseen vastaamisen tarkoituksena on luoda edellytykset tutkimuksen asetelman luomiseksi kumouksellisen strategisen ajattelun parista tehtävän analyysin kautta. Toiseen ja kolmanteen kysymykseen vastaaminen taas keskittyy siihen innovatiivisuuteen, jota globaalin jihadistisen liikkeen strategisten ajattelijoiden voidaan katsoa omaavan ja jonka valottamisen myötä on mahdollista vastata perustutkimusongelman asettamaan kysymykseen. Aihetta taustoittavan osuuden muodostamiseksi on löydettävissä myös kokonaisuuksia, jotka ovat oleellisia luotaessa kokonaiskuvaa kumouksellisesta globaalista jihadismista, mutta jotka eivät sellaisenaan ole nostettavissa tutkimuskysymysten asemaan.

Eräs tällainen on käsitys siitä, miksi ja miten radikaalista islamismista ja sen kehityskulusta on kehittynyt pohjaväri sille organisaatioluonteen muodostukselle, joka globaalin jihadistisen liikehdinnän kehityskulusta on nähtävissä. Vastaavasti tämän kehityskulun tarkastelu herättää kysymyksen, miten jihadistisen liikehdinnän kehityskulku lopulta ilmentää liikkeen globaalia suuntausta strategisena toimijana. Tämän pohdinnan perusteella rakentuu myös jatkoajatusketju sen luonteen selvittämiseksi, joka erottaa globaalin jihadistisen liikehdinnän kumouksellisen strategian paikallisesta jihadistisesta toiminnasta.

Tutkimuksen rakenne on temaattinen, joskin teemojen käsittely tapahtuu kronologisesti. Historiatieteisiin perinteisesti kuuluva kronologinen aiheen käsittely tai tutkimuksen rakenne ei sellaisenaan olisi ollut paras mahdollinen tutkittavien ilmiöiden laajasta lineaarisesta hajonnasta johtuen. Kokonaisuuden kannalta ja jänteiden käsittelyiden luomiseksi on näin ollen ollut välttämätöntä pitäytyä rakenteen osalta temaattisuudessa. Tutkimus koostuu viidestä tekstiluvusta. Ensimmäinen luku määrittää tutkimuksen tieteelliset perusteet, luo katsauksen aikaisempaan tutkimukseen, esittää tutkimuskysymykset, määrittelee terminologisia selkeytyksiä ja luo tutkimuksen viitekehyksen. Tässä luvussa myös asemoidaan tutkimus sellaisten tieteenalojen tutkimuskenttään joiden rajoja se ylittää.

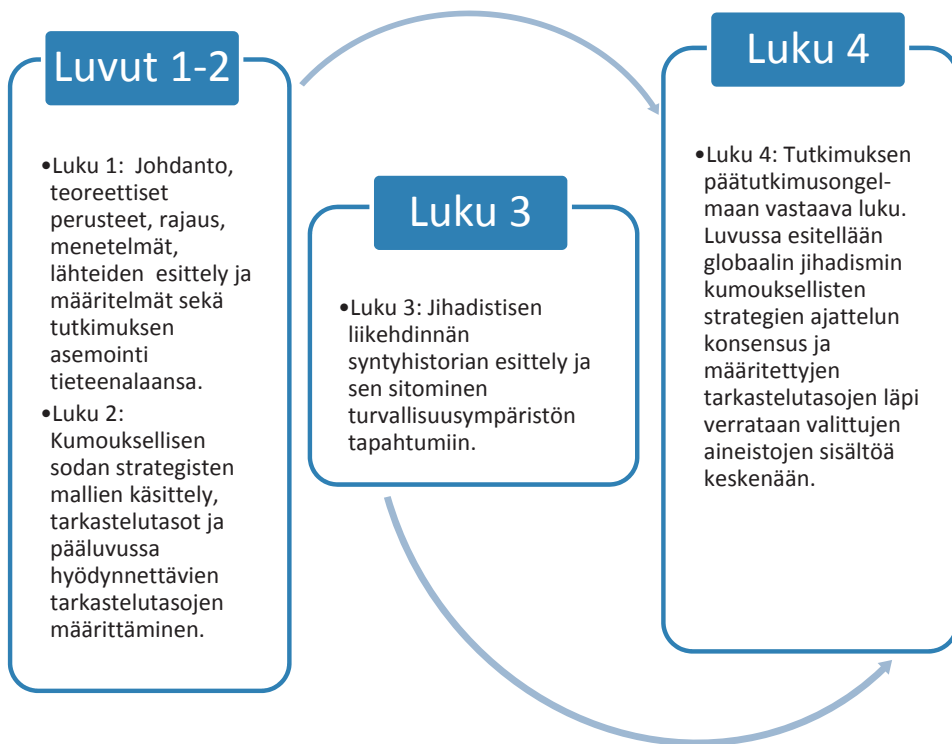
Toisessa luvussa tutkimus esittelee kumouksellisen sodan syntyperusteet, vaiheet ja merkittävämpien teoreetikoiden kumouksellisesta sodankäynnistä esittämät mallit. Samalla luku käsittelee kumouksellisen sotataidon strategisen ajattelun tilan, jonka muutosta tutkimus mainittujen aihealueidensa kautta neljännessä luvussa tarkastelee.

Luvussa esitellään kumouksellisen sodan strategiset mallit ja samalla luodaan perusteet myöhempiä analyysia varten. Tämä luku edustaa tutkimuksessa esiintyvää kromologian ja temaattisuuden yhdistämistä käsitellen kumouksellisen sodan strategisen sotataidollisen ajattelun evolutiivista kehitystä ja teemoitellen tästä kehityksestä ne tarkastelutasot joiden kautta perustutkimusongelmaan vastataan.

Kolmas luku tarkastelee islamin historiallista kehitystä kohti radikaalia ja kumouksellista maailmanuskonnon tulkintaa. Keskittymällä islamin, radikaalin islamin ja islamismien käsitteiden havainnollistamiseen tämä luku ajaa lukijansa sisälle jihadismin taustoihin. Luku ei keskity islamiin kulttuurisena ilmiönä, vaan tarjoaa käsityksen niistä elementeistä, joiden kautta voidaan hahmottaa sitä yksilötasoisesta sitoutumisesta kumpuavaa kumouksellista toimintavalmiutta, jota globaaleihin mittakaavoihin yltävä jihadistinen liike kannattajakunnaltaan edellyttää. Luku ei sellaisenaan pyri tekemään arvotulkintaa siitä mikä islamin sisäisistä diskursseista on moraalisesti oikein tai väärin. Näin ollen se on kerronnallisesti asemoitu passiiviin pyrkimyksenään objektiivinen tarkasteluasema.

Luku selvittää ääriajattelua korostavaan kumoukselliseen jihadistiseen aatemaailmaan liittyvien tekijöiden taustat. Luku lähestyy ilmiötä niin sen teoreetikkojen tuotannon, egyptiläisten juurten kuin sekularistisen radikaaliutensakin kautta. Kolmannessa luvussa tarkastellaan jihadismin globalisoitumiseen johtaneita kehityskulkuja ja pyritään löytämään historiallinen tausta sille strategiselle ajattelulle, joka on käsitteilyssä tutkimuksen neljännessä luvussa. Kolmas luku tuo esiin myös yhden tutkimuksen tulkinnoista globaalien jihadististen liikkeen kehityksestä käsitellen sitä sosiaalisena liikkeenä. Tutkimusprosessin aikana tätä ajatusta punnittiin myös European International Studies Associationin Sisiliassa järjestämässä kansainvälisessä konferenssissa, (9th Pan-European Conference on International Relations). Siellä argumentaatiota käsiteltiin Insurgency, the Informal and the Illegal Economies -paneelissa, jossa kirjoittaja esitteli käsityksensä tutkimuspaperissa *Social Movements as Military Actors*. Esityksen saamaa palautetta ja kritiikkiä käsitellään kolmannen tekstiluvun yhteydessä.

Neljäs luku kokoaa yhteen aikaisemman tietämyksen kumouksellisesta sodasta ja historiallisen tietämyksen jihadistisen liikehdinnän kehityksestä globaaliksi kumoukselliseksi toimijaksi. Luku on globaalien jihadistien kumouksellisuutta avaava kokonaisuus. Tähän lukuun on haettu esityksiä, joiden kautta globaalien jihadistien kumouksellisuuden käsittäminen laajana ilmiönä olisi mahdollista. Näin ollen sen kerronnallisuus vaihtelee passiivien ja eri toimijuuksien välillä. Luku ohjaa globaalien kumouksellisuuden hahmottamiseen kokoamalla eritasoisten jihadististen strategioiden mallit yhdeksi kokonaisuudeksi ja muodostaa niistä konsensuksen, jonka kautta kumouksellisen sodankäynnin kehityksen tarkastelu toisessa luvussa määritettyjen tarkastelutasojen kautta on mahdollista. Oheisessa kuvassa 1 tutkimuksen logiikka on esitetty rakenteeseensa sitoen.

Kuva 1. Tutkimuksen logiikka rakenteeseensa sitoen.

Neljännän luvun havainnoja täydentää viides synteesiluku. Lukua ei ole esitetty oheisessa kuvassa, sillä vastaukset perustutkimusongelmaan ja alatutkimuskysymyksiin annetaan neljännessä luvussa. Synteesiluvussa tarjotaan kuitenkin yhteenveto niistä havainnoista, joita pääluvussa on tehty suhteessa tutkimuskysymyksiin. Luvussa myös tiivistetysti vastataan tutkimuskysymyksiin. Viiden luku on näin ollen synteesi-ä yhtäältä esitys tutkimusprosessin määrittäneistä kysymyksistä ja niihin saaduista vastauksista, mutta myös esitys tutkimusprosessista tutkijan itsensä kautta. Synteesin lisäksi viidennessä luvussa on esitetty epilogi ja sen kautta johdetut jatkotutkimustarpeet. On huomioitava, että epilogissa käsiteltävät kokonaisuudet eivät kuulu tämän tutkimuksen aikarajaukseen, mutta globaalin jihadistisen liikehdinnän ajankohtaisuudesta johtuen on siinä huomioitu myös seikkoja, jotka mahdollisesti vaikuttavat tulevaan kumouksellisen sodan, kansainvälisen terrorismin ja epäsymmetrisen sotataidon tutkimukseen.

1.5. Tutkimuksen rajaaminen

Matti Lauerma esittää historiallisen ja erityisesti sotahistoriallisen tutkimuksen olevan rajattavissa kronologisesti, alueellisesti (maantieteellinen tai ihmisryhmää koskeva rajaus) tai tiettyä sotilaallisen toiminnan alaa koskevasti ja esittää lisäksi, että mikäli

varsinaisia rajoituksia ei tehdä, tulee tutkimuksesta sodankäynnillinen maailmanhistoria.³¹ Tämän tutkimuksen alkuperäisenä ajatuksena oli lähteä selvittämään niitä aatemaailmojen välisiä eroja ja mahdollisia yhtäläisyyksiä, joita kumouksellista sotaa käyvät toimijat ovat historian saatossa omanneet. Tämä ajatus ei kuitenkaan olisi suosinut kumouksellisen sodan sotataidollisen ajattelun ja teoretisoinnin lähempää tarkastelua ja niinpä tutkimus pian suuntautui kumoukselliseen päämäärään pyrkivien toimijoiden sotataidollisen ajattelun komparatiiviseen tarkasteluun. Edelleen kumouksellisen sodankäynnin maailmanhistorian kirjoittamisen välttämiseksi oli syytä keskittyä yhteen sodankäynnin tasoon, tässä tapauksessa strategiseen.

Taktisen tason mukaanotolla olisi ehkä kyetty laajemmin mallintamaan teorioiden tai paremminkin strategioiden jalkautuminen käytäntöön. Ongelmana on se, että mitään varsinaista kausaalista suhdetta kumouksellisten sotilaallisten toimijoiden ja heitä inspiroivien ajattelijoiden välille ei ole pitävästi osoitettavissa. Vaikka joitakin taktisen tason tapahtumia nostetaan esimerkkeinä esiin, on globaalin jihadistisen liikkeidennän toiminnoista liian vaikea tehdä käyttäytymissäntöjä ja näin olettaa strategioiden suoraan jalkautetun taktiselle tasolle toiminnoiksi.³² Niinpä tutkimuksessa keskitytäänkin terrori-iskujen ja sissisodankäynnillisten konfliktien syvällisen analyysin sijasta sotataidollisen ajattelun analyysiin. Tutkimuskohteena kumouksellisen sodan teoriamallit sotataidollisena ajattelun ilmentyminä nähdään strategioina. Tämä valinta on tehty tietoisena siitä, että kaikki käsitellyt toimijat eivät sovi käsitykseen strategisesta toimijasta saatikka ole tietoisia toimintansa kytkeytymisestä olemassa olevaan strategiseen malliin. Länsimaiseen strategiäkäsitykseen tai sen merkityssisältöön nojaaminen kuitenkin auttaa keskeisesti argumentoimaan ja dokumentoimaan muutosta, jonka kumouksellisessa sotataidollisessa ajattelussa on vallalla.

Tutkimuksen ajallinen rajaaminen on ollut monisyinen tehtävä ja haaste. Historiallisesti tai ajallisesti tämä tarkoittaa sitä, että radikaalin islamin, islamismin ja jihadismin tarkastelu oli aloitettava vuosisatojen takaa. Vastaavasti kumouksellisen sodan strategisten mallien synnyn ajoittuminen 1900-luvun alusta aina 1970-luvulle asettaa omat haasteensa. Globaalin jihadismin strategisen ajattelun kulta-aika ajoittuu vuoden 2005 tietämille.

Tutkimuksessa käsitellyt islamin, islamismin ja jihadismin historialliset taustatekijät esitellään omana kokonaisuutenaan, samoin kuin kumouksellisen sodan strategisen tason teoretisointi. Varsinainen globaalia jihadismia käsittelevä konkreettinen aikara-

---

³¹ Lauerma (1977), s. 109.

³² Tässä suhteessa sodan tasojen jako strateginen-operatiivinen-taktinen osoittaa oman haastavuutensa tutkittaessa kumouksellisen sotataidollisen ajattelun kehitystä. Esimerkiksi Brynjar Lia pitää ilmiselvänä, että vaikka selkeästi ei olekaan osoitettavissa yksittäisen toimijan tai alueellisen jihadistipäällikön lukeneen jonkin strategisen ajattelijan tuotantoa toimien siitä löytyvän ohjeistuksen mukaan, on jihadistisen liikkeen strategista materiaalia julkaistu esimerkiksi Arabian Niemimaan al-Qaidan ylläpitämässä englanninkielisessä Inspire-verkkolehdessä. Siinä esitetyt strategisen tason vaatimukset yksilöllisesti suoritetuista taktisen tason iskuista länsimaissa voivat aivan hyvin olla olleet mobilisoivina tekijöinä 2000-luvun aikana, mutta varmistusta tähän on mahdotonta saada. Lia, Brynjar: Haastattelu, 16.10.2014.

jaus alkaa vuodesta 1979, jolloin Neuvostoliiton aloittama Afganistanin miehitys tahtomattaan saneli ensisanat jihadismin globaalin suuntauksen synnylle. Liikkeen kehityskaaren ja sen sotataidollisen strategisen tason tarkastelu päätetään merkittävimpien strategisten mallien julkaisun päätyttyä vuoteen 2006. Tähän mennessä merkkiteoksensa olivat julkaisseet sellaiset globaalin jihadistisen liikehdinnän strategiset ajattelijat joiden voidaan katsoa alan pioneereina kehittäneen kumouksellista sotataidollista ajattelua.³³

Aikajänne olisi ollut mahdollista ulottaa esimerkiksi vuoden 2011 Arabikevääksi kutsuttuihin tapahtumiin. Arabikevään jälkeen voidaan jihadistisen liikehdinnän parissa katsoa alkaneeksi kuitenkin uusi aikakausi, jonka tutkimussuuntaus on uusi ja joka keskeisesti kulminoituu Irakin ja Syyrian islamilaiseksi valtioksi (ISIS) kutsutun toimijan nousuun. Toinen merkittävä syy ajallisen rajaamisen tekemiselle vuoteen 2006 on historiallisuus. Tutkimuksen aikajännettä ei haluttu tietoisesti tuoda liian lähelle nykypäivää, jotta tutkimusta voitaisiin hyvällä syyllä pitää vielä historiatieteellisenä. Tarkoituksena ei myöskään ollut ulottaa tutkimusta nopeasti vanhenevaan nykypäivään, vaan tutkimusaineisto ohjasi ajallisen rajaamisen tekemiseen juuri vuoteen 2006. Yksi systä ajallisen rajauksen päättämiseksi olikin se, että sen jälkeen ilmestyneet globaalin jihadistisen liikkeen strategista ajattelua kehittäneet tuotokset ammentavat innoituksensa paljolti 2000-luvun alun ajattelijoiden töistä.

Yksittäinen tutkimuksen rajaamiseen vaikuttanut tekijä ansaitsee myös tulla mainituksi. Globaalin jihadismin tarkastelusta jätetään tietoisesti ulkopuolelle sellaisten uskonnollisesti motivoituneiden islamististen organisaatioiden³⁴ toiminta, jotka tähtäävät ensisijaisesti omaan kumoukselliseen päämääräänsä yksittäisten kansallisvaltioiden tai selkeän alueellisen kokonaisuuden piirissä sitomatta omaa agendaansa globaaliin jihadistiseen toimintaan. Esimerkkeinä tällaisista organisaatioista mainittakoon palestiinalaiset Hamas ja Islamilainen Jihad sekä shiialainen, Etelä-Libanonissa vaikuttava Hizbollah.

1.6. Tutkimusmenetelmät

Tämä tutkimus on metodologisesti luonteeltaan laadullinen. Sotataittoa, millään sodankäynnin tasolla tarkasteltaessa, ei tule irrottaa pois yleisyhteiskunnallisesta yhteydestään. Kumouksellisen sodan tutkimuksessa tämä näkemys on noussut kerta toisensa jälkeen esiin piinaavan selvänä. Keskityttäessä historiallisesti tarkastelemaan muutosta yhdessä sodankäynnillisessä ilmiössä, sotataidollisen ajattelun ilmentymänä

---

³³ Lia, Brynjar: Haastattelu, 16.10.2014.

³⁴ Saarnivaara, Minna: Luento Maanpuolustuskorkeakoulun Strategian laitoksella 10.6.2014, luentomuistiinpanot kirjoittajalla. Hamasin asiantuntijana Minna Saarnivaara erittelee selkeyden vuoksi islamistiset organisaatiot jihadistisista. Hän mieltää islamistisen organisaation tarkoittavan alueellista, tosiasiallista hallintovaltaa käyttävää poliittista liikettä tai puoluetta, joka tietoisesti pyrkii ottamaan vastuullisen aseman parlamentaarisenä toimijana pelkän väkivallan käyttäjän roolin sijaan.

ja yhdellä sodankäynnillisellä tasolla on selvää, että lähtökohtatilan ja vertailukohteen määrittäminen ovat keskeisessä asemassa. Niinpä tutkimuksen metodologisena otteena on ollut määritettyjen aineistojen komparatiivinen analyysi. Kumouksellista sotaa ja globaalin jihadismin strategisen tason ajattelua käsitellään primäärilähteistön avulla. Näiden aineistojen vertaaminen keskenään ja niistä kumpuava analyysi on keskeinen tämän tutkimuksen tuottama uusi tieto.

Tutkimusmenetelmänä hyödynnetään teoriasidonnaista sisällönanalyysiä. Täten pyritään kumouksellisen sodan aineistosta etsimään tunnustettujen premissien vallitessa tasot, joiden kautta kumouksellisen sodan erilaisia strategisia malleja voidaan tarkastella. Teoriasidonnainen analyysi on yksi kolmesta laadullisen tutkimuksen sisällönanalyysin muodosta. Abduktiiviseksi päättelyksi kutsuttu teoriasidonnaisen analyysin päättelyn logiikka eroaa Jouni Tuomen ja Anneli Sarajärven mukaan induktiivisesta ja deduktiivisesta päättelystä siinä, että sen mukaan teorian muodostus on mahdollista myös silloin, kun havaintojen tekoon liittyy jokin johtoajatus tai johtolanka.³⁵ Tässä tutkimuksessa se on ollut tahto selvittää perustutkimusongelman mukaisesti kumouksellisen sodankäynnin sotataidollisen ajattelun muutos vertailukohteen ollessa aikaisemmat strategiat ja globaalin jihadismin kumouksellinen strategia.

Teoriasidonnainen sisällönanalyysi eroaa aineistolähtöisestä sisällönanalyysistä eli induktiivisesta päättelystä siinä, että vaikka molemmissa analysoidu aineisto nostaa esiin analyysiyksiköt, teoriasidonnaisessa aikaisempi tieto ohjaa ja auttaa analyysin tekemisessä. Näin teoriasidonnainen sisällönanalyysi pyrkii korjaamaan aineistolähtöisessä analyysissä havaittuja objektiivisuuden vaatimuksia pohjautumatta suoraan aikaisemmassa tiedossa teoriaan.³⁶

Teorialähtöisessä sisällönanalyysissä taas nojataan perinteisesti johonkin teoriaan, malliin tai auktoriteetin ajatteluun. Toisin sanoen tutkittavaa ilmiötä tarkastellaan jonkin tunnetun mallinnuksen kautta ja siitä juonnettava sisällöllinen analyysi asetetaan aina valitun teorian valoon.³⁷ Samalla tulee tiedostaa ne vaikuttimet, jotka ohjaavat tutkijaa aiheen tarkastelussa. Tässä tutkimuksessa ne ovat edellä esitelty läntinen käsitys strategiasta ja kumouksellisesta sodasta sekä oletus siitä, että kumouksellinen sota on todella muutoksessa ja alinomaisen kehityksen pyörteessä. Näin vertaava tutkimusote ja kysymyksenasettelu ohjaavat teoriasidonnaisen tutkimusmenetelmän valintaan.

Teoriasidonnaisuudelle voisi historiatutkimuksen maailmassa osoittaa kritiikkiä argumentoiden sen sotivan suomalaisen historiantutkimuksen merkittävimmän teoreettisen auktoriteetin, Pentti Renvallin kuvausta vastaan modernin historiantutkimuksen luonteesta. Renvall korosti historiantutkimuksen luonteen kehittyneen tun-

---

³⁵ Tuomi, Jouni ja Sarajärvi, Anneli: *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Tammi, Jyväskylä, 2002, s. 97, 99.

³⁶ Sama, s. 98.

³⁷ Sama, s. 99.

teenvaraisten subjektiivisuuksien aikaisista oletuksista kohti tieteellis-objektiivista historian tarkastelua. Renvallin argumenttia ei kuitenkaan tule tulkita väärin, sillä hän korostaa tieteellistä objektiivisuutta vain aikaisempien aikakausien historian tutkimussuuntiin korostaen tutkimuksen älyllistä luonnetta tunneperäisen suhtautumisen sijasta.³⁸

Toinen suomalainen historiatieteen teoreetikko ja Pentti Renvallin arvon tunnustava Jorma Kalela esittää tieteellis-objektiivista historian tutkimusta kohtaan mielenkiintoista kritiikkiä. Hän näkee mahdottomana ”sammuttaa itsensä” ja unohtaa kokonaan tutkijan omat lähtökohdat aiheen tarkastelussa. Kalela näkee tällaisen käyttäytymisen olevan jopa vahingollista historian tutkimukselle ja tutkimuksen lopputuotteelle, sillä pelkästään tieteellisenä tehty tutkimus ei pysty vastaamaan aikalaisten historiasta esittämiin kysymyksiin juuri mitenkään. Vaarana tässä tietenkin on se, että tutkija alkaa liiaksi perustella omien tutkimustulostensa merkittävyyttä ryhtyen näin itsensä asianajajaksi. Lohdullisen Kalelan viestistä tekee se, että hän myöntää jokaisen historian tutkijan olevan kuitenkin varsin altis oman aikansa kulttuuriselle permälle ja sille selventämiselle, johon jokainen omista lähtökohdistaan altistuu. Rekonstruktio (historian todentaminen) ja argumentaatio (omien tutkimustulosten korostaminen) saavat Kalelan käsittelyssä uudenlaisen aseman. Hänen mielestään näiden kahden elementin olemassaolo tulee ehdottomasti tunnustaa ja hyväksyä hurskastelemaan sijaan. Tutkijan ammattitaito osaltaan antaa rekonstruktion asettaa rajat argumentaatiolle. Kykenemättömyys tähän on osaltaan aiheuttanut historian tutkijoiden ammattikunnassa kahtiajaon, jossa yhtäällä ovat objektivistit ja toisaalla osallistujat. Objektivismiin ollessa itseisarvo ja absoluuttinen hyve historian tutkimuksessa ei tämän koulukunnan edustajien ole koskaan tarvinnut perustella omia lähtökohtiaan tarkastellessaan tutkimusaiheitaan. Kalela kuitenkin katsoo tämän puolitoista vuosisataa kestäneen koulukuntajaon olevan keinotekoinen. Molemmat tarkasteluperusteiset historian tutkijaryhmät tunnustavat rekonstruktion ja argumentaation välisen epätasapainon ja näin ollen hyväksyvät peruslähtökohtaisen kahtiajaon olevan varsin hataralla pohjalla. Näin Kalela pyrki yksinkertaistamaan asiaa varsin radikaalisti ottamatta kuitenkaan huomioon sitä peruslähtökohtaa, että tutkimuksen todistusarvo on kiistakapulan perimmäinen kannatin. Kalelan mielipiteeseen on silti yhdyttävä siinä, että oman tarkasteluperspektiivin ylikorostaminen muokkaa itseään historian tutkimusta erittäin keinotekoiseen suuntaan unohtaen pahimmillaan varsinaisen tutkimuksellisuuden keskittyen vain ja ainoastaan todistusarvon puolustamiseen.³⁹

Niin Renvallin kuin Kalelankin ajattelun valossa on selkeästi osoitettavissa teoriasidonnaisen sisällönanalyysin vahvuus tarkasteltaessa kumouksellista sotaa ja sen sotataidon kehitystä. Viimeksi mainittu on löydettävissä vahvasti ideologiasisältöistä teksteistä, jotka ovat selkeimpiä esityksiä aiheesta. Näin ollen rekonstruktion ja

³⁸ Renvall, Pentti: *Nykyajan historian tutkimus*, WSOY, Porvoo, 1965, s. 39.

³⁹ Kalela, Jorma: *Historiantutkimus ja historia*, Gaudeamus, Helsinki, 2000, s. 59–60.

argumentaation välistä konfliktia voidaan tämän tutkimuksen asetelmassa lieventää etsimällä strategiakirjoituksista argumentaation perusteet ja rekonstruoida niiden kautta kumouksellisen sodan lineaarinen taidollinen kehitys pyrkimyksenä oikeasuuntainen tulkinta siitä, mitä Jorma Kalela kuvaa tarpeena selvittää ”*miten asiat oikein olivat*”⁴⁰.

Tutkimuksessa hyödynnetään soveltuvin osin menetelmänä myös tapaustutkimusta. Vaikka tapaustutkimus ei sellaisenaan ole laajalti kotimaisessa sotahistorian ja sota-aidon historian tutkimuksessa hyödynnetty metodi, ei sen käyttöarvo ole yhtään heikompi kuin muidenkaan menetelmien. Tämä johtuu siitä, että laadullinen tutkimusmetodologia voidaan aina lukea tapaustutkimukseksi. Tällaisen käsityksen mukaan kaikki laadullisen tutkimusmetodologian tutkimusstrategiat käyttävät lähestymistapanaan tapaustutkimusta. Erot näiden metodien välillä ilmenevät tiedonhankinnan ja tutkimuskohteiden välillä.⁴¹

Tapaustutkimuksen keskeisintä periaatetta, tapauksen hahmottamista monelta eri kannalta, on noudatettu myös tässä tutkimuksessa. Tapaus voikin olla periaatteessa mikä tahansa yksittäinen ilmiö, yksilö, ryhmä tai laitos. Tutkittavaksi valittu tapaus on kuitenkin yleisesti muusta ympäristöstään erottuva ja siten mahdollisesti kehitystä tai muutosta kuvaava.⁴² Tässä tutkimuksessa tapaustutkimuksen periaatteita on hyödynnetty tiedonkeräämisessä.⁴³ Globaalin jihadismin kumouksellisen sodan strategisen mallin näkemiseksi tapauksena on valittu keskeiset heikäläisten ajattelijoiden luomat strategiset mallit. Näistä painotuksiltaan eriävistä malleista on yhdistetty syvällisen ymmärryksen saavuttamisen myötä käsitys tai paradigmaattinen ymmärrys globaalin jihadistisen liikkeen kumouksellisesta strategisesta mallista.

Tutkimusotteen ja -menetelmien lisäksi sekä primääri- että sekundääriaineistoon sovelletaan lähdekritiikkiä. Ideologisesti latautuneet lausunnot ja propagandistiset sävyt kumouksellisessa kirjallisuudessa pitävät sisällään strategista, sotataidollista ajattelua, jonka löytäminen ei ole mahdollista ilman voimakasta suodatusta. Tieto esimerkiksi siitä, että Ernesto Guevaran päiväkirjamerkintöihin pohjaavat muistelmat Kongon vallankumousretkiltä ovat täynnä hänen henkilökohtaista tuskaansa epäonnistumisen johdosta, ei saa jättää materiaalia huomioimatta dokumentoitaessa hänen käsitystään kumouksellisen sodan onnistuneesta tavoitteeseen saattamisesta. Vastaavasti tarkan kritiikin kohteeksi joutuu tutkimuskirjallisuus, sillä jokaisella kirjoittajilla on syynsä

---

⁴⁰ Sama, s. 13.

⁴¹ Metsämuuronen, Jari (toim): *Laadullisen tutkimuksen käsikirja*, International Methelp Ky, 2006, Helsinki, s. 92.

⁴² Sama, s. 90.

⁴³ Vertaa esim. Kesseli, Pasi: *In Pursuit of Mobility. The Birth and Development of Israeli Operational Art. From Theory to Practice*, Department of War History, National Defence College of Finland, Edita Oyj, Helsinki, 2001, s. xxxix. Kesseli käyttää tapaustutkimusta tiedon hankintaperiaatteena pitkittäisajanjaksolla, josta todentaakseen tarkastelussa olevan ilmiön käyttäjä muutamia sotateoreettisia periaatteita verraten niitä empiriaan. Tässä tutkimuksessa taas globaalin jihadistisen liikkeen strategia osoitetaan muutamien yksittäisten tapausten eli ajattelijoiden teorioilla, jotta vertailu aikaisempiin malleihin onnistuisi ja kehityskulku voitaisiin todentaa.

ilmaista tarkastelemastaan aiheesta asioita juuri omalla tavallaan ja oman taustansa sävyttäminä.

Myös kirjoittajan oma ammattiupseerin tausta, kokemukset strategian opetustyöstä sekä vastakumouksellisesta toiminnasta kriisinhallintatehtävissä tuovat mukanaan sellaisia etuja ja haittoja tutkimuksen toteuttamiseen, joita ei voida sivuuttaa. Omien kokemusten yhdistäminen teorian tietoon avartaa maailmoja ja lisää ymmärrystä, mutta vastaavasti siinä piilee vaara subjektiivisten kokemusten kautta tehtävien tulokintojen liiallisesta yleistämisestä. Teoriasidonnaisuus tarkoittaa osaltaan tutkimuksen avoimuutta ja tapaustutkimuksen periaatteet yksittäisten tapausten selitysvoimaisuuden merkityksen kyseenalaistamista. Siksi myös kirjoittajan on ollut uskallettava kyseenalaistaa omat oletuksensa tutkittavasta aiheesta.

Tämä tutkimus ei ole yksistään historiallisten aineistojen analyysi ja vertailu eikä pelkästään teoriasidonnainen aineistoanalyysi. Myöskään pelkäsi yksittäisen tai useamman tapauksen tutkimukseksi työtä ei ole syytä nimittää. Tässä tutkimuksessa pyritään useaa menetelmää soveltaen luomaan perustutkimuksen kautta kuva siitä, miten kumouksellisen sodan sotataidollinen ajattelu strategisella tasolla on kehittynyt ja vastaavasti, miten sitä voidaan tutkia erilaisin menetelmin historiatieteessä.

1.7. Käsitteet ja määritelmät

Tutkimuksen käsitteistö ei kaikissa yhteyksissä ole itsestään selvä. Termien ollessa monesti kuvaavia ja itseään selittäviä on joukossa sellaista tutkimusperinteellistä, kielellistä tai merkityssisältöjen tulkinnanvaraisuudesta johtuvista eroista kumpuavaa hajanaisuutta, johon käsitteiden määrittelyn on vastattava. Kaikki tutkimuksen aihe-
maailmat pitävät esitetyn mukaisesti sisällään erikseen määriteltyjä kokonaisuuksia, joita tämä tutkimus ei yritäkään saattaa yleisesti hyväksyttävään ja ehdottomaan muotoon, mutta joiden esittely lukijalle on ehdottoman tärkeää ja keskeistä eheimmän mahdollisen kokonaiskuvan saavuttamiseksi.

Käsiteltävät määritelmät ja käsitteet on seuraavassa järjestetty aakkosellisesti. Näin ollen järjestys ei kuvaa termien merkityssuhteita toisiinsa. On huomioitava myös, että tässä yhteydessä esitellyt termit, käsitteet ja määrittelyt ovat tutkimuksen kannalta perustavanlaatuisia, mutta vastaavasti niissä saattaa esiintyä kulloisessakin asiayhteydessä tarkentamisen tarvetta tai sen syvempi määrittely kulloisessakin yhteydessä on tarpeellista jouhevan kerronnallisuuden vuoksi. Tällöin kyseinen termi on määritelty uudelleen tai käytetyn uuden termin merkitys on avattu erikseen. Merkittävimmäksi syyksi käsitteiden määrittelyyn antaa tutkimuksen alalla vallitseva hajanainen kulttuuri etenkin kielellisistä syistä johtuen. Suomenkielistä tutkimusta laadittaessa ja termejä esimerkiksi englanninkielisestä tutkimuskirjallisuudesta tulkittaessa on huomioitava kielellisten ja kulttuurillisten eroavaisuuksien asettamat haasteet käsitteiden

merkityksille. Tässä tutkimuksessa on otettu kunnianhimoinen tavoite ja lähdetty kääntämään kaikki lainaukset suomeksi niiden yhtenäistämisen ja ymmärrettävyyden vuoksi tietoisena tämän tutkimuksellisen vapauden hyödyntämisen mahdollisista riskeistä.

Termien moniulotteisuudesta esimerkkinä voidaan mainita vallankumous ja *revolution*, jotka ovat merkityssisällöltään varsin erilaisia suomessa ja englannissa. Siinä missä kansallisesti miellämme termin oleellisesti liittyvän hallinnollisen järjestelmän kumo-
ukselliseen vaihtamiseen, on termi englanninkielisessä maailmassa muodostunut myös osaksi voimakasta muutoksen ja kehityksen kuvaamista. Tästä esimerkkinä käsite *revolution in military affairs*, RMA, jossa termillä halutaan kuvata sotilaallisteoreettista hypoteesia modernin teknologian mullistavasta vaikutuksesta tulevaisuuden taistelulentään ja sodankäyntiin.⁴⁴ Kokonaan oman ilmiönsä ovat tässä tutkimuksessa käsiteltävät termit kuten sissisota ja terrorismi. Näistä käsitteistä ensin mainittu eroaa kansallisessa viitekehyksessämme oleellisesti maailmalla ymmärretystä ja terrorismi taas edustaa osaltaan poliittisista syistä johtuen vaikeasti määriteltävää kokonaisuutta.⁴⁵

Globaali/globalismi esiintyy terminä ensimmäisen kerran tutkimuksen otsikossa ja sen käsitteellistäminen on keskeinen osa tutkimusta. Tässä tutkimuksessa termi tarkoittaa maailmanlaajuista ja liittyä keskeisesti toiminnallisen ulottuvuuden laajuuden kuvaamiseen kumouksellisen sodan kannalta. Globalisaatio terminä tarkoittaa yleisesti ihmisten, tavaroiden, informaation, ajatusten ja arvojen vapaata liikkuvuutta ilman huolta valtiorajojen ylittämisen haasteellisuudesta.⁴⁶ Tässä tutkimuksessa globalisaatio näyttäytyä käytännönläheisesti maailmanlaajuisen jihadistisen liikkeen tarpeena organisatoriseen muutokseen ja johtajarakenteen epähierarkkiseen järjestämiseen.

Globaali jihadismi tarkoittaa tässä tutkimuksessa kansainvälisiin mittoihin yltänyttä jihadismin ulkoista vihollista vastaan taisteluun käyvän suuntauksen edustamaa aatekokonaisuutta, joka organisatorisesti on järjestynyt sosiaalisen liikkeen tavoin tavoitellen islamilaisen globaalien yhteisön, *umman* yhdistämistä suureksi teokraattiseksi

---

⁴⁴ Katso esimerkiksi Metz, Steven ja Kievit, James: Strategy and the Revolution In Military Affairs – From Theory To Policy, Strategic Studies Institute, U.S.Army War College, 1995, <http://www.au.af.mil/au/awc/awgate/ssi/stratma.pdf>, 11.1.2015 sekä Ibrügger, Lothar: The Revolution in Military Affairs, NATO Parliamentary Assembly, Committee Reports, Science and Technology Committee, 1998, <http://www.invar.org.uk/rma/resources/nato/ar299stc-e.html#1>, 11.1.2015.

⁴⁵ Terrorismin määrittelyn haasteellisuudesta ja suhteesta sissisotaan katso esimerkiksi: Malkki, Leena: Toisen terroristin, toisen vapaustaistelija? Terrorismin määrittelyn ongelmat. teoksessa *Vihatkoon kunban pelkäävät – näkökulmia terrorismiin ilmiönä*, toimittaneet Antti Paronen ja Olli Teirilä, Maanpuolustuskorkeakoulu, Strategian laitos, Julkaisusarja 2, N:o 51, Juvenes Print Tampere, 2014, s. 15–35.

⁴⁶ Frankel, Jeffrey: What Do Economists Mean by Globalization? Implications for Inflation and Monetary Policy, Academic Consultants Meeting, Board of Governors of the Federal Reserve System, September 28, 2006, s.1, <http://www.bks.harvard.edu/js/jfrankel/FRB-Globalization%20InflOct4.pdf>, 30.10.2015. Frankel keskittyy tässä perustavanlaatuisessa taloustutkijoille suuntaamassaan globalisaation luonnehdinnassa ymmärrettävästi taloudellisiin näkökantoihin, mutta luonnehdinnasta on johdettavissa myös ajatusten ja arvojen vapaata liikkuvuutta.

hallintovallaksi.⁴⁷ Toiminnan katalyytteinä ovat niin kansalliset ja alueelliset islamistiset kumoukselliset konfliktit kuin ainoastaan ideologisesti liikkeeseen linkittyneiden yksilöiden suorittamat iskutkin.

Fundamentalismi. Erityisesti islamin tarkastelun parissa termin ymmärretään monesti tarkoittavan radikalisoitunutta ja poliittista uskonnontulkintaa, mutta tässä tutkimuksessa termiä islamismi ja fundamentalismi vältetään sekoittamasta toisiinsa.

Fundamentalismi ymmärretään konservatiiviseksi uskovaisuudeksi, joka pyrkii suojaamaan omaa puhdasta uskontulkintaansa vierailta vaikutuksilta.⁴⁸ Toisaalta fundamentalistisen islamin tulkinnan merkitys islamistiselle poliittiselle ideologialle on keskeinen. Ilman islamin fundamentalistisen tulkinnan ja islamistisen poliittisen liikkehdinnän vuorovaikutteista suhdetta olisi haastavaa kuvitella radikaalempien islamististen ilmentymien kehittyminen jihadistisen liikkeen kaltaiseksi toimijaksi.

Hajaannus/hajaantunut tarkoittaa organisoidun järjestelmän tunnusomaisten rakenteiden muuttumista tai muutosta kohti hajanaisempaa ja ennalta vaikeammin tunnistettavaa olemusta.⁴⁹ Tässä tutkimuksessa hajaannus organisaatioiden olemusta selittävänä ideana edustaa tapaa käsittää sekavalta vaikuttavaa kumouksellista toimintaa kokonaistilanteen ja vaikuttavuuden kannalta.

Islamismi termin käytöllä halutaan tutkimuksessa estää poliittisesti ja tapauskohtaisesti tarkasteltuna varsin radikaalienkin liikkeiden sekoittaminen fundamentalismiin, jottei tämä termi harhauttaisi käsittämään konservatiivista uskovaisuutta uskonnollis-poliittiseen radikalismiin. Islamismi on poliittinen suuntaus, johon mahtuu toimijoita ja yhteisöjä äärimmäisistä radikaaleista aina maltillisimpiin ja valtavirtapolitiikkaa lähellä oleviin puolueisiin. Kansainvälisessä tutkimuksessa islamistin leima isketään monesti varsin huonoin perustein kohteeseensa ymmärtämättä termin sisältämiä vivahde- ja merkityseroja.⁵⁰

Johtajattomuus tarkoittaa tässä tutkimuksessa organisaation korkeimman tason johtajuuden muutosta kohti ideologista ja karismaattista innostavaa suuntaa, pois perinteisestä johtajakeskeisestä ja hierarkkisesta roolista.⁵¹

---

⁴⁷ Zabel, Sarah E.: *The Military Strategy of Global Jihad*, U.S. Army War College, Lexington/KY, 2011. Sarah Zabel käyttää *Global Jihad* -termiä tarkoittamaan ilmiön sijasta todellista organisoitunutta ideologisin perustein toimivaa kokonaisuutta.

⁴⁸ Jokinen, Christian ja Kullberg, Anssi: *Separatismi ja Islamismi – kansallismieliset ja islamistiset liikkeet Euraasian konflikteissa*, Kustannus Oy Suomen Mies, Jyväskylä, 2006, s. 38–39.

⁴⁹ Katso organisatorisen hajaannuksen luonnehdinnasta esimerkiksi Robb, John: *Brave New War – The Next Stage of Terrorism and End of Globalization*, John Wiley&Sons, Hoboken/NJ, 2007, s. 9, 74-75.

⁵⁰ Roy, Olivier: The New Islamists – How the most extreme adherents of radical Islam are getting with the times, s. 1–2, http://www.foreignpolicy.com/articles/2012/04/16/the_new_islamists, 16.9.2012.

⁵¹ Tässä tutkimuksessa johtajattomuudella mukaillaan Marc Sagemanin esittämää ajatusta johtajattomasta jihadista, jossa globaalista jihadismista viehättyneet ja itseradikalisoituneet yksilöt ja ryhmät muodostavat maailmanlaajuisen johtajattoman ideologiasidonnaisen verkoston. Katso Sageman, Marc: *Leaderless Jihad – Terror Networks in the Twenty-First Century*, University of Pennsylvania Press, Philadelphia, 2008, s. vii.

Kumouksellinen sota ymmärretään vallassa olevaa hallintojärjestelmää vastaan käytäväksi aseelliseksi taisteluksi, jonka pyrkimyksenä on aikaansaada vallanvaihdoksen kautta uusi hallinto. Tässä määritelmässä on sovellettu suomalaisissa aiheen tutkimuksissa esitettyä määritelmää, joskin tietoisesti jätetty niiden alkuperäisestä asusta sidonnaisuus tiettyyn alueeseen ja kansallisvaltioon.⁵² Tämä valinta on tehty määritelmän osalta tietoisesti siitä syystä, että tutkimuksessa halutaan antaa mahdollisuus globaalin jihadistinen liikkeen pitämiseksi kumouksellisen sodan kävijänä. Lukija törmää määritelmän ilmiselviin haasteisiin toisen ja neljännen luvun yhteyksissä, sillä klassisissa kumouksellisissa strategioissa voimakas aluesidonnaisuuden sävy. Tämä määritelmään liittyvä haasteellisuus auttaa kuitenkin kaikesta huolimatta vastaamaan perustutkimusongelmaan, kuten luvussa neljä esitetään.

Kaikesta huolimatta kumouksellisen sodan määritelmästä on kuitenkin hankala esittää yhtä selkeää tulkintaa. Aiheen terminologia muodostaa monimutkaisen ja laajan verkoston, jonka sisällä ideologiset ja näkemykselliset erot luovat vaikeaselitteisiä tulkintoja historiallisista tapahtumista. Kielitekninen kysymys on niin ikään merkityksiä muuttava seikka. Termeille *insurgency* ja *revolutionary warfare* on löydettävissä suomesta vain merkityksellisesti yksi käännösvaihtoehto: kumouksellinen. Samoin termeistä *revolutionary warfare* ja *guerilla warfare*, vaikka niiden sisällölliset erot ovat huomattavat. Helposti saattaa suomenkielinen tutkija yhtyä professori Huntingtonin aikanaan lausumaan kommenttiin: ”Usein ei voida välttyä vaikutelmalta, että kielitiede on ajanut teorian obi.”⁵³ Näistä haasteista johtuen tutkimuksen toisen luvun alussa on keskitytty tarkemmin kumouksellisen sodan määritelmän moninaisuuteen.

Kumouksellinen sota ja kumouksellinen *toiminta* on valitettavan helppo vuorovaikutussuhteiden osalta sekoittaa keskenään. Tässä tutkimuksessa molemmat liittyvät toisiinsa, mutta kumouksellisesta sodasta puhuttaessa tarkoitetaan tapahtumia, joissa kumoukselliseen päämäärään pyritään käymällä sotaa. Kumouksellinen toiminta ei välttämättä tarkoita kumouksellista sotaa mutta pitää myös tämän käsitteen sisällään. Kumouksellinen sota on siis kumouksellisen toiminnan sodankäynnillinen osuus.

Kumouksellinen sotataito ymmärretään tässä tutkimuksessa erityiseksi sotataidon ilmentymäksi. Esimerkiksi Sampo Ahdolle sotataito sellaisenaan tarkoittaa taitoa johtaa sotavoimia sodan päämäärien saavuttamiseksi sekä rauhanaikaista valmistumista sotaan. Sotataito hänen ajattelussaan jaetaan sodankäynnin tasojen mukaisesti strategiaan, operaatiotaitoon ja taktiikkaan.⁵⁴ Kuten Jarkko Patrikainen esittää, tämä eroaa clausewitzilaisesta tulkinnasta, jossa sotataitoa on käyttää käytettävissä olevia

---

⁵² Katso suomenkielisessä kirjallisuudessa esiintyviä ranskalaisia ja yhdysvaltalaisia määritelmiä esimerkiksi Seppänen (1971), s. 43 ja Kesseli, Pasi (toim.): *Kumouksellinen ja vastakumouksellinen sota*, Maanpuolustuskorkeakoulu, Historian Laitos, Julkaisusarja 2, N:o 4, 1998, s. 9 sekä Palmén, Niilo: *Kumouksellinen sota, Tiede ja Ase*, Länsi Savon Kirjapaino, Mikkeli, 1967, s. 202.

⁵³ Seppänen (1971), s. 224–225.

⁵⁴ Ahto, Sampo: *Sotataito*, teoksessa *Strategian käsikirja*, Sotatieteen laitos, Valtion painatuskeskus, Helsinki, 1983, s. 121.

keinoja ja välineitä taistelutoiminnassa.⁵⁵ Näitä päätelmiä tarkasteltaessa voidaan kumouksellisen sodan osalta esittää, että sotataito on taitoa suunnitella ja johtaa kumouksellisia sotatoimia, valmistautumista niihin sekä koordinoita edellytysten luomista kumoukselliselle sodalle. Tätä päätelmää jatkaessa kumouksellinen *sotataidollinen ajattelu* taas tarkoittaa kaikkien sotataitoon liittyvien elementtien suunnitelmallista käyttöä ja kehittämistä kumouksellisen tavoitteen saavuttamiseksi sotilaallisen toiminnan kautta ja sen tukemana. Kumouksellista päämäärää kohti sotivien toimijoiden ei-valtiollinen luonne asettaa ne omaperäisyyttä vaativaan asemaan, joka luovimmillaan ilmenee sotataidon ketterinä sovelluksina ja varsin epätavanomaisina kehityskulkuina. Kumouksellisessa sotataidossa korostetaan ei-valtiollisten ja eitavanomaisten joukkojen sodankäyntiä. Kumouksellinen sodankäynti on konventionaalisten asejoukkojen sodankäyntiin verraten myös hyvin politisoitunutta ideologisen vaikutuksen yltäessä tiedostetusti korkeimmalta johdolta aina rivitaistelijaan asti.

Operatiivinen taso, operaatiotaito on tässä tutkimuksessa strategisen ja taktisen sotataidollisen tason välille sijoittuva sotataidollinen ja sodankäynnillinen kokonaisuus. Pasi Kesselin mukaan operaatiotaidon määrittely on strategiaa ja taktiikkaa haasteellisempi.⁵⁶ Kumouksellisen sodankäynnin tapauksessa tämä väite korostuu entisestään, sillä kumoukselliset strategit eivät itse juurikaan käytä tätä tasoa tai soveltavat sitä alkuperäiselle tarkoitukselleen vieraalla tavalla. Joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta he erottelevat sotataidollisen ajattelunsa strategiseen ja taktiseen hahmotukseen. Operatiivisella tasolla tehdyt toimet kulmineituvat *operaatiotaidon* käsitteeseen, jota esimerkiksi Marko Palokangas kuvaa esittäen sen olevan ”*useammasta toisiinsa liittyvästä taistelusta koostuvan sotatoimen suunnitteluun, valmisteluun ja toteuttamiseen liittyvää toimintaa*”⁵⁷. Vaikka operatiivista tasoa ja operaatiotaitoa ei voikaan käsitellä synonyymeinä,⁵⁸ viittaa operatiivisen tason toiminta itsenäisiin sotilaallisiin operaatioihin kykenevien yksiköiden sodankäynnin tasoon.

Kumouksellisen sotataidon erityisluonteen vuoksi tässä tutkimuksessa operatiivinen taso on käytössä eroteltaessa taktisia ja strategisia toimia toisistaan. Operatiivisen tason käyttö tekstissä liittyy yleensä erilaisten kumouksellisten strategioiden mitta-kaavaerojen hahmottamiseen. Esimerkiksi siinä missä globaali jihadistinen kumouksellinen sotataidollisen ajattelun kautta nähdään tietyillä valtiollisilla alueilla saavutetut pysyvät voitot operatiivisen tason menestyksinä, voisi tällainen merkitä klassisissa

---

⁵⁵ Patrikainen, Jarkko: Pioneeritaktiikka sotatieteellisenä käsitteenä - teoriaa seuraava tulkitseva käsitteanalyysi pioneeritaktiikan käsitteestä, Yleisesikuntaupseerikurssin diplomityö vuodelta 2013, Taktiikan laitos, MPKK, s. 23.

⁵⁶ Kesseli, Pasi: Lukijalle, teoksessa Rekkedal, Nils Marius et. al.: *Operaatiotaito – operaatiotaidon kehittyminen neljässä suurvallassa*, Maanpuolustuskorkeakoulu, Taktiikan Laitos, Julkaisusarja 1, No. 1/2013, s. 3.

⁵⁷ Palokangas (2014), s. 46.

⁵⁸ Rekkedal, Nils Marius: Johdatus operaatiotaidon sisältöön, teoksessa Rekkedal, Nils Marius et al.: *Operaatiotaito – operaatiotaidon kehittyminen neljässä suurvallassa*, Maanpuolustuskorkeakoulu, Taktiikan Laitos, Julkaisusarja 1, No. 1/2013, s. 84. Rekkedal korostaa operatiivisen tason käsitteen merkitystä taktisen ja strategisen tason välisenä tasona ja eräänlaisena kuvaavana työkaluna sellaisista toimista jotka eivät sovi kummallekaan tasolle sellaisenaan.

kumouksellisissa strategioissa jopa strategisen tason tavoitteen saavuttamista. Näin ollen operatiivisen tason käyttö adjektiivina kuvatessa sotataidollisen ajattelun mitta-kaavaa toimii työkaluna konkretisoitaessa yksittäisten iskujen ja alueellisten kumouksellisten sotatoimien merkitystä strategisen sotataidollisen ajattelun kannalta.

Radikalismi/radikaali yleisesti ymmärrettynä tarkoittaa vallitsevasta poliittisesta ilmapiiristä keskeisesti poikkeavia poliittisia päämääriä.⁵⁹ Radikalismi tässä tutkimuksessa liitetään ilmiönä keskeisesti islamismiin, ja sillä tarkoitetaan kumouksellisuuteen pyrkivää islamismin suuntausta, joka kulloisenkin tapausesimerkin kohdalla on erikseen selitetty.

Sissi suomenkielisenä terminä juontaa juurensa venäjän kielen sanaan ”*shish*”, joka merkitsee maankiertäjää, kulkuria, sotarosvoa, metsärosvoa tai vakoilijaa.⁶⁰ Ajan saatossa kansallinen aikaisempi negatiivinen tulkintamme on muuttunut ymmärtämään sissin ja sissitoiminnan positiivisina käsitteinä, jotka kuuluvat erottamattomana osana puolustusratkaisuumme. Selvyiden vuoksi esitellystä kansallisesta luonnehdinnasta huolimatta tässä tutkimuksessa ei käytetä suomalaiskansallista tulkintaa sissistä, eikä sitä niin ollen tule sekoittaa maailmalla vallalla olevaan käsityksiin termeistä *guerilla* tai paremminkin *insurgent*. Tässä tutkimuksessa näiden termien kuvaamilla henkilöillä tarkoitetaan hallinnollista tai miehitysvaltaa vastaan taistelua käyvää, kumoukselliseen ei-valtiolliseen organisaatioon kuuluvaa tai tällaiseen liikehdintää osaaottavaa taistelija.⁶¹

Sissisodankäynti on pääsääntöisesti paikallisten joukkojen käymää taistelua sotilaallisin ja puolisolitaallisin keinoin vihollisen hallussa olevalla tai vihamielisellä alueella. Sissisodankäynnissä ratkaisutaistelua pyritään välttämään.⁶² Suomalaiskansallisen käsityksen mukaisesti sissisodankäynti on säännöllisten sotatoimien ohella ja niiden jatkamiseksi vihollisen alueella tapahtuvaa sodankäyntiä.⁶³ Tässä tutkimuksessa sissisodankäynnillä tarkoitetaan kuitenkin kumouksellisen sodan osaa, seuraavassa luvussa täsmennyvien määritelmien mukaisesti. Sissisota toiminnallisesti on sodan muoto, joka kumouksellisen sodankäynnin lähtökohtateorian mukaan pyrkii mobilisoimaan riittävän suuren voiman muuttaakseen sotatoimet konventionaaliseksi ratkaisutaisteluiksi.⁶⁴ *Sissitoiminta* eroaa sissisodankäynnistä sen alistussuhteen kautta konventionaalille joukoille. Siinä missä sissisodankäynti luo edellytyksiä konventionaalisten joukkojen muodostamiselle kumouksellisessa sodankäynnissä, sissitoiminta

---

⁵⁹ Jokinen ja Kullberg (2006), s. 38.

⁶⁰ Seppänen (1971), s. 221.

⁶¹ Katso lisää sissi-termin määrittelystä ja alkuperästä: Palokangas, (2014), s. 40–44, sekä Kanninen, Ermei: Sissisodankäynnin ja –toiminnan kehittyminen ja rooli osana alueellista puolustusta Suomessa 1950–1980-luvuilla, *Ajatuksia suomalaisesta sissisodankäynnistä*, toimittanut Jorma Saarelainen, Maanpuolustuskorkeakoulu, Taktiikan laitos, Julkaisusarja 3, n:o 2/2003, Edita Prima Oy, Helsinki, 2003, 3–4.

⁶² MPKK:n sotahistorian laitoksen opetusmateriaali: kumouksellinen ja vastakumouksellinen sodankäynti, materiaalin lähteenä on käytetty Esa Seppäsen yllämainittua teosta, materiaali kirjoittajan hallussa.

⁶³ Seppänen (1971), s. 220–221.

⁶⁴ Vertaa Palokangas (2014), s. 48–49.

voidaan olettaa olevan osa jo käynnissä olevia operaatioita kumouksellisen tavoitteen saavuttamiseksi. Tässä tutkimuksessa on yksittäisissä kohdissa käytetty sissitoiminnallisuutta myös adjektiivina kuvatessa konfliktien luonnetta ja korostettaessa niiden osuutta globaalissa kumouksellisessa sodankäynnillisessä kokonaisuudessa.

Strategia, strateginen taso tarkoittaa tässä tutkimuksessa systemaattista, integroitua ja ohjattua erilaisten keinojen ja menetelmien käyttöä tavoitteen saavuttamiseksi. Sodankäynnillisesti käsiteltäessä strategista tasoa, tarkoitetaan kumouksellisen sodan päämäärätietoista menetelmäkokonaisuuksien koordinoitua kokonaistavoitteiden saavuttamiseksi. Toisin sanoen tässä tutkimuksessa käsitellään strateginen sodankäynnin taso sotatoimien käymiseksi kokonaistavoitteeseen pyrittäessä.⁶⁵ Kumouksellista sodankäyntiä ja sen strategista ulottuvuutta tarkasteltaessa on Pekka Visurin muistutuksen mukaisesti pidettävä samalla myös mielessä, että tällainen tulkinta strategiasta nojaa sotataidollisiin juuriinsa. Nykyisin laajentunut strategian käsite on luonnollista yhdistää myös valtiomiestaitoon ja laajennettuun käsitykseen turvallisuuspolitiikasta.⁶⁶ Kumouksellisen sodan kannalta tämä tarkoittaa laajasti politisoituneen sodankäynnin ilmentymän kokonaisuuden tarkastelua pelkkien yksittäisten sotilaallisten toimien sijasta.

Sosiaalinen liike ymmärretään erilaisten yhteiskunnallista muutosta ajavien ryhmittymien toiminnaksi. Tällaisten epämuodollisten, yksilöiden ja organisaatioiden muodostamien ryhmien kautta keskitytään joihinkin tiettyihin poliittisiin tai yhteiskunnallisiin kysymyksiin, jotka kulloisenkin liikkeen jäsenet kokevat omikseen. Toisin sanoen sosiaalinen liike pyrkii vastustamaan, aikaansaamaan tai kiistämään sosiaalista uudistusta.⁶⁷ Modernien sosiaalisten liikkeiden kehittymisen katsotaan mahdollistuneen lukutaidon yleistymisen ja työvoiman liikkuvuuden myötä teollistumisen aikakauteena. Kehitys kulminoituu läntisissä yhteiskunnissa 1800-luvulle ja näkyy varhaisimpien sosiaalisten liikkeiden agendoissa ja liikkeiden henkilöstörakenteessa. Sanan- ja ilmaisunvapauden yhdistyminen merkittävään taloudelliseen vapauteen voidaan katsoa olevan merkityksellisin tekijä sosiaalisten liikkeiden kehittymiselle. Toisaalta myös siirtomaissa spontaanisti siirtomaaisäntää vastustamaan nousseita kumouksellisia liikkeitä voidaan käsitellä sosiaalisina liikkeinä.⁶⁸ Tässä tutkimuksessa mallia sosiaalisesta liikehdinnästä käytetään selitettäessä globaalin jihadismin organisaatiokennettä ja järjestäytyneisyyden astetta.

---

⁶⁵ Kesseli (2001), s. xxvii.

⁶⁶ Visuri (1997), s. 27.

⁶⁷ <http://www.websters-online-dictionary.org/definitions/Social%20Movement>, 10.3.2012.

⁶⁸ Sama.

Taktiikka, taktinen taso käsitetään strategisen tason kanssa aseellisten joukkojen käytöksi sotatoimissa.⁶⁹ Taktiikalla yleisesti tarkoitetaan myös menettelytapaa tai -järjestelmää.⁷⁰ Sodankäynnillisessä kehyksessä taktiikka tarkoittaa myös taistelutaitoa. Tässä tutkimuksessa taktiikalla tarkoitetaan tietyn taistelun, operaation tai iskun suunnittelua, valmistelua ja toteuttamista. Kumouksellisen sodan kannalta taktiikka on terminä hieman haasteellinen, sillä kumouksellisella osapuolella ei välttämättä ole käytössään Clausewitzin kuvaamia aseellisia joukkoja, joilla hän viitanee tavanomaiseen aseväkeen. Yleisluonnehdinta sotilaallisiin toimiin varattujen joukkojen sota-toimista sodan kaltaisissa olosuhteissa, oli tavoitetilä toimilla mikä tahansa, on kuitenkin verraten pätevä myös kumouksellisessa sodankäynnissä. Toinen yksityiskohta kumouksellisen sodan ja sodankäynnin tasojen kannalta on kulloisenkin tilanteen tunnistaminen ja tavoitetasojen välinen ero. Taktisen tason tavoitteet voivat keskeisesti erota strategisista ja vastaavasti esimerkiksi defensiivinen strateginen tavoite ilmenee kumouksellisessa sissitoiminnassa offensiivisesti.

Terrorismi tässä tutkimuksessa tarkoittaa vallitsevan järjestyksen horjuttamiseen tähtäävää toimintaa erityisesti väkivaltaan turvautumalla. Terrorismi ymmärretään kumouksellisen sodan sotilaallisen toiminnan keinoksi. Vaiheena se edeltää sissisotaa, jonka päämääränä on laajeta konventionaaliseksi rintamataisteluksi ja johtaa sotilaallisen voiton kautta alueen valtiovallan vaihtoon. Terrorismi eroaa sissisodasta esimerkiksi maalien valinnan perusteella: terrorismi pyrkii vaikuttamaan kumouksellisesti erityisesti väkivallanteoilla yksittäisiin kohteisiin ja henkilöihin tai vaihtoehtoisesti aiheuttamalla mahdollisimman suurta tuhoa ennustamattomiin kohteisiin. Toinen keskeinen ero joukon on koko. Terrorismia suorittavien joukkojen vahvuus on pienempi kuin sissijoukon. Kumouksellisen sodan eri mallien mukaisesti terrorismilla pyritään yleensä mobilisoimaan riittävästi joukkoja, jotta voidaan siirtyä kumouksellisen sodan sissisotavaiheeseen.⁷¹

Turvallisuusympäristö. Tällä termillä tarkoitetaan maailmanlaajuista, turvallisuusviranomaisorganisaatioiden ja valtiollisten toimijoiden muodostamaa turvallisuuspoliittista toimintaympäristöä.⁷² Yhdysvaltalaisjohtoinen asevoimien ja eri turvallisuus- ja tiedusteluviranomaisten muodostama ja poliittisella päätöksentekotasolla koordinoitu turvallisuusympäristö, on vihamielinen globaalia jihadistista liikettä kohtaan. Kun tässä tutkimuksessa puhutaan globaalin jihadismin toiminnasta modernissa turvallisuusympäristössä, sillä tarkoitetaan juuri tätä liikkeen toiminnan kannalta haasteellista ympäristöä, joka vaikeuttaa kumouksellisen päämäärän saavuttamista.

---

⁶⁹ Kesseli (2001), s. xxviii.

⁷⁰ Palokangas (2014), s. 47, katso myös Huttunen, Mika: *Monimutkainen taktiikka*, Maanpuolustuskorkeakoulu, Taktiikan laitos, Julkaisusarja 1, Taktiikan tutkimuksia n:o 2/2010, Edita Prima Oy, Helsinki, 2010, s. 44–68.

⁷¹ O'Neill, Bard E.: *Insurgency and Terrorism – Inside Modern Revolutionary Warfare*, Brassey's, New York/NY, 1990, s. 2–3.

⁷² Katso autenttinen luonnehdinta globaalista turvallisuusympäristöstä Yhdysvaltalaisesta näkökannasta vuodelta 1997 ennen mittavaa al-Qaidan aktivoitumista Afrikassa, Lähi-idässä ja lopulta Yhdysvalloissa 2001: Report Of The Quadrennial Defense Review, May 1997, Section II, <http://www.bits.de/NRANEU/ot-hers/strategy/qdr97.pdf>, 2.11.2015.

Vastakumouksellinen sota on toimintatapojen kokonaisuus, jossa vallassa oleva tai aluetta miehittävä osapuoli käy poliittisia, sosiaalisia, taloudellisia, psykologisia ja sotilaallisia keinoja yhdistämällä sotaa kukistaakseen kumouksellisen osapuolen pyrkimyksensä säilyttää nykyinen yhteiskuntajärjestys tai miehitysvalta. Niin vastakumouksellisen kuin kumouksellisenkin sodan käymiseen liittyy keskeisesti kansan tuen tavoittelu ja hankinta sekä valtion ulkopuolisen tuen saavuttaminen.⁷³ Tämän tutkimuksen kannalta vastakumouksellinen sota on oleellisessa osassa lähdemateriaalin kautta. Merkittävä osa 2000-luvulla kirjoitetuista kumouksellisista sotaa käsittelevistä tai sivuavista lähteistä on kirjoitettu juuri vastakumoukselliselta näkökannalta, ja niissä viitataan tapausesimerkkeinä Irakin ja Afganistanin konflikteihin.

Translitterointi on huomionarvoinen seikka. Sen tavoitteena on vaatimus selkeyttää tutkimuksen terminologista asetelua juuri tuntemattomien kirjoitusasujen osalta. Translitterointiurakan pienentämiseksi on pitäydytty alkuperäisessä tai suomen kielel-
lön foneettista lausuntaa vastaavassa kirjoitusasussa. Poikkeuksen tekevät jo suomen kieleen kirjoitusasultaan vakiintuneet termit, kuten tapa kirjoittaa Osama bin Laden, Mao Tse-tung tai vierasperäiset sanat kuten globaali. Sellaisten termien, jotka löytyvät alkuperäiskielisistä lähteistä tai niistä käännettyistä teksteistä, osalta on kirjoittaja ottanut vapauden kulloisessakin tapauksessa tarvittaessa luoda oman käännöksensä.⁷⁴ Esimerkkinä Che Guevaran, nimi joka espanjankielisen fonetiikan mukaisesti voitaisiin puhutusta kielestä translitteroida jopa Tse Kje'vara. Arabiankieliseen kirjoitukseen tämä on vaikuttanut siinä määrin, että kielen kolme vokaalia *a*, *i* ja *u* kirjoitetaan soveltuvalta osin yleisesti tunnetun fonetiikkansa mukaisesti. Valtaosa suomen kieleen tulleista arabiankielisistä ilmaisuista on käännöksiä englannista. Tällainen on esimerkiksi al-Qaida, joka englanniksi lausumisen helpottamiseksi kirjoitetaan al-Qaeda. Molempien kirjoitusasun ollessa ymmärrettävissä on tässä tutkimuksessa pitäydytty suomalaisittain yleisesti käytössä olevassa ja alkuperäiskielelle uskollisemmassa vaihtoehdossa.

Tässä tutkimuksessa käytetty lähdemateriaali on tarkemmin kuvattu seuraavassa alaluvussa, mutta yksittäinen seikka tekstistä ansaitsee huomion translitteroinnin yhteydessä. Tutkimuksessa on käytetty lähteinä kirjallisuutta, joka on pääosaltaan alkuperäisistä teksteistä englanniksi käännettyä. Tutkimuksessa käytettyjen lainausten yhtenäistämiseksi on kuitenkin pitäydytty kaikkien lainausten kääntämisessä suomeksi. Tämä on perusteltavissa yhtenäistämisellä mutta myös sillä, että tutkija on ottanut vapauden käännöksiensä kautta tulkita kulloisiakin argumentteja tapauskohtaisesti myös kielellisen ilmaisun kautta. Tätä käytäntöä vastaan on mahdollista esittää kritiikkiä siitä, että näin ei pysytä uskollisina käytetyille lähteille. Näin osaltaan onkin, mutta kulloisessakin tapauksessa lainauksia on käytetty asiayhteyksissä, jotka ovat nekin lopulta tutkijan itse merkityksellistämää tulkintoja tarkasteltavasta ilmiöstä.

⁷³ Seppänen (1971), s. 220.

⁷⁴ Katso arabian kielen translitteroinnista esim. Hämeen-Anttila, Jaakko: *Islamin käsikirja*, Otava, Juva, 2008, s. 10–12.

1.8. Lähteistä

Tutkimuksen keskeinen lähdeaineisto koostuu kumouksellista sotaa käsittelevästä strategisesta kirjallisuudesta. Alan kirjallisuus on valtaosiltaan käännetty alkuperäis-kieliltään englanniksi. Espanjasta, kiinasta, venäjistä, portugalista, arabiasta ja ranskasta käännetty kumouksellisen sodankävijöiden strategista ajattelua dokumentoivat ja avaavat teokset, artikkelit, pamfletit ja kirjelmät muodostavat näin ollen tutkimuksen primäärilähteistön. Primäärilähteistö jakautuu julkaistuun dokumentaatioon ja julkaisemattomaan materiaaliin. Muu lähteistö koostuu tutkimuskirjallisuudesta, tieteellisistä artikkeleista sekä muusta julkaistusta aineistosta kuten lehtiartikkeleista, blogikirjoituksista ja sähköisestä dokumentaatiosta. Aineistoa täydennetään niin jihadismia kuin kumouksellista sotaa tutkivien henkilöiden ja asiantuntijoiden haastattelulla.

Koska kirjoitettujen kumouksellista sotaa käsittelevien teorioiden, analyysien, dokumenttien ja teosten pelkkä lukeminen olisi ollut ihmisiässä suoritettavaksi mahdoton urakka, on tässä tutkimuksessa valittu tietoisesti kielialueeksi englanti ja vähäisen julkaistun materiaalin osalta suomi. Tietoisena siitä, että esimerkiksi kiinalaisissa yliopistoissa saatetaan julkaista varsin varteenotettavia tutkimuksia esimerkiksi uiguuriislamistien kapinoinnista verraten tätä toimintaa maolaiseen sissisotaan, on tässä tutkimuksessa premissiensä mukaisesti pitäydytty länsimaisissa julkaisuissa, joissa tutkimuksen kieleksi on vakiintunut englanti. Valinta toki saattaa jättää huomioitta primäärilähteinä esimerkiksi ranskankielistä tutkimuskirjallisuutta. Tämä valinta on perusteltavissa sillä, että pysyteltäessä sodankäynnin strategisella tasolla ja teoriamuodostuksen analyysissä, on valtaosa esimerkiksi historiallisesti merkittävästä ranskan-kielisestä dokumentaatiosta saatavilla myös englanniksi.

Primäärilähteiksi luetaan tässä tutkimuksessa myös kumouksellista sotaa teoretisoiva aikalaiskirjallisuus. Tästä luokasta hyödynnetyt kumouksellista sotaa mallintavat teokset ovat lajityyppinsä merkkiteoksia, joiden kautta kumouksellinen sotataidollinen ajattelu on rakentunut. Tällaisia teoksia ovat sellaiset klassikot kuin Mao Tse-tungin *On Guerilla Warfare* ja *Problems of Strategy in Guerilla Warfare Against Japan*, V.I. Leninin kirjoitus partisaanisodasta, vietnamilaiskenraali Vo Ngyen Giapin teos *People's War, People's Army*, Ernesto Guevaran mainetta nittänyt teos *Guerilla Warfare* sekä sen luomaa ydinjoukko-ajattelua selittävä Régis Debrayn *Revolution in Revolution*. Niin ikään tähän lajityyppiin kuuluvat terrorismin oleellisesti kumoukselliseen sotaan toimintamallina kytkevät ja urbaania kumouksellisuutta korostavat Carlos Marighellan teos *Minimanual of the Urban Guerilla* sekä sen pohjalta kirjoitetut samanhenkiset ”ohjesäännöt”, kuten RAF:n julkaisema *The Urban Guerilla Concept*.

Globaalin jihadismin strategista ajattelua edustavat Abu-Ubayad al-Qurashin artikkeliluontoinen tuotanto, jota pidetään esitetyntyyppisen julkaisutoiminnan ensimmäisenä vakavasti otettavana esimerkkinä. Muita merkittäviä aiheen esityksiä ovat Abu Bakr Najin teos *Management of Savagery*, Abd al-Aziz Al-Muqrinin *A Practical Course for Guerilla War* ja Abu Musab al-Surin massiivinen teos *Global Islamic Rasistance Call*. Näiden lisäksi käsitellään globaalin jihadismin kumouksellista strategista mallia muiden julkaisujen ja tutkimuskirjallisuuden kautta. Näiden alkuperäislähteiden ja verratun luotettavien käännösaaineistojen suhteen tutkija on kiitollisuudenvelassa sellaisille henkilöille, jotka tarjoamansa tiedon luonteesta johtuen ovat ymmärrettävistä syistä halunneet pysytellä nimettöminä.

Tyypillisimmillään globaalin jihadistisen liikehdinnän strateginen ajattelu edustaa kuvailevaa kerrontaa ja mahdollisuuksien tarjontaa siitä, millaista globaali kumouksellinen sodankäynti voisi olla. Kyseessä ei välttämättä ole esimerkiksi Maon tai Guevaran tuotannon tavoin todellisuuden kautta tullut esitys kumouksellisen liikehdinnän toiminnasta strategiasta, vaan paremminkin joukko kuvauksia siitä miten esimerkiksi yksittäisten iskujen merkitys pyritään kytkemään yhden ideologisen suuntauksen alle. Mainitut lähteet edustavat kaikkea terrori-iskujen merkityksen perustelusta aina johtajattoman kumouksellisen toiminnan organisointiin. Toisin sanoen globaalin jihadistisen liikkeen strateginen ajattelu on vähintään yhtä monimuotoista kuin liike itsessään. Teosten merkitystä globaalin jihadistiselle liikehdinnälle ei kannata kuitenkaan väheksyä. Ne osaltaan ovat osoituksia siitä, että toimintaa halutaan organisoida, kehittää ja sille halutaan saada ymmärrettävä teoreettinen kivijalka, jolle rakentaa maailmanlaajuiseen mittakaavaan yltävää kumouksellista sotataittoa.

Sekundäärilähteinä tässä tutkimuksessa on aihetta käsittelevä kirjallisuus, joka esitetyn mukaisesti on laajuudessaan noussut mittavalle tasolle erityisesti vuoden 2001 syyskuun 9. päivän terrori-iskujen ja niitä seuranneiden toimien myötä. Kumouksellista sotaa tarkastelevan kirjallisuuden lajityypillisiä edustajia ovat Bard E. O'Neillin teos *Insurgency and Terrorim – Inside Modern Revolutionary Warfare*. Tämän lajityypin kotimaisista edustajista mainittakoon Esa Seppäsen *Sissisota – aikamme sota*. Teos tekee lajityypilleen kunniata, ollen vuonna 1971 ilmestyttyään vähintäänkin aikaansa edellä. Eri instituuttien tutkimusohjelmat ovat myös varteenotettavia esityksiä. Kvantitatiivista metodologiaa hyödyntävät tilastolliset analyysit, kuten Ben Connablen ja Martin C. Libickin *How insurgencies End* jatkavat RAND-instituutin merkittävää kumouksellisten sotien tutkimuserinnettä.

RAND:n kaltaisen tutkimuslaitosten mittavasta kumouksellista ja vastakumouksellista sotaa tarkastelevasta materiaalista on niiden kiinnostavuudesta huolimatta jouduttu rajaamaan tämän tutkimuksen lähteiksi vain sellaiset työt, jotka käsittelevät kumouksellista sotaa ja globaali jihadistista liikehdintää strategisella tasolla sekä vertaavalla otteella tai istuvat käsittelytavallaan tutkimuksen asetelmaan. Samaa periaatetta on jouduttu noudattamaan myös journaliartikkelien suhteen. Tämä valinta on jouduttu

tekemään tietoisena siitä, että jokin erinomainen lähde jää tutkijalta piiloon. Valinnan keskeisenä syynä oli ensinnäkin se, että keskittyminen strategiselle tasolle vaati syvälistä perehtymistä juuri alan klassikoihin ja toisekseen se, että valtava kumouksellisesta ja vastakumouksellisesta sodasta julkaistu materiaali, jonka läpikäyminen ei yksinkertaisesti olisi yksittäiselle tutkijalle missään ajassa mahdollista. Näin ollen satunnaiset ajatuspajojen laadukkaat julkaisut ja mielenkiintoiset artikkelit sellaisista jurnaleista kuten *Studies in Conflict & Terrorism* ja *Perspectives on Terrorism* täydentävät alan kirjallisuuden kautta käytyä akateemista keskustelua.

Tämä onkin tutkimuksen keskeinen sekundäärilähteistön luokka. Tästä luokittelusta löytyy myös teoreettinen vastakumouksellinen kirjallisuus ja muu julkaisutoiminta, joka kumpuaa kumouksellisen sodan ymmärtämisestä ja kyvystä toimia kumouksellista sodankävijää vastaan. Lähes poikkeuksetta tämän lajityypin kirjallisuus pyrkii esittämään teoreettiset perusteet vastakumouksellisen sodan käymiselle. Parhaita esimerkkejä lajityypistään ovat sellaiset klassikot kuten David Galulan teos *Counterinsurgency Warfare – Theory and Practise* ja Robert Tringuerin *Modern Warfare*. Näitä teoksia pidetään alan asiantuntijoiden keskuudessa perustavaa laatua olevina laitoksina, joista erityisesti ensin mainitun kirjoittajan ajattelu on suuresti vaikuttanut länsimaiseen tapaan hahmottaa kumouksellista sotaa ja sodankävijää. Toinen huomionarvoinen seikka tästä sekundäärilähteistöstä on jo mainittu vastakumouksellisen kirjallisuuden ja julkaisutoiminnan merkittävä kasvu 2000-luvulla. Tämä ilmiö on nostanut esiin uuden polven sotilasoppineita kuten David Kilcullenin, jonka teos *The Accidental Guerilla* on tyyppinen ja tunnusmerkillinen kokemusten ja ajatustyön kautta teoretisoinniksi jalostunut esitys.

Globaalia jihadismia taustoittava tarkastelu sisältää myös otteita toisenlaisen tutkimuskulttuurin ja -perinteen alalta. Tähän aineistolajiin kuuluvat islamistiset ja jihadistiset ideologiset julkaisut, niitä selittävä kirjallisuus ja julkaisutoiminta. Poliittisteologiselle kirjallisuudelle ominaisella tavalla islamistinen ja jihadistinen kirjallisuus pyrkii voimakkaaseen uskonnolliseen selittämiseen asioiden syy- ja seuraussuhteissa. Tämän lajityypin tunnetuimpiin esimerkkeihin kuuluu Sayyid Qutbin kirjoittama teos *Milestones* tai *Signposts*. Qutbin innostamista jihadistisista ajattelijoina kukaan ei ole vaikuttanut niin voimakkaasti liikkeen globalisoitumiseen kuin Abdullah Azzam. Englanniksi käännettyissä teoksissaan *Defense of the Muslim Lands: The First Obligation after Faith* ja *Join The Caravan* hän esittää perustavaa laatua olevan väitteensä jihadin olevan jokaisen muslimin velvollisuus. Tästä ajattelusta ovat kumpunneet sittemmin esimerkiksi Osama bin Ladenin ja Ayman al-Zawahirin tuotannot jihadismin globaalia luonteesta.

Islamismia ja jihadismia selittävä länsimainen kirjallisuus on monenkirjavaa. Yksi yhteinen piirre lähestulkoon kaikista teoksista on löydettävissä: ymmärtämisen tarpeen korostaminen. Kaikki julkaisut pyrkivätkin osoittamaan lukijakunnalleen, joka oletettavasti on ei-islamilaista, mitä tästä maailmanuskonnosta kumpuavat poliittiset

aatteet ja väkivaltaisuuden ilmentymät tarkoittavat ja miksi niitä esiintyy. Tällaista julkaisutoimintaa edustaa esimerkiksi Olivier Royn teos *Globalized Islam* ja Ahmed Rashidin *Jihad – The rise of Militant Islam in Central Asia*. Kantaaottavampaa laatua edustaa esimerkiksi Walid Pharesin teos *The Future Jihad* ja sekä Fawaz A. Gergesin *The Far Enemy – Why Jihad Went Global*. Se edustaa taustojen taakse tunkeutuvaa tutkimuksellisen kirjallisuuden tyyppiä, joka pyrkii osoittamaan lopputuloksen olevan selitettävissä rinnakkaisten vuorovaikutussuhteiden kautta. Reza Aslanin teos *Global Jihadism: A Transnational Social Movement* edustaa vielä yhtä alalla esiintyvää tutkimuksen tyyppiä: ilmiön tulkitsemista toisen tieteenalan metodologian kautta. Aslan yhdistääkin teoksessaan tietotaitoaan käyttäytymistieteistä aina sosiaaliantropologiaan pyrkiessään selkiyttämään globaalin jihadismin ympärillä käytävää keskustelua.

Tutkimuksen lähteistöä on täydennetty asiantuntijahaastatteluilla, jotka toteutettiin teemahaastatteluina puolistrukturoidusti. Haastateltavien kanssa on käyty läpi kysymysjoukko, jota on tarkennettu jokaisen haastateltavan oman asiantuntemuksen mukaisesti. Vaihtoehtoisena ratkaisuna tutkimuksessa olisi ollut toteuttaa haastattelut avoimina tai strukturoimattomina teemoittaen keskustelun kulkua esille nousevien aiheiden kautta, mutta koska haastateltavien valinta perustui heidän verraten kapeisiin osaamisalueisiinsa, oli syytä pitäytyä runkokysymysten sarjassa, jotta haastattelut palvelivat parhaalla mahdollisella tavalla tutkimuksen ongelmanasetteluun vastaamisesta.⁷⁵ Varsinaista haastattelua on täydennetty tarvittaessa avoimella, teemahaastattelua edeltävällä tai sitä seuraavalla haastattelulla, joka on dokumentoitu. Näin menetellen teemahaastattelua on voitu joko tarvittaessa muokata tai liittää vapaamuotoinen strukturoimaton osuus teemahaastatteluun.

Tämän tutkimuksen aihealueelta olisi haastateltavia ollut löydettävissä satoja. 2000-luvun alussa kiihtynyt globaalin jihadismin tutkimus on synnyttänyt eri yliopistoihin, puolustuslaitoksiin, tiedustelupalveluihin, tutkimuskeskuksiin ja ajatuspajoihin suuren asiantuntijakaartin, jonka jokainen jäsen olisi eittämättä voinut tuoda haastattelullaan lisäarvoa tähän tutkimukseen. Haastateltavat rajautuivat kotimaisiin asiaa tunteviin henkilöihin ja kumouksellisen sodan ja jihadistisen liikehdinnän välistä yhteyttä tutkineisiin akateemikoihin sekä globaalin jihadistisen liikehdinnän tutkimuksen ehdottomiin norjalaispioneereihin. Jälkimmäisistä oli kunnia tutkimukseen haastatella Thomas Hegghammeria ja Brynjar Liaa. Kumouksellista sotaa ja globaalin jihadismin välistä yhteyttä tarkastelevien tutkijoiden joukosta tavoitettavuuden ja asiantuntemuksen kautta haastatteluun nousivat John Macinlay ja Richard Shultz. Kotimaisista alan asiantuntijoista haastateltiin aiheesta laajasti julkaissutta Aini Linjakumpua. Erityisenä lisänä kolmannen luvun kokonaisuutta ajatellen haastattelun myönsi Suomen islamilaisen yhdyskunnan imaami Anas Hajjar.

---

⁷⁵ Strukturoidusta, puolistrukturoidusta ja avoimesta haastattelusta katso esim. Tuomi ja Sarajarvi (2002), s. 76–79.

Tutkimusprosessin aikana muutama otteeseen herännyt ajatus haastatella jihadisteja jätettiin pois aineistonkeruumenetelmistä, tähän oli kaksi keskeistä syytä. Haastattelujen toteuttamisen ajankohta olisi tutkimusprosessin vaiheen kannalta ollut optimaalisin vuonna 2014 ja 2015. Tällöin globaalien jihadististen liikehdinnän uudeksi lipunkantajaksi nousemaan pyrkieneen Irakin ja Suur-Syyrian alueen Islamilaisen valtion (ISIS/Islamic State of Iraq and ash-Smah, ISIL/Islamic State of Iraq and Levant, IS/Islamic Stated tai DAIISH⁷⁶/ al-Dawla al-Islamiya fi Iraq wa al-Sham) esiinmarssi ja sen aikaansaama turvallisuusriski primäärihaastattelujen kautta tutkijamusta tekeville länsimaisille ihmisille nousi liian korkeaksi. Myöskään tutkijan ammattisotilaan profiililla tutkimuksen tekeminen kyseisin aineistonhankintamenetelmin ei olisi taannut objektiivista tutkimustulosta haastatteluista.

Toinen merkittävä syy jihadistihaastattelujen puuttumiselle oli se, että juuri heitä, joita tutkimuksen tutkimusasetelman kannalta olisi pitänyt haastatella, ei ollut tavoitettavissa. Heillä tarkoitetaan sellaisia strategisen tason jihadistijohtajia ja ajattelijoina kuin tulevassa esiteltävä Abu Musab al-Suri, al-Qaidan emiiri Ayman al-Zawahiri tai esimerkiksi henkilöitä Taliban-liikkeen päättävästä elimestä. Jo pelkkä yhteydenotamisen yritys näihin toimijoihin suomalaisena upseerina olisi ollut ennen kaikkea heidän profiilinsa takia mahdotonta mutta myös maamme ulkopoliittista linjaa vaarantavaa ja hengenvaarallista. Näin jihadistien haastatteluiden toteuttamisesta päätettiin tutkimusprosessin aikana luopua.

Tässä tutkimuksessa ei ole hyödynnetty tyypillisesti historiantutkimukseen kuuluvia arkistotutkimuksen menetelmiä. Tähän on monta syytä, joista merkittävin on se, että globaalilla jihadistisella liikkeellä ei ole selkeitä arkistoja, joissa tehdä tutkimusta kumouksellisen jihadistisen sotataidon kehittymisestä. Toinen merkittävä syy on tiedon tuoreus ja sen arkaluontoisuudesta johtuva rajallinen pääsy arkistoihin, jotka pitävät sisällään vastakumouksellisiin konflikteihin sitoutuneiden toimijoiden dokumentaatiota. Se on johtanut erilaisen lähdemateriaalin pariin. Tässä tutkimuksessa käsitellyt lähteet tai ainakin niiden sisältämä tieto ovat löydettävissä ja saatavissa vapaasti kenen tahansa käyttöön. Lähdemateriaalin osalta historiantutkimuksellisesti törmättiin haasteeseen, jota arkistotutkija ei sellaisenaan välttämättä koe prosessinsa aikana. Tutkimuksen perustuessa käännettyyn alkuperäisaineistoon ja sen pohjalta laadittuun laadukkaaseenkin tutkimuskirjallisuuteen tulee vastaan aina näkökulma, joka joko kääntäjällä tai aikaisemmalla tutkijalla on ollut. Näin lähdekritiikki ja eri lähdekokoaisuuksien sisällään pitämän tiedon vertaaminen tutkimuksen ongelmanasetteluun nousi keskeiseen rooliin.

---

⁷⁶ Termi DAIISH tai vaihtoehtoisesti englanninkieliseltä kirjoitusasultaan DAESH on kirjainlyhenne järjestön arabiankielisestä nimestä. Tätä käytetään järjestöstä myös pilkkanimenä, sillä se muistuttaa arabiaksi myös sanoja *Dahes*, riidankylväjä ja *Daes*, joka merkitsee jalan alle polkemista.

Vastaavasti laadukkaatkin käännökset kumouksellisilta ajattelijoilta sekoittuvat monesti ideologisen tai uskonnollisen retoriikan kanssa niin täydellisesti, että tutkija saa olla äärimmäisen tarkkana pyrkiessään näkemään sellaisten vaatimusten taakse, joissa korostetaan uhrihenkeä, vallankumouksellista valmiutta kuolemaan tai vaikka tahtoa surmata itsensä Jumalan puolesta taisteltaessa. Toisaalta tutkittaessa sellaisen ilmiön kuin kumouksellisen sodan sotataidollisen ajattelun kehitystä ei olekaan odotettavissa, että olisi olemassa arkistoja, joista löytyvät ”savuavat aseet” kertovat ajattelun kehityksen syyt ja seuraukset. Tästä johtuen jokainen lähde on ollut välttämätöntä asettaa tarkastelun alle niin sisältönsä kuin mahdollisen näkökulmansa osalta. Tämä on vaatinut tutkijalta lisätyötä perehdyttäessä kirjoittajien taustoihin ja mahdollisiin vaikuttimiin.

Internetistä löytyvä aineisto on ollut merkittävässä roolissa tässä tutkimuksessa. Valinta oli selvä tilanteessa, jossa digitalisoinnin aikakautena kumouksellisen sodan merkittävimpien teoreetikoiden tuotanto on ladattu jälkipolvien saataville ja käyttöön. Tutkittaessa vuoden 2001 jälkeisten tapahtumien myötä herännyttä kiinnostusta kumouksellisen sodan teorian selitysvoimaisuuteen globaalia jihadismia tarkasteltaessa on internetistä muodostunut looginen julkaisukanava. Internet helposti saavutettavana ja modernina julkaisukanavana on ymmärrettävä tapa vastata kiivaasti kehittyvän tutkimuskentän julkaisutarpeisiin, mutta toisaalta se asettaa löydökset tavanomaista kirjallista aineistoa tarkemman lähdekritiikin kohteeksi.

Tutkimuksen lähteistöä kokonaisuutena tarkastellen voidaan esittää, että haastavuudesta huolimatta lähdekritiikin aktiivinen ja systemaattinen käyttö sekä selkeät rajaukset lähdemateriaalin suhteen ovat mahdollistaneet tutkimuksen perustutkimusongelmaan vastaamisen. Vaikka tutkimuksen jokainen lähde onkin aikalaisensa kirjoittama ja mahdollisesti ideologisten verhojen läpi maailmaa tarkastelevan henkilön luomus, ovat näkökulmat myös rikastuttaneet tutkimusta. Eihän kumouksellisen, epätavanomaisen sotilastoimijan tai esimerkiksi häntä vastustavan vastakumouksellista sotaa käyvän ja täysin koulutustaan vastaamattomassa tilanteessa palvelevan upseerin mietteitä voidakaan irrottaa asiayhteydestään, vaan niiden sijoittaminen sotataidolliseen kokonaiskontekstiin oman aikakautensa, tilanteensa ja kulttuuripiirinsä tuotteina on ollut tämän tutkimuksen merkittävintä antia ja sen ”suola”. Erityisesti tämä ilmiö lähteiden suhteen on korostunut jihadististen ajattelijoiden strategista materiaalia tarkastellessa. Sotataidollisen innovaation löytäminen ideologisesti teksteistä on vaatinut erityisellä huolella tehtyä sisäisen ja ulkoisen lähdekritiikin yhdistämistä.⁷⁷ Tämä on tarkoittanut sitä, että siinä missä ulkoisen lähdekritiikin kautta arvioidaan jihadistien strategioiden uskottavuutta, heidän tunnettuja taustojaan ja lähteiden luotettavuutta suhteessa alan tutkimuskirjallisuuteen, on sisäisessä lähdekritiikis-

---

⁷⁷ Sisäisen ja ulkoisen lähdekritiikin suhteesta katso esimerkiksi Lehtonen, Olli: Lähdekritiikin opettaminen ja opiskelu historian tunneilla, 1.8.2002, <http://www.elisanet.fi/~d633165/lahdekritiikki/>, 26.10.2015

sä keskitytty strategian löytämiseen ideologisen ja propagandistisen viestin seasta sekä luomaan kokonaiskuva useasti varsin hajanaisista teksteistä.

Tutkimuksen luotettavuutta voidaan arvioida monelta kannalta. Tutkijan itsensä tiedostaessa, että tuleva ja mahdollisesti toisenlaiseen lähdepohjaan perustuva jatkotutkimus saattaa rikastaa tämän tutkimuksen todistusvoimaa, on syytä todeta historiallisen totuuden olevan varsin subjektiivinen käsite. Lineaarisen, komparatiivisen ja teoriasidonnaisen tarkastelun tuloksena löytyvien viestien analysointi on aina oikeaan tulkintaan ja kokonaishahmotukseen pyrittäessä merkittävin yksittäinen haaste, jonka huomioonottaminen mahdollistaa kaikesta huolimatta vain varteenotettavan tulkinnan tekemisen ”suuren totuuden” löytämisen sijasta.

KUMOUKSELLISEN SODANKÄYNNIN PUOLI VUOSISATAA

2.1. Kumouksellisen sodankäynnin teoria

Ranskalaisen määritelmän mukaisesti kumouksellisen sodan keskeinen tarkoitus on olemassaolollaan ja keinoillaan syrjäyttää voimassa oleva yhteiskuntajärjestelmä ja korvata se uudella poliittisella ja keskeisesti erilaisella järjestelmällä.⁷⁸ Yhdysvaltain maavoimien ja merijalkaväen kenttäohjesäännössä kumouksellinen sota (insurgency) on määritelty lähes samalla tavalla. Tässä teoksessa kumouksellinen toiminta ”...tähtää hallitsevan poliittisen järjestelmän syrjäyttämiseen kumouksellisen toiminnan ja väkivallan kautta. Toisin sanoen kumouksellinen sota on pitkittynyt poliittis-sotilaallinen konflikti, jonka kumouksellisena tavoitteena on heikentää vallalla olevan hallinnon, miehitysvallan tai muun poliittisen auktoriteetin laillista asemaa samalla lisäten kumouksellisen osapuolen vaikutusvaltaa.”⁷⁹

CIA:n *Guide to the Analysis of Insurgency* 1980-luvulta mukailee paljolti edellistä määritelmää korostaen kumouksellisen sodankäynnin sotilaallista osuutta ja pitkittynyttä luonnetta: ”Kumouksellinen sota on pitkittynyt poliittis-sotilaallinen tapahtumaketju tavoitteenaan hallita täysin tai osittain valtion voimavaroja ei-vakinaisen sotilaallisen organisaation ja laittomien poliittisten toimintojen kautta.”⁸⁰ Laajalti kumouksellista sotaa ja terrorismia tutkinut Bard E. O’Neill keskittyy tarkastelussaan kumouksellisen sodankävijän toiminnalliseen elementtiin ja muotoilee kumouksellisten aseellisten ryhmittymien *jatkuvasti käyttävän poliittisia resursseja ja väkivaltaa tubotukseen, uudelleen muodostaakseen tai ylläpitääkseen valtiollisen legitimitetin.*⁸¹ Määritelmien ongelmallisuudesta huolimatta yleinen käsitys kumouksellisesta konfliktista Nils Marius Rekkedalín tulkinnan mukaan on se, että se tapahtuu yhdessä yksittäisessä valtiossa ja on puhtaimmillaan valtion sisäinen konflikti. Rekkedalín mukaan konfliktista käytetään monia erilaisia nimityksiä tilannesidonnoisesti. Näitä ovat sissisota, vallankumous tai jopa terrorikampanja.⁸² Rekkedal muistuttaa kuitenkin, että kumoukselliselle sodalle on lähes mah-

⁷⁸ Seppänen (1971), s. 55. Seppänen käyttää vuonna 1971 julkaistussa teoksessaan virallista ranskalaista määritelmää kumouksellisesta sodasta. Tämä määritelmä on osuva yleiskuvaus yhden valtion alueella tapahtuvan kumouksellisen toiminnan päämäärästä.

⁷⁹The U.S.Army, The U.S.Marine Corps: *Counterinsurgency Field Manual*, USA FM 3-24, MCWP 3-33,5, The University of Chicago, Chicago/IL ja Lontoo, 2007, s. 2.

⁸⁰ Central Intelligence Agency: *Guide to the Analysis of the Insurgency*, C05332177, s. 2, <http://www.fas.org/irp/cia/product/insurgency.pdf>, 2.11.2012.

⁸¹ O’Neill (1990), s. 13.

⁸² Rekkedal, Nils Marius: *Insurgency and Counter-Insurgency – A Presentation on Concepts and Problems*, Swedish National Defence College, Elanders Gotab, Vällingby, 2006, s. 27.

dotonta löytää yhtä selkeää määritelmää. Hänen mukaansa niitä on olemassa ainakin sata.⁸³

Rekkedal ohjaa määritelmätarkastelussa Thomas A. Marks sin korostamien seikkojen pariin. Marks in mukaan on ensinnäkin olemassa erilaisia sodankäynnin tasoja. Tällä Marks tarkoittaa perinteistä strategis-operatiivis-taktista jakoa, mutta korostaa tasoja kumouksellisen sodan sisällä. Hänen mukaansa kumouksellinen liike käyttää voimaa poliittisen tavoitteen saavuttamisen strategisena keinona. Operatiivisella tasolla tämä mahdollistaa poliittisen infrastruktuurin rakentamisen, joka edelleen taktisella tasolla takaa poliittisen dominanssin.⁸⁴ Toisin sanoen Marks in mielestä kumouksellinen sota on poliittista toimintaa, jossa voimankäytöllä on keskeinen rooli ja jossa poliittisen vallan saavuttamiseen käytetään tarvittaessa väkivaltaa.

Toisenlaisen, ja tämän tutkimuksen myöhempään osioon liittyvän, pohdinnan kautta asiaa valottaa Richard Shultz, joka esittää asian terrorististen ja kumouksellisten organisaatioiden väliltä löytyvien erojen kautta. Hänen mukaansa terrorismia päätoimintamenetelmään käyttävien organisaatioiden ero johtuu monista erilaisista tekijöistä kuten maalien valinnan periaatteista ja tekojen vaikuttavuuden perusteista. Kumouksellisen toiminnan kannalta Shultz in ajattelussa merkittävin ero terrorismin ja mahdollisesti sissisotaa käyvän osapuolen välillä on suhde kansansuosioon. Hänen mukaansa esimerkiksi Baader–Meinhof-ryhmänä tunnettu Punainen armeijakunta ei klassisena terroristiorganisaationa itse asiassa pyrkinytkään saavuttamaan laajaa kansansuosiota.⁸⁵

Tämä ajattelu ei ole ongelmatonta siinä mielessä, että terroristisia tekoja tekevä organisaatio ei ole olemassa käyttääkseen väkivaltaa, vaan pyrkiäkseen kumoukselliseen tavoitteeseensa. Terrorismin tarkastelu kumouksellisen sodankäynnin muotona ei kuitenkaan Malkin ja Paastelan mukaan ole aina ollut kovin suosittu. Terrorismin rinnastaminen sodankäyntiin on useasti länsimaissa koettu ongelmalliseksi siksi, että se on sodankäynnillisesti erilaista kuin sodalla yleensä on totuttu länsimaissa ymmärtämään.⁸⁶

Näin mahdollisesti on myös siitä syystä, että osoittamalla terrorismin sodankäynnilliseksi toiminnaksi olisi riskinä sen legitimointi ja terroristien itsensä osoittaminen lailliseksi taistelijoiksi. Länsimaisen sodan paradigmaattinen ymmärrys on sellaisenaan siis ontuvassa asemassa kohdatessaan terrorismia. Terrorismin ja sissisodan erottelu kumouksellisen sodan osana on kuitenkin Malkin ja Paastelan lainaamien

---

⁸³ Sama, s. 32.

⁸⁴ Marks, Thomas, A.: *Maoist Insurgency since Vietnam*, Frank Cass Ltd., Lontoo, 1996, s. 1–18.

⁸⁵ Shultz, Richard H.: *Global Insurgency Strategy and the Salafi Jihad Movement*, INSS Occasional Paper 66, USAF Institute for National Security Studies/ASAF Academy, Colorado, 2008, s. 13–15, <http://www.dtic.mil/cgi-bin/GetTRDoc?Location=U2&doc=GetTRDoc.pdf&AD=ADA4482684>, 27.10.2012.

⁸⁶ Malkki, Leena ja Paastela, Jukka: *Terrorismin monet kasvot*, WSOY Oppimateriaalit Oy, Helsinki, 2007, s. 35–36.

kumouksellisten ajattelijoiden, kuten myöhemmin esiteltävän Carlos Marighellan, ajatteluun viitaten teennäistä, sillä esimerkiksi urbaaneista olosuhteista kumpuavan sodan eräs keskeisimpiä toimintoja on terroriluonteinen väkivallankäyttö.⁸⁷

Siinä missä terrorismin ja kumouksellisen sodan välinen suhde on paljolti määritteli-jästään kiinni, voidaan esimerkkinä konventionaalisen sodan ja kumouksellisen so-dan ongelmallisesta suhteesta nostaa esiin Niilo Palménin argumentaatio. Hän pohtii kumouksellisen sodan sellaisenaan olevan sopimaton yleisesti hyväksytyyn ymmär-rykseen sodasta. Hänen mukaansa käsitys sodasta määrittelee sen ”*taisteluksi yhden tai useamman kansakunnan asevoimien välillä.*” Palmén jatkaa käsittelyään etsimällä kumo-uksellisesta sodasta tunnusmerkkejä löytäen niitä kaikkiaan kolme. Näistä valtaosa on ymmärryksessämme kestänyt myös omaan aikaamme. Hänen mukaansa 1) taiste-lu käydään maan rajojen sisäpuolella, 2) hyökkääjä muodostuu pääasiassa maan omasta väestöstä, 3) taistelun päämääränä on riistää hallitukselta valta maan alueella.⁸⁸

Tätä määritelmää tukevat paljolti Esa Seppäsen ajatukset teoksessaan *Sissisota aikam-me sota*. Siinä kirjoittaja jakaa selittävästi kumouksellisen sodan toisiinsa liitoksissa oleviin elementteihin tai tekijöihin. Näitä ovat poliittinen, hallinnollinen, taloudelli-nen, sosiaalinen, henkinen ja sotilaallinen.⁸⁹ Seppäsen mukaan poliittinen vaikutin voidaan sodan luonteesta riippuen korvata uskonnollisella ja poliittinen johto näin ollen teokraattisella johdolla. Tällä jaolla on pyritty selittämään sitä, ettei kansallisval-tion sisällä käytävä kumoukselliseen päämäärään pyrkivä sota juurikaan sovi kahden valtion välisen sodan määritelmään. Clausewitzilaista ajatusta sodan olemuksesta politiikan jatkamiseksi toisin keinoin ei voida kumouksellisen sodan tapaukseen puh-taasti soveltaa, sillä kumouksellisen sodan voidaan nähdä olevan paljon enemmän kuin pelkästään väkivaltaisten toimien summan. Näin ollen kumouksellinen sota voi tapauskohtaisesti alkaa organisoituja väkivaltaisuuksia huomattavasti aikaisemmin, esimerkiksi sosiaalisin tai propagandistisin toimin.⁹⁰ Vastaavasti esimerkiksi laajamit-taisen yleislakon ei välttämättä tarvitse johtaa kumoukselliseen sotaan, vaikka sen voidaankin katsoa luovan edellytyksiä aseellisen kumouksellisen toiminnan aloittami-selle. Toisin sanoen kumouksellisen sodan aikana väkivallan käyttö voi olla niin inst-rumentaalista kuin ekspressiivistä, kumouksellisen osapuolelle voi politiikka olla so-dan jatkamista toisin keinoin.

Ensimmäisen maailmansodan jälkeen kumoukselliset liikkeet omaksuivat vallanku-mouksellisen roolin. Bolsevikkien valtaannousu Venäjällä osoitti kuitenkin kumouk-sellisen strategian toimivuuden, ja T.E. Lawrencen kokemukset sissisodasta otto-maani-imperiumia vastaan Arabianniemimaalla muokkasivat ajattelua valtiottoman

---

⁸⁷ Sama, s. 38.

⁸⁸ Palmén (1967), s. 199–202.

⁸⁹ Seppänen (1971), s. 43–44.

⁹⁰ Galula, David: *Counterinsurgency Warfare – Theory and Practice*, Praeger Security International, United States of America, 2006, s. 1–2. Alkuperäinen teos on ilmestynyt vuonna 1964.

osapuolen kyvystä käydä menestyksellistä kumouksellista ja/tai miehitysvaltaa vastustavaa sotaa.

Kumouksellisen sodan moderni aika alkoi toisen maailmansodan jälkeen. Miehitysvaltoja vastaan toimineiden vastarintaliikkeiden kaltaiset organisaatiot jatkoivat toimintojaan niin kommunismin kuin nationalismin innoittamina. Suuren maailmanpallon synnyttämän aseteknologisen kehityksen myötä näiden organisaatioiden toimintamahdollisuudet kasvoivat huomattavasti. Aikaisemmin kumoukselliset liikkeet olivat pyrkineet säilyttämään jollakin maa-alueella hallinnollisen tilan vastustaen esimerkiksi miehitysvaltaa, mutta uusi, kahdeskymmenes vuosisata toi mukanaan valtioiden rajojen yli ulottuvat kumoukseen tähtäävät ideologiset toimijat uusine teorioineen. Syntyi käsitys kumouksellisesta sodankäynnistä yhteiskuntia muokkaavana voimana ja strategisen tavoitteen saavuttamiseen kykenevänä toimintana.⁹¹

Kylmän sodan myötä syntynyt tapa lähestyä kumouksellisia sotia on tarkastella niiden luonnetta suhteessa maailmanpoliittisiin vaikuttajiin ja näiden merkitykseen sotien kehityksessä. Ennen Neuvostoliiton romahtamista kumouksellisten sotien tulkinat erosivat idän ja lännen välillä ratkaisevasti toisistaan. Yhdysvaltojen ja Neuvostoliiton vielä muodostaessa kaksi globaalia suurvaltaa, maailma oli kolmijakoinen; yhtäällä kaksi suurta vaikuttajaa omine intresseineen ja toisaalla näiden huomion kohteena olevat kolmannet maat.⁹² Suurten ideologisten rajojen piirron seurauksena taiseltiin vaikutusvallasta kehitysmaissa. Näistä perusteista syntyivät sekä Yhdysvaltojen että Neuvostoliiton tulkinnat kumouksellisista sodista.

Kylmän sodan aikakautta leimasi Neuvostoliiton ja sen ideologisten kumppanimaiden antama tuki kansallisia vapautuspyrkimyksiä ajaville liikkeille kehitysmaissa. Näissä maissa käytiin kumouksellista sotaa lähes poikkeuksetta siirtomaamiehittäjää vastaan.⁹³ Yhdysvaltojen käsityksen mukaan poliittiset kumoukselliset sodat olivat paikallisen hallituksen ja sitä kaatamaan pyrkivän poliittisen voiman tai puolueen välistä kamppailua ja se oli näin velvoitettu tukemaan oman strategiansa mukaan kommunistisesta soluttautumisesta kärsiviä maita. Neuvostoliittolaisen ajattelun keskeisimpänä seikkana taas oli tulkinta kumouksellisista sodista ”pyhinä” kansan vapautusteluina, joita sen oli oman maailmanvallankumouksellisen päämääränsä mukaan tuettava⁹⁴.

---

⁹¹ FM 3-24 (2007), s. 6–7.

⁹² Kesseli (1998), s. 13. Pasi Kesseli on koonnut, toimittanut ja täydentänyt tämän tutkimusraportin kahdesta työryhmätyöstä. Työryhmiin kuuluivat Jari Haataja, Jussi-Petri Hirvonen, Mika Hyytiäinen, Tuomo Juvonen, Jyrki Kaiponen, Kai Kalmari, Risto Kolstela, Antti Lehtisalo, Kimmo Lindberg, Petri Mattila, Asko Muhonen, Timo Mäki-Rautila, Jan Sandell, Petteri Soini, Jaakko Särkiö, Timo Vilkkö, Pasi Virta ja Pertti Yrjölä.

⁹³ Seppänen (1971), s. 38–39, Ks. myös O'Neill (1990), s. 2–3.

⁹⁴ Sama, s. 40.

Yksittäisenä havaintona kumouksellisen sodan olemuksesta on todeta siihen kuuluvan erottamattomasti kumouksellisen osapuolen tarve sitoa suuria määriä vastustajan resursseja vastakumoukselliseen toimintaan. Oli kysymys sitten omaa asemaansa puolustustavasta hallinnosta tai miehitysvallan edustajasta näennäisen helposti ylittävää ja jopa näkymätön vastakumouksellisen sodan kynnyks on osoittautunut erittäin vaikeaksi vetäytymisen osalta. Vastakumouksellinen sota on tyypillisimmillään ylityspaisunut reagoiva tapahtumien summa, jolla ei ole selkeästi toteutettavaa päämäärää.⁹⁵ Onkin esitetty, että mikään onnistunut vastakumouksellinen operaatio ei ole kestänyt vähempää kuin kymmenen vuotta.⁹⁶

Kumouksellisen sodan sotilaallisen elementin merkityksestä on esittänyt kuvaavan lausunnon Malaijilla vastakumouksellisia operaatiota kommentanut kenttämarsalkka Sir Gerald Templer lausahdus: ”*Ampuminen on tästä touhusta vain 25%, loput 75% ovat sitä vaivannäköä, jolla yritämme saada alueen väestön tukemaan meitä*”⁹⁷. Kuvaavuudessaan lausunto on ilmeinen osoitus siitä, miten haastava tilanne vastakumouksellinen sota on tavanomaiselle sotilasjoukolla. Se on myös osoitus vaikeudesta hahmottaa kumouksellista sotaa todellisena sodankäynnin muotona.

Kumouksellisen sodan mahdollistavat tekijät löytyvät kohdemaastaan, jonka sisäinen poliittinen tilanne ja yhteiskunnan sosiaalinen rakenne luovat edellytykset toiminnan onnistumiselle ja mahdollistumiselle. Keskeisiä kumouksellisuuden mahdollistavia piirteitä Seppäsen mukaan ovat alhainen sosiaalinen elintaso, sisäinen hajanaisuus ja sisäpoliittinen epävakaisuus.⁹⁸ Historia tuntee toki monia kumouksellisia sotijoita, jotka ovat tulkinneet väärin tilanteen kohdealueensa epävakaisuudesta. Kuuluisin näistä lienee Kuuban vallankumoukseen keskeisesti vaikuttanut Ernesto Guevara ja hänen virheellinen tulkintansa Bolivian tilanteesta, jonka hän näki soveltuvan ydinjoukolla kylvettävälle kumoukselliselle hengelle. Guevaran hahmoon ja teoriaan perehdytään myöhemmin tässä luvussa.

Oleellisena tekijänä kumouksellisen sodankäynnin mahdollistamiselle on siihen taipuvaisen henkilöstön löytäminen ja saaminen mukaan. Tämänkaltainen väestöryhmä on useissa tapauksissa löydettävissä nopean väestönkasvun ja sen mukanaan tuomien ongelmien sävyttämiltä alueilta. Usein tällainen potentiaalinen väestö on toimen-

---

⁹⁵ Kesseli (1998), s. 14.

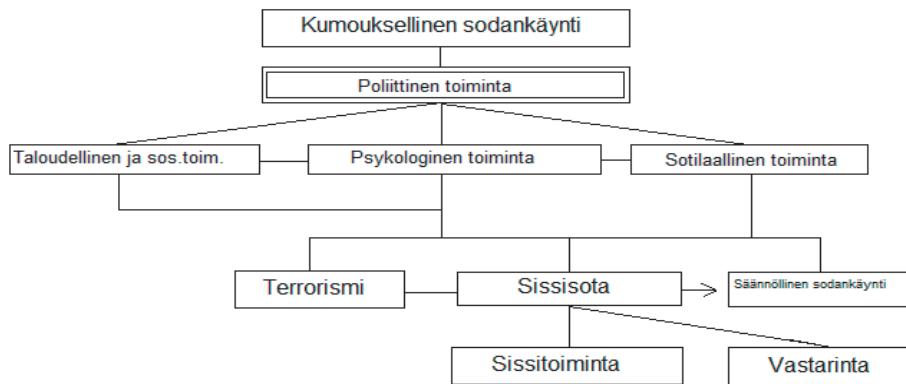
⁹⁶ Katso esimerkiksi David Kilcullenin käsitys kumouksellisen sodan ajallisesta kestosta: http://www.nytimes.com/2007/10/08/world/americas/08iht-08rose-kilcullen.7807571.html?pagewanted=all&_r=0, 23.10.2015.

⁹⁷ Beckett, I. F. W.: *Modern Insurgencies and Counter-insurgencies: Guerrillas and their Opponents since 1750*. Routledge, Oxon, 2001, s. 102. Templerin kuvaavaa lausumaa tarkasteltaessa on muistettava, kuten Michael Elliott-Bateman esittää, että hänen valtakautensa toiminta-alueella kesti vuodesta 1952 vain vuoteen 1954 eikä hänen aikanaan saatu kommunistisessa lyötyä. Itse asiassa kehitys oli päinvastainen, väkivaltaisten välikohtausten määrä maassa nousi noina vuosina. Templerin aikana kuitenkin saatiin iskostettua lainsäädäntö, jonka paikallisten mielestä oli määrä vain hidastaa maan itsenäistymistä. Kun itsenäisyys saavutettiin vuonna 1957, hävisi kommunistiselta puolueelta tavoite, joka oli ollut taistella Malaijin vapauden puolesta. Näin kumouksellinen osapuoli menetti merkityksensä. Katso Elliott-Bateman, Michael: *Defeat in the East – The Mark of MaoTse-tung on war*, Oxford University Press, Aylesbury, 1967, s. 101.

⁹⁸ Seppänen (1971), s. 41.

tulorajalla kampailevaa viljelijäväestöä tai marxilaisen tulkinnan mukaan maaseudulta kaupunkiin siirtynyttä ja pakkautunutta teollisuuden työväestöä.⁹⁹ Sopiva henkilö ei vielä yksinään riitä takaamaan kumouksellisen terroritoiminnan tai sissisotavaiheen käynnistymistä, vaan toimintaedellytyksille tulee olla sosiaalinen vaatimus jostakin tietyistä parannuksesta elinolosuhteisiin, poliittisen valtatyhjiön täyttymisestä tai pyrkimyksestä tilanteen vakauttamiseen. Näihin vaatimuksiin lisättyä alueelliset erityispiirteet, esimerkiksi Afrikan entisille siirtomaille tyyppillinen rodullinen ja kansallinen hajanaisuus ja epävakaisuus, ovat yleensä erittäin hedelmällistä maaperää kumouksellisten ääriilikkeiden aktivoimalle kumoukselliselle sissitoiminnalle.¹⁰⁰

Kumouksellinen sota voidaan virheellisesti ymmärtää ainoastaan sissiluonteisiksi iskuiksi, joita erilliset osastot suorittavat. Sotilaallinen tai puolisolitaallinen toiminta itsessään on varsin pieni osa kumouksellisen sodan kokonaisuutta. Suurempana tekijänä voidaan kumouksellisen ja sitä rajoittamaan pyrkivän vastakumouksellisen sodan katsoa olevan jatkuvaa taistelua väestön tuesta ja kannatuksesta. Kumouksellista toimintaa tarkastelevan ei kuitenkaan koskaan tule sortua harhakäsitykseen, ettei sen sodankäynnillinen osuus olisi sotaa ollenkaan. Robert Schaeferin yksiselitteinen kuvaus kumouksellisen sodan strategisesta luonteesta avaa asiaa. Hänen mukaansa tällainen sodankäynti on poliittiseen tavoitteeseen keskeisesti sidoksissa olevaa toimintaa, jonka tavoitteen saavuttaminen, eli kumous, tapahtuu väestön tuen ja/tai hallinnollisen oikeutuksen hankkimisen kautta.¹⁰¹ Myös Esa Seppänen on esittänyt tulkintansa kumoukselliseen sodankäyntiin kuuluvista elementeistä ja niiden välisistä vuorovaikutus- ja riippuvuussuhteista. Kuvasta kaksi käy ilmi hänen aikalaiskäsityksensä sotilaallisen toiminnan osuudesta kumouksellisen sodan kentässä ja sen sidonnaisuudesta poliittisen toiminnan ytimeen.

Kuva 2. Kumouksellinen sota teoreettisena mallina.¹⁰²

⁹⁹ Kesseli (1998), s. 14.

¹⁰⁰ Seppänen (1971), s. 42.

¹⁰¹ Schaefer, Robert W: *The insurgency in Chechnya and the North Caucasus – From Gazavat to Jihad*, Praeger Security International, Santa Barbara/CA, 2010, s. 10–11.

¹⁰² Seppänen (1971), s. 44. Esa Seppäsen esitys kumouksellisen sodan tekijöiden suhteesta toisiinsa edustaa aikalaieskustelua kumouksellisen sodan luonteesta. Hän on rakentanut kumouksellisen sodan suhteiden

2.2. Kumouksellisen sodan strategiset mallit

Kumouksellisen sodan strategiset mallit ovat poikkeuksetta sidottuja luojiensa karismaattisiin persoonalluuksiin ja vallankumoukselliseen merkittävyyteen. Kuuluisimpia ja merkittävimpiä teoreetikkoja olivat sellaiset vallankumoukselliset kuin V.I. Lenin, Mao Tse-tung, Vo Ngyen Giap, Ho Chi Minh, Ernesto Guevara ja Carlos Marighella. Mikään heidänkään teorioistaan ei ole jäänyt tuntemattomampien ajattelijoiden käsittelyssä ennalleen.¹⁰³ Kumouksellista sotaa käsiteltäessä ei kuitenkaan sovi unohtaa, että se saa historiallisen perimänsä paljon kauempaa kuin Leninin tai Maon vallankumouksellista kokemuksista ja teoretisoinneista. Esimerkiksi Carl Schmitt aloittaa kumouksellisen sodan käsitteellistämisen Espanjan sisällissodasta vuosilta 1808–1813. Tätä sotaa hän pitää ensimmäisenä esimerkkinä ei-valtiollisen, esiteollisen, epätavanomaisen sotilasjoukon taistelusta miehittäjän konventionaalista asevoimaa vastaan.¹⁰⁴ Saksalaisajattelija piti tätä sotaa merkittävänä eurooppalaisen sodankuvan uudistajana jo ennen kumouksellisen sodan käsitteellistämistä.

Eräät historioitsijat, kuten Robert B. Asprey, aloittavat sissisotien käsittelyn antiikin historiasta. Asprey aloittaa käsittelynsä Persian kuningas Dariuksen sotaretkistä massiivisessa teoksessaan *War in the Shadows – The Guerilla in History*. Hän esittää barbaariheimojen käyneen sissisotaa persialaisten armeijoita vastaan nykyisen Bulgarian alueella, jossa Dariuksen joukot altistuivat skyyteiksi yleisesti kutsuttujen heimojen poltetun maan taktikalle joutuen näin vetäytymään.¹⁰⁵

Vastaavasti itämaisen sotataidon klassikoista Sun Tsun ajattelua on pyritty kytkeämään kumouksellisen sissisodan taidollisen ajattelun alkulähteeksi, kuten Fredrik Wilkins esittää. Wilkinsin mukaan Maon sotataidollinen ajattelu oli sekoitus hänen omaa kokemustaan, puolueensa ideologisia linjauksia ja Sun Tsun kaksi vuosituhatta vanhoja oivalluksia sodan luonteesta. Maon merkittävin lisä sissisotaan oli Wilkinsin mukaan se, että hän ymmärsi viedä T.E. Lawrencen ajatusta sissijoukosta askelta pidemmälle esittäen siitä olevan kasvatettavissa konventionaalinen asevoima.¹⁰⁶

---

kaavionsa klassisen maolaisen kumouksellisen sodan strategisen mallin varaan. Malli pyrkii osoittamaan sotilaallisen toiminnan osuuden kumouksellisessa sodassa erittelemättä taloudellista, sosiaalista ja psykologista toimintaa. Suomalainen sotilaiden käymä aikalaiskeskustelu Niilo Palménin esittämänä pitää sisällään samanlaisen logiikan kumouksellisen sodan luonteesta. Hän pitää taulukkomuodossa esittämässään tarkastelussa Seppäsen kaavion lisäksi oleellisina ulko- ja sisäpoliittisia tekijöitä. Katso Tiede ja Ase (1967), s. 211.

¹⁰³ Katso. esim. Nkrumah, Kwame: *Handbook of Revolutionary Warfare*, International Publishers, New York/NY, 1969. Teoksessaan Nkrumah ohjeistaa koko Afrikan mantereen olosuhteisiin sovellettavan maolaisista lähestymistapaa muistuttavan strategian. Hänen perehtyneisyytensä Maon malliin ilmenee jo kiinalaisille sissille laadittuja ohjeita soveltaessaan. Esityksessään Nkrumah vie maolaisen ajattelun askelta pidemmälle esittäen tämän strategian kautta olevan perustettavissa koko Afrikan alueelle levittyvä kumouksellinen organisaatio, jonka keskeisenä tehtävänä on koordinoita alueellisia kumouksellisia konflikteja.

¹⁰⁴ Schmitt, Carl: *Theory of the Partisan*, Telos Press Publishing, New York/NY, 2007, s. 3. Käännös saksasta englanniksi G.L. Ulmen. Alkuperäinen teos *Theorie des Partisanen*, 1963.

¹⁰⁵ Asprey, Robert B.: *War in the Shadows The Guerilla in history – Two Thousand Years of the Guerilla at War From Ancient Persia to the Present*, William Morrow and Company Inc., New York/NY, 1994, s. 3–12.

¹⁰⁶ Wilkins, Frederick: *Guerilla Warfare*, teoksessa *Modern Guerilla Warfare – Fighting Communist Guerilla Movements 1941–1961*, toimittanut, Franklin Mark Osanka, Free Press of Glencoe, New York/NY, 1962, s. 3–14.

Yleisesti onkin syytä nähdä, että juuri kumouksellisen sodankäynnin perustellut alkuhetket löydetään teoretisoitujen mallien aikakaudelta. Väheksymättä barbaariheimojen valmiutta kotiensa polttoon tai espanjalaisten taistelua ranskalaiskrenatöörejä vastaan 1800-luvulla, yhdistää modernia käsitystä kumouksellisen sotataidollisen ajattelun alkuhetkistä käsitys juuri kumouksellisesta päämäärästä. Tämä käsitys johdattaa tarkastelun aloituksen V.I. Lenin malliin kumouksellisesta sodasta ja sen luonteesta vallankumouksen välineenä. Kumouksellista sotaa kronologisesti tarkastellen huomio osuu seuraavaksi maolaiseen kansansotaan, jota yleisesti pidetään kumouksellista sodan teoriaa määrittävänä kolmiportaisena käsityksenä. Edelleen historiallista tarkastelua jatkettaessa havaitaan kumouksellisen sodankäynnin kehittyneen Latinalaisen Amerikan yhteiskuntien murroksissa. Ernesto Guevaran ydinjoukkoajattelu ja Carlos Marighellan käsitykset kumouksen käynnistämisestä urbaaneista olosuhteista määrittävät, eivät vain käsitystä kumouksellisen sodan käynnistä, vaan myös terrorismin liittymistä kumoukselliseen sotaan erottamattomana osana.

Ensimmäisen sissisodan tai epäsymmetrisen sodan teoreetikon viittaa on istutettu milloin kenenkin harteille. Ei liene siis yllättävää, että myös Carl von Clausewitz on saanut sen kantaakseen. Clausewitz käsittelee esimerkiksi aseistetun kansan käsitettä viitaten tällä sissisotaa muistuttavaan tapahtumasarjaan tilanteessa, jossa vihollinen on onnistunut lyömään puolustajan vakinaiset joukot suurtaistelussa. Toisaalta Clausewitzin mukaan ”*vapaajoukkoja ja aseistetun kansanmiesten parvia ei voi eikä pidä käyttää vihollisen päävoimaa eikä merkittävän suuria armeijan osastojakaan vastaan; sen tehtävänä ei ole pähkinän murskaaminen, vaan vain pinnan ja reunojen nakertaminen...*”¹⁰⁷

Clausewitz ei kuitenkaan muutamaa ohikiitävää huomautusta lukuun ottamatta käsittele ilmiötä. Robert Asprey esittää ilmeiseksi syyksi, ettei Clausewitzilla itsellään ollut juurikaan kokemusta partisaani- tai sissisodankäynnistä. Aspreyn harmiin asiantilasta on jokaisen sotataitoa tutkivan ja opiskelevan helppo yhtyä: mitä tämä sodankäynnin suurin teoreetikko olisikaan saanut aikaan analysoidessaan ei-tavanomaisten joukkojen ja sissisodankäynnin luonnetta kattavammin?¹⁰⁸ Clausewitzin vähäisestä omasta sissisodan käsittelystä huolimatta ei hänen merkitystään voi väheksyä pian esiteltävän V.I. Leninin sotataidolliseen ajatteluun. Kuten Wilhem Ritter von Schramm suomenkielisen *Sodankäynnistä* päätteeksi liitetyssä mietinnössä esittää, vaikutti Clausewitzin ajattelu Leniniin niin suuresti, että hän siirsi suoraan ajatukset strategisista, operatiivisista ja taktisista periaatteista ajatuksiinsa maailmanlaajuisesta luokkataistelusta. Kovin kuvaava yksityiskohta löytyy Leninin henkilöhistoriasta. Stefan Possonyn mukaan hän otti mukaansa ainoastaan kaksi kirjaa piiloutuessaan heinäkuun 1917 kapinan jälkeen. Toinen niistä oli Marxin teos *Ranskan vallankumouksesta* ja toinen Clausewitzin *Sodankäynnistä*.¹⁰⁹

---

¹⁰⁷ Clausewitz, Carl von: *Sodankäynnistä*, Art House, Helsinki, käännös Heikki Eskelinen, 1998, s. 226–228.

¹⁰⁸ Asprey (1994), s. 94.

¹⁰⁹ Schramm, Wilhem Ritter von: Kuinka Clausewitzia on luettava, teoksessa Clausewitz, Carl von: *Sodankäynnistä*, käännös Heikki Eskelinen, Art House, Helsinki, 1998, s. 335–336.

On totta, että yllämainittua Thomas E. Lawrencea on pidetty ensimmäisenä kumouksellisia piirteitä sisältävän sissisodan teoretikkona. Hänen kokemuksensa vuosien 1916–1918 ajalta ottomaanimiehittäjiä vastaan kapinoivan arabijoukon ja brittiaseväen yhteysupseerina johtivat hänet laatimaan kertomuksen sissisodan rakenteesta, kulusta ja organisoinnista. Näkemykset ovat saaneet erityisen paikan vallanvaihtoon pyrkivän sodankäynnin strategisessa ajattelussa. Arabian Lawrencea myyttisen maineen saanut brittiupseeri dokumentoi kokemuksensa muutamaaan kirjalliseen tuotokseen, joista laajin on vuonna 1927 julkaistu *Seven Pillars of Wisdom*.¹¹⁰

Hänen ymmärryksensä vihollisensa konventionaalisuudesta ja tavanomaisen sotilaskomppanin vastatoimista sissisotaa käyvää epäsymmetristä joukkoa vastaan mahdollistivat ensimmäisenä sissitoiminnan sotilaallisen teoretisoinnin. Lawrencea rikkaudeksi voitaneen laskea proosallista kirjallisuutta lähentelevä ilmaisu, joka osaltaan lienee ollut vaikuttamassa hänen kokemaansa raskaaseen kritiikkiin. Toisekseen Lawrencea merkittäväksi sissitoiminnallisen sodan sotataidolliseksi ajattelijaksi nostaa oivallusstrategian merkityksestä epäsymmetrisille tai epätavanomaisille joukoille.¹¹¹ Vaikka tulevassa palataankin Lawrencea panokseen kumouksellisen sodan teoretisoinnissa, keskitytään tässä tutkimuksessa varsinaisten kumouksellisen sodan teoretikoiden dokumentointiin syystä, jonka John Mackinlay on kuvannut näin: ”*Vertailun vuoksi sanottakoon, että vanhanaikainen sissisodankäynti on kuvattavissa kissa ja hiiri -leikkienä tai taktisten keinojen kokoelmana, jossa pieni epäsäännöllinen sotajoukko jatkuvasti häiritsee konventionaalisesti järjestäytyneen vihollisensa heikkoja kohtia. Tällainen sissisota on ymmärrettävissä pelkästään sotilaalliseksi toiminnaksi ja iskuiksi vihollista vastaan...modernissa yhteiskunnassa kumouksellinen sota on huomattavasti monimutkaisempaa eikä keskity pelkästään sotilaallisiin taktiikoihin ja tekniikoihin vaan kokonaisyhteiskunnalliseen vaikuttamiseen.*”¹¹²

2.2.1. Venäjän vallankumous – Lenin ja kaaderien kumouksellinen sota

Janne Mäkitalo luonnehti leninistisen sotateorian ydintä kumoukselliseksi strategiaksi. Hän näkee Leninin sotateorian edellyttävän pitkällistä sotaa, joka sellaisenaan ei ollut itsessään tavoiteltavaa, vaan paremminkin osa kumouksellisen sodan keskeistä elementtiä, kansan tukea ja marxilais-leniniläisessä sotateoriassa keskeisessä asemassa olevaa massojen voimaa. Leninin ajattelu onkin enemmän sotateoreettista kuin sotataidollista.¹¹³ Vastaavalla lailla asian tulkitsee Carl Schmitt. Tämä saksalaisfilosofi esittää Leninin kumouksellisen sodan perusajatuksen, *partisaanisodan* olevan väistämätön taistelun muoto. Edellisen alaluvun päättäneeseen lainaukseen viitaten myös Schmitt korostaa kumouksellisen sissisodan tai partisaanisodan eroavan aikaisemmista epäsymmetrisen sodankäynnin muodoista juuri siitä syystä, että se kytkettiin

¹¹⁰ Butler, Oliver J. Jr.: *An Examination of the Guerilla Strategies of Lawrence and Mao*, US Army War College, Callisle Barracks/PE, 1973, s. 1.

¹¹¹ Wilkins (1962), s. 5–6.

¹¹² Mackinlay, John: *The Insurgent Archipelago*, Columbia University Press, New York/NY, 2009, s. 23.

¹¹³ Mäkitalo (2012), s. 90–91.

osaksi yhteiskunnallista kumouksellisuutta. Hänen mielestään juuri Lenin oli ensimmäinen, joka ymmärsi puolueen keskusjohdossa olevan kumouksellisen sissijoukon olevan keskeinen osa kumouksellista toimintaa, ja näin ollen Schmitt katsoo Leninin aloittaneen kumouksellisen sotataidollisen teoretisoinnin¹¹⁴.

Leninististä kumouksellista sotaa koskevasta ajattelusta on esitetty myös toisenkaltaisia näkemyksiä. Massojen tuen merkityksen korostamisesta huolimatta Leninin kumouksellista strategiaa pidetään luonteeltaan konspiratorisena. Bard O'Neill argumentoi, että konspiratorisessa kumouksellisessa strategiassa oletusarvona on, että kumottavan hallinnon rakenteet ovat valmiiksi hajalla ja niiden murttamiseen tarvitaan vain kriittinen isku. O'Neill rakentaa argumenttinsa sen varaan, että Leninin ei koskaan ollut tarkoitus mobilisoida laajoja kansanjoukkoja. Hänen strategiansa vallankumouksen aikaansaamiseksi oli toisin sanoen lopulta varsin elitistinen. Puolue oli siis kaaderi, jonka valta ulottui itse asiassa varsin pieneen osaan aikansa venäläisväestöstä, huolimatta siitä, että kyseisen kaaderin merkittävin propagandistinen toiminta liittyi keskeisesti laajojen kansajoukkojen tyytymättömyyden hyväksikäyttöön.¹¹⁵

Leninin itsensä merkittävimpänä yksittäisenä esityksenä kumouksellisen sodan luonteesta ja merkityksestä voidaan pitää hänen esseetään *Partisan Warfare*. Tässä vuonna 1906 ilmestyneessä kirjoituksessa hän käsittelee lähes kaikkia sodankäynnin tasoja tarjoamatta kuitenkaan taktisen tason neuvoja kenellekään. Hän keskittyy kumouksellisen sissisodan merkitykseen bolševikkien vallankumouksellisessa aseellisessa toiminnassa. Leimallista kirjoituksessa on, että Lenin käyttää partisaanisodasta myös termiä aseellinen vastarinta, jolla hän viittaa toiminnan luonteen olevan sellaisenaan välttämättömyys. Tällaista aseellista vastarintaa käyvät pienet ryhmittymät ja yksilöt, joista osa on vallankumouksellisten puolueiden jäseniä. Tällä toiminnalla oli Lenin mukaan kaksi toisistaan erillään olevaa päämäärää. Ensimmäinen niistä oli surmata kumouksellista toimintaa vastustavia henkilöitä kuten asevoimien ja poliisin edustajia. Toisena päämääränä oli kerätä varoja kumoukselliselle toiminnalle takavarikoidulla valtion ja varakkaiden yksityishenkilöiden omaisuutta.¹¹⁶

Edellä esitetyn perusteella Leninin malli liitetään terrorististen keinojen käyttöön ja niiden hyödyntämiseen osana kumouksellista sotilaallista toimintaa. Terrorismi sellaisenaan ei edustanut Leninille kuitenkaan kumouksellisessa sotilaallisessa toiminnassa itsetarkoitusta, eikä hänen mielestään marxilaisuus saanut sitoa kumouksellista liikettä mihinkään yhteen sodankäynnilliseen menetelmäkokonaisuuteen. Hänen ajattelussaan terrorismia saattoi käyttää väkivaltaisen hallinnon vastustamiseen kolmen

---

¹¹⁴ Schmitt (2007), s. 49–50.

¹¹⁵ O'Neill, Bard E.: *Insurgency and Terrorism – From Revolution to Apocalypse*, Potomac Books, Washington D.C., 2005, s. 46–49.

¹¹⁶ Lenin, V.I.: *Partisan Warfare*, teoksessa *Modern Guerilla Warfare – Fighting Communist Guerilla Movements, 1941–1961*, toimittanut Franklin Mark Osanka, Free Press of Glencoe, New York/NY, 1962, s. 65–67.

tekijän vallitessa; iskun tekijöiden oli otettava huomioon vallitseva mielipide, paikalliset työväenliikkeen olosuhteet oli kyettävä ottaa huomioon iskua toteutettaessa ja työväestölle kohdistuvia turhia tappioita tuli iskun yhteydessä välttää.¹¹⁷ Lenin kuitenkin teki lukijalleen selväksi, ettei liikkeensä aseellinen vastarinta tai partisaanitais-telu edusta vanhaa terrorismia, anarkismia tai blanquismia.¹¹⁸

Vaikka Lenin voidaan hyvällä syyllä uskoa saaneen innoituksiaan kumouksellisen sodankäynnin malliinsa 1800-luvun anarkismista, toistaa hän ajattelussaan toistuvasti irtisanoutuvansa anarkistisesta toiminnasta linjaten sen kuuluvan organisoimattomi-en vastarinnan muotojen joukkoon. Leninin itsensä pyrkimys kumouksellisessa so-dankäynnissä oli juuri organisoitua ja rationaaliseen suuntaan ilman sattumanva-raista ja koordinoimatonta väkivallankäyttöä.¹¹⁹

Lenin argumentoi teoksessaan *State and Revolution* anarkismia ja anarkisteja vastaan erityisesti siinä, että katsoo valtion ja tiettyjen auktoriteettirakenteiden olevan välttä-mätön elementti vallankumouksen toteuttamiseen ja sen tulosten vakiinnuttamiseen. Hän lainaa Friedrich Engelsin ajattelu ja esittää, että juuri vallankumous väkivaltaisensa tapahtumana on äärimmäisen autoritääriin tapahtuma ja sitä ei ole mahdollis-ta organisoida vailla organisaatiota ja johtovastuita.¹²⁰ Mainitusta ”vanhasta terroris-mista” Lenin irtisanoutui luultavimmin jo varsin varhaisessa vaiheessa. Tällaisella terrorismilla tässä tarkoitetaan poliittisiin salamurhiin kulminoituneen toiminnan aikakautta 1800-luvun loppupuolella, jolloin eräänlainen esimarxilainen narodnikki-liike keskitti taistelunsa juuri yksilöterroristisiin toimiin kuten attentaattirytyksiin. Kuten Aimo Minkkinen argumentoi, 17-vuotias Vladimir Uljanov sai lähtemättömän opetuksen tällaisen väkivallankäytön seurauksista, kun hänen veljensä teloitettiin syynä osallisuutensa vuonna 1887 epäonnistuneeseen tsaarin salamurhayritykseen. Lenin tietävästi totesi teloitusuutisen kuullessaan ”*Ei, me emme mene tuota tietä. Ei pidä mennä tuota tietä.*”¹²¹

Blanquismi termillä Lenin taas viittaa ranskalaiseen Louis-Auguste Blanquihin, jonka eräs keskeisimmistä ajatuksista oli, että pienen ydinjoukon tulisi tehdä vallankumous kaappauksenomaisesti. Walter Laqueur kuvaa Blanquita kumouksellisen sodan histo-rian epäonnensoturina, joka pelottomista yrityksistään huolimatta epäonnistui aina. Hänen masinoimansa ensimmäinen kansannousu Pariisissa 1849¹²² on klassinen

---

¹¹⁷ Sama, s. 77.

¹¹⁸ Sama, s. 72–73.

¹¹⁹ Sama.

¹²⁰ Lenin, V.I.: *State and Revolution*, International Publishers, New York/NY, 1969, s. 51–54. Alkuperäinen teos ilmestyi 1917.

¹²¹ Minkkinen, Aimo: Lenin, Marx, Engels ja Venäjä, teoksessa *Marx ja Venäjä*, toimittanut Vesa Oitinen, Aleksanteri Papers 1/2006, Gummerus Kirjapaino Oy, Vaajakoski, 2006, s. 187–188.

¹²² David Kilcullen esittää asutuskeskuksissa esiintyviä konflikteja tarkastellessaan Pariisin olevan esimerkki-tapaus kansannousujen ehkäisemiseksi tehdystä kaupunkisuunnittelusta. Hänen mukaansa paroni Georges-Eugène Haussmannin 1850-luvulla suunnittelema Pariisin ydinkeskusta erilaisine rakenteellisine ratkaisui-neen salli sotilaallisen voiman keskittämisen ja raskaiden aseiden tulenkäytön tarvittaessa. Haussmannin arkkiteh-tuuriset ratkaisut toki loivat tilan ja avaruuden tuntumaa, mutta vastaavasti vaikeuttivat esimerkiksi mellakoivi-

esimerkki. Se päättyi johtamattomana ja sekavana sarjana katutaisteluita todellisuuteen, jossa spontaani väestön liittyminen mukaan kumoukselliseen toimintaan ei ole tuksista huolimatta onnistunut. Blanqui yritti kaappauksenomaista iskua uudelleen, epäonnistuen jokaisessa yrityksessään.¹²³ Lenin sanoutui vuonna 1881 kuolleen Blanquin aikalaisena tietoisesti irti tällaisista ajatusrakenteista ja keinoista esittäen partisaanisodan takana olevan laajan kansatuen sitoen sen *sisällissota* -käsitteeseen, jossa kansanryhmät taistelevat toisiaan vastaan. Leninin mukaan taisteleva puolue tai aseistettu kaaderi oli paras vaihtoehto kumouksellisen liikehdinnän johtoon. Partisaanisota tai aseistettu vastarinta ei kuitenkaan saanut olla ainoa keino kumouksellisen sodan käymiselle. Tästä syystä hänen mielestään myös partisaanisotaa käyvät yksiköt oli alistettava puolueen johtoon, ja niiden koordinointi tuli olla keskeisesti poliittisen kaaderin käsissä. Näin Lenin myös puolustautui niitä moraalittomuus- ja kurittomuussyytöksiä vastaan, joita partisaanisotaa käyvät tahot kohtasivat.¹²⁴

Leninin ajatus siitä, että vallankumous ei ollut arvokas, jollei se ollut puolustautunut aseellisesti, kuvaa hänen kumouksellisen mallinsa lähtökohtaa.¹²⁵ Hieman kärjistäen voidaankin esittää vallankumouksen olevan Leninin mielestä väärin tehty, mikäli vältyttiin verenvuodatukselta, eikä sen saavutuksia koskaan tarvinnut aseellisesti puolustaa. Hänen ajattelussaan sodat olivat joko oikeutettuja tai epäoikeutettuja. Oikeutettu sota oli sotaa, jolla valtio tai kansa puolusti etujaan ulkoiselta hyökkäykseltä. Tämä on ollut tulkittavissa vallankumouksen puolustamiseksi. Oikeutettu sota on myös kuvattavissa kansallisena puolustusotana, vapautussotana tai kumouksellisena sotana. Oikeutettuja sotia olivat taistelut orjuudesta ja kapitalistien sorrosta vapautumiseksi. Epäoikeutettu sota taas oli imperialistista, hyökkäyksellistä ja vastakumouksellista sotaa.¹²⁶ Leninin mukaan oleellista sotien tarkastelussa olikin ymmärtää, että mikäli luokkataistelu kärjistyi vallankumoukseen tähtääväksi aseelliseksi taisteluksi, ei väkivaltaisten konfliktien mahdollisuutta voinut sulkea pois.¹²⁷

Leninille kumouksellisen kaaderin olemassaolo ja sen toiminta olivat välttämättömyyksiä, sillä voimankäytöllä oli hänen mielestään mahdollista ratkaista historiallisia kysymyksiä. Voimaa edusti koordinoitu asevoima, joka mahdollisti kansansodan aikaansaamisen ja yhteiskunnan militarisoimisen.¹²⁸ Huomioitavaa Leninin kumouksellisen sodan mallin kannalta on lisäksi hänen teoriassaan esiintynyt käsitys pitkällisestä sodasta. Vaikka kumous toteutettiin kaaderin johdossa, on kansansotaan

---

en väkijoukkojen mahdollisuutta sulkea katuja barrikadein. Katso: Kilcullen, David: *Out of the Mountains – The Coming Age of the Urban Guerilla*, Oxford University Press, New York/NY, 2013, s. 20–21.

¹²³ Laqueur, Walter: *Guerilla Warfare, A Historical & Critical Study*, Transaction Publishers, New Brunswick ja Lontoo, 2009, s. 138. Kyseinen laitos on kahdeksas painos Laqueurin tunnustetusta merkkiteoksesta. Se on ensimmäisen kerran julkaistu vuonna 1976.

¹²⁴ Sama, s. 76–77.

¹²⁵ Lenin, Vladimir Iljitsh: *Teokset, osa 28*. Vieraskielisen kirjallisuuden kustannusliike, Moskova 1961, s. 110.

¹²⁶ Sama, s. 62.

¹²⁷ Lenin, Vladimir Iljitsh: *War and Revolution, Lenin Collected Works, Volume 28*, Progress Publishers, 1964, s. 398–421. Artikkelin oli ilmestynyt ensimmäisen kerran Pravdassa 23. huhtikuussa 1929, numerossa 93. Käännös ja toimitus Bernard Issacs.

¹²⁸ Lenin (1961), s. 104–105.

menetelmänä nojaavan osapuolen kumousta puolustaakseen turvaututtava pitkälliseen sotaan. Tätä ajattelua kuvaa Leninin perustelu siitä, miksi partisaanisotaa poliittisista ongelmista johtuen esiintyy ja miksi heikko puolue ei kykene ratkaisemaan partisaanisotaa käyvien tahojen vaatimuksia. Hän esittääkin välttämättömyytenä kumoukselliselle puolueelle ottaa partisaaniosastot johtoonsa ja muodostaa taistelupuolue, joka kykenee kohtaamaan kumouksellisen sodan haasteet, kestävätkin ne kuinka pitkään tahansa.¹²⁹

Bolsevikkivallankumous on O'Neillin mukaan hänen kuvaamansa konspiratoristisen kumouksellisen sodan mallin päähetki. Venäjän vuoden 1917 vallankumous vakuutti Leninin itsessään siitä, että kumouksen aikaansaamiseksi tarvittiin organisoitunut poliittinen puolue, joka toimii kumouksen esitaistelijana. Huolimatta bolsevikkivallankumouksen keskeisestä sanomasta nostaa kansanvalta ja työväenluokka määrävään asemaan, oli itse 1917 vallankumous äärimmäisen elitistinen. Näin O'Neill päättelee sen olleen tyyppiesimerkki konspiratoristisesta kumouksesta. Leninin mallissa hyödynnettiin tarvittaessa kansan huonoja elin- ja työskentelyolosuhteita, mutta merkittävä kansalaisyhteiskunnan mobilisointi ei näytellyt tärkeää osaa.¹³⁰ Tätä bolsevikkivallankumouksen väitettyä konspiratorisuutta tai elitistisyyttä kuvaa mainiosti Ruth Fischer esittäessään, että kansallisessa mittakaavassa Venäjän ”vallankumousta johtivat teoreetikot, joista monet elivät poliittisessa maanpakolaisuudessa.”¹³¹

Vaikka historialliset seikat ja tietämys niistä puhuvat Leninin mallin konspiratorisen luonteen puolesta, on retorikassa ja sotataidollisessa ajattelussa nähtävä selkeitä esityksiä pitkittyneen kansansodan puolesta puhumisesta. Esimerkiksi terroristisen väkivallan käyttö ymmärretään keskeiseksi osaksi Leninin kumouksellista mallia, mutta on kuitenkin huomioitava, että huolimatta joistakin terrorityyppisistä iskuista ei väkivallalla pyritty kuin hallinnollisten keskusten haltuunottoon, eikä terroritoiminnalla tai sissisodalla ollut korostettua merkitystä hänen kumouksellisessa mallissaan. Voidaankin väittää, että Leninin malli oli esiate kumouksellisen sodan teorian kehitymisessä. Siitä löydetään taidollisesti ilmentymiä konspiratorisesta toiminnasta ja toisaalta taas vähintäänkin retorisia haluja sodan pitkittämisestä ja kansan mobilisoimisesta vallankumoustaateen taakse. Leninin kumouksellisen sodan mallia sotataidollisen ajattelun tuotteena ei saa siis sekoittaa vallankaappaukseen, *coup d'etat*tiin. Lenin itse varoitti, että vallankumous ei saa koskaan luottaa yhteen iskuun vallanvaihdoksen yhteydessä. Vaatimukset pitkitetystä sodasta pitävätkin sisällään clausewitzilaisia kaikuja. Lenin esitti, että vallankumoukseen päättyvä sota käydään muutamassa ratkaisevassa taistelussa, joita erottavat verraten pitkät ajanjaksot.¹³²

---

¹²⁹ Lenin (1962), s.74.

¹³⁰ O'Neill (2005), s. 46–47.

¹³¹ Schmitt (2007), s. 57. Schmitt lainaa Ficheriä kuvatessaan Lenin ja Maon eroavaisuuksia kumouksellisen sodan johtajina. Siinä missä Lenin eli emigranttina bolsevikkivallankumouksen aikana, toimi Mao tosiasiallisena sodan johtajana kahden vuosikymmenen ajan.

¹³² Lenin (1962), s. 77.

Partisan Warfare -esityksessään Lenin tekee myös Stefan T. Possonyn mukaan selkeän rajan keinojen ja ideologisten linjauksien välille.¹³³ Tämä on ajallisesti ymmärrettävä selvennys, sillä bolševikkiliikkeen sisällä oli merkittävästi eroa ideologisten linjauksien välillä. Taktisen tason toiminnan sitoutuessa aatteellisiin periaatteisiin Lenin halusi tietoisesti pitää ideologisen ja operatiivis-taktisen pohdinnan erillään. Merkittävän tästä havainnosta tekee se, että vastaavanlainen kiistely on jatkunut eri aikakausina kumouksellisissa liikkeissä. Ideologian ja käytänteiden väliset kiistat ovat leimaalyöviä tekijöitä kumouksellisten toimijoiden historiassa.

Pidettiin Leniniä Possonyn mukaisesti ensimmäisenä kumouksellisen sodankäynnin taidollisena teoreetikkona¹³⁴ tai ei, on selvää, että kumouksellisen sodankäynnin osalta esiteltävä seuraava ajattelija on saanut kuvatonlaisen viitan kannettavakseen monessa yhteydessä. Siinä missä Leninin voidaan katsoa käynnistäneen kokemustensa kautta sotataidollisen ajattelun kumouksen toteuttamisesta, on Maon ajattelu ja kirjoitustyö antanut perustavanlaatuisen käsityksen siitä, miten kumouksellinen sota tulee strategisella tasolla hahmottaa.

Huolimatta kumouksellisen sodankäynnin ensimmäisten teoretisointiaskelten ottamisesta ei esimerkiksi Walter D. Jacobsin mukaan Venäjän bolševikkivallankumousta voida pitää sotilaallisen kumouksellisen toiminnan varsinaisena ensiaskeleena. Hänen mielestään bolševikkien kumouksellisessa sotimisessa ei ollut säännönmukaista epäsäännöllisyyttä, eikä Leninin ajattelua näin ollen voi rinnastaa merkittävytydessään Mao Tse-tungin strategiaan esityksiin. Hänen mielestään vallankumous kyettiin toteuttamaan itse asiassa ilman merkittäviä sotilaallisia operaatioita eikä Lenin strategista ajattelua kumouksellisesta sodankäynnistä ole voitu tulkita ilman myöhempiä toisen maailmansodan aikaista värityneisyyttä partisaanitoiminnasta.¹³⁵

Vaikka Jacobsin voi nähdä hyvällä syyllä tulkitsevan Leninin ajattelua yksinkertaistavasti tunnetun Maon strategisen teoretisoinnin valossa, ei hänen väitteensä ole täysin perätön. Leninin partisaanisodan luonnehdinta ja siihen liittyvät muut kirjoitukset ovat varsin yleispäteviä, eivätkä sellaisenaan anna selkeää kuvaa kumouksellisen sodankäynnin toteuttamisesta osana muuta kumouksellista toimintaa. Toisin on kuitenkin Maon ja hänen innoittamiensa Indokiinan merkittävien kumouksellisten ajattelijoiden suhteen. Heidän tuotantonsa on ymmärretty monesti synonyymiksi kumoukselliselle strategialle. Leninin ajattelua kumouksellisesta sodankäynnistä voidaan kuitenkin pitää sekä partisaanisodan puolustuspuheena, että kumouksellisen sodankäynnin ensimmäisenä teoretisoinnin yrityksenä. Leninin mallista on löydettävissä tekijöitä, jotka rakentavat kumouksellisen sodan teoriataustaa. Ensimmäinen näistä

---

¹³³ Sama. Kyseisessä teoksessa Possony on esittänyt *Partisan warfare* -artikkelin viitteiden kautta tarvittavia lisätäsmennyksiä Leninin ajattelusta.

¹³⁴ Possony (1962), s. 66.

¹³⁵ Jacobs, Walter D.: *Irregular Warfare and the Soviets*, teoksessa *Modern Guerilla Warfare – Fighting Communist Guerilla Movements 1941–1961*, toimittanut Franklin Mark Osanka, Free Press of Glencoe, New York/NY, 1962, s. 57–64.

on terrorismin hyväksyminen taistelukeinona ja sodankäynnillisenä taktiikkana mikäli sen käytöstä saatava hyöty on kustannuksia suurempi. Toinen on kumouksellisen sodan pitäminen lähtökohtaisesti pitkällisenä kansansuosioon sidonnaisena taisteluna. Kolmanneksi kaikki kumouksellisen sodan toimet oli alistettava poliittiselle ohjaukselle.

2.2.2. Kiinan vallankumous ja kumouksellisen sodan teoretisointi – Mao ja pitkällinen kansansota

Merkittävimpänä ja laajimmin lainattuna kumouksellisen sodan teoreetikkona voidaan oikeutetusti pitää Mao Tse-tungia. Hänen laatimansa pitkällisen sodankäynnin kolmivaiheinen teoria muodostaa nykyisen ymmärryksen kumouksellisesta sodankäynnistä, sen päämääristä ja sissisodankäynnillisestä osuudesta. Maon kumouksellisista sotaa käsittelevistä kirjoituksista kaksi nousee merkittävimpään asemaan kumouksellisen sodan kannalta. Ensimmäinen, *On Guerilla Warfare*, määrittelee sissisodankäynnin osana kumouksellista toimintaa ja sen aikaista Kiinan alueen japanilais miehitystä vastustusta. Teoksessa käsitellään muun muassa sissisodankäynnin merkitystä strategisena keinona, määritellään joukkokokoonpanoja ja ohjeistetaan johtosuhteiden rakentamista. Toinen Maon merkkiteos, *Problems of Strategy in Guerilla Warfare Against Japan*, on nimensä mukaisesti strategista lähestymistapaa korostava tuotos. Siinä Mao esittää aikalaisilleen kysymyksiä sissisodan luonteesta ja tavoitteista. Tässä teoksessa Mao esittää erilaisiin sovelluksiin ja pohdintoihin sulautettuna sissisotansa vaiheistuksen.¹³⁶

Maon neljä taktista periaatetta muodostavat hänen kumouksellisen sodan mallinsa filosofisen perustan. Ne on muotoiltu itämaiseen tyyliin lähes poeettisiksi periaatteelliseksi ohjeiksi:

- Vihollisen edetessä tulee perääntyä.
- Vihollisen pysähtyessä tulee sitä ahdistaa.
- Vihollisen välttäessä taistelua tulee sitä vastaan hyökätä.
- Vihollisen perääntyessä on sitä seurattava.¹³⁷

Näiden periaatteiden avulla voidaan käsittää Maon kolmivaiheisen kumouksellisen sodan, pitkällisen kansansodan, malli. Sodan ensimmäisessä vaiheessa sissiarmeija puolustautuu valtaapitävän luokan tai miehittäjän armeijan strategista hyökkäystä

---

¹³⁶ Mao, Tse-tung: *Problems of Strategy in Guerilla War against Japan*, teoksessa *The Red Book of Guerilla Warfare*, toimittanut Shawn Conners, Norte Press, El Paso/TX, 2010. Teokseen kootut Maon kirjoitukset *On Guerilla Warfare* ja *Problems of Strategy in Guerilla War against Japan* on julkaistu ensikerran vuonna 1937.

¹³⁷ Thompson, Leroy: *The Counterinsurgency Manual: Tactics of the Anti-Guerilla Professionals*, Greenhill Books, Lontoo, 2002, s. 22. Vertaa esimerkiksi Sun Tsun toteamukseen sodankäynnin perustumisesta harhaanjohtamisen taitoon. Sunzi: *Sodankäynnin taito*, kääntänyt ja toimittanut Matti Nojonen, Gaudeamus Helsingin University Press, Tallinna, 2012, s. 64–65. Huomaa Nojosen tässä tutkimuksessa käytetystä eroava Sun Tsun kirjoitusasu.

vastaan luoden edellytyksen kansansuosion tavoittelun ja rekrytoinnin kautta sissarmeijan laajentamiselle. Toisessa vaiheessa sissarmeija ajaa vakinaiset asevoimat ahtaalle siten, että vallassa oleva hallinto joutuu puolustautumaan. Viimeisessä vaiheessa toteutetaan vallankumous kansannousun siivittämänä ja pääsääntöisesti konventionaalisen sodankäynnin keinoin.

Sissarmeijan koulutus- ja varustelutaso kasvaa konfliktin edetessä niin, että sen on mahdollista luoda edellytykset kansannousuun liittyvään konventionaaliseen sotaan. Vaiheistuksista on tehty laajasti tulkintoja, mutta esimerkiksi Nils Marius Rekkedal esittää Maon teorian mukaisen jaon neutraalilla tavalla seuraavasti:

1. Puolustuksellinen vaihe: sissarmeija luovuttaa tarvittaessa alueita viholliselle voimiensa säästämiseksi.
2. Voimasuhteen tasapaino: varsinainen sissitoiminnallinen vaihe, jossa mahdollisimman pienellä riskillä ja koko ajan sissisotaa käymällä pakotetaan vihollisen joukot puolustukseen.
3. Yleinen vastahyökkäys: sissarmeijan konventionaalista hyökkäystä ilmentävä vaihe, johon siirrytään vastustajan oleellisesti heikettyä.¹³⁸

Pitkällisen kansansodan periaatteen mukaisesti ja vaiheistusten kautta Maon teorian keskeisimmiksi tekijöiksi muotoutuivat aika, alue ja tahto. Kumouksellinen osapuoli on erityisesti ensimmäisessä vaiheessa valmis luovuttamaan alueita saadakseen lisää aikaa riittävien voimien mobilisoimiseksi ja kansansuosion saavuttamiseksi. Näin ollen kumouksellisen osapuolen on mahdollista lujittaa joukkojensa tahtotila ja suunnata se tavoitteelliseen toimintaan. Väestön tuen ollessa keskiössä Maon teoriassa kulminoituu myös taktisen tason toiminta siihen. Alueiden hallinta ei ole merkityksellistä kumoukselliselle toimijalle, vaan oleellista on käsittää konfliktin ajallisen pitkittämisen tavoitteellinen tila omien toimintaedellytysten luomiselle.¹³⁹

Mao huomasi, ettei lopullisen ratkaisun aikaansaaminen onnistunut taistelussa ilman säännöllisesti organisoituja, tulivoimaisia ja liikkuvia joukkoja. Hän korostaakin strategisena huomion kohteena erityistä suhdetta ja koordinoinnin välttämättömyyttä tavanomaisten joukkojen ja sissisotaa käyvien joukkojen välillä. Maon vaiheittainen hahmotus taktisten keinojen kautta ilmaistaan yleisesti terrorismin, sissisodan ja konventionaalisen sodan vaiheina.¹⁴⁰ Tässä tulee huomioida se, kuten Seppänen esit-

---

¹³⁸ Rekkedal, Nils Marius: *Nykyaikainen sotataito*, Försvarshögskolan 2004/Maanpuolustuskorkeakoulu 2006, Edita Prima Oy, Helsinki, s. 369, Katso myös Rekkedal (2006), s. 115.

¹³⁹ Thompson, Robert: *War in Peace – An Analysis of Warfare since 1945*, Orbis Publishing, Lontoo, 1981, s. 68.

¹⁴⁰ Kesseli (1998), s. 20. Kirjoittajat jakavat kumouksellisen sodan operatiivis-taktisten keinojensa osalta vaiheisiin Esa Seppäsen esittämän mukaisesti. He kuitenkin jättävät huomioimatta, että Seppänen kuvaa kumouksellisen sodan vaiheita samaisessa taulukossa, josta kirjoittajat päättelynsä lainaavat myös hajottamisen ja organisoinnin, vastustajan kuluttamisen ja ratkaisun välttämisen sekä vastustajan tuhoamisen ja ratkaisuun pyrkimisen vaiheina.

tää, ettei laajasta kansansuosioista nauttinut Mao itse koskaan joutunut merkittävästi turvautumaan laajoihin terrorikampanjoihin osana omaa kumouksellista strategiaansa.¹⁴¹

Terrorismin käyttö on ymmärretty Maon teoretisoimassa mallissa ensimmäisen vaiheen aktiviteetiksi. Tällöin vastustaja pyritään ajamaan voimakkaisiin toimenpiteisiin tavoitteena omien joukkojen pienellä käytöllä ja vähäisellä riskitasolla päästä tilanteeseen, jossa vastustaja itse onnistuu luomaan omaan yhteiskuntaansa pelon ilmapiirin ja rajoittamaan kansalaistensa liikkumista. Näin toimiessaan se antaa perusteet tyytyväisyyden ja mahdollisten kumouksellisten liikkeiden rekrytointipohjan kasvulle.¹⁴²

Tämä jako vaiheiden välillä ei kuitenkaan tarkoita, ettei terrorismia käytettäisi mahdollisesti muissa maolaisen kumouksellisen sodan vaiheissa tehokeinona tai ettei ensimmäiseen vaiheeseen voitaisi palata esimerkiksi strategisen hyökkäyksen epäonnistuttua. Janne Mäkitalo kuvailee tällaista toimintaa termein *nouseva ja laskeva toiminnallisuus*. Niillä hän tarkoittaa kumouksellisen osapuolen kykyä vaihtaa aktiivisuuttaan erilaisissa tilanteissa jouhevasti strategian eri vaiheisiin. Vastaavasti sama kumouksellinen toimija voi eri alueilla käydä eri vaiheittaista sotaa kuitenkin pyrkien kokonaisstrategiseen päämääräänsä.¹⁴³

Tarkasteltaessa Maon strategista mallia kumouksellisen sodan toteuttamisesta nähdään hänen ymmärtäneen Kiinan olevan alueena erityistapaus. Maon tiedetään perehtyneen Leninin ajatteluun, ja parissa yhteydessä hänen nähdään ottaneen oppia strategisen tason toteuttamisesta. Hän pitää Venäjän vallankumouksen sodankäynnillistä osuutta perustavaa laatua olevana määritelmänä kansansuosioon nojaavasta kumouksellisesta sodasta korostaen esimerkiksi klassikkonsa alkusanoissa Lenin toteamusta kansannoususta ja kumouksellisesta sodasta historiallisena välttämättömyytenä.¹⁴⁴

Lisäksi Mao korostaa Leninin toteamusta siitä, että kumouksellisen sodan käymiseksi tietyllä alueella oli tunnettava erityisen hyvin sen tavat, luonne ja sivistyksen taso. Hän jatkaa kuitenkin ajatustaan lainaten venäläistä ajattelijaa, joka niin ikään korosti

---

¹⁴¹ Seppänen (1971), s. 46. Tästä Seppäsen kanssa on eri mieltä Robert G. Thompson. Tunnettuna vastakumouksellisena teoreetikkona ja laajan kokemuksen maolaisen sissitoiminnan vastustamisesta omaavana henkilönä hän tulkitsee Maon hyödyntäneen väkivaltaa tai terroria tarvittaessa. Hän tulee päätelemäänsä Maon kahden sanonnan myötä, joista ensimmäinen, ”*jokaisen kommunistin on ymmärrettävä, että poliittinen valta versoo aseiden piipusta*”, henkii voimankäytön merkitystä kansansuosion tavoittelussa. Toinen toteamus taas kuului ”*oli välttämätöntä toimeenpanna jokaisella maaseutualueella lyhyt terrorin aalto, jotta vastakumoukselliset voimat saatiin kukistettua alkuunsa*”. Katso Thompson, Robert: *No Exit from Vietnam*, David McKay Company, INC., New York/NY, 1969. s. 40.

¹⁴² O’Neill (2005), s. 24. O’Neill katsoo terrorismin keskeisesti eroavan sissisodankäynnistä kohteidensa valinnan ja toimivien osastojen koon puolesta.

¹⁴³ Mäkitalo, Janne: väitöstilaisuus 25.5.2012, tilaisuudesta laadittu kertomus kirjoittajan hallussa.

¹⁴⁴ Mao, Tse-tung: *Guerilla Warfare*, teoksessa *On Guerilla Warfare*, käännös, analyysi ja toimitus Samuel B. Griffith II, University of Illinois Press, Champaign/IL, 2000, s. 41. Maon teos on julkaistu ensimmäisen kerran vuonna 1937.

yksittäisestä kumouksellisesta sodasta saatavia oppeja ja niiden merkitystä taistelun teoretisoimiseksi.¹⁴⁵

Tätä ajattelua Mao jatkaa tulkiten tilannettaan sissijoukkojen ja tavanomaiseen sodankäyntiin soveltuviin yksiköiden välisellä suhteella. Hän painottaa monen aikalaisensa kritiikin kohteeksi jouduttuaan, ettei sissisota itse asiassa ole kuin yksi elementti kumouksellisen sodan päämäärän saavuttamisessa. Näin hän asettuu Leninin linjalle siinä, ettei ongelmana ollut niinkään sissisota sinällään, vaan paremminkin johtamaton, koordinoimaton ja organisoimaton sissisota, joka on sellaisenaan anarkismia.¹⁴⁶ Mao korostaakin juuri kumouksellisen sissisodan ja tavanomaisen sodankäynnin välistä yhteyttä. Eräs selvimmistä pohdinnoista löytyy hänen *Problems of Strategy in Guerilla Warfare Against Japan* -kirjoituksestaan. Tässä Mao itselleen ja aateveljilleen kuusi pääongelmaa asettaen etsii vastauksia strategisen tason haasteisiin. Eräs näistä on suhde tavanomaisten ja sissijoukkojen välillä. Muutaman tapauksen kautta Mao kuvaa, ettei hänen mielestään sissikomantajien sovi unohtaa operaatioidensa yhteensovittamista tavanomaisten joukkojen kanssa operaatiokohtaisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Juuri tämä suhde on omiaan johdattamaan sissijoukon aikanaan kohti tavanomaista joukkotyyppejä ja liikkuvaa sodankäyntimuotoa strategisen tavoitteen saavuttamiseksi.¹⁴⁷

Sodankäynnilliset keinot kumouksellisesta sodasta ja sitä koskevaa taidollista ajattelua silmällä pitäen ovat laajalti Maolta omaksuttuja. Niin ensimmäisen kuin toisenkin vaiheen tarkastelussa monet alan tarkastelijat ja tutkijat ovat hyödyntäneet keskeisiä piirteitä niistä elementeistä, jotka Mao on esittänyt. Esimerkiksi ensimmäistä, strategisen puolustuksen vaihetta, halutaan monesti kuvata juuri siinä käytettyjen terrorististen keinojen kautta. Ongelman tähän asettaa se, että terrorismi sellaisenaan ei ollut Maolle itselleen merkityksellisin keino väestön tuen hankkimiseen, ja hänen strategista malliaan ei voida pitää terrorismia toimintamenetelmänä korostavana. Sillä kuitenkin on kumouksellisessa sodassa ymmärrettävä roolinsa, ja kuten Thomas Thornton esittää, liittyy se ilmiönä keskeisesti kumoukselliseen sotaan. Thorntonin viisikantaisen terrorismin käyttötarkoituksia kuvaavan luettelon mukaan keskeisiä piirteitä ovat:

- Moraalin lujittaminen kumouksellisen liikkeen sisällä.
- Kumouksellisen liikkeen esittely ja markkinointi väestön keskuudessa.
- Väestön eristäminen hallintokoneistosta.
- Vastavoimien eliminoiminen.
- Vastapuolen provosoiminen terrorismiin yleisen turvattomuuden tunteen lisäämiseksi väestön keskuudessa.¹⁴⁸

---

¹⁴⁵ Sama, s. 49.

¹⁴⁶ Sama, s. 7.

¹⁴⁷ Mao, (2010), s. 90–92 ja 112–115.

¹⁴⁸ Thornton, Thomas. P.: Terror as a Weapon of Political Agitation, teoksessa *Internal War – Problems and Approaches*, toimittanut Eckstein, Harry, Free Press of Glencoe, Lontoo, 1964, s. 82–88.

Näin terrorismi kumouksellisen sodankäynnin keinona voidaan ymmärtää myös aina harkituksi toiminnaksi, joka etenee lyhyen, keskipitkän tai pitkän aikavälin tavoitteisiin.¹⁴⁹ Malkki ja Paastela näkevät kuitenkin terrorismin määrittelyä pohtiessaan, että terroristisen toiminnan ymmärtäminen sodankäynnin muotona ei sellaisenaan ole ongelmatonta, mutta koska tällainen tulkinta on olemassa, löytävät he muutamia selittäviä seikkoja. He käsittelevät tätä problematiikkaa lähes huomaamattaan sota-aidollisten tekijöiden kautta verraten keskenään tavanomaista sota, sissisotaa ja terrorismia seitsemän vertailutason avulla. Näitä ovat taisteluyksikön koko, taktiikat, kohteet, tavoiteltu vaikutus, maa-alueen hallinta sekä univormu ja sota-alueen tunnistaminen. Näiden tekijöiden kautta Malkki ja Paastela esittävät, että keskeisiä terrorismin sissisodasta erottavia tekijöitä ovat pyrkimykset maa-alueen hallintaan ja teko- ja suorittavan joukon koko. Kirjoittajat tiedostavat sen ongelman, että myös kumouksellista sissisotaa käyvät joukot turvautuvat ajoittain taktiikoina tai jopa strategisina valintoina terrorismiin, ja näin ollen selkeän rajan vetäminen terrorismin ja sissisodan välille on haastavaa.¹⁵⁰

Vaikka Maon kumouksellinen malli ei sellaisenaan korostakaan laajoja terrorikampanjoita kumouksellisen sodan taidollisena osiona, sopii sen ajallinen kehitys esimerkiksi David Rapoportin terrorismin kehityskulkuun. Hänen mukaansa terrorismin käyttö osana kumouksellista sota vakiinnutti asemansa 19. vuosisadan lopun Venäjällä. Toinen aalto osuu antikolonialistisen liikehdinnän kehittymiseen 20. vuosisadan alkupuoliskolla. Toimintaperiaatteena terrorismin kehitys jatkui edelleen vasemmistoradikaalien käyttökeinona 1960-luvulta aina 1990-luvulle asti.¹⁵¹

Näin kumouksellisen sodan ensimmäisen vaiheen kutsumista terroristiseksi voidaan sietää tutkimuskirjallisuuden parissa, mutta tiedostaen, että taktisen keinon käyttäminen kuvaamaan kokonaissodankäynnillistä ilmiötä on varsin ongelmallista.

Maon sissisotaa painottava vaihe on kumouksellisen sodan vaiheista ymmärrettävästi pitkäaikaisin ja vaativin. Sissisota ei suoraan erillisenä vaiheena pyri ratkaisuun taisteluissa, vaan ratkaisua väistämällä sissitoiminta ja sitä suorittavat joukot pyrkivät sitomaan ja kuluttamaan vastustajan joukkoja kunnes konventionaaliseen sodankäyntiin soveltuvat joukot on saatu muodostettua. J.P. Crossin tulkinnan mukaan sissisodankäynnillisiä joukkoja ovat päätoimiset sissijoukot, alueelliset joukot ja yksittäisissä maaseudun asutuskeskuksissa toimivat kyläsissit. Pääjoukkojen koulutus, varustelutaso ja motivaatio ovat kaikkein korkeimmat ja näin ollen ne muodostavat kumouksellisen toiminnan ydinjoukon. Alueelliset joukot muodostavat toisen keskeisen kumouksellisen sotilaallisen joukkokokoonpanon. Nämä joukot ovat pääosin hyvin varusteltuja ja sitoutuneita taisteluun. Alueellisen joukon muodostaville henki-

---

¹⁴⁹ O'Neill (1990), s. 24.

¹⁵⁰ Malkki ja Paastela (2006), s. 36–38.

¹⁵¹ Rapoport, David (toim.): *Terrorism: Critical Concepts in Political Science*, Routledge, New York/NY, 2005, esipuhe ja johdanto.

lölle on tyypillistä se, että he toimivat sisseinä sen osan vuotta, jolloin heitä ei tarvita turvaamaan toimeentuloa esimerkiksi sadonkorjuuaikana. Kyläsissit toimivat päivisin siviileinä ja öisin sisseinä. Tämän joukon etuna on heidän ainutlaatuinen paikallistuntemuksensa.¹⁵²

Mao itse kuvaa tätä joukkojakoa huhtikuulle 1945 päivätyssä tekstissään *Kansan Armeija*: ”Armeijamme on vahva siitä syystä, että se on jaettu kahteen osaan, pääjoukkoihin ja alueellisiin joukkoihin. Näistä ensin mainitut joukot ovat valmiina toimimaan missä tahansa alueella ja jälkimmäiset taas sitoutuvat omien alueidensa puolustamiseen hyökäten vihollisen kimppuun yhdessä paikallisten militioiden ja itsepuolustusjoukkojen kanssa.” Hän jatkoi samassa esityksessään kuvaamalla vastuunjaon tuomia hyötynäkökantoja suorituskyvyille: ”Alueellisten joukkojen johdossa on perustettu lukuisia aseellisia ryhmiä, jotka yhä paremmin koulutettuina ja varustettuina sotilaalliseen ja poliittiseen työhön hyökkäävät kaukana linjojen takana vihollisen kimppuun kasvattaen japanilaisvastaista mielialaa ja näin tukien sotilaallista toimintaa jo vapautetuilla alueilla.”¹⁵³

Maon kumouksellisen strategian toista vaihetta on yleisesti pidetty kumouksellista sissisotaa määrittävänä tekijänä. Näin halutaan monesti juuri sissitoiminta nähdä vastustajan uuvuttavana strategisena keinovalikoimana. Samalla unohdetaan Maon itsensä kokemukset siitä, että sotilaallinen voitto oli hänenkin mielestään varsin clauswitzilaisittain saavutettavissa vain tavanomaisin joukoin. Tätä strategisten ja taktisten valintojen suhdetta kuvaa Maon aikalainen Li Tso-Peng. Hän esittää ylistävästi Maon olevan ensimmäinen, joka on kyennyt yhdistämään dialektisen materialismin filosofisen taustan kansansodan toteuttamiseen. Esitys on paljolti kuitenkin strategis-taktista¹⁵⁴ tulkintaa kumouksellisten sotilaallisten joukkojen käytön periaatteesta. Lin mukaan vähäisten joukkojen keskittäminen yhtä vihollisosastoa vastaan kerrallaan edustaa yhtäältä taktisella sodan tasolla sitä, että vihollinen otetaan vakavasti ja jokaiseen taisteluun varaudutaan keskittämällä viholliseen verraten jopa kuusinkertainen voima. Strategisella tasolla tämä taas tarkoittaa oman vähäisen voiman käyttämistä mahdollisimman työekonomisella tavalla. Li lainaa useassa yhteydessä Maoa ja esittää taktisen ja strategisen tasojen välisen eron kuvauksessa hänen lausahduksensa: ”Sanomme näin Kiinan johdolle: lyömme alivoimallamme ylivoimanne ja hajanaiselle vihollisjoukkoille taistelukentällä taas sanomme: lyömme ylivoimallamme alivoimanne.”¹⁵⁵

---

¹⁵² Cross, J.P: *The Jungle warfare*, Arms and Armour Press, Artillery House, Artillery Row, 1989, s. 101–102.

¹⁵³ Mao, Tse-tung: *On Coalition Government*, poliittinen raportti seitsemännelle Kiinan kommunistisen puolueen kansankongressille, 24. huhtikuuta 1945. http://www.marxists.org/reference/archive/mao/selected-works/volume-3/mswv3_25.htm, 13.1.2015.

¹⁵⁴ Länsimaisen määritelmän mukaisesti Li Tso-Peng käsittelisi kumouksellista sotaa kirjoituksessaan pareminkin strategisen ja operatiivisen tason kannoilta. Tässä on kuitenkin haluttu pitää yhä Lin itsensä ilmaiseman kautta kutsumaan kirjoitusta strategis-taktiseksi. Tämä on perusteltua myös siksi, että tekstissään Li paneutuu ajoittain pieniinkin yksityiskohtiin.

¹⁵⁵ Li, Tso-Peng: *Strategy: One Against Ten Tactics: Ten Against One – An Exposition of Comrade Mao Tse-tung's Thinking on the Strategy and Tactics of Peoples War*. Foreign Languages Press, Peking, 1966, s. 4.

Siinä missä Leninin strateginen malli kansansuosioista kumoukselliselle sodankäynnille muodostui keskeiseksi, Maolle erityisesti paikallisen maaseutuväestön myötämielisyys sissijoukkoa kohtaan oli elinehto. Hänen strategiansa on siis ennen kaikkea kansansuosioon sidonnainen ilmiö. Kumouksellinen taistelija on Maon kuuluisan lausahduksen mukaan kala, joka ui väestön muodostamassa vedessä. Sekä Mao että hänen teoriaansa soveltaneet vietnamilaisjohtajat Ho Chi Minh ja kenraali Vo Ngyen Giap korostivat sissien käytöksen merkitystä väestön tuen hakemisessa. Innoittajina voidaan pitää Maon seikkaperäisiä ja tarkkoja väestön kanssa toimimista ohjaavia sääntöjä. Niiden muoto on samalla sekä keskeinen kumouksellisen sissisodan periaate että käytännönläheinen toimintaohje jokaiselle yksittäiselle sissille.

Kenraali Giap perehtyi tarkasti Maon sääntöihin ja ohjeisiin. Soveltaen niitä Giap muotoili lausahduksen sissarmeijansa suhteesta kansaan: ”*Armeijamme on aina auttanut talonpoikia tuotantotyössä ja kamppailut tulvia ja kuivnutta vastaan. Se on aina noudattanut korrektaa asennetta suhteissaan väestöön. Se ei ole koskaan vahingoittanut omaisuutta eikä varastanut edes neulaa tai langan pätkää.*”¹⁵⁶

Väestön tuen, toimivan joukon ja yhtenäistävän aatteen tai uskonnon lisäksi sissiliike tarvitsee apua aseistuksen, turva- ja tukialueiden sekä kaluston hankkimisen osalta. Ulkoinen tuki muodostuikin monesti keskeiseksi osaksi kumouksellista sissisotaa käyvän joukon suorituskyvystä kuten Daniel Byman, Peter Chalk, Bruce Hoffman, William Rosenau ja David Brannan esittävät. Heidän mielestään juuri valtiollinen tuki kumouksellisille liikkeille on muodostunut keskeiseksi elementiksi niiden toimintakyvylle. Kirjoittajat korostavat kylmän sodan päättymisen tuoneen muutoksen myös kumouksellisen liikehdinnän nauttimalle ulkopuoliselle tuelle. Siinä missä ideologisten blokkien johtovaltiot kylmän sodan aikana osoittivat tukensa omien intressiensä puolesta toimiville liikkeille, ovat modernit ulkoiset valtiolliset tukijat enenevässä määrin kumouksellisista konflikteista kärsivien maiden rajanaapureita.¹⁵⁷

Vietnamilaiset ymmärsivät erilaisen tuen ja sissijoukon suorituskyvyn kautta, että siirtyminen seuraavaan kumouksellisen sodan vaiheeseen vaatii edellisen vaiheen toteutumista ainakin alueellisesti. Pohjois-Vietnamin johtajat seurasivat tarkasti Maon oppeja kumouksellisesta sodasta, ja Ho Chi Minh esittikin ranskalaiselle toimittajalle, sotilaille ja kirjailijalle Bernard Fallille vuonna 1962 seuraavasti: ”*Olette tutkineet meitä pian kymmenen vuotta ja kirjoittaneet sodasta täällä Indokiinassa. Meiltä kului kahdeksan raskasta vuotta teidän ranskalaisten kukistamiseen... Yhdysvallat on vahvempi kuin Ranska ja vaikka meiltä menisi kymmenen vuotta, sankarilliset toverimme etelässä voittavat heidät lopulta.*” Sanottuaan näin Ho Chi Minh esitti mallinsa Yhdysvaltojen asteittaiseen kukis-

---

¹⁵⁶ Giap, Vo Ngyen, *People's War, People's Army*, Foreign Languages Publishing House, Hanoi, 1961, s. 27, <http://www.marxists.org/archive/giap/1961-pwpa.pdf>, 16.11.2014.

¹⁵⁷ Byman, Daniel, Chalk, Peter, Hoffman, Bruce, Rosenau, William ja Brennan, David: *Trends in Outside Support for Insurgent Movements*, Rand, Santa Monica/CA, Arlington/VA, Pittsburgh/PA, 2001, s. xiv.

tamiseen. Tuo malli seuraili Thomas Hammesin mukaan tarkasti Maon opetuksia kumouksellisesta sodasta.¹⁵⁸

Ho Chi Minh ja Vo Nguyen Giap toivat kuitenkin omaan kumoukselliseen sotaansa aikakauden lyömän leiman. Vietnamin sodan ollessa ensimmäinen televisioitu sota kumoukselliset komentajat loivat kyvyn vaikuttaa kaukaisen vastustajansa poliittiseen päätöksentekokykyyn. Hammes argumentoi, että he pyrkivät osoittamaan yhdysvaltalaiselle yleisölle sodan turhana taisteluna kärsivää osapuolta vastaan ja näin vie-
mään kansantuen sotaponnisteluilta Indokiinassa.¹⁵⁹

Hon toteamuksen todenperäisyyteen viittaavat myös hänen omat kirjalliset tuotok-
sensa. *Instructions for the Setting up of the Armed Propaganda Brigade of Viet Nam* on lyhyt pamflettimainen ohjeistus joulukuulta 1944 ja esittää otsikointinsa mukaisen kumo-
uksellisen sotilasosaston toimintaohjeet. Tämän joukon tärkeimpänä luonteenpiir-
teenä oli toimia propagandistisena ja poliittisena yksikkönä, jonka oli määrä koko
maassa aseistaa mahdollisimman monia kansalaisia, toimia yhteistyössä paikallisten
aseellisten ryhmien kanssa ja keskittyä taktisissa keinoissaan sissisodankäynnillisiin.¹⁶⁰

Ho korostaa myös taistelun ajallisesti pitkää luonnetta useassa yhteydessä. Esimer-
kiksi 19. kesäkuuta 1947 päivätyssä viestissään hän vakuuttaa liikkeen strategian ole-
van oikea. Strategisen valinnan syiksi hän esittää lyhyesti vihollisen taistelunkestoky-
vyn heikkouden ja omien voimien kouluttautumisen itse toiminnan aikana.¹⁶¹ Kolme
ja puoli vuotta tämän jälkeen viestissään Ho kuvaa pitkällistä vastarintasotaa luon-
nolliseksi valinnaksi vihollistilanteessa, jossa vastustajan joukot oli suunniteltu sala-
masotaa varten. Ho ei Bernard Fallille antamansa lausunnon mukaisesti koskaan
pitänyt strategista valintaansa salaisuutena. Hän esitti mainitussa viestissään maolai-
sittain kansansodan ensimmäisen vaiheen alkaneen 23. syyskuuta 1945 ja sen kestä-
neen syystalveen 1947 tavoitteena pääjoukkojen kasvattaminen, toisen vaiheen alka-
neen 1947 ja kestäneen kirjoitushetken 1951 helmikuuhun. Kolmannessa vaiheessa
oli oppikirjamaisesti tarkoitus lyödä yleisellä vastahyökkäyksellä vihollisen pääjou-
kot.¹⁶²

Yhtenä merkittävimmistä, ellei merkittävin, maolaisen kumouksellisuuden sotatai-
dollisista jatkojalostajista on yllämainittu kenraali Vo Ngyen Giap. Hän korostaa
Hon lailla kumouksellisen sodan pitkällistä luonnetta. Kenraali Giap hyödynsi Maon
idea kumouksellisen sodan vaiheistuksesta allekirjoittaen erityisesti huomion voiton

---

¹⁵⁸ Hammes, Thomas X.: *The Sling and The Stone – On War in the 21st Century*, Zenith Press, St Paul/MN, 2004, s. 56–64.

¹⁵⁹ Sama.

¹⁶⁰ Ho, Chi Minh: *Instructions for the Setting up of the Armed Propaganda Brigade of Viet Nam*, teoksessa *Ho Chi Minh – Down With Colonialism*, toimittanut Walden Bello, Verso, Lontoo, 2007, s. 47–48.

¹⁶¹ Ho, Chi Minh: *Appeal issued After Six Months of Resistance*, teoksessa *Ho Chi Minh – Down With Colonialism*, toimittanut Walden Bello, Verso, Lontoo, 2007, s. 59–61.

¹⁶² Sama.

saavuttamattomuudesta ilman konventionaalisia joukkoja ja tavanomaista sodankäyntiä yhdessä kansannousun kanssa.¹⁶³ Kumouksellisen sodankäynnin kävijänä ja teoreetikkona Giap muotoili oman kolmikantaisen kumouksellisen sotansa sotilaallista tekijää korostavan teoriansa vaiheet seuraavasti:

- Tukialueiden perustaminen: sissit hankkivat turvalliset tukialueet ja perustavat tukikohtia (taistelu väestön tuesta).
- Sissisota: hyökkäykset vihollisen liikenneyhteyksiä ja kylissä sijaitsevia valtakeskittyimiä vastaan.
- Konventionaalinen sota.¹⁶⁴

Vaiheistuksensa, jota piti yleisenä pitkällisen kansansodan lakina,¹⁶⁵ lisäksi Giap korostaa poliittisen johdon roolia kumouksellisen sodan ohjaajana. Hän toistaa puolueen ohjanneen vastarintapyrkimyksiä väsymättömästi koko kansannousun ajan. Toisekseen hän pitää ehdottoman tärkeänä kansannousun yhdistämistä sodankäyntiin ja kansan aseistamista onnistumisen edellytyksenä pitkittyneelle kumoukselliselle sodalle Vietnamin erikoistapauksessa. Tämä erikoistapaus liittyy oleellisesti Giapin ilmaisussa kolmeen seikkaan: maantieteeseen, yhteiskunnan feodaaliseen luonteeseen ja vastustajiensa teknisen suorituskyvyn ylivoimaisuuteen.¹⁶⁶

On merkillepantavaa, että joissakin Maon teorian sovelluksissa on huomattu, ettei terrorismin merkitys ensimmäiseen sodan vaiheeseen liittyvien toimintaedellytysten luomisen kannalta ole välttämättä keskeinen ja että kolmatta, konventionaalisen sodan vaihetta vastustajan asevoimien lyömiseksi ei edes aina tarvita. Hammesin tulkin mukaan Nicaraguan sandinistat joutuivat määrittelemään yrityksen ja erehdyksen kautta oman, sittemmin tavoitteeseensa päässeen, kumouksellisen mallinsa. Vuonna 1961 perustetun liikkeen johtajan Humberto Ortegana 1977 julkaisemassa mallissa poliittinen mobilisaatio ei toiminut kumousta liikkeellepanevana voimana ja maolaisittain sissitaistelua edeltävänä toimena, vaan itse tavoitetilana ja sodankäynnillisenä lopputuotteena. Poliittisen mobilisaation toimiessa sotilaallisena invaasiona Nicaraguan kansalliskaartilta vietiin sen nauttima ulkoinen tuki. Ortegana ohjelmassa yhdistyivät tarve luoda ei-vasemmistolainen kumouksellinen ohjelma ja muiden oppositioryhmittymien kanssa luotava laaja hallinnon vastainen rintama. Lisäksi hän pyrki laajan tukiorganisaation luomiseksi sandinistalaiselle liikkeelle. Ortega tavoitteli myös maltillisen opposition radikalisoitua agitaation keinoin ja kansalliskaartin laillisuuden kieltämistä sekä kolmen suuren sandinistalaisen ryhmittymän saamista yhden johdon alle. Tärkein sandinistalaisen teorian anti on maolaisen kumouksellisen strategian viimeisen vaiheen tarpeettomaksi osoittaminen omassa tapauksessaan. Heidän

---

¹⁶³ Giap (1961), s. 54.

¹⁶⁴ Thompson (1981), s. 68.

¹⁶⁵ Giap (1961) s. 50.

¹⁶⁶ Sama.

poliittinen työnsä muokkasi niin tehokkaasti osapuolten välistä voimatasapainoa, että hallituksen romahdettua sandinistat miehittivät valtatyhjiön.¹⁶⁷

On lisäksi tiedostettava, että maolaisen kumouksellisen sodan vaiheesta toiseen siirtyminen ei ole missään nimessä sujunut aina ongelmattomasti. Indokiinassa silloisen Viet Minhin johto arvioi ranskalaisten olevan lyötävissä jo vuonna 1951, virhearvio johti erinäisissä operaatioissa noin 7000 miehen tappioon. Sama virhe toistui vuoden 1968 tét-hyökkäyksessä, mutta koska pitkällisen kansansodan kumouksellinen malli on joustava, palasivat kumoukselliset joukot kuluttavaan ja ratkaisua välttävään sisäsisodankäyntiin.¹⁶⁸ Oleellista onkin hahmottaa kumouksellisen osapuolen kykenevän valitsemaan oman toimintansa vaiheen ollessaan riittävän sitoutunut strategiaansa. Liikkuminen vaiheiden välillä on luontevaa ja eri toiminta-alueilla voidaan olla ratkaisevankin erilaisissa vaiheissa kumouksellista strategiaa.

2.2.3. Latinalaisen Amerikan kumoukselliset vuosikymmenet – Kuuban vallankumous ja foco-strategia

Bard O’Neillin mukaan sotilaalliseen toimintaan keskittyvä tai sotilaallista elementtiä korostava kumouksellinen malli voidaan ymmärtää kahdella tavalla. Ensimmäinen tapa on tyypillisimmillään tilanne, jossa kumouksellinen osapuoli omaa jo merkittävän kansansuosion ja on onnistunut saavuttamaan verraten laajan legitimitietin aseman paikallisen väestön parissa. Tällaisessa tilanteessa kumoukselliset voivat keskittyä aseelliseen vastatoimintaan joko miehittäjää tai hallintovaltaa vastaan. Esimerkkinä tällainen tilanne on löydettävissä Yhdysvaltain sisällissodasta, jossa konfедераation hallinto pystyi keskittymään irrottautumispyrkimyksissään puhtaasti sotilaallisiin toimiin unionin hallintovaltaa ja joukkoja vastustaessaan. Merkittävä kansansuosio oli olemassa, ja varjohallinto oli saanut irrottautumaan pyrkivien osavaltioiden keskuudessa laillisen aseman.¹⁶⁹

---

¹⁶⁷ Hammes (2004), s. 44–88. Katso myös Hammes, Thomas X.: War evolves into the fourth generation, teoksessa: *Insurgency and the Future of Armed Conflict – Debating fourth-generation warfare*, toimittaneet Terry Terriff, Aaron Karp, Regina Karp, Routledge, Lontoo ja New York/NY 2008, s. 28–32, Thomas Hammesin tulkintaa sandinistalaisesta kumouksellisesta strategiasta voidaan pitää kiinnostavana, mutta hänen voidaan katsoa myös oikeovan voimakkaasti historiantulkinnassaan. Hammes ei varsinaisesti sido sandinistalaista kumouksellista onnistumista muun Latinalaisen Amerikan kumoukselliseen liikehdintään, joka pääsääntöisesti keskittyy paljolti kumouksellisen toiminnan ensimmäiseen vaiheeseen. Hän kuitenkin väittää Ortegan huomanneen, että Latinalaisen Amerikan kumouksellisten trendien seuraaminen ei sellaisenaan soveltunut Nicaraguan tilanteeseen ja perustelee tällä sandinistojen paluun maolaisen strategian pariin.

¹⁶⁸ Seppänen (1971), s. 48–49. Myös Giap viittaa tehtyihin virheisiin ja strategisen tasapainon heilahteluihin asevoimien kehittämisen, väestön mobilisoinnin, jokapäiväisten tarpeiden tai talonpoikien aseman parantamisen välillä.

¹⁶⁹ O’Neill (1990), s. 41.

Sotilaallisesti konfederaation joukkojen tavoitteena oli väsyttää unionin joukot puolustuksellisessa konventionaalisessa sodassa. Toisen valtiovallan parista eriyttävään kumoukselliseen päämääräänsä pyrkiessään konfederaatin kaltainen liike tai hallinto ei tyypillisimmillään koe tarvetta pitkitetyn kansansodan kaltaiseen kansan mobilisointiin tai saattamiseen vastustamaan kulloistakin hallintoa. Sotilaallisen kumouksellisen lähtökohdan omaksuneista liikkeistä itse asiassa varsin harvoilla on mahdollisuus valita eteläisten osavaltioiden muodostaman konfederaation tavoin konventionaalinen sota keinovalikoimansa ensimmäiselle sijalle. Tällaiseen toimintaan kykeneviä joukkoja on kuitenkin käytössä vain harvoilla ei-valtiollisilla kumouksellisilla osapuolilla, ja niiden perustamiseen, varustamiseen ja kouluttamiseen menee paljon aikaa ja resursseja. Näin ollen sotilaallista toimintaa korostavassa kumouksellisessa strategisessa ajattelussa tarkoitetaan yleisesti ajatusta sotilaallisesti kyvykkästä, poliittisesti älykkästä ja moraalisesti korkeatasoisesta joukosta, jonka sotilaallisten toimien kautta itse asiassa luodaan edellytykset kumoukselliselle sissisodalle ja sitä kautta konventionaaliselle sotilaalliselle toiminnalle.

Sotilaalliseen toimintaan keskittyvän kumouksellisuuden kuuluisin tapaus on Kuuban vallankumouksessa käytetty, *foco*-kumouksellisuudeksi kutsuttu malli.¹⁷⁰ Lenin ja Maon teorioista eroavaa mallia edustaa Kuuban vallankumoukseen johtanut ja Ernesto Guevaran auki kirjoittama guevaralais–castrolaiseksi kutsuttu kumouksellinen strategia. Vaikka tämä malli on ymmärrettävissä sotilaallisen toiminnan vaikuttavuuden kautta kulmineituvaksi strategiaksi, Guevara itsessään irtisanoutuu konventionaalisen sotilaallisen toiminnan kautta aloitettavasta kumouksellisesta toiminnasta. Hän tietoisesti sulkee ulos teoriastaan tavanomaisen aseväen ja keskittyä ei-valtiollisen ja sissitaktiikoihin nojaavan pienen ydinjoukon toimintaan.¹⁷¹

Guevaran malli on strategia, jossa pienen kaaderijoukon suorittamat iskut ja sotilaallinen aktiivisuus muodostavat edellytykset kansannousulle. Hänen muodostamansa kumouksellisen sodan malli rakentuu kolmelle keskeiselle periaatteelle:

- Tavallisesta kansasta muodostetut joukot voivat kukistaa perinteisesti muodostetut asevoimat.
- Kumouksellisella sodankäynnillä voidaan luoda edellytykset vallankumoukselle.
- Kumouksellista sotaa käydään pääsääntöisesti alikehittyneellä maaseudulla.¹⁷²

Guevara kuitenkin tunnusti, että aseellisella taistelulla ei voida luoda kaikkia vallankumouksen edellytyksiä. Tätä väittämää tukemaan hän nosti esimerkikseen tilanteen, jossa vallassa oleva hallinto on valittu äänestyksellä ja rauhanomaista kamppailua

---

¹⁷⁰ Sama, s. 42.

¹⁷¹ Guevara, Ernesto: *Guerilla Warfare*, Classic House Books, New York/NY, 2009, s. 6. Alkuperäinen Guevaran teos *La Guerra de Guerillas* ilmestyi vuonna 1961.

¹⁷² Guevara, Ernesto: *Guerilla Warfare*, <http://sadena.org/Books-Texts/Che%20Guevara%20-%20Guerilla%20Warfare.pdf>, 16.11.2011, s. 1.

vallankumouksen eteen ei ole vielä tukahdutettu. Guevaran väitetään esittäneen: ”Mikäli hallinto on saavuttanut valta-asemansa kansanäänestyksellä, oli se kuinka vilpallinen tahansa ja sillä on edes häivähdyksellinen perustuslaillista oikeutusta asemaansa, ei kumouksellista aseellista toimintaa voi aloittaa, sillä rauhanomaista kamppailua ei ole tukahdutettu.”¹⁷³

Guevaran tiedetään kuitenkin myöhemmin hylänneen tämän käsityksensä esittäen, että kaikkialla Latinalaisessa Amerikassa vallitsivat olosuhteet, jotka tukivat kumouksellista aseellista taistelua. Toisin sanoen hän esitti, että aloittamalla aseellisen toiminnan hallintovaltoja vastaan ne saatiin näyttämään todellinen yhteiskunnallisia muutoksia kiistävä ja pakkovaltainen luonteensa, joka oli kumottavissa vain aseellista voimaa käyttäen.¹⁷⁴

Vaikka Guevara korostaa mallinnuksessaan väestön tuen merkitystä kumoukselliselle sodalle, on hänen mallinsa kuitenkin lähes vallankumouksellinen suhteessa Maon väestön tuesta käyttämiin teeseihin. Kenneth Payne esittää, että vaikka Guevara korostikin sissille olevan elintärkeää saada tukea alueen väestöltä, edusti hänen kumouksellinen strategiansa aivan uutta aseellisen toiminnan merkityksellistämistä.¹⁷⁵

Guevara oletti aseellisen taistelun valtaapitävää koneistoa vastaan antavan muullekin kumoukselliselle toiminnalle perusteet onnistua ja ennen kaikkea mahdollisuuden toimia niiden liikkeellepanevana voimana pitäen aseellista taistelua oikeutuksen luovana toimintana, eikä pelkästään leninistisen kaaderin tuottamana tai pitkittyneen kansansodan malliin liittyvän välttämättömän pahan muotona. Näin ollen guevaralais-castrolaisessa ajattelussa ei koskaan kaivattu erillistä poliittista puoluetta kumouksellisen toiminnan toteuttamiseen, vaan aseellisen taistelun nähtiin olevan kaikkein keskeisin elementti. Kuten maolaisessakin ajattelussa Guevara hyväksyi sissisodan olevan osa sodankäynnin ensimuotoja ja katsoi sissiarmeijan systemaattisen kasvun jälkeen olevan valmis muodostamaan tavanomaisen sotilasvoiman, joka kävisi avointa taistelua vihollista vastaan. Aseellisen taistelun aloittamiseen ei kuitenkaan tarvittu kuubalaisessa mallissa kuin 30–50 motivoitunutta ja hyvin varustettua vallankumous-taistelijaa.¹⁷⁶

Leninin ja Maon tavoin Guevarakin piti käynnistymään saatua kumouksellista sissisotaa laajojen kansanjoukkojen tai massojen sotana. Vaikkakin poliittisen puolueen merkitys entiteettinä hänen mallissaan oli verraten mitätön, kansantuki sissikaaderin aloittamalle kumoukselliselle aseelliselle toiminnalle oli kuitenkin keskeinen onnistumisen edellytys myös Guevaralle. Hän selvittää kansantuen merkitystä vertaamalla kumouksellista ydinjoukkoaan eli focoa maantierosvojoukkoon, joka omaa kaikki

---

¹⁷³ Lanquer (2009), s. 330.

¹⁷⁴ Sama.

¹⁷⁵ Payne, Kenneth: *Building the Base: Al Qaeda's Focoist Strategy*, Studies in Conflict & Terrorism, Routledge, Lontoo, 13 February 2011.

¹⁷⁶ Lanquer (2009), s. 331–332.

focon ulkoiset piirteet, mutta ei väestön tukea. Näin nämä joukot ennen pitkää tухoutuvat yleisen vastustuksen johdosta.¹⁷⁷

Kuubalaisessa mallissa esitaistelijoiden kaarti oli Leninin tapaan merkityksellinen toimija, mutta tämän kaartin ei välttämättä tarvinnut olla marxilais-leniniläinen puolue. Guevara korosti sissin luonnetta käsitellessään taistelijan olevan sosiaalinen uudistaja, joka kantoi asetta ilmaistakseen kansan tahdon valtaapitäviä kohtaan. Näin aseellinen kumouksellisten esitaistelijoiden joukko castrolais-guevaralaisessa mallissa tekee poliittisen puolueen työn omalla olemassaolollaan ja aktiivisuudellaan.¹⁷⁸

Guevara esittää strategisen mallinsa teoksessaan *Guerilla Warfare*. Hänen vaiheistuksensa eroaa mielenkiintoisella tavalla Maon vastaavasta, vaikka pitääkin sisällään samoja elementtejä. Ensimmäisessä vaiheessa kumouksellinen ydinjoukko, foco, saapuu toiminta-alueelleen, jossa on todennut olevan edellytykset kumouksen tekemiseksi. Se saavuttaa kansansuosion ja maineen taistelukykyisenä organisaationa muuttaman onnistuneen iskun kautta ja luo edellytykset joukkonsa kasvattamiselle ja rekrytoinnille. Se mahdollistaa organisaation muuttamisen yhä konventionaalisemmaksi tukitoiminteen ja oikeuslaitoksineen.¹⁷⁹ Ydinjoukon pienestä koosta huolimatta Guevara tunnustaa Maon ja vietnamilaisajattelijoiden tavoin, että kumouksellisen sodan lopullinen tavoite on saavutettavissa ainoastaan konventionaalisin joukoin.¹⁸⁰ Ajatus ideaalille toiminta-alueelle saapuvasta kumouksellisesta ja ennen kaikkea ulkopuolisesta toimijasta ja tämän ratkaisevasta roolista seurasi sittemmin Guevaraa hänen epäonnissa yrityksissään perustaa vallankumouksellisia rintamia Kongoon ja Boliviiaan.

Ranskalainen kumouksellinen ajattelija, journalisti ja professori Régis Debray on muotoillut Guevaran kumouksellisen sodan mallin juuri foco-kumouksellisuudeksi. Guevaran kanssa Boliviassa vuonna 1967 toiminut ja Latinalaisen Amerikan kumouksellisista konflikteista raportoinut Debray¹⁸¹ on muotoillut esitetyn Castron idean aseellisesta esitaistelijoiden kaartista siten, että aseellisen etujoukon käynnistämä kumouksellinen toiminta palvelee välttämättömänä poliittisena herätyksenä ja aseellinen sissijoukko poliittisen puolueen muodostavana joukkona. Maon mielestä poliittisen ohjauksen tuli olla olemassa ennen sotilaallisten operaatioiden aloittamista ja sotilasjoukon olla ehdottomasti poliittisessa ohjauksessa. Kuubalaisessa mallissa ajatus on käänteinen. Guevara kutsui voittoa konventionaalisten asevoimien tuotteeksi uskoen näin Maon viimeisen vaiheen tavanomaisten tai ainakin niiden kaltaisten asevoimien merkityksellisyyteen aseellisen kumouksellisuuden voittamisessa.¹⁸²

---

¹⁷⁷ Guevara (2009), s. 5.

¹⁷⁸ Sama, s. 7–8.

¹⁷⁹ Sama, s. 61.

¹⁸⁰ Sama, s. 8.

¹⁸¹ Debray, Régis: *Revolution in Revolution*, käänös Bobbye Ortiz, Penguin Books Ltd, Harmondsworth, 1967, kustantajan esittely kirjoittajasta.

¹⁸² Guevara (2009), s. 8.

Termi foco viittaa tässä espanjankieliseen sanaan – ydin. Tämä foco-tyyppinen kumouksellisuus tarkoittaa Régis Debrayn mukaan ydinjoukkoa, keskittymää, sotilaallisesti kyvykästä ja motivoitunutta kumouksellisen toiminnan katalyyttia, joka muodostaa tavanomaisten joukkojen ja koko kumouksen ytimen. Hänen keskeisenä argumenttinaan Maon ja Leninin mallien vastaisesti on, että Kuuban esimerkki todisti, ettei vallankumouksellisen tietoisuuden aina tarvinnut edeltää kumouksellista sotaa. Debray esittää tähän liittyen erään keskeisimmistä argumenteistaan esikoisteoksessaan *Revolution in revolution*. Hänen mukaansa kumouksellinen toiminta ja vallankumouksen eteen tehtävä työ koki Kuubassa taidollisesti merkittävän kehitysaskelen. Kirjansa otsikoinnin mukaisesti Debray piti tätä kehitysaskelta vallankumouksellisessa asemassa. Merkittävä osa argumentaatiota on sotilaallisen ja poliittisen liikehdinnän pitäminen yhtenä kokonaisuutena. Debrayn mukaan: ”*Tiettyjen olosuhteiden vallitessa poliittista ja sotilaallista kumouksellista joukkoa ei ole erotettavissa toisistaan, vaan ne muodostavat yhden orgaanisen kokonaisuuden. Tämä elementti muodostaa sissiarmeijana kansanarmeijan ytimen ja samalla on itsessään myös poliittisen puolueen ydin. Foco-sissijoukko on puoluepienoiskoossa*”¹⁸³

Siinä missä Guevara klassikkoteoksessaan luonnehtii sissisotaa, kumouksellista organisaatiota ja toiminnan luonnetta kokemuksensa perusteella varsin yksityiskohtaisiin ilmentymiin asti, esiintyy Debray koko Latinaisen Amerikan kumouksellisen liikehdinnän teoretisoijana. Hän tulkitsee foco-kumouksellisuutta havaintojensa perusteella esittäen kumouksellisen sodan kehittyvän suuntaan, jossa kumoukselliset sotilaalliset johtajat eivät olekaan alisteisia puolueelle kuten Vietnamin ja Kiinassa, vaan ovat itse ja oman esimerkkinsä kautta taktisen, operatiivisen ja strategisen tason johtajia.¹⁸⁴

Debray ei kuitenkaan hylkää esimerkiksi Vietnamin saavutettuja sotakokemuksia, vaan tulkitsee sikäläisen kumouksellisen liikehdinnän rakennetta esittäen vietnamilaisten organisoineen joukkonsa tavalla, jossa poliittinen toiminta oli tuotu varsin alas organisaatiopuussa.¹⁸⁵ Debrayn mukaan tämä oli yksi todiste foco-kumouksellisuuden toimivuudesta sen mennessä askelta pidemmälle yhdistäessään sekä poliittisen että sotilaallisen johdon ja toiminnan yhdeksi kokonaisuudeksi ilman alisteista suhdetta yhteen poliittiseen puolueeseen.

Guevaran ydinjoukkostrategia on sotataidollinen esimerkki kumouksellisen toiminnan aloittamisesta strategisella tasolla. On kuitenkin muistettava, että kuten Leninin kokemukset feodaalisesta Venäjästä tai Maon opit laajasta kansan mobilisaatiosta, myös Castron ja Guevaran tulkinnat ovat aikansa ja paikkansa tuotteita. Voidaan O’Neillin lailla arvailla, olisiko tällainen pienen sissijoukon muodostama kaaderi ilman Kuuban heikkoa valtiokoneistoa välttämättä saanut kumouksellista toimintaa

---

¹⁸³ Debray (1967), s. 105.

¹⁸⁴ Sama, s. 89–90.

¹⁸⁵ Sama, s. 49, 95–96.

käynnistettyä ja päässyt lopulta tavoitteeseensa? O’Neill jatkaa oheista ajatusleikkiään kysymällä, johtiko Guevaran väärä tulkinta Bolivian tilanteesta ja sen hallinnon kyvystä torjua foco-tyylinen kumouksellinen toiminta hänen omaan kuolemaansa ja vallankumouksen levittämisen epäonnistumiseen?¹⁸⁶

Guevaran menehtyminen sai osaltaan muut Latinalaisen Amerikan kumoukselliset intellektuellit arvioimaan uudelleen strategista lähestymistapaansa kumouksellisuutta kohtaan. Uusi strategia syntyi tarpeesta vaikuttaa siellä, missä väestö oli. Tällainen lähestymistapa edusti jälleen uutta vallankumousta vallankumouksen sisällä, ja vaikka Fidel Castron tiedetään todenneen, että kaupunki edusti hänen liikehdinnälleen ja resurssilleen hautausmaata,¹⁸⁷ painotti uusi lähestymistapa kumouksellisen sodan aloittamista asutuskeskuksista.

Castro ja Guevara tiedostivat myös kaupungeissa tapahtuvan kumouksellisen liikehdinnän olevan syytä olla alistainen maaseudulla tapahtuvalle toiminnalle. Tästä huolimatta seuraavassa kumouksellisen sotataidollisen ajattelun kehitysaskelissa kaupungeissa tehtävät väkivallanteot ja teon propaganda nousivat yhä merkittävämpään osaan kumouksellisen sodankäynnin taidollisen ajattelun valtavirrassa. Tämä synnytti urbaaneista olosuhteista käynnistettävän kumouksellisuuden mallin, jossa terrorismi oli merkittävässä asemassa.¹⁸⁸

2.2.4. Maalta kaupunkiin – 1960-luvun urbaanin sodankäynnin kumouksellisen strategia

Eräiden 1960-luvulla vaikuttaneiden Latinalaisen Amerikan kumouksellisten teoreetikoiden mielestä maaseudulta kaupunkiin suuntautuneen muuttoliikkeen myötä syntyneet sosiaalisesti alemman kansanluokan asutusalueet voitiin nähdä potentiaalisena kasvualustana urbaanille kumoukselliselle sodalle. Näihin päätelmiin tultiin osaltaan yhteiskuntien kaupungistuessa ja toisaalta siitä syystä, että tiheempien väestökeskittymien keskellä koettiin mahdollistettavan tehokkaampi aseellinen propagandatyö, samainen jonka varaan foco-kumouksellisuuden periaate rakentui.

Robert Moss näkee kumouksellisen toiminnan urbanisoitumisen olevan yhtäältä looginen kehityskulku urbanisoituneissa yhteiskunnissa, joissa esiintyy kumouksellista liikehdintää, mutta argumentoi Sam C. Sarkesianin kanssa, että erityisesti monet Latinalaisen Amerikan liikkeet siirtyivät strategioissaan asutuskeskuksissa ja kaupungeissa käytävään kumoukselliseen malliin epäonnistuttuaan maaseudulla. Maolaisten

---

¹⁸⁶ O’Neill (2005), s. 60.

¹⁸⁷ Depray /1967), s. 67. Katso myös Baumann, Carol Edler: *The Diplomatic Kidnappings: A Revolutionary Tactic of Urban Terrorism*, Martinus Nijhoff, Haag, 1973, s. 11. Baumann käyttää tässä yhteydessä Deprayn ajatusta Castron lainaamisesta todistaessaan kumouksellisen liikehdinnän strategisesta kehityksestä kohti urbaania toimintaympäristöä.

¹⁸⁸ O’Neill (1990), s. 44–45.

ja guevaralaisten strategioiden osoittauduttua toimimattomiksi monet kumoukselliset organisaatiot siirsivät toiminta-alueensa yhteiskuntiansa haavoittuviin osiin, jotka edustivat kumottavan hallintovallan keskittyviä.¹⁸⁹

Verraten pienimuotoisella väkivallalla ja terrori- sekä sabotaasitoiminnalla nähtiin asutetuilla alueilla aikaansaattavan edellytykset laajentaa kumouksellinen toiminta maaseudulle, jossa esimerkiksi Carlos Marighella näki Maon teoriaa mukaillen todellisen kansannousuun vaadittavan voimavaran olevan. Väestön tuki on urbaanissa kumouksellisessa lähestymistavassa olemassa, aivan kuten muissakin malleissa, mutta sen saavuttaminen Carlos Marighellan mukaan on mahdollista hieman toisella lailla. Väestön tuki on saavutettavissa aseellisen taistelun kautta, kunhan väestön edut otetaan huomioon. Näin ollen ei pidetä mahdottomana Guevaran tapaan kumouksellisten edellytysten luomista aseellisen toiminnan kautta. Kaupunkiolosuhteissa väestön tuen saavuttaminen liittyy toimimiseen epäoikeudenmukaisen hallinnon kohteita vastaan sekä oppositioiryhmiä ja poliittiseen ratkaisuun pyrkiviä vastaan hyökkäämiseen. Väkivaltaisesta poliittisesta toiminnasta ja väkivaltaisesta reagoinnista poliittisiin kysymyksiin tulee näin ollen urbaanin kumouksellisen toiminnan itsetarkoitus väestön tuen, kumouksen levittämisen maaseudulle ja siten lopullisen tavoitteen saavuttamiselle.¹⁹⁰

Marighellan mukaan asutuskeskuksista ja urbaanista ympäristöstä aloitettava aseellinen kumouksellinen toiminta ei voinut olla lopullista tavoitteellista toimintaa, vaan esitetyn mukaisesti jossakin vaiheessa kumouksellisuus oli siirrettävä maaseudulle liikkeen kasvaessa. Urbaani taistelutila oli käynnistämistä varten, ei niinkään lopulliseen tavoitteeseen pyrkimistä varten.¹⁹¹ Hänen mukaansa urbaanissa ympäristössä suoritettavan toiminnan tavoitteena oli sitoa vallassa olevan hallinnon joukot kaupunkeihin, jotta kumouksellinen toiminta maaseudulla saisi toiminnanvapauden.¹⁹² Hän nimittikin asutuskeskuksia taktisiksi ympäristöiksi ja maaseutua strategiseksi alueeksi.¹⁹³ Tämä ajattelu on leimaalyövä hänen kirjoituksissaan, joista tunnetuin *Mini-Manual Of The Urban Guerilla* pitää sisällään lyhyitä pohdintoja toiminnan luonteesta keskittyen pääasiassa taktisen tason ohjeistuksiin ja neuvoihin.¹⁹⁴

Abraham Guillén puolestaan näkee asutuskeskukset merkityksellisempänä kumoukselliselle aseelliselle toiminnalle. Hän perustelee vallankumouksellisena arvostamansa Marighellan olevan väärässä tämän esittäessä, että kaupungeissa tehtävä kumouksel-

---

¹⁸⁹ Sarkesian, Sam C. (toim.): *Revolutionary Guerilla Warfare*, Precedent Publishing, Inc., Chicago/IL, 1975, s. 473, katso myös Moss, Robert: *Urban Guerilla Warfare*, teoksessa *Revolutionary Guerilla Warfare*, toimittanut Sarkesian, Sam C., Precedent Publishing, Inc., Chicago/IL, 1975 s. 475–502.

¹⁹⁰ Marighella, Carlos: *Minimanual of the Urban Guerilla*, 1969, <http://www.indybay.org/uploads/2008/02/12/minimanual.pdf>, 18.11.2011, s. 36–37.

¹⁹¹ O'Neill (1990), s. 46.

¹⁹² Marighella (1969), s. 20.

¹⁹³ Marighella, Carlos: *Problems And Principles Of Strategy*, teoksessa *Mini-Manual Of The Urban Guerilla*, toimittaneet Abraham Guillén Press ja Arm The Spirit, Montreal ja Toronto, 2002b, s. 39.

¹⁹⁴ Marighella (1969).

linen aseellinen työ olisi alisteinen maaseudulla toteutettavalle, strategisen tason toiminnalle. Guillén esittää väitteensä tueksi, että Marighella oli ymmärtänyt väärin tak-tisen ja strategisen tasojen välisen suhteen kumouksellisessa sodassa. Maaseudulla tapahtuvan väestön nousun ei voinut katsoa milloinkaan olevan verrattavissa metropolien mobilisoitavan väestön sisällä pitämään voimaan. Näin Guillén itse asiassa kiistää foco-kumouksellisuuden ydinajatuksen jaksottaisesta ja kumulatiivisesta väestön tuen kertymisestä ja mainitessaan sellaiset miljoonakaupungit kuin Sao Paolon ja Rio de Janeiron esittää todellisen kumouksellisen aseellisen toiminnan potentiaalilin asuvan tiheästi asutetuilla alueilla.¹⁹⁵ Vaikka Guillén ei hylkääkään maaseudulla käytävää kumouksellista sotaa, vaan pitää sitä merkityksellisenä elementtinä kokonaistavoitteen kannalta, on hänen mielestään vaarallista eristää sissijoukko Kuuban esimerkin tavoin syrjäseudulle ilman laajan alueen väestön tukea ja samalla altistaa se esimerkiksi hallinnon ilma-aseen vaikutukselle.¹⁹⁶

Asutuskeskusten alueelliseen voimaan uskoi myös 1963 perustettu uruguaylainen Tupamaros. Se keskitti toimintansa maan pääkaupunkiin Montevideoon. Marighellan lailla Tupamaros uskoi hallinnon ylimitoitettujen vastatoimien ajavan kansan kumouksellisen osapuolen pariin. Näin ei kuitenkaan käynyt, vaan kansa siirtyi riittävässä määrin tukemaan viranomaisten raakojakin vastatoimia toivomuksenaan kumouksellisen väkivallan loppuminen. Tupamarosin epäonnistuminen henki sitä Latinalaisen Amerikan kehitystä, että urbaaneissa keskuksissa toimimisen ei enää aikalaisajattelijoiden parissa uskottu olevan menestyksenkäs strategia kumouksellisen sodan voittamiseksi. Kuten George Michael esittää, Tupamaros toimi innoittajana ja esimerkkinä muille aikakauden kumouksellisille organisaatioille niin strategisten valintojen kuin organisointimallinsa suhteen.¹⁹⁷

Saksan liittotasavallassa 1970-luvulla vaikuttanut Punainen armeijakunta (RAF), tummin Baader–Meinhof-ryhmä, esitti urbaanilähtöisen kumouksellisen sodan mallin olevan nimenomaisesti tarkoitettu otettavaksi käyttöön alueilla, joilla kumouksellinen järjestö ei ollut erityisen vahva ja kumouksellinen toiminta mainittavan suurta. Ryhmä näki asutuskeskuslähtöisen toiminnan kumouksellista järjestöä vahvistavana tekijänä ja toiminnan aloittamisen muotona, jonka vuoksi ei ollut välttämätöntä omata laajaa poliittista puoluetta tai merkittävää kansansuosiota.¹⁹⁸ Richard Shultz esittääkin, että juuri kansansuosion olemattomuus on syynä tällaisten jengimäisten ryhmien merkityksettömyyteen strategisena toimijana.¹⁹⁹

---

¹⁹⁵ Guillén, Abraham: The Revolutionary Strategy of Urban Guerilla, teoksessa *Philosophy of the Urban Guerilla – The Revolutionary Writings of Abraham Guillén*, kääntänyt ja toimittanut Hodges, Donald, C., William Morrow & Company, Inc. 1973, s. 256–257.

¹⁹⁶ Sama, s. 233.

¹⁹⁷ Michael, George: *Lone Wolf Terror and the Rise of Leaderless Resistance*, Vanderbilt University Press, Nashville/TN, 2012, s. 24–25.

¹⁹⁸ Red Army Faction: *Urban Guerilla Concept*, 1971, Kersplebedeb Publishing and Distribution, Montreal, 2009, käännös André Moncourt ja J. Smiht, s. 21–22.

¹⁹⁹ Schultz, Richard: Haastattelu 16.9.2014.

Marighellan ja Guillénin havainnoista huolimatta modernit kumoukselliset toimijat eivät ole kaupungeista aloitettavalla kumouksellisella väkivallalla onnistuneet aikaansaamaan liikehdinnän leviämistä maaseudulle. Esimerkkinä pelkästään kaupunkeihin ja asutuskeskuksiin keskittyneistä kumouksellisista toimista mainittakoon eurooppalaisittain tunnettu Pohjois-Irlannin kumouksellinen konflikti, jossa IRA keskitti tietoisesti sotilaalliset toimensa kaupunkeihin ja asutuskeskuksiin laajentaen toimintaansa ulkomaisiin kohteisiin brittiläistä miehitysvaltaa vastaan tavoitteenaan saada kansan-yhteisön joukot vetäytymään Pohjois-Irlannin maa-alueelta. IRA:n strategiaa ja taktisia ohjeita kuvaavassa kirjasessa kumouksellinen strategia on selvennetty viiden kohdan ohjelmalla:

1. Pitkällisellä sodankäynnillä pyritään tuottamaan viholliselle mahdollisimman paljon tappioita ja siten luoda heikäläisen siviiliväestön pariin joukkoja kotiin vaativa ilmapiiri.
2. Pommituskampanjoilla pyritään osoittamaan viholliselle, ettei sillä ole mahdollisuutta hyötyä taloudellisesti maastamme ja samalla estämään vihollisen pitkän aikavälin taloudelliset investoinnit maahamme.
3. Estää (Pohjois-Irlannin) kuuden kreivikunnan hallinnointi muuten kuin poikkeustilalaeilla.
4. Ylläpitää sotaa ja saada niin kansallinen kuin kansainvälinen tuki sen tavoitetilalle propaganda- ja julkisuuskampanjoin.
5. Puolustaa vapaustaistelua rankaisemalla rikollisia, vihollisen kanssa yhteistoinnassa olevia ja tiedonantajia.²⁰⁰

Viiden kohdan strateginen ohjelma osoittaa IRA:n katsoneen olevansa sotatilassa miehittäjää vastaan ja saavuttavansa paikallisen väestön suosion aseellisen toiminnan kautta. Olikin vain loogista, että operaatiot keskitettiin toisen kohdan mukaisesti kaupunkeihin ja brittien taloudellisia intressejä vastaan. Toinen IRA:n julkisuuteen päässeistä kuuluisista dokumenteista kuvaa sissisodankäynnin strategiaa hieman eri tavalla. Vapaaehtoisille suunnatussa käsikirjassa ei varsinaisesti puututa asutuskeskuksiin vaan siinä korostetaan vastarintapesäkkeiden luomista miehitetyle alueelle. Näitä laajentamalla pyritään luomaan vapautettuja alueita ja näin ajamaan miehittäjä ulos maasta.²⁰¹

---

²⁰⁰ Irish Republican Army: Green Book, Volumes I&II, s. 8, <http://tensmiths.files.wordpress.com/2012/08/15914572-ira-green-book-volumes-1-and-2.pdf>. 19.1.2015.

²⁰¹ *Handbook for Volunteers of the Irish Republican Army – Notes on Guerilla Warfare*. Paladin Press, Boulder/CO, 1985. s. 8.

Tämäkin strategia on viholliskeskeinen, mutta kolmeen kohtaan tiivistettynä korostaa väestön osuutta. Ensimmäinen kohta vaatii vihollisen resurssien ”kuiviin vuodattamista”, toisessa vaaditaan asettumaan miehitysvallan alla olevan kansan vastarinnan johtoon ja kolmannessa tuhoamaan vihollisen hallintokoneisto miehitysalueella.²⁰²

Urbaaneissa olosuhteissa alkaneesta kumouksellisesta toiminnasta onnistuneena esimerkkinä tunnetaan ainoastaan Etelä-Jemenin vallankumous vuonna 1967. Latinalaisessa Amerikassa kumoukselliset liikkeet hylkäsivät nopeasti asutetuilla alueilla suoritettavan väkivaltaisen kumoukseen tähtäävän toimintansa kulloinkin voimakkaiden hallituksen vastatoimien vuoksi, ja liikkeet olivat näin pakotettuja palaamaan maaseutulähtöiseen liikehdintään.²⁰³

Myös vastakumoukselliset toimijat ovat kiinnittäneet huomionsa kumouksellisen sodankäynnin strategiseen kehityskulkuun. Esimerkiksi Yhdysvaltain maavoimien ja merijalkaväen vastakumouksellisen toiminnan kenttäohjesääntö (FM 3-24) esittää urbaanin sodankäynnin mallin keskittyvän terrorismiin käyttöön. Sillä pyritään epäjärjestyksen aikaansaamiseen, väestöryhmien välisen väkivallan käynnistämiseen, hallintovallan heikentämiseen, väestön pelontilaan saattamiseen, valtiovallan ja oppositioryhmien johtajiston surmaamiseen, poliisin ja asevoimien pelotteluun ja vaikuttamiseen niin, että turvallisuusviranomaisten kyky aktiivisiin vastatoimiin alenee oleellisesti. Yleisesti sanoen tavoitteena on luoda valtion hallinnon merkittävä alennustila ja edellytykset valtion romahdukselle.²⁰⁴

Eräs ranskalaisista vastakumouksellisen toiminnan ideoijista on Roger Trinquier, joka omaa laajan kokemuksen kumouksellisista osapuolta vastaan taistelemisesta. Hän kuvaa eräänä argumenttinaan sitä todellisuutta, joka asutuskeskuksissa vallitsee kumouksellisen osapuolen pyrkiessä saavuttamaan hallintovalta ja tekemään siitä tukialueensa. Pitäessään terrorismia taktisena käyttökeinona ja loogisena taistelumuotona tällaisessa tilanteessa Trinquier esittää sen olevan varteenotettava tapa käydä sotaa kansansuosion saavuttamiseksi ja väestön taivuttamiseksi kumoukselliseen tahtoon.²⁰⁵

Edellä mainitun kenttäohjesäännön mukaan pienten solujen käymä urbaanilähtöinen kumouksellisuus ei merkittävästi nojaa laajaan väestönsuosioon. Havaintoa voidaan pitää virheellisenä tulkintana urbaaneista olosuhteista käynnistettävän kumoukselli-

---

²⁰² Sama, s. 9.

²⁰³ O'Neill (2005), s. 61–63.

²⁰⁴ FM 3-24 (2007), s. 10–11.

²⁰⁵ Trinquier, Roger: *Modern Warfare – A French View of Counterinsurgency*, käännös: Daniel Lee, Praeger Security International, Westport/CT, 2006, s. 15–21, alkuperäinen teos *La Guerre Moderne*, Editions de la Table Ronde, 1961. Trinquier lainaa terrorismin merkitystä ja loogisuutta urbaanille kumoukselliselle strategialle selvittäessään algerialaista Yassef Saadia, joka toimi ennen pidätystään ZAA:n johtajana. Saadin mukaan: ”Pommit olivat sijoitettuna kaupunkkeihin koska minulla ei ollut lentokonetta niiden kuljettamiseen. Nämä pommit tuottivat kaikesta huolimatta vähemmän uhreja kuin ilmapommitukset tai tykistökeskitykset vuoristokyläimme. Olen sodassa, ette voi syyttää minua”.

sen sodan strategian luonnehdintana. Paremminkin taktisen tason toiminnan on harhaanjohtavasti annettu vaikuttaa strategisen tason tarkasteluun. Päätelmään voi olla monta syytä, mutta vuonna 2007 julkaistu teos ei ole voinut olla hyödyntämättä tässäkään kohtaa havaintoja Irakista, jossa pääosa hajanaisen vastarintaliikkeen organisaatioista on keskittänyt toimintansa asutuskeskuksiin, eikä toiminta ole monesti vaikuttanut väestön tukea hakevalta²⁰⁶.

Kuvatut neljä kumouksellista mallia ovat ne keskeiset strategiset lähestymistavat, joiden ymmärretään muodostavan kokonaisparadigman kumouksellisen sodan teoreettisista lähtökohdista. Jokainen malleista on tietenkin oman aikansa, alueensa, sosiaalisen ympäristönsä, maantieteensä ja olosuhteidensa tuote, ja onkin syytä huomata, ettei mikään kumouksellisista malleista ole sinällään yleispätevä. On kuitenkin Bruce Lawrencen tavoin todettava, hänen käsitellessään Osama bin Ladenin ajattelua, että kaikkien aikaisempien kumouksellisten ajattelijoiden tavoin tämä jihadisti-johtaja sivuutti yksittäisen yhteiskunnan erityispiirteet onnistuneessa kumouksessa uskoen samojen periaatteiden olevan sovellettavissa missä tahansa.²⁰⁷ Näin ollen strategioiden vertailu onnistuuakin periaatetasolla. Niistä on kuitenkin löydettävissä tiettyjä yhteneväisiä kehityskulkuja.

Siinä missä Venäjän tapahtumat olivat sotataidollisessa mittakaavassa ensimmäinen kerta, jolloin pyrittiin systemaattisesti aseistamaan kansanjoukkoja ja organisoimaan niistä pitkälliseen aseelliseen toimintaan kykeneviä kumouksellisia osastoja. Sotilasvallankaappaukset ja 1800-luvun lopun ranskalainen vallankumousajattelu tulivat Leninin retoriikassa tiensä päähän. Siinä missä Lenin käsitteellisesti aseistetun kansan ja pitkällisen kumouksellisen partisaanisodan, Mao Tse-tung systematisoi sen. Vastaavasti vietnamilaiset vallankumoukselliset hienosäätivät strategista mallia omiin tarpeisiinsa. Näissä malleissa kumouksellinen aseellinen toiminta ja poliittisen puolueen ohjausote liitettiin kansansuosion tavoittelussa oleellisesti toisiinsa. Latinalaisessa Amerikassa strateginen kehitys lähti eri tielle. Vaikka tavoitetilat aikaisemman kumouksellisen sotataidollisen ajattelun kanssa muistuttivatkin toisiaan, oli puolue korvattu aseellisella ydinjoukolla ja väestön suosion tavoitteluun tähtäävät yhteiskunnalliset uudistukset toiminnan käynnistysvaiheessa uskottavuutta lunastavalla voimankäytöllä hallinnon turvallisuuskoneistoja vastaan.

---

²⁰⁶ Katso Irakin miehitysajan julkisesta keskustelusta esimerkiksi: DeYoung, Karen ja Pincus, Walter: Al-Qaeda in Iraq May Not Be Threat Here, Washington Post, 18.3.2007, <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2007/03/17/AR2007031701373.html>, 15.10.2012. Artikkelissa esitetään Irakissa toimivan al-Qaida-liikkeen solun ja sen toimien olleen äärimmäisyyksissään erittäin haitallisia liikkeelle itselleen ja sen menettäneen aloitteen toimissaan.

²⁰⁷ Lawrence, Bruce (toim): Messages to the World – The Statements of Osama bin Laden, Verso, Lontoo ja New York/NY, 2005, s. xxi.

Kuten Jennifer Morrison Taw ja Bruce Hoffman asian ilmaisevat, ei Latinalaisen Amerikan kehitys jäänyt aloilleen, vaan asutuskeskuksia alettiin hyödyntää kumouksellisen sodan taistelutiloina. Tärkeimpinä taktisina keinoina olivat terroriteot niin alueen viranomaisia kuin paikallisväestöäkin kohtaan turvallisuustyhjiön luomiseksi.²⁰⁸

On syytä huomata, että nämä toisistaan eroavat mallinnukset kumouksellisen sodan tavoitteellisesta toteuttamisesta on kaikki kehitetty onnistuneiden kumousten tai käynnissä olevien kumouksellisten toimien kautta. Vaikka ne eroavat strategioina toisistaan, on niistä löydettävissä selkeitä yhteneväisyyksiä. Kaikki kumoukselliset strategiset mallit on tarkoitettu käytettäväksi yhden kansallisvaltion maa-alueella tehtävän *vallankumouksen* ohjeistamiseksi. Vaikka Leninin ja erityisesti Maon ajattelua kumouksellisen sodan käynnistä on pyritty yleistämään ja osiltaan tässä teoretisoinnissa on kirjoittajien itsensä toimesta onnistutettukin, ovat nämä strategiat kaikesta huolimatta aikakautensa ja paikkojensa vankeja. Ernesto Guevaran foco-mallin on ajateltu olevan laajemminkin hyödynnettävissä. Tällä tarkoitetaan kumouksellisten konfliktien aloittamista useissa kansallisvaltioissa samanaikaisesti, jolloin tarkoituksena on luoda maailmanlaajuinen vallankumouksellinen ilmapiiri. Kyseessä oli kuitenkin ajatus, joka kulminoitui aina yhdelle alueelle kerrallaan ja sitoutui maahan kumouksellisen ilmapiirin tuovaan ydinjoukkoon.

PLO:n toimintaa, jossa järjestö laajensi Palestiinan itsenäisyyskamppailun transnationalistisiin mittakaavoihin 1970-luvun lopulla, voitaisiin pitää esimerkkinä kumouksellisen sodankäynnin laajentumisesta ulos omilta alueiltaan. Tämä tapahtui tietoisena siitä, ettei järjestö koskaan pyrkinyt tavoitteidensa kansainvälistämiseen. Kumouksellisen liikehdinnän ja sodan toiminnalliset sovellukset kuitenkin kertovat toiminnan kansainvälistymisen tarpeesta, oli tavoitetila millainen tahansa. Tämä kehitys on sittemmin näkynyt 1980-luvun kumouksellisten liikkeiden toiminnassa ja johtanut osaltaan globaalin jihadistisen liikkeen kumouksellisen strategian kehittymiseen 1990-luvun lopulta eteenpäin.²⁰⁹

Oheisenlaisen lineaarisen kumouksellisen kehityksen havainnointiin on myös löydettävissä kritiikkiä. Esimerkiksi John Mackinlay jakaa kumoukselliset sodat pelkästään maolaisiin ja post-maolaisiin konflikteihin. Hän tietoisesti jättää huomioimatta Guevaran tai Marighellan ajattelun pitäen erityisesti ensin mainittua ajattelijaa toki seksikkäänä julkisuuskuvana maailmanlaajuiselle kapinahengelle, mutta ei kuitenkaan minkään arvoisena sotataidollisena ajattelijana.²¹⁰ Mackinlayn mielipide on perusteltu sen pohjautuessa Maon kivijalkamaiseen vaiheistukseen kumouksellisesta sodasta. Hän tulee kuitenkin unohtaneeksi, että kumouksellisen sodan strategisella tasolla

---

²⁰⁸ Morrison Taw, Jennifer ja Hoffman, Bruce: *The Urbanization of Insurgency – The Potential Challenge to U.S. Army Operations*, Rand, Santa Monica/CA, 1994.

²⁰⁹ Shultz (2008), s. 23.

²¹⁰ Mackinlay, John: haastattelu 13.2.2015.

tapahtuu jatkuvasti ajattelullista kehitystä, eikä esimerkiksi globaalin jihadistisen liikkeen kumouksellinen strateginen ajattelu ole syntynyt tyhjiössä.

Esitetyt neljä kumouksellisen sodan strategiaa ovat säilyneet mahdollisesti juuri siksi, että ideologisesta yleistävyydestä ja sotilaallisesta yksinkertaistamisesta huolimatta ne ovat useiden toimivien ja todellisten liikkeiden omaksumia strategisia malleja. Ideologinen yhdistävyys ei voi selittää kaikkea, vaan on oletettavaa, että mallien soveltuvuus käytäntöön on auttanut niiden säilymisessä ja käytettävyydessä. Ei tietenkään ole sanottua, että yhdessä alueellisessa konfliktissa esiintyisi vain yhtä selkeää mallia, vaan ideologisesti toisistaan eroavat liikkeet ovat monesti soveltaneet tunnettuja teorioita omiin tarpeisiinsa.

2.3. Kumouksellisten strategioiden vertailutasot

Kumouksellisten strategioiden tai sotataidollisten mallien parista on löydettävissä tarkastelutasoja, joiden kautta voi verrata ilmiön tekijöitä toisiinsa. Tarkastelutasot voivat olla osakokonaisuuksia, joiden kautta tehdään sotilaallista suunnittelutyötä strategiselta aina taktiselle tasolle asti. Vaihtoehtoisesti kumouksellista osapuolta voidaan arvioida valtiollisen toimijan tavoin ja katsoa sillä olevan tavoitteensa erilaisilla elämänoilla. Sotataidollisessa ajattelussa on pureuduttava tarkemmin niihin olosuhteisiin, jotka vaikuttavat strategioiden takana ja katsottava, millaisia yleispäteviä elementtejä ja tekijöitä kumouksellisista strategioista on löydettävissä.

Kaikki edellä esitetyt kumoukselliset strategiat aika- ja aluesidonnaisuuksistaan huolimatta on laadittu yleispäteviksi sodankäynnin malleiksi, joiden periaatteita seuraamalla voidaan kirjoittajiansa mielestä kumota voimassa oleva poliittinen järjestelmä. Tämä mahdollistaa periaatteellisesti sen, että kumouksellisesta sotataidollisesta ajattelusta on mahdollista löytää yhteisiä nimittäjiä etsittäessä sen kehityskulkuja. Koska kumoukselliset strategiat eivät edusta mitään tiettyä kaavaa, eikä niitä ole laadittu yhden tietyn strategisen suunnittelutyökalun avulla, on tällaisten yhteisten nimittäjien löytämisessä omat haasteensa. Työhön vaikuttavat erilaiset käsitykset ajasta ja alueesta, kirjoittajien ristiriitaiset suhtautumiset poliittiseen ohjaukseen tai erilainen käsitys ideologian merkityksestä kumoukselliselle toiminnalle. Kumouksellisiin strategioihin perehdyttäessä ja niiden yleispätevyyttä sodankäynnillisinä malleina tarkasteltaessa löydetään kaikista malleista kuitenkin tiettyjä yhteisiä nimittäjiä ja tekijöitä, joiden kautta vertailua voidaan tehdä.

Tarkasteltaessa kumouksellista toimintaa alueellisessa ja strategisessa mittakaavassa löydetään kuvauksia ideologiasta, organisaatiosta ja tavoitteista. Toiminta-alueen kannalta ymmärretään ympäristön kokonaismerkitys. Paneutumalla syvemmälle kumoukselliseen konfliktiin havaitaan väestön aktiivisen ja passiivisen tuen ja sen saa-

vuttamiskeinojen merkitys. Sisäisestä tuesta siirrytään tarkastelemaan ulkoista tukea. Tässä vaiheessa voidaan keskittyä ajalliseen elementtiin ja sen merkitykseen.

Tämän tutkimuksen kannalta keskeistä on rakentaa mainituista elementeistä tarkastelutasojen kokonaisuudet. Näistä kumouksellisen organisaation käsittely muodostaa tavoitteen ja ideologian käsittelyn kanssa *organisatorisen tason*. Toimintaympäristö ja erilaiset tuen muodot muodostavat *alueellisen tason*. Kumouksellisen toiminnan vaiheiden kuvaus ja ajallisen elementin kuvaus itsessään muodostavat *ajallisen tarkastelutason*. Tässä osaluvussa luodaan näiden tasojen määrittelyn ja kuvailun kautta perusteet myöhemmälle kumouksellisten strategioiden vertailulle. On tunnistettava, ettei mistään kumouksellisesta strategiasta kumpuava vertailutaso sellaisenaan ole yksiselitteinen toisen strategian kanssa, mutta oikeansuuntaisen tulkinnan aikaansaamisen apuvälineenä tarkastelutasojen arvo on merkittävä. Nämä vertailutasot on määritetty edellä esitettyjen strategisten mallien analyysin perusteella ja niiden kautta on pyritty kokoamaan sellaiset keskeiset tarkastelulliset näkökulmat joiden kautta kumouksellista sotaa, sodankäyntiä ja sotataidollista strategisen tason ajattelua on mahdollista tarkastella ja vertailla. Organisaation, tavoitteen ja ideologian kautta pyritään löytämään erilaisten mahdollisten organisaatiomallien ja tavoitteiden sitovuus ideologiaan ja sen merkitykseen organisaation toiminnalle. Alueellisella tasolla on pyritty löytämään sellaiset tekijät jotka maantieteellisten rajoitteiden, mahdollisuuksien ja monisyisten tukirakenteiden kautta määrittävät kumouksellisen strategisen sotataidollisen ajattelun suuntaa ja kehitystä. Ajallisella vertailutasolla taas vaiheistuksen ja ajan merkityksellisen analyysin kautta on määrää löytää sellaiset tekijät jotka määrittävät erilaisten kumouksellisten strategioiden käsityksiä sodan kestosta, vaiheista ja ajasta ylipäätään.

Käytännön toiminnan ja toiminnallisuuden nostaminen vertailutasoksi olisi voinut tuoda lisäarvoa tarkasteltaessa miten kumouksellinen toimija suuntaa voimavarojaan sodankäyntiinsä, mutta se olisi samalla aiheuttanut vaateen tutkia valtavia määriä operaatioita ja iskuja. Vastaavasti lähdemateriaaliin olisi noussut mukaan otettavaksi muikin kuin strategisen tason ajattelua valottava kirjallisuus. Samalla mukaan olisi tullut tutkimuksen rajauksen vastainen vaatimus tarkastella muita sodankäynnin tasoja nykyistä laajemmin. Tähän puutteeseen on pyritty vastaamaan nostamalla käsittelyyn näkökulmia, jotka valottavat toiminnallisuutta kulloisellakin tarkastelutasolla.

Strategioista kumpuava tarkastelutasojen määrittely ei myöskään ole ainoa keino kumouksellisten mallien ja strategioiden vertailulle. Kumouksellista toimintaa voidaan tarkastella myös liikkeitä, niiden luonnetta ja käytännön toimia tutkimalla. Esimerkkinä tästä on Yhdysvaltain keskustiedustelupalvelu CIA:n kumouksellisen sodankäynnin tunnistamiseen tarkoitettu opas ja sen esitys kumouksellisten liikkeiden tunnistamisesta. Oppaan mukaan liikkeet voidaan jakaa poliittisesti, sotilaallisesti, perinteisesti tai urbaanin mallin mukaisesti organisoituihin kokonaisuuksiin. Mallit ovat pääsääntöisesti yhteneväiset aiemmassa esiteltyjen strategisten mallien kanssa,

mutta ne viittaavat paremminkin liikkeen organisaation luontiperusteisiin kuin pelkästään tavoitteen asetteluun. Merkittävimmin aiemmin esitellyistä malleista eroaa oppaan ajatus heimorakenteiden, uskonnollisten yhteisöjen tai muiden olemassa olevien yhteisöjen mukaisesti organisoiduista kumouksellisista toimijoista.²¹¹

Myös Niilo Palménin ajatus kumouksellisen toiminnan käsittelystä tarjoaa poikkeavan esimerkin tässä tutkimuksessa valitusta tavasta. Hän käyttää Leninin tapaa jakaa kumouksellinen sota viiteen erilliseen sektoriin. Näitä ovat sotilaallinen, ulkopoliittinen, sisäpoliittinen, psykologinen ja taloudellinen. Palmén analysoi oheisten sektorien kautta sodan valmistelu- ja aseelliset vaiheet omina tarkastelukokonaisuuksinaan.²¹²

Yksittäisen strategisen ajattelijan argumentaation hyödyntämistä suosii myös Oliver J. Butler, joka vuonna 1973 tekemässään Maon ja T.E. Lawrencen strategioiden välisessä vertailussa sivuuttaa Maon mittavan teoretisoinnin ja käsittelee kumouksellisia strategioita Lawrencen esityksestä löytyvän neljän tekijän kautta. Näitä Butlerin vertailutekijöitä tai tasoja ovat liikkuvuus, turvallisuus, aika ja doktriini.²¹³

Tunnettu vastakumouksellinen teoreetikko Robert Thompson on esittänyt tämän tutkimuksen tarkastelutasojen kaltaisesti strategian osatekijöiksi tai muodostajiksi ajan, tilan ja hinnan. Aikaa Thompson kutsuu pitkittyntä kansansotaa tarkastellessaan myös kärsivällisyydeksi, tilalla hän tarkoittaa vastaavaa kuin tässä toimintaympäristöllä ja hinnalla viittaa kumouksellisen osapuolen tappionsietokykyyn. Juuri viimeksi mainittu eroa eniten tässä tutkimuksessa käytetyistä tasoista ja on sellaisenaan mielenkiintoinen kokonaisuus. Käsitellessään Vietnamin sotaa Thompson katsoi, että hinta määräytyi merkittävästi Ho Chi Minhin kokonaisstrategiaa. Hänen analyysinsä mukaan Minh pyrki siihen, että Pohjois-Vietnam ja Vietkong-liike kykeni siedettävien kustannuksien ja uhrauksien asettamaan etelävietnamilaiset ja amerikkalaiset sellaisten kustannusten ja tappioiden eteen, jotka eivät missään tapauksessa olleet niiden siedettävissä. Näin strategia oli ennemmin tai myöhemmin johtava kumouksellisen osapuolen voittoon.²¹⁴

Näiden yksittäisten esimerkkien kautta on selvää, että kumouksellisen sodan tarkasteluun on löydettävissä moninaisia tapoja, ja strategioiden vertailu ei ole yksiselitteinen tehtävä. Tässä tutkimuksessa hyödynnetyt vertailutasot ovat kuitenkin verraten yleisluontoisia ja tavalla tai toisella löydettävissä kaikista kumouksellisista sotaa mallintavista strategioista.

---

²¹¹ Central Intelligent Agency: Guide to the Analysis of the Insurgency, C05332177, s. 2, <http://www.fas.org/irp/cia/product/insurgency.pdf>, 2.11.2012.

²¹² Palmén (1967), s. 210–216.

²¹³ Butler (1973), s. 17.

²¹⁴ Thompson (1969), s. 48–51, 62.

2.3.1. Organisatorinen vertailutaso ja tavoitteen merkitys

Seppänen esittää kumoukselliseen sotaan ryhtyvän organisaation rakenteen muistuttavan tikapuita. Pystysuorat puut edustavat hänen mukaansa maantieteellishallinnollisia aluejakoja. Näitä ovat esimerkiksi ylijohto, vyöhykeryhmät, piirit ja kyläryhmät. Portaattas edustavat erilaisia sosiaalipoliittisia organisaatioita, joissa yksilöt sitoutetaan yhteisen poliittiseen päämäärään.²¹⁵

Schaeferin mukaan kumoukselliset organisaatiot ymmärretään tavallisesti järjestetyn maolaisen ja vietnamilaisen mallin hengessä ydinjoukoksi, sissiarmeijaksi ja osa-aikaisiksi joukoiksi. Alueellisessa kumouksellisessa organisaatiossa pääjoukko vastaa tiedustelutoiminnasta, soluttautumisesta ja merkittävimmästä sabotoinnista. Yleensä liikkeen keskusjohto on yksi ydinjoukon tai -ryhmän soluista. Sissiarmeijalla hän tarkoittaa taistelijoiden joukkoa, joka on organisoitu sotilaallisen järjestyksen mukaisesti ja vastaa sissitoiminnasta hallinnon koordinoimilla, vihamielisillä tai vapaalta toiminnalta kielletyillä alueilla. Osa-aikaisilla joukoilla tai tukijoukoilla tarkoitetaan nimensä mukaisesti sellaista osuutta väestöstä, joka tukee aktiivisesti kumouksellista liikettä. Pääasiallisesti tämä ryhmä väestöstä tukee kumouksellista toimintaa tiedon, materiaalin ja työvoiman kautta. Ydinjoukon ja osa-aikaisen joukon merkitys aseellisessa kumouksellisessa toiminnassa on hankalinta käsitteellistä. Joissakin tapauksissa näiden ryhmien välille ei ole tehtävissä eroa, vaan sama ryhmä tai solu voi vastata sissijoukkojen tukemisesta ja tiedustelutiedon tuottamisesta. Ydinjoukon, sissiarmeijan ja osa-aikaisen joukon välistä suhdetta kuvataan Schaeferin ajattelussa suhteilla 1/4/2 urbaaneilla alueilla lukujen ollessa 1/20/10.²¹⁶

Schaeferin kanssa vastaavalla lailla vastuualueiden kautta organisoiden kumouksellista sotilaallista organisaatiota tarkastelee Yhdysvaltain maavoimien ja merijalkaväen kuuluisaksi muodostunut vastakumouksellisen toiminnan kenttäohjesääntö, *FM 3-24*, jossa vastuut hahmotetaan viitenä toisiinsa linkittyneenä organisaatioportaana. Toimijoita ovat liikkeen johto, taistelijat (pääjoukko, alueelliset ja paikallisjoukot), poliittinen kaaderi, osa-aikaiset toimijat ja kokonaistavoitteeseen myötämielisesti suhtautuvat kansalaiset. Liikkeen johto nimensä mukaisesti tarjoaa alemman tason toimijoille ohjauksen, strategisen suunnan ja ideologisen perustan. Johdon asema saattaa perustua muodolliseen arvovaltaan, älykkyyteen, sotilasarvoon tai johtavaan asemaan heimossa tai yhteisössä.²¹⁷ Eryteisesti yhteiskunnissa, joissa muodollisen koulutuksen kautta saavutettu johtajuus on harvinaista, kumouksellisen liikkeen johtoon hakeutuu henkilöitä, jotka jostain syystä eivät pääse toteuttamaan sosiaalista dynaamisuuttaan omassa yhteiskunnassaan.

---

²¹⁵ Seppänen (1971), s. 88.

²¹⁶ Schaefer (2010), s. 21.

²¹⁷ FM 3-24 (2007), s. 21.

David Kilcullen kuvaa komppanian päällikkötasolle laatimassaan 28 kohdan vastakumouksellisen toiminnan ohjeistuksessaan erityisesti kumouksellisen taktisen tason johtajaa: ”...*haastavin vastustajasi ei ole Hollywoodin luoma psykopaattinen, myyttinen terroristi, vaan karismaattinen, esimerkein kautta johtava soturi, josta eittämättä tulisi paras joukkueenjohtajasi.*”²¹⁸

Yhteistä erilaisille kumouksellisen organisaation hahmotuksille on, että niissä kaikissa mielletään johdon lisäksi olevan suorittava taistelijoiden joukko. Taistelijoilla tarkoitetaan suorittavan portaan edustajia, jotka vastaavat iskujen ja operaatioiden toimeenpanosta taktisella tasolla. Juuri tämä joukko ymmärretään monesti itsessään kumoukselliseksi liikkeeksi. Joukko on kuitenkin olemassa vain turvatakseen kumouksellisen liikkeen poliittisen päämäärän ja taatakseen liikkeelle turvalliset tukialueet.²¹⁹

Poliittisen kaaderin tehtävänä on muokata agenda ja mahdollisesti muodostaa poliittinen puolue takaamaan kumouksellisen toiminnan oikeutus sekä muodostaa edellytykset hallintakoneisto rakentamiselle tavoitteeseen pääsyn jälkeen.²²⁰ Poliittinen kaaderi on samalla liikkeen johdon neuvonantajajoukko ja linjaesikuntaorganisaatiossa sitä voisi verrata ideologiseen esikuntaan.

Kumoukselliseen liikkeeseen liittyvän osa-aikaisten sympatisoijien joukon tarkoituksena on FM 3-24:n mukaan taata liikkeen toimia tukevat palvelut. Nämä henkilöt voivat ylläpitää turvataloja ja varastoja, tuottaa passiivista tiedustelutietoa, avustaa taloudellisissa ja sosiaalisissa hankkeissa sekä toimia kumouksellisen liikkeen kuriiripalveluna.²²¹ Osa-aikaisten toimijoiden merkitys on oleellinen, sillä kun tällainen verkosto toimii lain rajojen molemmin puolin, se kätkee kumoukselliset toimet rikollisuuden verhon taakse ja hajautetulla olemassaolollaan suojaa itse oman toimintansa. Eskaloimalla hallinnon tai miehittäjän toimimaan osa-aikaisten toimijoiden verkostoa vastaan laittomin keinoin kumouksellinen liike tavoittelee yhä laajempaa kansansuosiota turvattomuuden tunteen kautta. Näin kumouksellinen liike pyrkii siis kasvattamaan myötämielisten kansalaisten määrää ja yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Osa-aikaisten sympatisoijien ryhmään kuuluvat toimijat ovat monesti poliittisen kaaderin rekrytoimia ja voivat jatkaa rekrytointinsa jälkeenkin normaalia elämäänsä. Hyötyä kumoukselliselle liikkeelle myötämielisistä kansalaispiireistä on niiden mahdollisesti liikkeelle tarjoaman kaikenlaisen tuen kautta. Juuri laajasta myötämielisestä kansalaisten joukosta on rekrytoitavissa esimerkiksi tulevaisuuden sisseejä ja poliittisen kaaderin jäseniä.²²²

---

²¹⁸ Kilcullen, David: *Counterinsurgency*, Oxford University Press, New York/NY, 2010, s. 31.

²¹⁹ FM 3-24 (2007), s. 22.

²²⁰ Luvussa neljä käsiteltävän Abu Bakr Najin huomiot hallinnon uudistamisen onnistumisen välttämättömyydestä ovat keskeisiä tämän seikan käsitteellistämässä.

²²¹ FM 3-24 (2007), s. 22.

²²² Sama.

Kumouksellisen organisaation muodostusta sotilaallista laajemmin käsittelee Seppäsen tavoin myös Niilo Palmén. Hän käsittelee kumouksellista kokonaisorganisaatiota sekoittaen vaiheita ja organisaatioportaita keskenään. Kumouksellisen sodan liikkeellepanevana voimana Palménin ajattelussa on perusorganisaatio, jonka tehtävänä paikalliseen äärimmäisyyspuolueeseen linkittyneenä ja mahdollisesti sen alaisuudessa on muodostaa aseelliseen toimintaan vaadittavat edellytykset. Toiminnan käynnistymisen jälkeen Palmén jakaa organisaation kolmeen portaaseen. Korkeimmalla on poliittis-sotilaallinen johto, jonne sijoittuu myös neljän vastualueen mukaiset toiminnot. Näitä Palménin toimialahaaroiksi nimittämiä sektoreita ovat organisaatio, agitatio-propaganda, voimatoiminta ja tiedustelu. Toimialahaarat ovat hänen ajattelussaan eräänlainen keskusjohdon alainen esikuntarakenne, joka jakautuu alajohtoportaille tiedustelutoiminnan läpäistessä toimialana koko organisaation. Poliittis-sotilaallisen johdon alaisuudessa toimivat erillisorganisaatiot ja sotilasorganisaatiot, joista viimeksi mainitut toimivat voimatoimintahaaran johdossa.²²³

Vielä ytimekkäämmin ovat kumouksellista organisaatiota käsitelleet yhdysvaltalainen everstiluutnantti Sam C. Holliday ja ranskalaismajuri Pierre C. Dabeziens. Vuosina 1961–62 kirjoittamassaan, verraten hyvälaatuudessa ja tieteellisyyden kriteerejä lähentelevässä kurssityössään *Irregular Warfare in a Nutshell* he esittävät, että organisoitunut kumouksellinen toiminta pitää sisällään sekä sisäisiä että ulkoisia elementtejä. Tämä jako tarkoittaa selkeimmillään sitä, että oli kumouksellisen liikehdinnän sisäinen elementti (kumouksellinen organisaatio) millainen tahansa, se kytkee parhaimmillaan yksilöt toisiinsa. Sisäinen elementti kytkeytyy ulkoiseen, joka kirjoittajien mielestä kommunistiselle liikehdinnälle on juuri puolue. Puolueelle uskottu tehtävä on ideologiaansa sitoen määrittää tavoite, jonka eteen kumouksellista aseellista kamppailua käydään.²²⁴

Organisatorisen tarkastelun muotoja yhdistää muutama tekijä. Kaikissa esitetään liikkeelle johto, joka voi olla poliittinen kaaderi tai sissijoukko strategisesta valinnasta riippuen. Toisekseen liikkeellä on sotilaallista toimintaa suorittavia yksiköitä ja soluja, jotka vastaavat varsinaisesta näkyvästä aktiivisuudesta. Tämän lisäksi kumouksellista sotaa käyvään ei-valtiolliseen liikkeeseen tai organisaatioon liittyy aina paikallisesta väestöstä vapaaehtoisesti tai pakotettuna muodostettu tavoitetilaa sympatisoivien ja tukevien yksilöiden ja yhteisöjen joukko. Nämä organisaatioporaat kytetään toisiinsa ideologialla ja tavoitteen asettelulla.

Tavoitteella tarkoitetaan keskeistä kumouksellisuuden mahdollistavaa tekijää, syytä käydä kumouksellista sotaa kulloisellakin maa-alueella. Kumouksellisen liikkeen tavoitteenasettelu voidaan sotataidollisessa tarkastelussa määrittää strategisen, opera-

---

²²³ Palmén, (1967), s. 217–219.

²²⁴ Holliday, Sam C. ja Dabeziens, Pierre, C.: *Irregular Warfare In a Nutshell*, U.S.Army Command and General Staff College, Fort Leavenworth, Kansas, 1962, s. 18.

tiivisen ja taktisen tason tavoitteisiin.²²⁵ Kumouksellisen kokonaistoiminnan kannalta tavoitteet voidaan jakaa myös fyysisiin ja psyykkisiin tavoitteisiin. Esimerkki psyykkisestä tavoitteesta on vaikuttaminen paikallisten viranomaisten toimintavalmiuteen ja -tarmoon terrorin keinoin. Esimerkki fyysisestä tavoitteesta voisi olla jonkin keskeisen alueen käytön kieltäminen tai haltuunotto. Nämä esimerkit taktisen tai ajoittain tason tavoitteista saavat kumouksellisessa sodassa monesti strategisen tason vaikutuksia.²²⁶

Strateginen tavoite ideologiaan sidottuna antaa syyn kumoukselliseen toimintaan. Ollessaan puhutteleva se mahdollistaa aktiivisten toimijoiden rekrytoinnin, aktivoinnin ja sitouttamiseen liikkeen tai organisaation vaikutukseen. Omatessaan syyn, jonka puolesta kumouksellisen organisaation jäsenet ovat valmiita suuriinkin uhrauksiin, on kyseisellä liikkeellä voima, jota se tarvittaessa voi aina ulosmitata toiminnassaan. Vetoava kokonaistavoite onkin puhuttelevin yksittäinen elementti henkilöstön sitouttamisessa. Tavoite on tekijänä myös juuri se, joka erottaa kumouksellisen poliittisen liikkeen tai organisaation ei-poliittisesta, organisoidusta rikollisliigasta tai organisaatiosta, joka on tietoinen kyvystään rekrytoida ainoastaan yhteisönsä rikollisia elementtejä.

Kumouksellisen sotimisen syyksi on olemassa myös toisenlaisia tulkintoja. Erään niistä esittää teoksessaan *War of the Flea* tässä alalajissa kuuluisuuteen noussut Robert Taber. Taber julkilausuu kumouksellisen toiminnan perustaksi hieman poeettisemman tulkinnan. Hän pitää ideologisia syitä ja niiden kautta ilmaistuja kumouksellisia tavoitteita toisarvoisina ja halua kapinoida kaikkia kumouksellisia piirejä yhdistävänä tekijänä. Taber pitää siis kumouksellista impulsiivisuutta tai yleistä tahtotilaa yhteiskunnalliseen muutokseen oleellisempina kuin perusteluja kansallisesta tai etnisestä identiteetistä, itsemääräämisoikeudesta tai muutosta vallitsevaan hallintomalliin.²²⁷

Vaikka Taberin tulkinta kumouksellisen toiminnan alkuperästä onkin kaunopuheinen ja varmasti käy radikalisoituvalla yksilöllä järkeen, ei se ilmaise paljoakaan systemaattisesti laadittujen kumouksellisen sodan kokonaistavoitteiden hahmottamisesta. Sisäsyntyisen kapinointihalukkuuden voidaan toki olettaa olevan joitakin yksilöitä mobilisoiva tekijä, mutta sen selitysvoimaisuus ei juuri sovellu kumouksellisen sodan strategisen tarkastelun perustaksi. Strategisen tavoitteen kumouksellisen sodan viitekehyksessä voikin katsoa olevan sellainen, että se mobilisoi mahdollisimman paljon kansanjoukkoja. Teollistuneessa maassa työväestöön vetoava oikeudentuntainen

---

²²⁵ Schaefer (2010), s. 21.

²²⁶ FM 3-24 (2007), s. 25. Vastakumouksellisen kirjallisuuden keskiöön ilmestyi 2000-luvun aikana käsite ”strateginen korpraali”. Tällä termillä viitataan miehistötason tai aliupseeriston toiminnan merkitykseen vastakumouksellisen kokonaistavoitteen kannalta. Yksittäinen virhearvio ja siitä seurannut eskaloitunut voimankäyttö vastakumouksellisen osapuolen taholta saattaa monesti vaikuttaa erittäin negatiivisesti kokonaistavoitteen saavuttamiseen ja sen mahdollistavaan väestön tuen saavuttamiseen. Lisää strategisen korpraalin käsitteestä esimerkiksi <http://www.lowyinterpreter.org/post/2011/07/29/Strategic-corporal-or-tactical-strategist.aspx>, 27.10.2011.

²²⁷ Taber, Robert: *War of the Flea – The Classic Study of Guerilla Warfare*, Potomac Books, Washington D.C., 2002, s. 5. Alkuperäinen teos on ilmestynyt vuonna 1965.

retoriikka ja tavoitteen ilmaisu on eittämättä ollut monesti peruste kumoukselliselle toiminnalle. Harvalukuista vähemmistöä puolustava kumouksellinen toiminta, joka tähtää kansallisvaltion voimassaolevan hallintojärjestelmän vaihtoon, on taas vähintäänkin haasteellinen tavoitteenasettelun kannalta. Tavoitteiden kautta kumouksellisuutta tarkasteltaessa kohdataan kuitenkin haasteet yleistettävyyden kannalta.

Nils Marius Rekkedal kuvaa tavoitteiden erilaisuutta esimerkkien kautta. Hän luettelee muutamia modernien kumouksellisten organisaatioiden aikaansaannoksia ja esittää, että jokaista kumouksellista liikettä tulisi arvioida omana yksilöllisenä tapahtumaketjunaan eikä niinkään aikaisemman kumouksellisen kirjallisuuden kautta. Kommunististen kaaderien mobilisoimien kumouksellisten organisaatioiden aika on hänen mielestään ohitse, ja uudet kumoukselliset toimijat ovat astuneet kehittämään hallintovallan kaatamiseen tähtäävää väkivallankäyttöä.²²⁸

Kumouksellinen tavoite kumpuaa Galulan mielestä poliittisesta ongelmasta. Tällaista ongelmaa hän kuvaa lainaten Mao Tse-tungin määritelmää, jonka mukaan poliittinen ongelma on ”*ratkaisematon vastakkainasettelun tila*.”²²⁹ Kumoukselliselle organisaatiolle tämä tarkoittaa sen tavoitteen olevan vastakkaisasettelun toisena osapuolena. Maon ajatusta sovittamattomasta kiistasta hyödyntää esimerkiksi Punainen armeijakunta tai paremmin Baader–Meinhof-ryhmänä tunnettu saksalainen kumouksellinen organisaatio kuvatessaan vastakkainasettelun tilaa. Eräs pamfletti alkaa Maon lainauksella ”*meidän ja vihollisen väliin on piirrettävä selvä raja*.”²³⁰ Ilman ongelmaa ja vastakkainasettelua ei ole siis olemassa myöskään kumouksellista tavoitetta.

Kaikki poliittiset ongelmat ovat periaatteessa kumouksellisen osapuolen hyödynnettävissä. Kansallisvaltion poliittiset ongelmat liittyvät yleensä valtion sisä- tai ulkopolitiittiseen asemaan. Tästä seurauksena todettakoon, että valtio jossa valta ja hyvinvointi keskittyvät pienelle koti- tai ulkomaiselle eliitille, on aina äärimmäisen haavoittuvainen kumoukselliselle toiminnalle. Poliittinen ongelma voi olla esimerkiksi sosiaalinen, jolloin tarkoitetaan tilannetta, jossa toinen yhteiskuntaluokka hyötyy toisen kustannuksella. Kumouksellisen liikkeen tavoitetilojen kannalta ongelman ei tarvitse välttämättä olla todellinen. Toimiva ja taitava propagandakoneisto kykenee tekemään keinotekoisesta poliittisesta ongelmasta akuutin ja valtaapitävästä hallinnosta vihollisen ongelmanratkaisun ja uudistusten tiellä. Keinotekoisien ongelman vallitessa kumouksellisen liikkeen on aluksi keskitettävä voimansa kansan tietoisuuden nostamiseen.²³¹ Terrorismi voi toimia nopeana tietoisuuden herättäjänä välineenä, joskin sen käyttö on koordinoitava kumouksellisen liikkeen kannalta tarkasti.²³²

---

²²⁸ Rekkedal (2006), s. 29.

²²⁹ Galula (2006), s. 11.

²³⁰ Red Army Faction (1971), s. 7.

²³¹ Galula (2006), s. 11–16.

²³² Trinquier, (2006), s. 6, 15–16. Trinquier esittää kumouksellisen sissisodan ”modernina sotana”, jossa terrorismi on keskeinen väestön kontrollointiin soveltuva keino. Terrorismia tulisikin hänen mukaansa sellaisenaan käsitellä sodankäynnin muotona.

Tavoitteen käsittelyssä on huomioitava, että sen julkituonnin tärkeys on keskeistä erityisesti kumouksellisen toiminnan alkuvaiheessa, jolloin toimijoiden rekrytointi tapahtuu juuri onnistuneella tavoitteenasetellulla. Kumouksellisen sodan käynnistyttyä muodostuu sotatoimista itsessään monesti merkittävin kumouksellisuutta ylläpitävä voima.²³³

Richard Shultzin mielestä kulloisenkin kumouksellisen ideologian osuus strategisen tavoitteen saavuttamisessa on ymmärrettävissä aktivismin kokonaisuutta, ohjelmaa ja operaatioita ylläpitävänä ja muokkaavana tekijänä. Tavoitteen saavuttaminen on mahdollista siten ainoastaan vetoavan ideologisen viestin kautta. Tämä mahdollistaa uuden henkilöstön rekrytoinnin ja mukana olevan kaaderin yhtenäisyyden säilyttämisen sekä uskollisuuden. Toisin sanoen ideologinen viesti yhdistettynä vetoavaan kokonaistavoitteeseen on keskeinen osa kumouksellisen toiminnan aloittamista ja ylläpitämistä.²³⁴

Mostafa Rejai näkee ideologian ”...*tunneperäisten tekijöiden, kuten ajatusten, uskomusten, myyttien ja arvojen muodostamana kokonaisuutena, joka nivoo liikkeen yhdeksi kokonaisuudeksi. Tärkeä osuus ideologian merkityksestä on sen kyky vaikuttaa kohdeväestöönsä tunneperäisesti saadakseen aikaan tehokkaan vastarektion.*”²³⁵ Rejain määrittelemässä kontekstissa ideologia saa kumouksellisen osapuolen kannalta seuraavia tarkoitusperiä:

- Se luo kuvan hallitsevan koneiston moraalittomuudesta ja epähumaaniudesta pyrkien aiheuttamaan kansalaisten keskuudessa ymmärryksen moraalista oikeudesta. Parhaimmillaan ideologia maalaa mustavalkoisen kuvan oikean ja väärän välisestä suhteesta kulloisessakin konfliktissa.
- Se antaa pohjan todelliselle vallitsevan koneiston syrjäyttävälle poliittiselle vaihtoehdolle, jonka on määrä korjata edellä esitetyt moraaliset vääryydet.
- Parhaimmillaan ideologia toimii itsessään mobilisoivana voimana, joka saa yksilöt mukaan kumoukselliseen toimintaan ja takaa heille toiminnan merkityksen, yhtenäisyyden tunteen ja mahdollistaa koheesion kehittymisen liikkeen sisälle.
- Ideologia muodostaa perustan liikkeen käyttämien keinojen ja tavoitteen asetelujen välille antaen käsityksen taktisen tason toiminnan liittymisestä kokonaistavoitehakuisuuteen.²³⁶

Rekkedal pitää niin ideologiaa kuin uskontoakin merkityksellisinä tavoitetta määrittelevinä tekijöinä, mutta muistuttaa, että ideologia on harvoin lopullinen syy osoittaa tukea kumoukselliselle osapuolelle. Hänen mielestään kumouksellisen sodan tavoite-tilana tulee olla riittävän selkeä vaikuttamisen mahdollisuus yksilön ja yhteisön elä-

---

²³³ Galula (2006), s. 11–16.

²³⁴ Shultz (2008), s. 17.

²³⁵ Rejai, Mostafa: *The Strategy of Political Revolution*, Anchor Press, Garden City/NY, 1973, s. 36.

²³⁶ Shultz (2008), s. 18.

mään, eikä monesti pienen kumouksellisen eliitin riemuksi jäävä ideologia sellaise-
naan riitä tavoitetilan selittäjäksi.²³⁷ Operatiivisen ja taktisen tason tavoitteet voivat
erota merkittävästikin strategisen tason tavoitteenasettelusta. Tilanne voi kumouksellisen
osapuolen kannalta olla toki toinen, mikäli se on sitoutunut yhteen yleispe-
vään tavoitteeseen, kuten esimerkiksi siirtomaavallan ajamiseen pois kansallisvaltion
alueelta. Tällöin strateginen kokonaistavoite muodostuu monesti negatiivissävyttei-
seksi. Operatiivisen ja taktisen tason tavoitteiden ei kuitenkaan välttämättä tarvitse
olla negatiivissävytteisiä juuri kansansuosioon vetoavan perusretoriikkansa tehosta-
miseksi. Kun esimerkiksi operatiivisen tason tavoite on saavutettu kansansuosion
tavoittelemisessa, voi kumouksellinen liike nopeasti vaihtaa suuntaansa suhtautumi-
sessa kyseiseen tavoitteeseen ja palata alkuperäiseen asettamaansa kokonaistavoittei-
seen.²³⁸

Tällaisessa tilanteessa, vaikka kumouksellisen toiminnan strateginen tavoite voidaan-
kin tunnistaa, saattaa taktisen tason tavoitteellinen toiminta monesti harhauttaa ku-
mouksellisuutta tarkastelevan ymmärtämään väärin kulloistakin tapauskokonaisuutta.
Tämän keskeisen vastakumouksellisessa kirjallisuudessa esiin nousevan haasteen
nostaa tarkasteluun Bard E. O'Neill löytämällä kumouksellisten tavoitteiden ja sa-
malla myös organisaation ymmärtämiseksi viisi haastetta.

Ensimmäisenä tunnistamisen haasteena hän esittää tavoitteiden muokkaantumisen.
Eräät kumoukselliset järjestöt ja organisaatiot muokkaavat tavoitteitaan kulloisenkin
tilanteen mukaan. Tavoitteiden muutokseen saattaa olla syynä organisaation johtajis-
ton mielen muuttuminen tai esimerkiksi tavoitetilan saavutettavuuden hankaluudesta
johtuen tavoitteiden muuttaminen pakon sanelemana. Toisena merkittävänä kumo-
uksellisuuden hahmottamisen haasteena tunnistetaan tavoitetilojen konfliktit. Eräissä
tapauksissa kumouksellisissa konflikteissa kahden tai useamman kumouksellisen
organisaation tai järjestön tavoitetilat ovat kohdanneet aiheuttaen konfliktitilanteen
näiden organisaatioiden välille. Kolmantena haasteena on liikkeiden harhauttava re-
toriikka. Tällä tarkoitetaan kumouksellisten liikkeiden todellisten tavoitteiden ja
päämäärien kätkemistä demokraattisen ja vapautta korostavan retoriikan taakse. Nel-
jäntenä kumouksellisuuden tunnistamisen haasteena ovat liikkeiden kilpailevien ta-
voitteiden tasavertaisuus. Tämä tarkoittaa tapauksia, joissa kumoukselliset liikkeet
ovat omaksuneet enemmän kuin yhden keskeisen tavoitteen toiminnalleen. Viiden-
tenä tavoitteen merkityksen ymmärtämisen keinona voidaan löytää keskipitkän (ope-
ratiivinen/taktinen) ja pitkän aikavälin (strateginen) tavoitteiden ristiriitaisuus.²³⁹

---

²³⁷ Rekkedal (2006), s. 16.

²³⁸ Galula (2006), s. 11–16.

²³⁹ O'Neill (2005), s. 29–31.

2.3.2. Alueellinen vertailutaso ja tuen merkitys

Niilo Palmén tiivistää oivallisesti kumouksellista sotaa tarkastelevan länsimaisen tutkimuskirjallisuuden käsityksen kumouksellisen sodan rajautumisesta yhden kansallisvaltion alueelle. Tämän hän perustelee kansainvälisoikeudellisella näkökulmalla. Palmén esittää, että kumouksellinen sota ei sellaisenaan sovellu sodan juridiseen luonnehdintaan sodan ollessa kahden kansallisvaltion välistä taistelua. Kumouksellinen sota taas on yhden valtion alueella käytävää sotaa, jossa ei-valtiolliset toimijat taistelevat voimassa olevan hallintovallan kaatamiseksi.²⁴⁰

Tämän yleisen käsityksen kautta kumouksellisen sodan aluetta voidaan käsitellä useammalta näkökannalta. Alueellinen vertailutaso tarkoittaa siis kumouksellista sotaa käyvän osapuolen kokonaista toimintaympäristöä, joka on jaettavissa fyysiseen ja inhimilliseen. Fyysinen toimintaympäristö käsittää alueen maantieteelliset tekijät ja inhimillinen toimintaympäristö väestön kulttuurilliset, demografiset ja taloudelliset tekijät.

Konventionaalisessa sodassa fyysinen toimintaympäristö määrittelee tunnetusti suurta roolia. Fyysisen toimintaympäristön merkitys on suuri myös kumoukselliselle ja ei-valtiolliselle sotilaalliselle toimijalle. Yleisesti vaikeakulkuisen ja luoksepääsemättömän maaston mielletään palvelevan tukikohta-alueena juuri kumouksellista osapuolta. Näin asian mieltää myös Charles Callwell, joka kattavassa pieniä sotia luonnehtivassa teoksessaan tarkastelee lyhyesti fyysistä toimintaympäristöä partisaanien näkökulmasta. Hänen mielestään juuri mäkinen, rikkonainen ja peitteinen maasto soveltuu erityisen hyvin kumouksellisen osapuolen sotilaalliseen toimintaan.²⁴¹ Vastavaan päätelmään tulevat myös foco-kumouksellisuuden edustajat. Fidel Castro on muotoillut tämän strategisen valinnan yksinkertaiseksi iskulauseeksi sanoen: ”*kaikki aseet, luodit ja resurssit Sierraan*”.²⁴² Tällä Castro tarkoitti vuoristossa sijaitsevia kumouksellisten sissijoukkojen tukikohtia, joista operoitiin kumottavaa hallintoa edustavia asevoimia ja viranomaisia vastaan. Mikäli kumouksellinen osapuoli lähtökohtaisesti heikomman asemansa lisäksi ei saa mahdollisuutta hakea tukea fyysisestä toimintaympäristöstä on sen mahdollisuus epäonnistua ja tuhoutua suuri.

Galula²⁴³ luonnehtii kumouksellisen sodan maantieteellistä toimintaympäristöä kuuden tekijän kautta. Hän lähestyy asiaa tarkastellen, millainen on teoreettisesti ihan-

---

²⁴⁰ Palmén (1967), s. 199.

²⁴¹ Callwell, Charles, E.: *Small Wars – Their Principles and Partice*, Cosimo Classics, New York/NY, 2010. s. 127. Alkuperäinen teos julkaistu 1906.

²⁴² Baumann, (1973), s. 11. Kirjoittaja viittaa lainauksessaan Fidel Castron luonnehdintaan kaupungin ja maaseudun välisistä eroista kumouksellisen osapuolen toimintaympäristöinä. Baumann käyttää lähteenään Régis Debrayn edellä lainattua teosta.

²⁴³ Marlowe, Ann: *David Galula: His Life and Intellectual Context*, Strategic Studies Institute, U.S. Army War College, Carlisle/PA, 2010. Katso myös, Wedin Lars: Ranskalainen sotataito, teoksessa Rekkedal, Nils Marius et al.: *Operaatiotaito – operaatiotaidon kehittyminen neljässä suurvallassa*, Maanpuolustuskorkeakoulu, Taktiikan Laitos, Julkaisusarja 1, No. 1/2013, s. 302. Esitellessään Galulan tuotannon ydinsisältöä Wedin kertoo, että Galu-

teellinen toimintaympäristö vastakumoukselliseen ja vastavuoroisesti kumoukselliseen sotaan. Vastakumouksellista osapuolta hyödyttävä toimintaympäristö on luonnonmuotojen kuten meren, vuoriston tai aavikon eristämä maa, joka sijaitsee kumouksellista toimintaa vastustavien maiden ympäröimänä. Kooltaan tällainen valtio on verraten pieni ja muodoiltaan rikkonainen, jotta vastakumouksellisen osapuolen on helppoa pilkkoa alueet hallittaviin keskuksiin.²⁴⁴ Vastakumoukselliselle toimijalle teoreettisen ihannevaltion rajat ja raja-alueet ovat pitkä rantaviiva tai mereen rajautuva alue kansallisvaltion rajana, mikä suosii vastakumouksellisen osapuolen valvontatoimintaa. Omiin kokemuksiinsa perustuen Galula mainitsee Algerian, Tunisian ja Marokon vastaisten rajojen täydellisen sulkemisen vaatineen noin 100 000 miestä. Ranskalainen vastakumouksellinen osapuoli pyrki ratkaisemaan raja-alueiden muodostaman haasteen rakentamalla niiden laitonta ylittämistä estäviä aitoja.²⁴⁵

Maastoltaan karu ja hankalakulkuinen alue puolestaan todistetusti suosii kumouksellista osapuolta.²⁴⁶ Väite on sellaisenaan mielenkiintoinen, sillä Galulan kokemukset tulevat laajalti Algeriasta, jossa kumouksellinen osapuoli ei koskaan kyennyt hyödyntämään Saharan laajoja erämaita ranskalaisen vastakumouksellisen osapuolen hallitessa keitaita ja elintärkeitä kaivoja. Algeriassa Ranska kykeni ilmasta valvomaan tehokkaasti kaikkea liikettä laajoillakin aavikkoalueilla.²⁴⁷ Käsityksensä Galula on eittämättä muodostanut yksittäisistä tapauksista, mutta kykeni kaikesta huolimatta muodostamaan kokonaiskuvan maaston merkityksestä. Osaltaan tästä todistaa se, että hän kykeni asettumaan kumouksellisen sotijan asemaan. Käsitellessään esikoisteoksessaan *Pacification in Algeria* yhden kumouksellisen toimijan, Kansallisen vapautusrintaman eli FLN:n, organisaatiota ja vastuualueita hän mainitsee, että koko Saharan kattava hallintoalue oli olemassa vain paperilla.²⁴⁸

Vaativa ilmasto Galulan mielestä, ja vastoin yleistä käsitystä, suosii vastakumouksellista osapuolta, jolla yleensä on parempi logistinen järjestelmä sekä operatiiviset tukitoimet.²⁴⁹ Ilmaston vaikutus kumouksellisen sodan kulkuun ei ole kuitenkaan saanut niin merkittävää asemaa fyysisen toimintaympäristön käsittelyssä kuin maasto. Holliday ja Dabeziens kuvaavat maaston merkitystä kumoukselliselle toimijalle Galulaa lyhyemmin, eivätkä esimerkiksi käsittele ilmastoa lainkaan. Kirjoittajat tarkastelevat maastoa siltä kannalta, mikä kumoukselliselle osapuolelle on kulloinkin mahdollisimman edullista. Heidän mielestään peitteiset ja mekanisoidun liikkeen estävät luonnonmuodot palvelevat eniten kumouksellisen osapuolen etua. Alueen tulee olla

---

lan teos käännettiin ranskaksi vasta vuonna 2008. Tähän käännökseen kirjoitti esipuheen yhdysvaltalaisen uuden vastakumouksellisen toiminnan esikuvaksi noussut kenraali David Petraus, joka vertaa Galulaa merkitykseltään Clausewitziin ja esittää, että Galulan kirja on merkittävin ja ainoa suuri teos alalta.

²⁴⁴ Galula (2006), s. 23.

²⁴⁵ Galula, David: *Pacification in Algeria 1956–1958*, RAND, Santa Monica/CA, 2006, Kyseiseen painokseen Bruce Hoffmanin kirjoittama esipuhe, s. vi, Alkuperäinen teos julkaistu 1963.

²⁴⁶ Galula (2006), s. 23.

²⁴⁷ Sama, s. 24.

²⁴⁸ Sama, s. 18–19.

²⁴⁹ Sama, s. 24.

riittävän suuri ja taata sissijoukolla mahdollisuus hyödyntää ketterää liikkumiskykyään, kevyttä aseistustaan, epätavanomaisia huoltoketjujaan ja aluetuntemustaan. Holliday ja Dabeziens tekevät myös mielenkiintoisen oivalluksen ja käsittelevät väestöä maastona esittäen tiheän paikallisen väestön tarjoavan suojaa kumoukselliselle sotajoukolla. He käyttävät esimerkkinä vuoden 1952 tilannetta esittäen, että lukuisia Vietkongin divisioonaa operoi Hanoi ympärillä Punaisenjoen suistoalueella tukeutuen erittäin tiheästi asutetun alueen väestöön myös suojan tarjoajana.²⁵⁰

Inhimillisen toimintaympäristön merkitys kumouksellisen sodan luonteelle on jopa fyysistä toimintaympäristöä merkittävämpi. Inhimillisen toimintaympäristön keskiössä on väestö, jonka merkitys kumoukselliselle sodan käynnille nousee korkeammalle aina suhteessa sodan ajalliseen pitkittymiseen.²⁵¹ Väestön merkitystä selventää vastakumouksellisena menestystarinana tunnettu Malaijin operaatio²⁵², jossa kumouksellisen osapuolen tuki oli rajattu etnisen kiinalaisväestön pariin. Samankaltainen viesti tulee Kreikasta, jossa kommunistisissit antoivat itsensä tulla eristetyiksi vuoristoiselle alueelle ilman edellytyksiä merkittävän väestöntuen hankkimiseksi.²⁵³

Väestön keskittymät olivat jo varhain Ian Beckettin mielestä edustaneet marxilaisille piireille kumouksellisen toiminnan painopistealueita. Hänen mukaansa tilanne kuitenkin muuttui maolaisen, laajojen maaseudulla asuvien väestömassojen mobilisointia korostavan teorian myötä. Vaikka Beckett nostaakin esiin hajanaisia tapausesimerkkejä urbaanin kumouksellisuuden esiintymistä, viittaa hän tällä huomiolla väestön osoittaman tuen olevan keskeinen tekijä onnistuneen kumouksellisen sodan kannalta.²⁵⁴ Vastaavaan havaintoon päätyy James D. Kiras, joka erilaisten tuen muotoja käsitellessään mainitsee myös Carlos Marighellan tulleen siihen tulokseen, että kaupungeistakin aloitettava kumouksellinen aseellinen toiminta on lopulta rakennettava maaseutuväestön tuen varaan.²⁵⁵

Väestön inhimillisenä toimintaympäristönä voidaan ymmärtää tarkoittavan kansallisvaltion väestömäärää, sen asuintiheyttä ja jakautuneisuutta. Väestö voidaan ymmärtää kumouksellisen sodan tapauksessa samoin kuin toiminta-alueen kokokin; mitä suurempi alue sen vaikeampi sitä on kontrolloida. Sama periaate pätee väestöönkin, toisaalta periaatetta voidaan myös soveltaa ottaen huomioon väestön demografinen rakenne ja hajanaisuus toiminta-alueella. Mitä nuorempaa väestö on ja mitä hajanaisemmin se on sijoittunut, sitä edullisempi tilanne on kumoukselliselle osapuolelle.

---

²⁵⁰ Holliday ja Dabeziens (1962), s. 9–10.

²⁵¹ Sama, s. 11.

²⁵² Katso yleisluontoinen esitys Malaijilla saavutetusta vastakumouksellisen osapuolen voitosta esim. Arnold, James R.: *Jungle of Snakes – A Century of Counterinsurgency from Philippines to Iraq*, Bloomsbury Press, New York/NY, Berliini ja Lontoo, 2009. s. 167–194.

²⁵³ Sama.

²⁵⁴ Beckett, Ian F.W.: *Modern Insurgencies and Counter-Insurgencies – Guerrillas and their opponents since 1750*, Routledge, Lontoo ja New York/NY, 2001, s. 151.

²⁵⁵ Kiras, James D.: Irregular Warfare: Terrorism and Insurgency, http://www.indianstrategicknowledge-online.com/web/baylis3e_ch09.pdf, 23.1.2015.

Esimerkiksi Juha-Antero Puistola katsoo tilanteen olevan hyvä kumouksellisen osapuolen kannalta, mikäli toiminta-alueen väestö elää epävakaisissa taloudellisissa olosuhteissa, on vieraantunut keskushallinnosta ja työtä vaille sekä mahdollisesti muutoshaluista nuorta väestöä.²⁵⁶ Galulan mielestä väestön merkityksestä on löydettävissä seuraavia tekijöitä: sosiaalinen rakenne, talouden merkitys asenteisiin sekä poliittinen ilmapääri, joka on jaettavissa poliittiseen kulttuuriin ja poliittiseen järjestelmään. Näistä tekijöistä erityisesti sosiaalisella rakenteella voidaan ymmärtää olevan kumouksellisen sodankäynnin kannalta keskeinen vaikutus. Juuri rakenteellinen luokittelu kuten kasti, rotu, yhteiskuntaluokka tai varallisuusaste aiheuttaessaan sosiaalista epätasapainoa toimii kumouksellisen osapuolen keskeisenä vaikuttajana väestön suosion ja tuen saavuttamisessa.²⁵⁷

Väestön tuki ymmärretään niin kumouksellisessa kirjallisuudessa kuin kumouksellisuutta tarkastelevissa ja teoretisoivissa teoksissa merkityksellisimmäksi kumouksellisen osapuolen voimavaraksi ja tärkeimmäksi strategisen tavoitteen saavuttamisen mahdollistavista välitavoitteista.²⁵⁸ Kumouksellisen sodan 1900-luvun puolenvälin voimaannuttavasta vaikutuksesta vichettyntynyt aikalaistoimittaja Robert Taber ilmaisi väestön olevan kumouksellista sissisotaa käyvälle osapuolelle ”...*maastokuviointi, väepeli, rekrytointitoimisto, kommunikointikanava ja kaiken näkevä tehokas tiedustelukoneisto.*”²⁵⁹ Taberin ajattelussa tällainen väestön luonne tosin edellytti sen myötämielistä suhtautumista sissijoukkoon.

Väestön tuki voidaan kuitenkin virheellisesti ymmärtää pelkästään myötämieliseksi suhtautumiseksi kumouksellisen osapuolen aseellisiin toimiin.²⁶⁰ Siinä missä väestölähtöinen vastakumouksellinen strategia joutuu saavuttamaan väestön luottamuksen, on kumouksellisella osapuolella toiminnanvapaus myös tässä suhteessa. Esimerkin tarjoaa Roger Trinquier kuvatessaan kumouksellisen sodan todellisuutta. Hänen mukaansa tällainen sotilaallinen toiminta tarvitsee ehdottoman väestön tuen, ja tämä tuki on säilytettävä hinnalla millä hyvänsä. Tähän kumouksellinen osapuoli käyttää myös terrorismia. Hän valottaa kantaansa Algerian kokemusten kautta esittäen kumouksellisen organisaation FLN:n yksittäiseltä sotilastuomioistuimelta haltuun saattujen arkistojen pitäneen sisällään kuolemantuomioita, joita oli langettu 2,5 vuoden aikana yli 2 000 paikallisille. Trinquierille tämä tarkoittaa luonnollisesti, että ei-

---

²⁵⁶ Puistola, Juha-Antero, komentaja, pääopettaja, Maanpuolustuskorkeakoulun Strategian laitos, Tulevaisuuden kriisinhallintaympäristö, luento XI Rauhanturvaseminaarissa 23.10.2011, muistiinpanot kirjoittajalla.

²⁵⁷ Galula (2006), s. 24.

²⁵⁸ Fall, Bernard: *The Two Vietnams*, Praeger, New York/NY, 1967, s. 345.

²⁵⁹ Taber (2002), s. 12.

²⁶⁰ Tämä väite perustuu kirjoittajan omiin kokemuksiin kriisinhallintapalveluksesta Afganistanista syys-joulukuussa vuonna 2009. Noin 40 kilometriä Mazar e Zarifista sijaittivat eräät pohjoisen Afganistanin Taliban-liikkeen tukialueista. Kansalaisyhteiskunnassa vallitsi kuitenkin vakaa mielipide siitä, että mihinkään aseelliseen toimijaan ei ollut syytä suhtautua täysin luottavaisesti, vaan vain ja ainoastaan joukko, joka kykeni vakiinnuttamaan paikalliset olot, ansaitsi väestön tuen. Paikallinen väestö ei juurikaan arvostanut operointia kylissään ja alueillaan, sillä paikallisten turvallisuusviranomaisten ja kansainvälisten joukkojen poistuttua paikalta oli alueelle jäävä asujaimisto altis kumouksellisten toimijoiden kostotoimenpiteille.

valtiollisen toimijan harjoittama terrori paikallisväestöä kohtaan todistaa terrorismin sodankäynnillisestä luonteesta kumouksellisen sodan välineenä.

O'Neillin mukaan väestön tuki kumoukselliselle osapuolelle voi olla myös passiivista. Passiivisen tuen hän katsoo tarkoittavan sellaisen väestön osan hiljaista kumouksellisen toiminnan hyväksyntää, joka ei halua tai kykene osoittamaan materiaalillista tukea.²⁶¹ Vaikka suurimman osan kumouksellisen sodan toiminta-alueen väestöstä ei koskaan uskota tarttuvan aktiivisesti aseisiin, mitään tekemättömyyskin on monesti hyödyllistä kumouksellisen liikkeen kannalta. Passiiviseksi tueksi voidaankin näin ollen ymmärtää väestön osalta myös kumouksellisen toiminnan vastustamista jättäminen. Vastakumouksellisen osapuolen haaste onkin vakuuttaa väestö siitä, että kumouksellisen osapuolen tukematta jättäminen tulee vaihtaa aktiiviseksi vastustamiseksi.²⁶² Aktiivinen väestön taholta tuleva tuki määrittää ymmärrettävästi paljolti koko tuen käsitettä. Aktiivinen tuki käsittää kaikki ne toimet, jotka auttavat kumouksellista liikettä pääsemään tavoitteeseensa. Näitä keinoja voivat olla osallistuminen kumoukselliseen toimintaan tai tiedustelutiedon, suojan, aseistuksen, materiaalin, lääkintähuollon tai kuljetusten tarjoaminen edistämään kumouksellisen liikkeen tavoitteen saavuttamista.

Kuten Trinquierin esimerkin kautta osoitettiin, kumouksellisen liikkeen keinot väestön tuen saavuttamiseksi voivat saada hyvin väkivaltaisiakin piirteitä, mutta ne myös vaihtelevat suuresti. Huomioitavaa onkin, että yksikään väestö, johon vaikutetaan, ei milloinkaan ole joukkona homogeeninen. Etnisten, ideologisten, kulttuurillisten, ikärakenteellisten tai taloudellisten eroavaisuuksien lisäksi väestön koulutustaso jakaa sen monesti intellektuellin tai korkeasti koulutettuun vähemmistöön ja alemmin koulutettuun pääosaan kansasta. Täytyy olla siis moninaisia vaikutuskeinoja hajanaisen väestön tuen saamiseksi, näin erityisesti laajaan kansansuosioon perustuvien kumouksellisten strategisten sovellusten kannalta. Kumouksellisen liikkeen karismaattinen johtaja, laajalle tai suppealle piirille suunnatut ideologiset viestit, terrorismi, hallinnon provosointi liialliseen voimankäyttöön, oman kyvykkyyden todistaminen ja pakkovalta ovat esimerkkejä keinoista, joiden kautta väestöä houkutellaan tai pakotetaan tukemaan kumouksellista osapuolta.²⁶³

Laaja väestön tuki ei ole kaikille kumouksellisille strategioille ehdottoman tärkeää, varsinkaan toiminnan alkuvaiheessa. Silloin on valtion ulkopuolisen tuen saavuttaminen kumouksellisen toiminnan käynnistymisen jälkeen ehdottoman keskeistä. Mitenkään muuten kuin mahdollisimman merkittävän ulkoisen tukijan kautta kumouksellisen toiminnan on lähes mahdotonta päästä tavoitteeseensa. Ulkoista tukea käsiteltäessä ei tule harhautua siihen päätelmään, että kumouksellinen liike tarvitsee valtiollisen tukijan itselleen tai että tuen on oltava juuri tietynlaista.

---

²⁶¹ O'Neill (2005), s. 95.

²⁶² Schaefer (2010), s. 19.

²⁶³ Sama, s. 98.

Byman (et.al.) on analysoinut kaikkiaan 74 kumouksellista konfliktia, ja he ovat koostaneet ulkoisen tuen antajien piirteitä. He jakavat tuen antajat kolmeen luokkaan: valtiollisiin, etnisiin diasporiin ja muihin. Muita edustavat esimerkiksi uskonnolliset liikkeet, varakkaat yksilöt ja jopa avustusjärjestöt. Valtiollisten tahojen tuen motiivina kirjoittajat näkevät erityisesti geopolittiset tekijät. Etniset diasporat puolestaan tukevat kotimaissaan kumouksellisia liikkeitä monista eri syistä, joista yksi on eittämättä syyllisyys omasta osallistumattomuudesta aiemman kotimaansa haasteisiin. Kolmannen tahon motiivit ovat yhtä moninaiset kuin tahotkin. Kirjoittajien analyysin perusteella erityisesti kylmän sodan jälkeen voidaan valtiollisten tahojen osuuden katsoa oleellisesti vähentyneen ja yhä hajanaisemman tukijajoukon merkityksen toisistaan poikkeavine motiiveineen kasvaneen.²⁶⁴

Tässäkin suhteessa systemaattisena tarkastelijana David Galula luokittelee tuen erilaisiin kokonaisuuksiin. Hän löytää moraalista, poliittista, teknistä, taloudellista ja sotilaallista tukea kumoukselliselle liikkeelle.²⁶⁵ Toisin kuin Byman (et.al.), Galula kylmän sodan aikalaistarkastelijana ymmärtää tuen perustaksi valtiolliset toimijat, jotka erityisesti ideologisista syistä johtuen osoittavat tukensa kumouksellisille liikkeille. Hänen mukaansa moraalinen tuki tosin voi tarkoittaa myös esimerkiksi ajan hengen mukanaan tuomaa hyväksymisen ilmapiiriä. Kylmän sodan jälkeisen ajan summauksena Byman (et.al.) esittävät, että vaikka ulkoisten tukijoiden määrä on saattanut lisääntyä, ei mikään näistä tahoista ole kyennyt korvaamaan valtiollisten toimijoiden vaikutusta tuen takaajina.²⁶⁶

2.3.3. Ajallinen vertailutaso ja kumouksellisen sodan kesto

Jokainen kumouksellinen konflikti käy läpi erilaisia ja ajallisesti erimittaisia sodankäynnillisiä vaiheita. Se, miten nuo vaiheet määrittävät kumouksellisen liikkeen toimintaa, on kokonaan oma kysymyksensä. Pitkittyneen kansansodan vaiheiden ymmärtäminen yleisesti kuvaamaan kumouksellisen sodankäynnin vaiheistusta on virheellinen päätelmä. Esimerkiksi urbaanin sodankäynnin kumouksellisessa mallissa laajan kansansuosion hankkiminen ei olekaan ehdottoman välttämätöntä kumouksen onnistumiselle. Tähän päätelmään turvautuneet ovat tulleet Kirasin mukaan Kuuban esimerkin ohjaamana. Fidel Castron johtama kumouksellinen sota oli historiallinen ripeydessään, sillä se kesti ainoastaan kolme vuotta (1957–59).²⁶⁷ Kaukoidän kumouksellisissa strategioissa ajatus laajasta väestön luottamuksen saavuttamisesta muodostaa kuitenkin vaiheistuksen rungon ja samalla edellytykset siirtymiseksi vaiheesta toiseen kulloisessakin tilanteessa. Kumouksellisesta sodasta on kuitenkin ylei-

---

²⁶⁴ Byman (ja muut, 2001), summary.

²⁶⁵ Galula (2006), s. 26.

²⁶⁶ Byman (ja muut, 2001), s. 105.

²⁶⁷ Kiras, s. 189–190.

sellä tasolla löydettävissä strategisesta lähestymistavasta huolimatta joitakin yleispäteviä vaiheita.

Ensimmäinen näistä on *toiminnan käynnistämisen vaihe*. Oli strateginen lähestymistapa sitten mikä tahansa, tässä vaiheessa kumouksellinen liike rakentaa organisaationsa, luo tiedonantajaverkon, saavuttaa tukialueet, hankkii ulkomaisen tuen ja pyrkii saavuttamaan vähintään riittävän kansansuosion toimintansa käynnistämiseksi. Eräs kiistelty yksityiskohta ensimmäisen vaiheen ilmenemisestä on voimankäytön merkitys. Pitkittyneen kansansodan käsittelyssä teorian vaiheistus monesti yleistetään kolmeen sotilaallisen vaikuttamisen keinoihin kulminoituvaan erilliseen vaiheeseen, joista terrorismi on ensimmäinen. Kuten esitettyä, Mao ei kuitenkaan itse koskaan merkittävästi joutunut turvautumaan laajan kansansuosionsa ansiosta terrorikampanjoihin.²⁶⁸

Toisaalta Mao ei myöskään hylännyt mahdollisuutta terrorin käyttöön vastakumouksellisen tilanteen kohdatessaan. Mao muistutti jokaista kommunistia kuuluisassa lausahduksessaan, jonka mukaan *”poliittinen valta kasvaa kiväärin piipusta”*. Hän myös linjaa laajemman käsityksensä sodan merkityksestä esittäessään: *”Ilman aseellista taistelua ei proletariaatilla eikä kansalla eikä kommunistisella puolueella olisi minkäänlaista asemaa Kiinassa, ja vallankumouksen olisi mahdotonta saavuttaa voittoa. Näinä vuosina (puolueen perustamisesta kuluneen 18 vuoden aikana) puolueemme kehittyminen, lujittuminen ja bolshevisoituminen ovat jatkuneet vallankumouksellisten sotien keskellä; ilman aseellista taistelua kommunistinen puolue ei varmaankaan olisi sellainen kuin se on tänään. Toverit koko puolueessa eivät saa koskaan unohtaa tätä kokemusta, josta olemme maksaneet verellä.”*²⁶⁹

Ensimmäisessä vaiheessa onkin esitetty suoran konfrontaation ja toiminnan paljastumisen välttämisen olevan oleellisempaa kuin väkivallanteot kumottavaa hallintokoneistoa vastaan.²⁷⁰ On kuitenkin huomioitava, että terrorismilla halutaan myös kansan hallintokoneistosta eristämisen lisäksi vahvistaa kumouksellisen liikkeen sisäistä koheesiota ja näin ollen sen käyttö on oleellinen osa kumouksellisen sodan ensimmäistä vaihetta. Tämä on totta myös Maon osalta, sillä kuten Thompson esittää, oli hänen mielestään *”...välttämätöntä toimeenpanna jokaisella maasendun (vallatulla) alueella lyhyt terrorin ajanjakso, muuten vastavallankumouksellisten kitkeminen olisi ollut mahdotonta.”*²⁷¹

Toista kumouksellisen sodan vaihetta voidaan yleistäen kutsua *aktiiviseksi toiminnaksi*. Tätä vaihetta pidetään tyypillisenä kumouksellisen sissisodan vaiheena. Vaiheesta näkee käytettävän myös erilaisia nimityksiä kuten strateginen tasaväkisyysvaihe tai

---

²⁶⁸ Seppänen (1971), s. 46.

²⁶⁹ Otteita puheenjohtaja Mao Tse-tungin teoksista, s. 78–79, <http://sosialismi.net/kirjasto/muut/Mao%20-Zedong%20-%20Punainen%20kirja.pdf>, 10.8.2015.

²⁷⁰ Schaefer (2010), s. 25.

²⁷¹ Thompson (1969), s. 40.

pattitilanne²⁷² ja aktiivinen puolustus.²⁷³ Pitkittyneessä kansansodassa juuri toisessa vaiheessa sissiarmeija hyökkää hallinnon installaatioita vastaan ja pakottaa sen puolustuskannalle. Sotilaallista toimintaa korostavassa strategiassa ja urbaanin sodankäynnin mallissa tätä vaihetta voitaisiin kuvata aktiivisena terrorismin, poliittisen aktiivisuuden ja propagandan levittämisen vaiheena. Yksinkertaisesti kumouksellinen toimija aloittaa tässä vaiheessa valtiollisen hallintokoneiston syrjäyttämiseen tähtäämiseen pyrkivän offensiivisen toiminnan, julkistaa viimeistään nyt olemassa olonsa ja pyrkii aktiivisesti vaikuttamaan väestöön oman tavoitteensa mukaisesti.

Kolmas vaihe on *ratkaisu*. Pitkittyneessä kansansodan mallissa tämä vaihe ymmärretään konventionaalisen sodaksi ja tavoitteeseen pääsemiseen päätyväksi toiminnaksi. Tämä voi tarkoittaa konventionaalisten joukkojen kukistaman vastustajan mukanaan tuoman kumouksen saavuttamisesta. Se voidaan käsittää myös aseellisen toiminnan mobilisoiman ja motivoiman väestön suorittamasta kansannoususta ja vallankumouksesta, pienen eliitin valtionhallinnon haltuunotosta tai pääkaupungin sotilasjoukkojen kukistuttua aikaansaadusta kumouksesta. Yhtä kaikki, ratkaisu on silti kolmannen vaiheen keskeinen sisältö. Kumouksellinen osapuoli on lähestymistavastaan huolimatta tällöin saavuttanut tavoitteensa. Tavoitteen luonne toisaalta ratkaisee missä vaiheessa kumouksellinen osapuoli on mahdollisen strategisen tavoitteen saavuttamistaan.

Yleensä kumouksellisia konflikteja tarkasteltaessa ei neljättä vaihetta oteta käsitteilyyn. Tällaisella vaiheella voidaan kuitenkin tarkoittaa saavutetun kumouksellisen tavoitteen jälkeistä välitöntä aikaa. Vaihetta voitaisiin kutsua *vakiinnuttamiseksi*. Siitä, onko tämä vakiinnuttamisen vaihe todella kumouksellista toimintaa, voidaan olla montaa mieltä. Mikäli tilannetta tarkastellaan esimerkiksi Leninin mallin tai urbaanin sodankäynnin strategian kautta ymmärretään, että vakiinnuttava vaihe kumouksellisen päämäärän saavuttamisen jälkeen on oleellinen. Tällöin kumouksellinen uusi vallanpitäjä joutuu viimeistään vahvistamaan oman väestönsuosionsa ja varautumaan mahdolliseen vastakumoukselliseen toimintaan luomalla itselleen edellytykset konventionaaliseen sodankäyntiin. Mikäli ideologisesti liike sitoutuu kumouksellisen toiminnan levittämiseen lähialueilleen tai laajemmalle, liittyy vakiinnuttamiseen oleellisesti myös kumouksellisten toimintojen ulkoiseksi tukijaksi muuttuminen.

Yleinen käsitys kumouksellisen sodan ajallisesta kestosta on noin kymmenen vuotta. Irakissa ja Afganistanissa koalition joukkojen komentajana palvelleen ja merkittävänä vastakumouksellisen sodan mallintajana pidetyn kenraali David Petrauksen mukaan

---

²⁷² Marks, Thomas: Mao Tse Tung and Search for 21st Century Counterinsurgency, CTC Centinel, October 3, 2009, <https://www.ctc.usma.edu/posts/mao-tse-tung-and-the-search-for-21st-century-counterinsurgency>, 25.1.2015.

²⁷³ Holmes, James R., Yoshihara, Toshi: Mao's 'Active Defence' is 'Turning Offence', Proceedings Magazine, April 2011, vol 137/4/1298, <http://www.usni.org/magazines/proceedings/2011-04/maos-active-defense-turning-offensive>, 25.1.2015.

kumouksellinen konflikti kestää viidestä viiteentoista vuotta. Hänen toisen väittämänsä mukaan kumouksellinen konflikti kestää ”yhdeksän tai kymmenen vuotta”.²⁷⁴

Tätä väitettä tukee Rekkedalin käsitys kumouksellisten konfliktien kestosta. Hän mainitsee niiden kestävän 15–20 vuotta, joskin kaatopykälänä esittää esimerkkinä Guatemalan, jossa kumouksellinen sota alkoi monesti uudestaan ja kesti kymmeniä vuosia.²⁷⁵ Austin Long taas esittää erilaisia aineistoja tarkastellessaan ja vertailukoh-
taa konventionaalisille sodille etsiessään kumouksellisen konfliktin keskiarvoiseksi kestoksi jotakin kuuden ja kymmenen vuoden väliltä.²⁷⁶

Näille arvioille Ben Connable ja Martin C. Libicki ovat löytäneet eräitä sekä kyseenalaistavia että tukevia havaintoja tutkiessaan kaikkiaan 89 erillistä kumouksellista konfliktia. Heidän mukaansa tavanomainen käsitys kumouksellisen sodan kestosta ei yksinkertaisesti ole riittävän tarkka yleistys. Keskimääräinen kesto kumoukselliselle konfliktille on heidän havaintojensa perusteella kymmenen vuotta, joskin sen jälki-vaikutukset tuntuvat vielä pitkään. Laskennallisesti on havaittavissa, että mikäli kumouksellinen sota jatkuu yli 16 vuotta, on sillä merkittävä mahdollisuus jatkua erittäinkin pitkään, tai ainakin konfliktin saattaminen nopeaan päätökseen on äärimmäisen epätodennäköistä.²⁷⁷

Ajatus siitä, että kumouksellinen toimija pääsee aina haluttuun tavoitteeseensa, mikäli pystyy vain pysymään hengissä ja toiminnallisena, ei näytä Connablen ja Libickin tutkimusaineiston perusteella pitävän paikkaansa. Mikäli kumouksellinen konflikti jatkuu kolmannelle vuosikymmenelle, on odotettavissa, että hallinto- tai miehitysva-
lta pääsee lopulta voittavaan asemaan. On tosin mainittava, että merkittävä osa näin pitkäikäisistä konflikteista on vieläkin käynnissä ja vailla selkeää lopputulosta. Tämä havainto siis taistelee vastaan Maon, Ho Chi Minhin sekä Vo Ngyen Giapin oletusta siitä, että pitkitetty kansansota jatkuessaan määrättömän kauan johtaa lopulta kumouksellisen osapuolen voittoon.²⁷⁸

---

²⁷⁴ Connable, Ben ja Libicki, Martin C.: *How Insurgencies End*, RAND Corporation, Santa Monica/CA, Arlington/VA, Pittsburgh/PA, 2010, s. 27. Kirjoittajat hyödyntävät kenraali Petrauksen lausuntoja kumouksellisen konfliktin kestosta. Petrauksen arvio 9–10 vuotta kumouksellisen konfliktin keskimääräisenä kestona on lainattu hänen vuonna 2007 FOX-kanavan uutistoimitukselle antamastaan lausunnosta.

²⁷⁵ Rekkedal (2006), s. 17.

²⁷⁶ Long, Austin: Time, teoksessa *Understanding Counterinsurgency – Doctrine, operations, and challenges*, toimittaneet Thomas Rid ja Thomas Keany, Routledge, Lontoo ja New York/NY, 2010, 242. Kirjoittaja käyttää lähteinään James Fearonin ja David Laitin artikkelia *Ethnicity, Insurgency, and Civil War*, julkaistu *American Political Science Review*'ssa helmikuussa 2003. Toisena vertailukohtanaan Longilla on Martin Libickin kvantitatiiviseen tutkimukseen perustuva artikkeli *Eighty-nine Insurgencies: Outcomes and Endings*. David C. Gompertin ja John Gordon IV:n et. al. kirjassa *War by Other Means: Building Complete and Balanced Capabilities for Counterinsurgency*.

²⁷⁷ Connable ja Libicki (2010), s. 27.

²⁷⁸ Sama, s. 29.

Maon mukaan kumouksellinen sissiliike kykenee selviämään hengissä ensimmäisen vaiheen koettelemuksista ja mahdollisesti saavuttamaan tavoitteensa historiallisten tosiseikkojen valossa, mikäli se kykenee tavoittamaan ”*merkittävän väestöosan luottamuksen ja tuen*”. Käytännössä tämä tarkoittaa 15–25 prosentin kannatusta väestöltä kumoukselliselle toimijalle.²⁷⁹

Abraham Guillénin mukaan voi sanoa, että kumouksellisen sodan voittajaksi selviytyy se osapuoli, jolla on riittävästi pitkäjännitteisyyttä, malttia ja kykyä sietää epävarmaa lopputulosta ja sitouttaa joukkonsa pitkän aikavälin suunnitelmaan sekä ajallisesti erittäin pitkälliseen toimintaan. Guillén ei vaipunutkaan lamaannukseen urbaanin kumouksellisen toiminnan mittavien haasteiden edessä, vaan oletti pitkittyneen kumouksellisen sodan vaativan kansan ”*suurimman osan*” tuen. Asutuskeskus toimintaympäristönä siis asetti erityshaasteen tuen kannalta. Tämä tarkoittaa Guillénille sitä, että Maon tulkinnasta poiketen jopa 80 prosenttia kansasta oli saatava tukemaan kumouksellista sotijaa. Tällaisen tuen saava kumouksellinen osapuoli kykenee Guillénin mukaan selviytymään voimasuhteesta, jossa yhtä kumouksellista kaupunkisissä kohden on tuhannen vastakumouksellisen toimijan ylivoima.²⁸⁰

Urbaaneista olosuhteista kumpuavaa kumouksellista strategiaa ei siis tällaista taustaa vasten pidä ymmärtää väärin, että se toimissaan hylkäisi väestön tuen, vaan se paremminkin väkivaltaisen toiminnan kautta pyrkii saavuttamaan sen. Eri asia onkin, miten tähän toimintaan suhtaudutaan. Kuten edellä on esitetty, eroaa vastakumouksellisen toimijan näkemys varsin selkeästi terrorismin käytöstä väestön tuen hankinnan suhteen. Sitä voidaan Trinquierin esittämän mukaisesti pitää väestön uhkaamisen ja pelottelun keinona tai kuten Guillén asian esittää: osoittamaan väestölle pakkovaltakoneistojen heikkouden tila ja luomaan käsitys urbaaneista sisestä varteenotettavana muutoksen takaavana voimana ja sotilaallisena toimijana.

Kumouksellinen osapuoli, löydettyään ja hahmotettuaan itselleen joko pysyvän, useita erilaisia strategisen tason tavoitteita tai keinotekoisien ja propagandistisesti vahvistetavan tavoitteen, ei vielä ole omalla toiminta-alueellaan kuitenkaan valmiina kumoukselliseen taisteluun. Sen vastustaja, voimassa oleva hallinto omatessaan kaikki taistelukeinot kumouksellista osapuolta vastaan, on liian voimakas suoraan kohdattavaksi. Kumouksellinen osapuoli kykeneekin pitkittämään taisteluaan vain tunnistamalla vastakumouksellisen osapuolen heikkoudet ja vahvuudet.²⁸¹

On olemassa muutamia keskeisiä syitä, joiden kautta kumouksellinen sota voi pitkityä ja täten toimia lähtökohtaisesti kumouksellisen osapuolen eduksi. Kumouksellinen osapuoli kykenee pitkittämään sotaansa, mikäli se onnistuu hyödyntämään kan-

---

²⁷⁹ Sama, katso myös Mao (1961/2000), s. 27.

²⁸⁰ Sama, s. 29, kirjoittajat lainaavat Abraham Guillénin kirjoituksista koottua, vuonna 1973 julkaistua teosta. Kyseinen teos on myös tämän tutkimuksen lähdeluettelossa.

²⁸¹ Galula (2006), s. 16.

sallista yhtenäisyyttä oman tavoitteensa eteen. Tämä lisäksi sen on kyettävä vakuuttamaan paikallinen väestö vallitsevan autoritäärisen hallinnon haluttomuudesta ratkaista esiin nousevia yhteiskunnallisia ongelmia ja korostamaan vallitsevan hallinnon kyvyttömyyttä tunnistaa kumouksellinen tilanne, joka uhkaa sen vallassa pysymistä.²⁸²

Hallinnon poliittinen järjestelmä voi olla merkittävänä tekijänä sille, miksi vallassa oleva osapuoli ei kykene ajoissa reagoimaan onnistuneesti kumouksellisen osapuolen toimintaan. Reagointi voi olla myös kumouksellista osapuolta hyödyttävä. Tyypillisimmillään vastakumouksellinen osapuoli sortuu ylimitoitettuun asevoimien ja poliisin voimankäyttöön pyrkiessään reagoimaan mahdollisesti vielä rakenteilla olevaan kumoukselliseen toimintaan. Vastakumouksellisen osapuolen hallinnollisen elementin puuttuminen on niin ikään kumouksellisen toiminnan pitkittämistä edistävä tekijä.²⁸³ Vastakumouksellisen ja kumouksellisen osapuolen erilaisia painopistealueita myös ajallisessa mielessä tarkastellessaan on Indokiinan kumouksellisia konflikteja dokumentoinut Bernard Fall esittänyt, että kumouksellinen toiminta ei perimmäiseltä asetelmaltaan itse asiassa ole vastustajansa voittamista taistelussa, vaan hallinnon tehokkuudessa.²⁸⁴ Tämä osoittaa, että kumouksellista sotaa käyvän osapuolen on Henry Kissingerin edellä esitettyä lausetta mukailten säilyttävä hengissä ja osoitettava olevansa tarpeellinen voittaakseen.

Vastakumouksellisen osapuolen toiminnan merkitys korostuu ajallisessa kontekstissa. Parhaimmillaan vastakumouksellisen osapuolen toiminnan kannalta nopea ja riittävä sotilaallinen, hallinnollinen, sosiaalinen ja poliittinen reagointi kyetään tekemään nopeasti. Näin kumouksellinen aktivoituminen koskaan pääsee ensimmäistä vaihetta pidemmälle. Ajallisesti vastakumouksellisen osapuolen kannalta on löydettävissä myös mielenkiintoisia havaintoja Austin Longin tarkastellessa vastakumouksellista toimintaa strategisella tasolla. Hän löytää kaikkiaan kolme tekijää, jotka muodostuvat ajan kannalta keskeisiksi vastakumouksellisen sotijan kannalta. Ensimmäinen on toimivien vastakumouksellisten organisaatioiden luonti mahdollisimman lyhyessä ajassa. Toinen on ajan vaikutus niille toimijoille, jotka suunnittelevat tukevansa vastakumouksellista sotijaa tavoitteiden saavuttamisessa. Kolmas on yleinen ymmärrys siitä, että ajan myötä myös vastakumouksellisen osapuolen tilanne ja tehtävä voivat keskeisesti muuttua konfliktissa.²⁸⁵

---

²⁸² Sama.

²⁸³ Sama.

²⁸⁴ David Kilcullen on tuonut tämän Bernard Fallin lanseeraaman käsityksen moderniin julkiseen keskusteluun teoksellaan *Accidental Guerilla*. Katso aiheesta esimerkiksi toimittaja Charlie Rosen ja Kilcullenin välinen keskustelu: <http://www.nytimes.com/2007/10/08/world/americas/08iht08rosekilcullen.7807571.html?pagenanted=all&r=0>, 23.10.2015.

²⁸⁵ Long (2010), s. 246.

Longin päättelyketjusta voidaan kumoukselliselle sotijalle vetää peilikuvamaisesti omat strategista tasoa ja sotilaallista toimintaa koskevat merkityksensä. Ensimmäinen näistä on tukialueiden ja riittävien resurssien takaaminen ajankulusta välittämättä, sillä alhainen operaatiotahti vie vastakumoukselliselta sotilaalliselta osapuolelta poliittista tukea resurssien saamiseksi kumouksellisen osapuolen tuhoamiseksi. Toinen on ajan merkitys aktiiviselle puolustukselle, jotta operaatiot hajautettaisiin riittävän laajalle myös ajallisesti. Tavoitteena on kiistää vastakumoukselliselle osapuolelle mahdollisesti osoitettava tuki, jotta se ei koskaan ylitä sitä määrää, joka kumouksellisen osapuolen lyömiseen tarvittaisiin. Kolmantena ajan merkityksenä kumoukselliselle osapuolelle on vaiheesta toiseen siirryttäessä tarve kyetä iskostamaan oman liikkeen sisällä tavoitetilojen muutos.

2.4. Yhteenvedo kumouksellisen sodan tarkastelusta

Kumoukselliset ryhmittymät ja konfliktit edustavat aina omaa maa- ja kulttuurialueettaan. Niiden tyypit saattavat olla selkeästi näkyviä tai sekoittuneita, tavoitteet helposti tunnistettavia tai todellisuudesta poikkeavia. Kulloisessakin tapauksessa kumouksellisuuden mahdollistavat tekijät saattavat vaihdella merkittävästikin teoreettisesta ihanteesta. Perinteisessä, kansallisvaltion alueella käytävässä kumouksellisessa sodassa kumouksellisen osapuolen käyttämät strategiset keinot ovat kuitenkin melko uni-versaaleja, ja niiden joukosta on löydettävissä lähes yleismaailmallisia yhtäläisyyksiä.

Kumouksellisen sodankäynnin malli on sotateoreettinen kokonaisuus, joka on muokkaantunut niin teoreetikoiden ajatusten kuin käytännön havaintojenkin perusteella. Se on siis kokonaisuymmärrys, paradigma. Kumoukselliseen sotaan sidoksissa olevien tekijöiden, niiden välisten suhteiden ja painotusten arvottaminen on liitoksissa aina kulloiseenkin kumoukselliseen konfliktiin. Edellä on esitetty perustavaa laatua olevia käsityksiä syy- ja seuraussuhteita niin kumouksellisen sodan lähtökohdasta, liikkeiden luonteesta, kumouksellisen toiminnan kannalta onnistumista edellyttävistä tekijöistä kuin maailmanhistoriallisesti tunnettujen kumouksellisten strategioiden vaiheista. Kuten esitettyä, ei kumoukselliselle toiminnalle ole aina yhtä selkeää ohjenuoraa, autuaaksitekevää strategista valintaa tai selkeää tavoitetilaa, vaan kaikki kulloisenkin konfliktin tekijät ovat oleellisesti merkityksellisiä tarkasteltaessa kokonaisuutta.

Yksi yhteinen piirre edellä esitetyille kumouksellisuuden tunnusmerkeille tai rakenteille on se, että ne koskevat, jolleivät vasemmistolaisperusteista ja ideologisesti sosialistisia kumouksellisia malleja, niin joka tapauksessa yhden valtion alueella tai rajatulla maa-alueella tapahtuvaa kumouksellisuutta ja sen koordinoitua sekä hahmotamista. Lähtien liikkeelle kumouksellisen sodan rakenteesta, sen vaiheista, strategiasta malleista ja liikkeiden ideologisista tyypeistä havaitsemme, että kumouksellinen sota ymmärretään perinteisessä mielessä yhden kansallisvaltion alueella tapahtuvaksi

kumoukselliseksi toiminnaksi, johon aseellinen sotilaallinen tai puolisotilaallinen toiminta merkittävästi liittyy. Vaikka muutamien konfliktien kohdalla on mahdollista esittää joidenkin kumouksellisten osapuolten vieneen taistelunsa transnationalistisille asteille, on näin tapahtunut operatiivisesta pakosta.²⁸⁶

Terrorismi, sissisota ja lopulta konventionaalinen sota yhdistyneenä kansannousuun ohjaavat hahmottamistamme alueelliseen ymmärrykseen. Näin asia on toiminnallisesti ollutkin ja monessa kumouksellisessa konfliktissa on edelleen.

Kumouksellisen sodan tavoitteellinen kehittyminen on kuitenkin johtanut kohti maailmanlaajuisia kumouksellisuutta. Ilmiön yleisesti ymmärretään siirtyneen ei-valtiollisille toimijoille ja kehittyneen pakosta suuntaan, jossa yksi yksittäinen maa-alue ei ole konfliktin kannalta merkityksellinen, vaan pikemminkin toimii katalyyttinä niille tapahtumille, joihin globaali toiminta tähtää. Kumouksellisen toiminnan ollessa aina aatteellista tavoitteenaan jonkin hallinnon syrjäyttäminen ja sen korvaaminen toisella keskeisesti erilaisella on maailmanlaajuisiin mittoihin yltyväällä kumouksellisuudella oltava yhtenäistävän aatteellisen kodin muodostava ideologia. Sosialistisen järjestelmän romahdettua pohja sen edustamalle ”maailmanvallankumoukselliselle” toiminnalle katosi.

Globaali kumouksellisuus onkin siirtynyt ei-valtiollisille toimijoille, radikaaleille islamisteille, tarkemmin globaalille jihadistiselle liikkeelle, joka on osaltaan pakosta joutunut hylkäämään joitakin alueellisia konflikteja. Samalla se on viholliskuvansa täsmennyttyä valinnut toimintakentäkseen globaalin ympäristön. Al-Qaidan edustaessa tällaista globaaliin kumouksellisuuteen nojaavaa liikettä on se saanut monessa tutkimuskirjallisuuden tapauksessa antaa nimensä globaalille jihadismille.²⁸⁷ Tämä ”al-qaidalainen”, globaalin jihadistisen liikkeen kumouksellinen, strategia ei ole tunnistettavissa miksikään edellä esitetyistä neljästä kumouksellisen sodan perusstrategiasta vaan alueettomuudesta, hajaannuksesta ja ideologisuusluontoisesta johtajuudesta on tullut virtuaalisen ympäristön kautta koordinoitavaa kumouksellisuutta.

Tulevissa luvuissa tutkimus keskittyy selventämään globaalin jihadismin ja sen maailmanlaajuisen kumouksellisuuden syitä ja seurauksia. Samalla niitä verrataan siihen ymmärrykseen, joka meille on syntynyt kumouksellisen sodan strategioiden myötä tällaisesta sodasta. Tavoitteena on löytää ne yhtymäkohdat ja eroavuudet, jotka saivat kumouksellisen sotataidollisen ajattelun ohjautumaan globaaliin suuntaan. Tutkimuksen kokonaisuuden kannalta tämän luvun keskeistä antia ovatkin ne tasot, joiden kautta verrataan neljännessä luvussa esiteltävää globaalia jihadistista kumouksellista mallia ja aikaisempia vastaavia mallinnuksia kumouksellisesta sodasta. Tarkastelutasot muodostuvat eriteltynä edellisen esityksen mukaisista aiheista ja niiden keski-

---

²⁸⁶ Shultz (2008), s. 38.

²⁸⁷ O'Neill (2005), s. 65.

näisistä vuorovaikutussuhteista. Aiemmin aiheeseen perehtyneelle lukijalle saattaa herätä jo tässä vaiheessa kysymyksiä tarkastelutasojen ja päätutkimuskysymyksen välisistä mahdollisista ristiriidoista, joiden olemassaolo on ilmiselvä. Voidaanko alueellisten kumouksellisten konfliktien tarkastelua varten luodun teoriamallin kautta tarkastella transnationalistisiin mittakaavoihin yltävää liikettä?

Kysymykseen vastaamiseksi tutkimus keskittyykin tulevassa esittelemään globaalin jihadismin rakentumiseen johtanutta lineaarista kehitystä ja liikkeen erityispiirteitä kumouksellisena toimijana. Tutkimuksen viimeinen tekstiluku nostaa myös esiin niitä mahdollisia uusia elementtejä, jotka ovat olleet muokkaamassa kumouksellisen sodan sotataghidollista kehitystä.

JIHADISTISEN KUMOUKSELLISUUDEN KEHITYSKULKU

3.1. Jihadistisen ideologian rakentuminen keskiajalta informaatioaikaan

Käsityksemme islamista ja tämän maailmanuskonnon arvomaailmaan pohjautuvan poliittisen aatekokoelman perusteista voivat vaihdella suuresti itäisen maailman korkeasta kulttuuripiiristä aina sotaiseen ja läntistä kulttuuriamme ymmärtämättömään ja arvostamattomaan käsitysten kirjoon. Käsityksiämme islamista ja poliittisesta islamista leimaavat monesti kokemukset terroristisista ja uskonnollisävytteisestä poliittisesta väkivallasta. Modernin terrorismin ja siten globaalin kumouksellisen sodan kannalta syyskuun 11. päivän iskuista vuonna 2001 muodostui maailmaa muokkaava tapahtumakokonaisuus. Jihadistiset terroritot ovat olleet osana siinä 2000-luvun turvallisuusympäristön muokkautumisessa, jossa globaaliin mittakaavaan yltävä, jihadistiseen ideologiaan nojaava kumouksellinen terroritoiminta on muodostunut osaksi läntisten valtioiden uhkakuvia.

Tämän tutkimuksen keskittyessä kumouksellisen sodankäynnin sotataidollisen ajattelun kehityksen analysointiin globaalin jihadismin strategian luonteen kautta, ei laajaa käsitystä kokonaisilmiöstä kyetä muodostamaan ilman tietoa liikehdinnän syistä ja syntyperusteista.²⁸⁸ Poliittinen islam tai islamismi voidaan käsittää aatteellisuusonnollisista kokonaisuudeksi, joka turvaa arvomaailmassaan islamiin ja tulkitsee sitä omaan maalliseen tavoitteellisuuteensa. Keskeistä onkin hahmottaa islam uskonnoksi, mutta myös mahdollisuudeksi poliittisen identiteetin rakennusperustana.

Seuraavissa alaluvuissa käsitellään muutamia islamissa ja islamismissa esiintyviä tunnettuja käsitteitä sekä ideologisia malleja ja vaikuttajien ajattelua. Tarkoituksena on avata käsitystä radikaalista islamista ja islamistisen poliittisen aatteen perusteista ja sen rakenteista. Käsittelyn tarkkuus saattaa vaikuttaa erikoiselta ulottuessaan lähes tuhannen vuoden taakse, mutta jälleen on syytä ymmärtää meikäläisittäin muinaisten tapahtumien tärkeys ja merkittävyys nykypäivän radikaaleille islamisteille ja jihadisteille heidän tulkitessaan maailmaa ja sen ilmiöitä hyvinkin kaukaa historiasta kum-

---

²⁸⁸ Tälle väitteelle on myös olemassa perusteltuja vasta-argumentteja. Yksi niistä tulee John Mackinlaylta, joka kumouksellisen sodan kehitystä dokumentoidessaan toteaa sivuuttavansa islamin ja islamismin käsittelyn omassa argumentaatiossaan, sillä katsoo globaalin kumouksellisuuden vain sattumoisin olevan islamistista. Väite sellaisenaan olisi perusteltu, jos Mackinlay pyrki tarkastelussaan sivuuttamaan ideologian merkityksen ja keskittymään esimerkiksi kumouksellisen sodan taktisen tason ilmentymiin ja toimintatapamallien kehitykseen, mutta hänen koko argumentaationsa liittyy kumouksellisen liikehdinnän strategisen tason kehitykseen. Mackinlayn voikin katsoa välttävän epämukavuusalueensa tutkijana ja keskittyvän globalisaation vaikutuksiin kumouksellisen sodankäynnin ja liikehdinnän kehityksessä yrittämättä ymmärtää ideologian ja maailmanuskonnosta kumpuavan aatemaailman vaikutusta kokonaisilmiöön. Katso Mackinlay (2009), s. 78.

puavien tapahtumien kautta. Kuten Angel Rabasa kanssakirjoittajiansa kera muistuttaa, globaalinen jihadismin liikehdinnän strategia kumpuaa paljolti sen ideologiasta. Ulkopuolisen silmin tällaisen liikkeen jäsen saattaa vaikuttaa järjettömältä toimijalta, jota motivoivat epärealistiset vihankohteet, utopistiset tavoitteet ja halu surmata viattomia sivullisia. Al-Qaidan tapainen toimija kuitenkin käyttäytyy verraten rationaalisesti harkiten vaihtoehtoisia toimintamalleja ja laskee hyötynäkökohtia tuotto-panos-suhteiden kautta.²⁸⁹

Maailma on jakautunut kahtia islamilaisessa valtioteoriassa. Jakautuminen on tapahtunut islamilaiseen ja ei-islamilaiseen valtapiiriin.²⁹⁰ Islamin maailma, rauhan maailma, *dar al-islam*, *dar al-salam* ymmärrettiin käsittävän pitkään Marokosta aina Intiaan ja Indonesiaan asti ulottuvan vyöhykkeen. Tätä yhteisöä, jota yhdistävät arabian kieli, instituutiot ja niiden edustamat yhteisölliset kokemukset kuten pyhiinvaellusmatka Mekkaan, *hajj*, kutsutaan edelleen nimellä, *umma*, islamilainen kansakunta.²⁹¹ Dar al-islam, islamin maailma, on niin ikään itsessään perusteellisesti kahtiajakautunut. Sen jako on tapahtunut jo alkuvuosisadoista lähtien sunnalaiseen ja shiiilaiseen islamin tulkintaan. Ei-islamilainen maailma, sodan maailma eli *dar al-harb*, jakautuu uskottomiin, *kafireihin*, joihin myös ”kirjan kansoiksi”, *ahl al-kita* tai *dhimmit* luetut juutalaiset ja kristityt kuuluvat, sekä pakanoihin eli *mushrikuniin*, joihin kuuluvat muut kansat. Näistä kahdesta juuri kirjan kansojen edustajien katsotaan uskovan muslimien kanssa Jumalaan, jolloin heille on varattu erilaisia etuoikeutettuja asemia ja tehtäviä islamilaisessa järjestelmässä.²⁹²

Varsinaisessa uskonnottomassa maailmassa, sodan maailmassa, jonka islamilainen tulkinta katsoo olevan pakanoiden asuttama, vallitsee jatkuva jumalattomuus ja epäjärjestys. Näin ollen tuota osaa maailmasta pidetään esimerkiksi Walid Pharesin tulkinnan mukaan sodan alueena, joka voidaan ymmärtää myös tulevien valloitusotien taistelulentäksi.²⁹³

Valtaosa muslimeista on sunnalaisia, sunnalaisuus perustuu Koraanin lisäksi *hadith*-perimätietokokelmiin. Ne yhdessä muodostavat Profeetta Muhammedin elämäntavan eli *sunnan*, jonka ortodoksiseen jäljittämiseen suuntaus perustuu. Yleisen näke-

---

²⁸⁹ Rabasa, Angel, Chalk, Peter, Cragin, Kim, Daly, Sara A., Gregg, Heather S., Karasik, Theodore, W., O'Brien, Kevin A., Rosenau, William: *Beyond al-Qaeda – The Global Jihadist Movement, part 1*, RAND Corporation, Santa Monica/CA, Arlington/VA, Pittsburgh/PA, 2006, s. xiv.

²⁹⁰ Hämeen-Anttila, Jaakko: *Islamin käsikirja*, Kustannusosakeyhtiö Otava, Juva, 2004, s. 33.

²⁹¹ Jokinen ja Kullberg (2006), s. 39.

²⁹² Hajjar, Anas: haastattelu, 12.2.2015, katso myös Hathout, Hassan: *Reading the Muslim Mind*, American Trust Publications, USA, 2008. s. 13–40. Kyseinen teos on julkaistu ensimmäisen kerran vuonna 1995. Se edustaa tyyliäljassään islamilaista kirjallisuutta, jonka tavoitteena on avata käsityksiä islamista ja islamilaisesta maailmasta. Huomionarvoista on, että erityisesti läntisille yleisöille suunnattu kirja ei pidä sisällään luonnehdintaa pakanoista tai monijumalaisista uskonnoista ja niiden suhteista islamilaiseen maailmaan.

²⁹³ Phares, Walid: *Future Jihad – Terrorist Strategies against the west*, Palgrave MacMillan, New York/NY, 2005, s. 26–27, Phares argumentoi, että dar el-harb on käännettävissä sodan taloksi tai teknisesti sotatoimialueeksi. Tämä ei hänen mukaansa tarkoita, että termin mukaisessa osassa maailmaa vallitsisi jatkuva sodan tila, vaan sijoittaessaan sen aikalaiskontekstiin, hän argumentoi, että islamilaisen valtion korkeimmalla auktoriteetilla kalifilla oli tilanteesta ja olosuhteista riippuen harkinnassaan laajentuiiko kalifaatti sodan maailmaan.

myksen mukaan jakautuminen sunnalaisiin ja shiialaisiin on perua Profeetta Muhammedin seuraajaan liittyneestä kiistasta. Näkemyksen mukaan ensimmäiset muslimit valitsivat yhteisellä sopimuksella ensimmäiseksi kalifiksi Abu Bakrin vuonna 632. Hänen kuoltuaan kalifiksi valittiin Umar vuonna 634 ja Umarin jälkeen kolmanneksi kalifiksi Uthman. Hänet murhattiin vuonna 656, jolloin Uthmanin seuraajaksi valittiin Muhammadin serkku ja vävy Ali. Islamin kolmannen varhaisen suuntauksen kharidziittien kannattaja murhasi Alin vuonna 661.²⁹⁴

Esimerkiksi Farhad Khosrokhavar pitää tätä tapausta islamin historiassa ensimmäisenä radikaalin islamilaisuuden tunnusmerkillisenä ilmentymänä. Hän luonnehtii kauan sitten kadonnutta kharidziittien lahkoo fanaattiseksi joukoksi, jonka käytöstä leimasi joustamattomuus ja väkivallan käyttö vääräuskoisina pitämiään muita muslimeja kohtaan. Vaikka kharidziitti-nimitys onkin islamilaisessa kulttuurissa halventava ja tuomitseva, on liikkeen perintö säilynyt Khosrokhavarin mukaan tunnusmerkillisenä radikaalissa islamilaisessa liikehdinnässä.²⁹⁵

Shiialaisten näkemyksen mukaan Ali oli Muhammadin nimittämä seuraaja, joka syrjäytettiin kolmen ensimmäisen kalifin valinnassa. Maltillisemmat shiialaiset katsovat Alin itse väistyneen yhteisön eduksi. Jyrkemmän kannan mukaan kolme ensimmäistä kalifia olivat vallanastajia. Sunnalaisen ja shiialaisen islamin suuntauksen välillä on myös teologisia eroavuuksia. Sunnalaisuudessa auktoriteetti kuuluu muuttumattomille kirjoituksille. Shiialaisuudessa vastaavasti auktoriteetti on elävä kalifi Alin seuraaja, imaami. Shiialaisessa teologiassa kullekin ajalle on osoitettu imaami, vaikka tämä on joskus kätkeytynyt. Kummankin islamin suuntauksen korkein auktoriteetti on Koraani, mutta shiialaiset kieltävät sunnalaisten hadith-kokoelmat. Sen sijaan he ovat muodostaneet omat kommentaarinsa. Shiialaisuuden vahvin asema on Iranissa, jossa se on ollut valtionuskonto 1500-luvulta lähtien.²⁹⁶

Eräs esimerkki vuosisatojen takaisten opillisten ja vallanjaollisten riitojen heijastumisesta globaalien sunnalaisen jihadistisen liikehdinnän sisäiseksi kiistaksi löydetään vuodelta 2005. Tällöin nousi esiin silloisen al-Qaidan varajohtajan Ayman al-Zawahirin kuuluisaksi noussut kirje Irakin al-Qaidan johtajalle Abu Musab al-Zarqawille. Al-Zawahiri ja al-Qaidan johto olivat huolissaan Irakissa shiialaisväestöä kohtaan tehtävistä terroriteoista ja niiden seurauksena mahdollisesti muslimiväestön tuen menettämisestä. Al-Zawahiri mainitsee kirjeessään seuraavaa: *”...ihmiset tuntevat kaksitoista shiialaisuuden vaarat islamille. Se on uskonsuuntaus, joka perustuu kohtuuttomuudelle ja vääräoppisuudelle ja jonka tarkoitus on syyttää Profeetan aikalaisia (kumppanit) kerettilyydestä...islamilaisesti hallittu valtio ajautuu ennemmin tai myöhemmin konfliktiin shiialai-*

---

²⁹⁴ Partridge, Christopher: *Uusien uskontojen käsikirja*, Lion Publishing, käännös Kirjapaja, 2004, s.126–127.

²⁹⁵ Khosrokhavar Farhad: *Inside Jihadism – Understanding Jihadi Movements Worldwide*, Paradigm Publishers, Lontoo, 2009, s. 19.

²⁹⁶ Partridge (2004), s. 126–127.

*suuden kanssa...korostamme kuitenkin, että valtaosa muslimeista ei ymmärrä tätä ja ihmettelevät shiioja vastaan tekemiäsi iskuja.*²⁹⁷

Jaakko Hämeen-Anttila argumentoi, että lännessä kummeksuntaa herättänyt arabiankielinen sana *jihad* tarkoittaa yksinkertaisesti kilvoittelua tai kamppailua.²⁹⁸ Tätä käännöstä ja selitystä tukee myös Hassan Hathout, joka esittää, että jihadia on aiheuttomasti viime vuosikymmeninä käytetty tarkoittamaan ”pyhää sotaa”. Se on hänen mielestään sellaisenaan läntinen termi ja omaa etymologiset juuret ristiretkien ajoissa.²⁹⁹ Hämeen-Anttila esittää myös, että termin merkitys kansankielessä vastaa usein sanaa ”kampanja”. Sanaa käytetään esimerkiksi lukutaitoa edistävien ohjelmien nimenä. Sillä on myös uskonnollinen merkitys, joka tarkoittaa kilvoittelua tai kamppailua uskonnon puolesta. Yleisimmin jihad jaetaan kahtia suureen ja pieneen taisteluun. Suuremman jihadin ymmärretään tarkoittavan ihmisen yksilöllistä sisäistä kilvoittelua jokaisessa asuvaa pahaa vastaan ja pienempi puolestaan kuvaa aseellista taistelua uskonnon puolesta.³⁰⁰

Suurempaa jihadia voidaan pitää myös islamin uskon levittämisenä rauhanomaisin keinoin. Pienempi, aseellinen jihad saatetaan käsittää myös taisteluksi islamilaisen yhteisön puolustamiseksi vihamielisiä voimia vastaan islamin alueella. Esimerkkinä pidetään Profeetta Muhammedin aikaista taistelua pakanallista Mekan kaupunkia vastaan. Koraanista on löydettävissä myös maininta offensiivisesta jihadista, jonka tarkoituksena oli islamin levittäminen aseellisen jihadin keinoin. Varhaiskeskiaikana islamilaisen kalifaatin hallitsijoiden velvollisuudeksi katsottiin kuuluvan kerran vuodessa aseistaa armeija sotaretkä varten väärauskoisia vastaan. Koraani määrittää tarkat säännöt tällaiseen taisteluun, eräänä esimerkkinä naisten ja lasten surmaamisen kieltäminen ja vihollisuuksien ulottaminen ainoastaan sotakelpoista miesväestöä vastaan. Tällaisen jihadin käsityksen katsotaan päättyneen kalifikunnan ja yhtenäisen islamilaisen valtiomuodon kanssa.³⁰¹

Jihadin käyttö ekspansiivisena valloitustaisteluna ei ole koskaan tarkoittanut ymmärtämämme miekkalähetyksen kaltaista toimintaa. Sodan maailmaan, dar al-harbiin, kuuluvia alueita on haluttu liittää jihadin keinoin dar al-islamiin eli rauhan maailmaan, jota hallitaan islamilaisen lain kautta. Näin tulkittuna jihad voikin tarkoittaa valloitusotaa, separatismia ja kumouksellista sotaa.³⁰² Jihadin julistaminen ja johtaminen ovat olleet islamin historiassa oppineiston tukeman valveutuneen kalifin vastuullista toimintaa. Ottomaani-imperiumin sortumisen jälkeen ei ole ollut yhtenäistä

---

²⁹⁷ Al-Zawahiri, Ayman: Kirje Abu Musab al-Zarqawille, päivätty 9. heinäkuuta 2005, <https://www.ctc.usma.edu/v2/wp-content/uploads/2013/10/Zanabiris-Letter-to-Zarqawi-Translation.pdf>, 17.2.2015.

²⁹⁸ Hämeen-Anttila, (2004), s. 215.

²⁹⁹ Hathout (2008), s. 107–108.

³⁰⁰ Hämeen-Anttila (2004), s. 215, jihadin ja jihadismin monimerkityksellisyydestä katso esim. Kioski, 18/95, Yle TV2, 16.2.2015, <http://arena.yle.fi/tv/2466793>, 18.2.2015.

³⁰¹ Hämeen-Anttila (2004), s. 215.

³⁰² Jokinen ja Kullberg (2006), s. 41.

oppineistoa tällaisen kollektiivisen oikeutuksen julistamiseen. Monet valtionjohtajat ovat kuitenkin omaksuneet mahdollisuuden klassisen esimerkin mukaisesti julistaa oman jihadinsa poliittisen valtansa välineenä, mutta ilman todellista oppineiston tukea nämä hyökkäykset eivät ole tulkinnallisesti lainvoimaisia uskonsoita.³⁰³

Sharia sellaisenaan on imaami Anas Hajjarin mielestä yhtäältä yksiselitteinen arabiankielinen sana, joka tarkoittaa lakia tai lakikokoelmaa, mutta toisaalta siitä löytyvät myös tulkittavat säännökset, jotka määrittävät niin moraalikoodistoa, uskonelämän toteuttamista kuin yhteiskuntajärjestelmän hallintaan tarkoitettua oikeuskäytäntöäkin.³⁰⁴ Sharian voimaansaattamisen voi tulkita edustavan jihadistiselle liikehdinnälle ensimmäistä yhteiskunnallista uudistusta, ja näin hallittavan yhteiskunnan voi katsoa itse islamisoivan itsensä.

Islamilaisen lain soveltaminen ja toimeenpano tapahtuu *fatwojen* eli uskonoppineiden mielipiteiden ja julkilausumien kautta. Koska fatwa ei ole laki vaan mielipide, ei sitä voi kumota muu kuin korkeampi uskonnollinen auktoriteetti, ja koska erityisesti sunnalaisessa islamintulkinnassa ei ole yhtenäistä papistoa tai uskonoppineiden neuvostoa, riippuu fatwan voima kulloisenkin mielipiteen lausujan auktoriteetista, seuraajien määrästä ja heidän tahdosta toteuttaa opettajansa mielipidettä.³⁰⁵

Sunnalaisten aktivistien joukossa alkoi 1900-luvulla levitä uusi tulkinta jihadista. Tässä tulkinnassa taistelu suunnataan islamilaisen maailman maallisia hallituksia vastaan. Tällä jihadin tulkinnalla ei kuitenkaan ole minkään virallisen uskonoppineiden neuvoston hyväksyntää. 1900-luvun ja 2000-luvun alun jihad-tulkinnalle on tyypillistä islamilaisen alueen aseellinen puolustaminen ulkoista hyökkääjää vastaan. Valtaosassa lähihistoriamme islamilaisiin alueisiin suunnatuissa konflikteissa jihad-termiä on käytetty retorisesti kuvatessa konfliktia, mutta yhdelläkään pyhällä sodalla ei ole ollut yksimielistä hyväksyntää islamilaisessa maailmassa.³⁰⁶

Yleisesti hyväksyttyä jihad-tulkintaa kohtaan on esitetty myös kritiikkiä. Sisäisen ja ulkoisen jihadin merkitysten takia läntisiä tulkitsijoita ja asiantuntijoita syytetään monesti ilmiön maltillisesta politisoinnista. Jihad halutaan tietoisesti esittää muslimin sisäisenä taisteluna pahaa vastaan, eräänlaisena spirituaalisena kamppailuna ja uskonnon harjoittamisena. Walid Pharesin mielestä tällaisen tulkinnan vaarallisuutena on olemassa olevan ilmiön huomiotta jättäminen, ja näin riskinä on olla ymmärtämättä sitä väkivaltaisten tekojen alkulähteeksi.³⁰⁷

---

³⁰³ Hämeen-Anttila (2004), s. 217–218.

³⁰⁴ Hajjar, Anas: haastattelu, 12.2.2015.

³⁰⁵ Jokinen ja Kullberg (2006), s. 41.

³⁰⁶ Sama s. 219.

³⁰⁷ Phares (2005) s. 23.

David Cook tarkastelee asiaa jihad-traditioiden ajallisten ilmentymisen kautta. Hänen mukaansa Koraanin ja hadithien aggressiivisen jihadin käsitys muuttui sisäisen kamppailun traditioksi yhdeksännen vuosisadan puolessa välissä. Tällöinkin käsitys ilmeni itse asiassa vain pienten askeettisuutta ja mystisyyttä korostavien oppisuuntausten keskuudessa. Kanonisissa kirjoituksissa suuren tai sisäisen jihadin käsitys loisti tuona aikana poissaolollaan. Sitten traditio on yleistynyt laajasti sunnalaisen islamin keskuudessa.³⁰⁸

Modernille jihadistille itselleen sisäisen ja ulkoisen pyhän sodan välinen suhde on erittäin selvä. Hänelle jihad edustaa erityisesti aseellista taistelua ja monesti kokee velvollisuudekseen ottaa osaa aseelliseen toimintaan uskonsa puolustajana.³⁰⁹

Jarret Brachman näkee jihad-käsityksen lisäksi löytyvän neljä muuta islamissa esiintyvää käsitettä, joiden varaan jihadistinen aate rakentuu. Hän kutsuu näitä käsitteitä doktriineiksi. Ensimmäinen, *aqidab*, tarkoittaa islamilaista uskontunnustusta. Yksinkertaisimmillaan tämä tarkoittaa yksilölle tunnustusta, jossa hän esittää uskovansa Allahin olevan ainoa Jumala ja Muhammedin hänen Profeettansa. Erityisesti globaalin jihadismin edustajille tämä ei Brachmanin mukaan riitä. Heidän mukaansa yksilön olisi elettävä uskontunnustuksessaan Profeetan aikaisen islamilaisen yhteisön velvoittamisen tapojen mukaisesti pyrkien eroon tietämättömydestä tai jumalattomuudesta eli *jahilyyahasta* sekä väärintekemisestä eli *shirkestä*. Näin tehdessä on jihadistien mielestä nojattava Brachmanin löytämään toiseen doktriiniin: Allahin yksijumalaisuuteen, *tawhidiin*. Termi sellaisenaan on yksiselitteinen tarkoittaen Allahin olevan ainoa jumallinen ykseys, mutta modernissa käytössä sillä viitataan myös yhtenäisyyteen muutamassa yhteiskunnallisessa merkityksessä. Yksi näistä on uskonnon harjoittamisen. Tämä tarkoittaa vaatimusta uskonelämän yhdenmukaistamiseen, ja sen voidaan jihadistisessa ajattelussa ymmärtää tarkoittavan myös niiden yhteiskuntien vastustamista, joita ei hallita sharian keinoin. Kolmantena doktriinina Brachman mainitsee käsitteen *taqfir*. Tällä tarkoitetaan yksilön tuomitsemista kerettiläiseksi tai vääräuskoiseksi. Termin käyttö on problemaattista myös jihadisteille itselleen, sillä valtaosa muslimeista ei hyväksy toisten muslimien julistamista ”epämuslimeiksi”. Viimeisenä Brachman mainitsee yhden keskeisimmistä jihadistisen liikehdinnän islamilaisista doktriineista. Tämä on *al-Wala wal-Bara*. Tällä sanaparilla tarkoitetaan kirjaimellisesti rakastamista ja vihaamista Jumalan vuoksi. Ensimmäinen sana, *al-Wala*, kääntyy uskollisuudeksi tai liittolaisuudeksi, ja *wal-Bara* tarkoittaa hylkäämistä

---

³⁰⁸ Cook, David: *Understanding Jihad*, University of California Press, Lontoo, Berkley ja Los Angeles, 2005, s. 35–48.

³⁰⁹ Katso esim. Brandon, James, Thornton, John: The sidewalks where terror breeds, *The Christian Science Monitor* 22. heinäkuu 2005. <http://www.csmonitor.com/2005/0722/p01s01-woeu.html>, 19.2.2015. Jutussa haastateltu Kahlid Kelly -nimellä esiintyvä irlantilainen mainitsee muutama päivä Lontoon pommi-iskujen jälkeen, ettei islamia missään nimessä voi pitää rauhan uskontona eikä jihad ole sisäistä kamppailua.

tai vastustamista. Jihadisteille tämä käsite toimii käytännössä maailmaa mustaksi ja valkoiseksi maalaavan kuvan doktrinaarisena perustana.³¹⁰

Jihadistinen liikehdintä minkä tahansa kumouksellisen liikkeen tavoin rakentuu vahvasti ideologiselle perustalle. Jihadistisen liikehdinnän ideologiset juuret pohjaavat ennen kaikkea radikaaliin islamin tulkintaan, joka sellaisenaan on historiallisesti nostanut päätään aina islamilaisen maailman alennustilojen tai yhteiskunnallisten myllerryksien vallitessa.³¹¹

Farhad Khosrokhavar pitää ilmiselvänä, että vaikka yleinen luulo on tulkita jihadistisen liikehdinnän rakentuvan epäkoherentin teoreettisen taustan varaan, löytyy islamilaiseen traditioon ja radikaaliin uskontulkintaan nojaavaa ideologista materiaalia kattavasti.³¹² Merkittäviä ajattelijoita löytyy monilta aikakausilta, mutta erityisesti Taqi-ud-deen Ahmad ibn Taymiyya näyttelee yhä keskeistä roolia monen jihadistisen ideologin lausumissa.³¹³ Tämä mongolivalloitusten aikaan 1200–1300-lukujen taitteessa elänyt uskonoppinut kuvaa maailmaa oikean ja väärän kautta. Hänen kirjallinen tuotantonsa keskittyi suurelta osaltaan valtioon ja hyvään hallintoon. Ibn Taymiyya kuitenkin korosti jokaisen henkilökohtaista velvollisuutta aseelliseen taisteluun islamilaisen maailman ollessa uhattuna.³¹⁴

Hänen tuotannostaan jihadistit löytävät myös perusteluja kumoukselliselle sodalle muslimihallitsijoita vastaan. Nämä perustelut Devin Springerin (et.al.) mielestä pohjaavat ibn Taymiyyan ajatukseen julistaa hallitsija vääräuskoiseksi, mikäli hän ei implementoinut sharia-kokoelmaa oikeusjärjestelmänsä pohjaksi.³¹⁵

---

³¹⁰ Brachman Jarret M.: *Global Jihadism – Theory and practice*, Routledge, New York/NY, 2009, s. 41–48. Pelkiksi sanoiksi doktriineja ei ole syytä mieltää. Gordon Hahn käsitteellistää näiden periaatteiden merkityksen tarkastellessaan Kaukasuksen emiraatin ideologista maisemaa. Hänen mukaansa aikaisemmin separatistista vastarintaa tehneet Kaukasuksen kumoukselliset organisaatiot ovat omaksuneet globaalin jihadistisen ideologian, joka rakentuu käsitteiden *tawhid* ja *takfir* varaan. Katso Hahn, Gordon M.: *The Caucasus Emirate Jihadists: The Security and Strategic Implications*, teoksessa *Russia's Homegrown Insurgency: Jihad In The North Caucasus*, toimittanut Stephen J. Blank, US Army War College, Strategic Studies Institute, 2012, s. 3–9.

³¹¹ Hegghammer, Thomas: haastattelu, 16.10.2014. Hegghammer näkee ongelmalliseksi esittää monesti läntisessä julkisessa keskustelussa kysymyksen ”miksi islamin usko synnyttää teorrormisia?” ja esittää, että kiinnostavampi kysymys onkin se, miksi radikaaliin tai kumoukselliseen toimintaan kannustava ja jihadin yksilöllistä velvollisuutta korostava aaterakenne nousee esiin islamilaisen maailman yhteiskunnallisten mullistusten aikana.

³¹² Khosrokhavar (2009), s. 18.

³¹³ Katso tästä tarkastelusta esimerkiksi: Heneghan, Tom: Muslim scholars recast Ibn Taymiyyah's fatwa on Jihad, <http://www.israinternational.com/component/content/article/42-rok-stories/318-muslim-scholars-recast-ibn-taymiyyahs-fatwa-on-jihad.html>, 13.4.2015.

³¹⁴ Taymiyyah, Taqi-ud-deen Ahmad Ibn: *The Religious and Moral Doctrine of Jihad: Governance according to Allah's Law in reforming both the ruler and his flock, and other Manifestos, Writings and Manuals of al-Qaeda, Hamas, and other Terrorists from Around the World and Throughout the Ages*, toimittanut Walter Laqueur, Reed Press, New York/NY, 2004, s. 391–339.

³¹⁵ Springer Devin R., Regens James L., Edger David N.: *Islamic radicalism and global jihad*, Georgetown University Press, Washington D.C., 2009, s. 28–29.

Ibn Taymiyyan tuotannon yksi kauaskantoisimpia julkilausumia on tulkinta jihadin merkityksestä islamin rakenteellisena elementtinä tai pilarina. Islamin usko lepää vertauskuvallisesti viiden pilarin päällä. Noilla pilareilla tarkoitetaan uskovan elämää määräävää viittä velvollisuutta. Sunnalaisilla muslimeilla velvollisuudet ovat:

- Uskontunnustus, jossa muslimi tunnustaa, ettei ole muuta jumalaa kuin Allah ja että Muhammed on hänen Profeettansa.
- Rukous, jonka liikesarjan aikana lausutaan Koraanin ensimmäinen suura. Muslimin tulee rukoilla viidesti päivässä tarkasti määritettyinä ajankohtina.
- Paasto, joka toteutetaan vuosittaisen paastokuukauden eli ramadanin aikana. Paaston aikana muslimien tulee välttää syömistä, juomista, tupakointia ja sukupuolista kanssakäyntiä aamunkoiton ja auringonlaskun välisenä aikana.
- Almuvero, joka maksetaan kerran vuodessa tarkkojen sääntöjen mukaan. Eri-laisesta omaisuudesta maksetaan erisuuruista almuveroa. Muslimin tulee alkaa maksaa almuveroa välittömästi mentyään naimisiin.
- Pyhiinvaellus, joka jokaisen muslimin tulisi suorittaa Mekkaan kerran elämänsä aikana islamilaisen ajanlaskun 12:n kuukauden toisella viikolla.³¹⁶

Ibn Taymiyya argumentoi, että jihad nousee näiden uskonnollisten velvoitteiden rinnalle vähintään yhtä merkittäväksi, ellei merkittävämmäksi kuin paasto, almuvero tai pyhiinvaellus. Vapaaehtoisista velvoitteista jihad onkin ibn Taymiyyalle kaikkein merkityksellisin uskonnollinen velvollisuus. Hänelle jihad edustaa pientä ja suurta, sisäistä ja ulkoista sotaa, siinä missä myös ultimaatista ja hengellistä ulottuvuutta uskonnollisena velvollisuutena uskovaisen itsensä vuoksi.³¹⁷

Julie Rajan esittää ibn Taymiyyan merkitystä tutkineiden Yossef Rapoportin ja Shahb Ahmadin argumentaatiota lainaten ibn Taymiyyan olevan merkittävä ideologi ja auktoriteetti moderneille islamistisille ja jihadisille liikkeille osaltaan siitä syystä, että hän kytki islamilaisen perimätiedon yhteiskunnalliseen elämään ja näyttäytyi omana aikanaan peräänantamattomana mongolimiehitysvallan vastustajana. Hänen kantansa sunnalaisista ainoina oikeina muslimeina on kantanut monien islamilaisen maailman uudistajien ajattelijoiden tuotantoon.³¹⁸

Laajasti islamilaisista vaikuttajista ja heidän tuotannostaan kirjoittanut Roy Jackson pitää ibn Taymiyyan kauaskantoista ja islamin puritaanisuutta korostavaa merkitystä yhä oleellisena fundamentalistiselle wahhabilaiselle liikkeelle.³¹⁹ Wahhabilainen islamin tulkinta tunnetaan parhaiten Saudi-Arabian valtioideologisena uskonoppina,

³¹⁶ Hämeen-Anttila (2004), s. 108–135.

³¹⁷ Taymiyyah (2004), s. 392–393.

³¹⁸ Rajan, Julie V.G.: *Al-Qaeda's Global Crisis – The Islamic State, Takfir, and the Genocide of Muslims*, Routledge, Lontoo ja New York, 2015, s. 67.

³¹⁹ Jackson, Roy: *Fifty Key Figures in Islam*, Routledge, Lontoo ja New York/NY, 2006, s. 127–128.

joka puritaanisena sunnalaisuuden suuntauksena edustaa erästä Lähi-idän radikaaleista islamin tulkinnosta. Saudi-Arabian perustaja Muhammed ibn Sau'd seurasi 1700-luvulla eläneen radikaalin oppineen Muhammed ibn abd al-Wahhabin opetuksia. Tämän voidaan katsoa osaltaan muokanneen poliittisen uskollisuuden uskonnolliseksi velvollisuudeksi.³²⁰

Al-Wahhabin keskeisiin opetuksiin kuului tarve puhdistaa islamilainen uskonelämä turhista vaikutteista, mystisyydestä ja kielikuvista.³²¹ Al-Wahhab oli myös tiettävästi ensimmäinen ajattelija, joka otti uudelleen käyttöön kharidziitien aiemmin käsitellyn termin takfir. Al-Wahhabin katsotaan vaikuttuneen suuresti juuri ibn Taymiyyan opetuksista, ja Koraanin kirjaimellinen tulkinta oli hänellekin keskeinen osa oppisisältöä. Al-Wahhab tietoisesti hylkäsi kaikki kolmannen islamilaisen ajanlaskun vuosisadan jälkeiset uskonnolliset opit ja tulkinnat kerettiläisinä ja tuhoamiselle alttiina väärauskoisuuden esiintyminä.³²² Erityisesti Koraanin kirjallisen tulkinnan suhteen al-Wahhabin ajattelusta on esitetty myös eriäviä mielipiteitä. Laajasti wahhabilaista islamintulkintaa tutkineen Natana DeLong-Basin mielestä al-Wahhab itse asiassa kritisoi Koraanin ulkoa opettelemisen kulttuuria ja vetosi siihen, että näin opin sisältö saattoi jäädä peittoon pelkän lainopillisen ja kirjaimellisen resitoinnin alle.³²³

Muhammed ibn abd al-Wahhab opetuksineen torjuttiin laajasti monessa islamilaisen maailman kolkassa elinaikanaan 1700-luvulla. Erityisen raskaan arvostelun kohteeksi hän joutui Egyptin arvostetussa al-Azharin yliopistossa. Modernismin torjuminen, muslimiperinteiden kieltäminen ja jihadin merkityksen korostaminen olivat aikalaisoppineille liikaa. Seuraava kehityskulku islamilaisen puritanismin parissa liittyi 1800-luvun alkupuolella islamilais-ajattelijoiden keskuudessa syntyneeseen käsitykseen modernismin ja islamin sovittamisesta keskenään. Syntyi islamin tulkinta, joka pitää sisällään poliittista islamia aatteena leimaavan sisäisen ristiriidan modernismin ja uskonperinteen kunnioittamisen, konservatiivisuuden ja kumouksellisuuden väleillä. Moderni salafilaisuus sai alkunsa. Aikaisemmille salafilaisille Euroopan korkea kehitystaso oli ihailun kohde ja maanosan yhteiskunnallista edistystä kunnioitettiin. Kolonialismin aikakautena haluttiin vastustaa kaikkea eurooppalaista vastauksena väärauskoisuudelle, joskin salafit halusivat hyödyntää eurooppalaisen teknisen osaamisen ja omaksua kehitykseen johtavat ajattelutavat säilyttäen samalla puhtaan islamin uskon.³²⁴

---

³²⁰ Shultz (2008), s. 56.

³²¹ Springer (ja muut, 2009), s. 30 ja Hajjar, Anas: haastattelu, 12.2.2015. Hajjar käyttää juuri sanaa ”puhdistaa” kuvatessaan wahhabilaisuudessa esiintyviä uudistustarpeita.

³²² Sama.

³²³ DeLong-Bas, Natana J.: *Wahhabi Islam – From Revival and Reform to Global Jihad*. Oxford University Press, New York/NY, 2004, s. 43.

³²⁴ Jackson (2006), s. 166. Kirjoittaja esittää, että salafilaisuus edusti uusislamilaista ja luonteeltaan reformaattista liikehdintää, joka aikalaistensa mielissä oli sokeasta Koraanin noudattamisesta vetäytymistä ja täten myös modernisaation hyödyntämistä. Katso myös: Jokinen ja Kullberg (2006), s. 46. Kirjoittajat käyttävät lähteenään saksalaistutkija Peter L. Münch-Heubnerin teosta *Islamismus, Neofundalismus und Panislamismus: Geschichte, theoretische und ideologische Grundlagen*. Teos on eurooppalaisittain merkittävä islamismin tutkimuskirjallisuudessa, ja se luo kattavan käsitteopohjan aiheesta.

Marshall Hodgson näkee 1800-luvun lopun merkittävimmäksi poliittisen islamin reformaattisen liikkeen teoreetikoksi Jamaluddin al-Afghanin, jonka oma painiskelu kumouksellisuuden ja konservatiivisuuden välissä synnytti kolonialismin aikaan mallin, jossa eurooppalaisesta kulttuurihegemoniasta otettaisiin sen mahdollistaneet tekniset seikat ja ne yhdistettäisiin puhtaaseen islamiin tavoitteena ohittaa länsi alueellisenä mahtina. Tähän ajatukseen yhdistyi al-Afghanin uusi malli tulkita pyhiä kirjoituksia eurooppalaisen kulttuuripiirin mahdollisuuksien hyödyntämiseksi. Salafilaisuuden poliittista suuntausta ja modernia islamilaista fundamentalismia onkin luonnehdittu usein vastauskonpuhdistukseksi modernismille.³²⁵

Salafilaisuus ei sellaisenaan ole suuntauksena tuntematon islamin historiassa ja kantaa perintönään pitkäaikaista puhtaan islamin tavoittelun kulttuuria. Suuntauksen nimi salafilaisuus tuleekin sanasta *salafī*, joka puolestaan johdetaan termistä *as-salaf as-salībīn*, joka tarkoittaa alkuaikojen hartaita uskovia eli Profeetta Muhammedin aikalaisia, joille islam itsessään oli puhdasta. Aiheen terminologiseen haasteellisuuteen viitaten ei salafilaisuutta tule suoraan rinnastaa jihadismiin. Tämä siksi, että jihadistisen aatteen kannattajat pitivät itseään monesti salafilaisina, mutta valtaosa salafilaisista islamia tunnustavista muslimeista ei kuitenkaan kannata väkivallan käyttöä uskonsa tulkinnassa tai levittämisessä.³²⁶

Salafilaisille ainoa todellinen islam on siis alkuperäinen ja uskonnon alkuaikojen tulkinta. Heidän mukaansa neljännen kalifin Alin kuolema, jolloin islam jakautui sunnalaiseen ja shiialaiseen uskontulkintaan, oli merkittävin käännekohta oikean islamin tulkinnan sumentumisessa. Tämä näkyy salafilaisessa uskonelämässä pyrkimyksenä tulkita Koraania ja perimätietoa, *haditbeja*, kirjaimellisesti tavoitteena päästä näin lähimmäs Profeetta Muhammedin aikaista islamia.

Wahhabilaisuus ja salafilaisuus erosivat aikanaan toisistaan. Wahhabismin torjuessa kaiken modernismin koetti salafilaisuus sovittaa islamin ja modernin maailmankatsomuksen toisiinsa. Tämän eron tuo esiin DeLong-Bas, joka pyrkii sijoittamaan al-Wahhabin ideologina ja uskonoppineena aatesisältönsä puolesta johonkin Rudolph Petersin lanseeraamista jihadia käsittelevistä islamilaisen ajattelun kategorioista. Petersin mukaan näitä ovat traditionalistis-klassisistiset, modernistiset ja fundamentalistiset jihadia käsittelevät filosofiatyypit. Vaikka al-Wahhabilla on DeLong-Bassin mielestä modernistien ajatuksia lähellä olevia tulkintoja, ei jihadia tarkasteltaessa hänen ajatteluaan saada tähän Petersin lokeroon.³²⁷ Petersin luonnehtimat modernistit ovat aatemaailmassaan lähimpinä salafilaisuutta.

---

³²⁵ Hodgson, Marshall: *The Venture of Islam – Conscience and History in a World Civilization*, University of Chicago Press, Chicago, 1974, s. 307–310.

³²⁶ Shultz (2008), s. 54.

³²⁷ DeLong-Bas (2004), s. 228.

Wahhabilaisuuden voidaan kuitenkin esimerkiksi Springerin (et.al.) mielestä katsoa merkittävästi vaikuttaneen salafilaiseen ajatteluun. Eräs suuntauksen tunnetuista ajattelijoina on Rashid Rida, joka ammensi suuresti wahhabilaisesta islamintulkinnasta. Hänen tuotannostaan löytyy muun muassa modernisoitu islamilainen termi *jahilyyah*. Tällä Rida viittaa esi-islamilaisiin aikoihin Arabian niemimaalla.³²⁸ Ansiokkaasti jihadin käsitettä analysoinut Davik Cook näkee Ridan ja tämän oppi-isän Muhammed Abduhin al-Afganin aikalaisina kontribuoineen salafilaiseen keskusteluun jihadin merkityksestä. He kiinnittivät huomionsa jihadin käsitteestä käytyyn aikalaiskeskusteluun ja pitivät puolustuksellisen ja hyökkäyksellisen jihadin erottamista toisistaan teennäisenä. Vedoten aitosalafilaiseen henkeen, Profeetta Muhammedin elinaikaan sekä perimätiedon merkitykseen Rida argumentoi, että sota oli tuolloin normaali asiointi ja näin islamin puolustamista ei voitu jakaa doktrinaarisesti hyökkäykseen tai puolustukseen.³²⁹

Rida kuului al-Afganin ja kolmannen ajattelijan Muhammed Abduhin kanssa Abduhin muodostamaan modernistiseen *salafyyah*-liikkeeseen, jonka nimi juontuu etymologisesti sanoista hartaat esi-isät yhdistäen näin modernia kehitystä ja ensimmäisten muslimisukupolvien aikaista islamia yhdeksi yhteiskunnalliseksi liikehdinnäksi. Roy Jackson luonnehtiikin esimerkiksi Abduhia enemmän yhteiskunnalliseksi aktivistiksi ja radikaaliksi kuin uskonnolliseksi uudistajaksi.³³⁰

Ajan saatossa on salafilaisuuden ja wahhabilaisen islamin välillä löydettävä eräs selkeä ja keskeinen yhtymäkohta. Selkeästi ja fundamentalistisesti islamia uustulkitsevina suuntauksina ne hylkäävät kaikki konservatiiviset ja osaltaan perinteisiin nojaavat islamin tulkinnat. Wahhabilaisuuden ja salafilaisuuden lähentyminen aatemaailmoina ja ideologioina on näkynyt myös modernissa julkisessa keskustelussa. Stout (et.al.) esittääkin, etteivät wahhabilaista islamintulkintaa harjoittavat halua kutsua itseään wahhabilaisiksi, sillä he katsovat tämän leimaavan itsensä jonkin islamilaisen koulukunnan jäseniksi. Heille tämä sellaisenaan on kerettiläistä, sillä he eivät katso, että islamissa tulisi olla mitään muuta kuin yksi tulkinta.³³¹

Paul Jabberin mukaan mukaan maailman salafilaiset ovat karkeasti jaettavissa kolmeen koulukuntaan: traditionalisteihin, aktivisti-uudistajiin ja jihadisteihin. Tradionalistit edustavat uskonelämään panostavia ja poliittisesti hiljaisia yksilöitä sekä salafi-

---

³²⁸ Springer (ja muut, 2009), s. 31.

³²⁹ Cook (2005), s. 94–97.

³³⁰ Jackson (2006), s. 172–180.

³³¹ Stout, Mark E., Huckabey, Jessica M., Schindler, John R., Lacey, Jim: *The Terrorist Perspectives Project – Strategic and Operational Views of al-Qaida and Associated Movements*, Naval Institute Press, Annapolis/MD, 2008, s. 3–4. Katso myös Allen, Charles: *God's Terrorists – The Wahhabi Cult and the Hidden Roots of Modern Jihad*, Da Capo Press, Philadelphia/PA, 2006, s. 20. Brittiläinen populäärihistorioitsija Allen esittää hieman kyseenalaisesti ja viittaamatta kenenkään lausuntoihin, että wahhabilaisuuden puolustajien ja ymmärtäjien joukkoon mahtuu myös vakavasti otettavia akateemikkoja, jotka pitävät wahhabilaisuutta korkeintaan Saudi-Arabian poliittiseen elämään liitoksissa olevana puritaanisena islamilaisen liikkeenä, mutta että sillä ei ole merkittävää vaikutusta globaalin jihadismin merkittävien johtajien, ideologioiden tai strategien ajatteluun.

laisuuteen taipuvaisia uskonoppineita ja imaameja. Aktivistiuudistajia Jabber luonnehtii lyhykäisyydessään avoimesti maallistuneita muslimihallintoja kritisoiviksi yksilöiksi. Jihadistit eroavat edellisistä valmiudessaan käyttää väkivaltaa ja sen merkityksen korostajina.³³² Lähes identtisesti Jabberin jakoon salafisteista yhtyy arvostettu alan tutkija Quintan Wiktorowicz. Hänen mukaansa salafilaiset on jaettavissa puritanisteihin, politistisiin salafilaisiin ja jihadisteihin.³³³ Teologiselta kannalta salafilaisuus jakautuu neljään uskonnolliseen koulukuntaan, joita ovat hanbali, hanafi, maliki ja shafii. Näistä ensimmäistä pidetään merkityksellisimpänä salafilaisuuteen vaikuttavista koulukunnista osaltaan sen tiukan ja konservatiivisen islamin tulkinnan ansiosta.³³⁴

Reuven Baz identifioi yhdeksi merkittävimmistä modernistisen poliittisen islamin, salafilaisuuden ja jihadismin ideologisista kehityskuluista muslimiveljeskunnan synnyn Egyptissä.³³⁵ Sitä voidaan hyvällä syyllä pitää ensimmäisenä varsinaisena poliittisena islamin mobilisoimana ei-valtiollisena järjestönä. Saudien muokattua wahhabilaisesta islamista konservatiivisen tulkintansa muodostui muslimiveljistä voima, joka pyrki liittämään poliittista islamia ja salafilaista islamintulkintaa yhteiskunnalliseen elämään.

Aini Linjakumpu esittää, että Hassan al-Bannan vuonna 1928 perustama järjestö konkretisoi Egyptin historiallisen merkityksen poliittisen islamilaisen liikehdinnän merkkimaana. Linjakumpu mainitsee myös Egyptin myrskyisän modernin historian olevan merkittävä tekijä veljeskunnalle itselleen. Se on kokenut voimakkaita nousuja laskukausia, mutta säilynyt siitä huolimatta merkittävänä poliittisena voimana. Muslimiveljeskunnan synty salafilaisuuden kehittämisen aikaan ja monien merkittävien modernistien tuotannon kultakautena on ymmärrettävä historiallinen tapahtuma, jossa aitoa ja puhdasta islamia yritettiin siirtää yhteiskunnalliseen elämään.³³⁶

Al-Banna itsessään on eräs modernin islamilaisen maailman historian mielenkiintoisimmista ja erikoisimmista hahmoista. Konservatiivisesta muslimiperheestä kotoisin ollut nuorukainen perusti yhteiskunnallisia uudistuksia ajavan Muslimiveljeskunnan ollessaan ainoastaan 22-vuotias.³³⁷ Al-Bannan merkitys poliittiselle islamille ja sitä myöten jihadismille konkretisoituu juuri Muslimiveljeskunnan merkitykseen. Veljeskunta perustettiin sosiaaliseksi ja uskonnolliseksi organisaatioksi tavoitteenaan puhdasta ja alkuperäisen islamintulkinnan elvyttäminen.³³⁸ Se kuitenkin alkoi vuodesta

---

³³² Jabber, Paul: The Middle East in Transition Social, Ethnic & Religious Challenges to the Current Regional Order and Implications for Global Energy, Presentation to the Anthem Financial Club 12 November 2014, http://anthemfc.com/sites/default/files/documents/Anthem%20Financial%20Club_12%20Nov%202014.pdf, 23.2.2015.

³³³ Wiktorowicz, Quintan: Anatomy of the Salafi Movement, Taylor&Francis Online, Studies in *Conflict and Terrorism*, Volume 29, May-June, 2006, s. 207–239.

³³⁴ Shultz (2008), s. 54.

³³⁵ Paz, Reuven: Debates within the Family: Jihadi-Salafi Debates on Strategy, Takfir, Extremism, Suicide Bombings, and the sense of the Apocalypse, teoksessa *Global Salafism: Islam's New Religious Movement*, toimittanut Meijer, Hurst & Company, Lontoo, 2009, s. 269–270.

³³⁶ Linjakumpu, Aini: *Political Islam in the Global World*, Ithaca Press, Reading, 2008, s. 60–61.

³³⁷ Cook (2005), s. 97.

³³⁸ Sama.

1936 alkaen aktiivisesti vastustaa Egyptin brittiläistä hallintoa. Jihadistisen liikehdinnän kehittymisen kannalta juuri Muslimiveljeskuntaa voikin pitää modernin historian ensimmäisenä islamilaisen maailman merkittävänä ei-valtiollisena ja kumouksellisena toimijana.

Veljeskuntaa vastaan suunnatut valtiolliset toimet Egyptissä alkoivat ensimmäisen Israelia vastaan käydyn sodan jälkeen, kun sen jäsenistöä pidätettiin ja organisaatio hajotettiin seurauksena Egyptin pääministerin Mahmud Fahmi Nokrashin murhasta vuonna 1948. Muslimiveljeskunta tuki alun perin vuoden 1952 vallankumousta, mutta muslimiveljen Abdul Munim Abdul Raufin yritettyä Gamal abdel Nasserin murhaa vuonna 1954 järjestö kiellettiin Egyptissä ja sen jäsenistöä pidätettiin laajoissa ratsioissa.³³⁹ Vuonna 1963 Nasser laillisti jälleen Muslimiveljeskunnan toiminnan ja vapautti vangitut jäsenet. Anwar Sadatin seurattua Nasseria Egyptin johon hän hankki veljeskunnan tuen lupaamalla sharian saattamista käyttöön.³⁴⁰ Vuoden 1979 rauhan sopimus Israelin kanssa ja yhteiskunnan islamisoimatta jättäminen sai Muslimiveljeskunnan vetämään tukensa Sadatin hallinnolta.³⁴¹

Springer (et.al.) pitää Muslimiveljeskunnan alkutaivalta huomattavasti yleistä tulkin-
taa radikaalimpana. Hän kanssakirjoittajiensa kera esittää, että al-Banna käsitti väki-
vallan käytön olevan oikeutettua ei-islamilaista ja islamilaista maita hallitsevia siirto-
maavaltoja vastaan. Näin siitäkin huolimatta, että Al-Banna edusti poliittisessa akti-
vismissaan enemmän anti-kolonialistia kuin vallankumouksellista. Uskonnollis-
ideologisessa ajattelussaan al-Banna oli kaikesta huolimatta salafilainen reformisti,
joka toki uskoi koululaitoksen, sosiaalihuoltojärjestelmien ja muiden yhteiskunnallisten
uudistusten kehittämiseen, mutta aivan samoin vaati muslimeja palaamaan ai-
toon ja alkuperäiseen islamiin. Springer (et.al.) pohjaavatkin väitteensä siihen, että
poliittisten uudistusten tiellä Muslimiveljeskunta mobilisoi myös puolisoitaallisia
yksiköitä tavoitteenaan mahdollinen aseellinen vallankaappaus. Al-Bannan salamur-
haan vuonna 1948 asti veljeskunnan jäsenmäärä oli voimakkaassa kasvussa ollen
tuolloin noin 70 000. Jäsenmäärä jatkoi kehittymistään ollen satojentuhansien suu-
ruinen ennen vuotta 1960.³⁴²

Gilles Kepel selittää Muslimiveljeskunnan jäsenmäärän kasvua ja suosiota myös
Egyptin sosiaalisten olosuhteiden kehityksellä. Tähän liittyy maailmansotien väliselle
ajalle sijoittuva alemman keskiluokan koulutustason nousu. Sen edustajat tulkitsivat
maailmaa paljolti uskonnollisen viitekehyksen kautta. Al-Banna aateveljiensä kanssa

---

³³⁹ Shultz (2008), s. 58.

³⁴⁰ Sama. Edellisessä kappaleessa mainittu Nasserin salamurhayritys on osaltaan seurausta Muslimiveljeskun-
nan pettymyksestä sharia-lain voimaansaattamisen tehostomuksesta ja nasserilaisen politiikan voimakkaasta
sekularistisesta luonteesta.

³⁴¹ Cook, Steven A.: *The Struggle for Egypt – From Nasser to Tahrir Square*, Oxford University Press, New
York/NY, 2012, 152. Cook osoittaa argumenttinsa Muslimiveljeskunnan julkaisun Da'wan uutisoimien kautta,
jossa organisaatio vaati palaamaan sotilaallisiin keinoihin Israelin suhteen ja oli äärimmäisen huolissaan mai-
den välisen rauhansopimuksen Egyptin yhteiskunnan islamilaiselle luonteelle aiheuttavasta uhasta.

³⁴² Springer (ja muut, 2009), s. 31–32.

kykeni vaikuttamaan juuri tähän suureen egyptiläiseen väestön osaan tarjoamalla oman uskonnollis-ideologisen katsomuksensa kautta islamilaisen modernisaation, joka yhdisti yhteiskunnan, hallinnon, uskonnollisen elämän ja kulttuuriset piirteet. Muslimiveljeskunnan ideologia edusti siis kannattajalleen totaalista identiteettirakennetta yksilöllisestä yhteiskunnalliseen.³⁴³

Kuten Mark Juergensmeyer esittää, liittyy muslimiveljeskuntaan sen kansalaisjärjestömaisyydestä huolimatta piirteitä, jotka muodostivat Egyptistä jihadismin aatteellisen syntykodin.³⁴⁴ Toisaalta kyseisestä liikkeestä on muodostunut juuri jihadistisen aatemaailman haastaja islamilaista yhteiskuntaa ajavien piirien joukossa. Vaikka Muslimiveljeskuntaa voidaankin hyvällä syyllä pitää ensimmäisenä modernin historian poliittista islamia ajavana ei-valtiollisena järjestönä, kumouksellisena organisaationa ja salafilaisena uskonpuhdistusliikkeenä, muistuttaa esimerkiksi Mark Lync, että organisaatio on vuosikymmeniä toiminut merkittävänä vastavoimana jihadistiselle liikehdinnälle islamilaisessa maailmassa. Hän rakentaa argumenttinsa yhtäältä järjestön tunnustaman salafilaiseen islamin tunnustukseen ja toisaalta siihen, että Muslimiveljeskunta on aktiivisesti asettunut vastustamaan esimerkiksi al-Qaidan toimia ja vaikutusta. Lyncin mukaan siis vaikutusympäristö ja yleisö Muslimiveljeskunnalla ja globaalilla jihadistisella liikehdinnällä on samankaltainen. Veljeskunta on myös joutunut globaaliin jihadistiseen liikehdintään sidoksissa olevien ryhmittymien hampaisiin demokratiakehitykseen eri maissa osaaottavana löyhänä paikallisorganisaatioiden verkostona. Jihadistiset ryhmät näkevät Muslimiveljeskunnan toiminnan vääreuskoinena. Jihadistit rakentavat argumenttinsa väitteeseen, jonka mukaan parlamentaariseen vaikuttamiseen mukaan mentyyään Muslimiveljeskunta on luopunut aseellisesta kumouksellisesta jihadista islamilaisen valtion saavuttamiseksi.³⁴⁵

Fawad Khosrokhavar pitää edellä esitetyn mukaisesti jihadistisen liikehdinnän ideologisen perinteen syntyä viisiportaaisena lineaarisena jatkumona. Ensimmäisellä portaalla olivat islamin uskonnollinen hajaannus, toisella keskiaikaisten Profeetan ajan islamiin palaamista vaativien ajattelijoiden perintö, kolmannella portaalla salafilaisuuden synnyttänyt modernististen ajattelijoiden tuotanto ja neljännellä portaalla Hassan al-Bannan lisäksi Abdul ala Mawdudin ja Sayyd Qutbin sekä ajatollah Khomeinin ideologinen perintö. Viidennellä portaalla taas seisovat älyllisen perintönsä kanssa seisovat Khosrokhavarin jaon mukaisesti jihadistiset ajattelijat, joiden sanomaan palataan myöhemmin.³⁴⁶

---

³⁴³ Kepel, Gilles: *Jihad – The Trail of Political Islam*, The Belknap Press of Harvard University Press, käännöns Anthony F. Roberts Cambridge/MA, 2002, s. 28.

³⁴⁴ Juergensmeyer, Mark: *Global Rebellion – Religious Challenges to the Secular State, From Christian Militias to al-Qaeda*, University of California Press, Berkeley, Los Angeles ja Lontoo, 2008, s. 42.

³⁴⁵ Lynch, Marc: Islam divided between jihad and the Muslim Brotherhood, teoksessa *Fault Lines In Global Jihad – Organizational, strategic, and ideological fissures*, toimittaneet Assaf Moghadam ja Brian Fishman, Routledge, Taylor&Francis Group, Lontoo ja New York/NY, 2011, s. 161–163.

³⁴⁶ Khosrokhavar (2009), s. 19–20.

Hassan al-Bannan aikalainen Abdul ala Mawdudi edustaa vallankumouksellisen ajattelun yhdistymistä salafilaiseen uskontulkintaan. Vaikka Cookin mukaan Mawdudin tuotanto jihadin käsitteen suhteen omaa silottelevia piirteitä on tämän modernin Pakistanin ja Intian alueella vaikuttaneen ajattelijan tuotannon merkitys suuri jihadistisen liikkeen ideologiarakenteelle.³⁴⁷

Merkittävin Mawdudin ajatus liittyy islamin asemaan maailmassa ja sen merkityksellistämisen keinoihin. Hän esitti Lahoressa vuonna 1939 pitämässään puheessa, että islamin tavoite on aikaansaada maailmanlaajuinen vallankumous. Tähän oli Mawdudin mukaan tarkoituksenmukaista pyrkiä tekemällä alueellisia vallankumouksia ja lopulta yhdistää nämä islamilaisesti hallitut maa-alueet yhdeksi suureksi islamilaiseksi yhteisöksi. Tämän hän katsoi välttämättömäksi, sillä ”*totuus ei ollut rajattavissa maantieteellisillä rajoilla.*”³⁴⁸

Silmiinpistävää Mawdudin puheessa on hänen käyttämänsä terminologia, joka viittaa voimakkaasti edellisessä luvussa käsiteltyyn sosialistiseen vallankumousajatteluun. Hän esimerkiksi viittaa islaminuskoon puhumalla Islamilaisesta puolueesta ja puhuu muslimi-identiteetistä ideologiana. Merkittävämpää jihadistisen liikehdinnän kannalta hänen ajattelussaan on kuitenkin jihadismin käsite.³⁴⁹ Tämän käsityksen on David Cook ymmärtänyt väärin, sillä hän näkee sen olevan vain apologettista sanataiturointia yritettäessä peittää todellista kantaa jihadin luonteesta.³⁵⁰ Mawdudi esittää jihadin olevan sekä puolustuksellista että hyökkäyksellistä. Mawdudi ei halua kätkeä omaa kantaansa jihadin luonteesta, vaan viittaa jihadilla kumoukselliseen sodankäyntiin, jota ei hänen mielestään voi pitää joko hyökkäyksellisenä tai puolustuksellisenä, sillä nämä termit on varattu valtioiden välisiin sotiin. Islamilaisen puolueen yhdistyessä maailmanlaajuiseksi kumoukselliseksi voimaksi on sen käymä aseellinen taistelu ideologioiden kohtaamista ja vallankumouksen väline.³⁵¹

Mawdudin lisäksi kukaan ajattelijakaan ei ole elinaikanaan vaikuttanut jihadistisen ideologian niin paljon kuin Sayyid Qutb. Konservatiiviseen ja syvän uskonnolliseen perheeseen vuonna 1906 syntynyt Qutb oli ideologi, joka on innoittanut jihadisteja sukupolvi toisensa jälkeen. Vuonna 1966 Egyptissä hirttotuomion kärsinyt Qutb sai tuomionsa johtuen toistuvista saarnoistaan ja julkilausumistaan Gamal abdel Nasseirin hallintoa vastaan. Qutbille islam ei ollut monien uskontulkintojen tavoin kokonaisuus, vaan jumalallinen ohjenuora. Qutb ei kuitenkaan John Calvertin mukaan ollut radikaali ajattelijakaan poliittisesta heräämisestään saakka, vaan kuului Mus-

---

³⁴⁷ Cook (2005), s. 99–102.

³⁴⁸ Mawdudi, Syed Abdul Ala: Jihad in Islam, teoksessa *Voices of Terror – Manifestos, Writings and Manuals of al-Qaeda, Hamas, and other Terrorists from Around the World and Throughout the Ages*, toimittanut Walter Laqueur, Reed Press, New York/NY, 2004, s. 398–400. Artikkelin laadittiin puheen perusteella, jonka Mawdudi piti Lahoren kaupungintalolla 13. toukokuuta 1939.

³⁴⁹ Sama.

³⁵⁰ Cook (2005), s. 99–102.

³⁵¹ Mawdudi (1939), s. 400.

limiveljeskuntaan radikalisoituen 1950-luvulla paljolti Egyptin hallinnon organisaatiota kohtaan suuntaamien vastatoimien vuoksi.³⁵²

Qutbin radikalisaatio rakentui osaltaan Hassan al-Bannan argumentoiman ulkoisen vihollisen uhalta suojautumiseen, mutta merkittävämmän hänen ajattelussaan hyökäyksen kohteena olivat maallistuneet islamilaisia maita johtavat hallinnot.³⁵³ Qutbille pyhä sota edusti välinettä näiden yhteiskuntien kumoukselliseen muutokseen. Mikäli väärauskoiset yhteiskunnat eivät hyväksyneet islamilaista lakia ja nostaneet uskonnollista elämää korkeimmaksi auktoriteetiksi, oli Qutbin mukaan muslimien velvollisuutena tuollaisten yhteiskuntien tuhoaminen. Ne olivat esteitä universaalinvapauden tiellä.³⁵⁴

Qutb kannusti seuraajiaan ikuiseseen jihadiin, jotta maailmasta tuhottaisiin epäoikeudenmukaisuus, tehtäisiin ihmisistä ainoan Jumalan palvelijoita ja tuotaisiin heidät takaisin Jumalan piiriin pois muiden palvontojen parista. Qutbin mielestä jihad ei ollut millään muotoa rajoittunutta sotaa, ei uskonoppineiden koordinoimaa toimintaa eikä yhteiskunnallista aktivismia. Jihad oli hänen mielestään perustavanlaatuista islamin uskon harjoittamista.³⁵⁵ Qutbin ajattelussa jihadin merkitys olikin ikuisessa taistelussa islamin vuoksi, sen puolustamiseksi ja sen elinpiiriin laajennuttamiseksi. Jihadia tuli käydä siis peruseriaatteiltaan islamin vuoksi. Qutbin filosofisen lähestymistavan jihadiin voidaan katsoa tarkoittavan sotimista niin kauan, että ”*maanpiiri on hyväksynyt Allahin vallan ja alistunut Hänen lakiinsa.*”³⁵⁶

Qutbin mukaan jihadia ja väkivallan käyttöä johtamaan tulisi muodostaa esitaistelijoiden kaarti, joka olisi organisoitu alkuperäisten muslimien mallin mukaisesti. Heidän tulisi erottaa itsensä täysin jahiliyyahista eli välinpitämättömyydestä Jumalan valtaa kohtaan.³⁵⁷ Toinen merkittävä ohjaava tekijä on Koraanin käyttö käskyteoksena, eikä niinkään tulkinnallisena elämänohjeiden kokoelmana. Qutb puhdasta islamia kaipaavana esittikin, että Profeetan aikalaiset eivät tarvitseet ohjenuorakseen muuta kuin Koraanin. Kirjan määräykset ohjenuorinaan tämä esitaistelijoiden kaarti Qutbin ideologiassa käy taistelua jahiliyyahia ja kaikkea sen edustamaa vastaan.³⁵⁸

---

³⁵² Calvert, John: *Sayyid Qutb and the Origins of Radical Islamism*, Columbia University Press, New York/NY, 2010, s. 1–2.

³⁵³ Sama.

³⁵⁴ Sageman, Marc: *Understanding Terror Networks*, University of Pennsylvania Press, Philadelphia, 2004, s. 13.

³⁵⁵ Gerges (2009) s. 4–5.

³⁵⁶ Qutb Sayyid: *Milestones (Ma'alim fi'l-tareeq)*, Maktabah Booksellers and Publishers, Birmingham, 2006, s. 64–67. Alkuperäinen arabiankielinen teos on vuodelta 1964.

³⁵⁷ Shultz (2008), s. 56, tässä kirjoittaja viittaa termiin, jota Muhammed Ibn Abd al-Wahhab käytti kuvatessaan muslimihallintojen vieraantumista oikeasta islamista. Termin alkuperä juontaa Profeetta Muhammedin aikaan ja sitä käytettiin arabeista, jotka eivät olleet kääntyneet islamiin, vaan elivät vieraantuneina Jumalasta.

³⁵⁸ Qutb (2006), s. 6–7.

Toinen Qutbin lanseeraama jihadismin käsitteistöä muokannut tekijä oli takfir-käsitteen modernisointi. Qutbin takfir-mallia on tulkittu laajasti ja sovellettu erityisesti algerialaisten jihadistien parissa.³⁵⁹ Siinä missä termin käyttö on erittäin haastavaa ja vaatii taakseen tunnustetun uskonnollisen auktoriteetin perinteisessä islamilaisessa ajattelussa, edustaa Qutbin ajattelu käsitteen käytön kynnyksen madaltamista ja sen leimakirveeksi ottamista myös tilanteissa, joissa jihadistiset liikkeet kilpailevat alueellisesta vaikutusvallasta

Qutbin laajasta tuotannosta merkittävimpinä pidetään kahta jihadistista ideologiaa määrittänyttä teosta: *Milestones* ja *In the Shades of the Quran*. Näistä ensin mainittu edustaa Daniel Benjaminille ja Steven Simonille ”yhtä merkittävimmistä arabiakielisistä teoksista viimeiseen puoleen vuosisataan.”³⁶⁰ Professori Ahmad Moussalille kyseinen teos edustaa myös jihadistisen liikehdinnän ideologista kivijalkaa. Hänen mielestään juuri tämä teos on määrittänyt ”qutbilaisuuden” ytimen luodessaan teoreettisen pohjan liikehdinnän ideologialle.³⁶¹

Qutb on myös henkilöahmona eräs mielenkiintoisimmista jihadismin kehityskaarta ajatellen. Hän riitautui jo nuorena uskonnollista opetetusta tarjonneiden imaamien ja heidän opetusmenetelmiensä kanssa ja muutti Kairoon saadakseen eurooppalaistyylistä opetusta brittiläisissä opinahjoissa vuosina 1929–1933. Vuodet 1948–1950 Qutb vietti Yhdysvalloissa opiskellen sikäläistä opetusjärjestelmää. Tällainen toiminta on leimaa-antavaa koko jihadistiselle liikkeelle, sillä suuri osa sen jäsenistä pyrki hyödyntämään läntisen maailman teknologista kehitystä, mutta Qutbin tavoin suhtautuu sen arvomaailmaan erittäin kriittisesti. Tämä ilmenee osaltaan Qutbin tapauksessa hänen julkaisemassaan ja englanniksi käännettyssä artikkelissa *The America that I Have Seen*. Tässä matkalla takaisin Egyptiin kirjoittamassaan artikkelissa Qutb arvostelee raskaasti muun muassa yhdysvaltalaisen kulttuurin materialismia, yksilöllisiä vapauksia, taloudellista järjestelmää, rasismia, ystävyysuhteiden pinnallisuutta sekä erityisesti ”eläimellistä” sukupuolten välistä sekoittamista, jota tapahtui myös kirkoissa.³⁶² Qutbille islam ei ollut pelkästään uskonto tai hengellisyyden toteuttamisen muoto, vaan kokonainen sosiaalinen järjestelmä. Samoin pyhä sota ei edustanut hänelle, eikä hänen viestistään inspiroituneille jälkipolville, sisäisen hengellisyyden kilvoittelun muotoa, vaan lopullista taistelua hyvän ja pahan välillä, eräänlaista manikealaista³⁶³ kahden osapuolen viimeistä kohtaamista.³⁶⁴

---

³⁵⁹ Cook (2005), s.139 ja The Amman Message/summary, 2004, <http://ammanmessage.com/>, 2.12.2011. Katso myös: Wiktorowicz (2006), s.209. *Takfir*-käsite on kiistanalainen myös salafistien parissa. Haasteellista termin tulkinnassa on varsinkin muslimihallintojen ja -hallitsijoiden leimaaminen väärauskoiseksi.

³⁶⁰ Benjamin, Daniel ja Simon, Steven: *The Age of Sacred Terror – Radical Islam's War Against America*, Random House, New York, 2002, s. 63.

³⁶¹ Moussali, Ahmad, S.: *Radical Islamic Fundamentalism: the Ideological and Political Discourse of Sayyid Qutb*, American University of Beirut Press, 1993. Termillä *qutbilaisuus* Moussali viittaa yhtäältä Sayed Qutbin sanomasta vakuuttuneiden muodostamaan ideologiseen liikkeeseen ja toisaalta myös jihadistisen liikehdintään, josta yleisesti näkee käytettävän merkittävimmän ideologinsa nimeen viittaavaa muunnosta.

³⁶² Benjamin ja Simon (2002), s. 63.

³⁶³ Termillä ”manikealainen” luonnehditaan hyvän ja pahan välistä taistelua. Tämä adjektiivi juontaa etymologiset juurensa 200-luvulla Persian alueella eläneeseen Profeetta Maniin, jonka profetioiden ja opetusten ympä-

Tämän asetelman voi hyvin nähdä Angel Rabasan (et.al.) mielestä lyöneen ideologisen leimansa juuri al-qaidalaiseen maailmankuvaan.³⁶⁵ Al-Qaidan merkittävimmäksi ideologiksi profiloitunut ja Osama bin Ladenin surmaamisen jälkeen johtajaksi noussut egyptiläinen Ayman al-Zawahiri kuvaa syyskuun 11. päivän terrori-iskun jälkeen julkaistuissa muistelmissaan Qutbin ajatusta Jumalan yksinvaltiudesta yhdistettynä ideologin traagiseen kuolemaan kriittisenä ensimmäisenä jihadistisen liikkeen alkuun panevana kipinä.³⁶⁶ Hän on lausunut kuvaavasti Qutbin ideologisesta merkityksestä jihadistiselle liikehdinnälle: *”Qutbin viesti rakentuu edelleen Jumalan ykseyden ja hänen tiellään kulkemisen varaan. Viesti nostatti koko islamilaisen vallankumouksen vihollisia vastaan, olivatpa nämä sitten koti- tai ulkomailla. Vallankumous uudistuu jatkuvasti, päivä toisensa jälkeen.”*³⁶⁷

Al-Zawahiri tunnustaa Qutbin aseman merkittävimpänä jihadismin liikkeellepanevista ideologeista korostaen hänen merkitystään liikehdinnän viholliskuvien muokkaajana. Tässä yhteydessä al-Zawahiri mainitsee Qutbin osoittaneen nuorille jihadisteille, että läheinen vihollinen maallistuneiden muslimihallitusten muodossa on yhtä vaarallinen, ellei vaarallisempi, kuin ulkoinen vääräuskoinen vihollinen. Tämä siitä syystä, että maallistuneet ja Jumalan yksinvaltiuden hylänneet hallinnot toimivat ulkoisen vääräuskoisen vihollisen käskyläisinä islamilaisessa maailmassa.³⁶⁸

Al-Zawahirin paradoksaalista lausuntoa maailman johtavan transnationalistisen jihadistisen liikkeen pääideologina korjaa lausahdus hänen muistelmissaan, jossa hän osoittaa olevan mahdotonta nykyisessä tilanteessa keskittyä pelkästään läheiseen viholliseen. Hän argumentoikin, että taistelun käyminen islamiin aggressiivisesti suhtautuvaa Yhdysvaltoja vastaan on vallitsevassa tilanteessa välttämätöntä tavoitteen saavuttamiseksi.³⁶⁹

Sayyid Qutbin merkitystä jihadistisen liikkeen alkuun panevana ideologina kuvaa jihadistien itsensä esittämä ideologian muodostamisen merkitys. Heidän mukaansa Qutb tarjosi tien eteenpäin. Hänen viimeiseksi jäänyt teoksensa *Milestones* ymmärretään edelleen kirjana, jonka jokainen radikaali islamisti lukee ja joka kuuluu jokaisen jihadistin perusoppimäärään. Teoksen ratkaiseva merkitys onkin sen suorasukaisuudessa tarjotessaan selitettynä sen arvomaailman, joka jihadisteilla itsellään on valmiiksi omaksuttuna. Merkittävän Qutbin työstä ja ideologisesta panoksesta tekee myös hänen kuolemansa. Hirttotuomio maallistuneen muslimihallinnon käsissä ja

---

rille ensimmäisellä vuosituhanella tämä maailman hyvänä ja pahana näkemä dualistinen uskonto rakentui. Lisää manikealaisuudesta katso esim. <http://www.gnosis.fi/historia/manikealaisuus/> ja http://www.helsinki.fi/teol/pro/gnosti/myohempia/kadonnut_maailmanuskonto.htm, 26.9.2015.

³⁶⁴ Shultz (2008), s. 62.

³⁶⁵ Rabasa (ja muut, 2006), s. 10–11.

³⁶⁶ Gerges (2009), s. 5.

³⁶⁷ Calvert (2010), s. 7.

³⁶⁸ Gerges (2009), s. 6.

³⁶⁹ Al-Zawahiri, Ayman: Knights Under the Prophets Banner, teoksessa Mansfield, Laura: *His Own Words – A translation of the Writings of Dr. Ayman al Zawahiri*, TLG Publications, USA, 2006, s. 21.

sitä edeltänyt vankeusaika tekee hänestä elämää suuremman *shahidin* – marttyyriin, joka hirttotuomion saadessaan julisti ”...viisitoista vuotta *jihadia käytyäni minulle myönnettään tämä marttyyrius*”³⁷⁰. Qutb on jihadistisista ajatteliijoista juuri se, joka popularisoi ajatuksen henkilökohtaisesta vastuusta jahiliyyahin vaikutuksen vastustamiseksi niin valtionhallinnollisessa kuin sosiaalisessakin mielessä.

Qutbin mukaan jihadistinen vastarinta maallistunutta hallintoa ja elämäntapaa vastaan on itsessään tavoitteellinen tila. Kuitenkin kaikkia jihadisteja yhdistää yhtenäisen islamilaisen kalifaatin muodostaminen toimivatpa he sitten läheistä (uskonnolliset nationalistit) tai kaukaista (globaalit jihadistit) vihollista vastaan. Tuo jihadistisen liikkeen poliittiseksi tavoitteeksi esitetty valtiollinen kokonaisuus on tarkoitus ulottaa suurimmissa haaveissa kattamaan koko islamilainen maailma aina Marokon länsirannikolta kaukaisimmille Indonesian saarille. Kalifaatilla tarkoitetaan tarkemmin samanmielisten emiraattien yhteenliittymää, joka kuitenkin ei välttämättä ole organisoitu yhden yhteisen johdon tai johtajan alle. Näiden, aina kaupungeista valtion kokoiisiin emiraatteihin, oletetaan kommunikoivan keskenään taatakseen poliittista, logistista, taloudellista ja sotilaallista tukea toisilleen uusien emiraattien muodostamiseksi. Tie tällaisen kalifaatin muodostamiseen eroaa uskonnollisten nationalistien ja globaalien jihadistien välillä merkittävästi. Läheistä vihollista vastaan taistelevat jihadistit haluavat kumota kulloistakin valtiollista aluetta hallinnoivan maallistuneen muslimihallinnon, kun taas muslimimaita miehittävää ja islamia vastaan ristiretkellä olevaa ulkoista vihollista vastaan taistelevat globaalit jihadistit haluavat karkottaa ulkoisen vihollisen islamilaisen maailman alueelta. He haluavat ottaa vallan islamilaisissa maissa yksi toisensa jälkeen ja muodostaa poliittisesti yhtenäisen alueen.³⁷¹

Merkittävin esitys maallistuneiden muslimihallitusten päätyemisestä ensimmäiseksi kumouksellisen väkivallan kohteeksi on löydettävissä Muhammed Abd al-Salam Farajin kirjasta *The Absent Obligation*, jossa hän Fawaz Gergesin tulkinnan mukaan esittää termit kaukainen ja läheinen vihollinen. Samalla hän vaatii keskittämään kaiken huomion läheisen vihollisen murskaamiseksi ja islamilaisen valtion perustamiseksi muslimialueille.³⁷²

Vuonna 1982 osallisuudesta Egyptin presidentin Anwar Sadatin murhaan teloitettu Faraj lainaa yllä mainitussa teoksessaan laajasti ibn Taymiyyaa ja hänen argumentaatiotaan pyhän sodan käymisestä. Jihadista Faraj käy teoksessaan keskustelun, Mawdudin tapaan argumentoiden, että tästä islamiin oleellisesti kuuluvasta elementistä on

---

³⁷⁰ Gerges (2009), s. 8–9.

³⁷¹ Zabel (2011), s. 4–5. Vertaa Shultz (2008), s. 81. Shultz esittää globaalien jihadistien liikkeen kehittyneen neljän tavoitteen hahmottamisen kautta: 1) Umman yhdistäminen, 2) kaikkien vääräuskoisten muslimihallintojen kaataminen, 3) läntisen maailman vaikutuksen poistaminen kaikkialta islamilaisesta maailmasta, 4) valtiomurajojen poistaminen yhtenäisen kalifaatin muodostamiseksi. Neljäs tavoite eroaa Zabelin kuvaamasta kalifaatista, jossa yhtenäistä johtoa ei ole, vaan emiraattien yhteenliittymä muodostaa kollektiivisen islamilaisen valtakunnan.

³⁷² Gerges (2009), s. 44.

teoksen nimen mukaisesti luovuttu ja että keskustelu jihadista puolustuksellisenä tai hyökkäyksellisenä sotana on lähtökohtaisesti väärin. Oikeamielinen islamilaisen valtion johtaja käy pyhää sotaa parhaaksi katsomallaan tavalla, eikä semanttinen pohdinta taktisten keinojen välillä merkitse Farajille mitään.³⁷³

Farajin mukaan minkään toisen yksittäisen tavoitteen ei saa antaa häiritä muslimivaltion perustamista, eikä jihadismin kautta luotavan uuden islamilaisen ylpeyden palauttamista. Qutbiin verraten Faraj ei anna mahdollisuutta valita islamin ja väärauskoisuuden väliltä ja korostaa omassa ideologiassaan jihadin käymisen velvollisuutta maltillisemmän käännytystyön sijaan. Hänen mukaansa kaikenlainen poismuutto väärauskoisista maista, poliittisen vallan tavoittelu islamilaisen valtion aikaansaamiseksi tai rauhanomainen opetustyö ovat vain ja ainoastaan ajanhukkaa, jolla sumennetaan todelliseen tavoitteeseen pyrkiminen. Farajin mukaan on niin ikään vaarallista yrittää sotkea ihmisiä väärin ymmärtämään jihadin käsitettä. Suurempi jihad ei hänen mukaansa ole mitään muuta kuin keino harhauttaa pois jihadin todellisesta merkityksestä, joka on aseellisen taistelun käyminen islamin vuoksi.³⁷⁴

Muiden jihadististen ajattelijoiden tavoin Faraj korostaa yksilöllistä velvollisuutta osallistumisesta jihadiin. Hän korostaa myös, ettei jihadin julistamisen tavoin sen johtamiseen tarvita virallista auktoriteettia, vaan pyhä sota on velvollisuus sen mahdollisesta hajanaisuudesta tai johtajattomuudesta huolimatta. Tämän ajatuksen voidaan katsoa kantavan hyvin pitkälle modernien globaalien jihadistien parissa, joihin palataan myöhemmin.³⁷⁵

Jihadistista liikettä salafilaiseksi jihadiksi kutsuva Marc Sageman tekee oman päätelmänsä Farajin kirjoituksesta. Hän nostaa esiin Gergesin lailla Farajin argumentin siitä, että kun huomio keskitetään kaukaista vihollista vastaan taistelemiseen, siitä hyötyisivät ainoastaan läheisen vihollisen edustajat. Samalla toiminta vuodattaisi turhaan muslimien verta ja toimisi ainoastaan haittana jihadistisen liikkeen tarkoitukselle. Toinen Sagemanin korostama seikka on Farajin esitys islamilaisen lähetystyön luonteesta, joka on hänen mielestään merkittävässä määrin tehty miekkalähetyksenä. Näin ollen jihadia ei voi missään nimessä kutsua puolustukselliseksi sodaksi tai vähätellen hengelliseksi kamppailuksi. Sageman pitää 1970–1990-luvuilla esiintynyttä egyptiläis-jihadismia, johon Faraj oli voimakkaasti vaikuttamassa, islamilaisen maailman uudelleen heräämisen osoituksena. Tämän kauden tärkeimpänä tavoitteena olivat islamistisissa maissa tehtävät kumoukset islamilaisen lain ja hallinnon voimaansattamiseksi.³⁷⁶

---

³⁷³ Faraj, Muhammad Abd al-Salam: *The Absent Obligation*, Maktabah Al Ansaar, Birmingham, 2000, s. 49–61. Alkuperäisen teoksen voidaan arvella kirjoitetun hieman ennen vuotta 1980, sillä siitä tuli merkittävä teos Egyptin jihadistipiireissä juuri 1980- ja 1990-luvuilla.

³⁷⁴ Cook (2005), s. 106–110.

³⁷⁵ Springer (ja muut, 2009), s. 40.

³⁷⁶ Sageman (2004), s. 16–17.

Edellä esitetyt jihadistiset ajattelijat ovat kaikki vaikuttaneet merkittäväällä tavalla globaalin jihadistisen liikehdinnän ideologiarakenteisiin. Erityisesti Qutbin ja Mawdudinin auki kirjoittamia ajatuksia esitaistelijoitten kaartista ja jihadistista kumouksellisen sodan muotona ja Farajin ajattelua jihadistista maallistuneiden muslimihallintojen kaatamisesta ei voi väheksyä jihadistisen liikehdinnän teoriaperustana. Yksikään näistä ajatteli-joista ei kuitenkaan ole vaikuttanut globaalin jihadismin syntyyn niin konkreettisesti kuin palestiinalaisyntyinen Abdullah Azzam.³⁷⁷

Vuonna 1941 syntynyt ”jihadin imaami” oli Muslimiveljeskunnan jäsen. Hänen liikanimensä juontaa taustastaan, joka eroaa monesta muusta jihadistisesta ajattelijasta. Abdullah Azzam oli islamilainen uskonoppinut. Hänellä oli tutkinto shariatutkimuksesta Damaskoksen yliopistosta. Vuosien 1967–69 aikana Azzam kertoi ottaneensa osaa ”Palestiinan jihadiin”. Hänen tiedetään kuitenkin vuonna 1969 suorittaneen maisterintutkinnon islamilaisesta laista Kairon al-Azharin yliopistossa. Tuolta ajalta Azzamin elämä on varjojen peitossa, ja täyttä varmuutta hänen osuudestaan aseellisena palestiinalaisaktivistina ei ole. Hän vei perheensä Jordaniaan, jossa hänestä tuli puolisoitilaallisen, Palestiinan Fatahiin sidoksissa olevan ryhmittymän *Bayat al-Maqlisin* tukikohdan johtaja. Valmistuttuaan al-Azharista hän palasi Jordaniaan jatkamaan jihadistista toimintaansa. Petyttyään vastarinnan sekularistiseen luonteeseen ja PLO:n mahtiasemaan palestiinalaisena vastarintaorganisaationa Azzam otti vastaan hänelle tarjotun mahdollisuuden päästä tohtoriohjelmaan al-Azharin yliopistossa. Ennen kun hän väitteli tohtoriksi vuonna 1973 islamilaisesta laista, Azzam ehti luoda useita suhteita Egyptin jihadistisiin piireihin. Hän ystävystyi Qutbin perheen kanssa ja vaikka olikin Egyptin turvallisuuspalveluiden tarkkailun alla, ei häntä koskaan oleskelunsa aikana pidätetty. Kairosta Azzam palasi Jordaniaan ja työskenneltään lyhyen ajan hurskaiden lahjoitusten ministeriössä, hän siirtyi takaisin akatemian pariin. Hän opetti sharia-oikeutta kuusi vuotta Jordaniassa ja ansaitsi maineen innoittavana professorina sekä lisänimen ”Jordanian Sayyid Qutb”. Hän riitautui Jordaniassa hyökättyään al-Ra’y-sanomalehden toimitusta vastaan lehden julkais-
tua pilakuvia uskonnollisista vaikuttajista. Kun Azzam vaati anteeksipyyntöä ja uhkaili lehteä, hänestä ilmoitettiin viranomaisille ja hänet irtisanottiin virastaan vuonna 1980. Tarkkailun alla Azzam oli varmasti ollut jo koko 1970-luvun lopun, sillä hänen luentonsa ja saarnansa alkoivat muuttua yhä poliittisemmiksi vuosikymmenen loppua kohti tultaessa. Abdullah Azzam lähti Jordaniasta Saudi-Arabian Jeddään, jossa hän pääsi opettamaan Kuningas Abdul Ibn Saudin yliopistoon. Monien jordanialaisten ja syyrialaisien Muslimiveljeskunnan jäsenten tavoin Azzam löysi turvapaikan Saudi-Arabiasta. Tässä tehtävässä hän ei ehtinyt olla kauaa, sillä vuoden 1980 loka-
kuussa hän lähti pyhiinvaellukselle Mekkaan, jossa arvostettu sheikki Kamala al-Sananiri vakuutti hänet Afganistanin jihadin tärkeydestä. Palattuaan Mekasta Azzam

---

³⁷⁷ Springer (ja muut, 2009), s. 41.

lähestyi yliopistonsa dekaania ja pyysi päästä Kuningas Saudin yliopiston rahoittamaan Islamabadin Islamilaiseen yliopistoon Pakistaniin opettajaksi.³⁷⁸

Azzamin merkittävin tuotanto jihadistisen ideologian kannalta ajoittuu hänen toimintaansa Afganistanissa hänen organisoidessaan arabivapaaehtoisten virtaa maahan. Hän korosti kirjassaan *In Defence of Muslim Lands* taistelun tärkeyttä ja korosti tietoisesti jihadin merkitystä jokaisen muslimin yksilöllisenä velvollisuutena. Kyseisessä teoksessa Azzam perustelee kantansa selventämällä käsityksensä hyökkäyksellisestä ja puolustuksellisesta jihadista. Näiden välisenä erona hän näkee, että mikäli mikään islamilaisen maailman alue on hyökkäyksen kohteena, tulee jihadista jokaisen yksilöllinen velvollisuus, *fard ayn*. Hyökkäyksellinen jihad edustaa Azzamille kollektiivista velvollisuutta, jossa islamilaisen lain kautta hallitun valtion päämiehen on lähetettävä vähintään kerran vuodessa armeija taistelemaan islamin vihollisia vastaan. Tällaisessa tilanteessa kyseessä on islamilaista yhteiskuntaa koskeva velvollisuus, *fard kifaya*.³⁷⁹

Azzamille jihadin merkitys islamilaisessa uskonelämässä oli myös ohittamaton. Ibn Taymiyyaa lainaten hän esittää edellä mainitussa teoksessaan, että uskon jälkeen jihad tai islamin vihollisten aseellinen vastustaminen on seuraavaksi merkityksellisin uskonnollinen velvollisuus.³⁸⁰ Azzamin toinen Afganistanin aikana kirjoittama ja jihadistisen liikehännän ideologia rakenteeseen vaikuttanut teos *Join the Caravan* käsittelee laajalti Afganistanin neuvostomiehitystä vastustavan jihadin oikeutusta, ja siinä Azzam toistaa viestinsä jihadin yksilöllisestä velvollisuudesta ja pyhästä sodasta sakramenttiin rinnastettavana toimintona. Eräs kauaskantoisimpia Azzamin ajatuksia on linjaus, jossa hän esittää lyhyesti Afganistanin edustavan mahdollisuutta aidosti islamilaisen valtiollisen tukialueen perustamiseksi.³⁸¹ Azzamin vaikutus jihadistiselle ideologialle on keskeinen. Hänen ajattelunsa eroaa esimerkiksi Farajin islamilaisten yhteiskuntien sisällä käytävästä kumouksellisesta jihadista korostaen pyhän sodan kansainvälistä asemaa. Azzamin kantaan eittämättä on vaikuttanut hänen henkilöhistoriansa pakolaisena ympäri islamilaista maailmaa, mutta erityisesti Afganistanin sota

---

³⁷⁸ Hegghammer Thomas: Abdallah Azzam, the Imam of Jihad, teoksessa *Al-Qaeda in Its Own Words*, toimittanut Gilles Kepel ja Jean-Pierre Milelli, kääntänyt Pascale Ghazaleh, The Pelknap Press of Harvard University Press, Cambridge/MA, Lontoo, 2008, s. 82–91, Katso myös Shultz (2008), s. 66.

³⁷⁹ Azzam, Abdullah: In Defence of Muslim Lands – The First Obligation After Iman, <http://www.wrs.vcu.edu/SPECIAL%20PROJECTS/JIHADISM/DEFENCE%20OF%20THE%20MUSLIM%20LANDS.pdf>.

8.3.2015. Erinäisissä versioissa esitetään teoksesta englanninkielisen käännöksen tekijöiksi ”Veljet Ribatissa”. Teos on uskonnollinen oikeutus, jonka Azzam antoi 1979 ja jonka laatimisessa hän konsultoi useita merkittäviä sunnalaisia uskonoppineita.

³⁸⁰ Sama. Teoksen otsikossa näkyvä velvoite ennen uskontunnustusta tarkoittaa yhtä islamin kolmesta perustavaa-olavausta olevasta uskon ulottuvuudesta. Ensimmäinen näistä on *al-Islam* ja tarkoittaa lyhykäisyydessään vapaaehtoista alistumista Allahin valtaan. Toinen *al-Iman* taas tarkoittaa uskomista kuuteen Profeetta Muhammedin velvoittamaan perusteeseen: Allahiin itseensä, hänen enkeleihinsä, jumalallisiin kirjoituksiin, kaikkiin profettoihin, tuomiopäivään ja jumalalliseen predestinaatioon. Kolmas taso, *al-Ihsan*, taas tarkoittaa uskon osoittamista sanoin ja teoin muslimin omassa elämässä. Islamin kolmesta ulottuvuudesta katso esim. <http://www.aljazeeraab.info/Islamic%20Editorials/2007/May/Three%20Levels%20of%20Faith%20Islam,%20Iman,%20Oand%20Ihsan%20By%20Hassan%20El-Najjar.htm>, 8.3.2015.

³⁸¹ Azzam, Abdullah: Join the Caravan, <http://ebooks.worldofislam.info/ebooks/Jihad/Join%20the%20Caravan.pdf>, 8.3.2015, s. 23. Teos on julkaistu ensimmäisen kerran vuonna 1987.

ja sen käymisen kokeminen jokaisen muslimin uskonnolliseksi velvollisuudeksi. Az-zamia voidaankin pitää ideologisen kehityskaaren viimeisenä merkittävänä teoreetikona, jonka ansiosta globaali jihadistinen liike löysi itselleen perusteet uskonnollisesta elämästä.

Jihadistisen ideologian juuret ovat verraten kaukana historiassa. Ibn Taymiyyan tekstit 1200-luvulta vaikuttavat toki tänäkin päivänä, ja hän arvostettuna ajattelija on auktoriteetin asemassa yhä edelleen jihadistisille ideologeille. Jihadistisessa ajattelussa on kuitenkin tapahtunut kehitystä aina wahhabilaisuuden muututtua konservatiiviseksi valtiolliseksi uskontulkinnaksi radikaalin kumouksellisen ideologian sijasta. Salafilaisten vaatimukset yhteiskunnallisista uudistuksista modernismin ja puhtaan islamin yhdistämisessä ovat värittäneet radikaalin poliittisen islamilaisen ideologian kehitystä. Mawdudin, Qutbin ja Farajin kaltaiset modernit ajattelijat ovat korostaneet jihadin merkitystä kumouksellisena aseellisena taisteluna, jossa on vuoroon tarkoitettu kohdattavan manikealaisen maailmankuvan myötä absoluuttista paha edustava vihollinen tai vaihtoehtoisesti syöstävä vallasta islamin hylännyt nimellisesti muslimina esiintyvä hallitsija.

Myös Lähi-idän ja Keski-Aasian yhteiskunnallinen ja turvallisuuspoliittinen kehitys on muokannut jihadistisen liikkeen kehitystä ja sen merkitystä kumouksellisen sodan kehittäjänä. Seuraavassa alaluvussa keskitytään muutamiin islamilaisessa maailmassa esiintyviin keskeisiin tapahtumiin, joiden voidaan katsoa muokanneen globaalia jihadistista liikehdintää.

3.2. Jihadismin yhteiskunnalliset ja alueelliset juuret

Poliittinen islam jihadismin perustana ei ole uskonto, vaan moderni poliittinen suuntaus, aate tai ismi, jonka mukaan muslimien tulisi palata uskonnollisille juurilleen ja yhdistyä poliittiseksi voimaksi. Myös islamismiksi kutsuttu aate, kuten modernit aatteet yleensäkin, on terminä monitahoinen ja kiistelty. Eräiden merkittävien islamistien mukaan yhteneväinen tekijä islamistisen aatteen sisällä on islamilaisen lain käyttöönotto yleisislamilaisen yhtenäisyyden luomiseksi.³⁸²

Jotkut asiantuntijat kuvaavat islamismia vähemmän yksityiskohtaisesti ja pitävät sitä muslimien yhtenäisyyttä, uskon aitoutta, alueellista yhdenmukaisuutta ja sosiaalista elinvoimaisuutta ajavana ja korostavana ilmiönä. Toiset määrittelevät aatteen islamilaiseksi militarismiksi, epädemokraattiseksi ilmiöksi, jonka kapea-alainen islamin tulkinta yrittää uudelleen luoda Profeetan aikaista kalifikuntaa.³⁸³

³⁸² Eikmeier, Dale C.: *Qutbism: An Ideology of Islamic-Fascism*, Parameters, U.S. Army War College, Vol. 37, Issue 1, spring 2007, s. 85–98. Läntisestä, kriittisestä sharia -keskustelusta katso esim. <https://www.youtube.com/watch?v=jgsrnmzxcEUY&t=10>, 9.3.2015.

³⁸³ Fuller, Graham E.: *The Future of Political Islam*, Palgrave MacMillan, 2003, s. 21. Katso myös Mozaffari, Mehdi: *Bin Laden and Islamist Terrorism*, 9/11 Commission Report, Militant Tidsskrift vol. 131, 2002, s. 1.

Poliittisen islamin kannattajat tai islamisteiksi luettavat henkilöt eivät perusta termistä *islamisti*, vaan pitävät itseään ennen kaikkia muslimeina. Niin ikään termi *poliittinen islam* on monen islamilaisen oppineen mielestä väärä, ja *islamilainen aktivismi* kuvaa paremmin islamismia aatteena ja ilmiönä.³⁸⁴ Kuten Aini Linjakumpu diplomaattisesti ilmaisee, on islamismi kaikesta huolimatta kuvaavuudessaan ja selittävytydessään erityisesti aatehistorialliselle tutkimukselle terminä hyvä ja kokoava.³⁸⁵ Samoin perustelle Lähi-itää tutkiva historioitsija Andreij Sergejeff jihadismista esitelmöidessään.³⁸⁶ Molemmat myöntävät termien käytössä olevan haasteensa, mutta esimerkiksi Linjakummulle islamismi edustaa kuitenkin jo verraten vakiintunutta käsitettä muiden vaikeaselkoisten kiertoilmaisujen sijaan.³⁸⁷

Modernin islamismin jäljittäminen on aloitettava 1800-luvun lopun Saudi-Arabiasta ja 1900-luvun alun Egyptistä. Tärkeimmäksi omaan aikaamme vaikuttaneeksi aika-kaudeksi nostettakoon 1900-luvun jälkipuolisko, josta on löydettävissä merkittäviä islamismia radikalisoineita ilmiöitä. Islamismin kehityksestä on nostettavissa International Crises Groupin (ICG) esittämänä esiin selkeästi neljä historiallisiin tapahtumiin ja aikakausiin sidottua vaihetta.

1. Ensimmäisen vaiheen islamismi oli yhteiskunnalliseen muutokseen negatiivisesti suhtautuva poliittinen aate, jonka tarkoituksena oli tehdä islamista poliittikan keskeinen sisältö ja islamisoida kulloinenkin joko nationalistinen tai sosialistinen muslimivaltiota hallinnoiva valtiomuoto. Tähän pyrittiin niin poliittisin prosessein kuin tarvittaessa radikalisoitumisen jälkeen kumouksellisinakin keinoin.
2. Toisessa vaiheessa islamilaista aluetta leimasi voimakkaasti sosialistinen politiikka, ja islamismiin sekoittuikin marxilais-leniniläinen vallankumousoppi. Tämä osaltaan vaikutti ilmiöihin, kuten Iranin islamilaiseen vallankumoukseen. Islamilainen radikalismi oli sosialistisen vaikutuksen läpikäynnä koko 1970-luvun, kunnes 1980-luvulla se alkoi saada otteen poliittisesta radikalismista islamilaisilla alueilla.
3. Kolmannen vaiheen katsotaan synnyttäneen jihadismin, joka oli käytännössä wahhabilaisten ja salafilaisten sunnimuslimien uskonnollisten piirien vastareaktio Iranin shiialais-islamilaiselle vallankumoukselle. Tämä liikehdintä yhdistettynä Afganistanin sotaan, jossa *mujaheddiin* taistelijat kävivät sissisotaa ateistista neuvosto-imperiumia vastaan, synnytti defensiivisen jihadistisen liikkeen, jonka

---

³⁸⁴ Hajjar, Anas: haastattelu, 12.2.2015. Imaami Hajjar esittää, että islamismi terminä on pelkästään läntinen, eikä hänen mielestään kuvaa kovin hyvin yhteiskunnallisessa elämässä aktiivisesti toimivien muslimien suhtautumista itseensä. Hajjar korostaa, että yhteiskunnallista reformatiota vaativat uskonnolliset liikkeet olivat todellakin uudistusliikkeitä, jotka monessa yhteydessä ovat vaatineet niin poliittisia, sosiaalisia kuin uskonelämään vaikuttavia uudistuksia.

³⁸⁵ Linjakumpu, Aini: haastattelu, 13.3.2015.

³⁸⁶ Sergejeff, Andrei: Alustus Jihadismi ja radikaali islam, keskustelutilaisuudessa, Helsingin yliopistolla, 20.3.2015. Muistinpänot kirjoittajalla.

³⁸⁷ Linjakumpu, Aini: haastattelu, 13.3.2015.

puolustusellinen rakenne muuttui offensiiviseksi ”al-qaidalaisen” ydinjoukon tehtyä järjestökaappauksen Afganistanissa taistelleiden ulkomaisten uskonsoturiin parissa 1989.

4. Neljännessä vaiheessa Afganistanissa syntynyt defensiivinen, aseellinen jihadismi on saanut väistyä maailmanlaajuiseen taisteluun tähtäävään globaalin jihadismin tieltä, joka yksilöitä aktivoivana ja abstrakteilta vaikuttavilla viholliskuvia vastaan taistelevana strategiana keskittyy toimintakeinonaan terrorismiin.³⁸⁸

Kehityskaari ei kuitenkaan ole aivan näin yksiselitteinen. Islamismin ja jihadismin välille tehtävää eroa korostetaan yleisesti suhtautumisella väkivallan käyttöön. 1980-luvun aikana ja 1990-luvulle tultaessa merkittävimmät islamistiset järjestöt ja ajattelijat sanoutuivat irti väkivallan käytöstä islamistisen politiikan tekemisessä. Muslimiveljeskunta kumouksellista yhteiskunnallista muutosta ajavana organisaationa oli väkivallattomuuden valinnan kannalta keskeisiä toimijoita. Afganistanin sodan luomat jihadistiset piirit sen sijaan jatkoivat aseellista toimintaansa omana vastareaktionaan sekularistiselle islamismille ja kehittivät ideologiaansa yhä enemmän lännenvastaiseksi ja globaalia viholliskuvaa korostavaan suuntaan pitäen itseään oikeana islamilaisena kansakuntana, *ummana*.³⁸⁹

Professori Ibrahim M. Abu-Rabi’ rekentaa islamismin luonnehdintansa hieman yksikertaisemmin kuin ICG:n näkemys. Hän jakaa sen siirtomaakautta edeltäneeseen, sen aikaiseen ja sen jälkeiseen islamismiin. Esimerkkien kautta Abu-Rabi’ valaisee kantaansa listatessaan wahhabilaisuuden siirtomaavaltaa edeltäneeseen kauteen Muslimiveljuskunnan edustaessa keskimmäistä kautta ja Egyptin jihadistisen liikkeiden ollessa kolonialismin jälkeisessä ajassa esiintyvän islamismin tunnusmerkillisiä ilmentymiä. Vuonna 2004 kirjoittamassaan johdannossa jihadistien asianajajana tunnetun Montasser al-Zayyatın kirjaan Ayman al-Zawahiristä Abu-Rabi’ muistuttaa, että mikäli islamismia aidosti halutaan ymmärtää, on se sijoitettava koko islamilaisen maailman yhteiskunnallisen kehityksen viitekehykseen.³⁹⁰

Islamismi voidaan näin ollen toimintakeinojensa perusteella jakaa militanttiin ja ei-militanttiin islamismiin. Laajasti poliittista islamia ja sen yhteiskunnallista ilmene mistä tutkinut Aini Linjakumpu ei kuitenkaan pidä väkivaltaa sellaisenaan merkityksellisenä laatiessaan määritelmäänsä poliittiselle islamille. Hänellekin tässä aatemaa-ilmassa on olemassa luonteenomainen muutosta hakeva elementti. Kattavassa määritelmässään poliittinen islam tarkoittaa Linjakummun mukaan: ”...*prosessia, jossa islam*

---

³⁸⁸ International Crises Group: *Understanding Islamism*, ICG, Middle East / North Africa Report No. 37, 2005, s. 16. Jokinen ja Kullberg hyödyntävät tätä islamismin jakoa, mutta argumentoivat myös, ettei poliittisen islamin kehitys ole sellaisenaan johtanut pelkästään globaaliin jihadistiseen liikehdintään, vaan pitää sisällään myös esimerkiksi parlamentaarisia suuntauksia.

³⁸⁹ Aslan, Reza: *Global Jihadism – A Transnational Social Movement*, VDM Verlag, Saarbrücken, 2010, s. 55–56.

³⁹⁰ Abu-Rabi, Ibrahim M.: Introduction – Ayman al-Zawahiri as I Knew Him, Al-Zayyat, Montassir: *The Road to Al-Qaeda – The Story of Bin Laden’s Right-Hand Man*, käännös Ahmed Fekry, toimittanut Sara Nimis, Pluto Press, Lontoo ja Ann Arbor/MI, 2004, s. 2–4.

*on merkityksellistetty tietyssä ajassa ja paikassa, jotta prosessin osallistujat ovat konfliktuaalisessa subteessa toisiinsa.*³⁹¹ Julkisessa keskustelussa ja kansallisessa kirjallisuudessammekin islamismi leimataan nopeasti tarkoittamaan suoraan uskonnollissävyyteistä terrorismia.³⁹²

Poliittista islamia tarkasteltaessa on tämän tutkimuksen kannalta kiinnostavaa katsoa edellä esitetyn luettelon kohtaa kaksi, jossa ICG:n luonnehdinnan mukaan poliittiseen islamiin tuli merkittäviä vasemmistolaisia ja vasemmistoradikalismien sävyjä. Tunnettu islamismin tutkija Olivier Roy esittää, että islamista ja islamilaisesta sekä muslimiperinteestä on itse asiassa varsin vähän jäljellä modernissa jihadismissa. Tämä aatemaailma on hänen katsoakseen perustavanlaatuisesti lähempänä vasemmistolaista liikehdintää ja kehitysmaasosialismia kuin itse aatteen kannattajien vaatimaa alkuperäistä, Profeetta Muhammedin aikaista islamia. Vaikka Roy keskittyykin marxilaisen ja globaalien jihadististen todellisuuden yhteneväisyyden todistamiseen, tulee hän esittäneeksi varteenotettavan teesin myös jihadismista anti-imperialimin uutena ideologiana.³⁹³

Eurooppalaisittain tämä ajatus on kuvattavissa toisen ja kolmannen polven muslimiväestön aktivismin kautta. Esimerkiksi 1970-luvun Ranskassa poliittinen radikalismi oli valjastettu punaisen lipun alle. 1990-luvulle tultaessa nämä vasemmistolaiset liikkeet, jotka houkuttelivat opiskelija-aktivismia ja yhteisöstään vieraantunutta nuorta työväenluokkaa, olivat kadonneet. Radikalismien toteutuskanaviksi erityisesti muslimiväestön asuttamiin lähiöihin ovat tulleet islamistiset järjestöt, joiden viesti uppoaa samoihin väestöryhmiin kuin vasemmistoradikalismi kaksikymmentä vuotta sitten. Retoriikka on monelta osin perimmäiseltä olemukseltaan samanlaista, viha porvarillisia arvoja ja imperialismia kohtaan on edelleen olemassa. Kansainvälisen työväenluokan puolesta toimiminen on saanut tilalleen yhtenäisen *umman* tavoittelun. Palestinalaisasia on edelleen yksi merkittävistä argumenteista, mutta vasemmistoradikalismien sijasta siitä puhutaan uskonnollisen retoriikan kautta.³⁹⁴

Iranin islamilainen vallankumous on osaltaan selkeä osoitus islamismin voimakkaasta vasemmistolaisesta sävystä. Neuvostoliiton tukemien vasemmistolaisten ryhmitymien siirtyminen Irakista Iraniin, Syyriaan ja Libanonin Bekaanlaaksoon oli vain näkyvä osoitus tästä. Iranin vuosien 1978–79 vallankumouksellisessa aatemaailmassa näkyivät niin populismi, vasemmistolainen retoriikkaa ja islamilaisen yhtenäisyyden etsintä, aatemaailma, johon saattoivat samaistua niin intellektuellit kuin vaikutusvaltaiset uskonoppineet ja traditionalistiset piiritkin. Ervand Abrahamian ei olekaan syyttä kuvannut Iranin islamilaista vallankumousta viimeiseksi kehittyvän maailman

---

³⁹¹ Linjakumpu, (2008), s. 129–130.

³⁹² Nordberg, Erkki: *Islamistinen terrorismi ja sen vastainen puolustus*, Art House, Helsinki, 2007, esipuhe.

³⁹³ Roy, Olivier: *Globalized Islam – The Search for new Ummah*, Columbia University Press, New York, 2004, s. 41–46.

³⁹⁴ Sama.

vasemmistolaisista ja anti-imperialistisista vallankumouksista, vaikka se oli puettu islamin ”kaapuun.”³⁹⁵

Ideologit kuten Ali Shariati vaikuttivat marxilaista kansansodan periaatetta, kehitysmaasosialismia ja shiaalaista uskonperinnettä yhdistelevällä ideologiallaan nuoriin koulutettuihin iranilaisiin.³⁹⁶ Ne joihin viesti puri, omaksuivat ajatollah Ruhollah Khomeinin ajaman, shaahia vastustavan poliittisen viestin, ja näin myös koulutettu kaupunkilainen keskiluokka tuli tempautuneeksi mukaan islamilaiseen vallankumoukseen.³⁹⁷

Toki myös toisenlaisia näkemyksiä löytyy Iranin vallankumouksen ideologisesta luonteesta. Anoushiravan Ehtesami argumentoi, että Iranin vallankumouksen analysointi kumouksellisen toiminnan viitekehyksessä on ongelmallista, sillä hänen mielestään Iranin vallankumouksessa valtaan noussut hallinto on anti-sosialistinen ja anti-marxistinen.³⁹⁸ Ehtesami on aivan oikeassa, mutta jättää huomiotta sen, miten Iranin vallankumouksessa todistettavasti mukana olleet marxilaiset elementit vaikuttivat koko islamilaisen maailman kumoukselliseen toimintaan ja myös jihadistisen kumouksellisen sodan ideologisen perustan kehittymiseen.

Iranin islamilainen vallankumous on toki vain yksi esimerkki islamismin ja sosialismin rinnakkaisnelosta. On muistettava, että vaikka shiialainen vallankumous innoitti myös monia sunnalaisia kumouksellisia piirejä, on sen vaikutus siltikin pysynyt shiialaisessa maailmassa, eikä sinällään massamaisena liikehdintänä levinnyt sunnalaiseen islamiin. Merkityksellisempää vasemmistolais-islamistisessa perinteessä on sosialistisen maailman romahduksen jälkeinen radikalismien suunnan muutos. P.J. Vatikiotis tarjoaa tähän näkökannan, jonka mukaan arabimaailmassa vaikuttanut arabisosialistinen ja -nationalistinen liikehdintä ei ainoastaan epäonnistunut myymään ajatusta sekulaarista valtiosta, vaan myös sivuutti arabikansojen pariin syvään ankkuroituneen islamilaisen identiteetin. Tämä kehitys on Vatikiotisin mukaan ollut nähtävillä 1950-luvulta saakka. Hänen mukaansa nasserilaisen pan-arabismien epäonnistuminen oli tästä merkittävä osoitus. Samalla hän esittää, että tähän poliittiseen tyhjiöön on juuri radikaali poliittinen islam onnistunut vaikuttamaan.³⁹⁹

Kuten Emmanuel Sivan osoittaa, tämä kehitys ei mennyt huomiotta ja huoletta ohi arabimaailman liberaaleilta intellektuelleilta. Erityisesti näin oli Egyptissä, jossa koulutetun ja modernisaatiosta viehättyneen väestön, Muslimiveljeskunnan sekä sitä

---

³⁹⁵ Sama, s. 59. Roy käyttää lähteenään Ervand Abrahamianin vuonna 1993 julkaisemassa kirjassa *Khomeinismi* esittämää väitettä Iranin islamilaisen vallankumouksen vasemmistolaisesta luonteesta.

³⁹⁶ Mottahedeh, Roy: *The Mantle of the Prophet – Religion and Politics in Iran*, Oneworld Publications, Oxford, 1985/2000, s. 330.

³⁹⁷ Kepel (2002), s. 37.

³⁹⁸ Ehtesami, Anoushiravan: Islamic Governance in post-Khomeini Iran, *Islamic Fundamentalism*, toimittaneet Abdel Salam Sidahmed ja Anoushiravan Ehtesami, Westview Press, Boulder/CO ja Oxford, 1996, s. 144.

³⁹⁹ Vatikiotis, P.J: *Islam and the State*, Routledge, Worcester, 1987, s. 67–71.

jyrkempien piirien ideologinen herääminen ja voimistuminen oli näkyvintä ja ryhmien välinen juopa selkein. Vaikka ilmiöstä oli herätty keskustelemaan arabimaailmassa, ei islamin uuteen merkityksellistymiseen, kuten Sivan asian ilmaisee, kuitenkaan täysin herätty kuin vasta 1970-luvulla, jolloin Libanonin sisällissota näyttäytyi vedenjakajana. Sodan murskaamat toiveet eräästä lupaavimmin kehittyvästä Lähi-idän yhteiskunnasta konkretisoituivat juuri Libanonissa muiden arabimaiden kohdatessa vastaavaa islamilaisen liikehdinnän kasvua.⁴⁰⁰

Anssi Kullberg ja Christian Jokinen esittävät vastaavasti, että tullessa 1980-luvulle marxilaisen radikalismien ja ääri-liikehdinnän merkitys islamilaisissa maissa oli selvästi laskussa. Niin KGB kuin islamilaisten maiden johtajat huomasivat tämän. Neuvostoliittolaisille oli selvinnyt, että alueellisen vaikutusvallan kasvattaminen ja Yhdysvaltojen etujen vastainen toiminta onnistuivat paremmin islamistisen radikaalin liikehdinnän kautta kuin tukemalla sosialistisia järjestöjä kuten nasserilaista arabisosialismia tai Syyrian ja Irakin baathistisia puolueita.⁴⁰¹

Khomeinin johtaman islamilaisen vallankumouksen vaikutus tuntui myös sunnalaisissa maissa hallitsijoiden huomattavassa asemansa olevan uhattu islamististen kumouksellisen liikehdintöjen edessä. Samalla kokemukset Khomeinin tukemisesta ja islamistisen kansanjoukkoihin vetoavan retorikan myötäilystä tarjosivat Neuvostoliitolle keinon ylläpitää omaa alueellista vaikutustaan. Tullessa 1980-luvulle vasemmistoradikalismi islamistisissa maissa saikin luovuttaa paikkansa islamistiselle liikehdinnälle radikalismien muotona.⁴⁰² Yksi esitys oli Hamasin perustaminen palestiinalaisvastarinnan islamistiseksi esitaistelijaksi vuonna 1987.⁴⁰³ Palestiinan kysymyksen kautta, kuten Jean-Francois Legrain esittää, on ymmärrettävissä, että islamistisia liikkeitä ei voitu käsitellä väliaikaisina islamilaisen maailman ilmiöinä tai ohimenevinä yhteiskunnallisen turhautumisen ilmentyminä.⁴⁰⁴

Thomas Hegghammer nostaa tältä aikakaudelta merkittäväksi tekijäksi esiin myös Saudi-Arabian wahhabilaisen vaikutuksen esittäen, että maa pyrki erityisesti öljydollarien rikastuttamana 1970- ja 1980-luvuilla vaikuttamaan pan-islamismien kautta.

---

⁴⁰⁰ Sivan, Emmanuel: *Radical Islam – Medieval Theology and Modern Politics*, Yale University Press, New Haven ja Lontoo, 1985, s. 158–162.

⁴⁰¹ Jokinen ja Kullberg (2004), s. 59.

⁴⁰² Roy (2002), s. 58–59. Olivier Roy viittaa islamilaisen yhteiskunnallisuuden vaikuttavuuden korostamiseen rajaamatta tätä pelkästään radikalismiin. Hän korostaa mielenkiintoisella tavalla liikehdinnän vallankumouksellista luonnetta osoittamalla, että Iranin islamilaisessa vallankumouksessa sellaiset perinteisen vasemmistolaiset termit kuten ”vallankumous”, ”luokaton yhteiskunta” ja ”puolueen linja” omaksuttiin kumoukselliseen retoriikkaan lähes suoraan. Ainoastaan viimeksi mainittu islamisoitiin ”imaamin linjaksi”.

⁴⁰³ Hamasin ideologisesta taustasta, katso järjestön perustamiskirja vuodelta 1988 esim. <http://www.thejerusalemfund.org/www.thejerusalemfund.org/carryover/documents/charter.html?chocaid=397>, 10.3.2015. Asiakirjassa määritellään esimerkiksi jihad Palestiinan vapauttamiseksi jokaisen yksilön henkilökohtaiseksi velvollisuudeksi, ja PLO luokitellaan sekulaariksi järjestöksi, joka on hylännyt islamin asettamat säädökset hallintovallan rakentamiselle.

⁴⁰⁴ Legrain, Jean-Francois: *HAMAS: Legitimate Heir of Palestinian Nationalism*, teoksessa *Political Islam – Revolution, Radicalism or Reform?*, toimittaneet John L. Esposito, Lynne Rienner Publishers, Boulder/CO ja Lontoo, 1997, s. 159.

Toiminnassa oli kyse yhtäältä islamistisen liikehdinnän nousun tukemisesta, kuningaskunnan oman vaikutusvallan lisäämisestä ja wahhabilaisen islamin tulkinnan viennistä muualle islamilaiseen maailmaan samalla hyödyntäen vasemmistolaisen radikalismien ja marxilaisen liikehdinnän tähden laskun merkitystä islamilaisessa maailmassa.⁴⁰⁵ Gilles Kepel korostaa Hegghammerin tavoin öljyn hinnan nousun lisäämää saudi-vaikutuskykyä, ja sen vaikutusta pan-islamismien kehitykseen varteenotettavaksi yhteiskunnalliseksi voimaksi. Samalla hän argumentoi myös, että 1970-luvulle tultaessa islamilaisen maailman maaseutuyhteiskunnat olivat kaupungistuneet voimakkaasti. Tämä toi asutuskeskuksiin paljon nuorta työikäistä väestöä, joka oli yhteiskuntaa muuttaville aatteille altista.⁴⁰⁶

Näiden kehityskulkujen valossa on selvää, että radikaalin islamismien ja sitä myöten myös jihadismien anti-imperialistinen viesti vetoaa niihin samaisiin elementteihin, joihin 1960- ja 70-lukujen vasemmistoradikalismi puri. Vastaavasti anti-imperialistiset piirit ja Yhdysvaltojen vaikutusta vastustavat poliittiset liikkeet ovat tunnustaneet islamistiradikalismien todelliseksi ja aktiiviseksi moderniksi poliittiseksi voimaksi.⁴⁰⁷ Niinpä ne piirit, jotka etsivät radikalismiinsa toteutuskanavaa, eivät löytäneet sitä vasemmistolaisista järjestöistä tai olivat pettyneet niiden aktiivisuuteen, viehättyivät helposti radikaalista islamista ja jihadismista, jonka organisaatiot tunnustautuivat umman esitaistelijoiksi.

Missään nimessä ei voida vetää liian yksinkertaistavia johtopäätöksiä siitä, että moderni jihadismi olisi suoraa perua vasemmistoradikalismista.⁴⁰⁸ On siltikin selvää, että Koraania ja islamistista retoriikkaa, kehitysmaasosialismia ja marxilaisradikalismia yhdistelevä aatemaailma vetoaa niin paikkaansa etsivään eurooppalaiseen nuoreen muslimiväestöön kuin radikaalia poliittista kanavaa etsivään anti-imperialistiin, jolta sosialistisen maailmanjärjestelmän kaatumisen myötä ovat ilmaisukeinot kadonneet. Näin ollen voidaankin esittää, että tarkasteltaessa radikalisoituneiden eurooppalaisten musliminuorten ja käännynnäisten taustoja havaitaan, ettei heillä ole monestikaan mitään tekemistä perinteisten Lähi-idän konfliktien tai uskonnollisen koulutuksen

---

⁴⁰⁵ Hegghammer, Thomas: *Jihad in Saudi-Arabia – Violence and Pan-Islamism since 1979*, Cambridge University Press, Cambridge, 2010, s. 16–24.

⁴⁰⁶ Kepel (2002), s. 63–73.

⁴⁰⁷ Roy (2004), s. 47. Kirjoittaja esittää väitteensä tueksi esimerkin pro-baskimaalaisen viikkolehti *Ekaiztan* artikkelin helmikuulta 2002. Pilapüirroksessa sortuneiden kaksoistornien yhteyteen oli kirjoitettu ”*kaikki unelmoivat siitä, mutta Hamas sen toteutti*”. Lehti myönsi myöhemmin sekoittaneensa Hamasin ja al-Qaidan sekä pyysi väärinymmärrystä anteeksi. Roy viittaa myös hieman ylyksinkertaisten jihadistien ja anti-imperialistien löytäneen esimerkiksi väkivallanteoilleen monesti samanlaisia symbolisia kohteita, kuten läntisen talouselämän solmukohtat ja kapitalististen markkinatalouden ilmentymät.

⁴⁰⁸ Jihadismien ideologiseen kehitykseen ovat vaikuttaneet monet muutkin ilmiöt. Esimerkiksi Kaukasuksella vaikuttanut jihadistijohtaja Shamil Basajev on taistelijanimellään Abdallah Shamil Abu Idris julkaissut teoksen *Book of a Mujaheddiin*. Teoksensa ensisanoissa Basajev esittää vuonna 2004 saaneensa käsiinsä Paolo Coelho'n kirjan, jota kutsuu nimellä ”*Mujahid of the Light: A Manual*”. Hän todennäköisesti viittaa Coelho'n suomennettuun teokseen *Valon soturin käsikirja*, joka käsittää filosofisia ohjeita ja ajatelmia oikeamieliselle soturille. Basajev mainitsee kopioineensa kirjan, poistaneensa sieltä joitakin osuuksia ja täydentäneensä sitä islamilaisella retoriikalla. Katso: Basajev, Shamil: *Book of a Mujaheddiin*, maaliskuu, 2004, s. 1. http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:nKpDAFkQDjwJ:www.islamicline.com/islamicbooks/new/Book_of_a_Mujahideen_www.islamicline.com.pdf+&cd=4&hl=fi&ct=clnk&gl=fi, 15.9.2015.

kanssa. Heidän koulusivistyksensä, korkeatasoinenkin sellainen, on pääasiallisesti länsimaista ja tietämyksensä islamista pintapuolista. He ovat lähtöisin keskiluokkaisista perheistä tai ovat työväenluokasta vieraantuneita yksilöitä, eli noudattavat samanlaista kaavaa kuin ne yksilöt, jotka liittyivät aikanaan sellaisiin organisaatioihin kuten Punainen armeijakunta (Saksa), Punaiset prikaatit (Italia) tai Suora toiminta (Ranska).⁴⁰⁹

Jihadismi itsessään koki ideologiana merkittävimmän muutoksen 1990-luvulla. Kannattajakunnan jako tai paremminkin näkyvimmän ideologisen piirteen muutos tapahtui viholliskuvien kautta. Nyt yhtäällä ovat transnationalistiset tai globaalia lähestymistapaa ajavat ja toisaalla taas alueellisiin sekularisteihin rinnastettavat jihadistit. Molempien lopullinen tavoite on rinnastettavissa toisiinsa, mutta lähestymistavat ja tekijöiden painotuserot tavoitteeseen pääsemiseksi ovat erittäin merkittävät. Läheistä vihollista eli maallistuneita muslimihallintoja vastaan hyökkäävät alueelliset jihadistit pyrkivät tavoitteeseensa eli islamilaisesti hallittuun valtioon käymällä kumouksellista sotaa kulloistakin islamilaista maata hallitsevaa valtaa vastaan. Pyrkimyksenä on kaataa se ja saada aikaan vallankumous. Nämä lähes poikkeuksetta Muslimiveljeskunnan vaikutuksesta syntyneet tai ideologisen perustansa veljeskunnalta ammentavat järjestöt lähtevät ajattelussaan valtion islamisoinnista ylhäältä alaspäin. Tämä tarkoittaa vallan kaappaamista ja hallinnon myötä valtion muokkaamista halutunlaiseksi. Tähän tavoitteeseen pääosa jihadisteista pyrki 1970-luvulta aina 1990-luvun loppupuolelle saakka, jolloin viholliskuvassa tapahtui selkeä kehitys. Tällöin alkoi aktiivinen toiminta kaukaista vihollista vastaan.⁴¹⁰

Globaalien jihadistien hallinnollinen traditio on deobandilais-wahhabilaisessa⁴¹¹ perinteessä, jossa vallan saaminen valtiossa tarkoittaa mahdollisuutta sharian voimaansaattamiseen. Tätä kautta yhteiskunta oletusarvoisesti muokkautuu sosiaalisesti tai paremminkin ”islamisoit” itse itsensä.⁴¹² Kariikoiden voidaan sanoa tällaisen deobandilais-wahhabilaisen ideologian pyrkivän saattamaan islamilaisen lain voimaan, ei pelkästään muokata oikeudenmukaisen yhteiskunnan, vaan muokata keski-

---

⁴⁰⁹ Sama, s. 47–48.

⁴¹⁰ Gerges Fawaz A.: *The Far Enemy – Why Jihad Went Global*, Cambridge University Press, New York/NY, 2009, s. 1–3.

⁴¹¹ Deobandilaisuus on nykyisen Intia–Pakistan-alueella vuonna 1860-luvun lopulla syntynyt siirtomaavaltaa vastustaja, aitoon islamiin palaamaan pyrkivä islamin oppisuuntaus, jonka perustajajäsenet keskittyivät uskonnollisten opetuksen säilyttämiseen ei-islamilaisten hallinnon vallitessa. Liike painottikin voimakkaasti koulutuksen merkitystä ideologiansa levityksessä ja esimerkiksi vuoteen 1967 mennessä deobandilainen liike oli perustanut lähes 9 000 uskonnollista koulua Intian ja Pakistanin alueille. Vaikka deobandilaisuus onkin osaltaan epäpoliittinen liike, on sen parista noussut sellaisia merkittäviä kumouksellisia liikkeitä kuten Afganistanin Taliban. Katso yleisesti deobandilaisuudesta esim.: http://www.oxfordislamicstudies.com/article/opr/t125/e522?_hi=1&_pos=2, 15.4.2015. Deobandilaisuuden ja alueen kumouksellisen liikehdinnän suhteesta katso esim.: Metcalf, Barbara D.: ”Traditionalist” Islamic Activism: Deoband, Tablighis, and Talibs, <http://essays.ssrn.org/10yearsafter911/traditionalist-islamic-activism-deoband-tablighis-and-talibs/>, 15.4.2015.

⁴¹² Rashid, Ahmed: *Jihad – The rise of Militant Islam in Central Asia*, Penguin Books/Yale University Press, USA, 2002, s. 122.

löiden käyttäytymistä haluamaansa suuntaan valvomalla sitä esimerkiksi uskonnollisen poliisin toimin.⁴¹³

On syytä korostaa, että läheistä vihollista vastaan taistelevilla jihadisteilla, sekularistisilla jihadisteilla tai uskonnollisilla nationalisteilla tässä tutkimuksessa tarkoitetaan niitä ryhmittymiä, joiden tavoitteena on kumouksellinen toiminta omilla alueillaan islamilaisissa maissa. Jihadistisilla ryhmillä ei tässä tutkimuksessa tarkoiteta omasta mielestään vierasta hallintoa vastaan taistelevia ryhmiä kuten palestiinalaista Hamasia tai libanonilaista Hizbollahia, vaikka esimerkiksi Minna Saarnivaara perustellusti nimeääkin ne islamistisiksi.⁴¹⁴ Itse asiassa nämä paikalliset, kansallista vapautusta ajavat liikkeet ovat monesti olleet ristiriitaisessa tilassa alueelle tulleiden jihadistien kanssa. Tällainen oli tilanne Afganistanissa paikallisten taistelijoiden ja afgaani-arabien välillä ja samoin Bosniassa vuosina 1992–96. Jihadismia voidaan siis katsoa esiintyneen historian saatossa aseellisten konfliktien kannalta kolmessa muodossa: paikallisessa, kansainvälisessä ja miehitysaltaa vastustavassa muodossa. Eroavaisuuksia on viholliskuvissa, taktiikoissa ja uskonnollisuuden vaikutuksessa toimintaan.⁴¹⁵

Aina 1990-luvun puoleen väliin asti jihadistisen ideologian edustajat keskittyivät kumoukselliseen toimintaan kotimaissaan. Tavoitteenaan oli kiistää vallassa olevien maallistuneiden muslimihallintojen oikeutus maan hallitsemiseen ja luoda tilalle teokraattisesti hallittuja ja oikeudellisessa järjestelmässään shariaan pohjavia islamilaisia valtioita, joita esimerkiksi globaalin jihadismin strategisista valinnoista kirjoittanut Sarah E. Zabel kutsuu emiraateiksi.⁴¹⁶

Tuona aikana huomio ei juuri kiinnittynyt ulkoiseen tai kaukaiseen viholliseen, vaan keskityttiin ”perinteiseen” kumoukselliseen toimintaan lähialueella ja omia hallitsijoita vastaan. Globaalien jihadistien itsensä mukaan samanaikaisesti jihadistisen liikkeen kätkettyinä tavoitteena oli hyökätä läntisen maailman kimppuun, jota varten odotettiin parasta mahdollista hetkeä. Al-Qaidan kahden merkittävimmän vaikuttajan Ayman al-Zawahirin ja Osama bin Ladenin ajattelussa näin on saattanut ollakin, sillä Zawahirin ensimmäisen Afganistanin-matkan jälkeen hänen ajatusmaailmansa väitettiin muuttuneen niin neuvosto- kuin amerikkalaisvastaiseksi.⁴¹⁷ Asioiden tila ei kui-

---

⁴¹³ Burgess, Mark: In the spotlight: Islamic movement of Uzbekistan (IMU), <http://www.cdi.org/terrorism/imu.cfm>, 21.9.2011.

⁴¹⁴ Saarnivaara, Minna: Luento Maanpuolustuskorkeakoulun Strategian laitoksella 10.6.2014. Saarnivaara teki termien kautta perustellun selkeän eron jihadistisen liikehdinnän ja Hamasin kaltaisen hallintovaltaa hallussaan pitävän entiteetin kanssa. Tämä jako ei ole ongelmaton, sillä esimerkiksi Kaukasuksella sekularistinen vastarinta on muuntunut jihadistiseksi kumoukselliseksi sodaksi kohdatessaan ylitysepääsemättömiä vastuksia vuosien mittaan. Katso lisää aiheesta esim. Hahn (2012).

⁴¹⁵ Gerges (2009), s. 2.

⁴¹⁶ Zabel (2011), s. 4–5.

⁴¹⁷ *Historiaa: Terrorismin vaiheet 2/3*, Yle1, 18.9.2011. Kyseessä on terrorismin historiasta kertovan ohjelmasarjan toinen osa, jonka lopussa johdetaan katsoja al-Qaida-liikkeen syntyyn. Tieto on Abdallah Scleifferin ja Ayman al-Zawahirin välisestä keskustelusta, joka käytiin hieman ennen Anwar Sadatin murhaa Zawahirin palatua Afganistanista ensi kertaa.

tenkaan ole historiallisessa mittakaavassa ja jihadistista ideologista maailmaa tarkastellen näin yksinkertainen.

Gerges arvelee, ettei 1970- tai 1980-luvuilla eikä 1990-luvun alkupuolella jihadisteilla ollut aikomusta aloittaa sotatoimia Yhdysvaltoja tai länttä vastaan.⁴¹⁸ Tästä todistaa aikakauden merkittävimpien jihadististen mielenkiinnostomuus Palestiinan kansallista kysymystä kohtaan.⁴¹⁹ Esimerkiksi egyptiläisille ja algerialaisille jihadisteille sekulaari tai maallistuneita muslimihallintoja vastaan käytävä kumouksellinen jihad oli keskeisempää kuin palestiinalaisen kansan auttaminen vapautuspyrkimyksissä.⁴²⁰

Kysymys ei siis ollut niinkään lännen vastustamisesta, vaan kansallisesta jihadistisesta kumouksellisuudesta. Aina 1990-luvun puoleen väliin asti yleinen käsitys jihadistisen liikehdinnän parissa oli, että islamilaisia valtioita johtavat muslimihallsijat ovat lännen käskyläisiä. Parhaana vastauksena he näkivätkin kyseisten hallitsijoiden korvaamisen uskonoppineiden neuvostoilla ja sharian tuomalla legitimitetillä.⁴²¹

Maallistuneita hallintoja vastaan toimimiseen kannustettiin Gilles Kepelin mielestä myös wahhabilaisen Saudi-Arabian taholta. Kuningaskunnan toiminta öljyvaroilla rikastuneena ja oman tulkintansa mukaista lähetystyötä, *dawaa*, tekevänä maana toki palveli kansallisia intressejä, mutta levittämällä islamilaiseen maailmaan al-Wahhabin ja ibn Taymiyyan ajatuksia ja tuotantoa levittämällä saudit päättivät samalla myös tukea kaikkia sunnalaisiksi muslimeiksi tunnustautuvia. Toki vaarana oli tulla tuke-neeksi kielteisesti kuningaskuntaan suhtautuvia tahoja.⁴²²

Kepellin kuvaamaa saudien tukitoimintaa Hegghammer selittää 1900-luvun jälkimmäiselle puoliskolle tullessa pan-islamismiin nousulla. Tässä aatteessa muslimit nähtiin yhtenä kansana, jolloin kaikkien muslimien olisi määrä auttaa toisiaan hädän hetkellä. Saudit suhtautuivat tähän varsin pragmaattisesti, ja varsinkin kuningas Faisal kaudella ”muslimien yhtenäisyydestä” muodostui Egyptin nasserilaisen pan-arabismiin vastavoima doktrinaariseksi osaksi Saudien ulkopoliittikkaa. Faisal perusti hallintoaikanaan joukon kansainvälisiä järjestöjä pan-islamismiin edistämiseksi. Hegghammer nostaa niistä tärkeimpien joukkoon kaksi: vuonna 1962 perustetun muslimien maailmanliiton ja vuonna 1972 alkunsa saaneen islamilaisen yhteistyöjär-

---

⁴¹⁸ Gerges (2009), s. 43–45.

⁴¹⁹ Vaikuttimena voidaan pitää myös Abdullah Azzamin linjausta Afganistanin jihadin merkityksellisyyttä Palestiinan asiaan verrattuna. Kantansa Azzam perustelee Afganistanin vastarinnan ”puhtaudella”, verraten vastarinnan pyhää luonnetta maallistuneisiin ja Neuvostoliiton tukemiin palestiinalaisyhmittymiin. Katso: In Defence of Muslim Lands, s. 24.

⁴²⁰ Gold, Dore: *The Fight for Jerusalem – Radical Islam, the West, and the Future of the Holy City*, Regnery Publishing, Inc., Washington DC., 2007, s. 8. Gold viittaa Ayman al-Zawahirin vuonna 1995 kirjoittamaan artikkeliin, jonka hän on kuvaavasti otsikoinut ”Tie Jerusalemiin kulkee Kairon kautta”. Al-Zawahiri oli ainakin tuolloin osaltaan vakuuttunut siitä, että Palestiinan vapautuspyrkimykset onnistuisivat vain, mikäli merkittävät islamilaisen maailman alueet olisivat jihadistien hallussa.

⁴²¹ Al-Zawahiri (2006), s. 45–48.

⁴²² Kepel (2002), s. 69–74.

jestön. Ensin mainittu keskittyi sosiaalipolitiikkaan, koulutukseen ja kulttuurillisiin projekteihin jälkimmäisen toimiessa valtioiden välisessä diplomaattisessa työssä.⁴²³

Vaikka muslimihallintojen kaataminen oli jihadistisen liikkeen tavoitteena 1970-luvulta 1990-luvun alkuun, ei todisteiden valossa ole vaikea ymmärtää ideologista siirtymää kaukaista vihollista vastaan käytävään taisteluun. Esimerkiksi tultaessa 1980-luvun alkupuolelle jihadistisen Egyptin islamilaisen jihadin (EIJ) julkaiseman artikkelin mukaan Yhdysvallat oli sen tärkein vihollinen kolmesta syystä. Ensimmäinen oli epäpyhä liittolaisuussuhde Yhdysvaltojen ja maallistuneiden muslimihallitusten välillä, mikä aiheutti islamilaiden kansojen riippuvuuden Yhdysvalloista niin taloudellisesti, sosiaalisesti kuin sotilaallisestikin. Toisena syynä artikkelissa mainittiin Yhdysvaltain erityissuhde Israelin kanssa, mikä suoranaisesti soti arabimaiden valtiollisia oikeuksia ja intressejä vastaan. Kolmas syy oli amerikkalaisen hegemonian asettama uhka jihadistisia ja islamistisia liikkeitä kohtaan. Näin voidaan sanoa poliittisen ja ideologisen perustan luodun esimerkiksi syyskuun 11. päivän iskuille jo kauan ennen al-Qaida-järjestön perustamista.⁴²⁴

Ennen Talibanin valtaannousua Afganistanissa vuonna 1996 olivat islamilaisessa maailmassa kumouksellisissa tavoitteissaan onnistuneet ainoastaan shiialaiset islamistit Iranissa 1979 ja Sudanissa 1989. Sudan on tapauksena erityinen, sillä siellä valta siirtyi sotilasvallankaappauksella kenraali Omar al-Bashirille. Kuitenkin pian sudanilaisille selvisi, että maan Muslimiveljeskunnan verkostojen pohjalta kehittynyt puolue, Kansallinen islamilainen rintama, oli soluttautunut vahvasti Hassan al-Turabin johtamaan vallankaappaukseen. Sudania tutkineen Abdel Salam Sidahmedin mielestä Sudanin vallankaappaus oli merkityksellinen islamistiselle liikehdinnälle ympäri islamilaista maailmaa. Hänen mielestään useat alueen liikkeet ovat intoutuneet omaksumaan Sudanin mallin oman vallantavoittelunsa välineeksi.⁴²⁵ Tämä kuitenkin voidaan kyseenalaistaa kumouksellisen toiminnan periaatteiden kautta. Vaikka sotilasvallankaappaus onnistuikin Sudanissa, ei se edusta jihadistisen liikehdinnän vallantavoittelun periaatteellisuutta aseellisen taistelun tai kumouksellisen sodan kautta. Sudanista ja muista esimerkeistä huolimatta on huomattava, että yksikään onnistuneista kumouksista ei tapahtunut merkittävien sekularististen jihadististen liikkeiden kotimaissa kuten Egyptissä tai Algeriassa. Tämä oli osaltaan lyömässä leimansa globaalin jihadistisen liikehdinnän kehitykselle.

Näistä maista juuri Egypti on ollut jihadistisen liikehdinnän tunnusmerkillinen edustaja. Egyptin tapahtumat heijastuivat vuosikymmenten saatossa lähialueelle. Maltillisiksi islamisteiksi kutsumansa Muslimiveljeskunnan jäsenten ja radikaaleiksi ni-

---

⁴²³ Hegghammer (2010), s. 16–18.

⁴²⁴ Gerges (2009), s. 47.

⁴²⁵ Sidahmed, Abdel Salam: Sudan: Ideology and Pragmatism, teoksessa *Islamic Fundamentalism*, toimittaneet Abdel Salam Sidahmed ja Anoushiravan Ehtesami, Westview Press, Boulder/CO ja Oxford, 1996, s. 179–180.

meämiensä jihadististen organisaatioiden välinen suhde Egyptissä oli Maza Azzamin mielestä leimaalyövä piirre koko militantin jihadistisen liikehdinnän ja maltillisen ja islamismin välillä. Hänen mielestään Egyptistä kumpuaa Muslimiveljeskunnan jäsenten ajoittainen myötämielisyyys jihadisteja kohtaan mutta vastavuoroisesti myös militanttien inho Muslimiveljeskuntaa ja sen parlamentarismia kohtaan.⁴²⁶

Vastaavasti Marc Sageman nostaa egyptiläisen jihadistisen liikehdinnän merkitykselliseksi siitä syystä, että heikäläisistä militanteista ne, jotka valitsivat siirtyä myöhemmin Afganistaniin, omasivat jo valmiit keskinäiset verkostot ja kokemuksen kumouksellisesta aseellisesta toiminnasta kotimaastaan.⁴²⁷

Jihadistisen liikkeen merkittävimmistä ideologeista moni on egyptiläinen ja maan jihadistisella liikehdinnällä on ollut selkeitä heijastusvaikutuksia naapurimaihin ja muualle Lähi-itään. Egyptiläisten ryhmien kohtalo on myös edustanut jihadistisen liikehdinnän ideologista siirtymää pienoiskoossa. Ne jihadistit, jotka ovat valinneet väkivallan käytön, ovat siirtyneet pois lähivihollista vastaan käytävästä kumouksellisesta sodasta ja solmineet yhteydet globaaliin jihadismiin. Ne, jotka puolestaan ovat valinneet kotimaidensa politiikkaan ja tulevaisuuteen vaikuttamisen, ovat valinneet aseettoman tien. Voidaankin katsoa, että kotimaissaan monet jihadistit laskivat aseensa 1990-luvun loppuun mennessä ja tyytyivät tappioonsa. Yksi esimerkki jihadistisen liikkeen itselleen aiheuttamista kuoliniskuista oli silloisen Egyptin presidentin Anwar Sadatin murha vuonna 1981. Vaikka Egyptin jihadistiset järjestöt jatkoivat toimintaansa vielä kauan tapahtuman jälkeen, oli tuolla teolla aloitettu avoimet vihollisuudet valtiovallan kanssa.⁴²⁸

Sadatin murhaajat edustivat juuri sitä uhkaa, joka Egyptin valtionhallintoa vastaan kohdistui armeijaan ja hallinnollisiin rakenteisiin soluttautuneista jihadisteista. Sadatin murhaan ja Egyptin valtion ja jihadistisen liikkeen rinnakkaiselon rikkoontumiseen on olemassa useita syitä. Anwar Sadat oli presidenttikaudellaan vapauttanut Muslimiveljeskunnan vangitut johtajat, poistanut muslimiradikaalien kirjoituksia kohtaan asetetun sensuurin ja vaikuttanut keskeisesti vuonna 1971 laadittuun Egyptin perustuslakiin ja ennen kaikkea sen toiseen artiklaan, jossa oikeusjärjestelmän tavoitteeksi asetettiin saattaa sharia voimaan koko valtakunnassa. Toisaalta Sadat teki kovin vähän saadakseen tuon perustuslaillisen kohdan vaikuttamaan käytännössä. Hänen myönnytyksensä koptilaiskristityille aiheuttivat suurta kritiikkiä muslimiaktivistien parissa. Lisäksi Sadatin vaimoa pidettiin siveettömänä, koska hän esiintyi usein julkisesti ilman huivia ja lisäksi vieraillessaan Yhdysvalloissa presidentti Jimmy

---

⁴²⁶ Azzam, Maza: Egypt: The Islamists and the State Under Mubarak, teoksessa *Islamic Fundamentalism*, toimittaneet Abdel Salam Sidahmed ja Anoushiravan Ehtesami, Westview Press, Boulder/CO ja Oxford, 1996, s. 109–110.

⁴²⁷ Sageman (2004), s. 25.

⁴²⁸ United Press International, Inc: 1981 Year in Review: Anwar Sadat Killed, 1981, http://www.upi.com/Audio/Year_in_Review/Events-of-1981/Anwar-Sadat-Killed/12311754163167-5/, 2.12.2011. Katso myös Juergensmeyer, (2008), s. 42.

Carterin järjestämällä illallisilla hänet kuvattiin tanssimassa Yhdysvaltain presidentin kanssa. Tämä laajasti televisioitu tilanne kertoi muslimiaktivisteille ja jihadisteille, että Sadat ja hänen vaikutusvaltainen vaimonsa olivat hylänneet islamilaiset tavat ja muslimien moraalikäytännöt.⁴²⁹

Vuonna 1978 Anwar Sadat allekirjoitti rauhansopimuksen Israelin kanssa, mikä osaltaan sai konservatiivisen muslimiväestön ja Egyptin radikaalit islamistiset piirit vihasemaan presidenttiään kohtaan. Kuitenkin ulkopoliittisista ratkaisuista ja moraalittomista tavoista huolimatta merkittävämpänä murhaamispäätöksen aikaansaajana oli Fawaz Gergesin mielestä Sadatin saamattomuus sharian voimaansaattamisessa.⁴³⁰

Vuonna 2001 julkaistuissa muistelmissaan Ayman al-Zawahiri ei kerro juurikaan syistä varsinaiseen veritekoon, mutta esittää Anwar Sadatin murhan olleen osa laajempaa aseellisen vallankaappauksen yritystä. Hän kuvaa Sadatin murhaamisen ainoaksi onnistuneeksi osaksi tuota suunnitelmaa, sillä muut vaiheet toteutettiin tunnepohjaisesti reagoiden ja nuoruuden innon sokaisemana. Al-Zawahiri esittää presidentin murhan liittyneen suunnitelmaan surmata koko Egyptin hallinnon korkein johto ja ottaa haltuun Keski-Egyptissä sijaitseva Asyutin kaupunki sekä Kairon radiotalo. Tämä vallankaappausyritys jakautui kahteen rintamaan, joista toisen oli määrä surmata suurin osa valtionhallinnon jäsenistä vuotuisessa paraatissa ja ottaa haltuunsa Kairon radiotalo. Presidentin surmaaminen onnistui, mutta muut korkeimman hallinnon edustajat pääsivät pakenemaan, eikä radiotaloa saatu vallattua. Toisen rintaman tuli vallata Asyutin kaupunki. Tämä valtausyritys alkoi kaksi päivää Sadatin murhan jälkeen, ja siinä onnistuttiin valtaamaan vain muutamia poliisiasemia. Valtionhallinto kutsui Egyptin armeijan erikoisjoukot hajottamaan kapinan, ja lyhyiden taisteluiden jälkeen kumoukselliset joutuivat vetäytymään kaikista saavuttamistaan asemista.⁴³¹

Sadatin murha käynnisti Egyptissä tapahtumajakson, jonka seurauksena Suomen Kairon suurlähetystö vuonna 2011 julkaisi seuraavanlaisen tiedon internetsivuillaan: ”1990-luvulla hallituksen kaatamiseen ja islamilaisen valtion perustamiseen pyrkineistä väkivaltaisista liikkeistä merkittävimmät olivat Islamic Jihad (pyhä sota) ja Gamaa Islamiya (islamilainen ryhmä). Liikkeet murskattiin vuosikymmenen lopulla, eivätkä ne vuoden 1997 jälkeen ole toteuttaneet iskuja. Liikkeet ovat 2000-luvulla julkaisseet uusia oppeja, joissa otetaan etäisyyttä järjestön terroritekoihin. Suunnanmuutoksen myötä suuri osa näiden ryhmien jäsenistä onkin vapautettu vankilasta.”⁴³²

---

⁴²⁹ Juergensmeyer (2008), s. 43.

⁴³⁰ Gerges (2009), s. 46.

⁴³¹ Al-Zawahiri (2006), s. 59–61.

⁴³² Terrorismi ja väkivaltaisuuDET/Maantiedosto Egypti/ Suomen Suurlähetystö, Kairo, <http://www.finland.org/eg/Public/default.aspx?nodeid=41483&culture=fi-FI&contentlan=1&displayall=1>, 20.9.2011.

Lainauksesta käy ilmi Egyptin viranomaisten aloittama kausi, jossa maan turvallisuusympäristö muuttui entistä vihamielisemmäksi jihadistisille liikkeille. Merkittävä osa EIJ:n aktivisteista ja jäsenistä vangittiin. Tähän jihadismin kitkentään osallistui valtion turvallisuuskoneiston lisäksi myös kuuluisan al-Azharin yliopiston oppineisto. Kepellin mukaan he omistivat verraten suuren määrän aikaa ja vaivaa todistaessaan, että esimerkiksi edellä lyhyesti esitellyn Farajin ajattelu islamista oli vääristynyttä, eikä noudattanut auktoriteettina pidetyn ibn Taymiyyan ajattelun sisältöä vaikka niin väittikin.⁴³³

Valtionhallinnon katsottiin olevan kuitenkin verraten lempeä, kun se tuomitsi monia heistä ainoastaan lyhyisiin vankeusjaksoihin. Vankeuden jälkeen myös *Tanzim al-Jihadina* tunnetun EIJ:n jäsenistä osa pakeni Afganistaniin ja Pakistaniin ottaakseen osaa siellä käytävään neuvostomiehistä vastustavaan sotaan. 1980-luvun puolessa välissä EIJ kokosi rivinsä uudelleen Afganistanissa ja valitsi johtoonsa Sayyed Imam al-Sharifin, jonka jihadistiset piirit tuntevat myös nimellä tohtori Fadl. Maanpakolaisen tohtori Fadlin valtakaudella liike siirtyi yhä kauemmas vangitun aiemman johtajansa Abud al-Zumirin ideologisista linjoista muuttuen radikaalimmaksi ja korostaen esimerkiksi iskujen tekemistä demokraattisissa vaaleissa äänestäviä ihmisiä kohtaan. Äänestäminen sellaisenaan ei Fadlin mukaan ollut Jumalan tahdon mukaista.⁴³⁴

Jihadistisille liikkeille tyypilliseen tapaan osoitettiin myös EIJ:ssä uskollisuuden vala aina kulloistakin järjestön emiiriä eli johtajaa kohtaan. Jo Fadlin johtajakauden aikana taustavaikuttajana järjestössä toimi toinen tohtori Ayman al-Zawahiri. Camille Tawil esittää tutkimuksensa perusteella, että monet Fadlin kaudella rekrytoidut uudet jäsenet, vannoessaan kuuliaisuutta ”tohtorille” kuvittelivat itse asiassa tarkoitettavan Zawahiria Fadlin sijaan.⁴³⁵

Politiikan tutkija Stéphane Lacroix kuvaa vuonna 1951 syntynyttä Ayman al-Zawahiria erityisen osuvasti sunni-jihadismin kehityksen ruumiillistamaksi. Al-Zawahiri omaa pitkät juuret maanalaisessa kumouksellisessa toiminnassa. Hän perusti ensimmäisen kumouksellisen jihadistisen solunsa viidentoista ikäisenä ja oli jo hyvin nuoresta iästä asti varsin vaikuttunut Sayyid Qutbin kirjoituksista. Lacroix’n mukaan erityisesti edellä mainitut klassikkoteokset olivat ne Qutbin tuotannosta, jotka traagisen sankarikuoleman kanssa muovasivat nuoren al-Zawahirin mieltä ja kuvaa maailmasta.⁴³⁶

---

⁴³³ Kepel (2002), s. 87.

⁴³⁴ Wright, Lawrence: *Looming Tower*, Alfred A. Knopf, New York/NY, 2006, s. 123.

⁴³⁵ Tawil, Camille: *Brothers in Arms – The Story of al-Qaida and the Arab Jihadists*, Saqi Books, Lontoo, 2010, s. 100.

⁴³⁶ Lacroix, Stéphane: Ayman al-Zawahiri, Veteran of Jihad, teoksessa *Al-Qaeda in Its Own Words*, toimittanut Gilles Kepel ja Jean-Pierre Milelli, kääntänyt Pascale Ghazaleh, The Pelknap Press of Harvard University Press, Cambridge/MA, Lontoo, 2008, s. 147–150.

Zawahiri tuli julkisuuteen olleessaan vangittuna Anwar Sadatin murhan jälkeisten mittavien jihadistien vastaisten operaatioiden yhteydessä. Hän esiintyi taitavana puhujana, vangittujen puhemiehenä ja julkisena edustajana. Al-Zawahiria ei suoranaisesti saatu koskaan yhdistettyä presidentin murhaan, mutta vangittuaan ja kidutettuaan häntä kolme vuotta vapauttivat Egyptin viranomaiset hänet 1984. Hän pakeni ilmeisesti väärennetyllä Tunisian passilla Saudi-Arabiaan ja jatkoi siellä lääkärinä. Bruce Riedellin mukaan on mahdollista, että Zawahiri ja bin Laden tapasivat tohtorin Saudi-Arabian aikana ja solmivat ensimmäiset yhteistyösuhteensa.⁴³⁷ Riedellin mukaan Sadatin murhaa seuranneena vuosikymmenenä Zawahiri vaelteli islamilaisessa maailmassa etsimässä tukea Egyptissä käytävälle kumoukselliselle sodalle. Hänen tiedetään myös matkustaneen 1993 Yhdysvalloissa keräämässä rahoitusta kalifornialaisissa moskeijoissa. Selvää on, että Zawahiri vieraili ajoittain Afganistanissa ja Pakistanissa vahvistaen noina aikoina suhteitaan bin Ladeniin ja tämän verkostoon.⁴³⁸ Zawahirin ja organisaationsa EIJ:n suhteet bin Ladeniin ja al-Qaida-verkoston varhaisiin rakenteisiin kuitenkin sinetöitiin 1990-luvun Sudanissa, jonne varsin monet jihadistiset järjestöt olivat etsiytyneet.

Afganistaniin sodan loputtua ja maan turvallisuusympäristön muutoksen vuoksi haikutuneet jihadistiset liikkeet, kuten Zawahirin EIJ ja sen kanssa Sadatin murhassa yhteistoiminnassa ollut suuri egyptiläinen jihadistijärjestö al-Gama'a al-Islamiyya alkoivat etsiä takaisin kotimaihinsa. Myös al-Gama al-Islamiyyan organisaatiosta merkittävä osa oli ajattu ahtaalle. Molemmat egyptiläisliikkeet löysivät turvapaikan islamistien hallitsemasta Sudanista ja alkoivat siirtää 1992 alkaen jäsenistöään Omar al-Bashirin ja Hassan al-Turabin hallitsemaan maahan. Pakistanin viranomaisten ahdistamana EIJ oli siirtänyt suurimman osan toiminnastaan Jemeniin ja 80- ja 90-lukujen vaihteessa ja muun muassa toteutti 1993 kaksi merkittävää salamurhayritystä Egyptissä. Kohteina olivat sisäministeri Hasan al-Alfi ja pääministeri 'Atif Sidqi. Kun jälkimmäisen murhayrityksen tutkimusten yhteydessä selvisi, että suurin osa EIJ:n johtajistosta oleskeli Jemenissä, teki järjestö pikaisen liikkeen johtajistonsa siirtämiseksi Sudaniin.⁴³⁹

Samaan aikaan koko EIJ oli hajoamisen partaalla rivimiehistön vaatiessa johtajistoa määräämään Egyptissä toteutettavan puolisolitaallisia iskuja, samanlaisia kuin Algeriassa toteutettiin samanaikaisesti päivittäisellä tahdilla ja jollaisia al-Gama'a al-Islamiyya pystyi toteuttamaan Egyptissä vastaavalla intensiteetillä. Tämä nuorten EIJ:n jäsenten esittämien vaatimusten kerääntyminen kasvatti epäluottamusta tohtori Fadlin johtajuutta kohtaan. Hän lukuisista pyynnöistä huolimatta kieltäytyi jättämästä Pakistania ja lopulta painostuksen kohteeksi jouduttuaan ilmoitti eroavansa ryhmittymän emiirin tehtävästä. EIJ:n nuorten jäsenten hajaäänistä huolimatta Ayman

---

⁴³⁷ Riedell, Bruce: *The Search for Al Qaeda – Its Leadership, Ideology and Future*, Brookings Institution Press, Washington D.C., 2010, s. 21– 22.

⁴³⁸ Sama.

⁴³⁹ Tawil (2010), s. 100.

al-Zawahirin onnistui kääntää tämä sisäinen hajaannustila vahvuudekseen, ja hänen kannattajansa ryhmän sisällä onnistuivat kokoamaan EIJ:n sääntöjen mukaisen 52 henkilön kokoisen johtoelimen, jossa Zawahiri valittiin uudeksi emiiriksi.⁴⁴⁰

Sudanissa Zawahirin ryhmittymä eli melko turvallisesti kaikkiaan kolmen vuoden ajan. Ryhmittymä sai jopa apua Sudanin tiedustelupalvelulta ja al-Gama'a al-Islamyylta Egyptin presidentin Hosni Mubarakin murhayritykseen hänen vieraillessaan Etiopiassa. Yrityksen epäonnistuttua toiveet EIJ:n ja al-Gama'a al-Islamyyn yhdistymisestä saatiin haudata. Tätä yritettiin kahdesti Sudanin vuosien aikana, molemmilla kerroilla yritysten kariuduttua järjestöjen peräänantamattomuuteen omilla tahoillaan.⁴⁴¹

Vuosi 1995 oli kohtalon vuosi EIJ:lle. Edellisenä vuonna Egyptin tiedustelupalvelu väitetysti kaappasi ja raiskasi järjestön jäsenten Ahmed Salama Mabrugin ja Mohammed Sharefin pojat, 17-vuotiaan Musabin ja 15-vuotiaan Ahmedin. Kiristämällä poikia sodomiasta videoimallaan aineistolla viranomaiset saivat Mabrugin kopioimaan isänsä asiakirja-aineiston ja luovuttamaan sen egyptiläisille. Sudanin tiedustelupalvelu sai tiedon tapahtuneesta ja kertoi siitä EIJ:lle kehottaen järjestöä olemaan poikia kohtaan oikeudenmukainen. Al-Zawahiri toimeenpani sharia-oikeudenkäynnin, jossa Musab tunnusti teon. Oikeusistuin tuomitsi molemmat pojat rikoksis-taan kuolemaan. Sudanin viranomaiset suuttuivat tästä tuomiosta suositteluaan poikien säästämistä ja esittivät EIJ:lle vaatimuksen poistua maasta, sillä he katsoivat sen ryhtyneen liian omavaltaiseksi toimissaan vieraan valtion alueella.⁴⁴²

Sudanista karkottamisensa jälkeen EIJ:n katsottiin olleen koditon terroristijoukkio ilman todellisia vaikutusmahdollisuuksia. Se siirtyikin yhdessä Osama bin Ladenin ja hänen seuraajiensa kanssa pois maasta takasin Afganistaniin, jossa Taliban-liike oli alkanut nostaa vaikutusvaltaansa. Afganistanissa kirjoitettiin yhtä aikaa EIJ:n osalta niin kuolemantuomio kuin hengissä säilymisen vakuutus, kun järjestö yhdisti voimansa bin Ladenin perustaman al-Qaida-järjestön kanssa.

Toinen merkittävä egyptiläinen jihadistinen ryhmä al-Gama'a al-Islamyyn tie erosi EIJ:n vastaavasta. EIJ:n tapaan se ensi alkuun tuki Sadatin hallintoa, mutta ”juutalaisten kanssa tehdyn häpeärauhan”, Sadatin vaimon siveettömän käytöksen ja Sadatin sharian voimaansaattamattomuudesta johtuen ryhmittymä muuttui hallinnon vastaiseksi. Vuonna 1981 se osallistuikin välillisesti EIJ:n kanssa toteutettuun presi-

---

⁴⁴⁰ Sama, s. 101–103, Katso myös Gerges (2009), s. 336–337. Gerges viittaa EIJ:n suorituskykyyn esittämällä haastattelemansa korkeatasoisen johtajan väittäneen, että vaikka al-Gama'a al-Islamyynä olikin kooltaan huomattavasta EIJ:stä suurempi ja kykeni toteuttamaan iskuja suuremmalla frekvenssillä, olivat EIJ:n iskut kuitenkin laadukkaampia ja tehokkaampia.

⁴⁴¹ Sama, s. 103–107.

⁴⁴² Al-Shafey, Mohammed: Al-Qaeda's Secret Emails Part Four: <http://www.asharq.com/news.asp?section=3&id=485>, 22.9.2011. Esimerkiksi Tawil ei puhu varsinaisesta poikien raiskauksesta mitään, vaan kuvaa Egyptin tiedustelupalvelun rekrytoineen pojat palvelukseensa.

dentti Anwar Sadin murhaan ja EIJ:n tapaan kärsi kovat jälkiseuraamukset. Afganistanissa ja Sudanissa vietetyn ajan jälkeen al-Gama'a al-Islamyya valitsi toisen tien toiminnalleen kuin EIJ. Se keskitti voimansa Egyptin alueelle. Tästä seurauksena on 1990-luvun tunnettu terroritekojen kampanja, jossa ryhmittymä iski niin egyptiläisintellektuelleja, valtionhallinnon edustajia kuin länsimaisia turisteja vastaan.⁴⁴³

Vuosien 1990–1997 väkivallantekojen aikana arvioidaan kuolleen kaikkiaan 1 200 ihmistä. Osallisuus presidentti Mubarakin murhayritykseen 1995 Etiopiassa sai aikaan erittäin rajun viranomaisten vastareaktion al-Gama'a al-Islamyya, sen jäseniä ja heidän perheitään kohtaan. Vuoteen 1997 mennessä ryhmä oli halvaannuksen partaalla. Islamistien asianajajaksi profiloitunut Montassir al-Zayyat välitti väkivallattoman aloitteen ryhmän ja Egyptin hallituksen välillä. Al-Gama'a al-Islamyyan emiiri, sheikki Omar Abdel Rahman hyväksyi väkivallattoman aloitteen vankisellistään Yhdysvalloista, mutta veti hyväksyntänsä myöhemmin pois. Väkivallattomuuden julistus jakoi organisaation jäsenet kahtia, Egyptissä oleskeleviin sopimuksen kannattajiin ja ulkomailla oleviin vastustajiin. EIJ:n johtaja Ayman al-Zawahiri piti aseiden laskua antautumisena ja petturuutena.⁴⁴⁴ Vuonna 2003 ryhmän johtajat, vietettyään lähes kaksi vuosikymmentä vankeudessa, antoivat väkivallattomuuden julistuksen. Tämän johdosta saman vuoden syyskuussa Egypti vapautti yli tuhat järjestön jäsentä vankeudesta. Vuonna 2006 vapautettiin vielä 1 200 jäsentä mukaan luettuna järjestön perustaja Najeh Ibrahim.⁴⁴⁵

Toisessa lähihistorian jihadistisen ei-valtiollisen liikehdinnän ja kumouksellisen sotimisen merkkipaassa, Algeriassa, kehitys on ollut Egyptin kaltaista. Joulukuussa 1991 kärjistynyt sisäpoliittinen tilanne huipentui seuraavan vuoden tammikuussa, jolloin Algerian hallinto perui parlamenttivaalit ensimmäisen kierroksen jälkeen. Vuonna 1989 perustettu islamistinen liike *Front Islamique du Salut* (FIS) oli nousemassa vaalien selväksi voittajaksi. Tässä vaiheessa maan armeija oli jo ottanut maan pääosaltaan hallintoonsa, jolloin FIS julistettiin laittomaksi järjestöksi ja tuhansia sen jäseniä pidätettiin.⁴⁴⁶

Sotilasvallankaappausta perusteltiin toisen vallankumouksen välttämättömyydellä, jolla turvattiin maan itsenäistymistäistelun (1954–62) tulokset. Vastaavasti taloudellisen kehityksen turvaamisen varmistamiseksi oli asevoimien omasta mielestään puuttuttava tilanteeseen. Jälkiviisauden valtuuttamana Dirk Vandewalle esittää, että syynä tähän ykseyden ja toiseuden ilmapiiriin 1980- ja -90-lukujen taitteen Algeriassa oli islamististen liikkeiden liian myöhäinen salliminen. Hänen mukaansa on huomioitava, että hallitsevassa yksipuoluejärjestelmässä ei valtaa pitävä *Front de Libération Na-*

⁴⁴³ Azzam, Maza (1996), s. 114. Azzam esittää, että al-Gama'a al-Islamyyan terrorikampanjan tehokkuus perustui sen maalien valinnan määrään ja sillä oli erityistä haittaa Egyptin turismille.

⁴⁴⁴ Wright (2006), s. 255–256.

⁴⁴⁵ MEMRI: Al-Gama'a Al-Islamiyya vs. Al-Qaeda, 2006, <http://www.memri.org/report/en/0/0/0/0/0/1887.htm>, 22.9.2011.

⁴⁴⁶ Tawil (2010), s. 67–69.

tionale (FLN) sallinut poliittista oppositiota ennen vuoden 1988 valtakunnanlaajuisia mellakoita.⁴⁴⁷

Vallankaappauksen ja FIS:n laittomaksi julistamisen jälkeen islamistinen vastarinta yltyi maassa nopeasti, ja useita sissisotaan siirtyneitä joukkioita perustettiin. Kaksi merkittävintä liikettä olivat *Mouvement Islamique Armé* (MIA), jonka juuret olivat FIS:n toiminnassa, ja *Groupe Islamique Armé* (GIA), johon kuului sekä Algeriassa oleskelevia salafilais-jihadisteja ja Afganistanista maahan siirtyneitä algerialaisveteraaneja.⁴⁴⁸

MIA valitsi operaatioalueekseen vuoristoseudun ja GIA kaupungit. Sodan ensimetreillä liikkeet keskittivät iskunsa ensisijaisesti poliisia ja sotilasjoukkoja vastaan, mutta alkoivat 90-luvun alkupuolella iskeä myös siviiliväestöön. Vuonna 1994 FIS:n vangitun johtajiston ja Algerian hallinnon käymät neuvottelut ajautuivat umpikujaan. Samanaikaisesti MIA:n muutamat pienemmät ryhmittymät yhdistivät voimansa ja muodostivat FIS-lojaalin *Armée islamique du Salut* (AIS). Neuvottelujen kariuduttua väkivalta kahden suurimman kilpailevan ryhmittymän välillä paheni, ja GIA järjesti Algerian sisällissodalle tyypillisiä kokonaisten kylien ja naapurustojen joukkosurmia.⁴⁴⁹

David Cookin mukaan joukkosurmista on esitetty paljon arvailuja. Hän jopa esittää, että niihin syyllistyneiden tahojen epäiltiin olevan hallinnon asevoimien edustajia, jotka iskivät kapinallisille myötämielisiin asutuskeskuksiin. Argumentin tehoa ja arvailun merkitystä heikentää huomattavasti Cookin mukaan kuitenkin se, että GIA:n syyskuussa vuonna 1995 antoi julkilausuman, jossa organisaatio vannoi raiskaavansa ja surmaavansa sitä vastustavat.⁴⁵⁰ Nämä joukkomurhat saavuttivat huippunsa 1997, jolloin järjestettiin ensimmäiset parlamenttivaalit viiteen vuoteen. Vaalit voitti vastamuodostettu armeijamyönteinen puolue *Rassemblement National Démocratique* (RDN). Molemmilta tahoilta uhattu AIS solmi rauhan hallinnon kanssa vuonna 1997, ja massamurhiin sortunut GIA alkoi hajota hallinnon vastatoimien ja sisäisten riitojen vuoksi pienempiin ryhmiin. GIA:n katsotaan menettäneensä merkityksensä operaatiokykyisenä joukkona vuoteen 2002 mennessä.⁴⁵¹

GIA:sta vuonna 1998 irronnut pieni ääriryhmittymä *Groupe Salafiste pour la Prédication et le Combat* (GSPC) jatkoi toimintaansa vielä vuoden 2002 jälkeen, ja siitä muodostui Algeriassa ainoa jihadistista väkivaltaa jatkanut vakavasti otettava ryhmittymä 2000-

---

⁴⁴⁷ Vandewalle, Dirk: Islam in Algeria: Religion, Culture, and Opposition in a Rentier State, teoksessa *Political Islam – Revolution, Radicalism or Reform?*, toimittaneet John L. Esposito, Lynne Rienner Publishers, Boulder/CO ja Lontoo, 1997, s. 33–40.

⁴⁴⁸ Tawil (2010), s. 67–75.

⁴⁴⁹ Callies De Salies, Bruno: Algeria in the grip of terror, lokakuu 1997, <http://mondediplo.com/1997/10/alger1>, 10.12.2011.

⁴⁵⁰ Cook (2005), s. 119–120. Cook on liittänyt teokseensa kyseisen käännetyn julkilausuman ja sen sisältö on jihadistisen organisaation viestiksi harvinaisen alatyylinen ja sukupuolielämään liittyviä viittauksia sisältävä. Myös viittaukset väkivaltaan ja sen ekspressiiviseen luonteeseen ovat leimaalyöviä tälle esitykselle.

⁴⁵¹ Callies De Salies, (1997).

luvun puolella.⁴⁵² Liikkeen ja al-Qaidan keskusjohdon välit lähenivät huipentuen Ayman al-Zawahirin julistaessa ”pyhän liiton” solmitun GSPC:n kanssa samalla listaten Ranskan valtiona liittouman viholliseksi. Tammikuussa 2007 ryhmä otti käyttöön sittemmin tunnetuksi tulleen nimen Al-Qaida Organisaatio islamilaisessa maghrebissa.⁴⁵³

Maghrebin islamistisia ja jihadistisia liikkeitä laajasti tutkinut Camille Tawil on esittänyt 1990-luvun puolenvälin olleen lähivihollista vastaan sotivalle jihadismille käännteentekevää aikaa. Tuolloin jihadistit erityisesti Pohjois-Afrikassa joutuivat etsimään todellista tarkoitustaan. Anwar Sadatia valtaan seuranneen Hosni Mubarakin murhaaminen ei ollut onnistunut. Sotilasjuntan kaatamiseksi käyty kumouksellinen sota ei ollut tuonut tulosta Algeriassa, jossa maltillisin jihadistiryhmittymä oli siirtymässä erillisrauhaan hallituksen kanssa, ja liikkeen radikaalimpi siipi oli hajoamassa. Kaikki liikkeet tulivat osaltaan erilaisiin tuloksiin. Egyptin kaksi suurinta jihadistista liikettä lähtivät eri suuntiin. Toinen keskittyi kotimaahan ja valmistautui rauhanomaiseen vaikuttamiseen, kun toinen valitsi jihadin jatkamisen muualla. Algerialaiset jihadia jatkamaan halukkaat keskittyivät omaan maahansa ja muodostivat vielä uuden järjestön GIA:n raunioille. Sittemmin tämä järjestö aloitti yhteistyön al-Qaidan kanssa ja sulautui lopulta siihen.⁴⁵⁴

Näiden esimerkkien kautta nähdään, että sekularistinen tai paremminkin lähivihollista vastaan kumouksellista sotaa käyvä jihadismi laajana aseellisena ilmiönä vähentyi merkittävästi Lähi-idässä alueella vuosituhannen vaihteen tienoilla. Kahden merkittävimmän jihadistisen aatteen maan, Algerian ja Egyptin, verinen historia osoittaa, että valtionhallinnon kaappaaminen väkivaltaisen jihadistisen kumouksellisuuden kautta epäonnistui islamilaisen maailman sydämessä. Onkin huomionarvoista, että kumouksellisen tai konspiratorisen organisaation tavoin toimivat jihadistiset organisaatiot valitessaan ydinjoukko- tai urbaanin strategian ovat jokaisessa tapauksessa epäonnistuneet.

Tultaessa 2000-luvulle jihadistinen kumouksellinen liikehdintä on suuntautunut yhä enemmän globaaliin vihollisasetteluun. Sen merkitystä alueellisissa konflikteissa ei voida väheksyä, vaan transnationalistista taistelua korostavien salafilais-takfirilaisen ideologisen pohjan omaavien liikkeiden voidaan olettaa jakavan globaalin jihadistisen liikehdinnän päämäärät emiraattien ja kalifaatin luomisesta. Onko jokainen alueellinen toimija sitten suorassa yhteydessä al-Qaidaan tai johonkin muuhun globaalin ideologian omaavaan organisaatioon, on kysymyksenä aivan eri.

---

⁴⁵² Katso esim. Cook (2005), s. 120–121.

⁴⁵³ Gerges, Fawaz A.: *The Rise and Fall of Al-Qaeda*, Oxford University Press, New York/NY, 2011, s. 117.

⁴⁵⁴ Tawil (2010) s. 127.

Monelle alueelliselle jihadistiselle organisaatiolle al-Qaidan tai jonkin muun transnationalistisen jihadistisen organisaation nimen ja ideologian omaksumisessa on lopulta ollut kysymys globaalista uskottavuudesta. Valmis tunnusmerkistö on olemassa, ja sen ottaminen käyttöön luo pelotteen, jonka merkitys kansainvälisessä mediassa on taattu. Eittävänsä kansallisen tai alueellisen tason jihadismia esiintyy edelleen, mutta strategisena ilmiönä sen teho on jäänyt 1990- ja 2000-luvun taitteeseen. Esimerkiksi Kaakkois-Aasiassa tiedämme olevan verraten suuriakin järjestöjä, jotka pyrkivät alueellisiin tavoitteisiin, kuten vuonna 1998 perustettu Jamaat-ul-Mujahideen. Sen päämääränä on saattaa sharia voimaan Bangladeshissa ja luoda maasta näin islamilainen valtio. Vastaavia järjestöjä on olemassa Pohjois-Afrikassa, Pakistanissa, Intiassa, Kaukasuksella ja Kaakkois-Aasiassa. Alueellisesti näiden organisaatioiden merkitys on todellinen ja niiden luoma uhka kansakunnilleen monesti merkittävä, mutta kumouksellisen sodan taidollisen kehittymisen kannalta niiden merkitys ei ole strategisesti suuren suuri. Sen sijaan Afganistan niin alueellisena konfliktina kuin globaalin jihadistisen liikehdinnän alustana on kerta toisensa jälkeen modernissa historiassa osoittautunut merkitykselliseksi jihadistisen liikehdinnän kannalta.

3.3. Globaaln jihadismin syntysanat 1979–1989 – Afganistanin sota ja afgaaniarabit

Marc Sageman argumentoi osuvasti Afganistanin sodan merkityksestä jihadistiselle liikkeelle. Hänen mielestään tämä konflikti muodostui keskeiseksi vedenjakajaksi liikkeen ideologisen asetelman ja viholliskuvan globalisoitumisessa.⁴⁵⁵ Mikään yksittäinen tapahtumaketju ei olekaan vaikuttanut globaaliin jihadismiin niin merkittävästi kuin Afganistanin sota.

Vuonna 1979 Neuvostoliiton aloittama hyökkäys maahan sai jihadismin kannalta mittasuhteet, jotka ovat näkyvissä hajaantuneessa transnationaalisessa jihadismissa tänä päivänäkin. Richard Shultz näkee sodassa kaikkiaan kuusi keskeistä seikkaa, jotka mahdollistivat globaaln jihadismin syntysanojen lausumisen. Liike löysi neuvostomiehityksen vastaisesta kumouksellisesta sodasta pyhän tarkoituksen ja tavoitteen. Sodan lopputulema toimi ensimmäiselle transnationalististen jihadistien sukupolvelle voimaannuttavana ja inspiroivana. Afganistanissa oli mahdollista rakentaa yhteinen ideologia, johtajuus ja organisaatio Qutbin ideoiden esitaistelijoitten kaartin tosiasialliseksi rakentamiseksi. Qutbin ajatukset materialisoituivat Abdullah Azzamin fatwan⁴⁵⁶ myötä yksilölliseksi jihadin käymisen velvoitteeksi. Azzamin innoittamana ja organisoimana rakennettiin verkosto, jonka kautta vapaaehtoisia kyettiin tuomaan Afganistaniin ympäri islamilaista maailmaa. Näistä ”afgaaniarabeista” muodostui

---

⁴⁵⁵ Sageman (2004), s. 17–18.

⁴⁵⁶ Tämän uskonnollisen oikeutuksen hyväksyjien joukossa oli myös erittäin arvostettu ja lopulta Saudi-Arabian suurmuftiksi noussut sheikki Abdul Aziz bin Abdullah Bin Baz. Korkeinpana wahhabilaisena uskonoppineena Bin Baz takasi Abdullah Azzamin vuoden 1979 fatwalle oman ja Saudi-Arabian uskonoppineiston neuvoston *uleman* tuen. Katso Allen (2006), s. 276–280.

lopulta ydinjoukko valmiina ideologisiin suunnanmuutoksiin kohti globaali jihadia ja transnationalistista tavoitteen asettelua.⁴⁵⁷ Merkityksellistä Afganistanin konfliktista tekee jihadistisen liikkeen kannalta myös se, että vastarintatoiminta ei ollut vapaaehtoisten taistelijoiden osalta kovinkaan suunniteltua, vaan globaalisti ajattelevat jihadistit huomasivat ryntäyksen konfliktiin qutbilaisen esitaistelijoiden kaartin luomiseksi vasta konfliktin aikana. Liikehdinnän spontaanisuus on ollut leimallista aina sodan loppumisesta asti, ja esimerkiksi laajojen vastatoimien kohteeksi jouduttuaan on globaali jihadistinen liikehdintä kyennyt omaan alkuperäiseen rakentumisperiaatteeseensa nojaten pysymään toimintakykyisenä ja jopa kasvattamaan vaikuttavuuttaan ideologisten ja henkikohtaisten suhteiden kautta.

Neuvostoinvaasio oli aikansa erinomainen sotilaallinen taidonnäyte, jossa yhdistyivät niin suunnittelu- ja valmistelutöiden onnistuminen, erikoisjoukkojen täsmällinen käyttö, maa- ja ilmakomponenttien yhdistäminen toimivaksi kokonaisuudeksi ja ennen kaikkea liikenopeuden yllättävyys. Sotilaallinen onnistuminen valtauksessa ei kuitenkaan taannut miehitysvallan onnistumista. Neuvostoliitto huomasi viikkojen kuluttua miehitysoperaatiosta ajautuneensa maassa kyteneen vastarinnan kanssa avoimeen konfliktiin. Afgaanitaistelijoiden käynnistämä vastarinta miehittäjää vastaan muutti erityisesti maan vuoristoseudut neuvostoasevoimille äärimmäisen vihamielisiksi paikoiksi. Kuten Stephen Tanner esittää, olivat vallankumousta tukemaan tulleet neuvostoasevoimat pian sitoutuneet taistelemaan hajanaista vastarintaa vastaan tilanteessa, johon eivät olleet varautuneet.⁴⁵⁸ Steve Collin arvio massiivisessa CIA:n operaatioita käsittelevässä teoksessa esittää, että kaksi vuotta miehityksen alkamisesta liikkuvat mujaheddiinit verraten vapaasti kaikissa Afganistanin 29 maakunnasta.⁴⁵⁹

Neuvostojoukot törmäsivät maassa suurvallan intressejä taatessaan ja itselleen epämieluisaa hallintoa syrjäyttäessään siis tilanteeseen, jossa niitä ja Afganistanin kommunistihallinnon asevoimia sekä muita turvallisuusviranomaisia kohtaan vihamielisesti suhtautuvat ryhmittymät aloittivat laajamittaisen, vuoristoiseen alueeseen tukeutuvan sissisodan miehittäjää vastaan.⁴⁶⁰ Neuvostojoukot pitivät hallussaan vain päätteitä ja suurimpia kaupunkeja. Maanteitse suoritettu huolto oli toistuvasti vaikeuksissa erityisesti yöaikaan, ja sen kontrollointiin kuluikin suhteettomasti resursseja. Neuvostojoukot huomasivat myös pian hallinnon joukkojen kyvyttömyyden laajaan soti-

---

⁴⁵⁷ Shulz (2008), s. 49–50.

⁴⁵⁸ Tanner, Stephen: *Afganistan – A Military History from Alexander the Great to the War Against the Taliban*, Da Capo Press, USA, 2009, s. 241.

⁴⁵⁹ Coll, Steve: *Ghost Wars – The Secret History of the CIA, Afghanistan and bin Laden, From the Soviet Invasion to September 10, 2011*, The Penguin Books, New York/NY, 2004, s. 58.

⁴⁶⁰ Lisää Afganistanin vastarintaliikkeen sissisodankäynnillisistä taktiikoista ja operaatioista: Jalali, Ali Ahmad ja Grau, Lester W.: *Afghan Guerilla Warfare – In the Words of the Mujahideen Fighters*, Zenith Press, Minneapolis/MN, 2001. Teos perustuu kattavaan haastatteluaineistoon, joka on kerätty vuoden 1996 syyskuussa Peswahirissa Pakistanissa. Haastateltavina ovat olleet neuvostomiehityksen vastaisessa mujaheddiinliikehdinnässä mukana olleet komentajat ja taistelijat, jotka ovat kertoneet käyttämistään taktiikoista ja tekniikoista.

laalliseen toimintaan. Suurin osa maan kokeneesta upseeristosta oli surmattu ennen vuotta 1978, koska he eivät joko olleet kommunisteja tai kuuluivat kulloinkin valtaapitävän ryhmittymän mielestä väärään leiriin. Suuri osa korkeasta upseeristosta oli paennut maasta, siirtynyt toisiin töihin tai liittynyt vastarintaan. Kokemattoman upseeriston johdettavana oleva aliupseeristo ja miehistö olivat uskollista omalle heimolle ja seutukunnalleen. Monesti kokonaisia yksiköitä pakeni palveluksesta joko ennen kotiinsa tai liittyen aseineen vastarintataistelijoihin.⁴⁶¹

Venäläisjoukot eivät olleet Afganistanissa ensimmäistä kertaa sitoutuneena konfliktiin sissisotaa käyvän vihollisen kanssa vuoristoisella alueella, vaan kuten Anthony James Joes esittää, maan historiassa Kaukasuksen valtauksen aikaan 1820–1860 venäläiset loivat strategisen perustan tämänkaltaisiin konflikteihin. Se piti sisällään kolme pääkohtaa: kumouksellisten joukkojen alueellinen eristäminen, kumouksellisen liikehdinnän johtajiston tuhoaminen ja paikallisen talouden niin voimakas horjuttaminen, ettei kumouksellinen osapuoli pysty enää tukeutumaan siihen.⁴⁶²

Afganistanissa tämänkaltaisen viholliskeskeinen systemiajattelullinen malli johti lopulta merkittäviin voimankäyttöisiin ylilyönteihin siviiliväestöä kohtaan. Neuvostoilma-aseen käyttö henki noista väkivaltaisuuksista. Afgaanikyliä pommitettiin suurilla palopommeilla, ja sissien käyttämiä vedenottamoita tuhottiin ilmapommituksin. Ilmatorjunnan välttämiseksi aloitettiin laajat mattomaiset pommitukset vuodesta 1983. Terroripommituksilla päästiin osaltaan tavoitteeseensa. Maaseutua saatiin tyhjennettyä, ja näin sisseiltä kiistettyä tukiverkostoa, sillä erittäin suuri määrä afgaaneja pakenikin konfliktia naapurimaihin.⁴⁶³

Todellisuuden luomat haasteet asettivat neuvostoasevoimat strategisen uudelleenorganisoinnin alle. Uusi viisikohtainen strategia piti sisällään seuraavat painotukset:

- Kabul ja muut merkittävät kaupungit tuli pitää omien joukkojen hallussa.
- Kaupunkien väliset yhteydet oli turvattava.
- Sissijoukkot oli tuhottava Pohjois-Afganistanista ja sitä kautta neuvostojoukkojen liike oli määrä varmistaa Kabuliin sekä estää samalla väkivaltaisuuksien ja kumouksellisuuden leviäminen Neuvostoliiton eteläisten muslimitasavaltojen alueille.
- Mujaheddiin-taistelijoilta oli kyettävä kieltämään tuki- ja ryhmitysalueensa. Tämä oli määrä toteuttaa jatkuvilla alue-etsinnöillä ja taistelullisilla operaatioilla.
- Pakistanista ja Iranista soluttautuminen vastarintaorganisaatioiden tueksi tuli saada estettyä.⁴⁶⁴

---

⁴⁶¹ Joes, James Anthony: *America and Guerrilla Warfare*, The University Press of Kentucky, Lexington/KY, 2000, s. 293–294.

⁴⁶² Sama s. 294

⁴⁶³ Lappi, Ahti: *Ilmatorjunta kylmässä sodassa*, Ilmatorjuntasäätiö, Gummerrus, Jyväskylä, 2003, s. 387.

⁴⁶⁴ Joes (2000), s. 298.

Toisin sanoen konfliktin luonne muokkasi Neuvostoliiton strategian proaktiivisesta ja viholliskeskeisestä puolustukselliseen ja rajoitetussa määrin aloitteelliseen. Yhdysvaltalaistuki afgaanivastarinnalle esimerkiksi historioitsija Andrei Sergejeffin mielestä ei päässyt käyntiin presidentti Jimmy Caretin hallintokaudella (1977–81), mutta hänen turvallisuuspoliittinen neuvonantajansa Zbigniew Brezinski ymmärsi Afganistanista olevan mahdollista kehittää Neuvostoliitolle vastaavanlainen strateginen nöyryytys kuin amerikkalaiset itse olivat kokeneet Vietnamissa. Tuki afgaaneille alkoi kasvaa tuntuvasti vasta Ronald Reaganin kaudella (1981–89).⁴⁶⁵

Vuodesta 1986 alkaen Yhdysvallat alkoi toimittaa vastarintataistelijoille Stinger-ilmatorjuntaohjuksia. Olalta laukaistavat, helppokäyttöiset ja liikuteltavat asejärjestelmät veivät neuvostojoukoilta merkittävän etulyöntiasemansa, ilmaherruuden. Vuoden 1987 alusta alkaen neuvostojoukkojen ilma-alustappiot olivat nousseet 1,2–1,4 koneeseen päivässä, tarkoittaen 420–500 tuhottua konetta vuodessa. Tämä pakkotti lentokorkeuden nostamiseen, mikä johti pommitustarkkuuden laskuun. Se lisäsi siviili tappioiden määrää.⁴⁶⁶

Mohammed Yousafin ja Mark Adkinsin mukaan mujaheddiin-liikkeelle aseellista tukea ja mainittuja ilmatorjunta-aseistusta välittänyt Pakistanin tiedustelupalvelu, Inter-Services Intelligence (ISI), palkitsi toteutetuista operaatioista. Varmennettu pudotus olkapääohjuksella toi kenttäkomentajalle kaksi lisäohjusta.⁴⁶⁷ Näin vaikutusvaltainen ISI osaltaan tuki menestystä ja itselleen suotuisia kenttäkomentajia.

ISI näytteli merkittävää osaa ulkomaisen ase- ja rahallisen tuen koordinoinnissa. Se oli oleellinen osa väitetyistä kolmiportaisesta asetukea tarjoavassa verkostossa. CIA osti aseet yhdysvaltalais- ja saudirahoitteisesti Kiinasta, Egyptistä, Israelista ja muualta. Aseiden saavuttua Pakistaniin ISI otti niistä vastuun ja kuljetti ne edelleen yhdysvaltalaisrahoitteisesti mujaheddiin-ryhmittymien operoimille varikoille, joista aseet päätyivät salakuljetusverkostojen kautta Afganistaniin. Rahoitus oli useasti ongelmana, mutta kuten ISI:ssä palvellut kenraali Yousaf ilmaisee ”*arabiraha pelasti tämän järjestelmän*”.⁴⁶⁸

Tämä kuitenkin tarkoitti, kuten Barnett Rubin osoittaa, että ase- ja taloudellisesta tuesta pääsivät nauttimaan lähinnä islamistiset ryhmittymät omien kansainvälisten verkostojensa kautta kansallisten ja sekulaarimpien ryhmittymien jäädessä vähemmälle tuelle.⁴⁶⁹

---

⁴⁶⁵ Sergejeff, Andrei: *Afganistanin historia – silkkiteitä kulttuurien risteykseen*, Gaudeamus Helsinki University Press, Tallinna, 2011, s. 266.

⁴⁶⁶ Joes (2000), s. 300.

⁴⁶⁷ Yousa, Mohammed ja Adkins, Mark: *The Bear Trap: Afghanistan's Untold Story*, Mark Cooper, 1992, s. 177. Teos on myös vapaasti ladattavissa: <https://therearenosunglasses.files.wordpress.com/2012/10/the-bear-trap.pdf>, 14.9.2015.

⁴⁶⁸ Sama, s. 106.

⁴⁶⁹ Rubin, Barnett R.: Arab Islamists in Afghanistan, teoksessa *Political Islam – Revolution, Radicalism or Reform?*, toimittaneet John L. Esposito, Lynne Rienner Publishers, Boulder/CO ja Lontoo, 1997, s. 190.

Vastarintataistelijat jakautuivat moniin eri ryhmittymiin. Niitä arvellaan olleen kaikkiaan 27. Merkittävimpiä näistä olivat Pakistanin Peswahariin johtonsa siirtäneet seitsemän puoluetta. Näitä ryhmittymiä tukivat niin Pakistan, Yhdysvallat, Saudi-Arabia, Iso-Britannia kuin Kiinakin. Juuri Pakistanin tiedustelupalvelu näytteli isoa roolia avun kanavoimisessa pääasiassa islamistisille ryhmittymille. Peshawarin toimivista puolueista radikaaleja islamistisia katsottiin olevan Gulbuddin Hekmatyarin johtama *Hizb-i-Islami*, tästä eronnut samanniminen Yunus Khalisin johtama ryhmä, Abdul Rasul Sayyfin johtama *Ittihad-i-Islami* sekä Burhanuddin Rabbanin johtama *Jamiat-i-Islami*. Perinteisiin arvoihin ideologiansa perustavia edustivat Mohammad Nabi Mohamadin *Harakat-i-Inqilab-i-Islami*, Sibghatullah Mojadeddin *Jabha-i-Najat-i-Milli* sekä Ahmed Gailanin *Mabaz-i-Milli-Islami*. Iran osaltaan osoitti tukensa shiialaisille sissijärjestöille kuten *Sepba-e-Pasdaranille* ja *Hezbollahille*. Muita shiialaisia vastarintaorganisaatioita olivat *Nasr*, joka riitaantui iranilaismielisten ryhmien kanssa, *Shura* sekä *Harakat Islami*. Saudi-Arabia tuki lisäksi Kunarin ja Nuristanin alueilla vaikuttavia wahhabilaisia ryhmittymiä. Myös kommunistisen hallinnon linjan vastaisia maolaisia sissiosastoja osallistui sotaan erityisesti konfliktin alkuvaiheessa.⁴⁷⁰

Afganistanin vastarintaliikkeen synty kaoottisessa tilanteessa henki myös sen kehittymistä ja leviämistä. Yhteistä linjaa mujaheddiin-liikkeille ei monestikaan löytynyt, ja ne taistelivat useasti myös keskenään alueellisesta vaikutusvallasta. Käytännössä kaikki vastarintaliikkeen taistelut olivat kiinni paikallisista komentajista. Sodan kehityksessä ja ulkopuolisen avun virratessa maahan sisäinen yhtenäisyys vastarintaliikkeesä kasvoi, ja samoin kehittyi myös operaatioiden koordinointi. Toimintaa ilmensi kuitenkin voimakas afganistanilaisen yhteiskunnan heimojako ja hajanaisuus. Merkittävimmät yksittäiset komentajat johtivat yleensä noin kolmensadan hengen tai suurempaa sissiosastoa, joka operoi useista erillisistä tukikohdista ja hallinnoivat kunnallisia tai provinssikokonaisuuksia. Suurin osa merkittävistä komentajista oli aktiivisessa yhteydessä Pakistanissa sijaitsevaan oman puolueensa päämajaan, josta kyettiin jonkin verran koordinoimaan joukkojen toimintaa erityisesti 80-luvun puoltaväliä kohti tultaessa.⁴⁷¹

Vuoteen 1987 mennessä vastarintaliike oli parhaiten aseistettu ja päättäväisempi kuin koskaan. Se oli kyennyt tuottamaan julkisuudessa maailman mahtavimmaksi kuvatulle sotakoneelle tuntuvia tappioita. Venäläistappioiden on arvioitu nousseen aina 52 000:een, joista kaatuneita arvioidaan olleen 13 000–15 000. Tilastollisesti tämä tarkoittaa 35 neuvostokaatunutta joka viikko sodan alusta asti. Kalustotappioita puna-armeijalle arvioidaan tuotetun vuoteen 1987 mennessä 500 ilma-aluksen, 600 panssarivaunun ja 800 miehistönkuljetusajoneuvon verran. Sota maksoi Neuvostoliitolle noin kolme miljardia dollaria vuosittain vuodesta 1984 lukien. Sodasta oli myös haittaa Neuvostoliiton sotilaalliselle uskottavuudelle ja sisäpoliittiselle vakaudelle.

---

⁴⁷⁰ Cordesman, Anthony H. ja Wagner, Abraham R.: *The Lessons of Modern War – Volume III: The Afghan and Falklands Conflicts*. Westview Press, Boulder/CO ja San Francisco/CA, 1991, s. 17–22.

⁴⁷¹ Sama, s. 19–22.

Näin ollen onkin helppo käsittää Neuvostoliiton pyrkineen irti konfliktista nopeasti. Tarkemmin sanottuna muodolliset neuvottelut irtaantumisesta olivat olleet käynnissä vuodesta 1982.⁴⁷²

Vuodesta 1987 alkaen neuvostojoukot alkoivat rajoittaa hyökkäyksellisiä operaatioitaan, joista ne olivat joutuneet ottamaan lähes täyden vastuun Afganistanin kansallisen armeijan toiminnallisen lamaantuneisuuden vuoksi. Edellisen vuoden lokakuussa syrjäytettiin Neuvostoliiton luottamuksen menettänyt Babrak Karmal, ja hänen tilalleen presidentiksi nostettiin salaisen poliisin KHAD:n päällikkö Mohammed Najibullah. Ensimmäinen neuvostojoukkojen puolivahvuus vetäytyi vuonna 1988 toukokuun ja elokuun välisenä aikana ja toinen puoli joukoista poistui marraskuun ja helmikuun välillä vuonna 1989. Viimeinen neuvostosotilas vetäytyi Afganistanista 15. helmikuuta 1989.⁴⁷³

Islamin puolustamisesta jihadin keinoin innostuneet nuoret miehet ympäri Lähi-itää alkoivat virrata Afganistaniin 1980-luvun puolessa välissä. Heidän merkityksensä vastarinnalle oli kokonaisuudessaan mitätön. Esimerkiksi ensimmäisen Afganistanin historiaa laajasti käsittelevän suomenkielisen teoksen kirjoittanut Andrei Sergejeff ei mainitse afgaaniarabien vaikutusta lainkaan tarkastellessaan Peshawarista toiminutta vastarintaliikkeiden kirjoa.⁴⁷⁴ Heidän merkitystään sotilaalliselle kokonaistoiminnalle on verrattu pisaraan meressä, mutta jihadistisen liikkeen tarinaa ajatellen se on ollut sitäkin suurempi. Termiä *afgaaniarabi* käyttivät ensimmäisen kerran 1990-luvun alkupuolella erityisesti Egyptin ja Algerian hallinnot halventavaan sävyyn tarkoittaessaan afgaanityyliin pukeutuneita ”ongelmatapauksia” tai kiihkouskovoaisia.⁴⁷⁵ Termin alkuperä ei osu aivan väärään, sillä se oli varmasti muslimimaiden hallintojen todellista kantaa kuvaava ilmaisu, olkoon kuinka alatyylinen tai halveeraavaksi tarkoitettu tahansa. Neuvostomiehityksen loputtua ja uuden sisällissotavaiheen alettua maahan virranneet vapaaehtoistaitelijat alkoivat palata kotimaihinsa. Useat heistä, erityisesti Egyptin ja Algerian tapauksissa, olivat omanneet jihadistisia ajatuksia jo lähtiessään, mutta palatessaan kotiin oli heidän itseluottamuksensa kasvanut, ja heitä kunnioitettiin omissa sosiaalisissa piireissään jihadin veteraaneina.

Oli kysymys sitten vaatetuksesta, ideologiasta tai roolista uskonnollisessa elämässä, nämä afgaaniarabeiksi kutsutut hahmot olivat niitä, jotka muodostivat sen ytimen, jonka ympärille globaali jihadistinen liike rakentui. Afganistanin konfliktissa tuo sala-filais-jihadistinen aatemaailma konkretisoitui, ja sinne vapaaehtoisina virranneet taitelijat muodostivat ryhmittymiä, joita maailman turvallisuuspalvelut pitävät nykyään merkittävinä uhkina. Osaltaan näitä afgaaniarabien perustamia ryhmittymiä pidetään

---

⁴⁷² Joes (2000), s. 311.

⁴⁷³ Sama.

⁴⁷⁴ Sergejeff (2011), s. 263–278.

⁴⁷⁵ Hafez Mohammed M.: Jihad After Iraq: Lessons from the Arab Afghans Phenomenon, *CTC Sentinel, Vol 1, Issue 4*, Combating Terrorism Center at West Point, Maaliskuu 2008, s. 1.

kotimaissaan jihadistisen liikehdinnän alkuunpanijoina, kuten tilanne oli esimerkiksi Libyassa, mutta historiallisesti tarkastellen heidän merkittävin antinsa oli eittämättä heidän osuutensa globaalien tai transnationalistisen jihadismin syntyyn.⁴⁷⁶

Brian Glyn Williams katsoo saudi-arabialaisesta salafilais-wahhabilaisesta islamismista kehittyneen kansainväliseen jihadismiin painottuvan ilmiön vasta Afganistanissa. Hänen mukaansa nämä salafilaiset katsoivat, että Afganistanin sota oli *jihad-i asghar*, pyhä sota islamin puolustamiseksi, kun samalla käytiin maailmanlaajuisia sotaa, *jihad-i akbaria*, islamin puhdistamiseksi kerettiläisistä vaikutuksista.⁴⁷⁷ Williamsin tulkinta on hieman yksipuolinen sen keskittyessä ainoastaan wahhabilaisen vaikutuksen analysointiin. Voidaankin todeta, että ne tekijät, jotka mahdollistivat niin omia hallintoja vastaan toimineiden kumouksellisten jihadistien kuin uskonnollisesta velvoitteestaan motivoituneiden saudinuorukaisten osallistumisen jihadiin, olivat läsnä Afganistanissa. Tämä sekoittuminen oli omiaan muodostamaan juuri sellaisen perustan globaalille jihadistiselle liikehdinnälle kuin afgaaniarabien myötä syntyi.

Vastarinta Afganistanissa alkoi laajamittaisesti välittömästi Neuvostoliiton tunkeuduttua maahan joulukuussa 1979.⁴⁷⁸ Alueen maiden yhteiset intressit Yhdysvaltojen kanssa kasvattivat kuitenkin nopeasti vastarinnan tasoa ja tahtia. Esimerkkinä tästä Yousaf ja Adkins esittävät, että Yhdysvaltain vuosittainen taloudellinen tuki vastarinnalle kasvoi tasaisesti vuoden 1980 30 miljoonasta dollarista 600 miljoonaan dollariin vuosien 1986–89 aikana. Kokonaan toinen alan historiankirjoituksessa esille noussut kysymys onkin ollut, tukiko Yhdysvallat arabivapaaehtoisia, jotka myöhemmässä vaiheessa ottivat sen päävihollisekseen? Tämä pohdinta on nostattanut tunteita molempien osapuolten parissa. Tästä esimerkkinä on Peter Bergenin esitys, jossa hän lainaa Milt Beardenia, CIA:n Afganistanin operaation johtajaa 1980-luvun lopulta. Beardenin mukaan CIA:lla ja afgaaniarabeilla ei ollut mitään syytä toimia yhteistyössä toistensa kanssa. Kumpikaan ei tarvinnut toistaan, eikä kyennyt hyötymään toisestaan.⁴⁷⁹

---

⁴⁷⁶ Tawil (2010), s. 15, 42–43, 54–55. Tawil keskittyy myöhemmässä kuvaamaan Afganistanin sodan vaikutusta afgaaniarabiliikehdinnälle käyttäen yhtenä esimerkkinään Libyan islamilaista taisteluryhmää (LIFG, Libyan Islamic Fighting Group), joka muodostettiin monen alueellisen verkoston lailla Afganistanin sodan aikaan ja jonka jäsenet solmivat Tawlin mukaan läheiset suhteen algerialaisiin jihadisteihin. Tämän todisteeksi Tawil lainaa entisen LIFG:n johtajan Noman Benotmanin lausumaa, jossa hän totesi Algerian jihadin olleen libyalaisille merkityksellinen sen maantieteellisestä läheisyydestä ja tämän tarjoamasta soluttautumis-mahdollisuudesta takaisin Libyaan.

⁴⁷⁷ Jokinen ja Kullberg (2006) s. 233. Kirjoittajat lainavat Dartmouthin yliopiston apulaisprofessori Brian Glyn Williamsin ajatusta saudi-salafilaisuuden kehittymisestä globaaliksi jihadismiksi. Lisää Williamsin tuotannosta <http://www.brianglynwilliams.com/>.

⁴⁷⁸ Tawil (2010), s. 15. Katso myös Rubin (1997), s. 181–184. Tawil korostaa afgaanivastarinnan organisaatioiden islamilaista luonnetta, ja Rubinin aineisto avaa 1970-luvun alussa tapahtunutta islamistisen liikehdinnän organisoitumisprosessia. Rubin mainitsee Afganistanissa vuonna 1973 tapahtuneen vallankumouksen olleen islamistisille liikkeille pakote siirtyä Pakistanin puolelle, jossa ne myös kykenivät hankkimaan ulkomaista avustusta erityisesti Saudi-Arabiasta.

⁴⁷⁹ Bergen, Peter L.: *Holy War, Inc.: Inside the Secret World of Osama bin Laden*, The Free Press, New York/NY, 2001, s. 64–66.

Myös Ayman al-Zawahiri on korostanut, etteivät arabivapaaehtoiset koskaan saaneet mitään tukea Yhdysvalloilta. Hän korosti toki tietäneensä, että Yhdysvallat tuki Pakistania ja mujaheddiin-ryhmittymiä niin taloudellisesti kuin suoranaisella aseavullaakin, mutta nuorten arabi-mujaheddiinien suhde Yhdysvaltoihin oli täysin erilainen. Zawahirin mukaan arabivapaaehtoisten rahoitus tuli avustuksina pääasiassa muista arabimaista. Lähdeään osoittamatta Zawahiri esittää, että Arabimaista tulleiden vapaaehtoislahjoitusten summa ylsi kymmenen vuoden aikana 200 miljoonaan Yhdysvaltain dollariin.⁴⁸⁰

Konfliktin alkuvaiheessa arabitaistelijat näyttelivät lähes olematonta roolia. Vuoden 1980 alkupuolella vain kourallinen arabivapaaehtoisia matkasi Afganistanin puolelle Pakistanin Peshawarista, jossa heidän tukialueensa sijaitsi. Tässä vaiheessa vapaaehtoisten tarkoituksena oli ainoastaan auttaa niitä pakolaisiksi ajautuneita ja kotinsa konfliktin alkuvaiheessa menettäneitä afgaaneja, joiden lukumäärä ylsi miljooniin. Algerialainen Abdullah Anas, joka oli yksi ensimmäisiä Afganistaniin matkanneista ja itse sotatoimiin osaa ottaneita arabivapaaehtoisia, esitti, että vuonna 1984 Afganistanissa ei ollut kuin 15 vapaaehtoista käymässä pyhää sotaa miehittäjää vastaan. Hän itse päätti ottaa osaa jihadiin luettuaan uskonnollisen oikeutuksen, jossa jihadin esitettiin olevan jokaisen muslimin velvollisuus. Eräs fatwan allekirjoittajista oli edellä jihadistisena ideologina esitelty Abdullah Azzam.⁴⁸¹ Vastaavan argumentin noin tusinasta arabivapaaehtoisesta tekee Leah Farralin tulkinnan mukaan myös tämän tutkimuksen neljännessä luvussa lähemmässä tarkastelussa oleva Abu Musab al-Suri. Farral kuitenkin korostaa, että kumpikaan mainituista jihadisteista ei ollut Afganistanissa ennen vuotta 1984, joten täyttä varmuutta näiden tiedoista ennen vuotta 1984 ei ole. Farral esittääkin haastattelumateriaalinsa perusteella, että maassa oli enemmän vapaaehtoisia jo tuolloin.⁴⁸²

Abdullah Azzam omaksui Afganistanin jihadissa aktiivisen roolin propagandistina, motivoijana, rahoituksen hankkijana ja taustatukihahmona. Azzamin läheisimmät toverit kuvasivatkin häntä Afganistanin jihadin ”sydämeksi ja mieleksi”. Vaikka hän oli jättänyt oman akateemisen uransa 1980-luvun alkupuolella omistautuakseen täysipainoisesti Afganistanin jihadin organisointiin, ei hän ollut tyytyväinen työnsä tuloksiin. Hän tunsu, ettei ollut onnistunut vakuuttamaan muslimimaailmaa jihadin jokaista muslimia koskevasta yksilöllisestä velvollisuudesta. Noihin aikoihin hän myös riitautui Jordanian Muslimiveljeskunnan kanssa, koska sen johtaja Muhammed Abd al-Rahman Khalifa ei suostunut lähettämään jäsenistöään taistelutehtäviin Af-

---

⁴⁸⁰ Al-Zawahiri (2006), s. 25, katso myös koonnos tästä keskustelusta <http://www.globalsecurity.org/intell/ops/afghanistan.htm>, 19.3.2015.

⁴⁸¹ Tawil (2010), s. 17.

⁴⁸² Farral, Leah ja Hamid, Mustafa: *The Arabs at War in Afghanistan*, Hurst&Company, Lontoo, 2015, s. 33. Tämä teos rakentuu Farralin ja Mustafa Hamidin välisiin keskusteluihin. Hamid on entinen mujaheddiinvaikuttaja Afganistanin sodan ajoilta ja linkittyynyt keskeisten afgaaniarabien kanssa. Teos tarjoaa mielenkiintoisia yksityiskohtia kokonaisilmioon, mutta sen yksipuolisuus yhden ihmisen mielipiteisiin ja muistoihin rakentuen vähentää argumentoinnin todistusvoimaa.

ganistaniin. Azzam erotettiin Muslimiveljeskunnasta. Merkittävimmän päätöksen loppuelämänsä kannalta Abdullah Azzam teki kuitenkin jättäytyessään Islamabadin islamilaisen yliopiston opettajakunnasta siirtyessään Afganistanin rajan läheisyyteen Peshawariin, jonne vapaaehtoisia oli alkanut saapua 1980-luvun puolessa välissä enenevissä määrin. Samaan aikaan julkaistu Azzamin teos *Join The Caravan* puhutteli voimakkaasti aikalaismuslimeja rekrytoiden heitä mukaan Afganistaniin.⁴⁸³

Näiden vapaaehtoisten asioiden hoitoa varten Azzan perusti palvelutoimiston, *Maktab al-Khadamat*, alueelle äskettäin saapuneen nuoren saudi-arabialaisen Osman bin Ladenin kanssa.⁴⁸⁴ Toimisto muun muassa ylläpiti muutamia hostelleja Peshawarissa, joissa nämä vapaaehtoiset oleskelivat ennen siirtymistään Afganistaniin.

Juuri Peshawarissa luotiin se ideologinen ilmapiiri, josta 1990-luvun radikaali islamismi ammensi voimaa ja henkilöstöä. Suotta ei eräs radikaali kutsunut aikakauden Peshawaria ”keittiöksi” kuvauksena siitä monikulttuurisesta ja ideologisesta keitoksesta, joka kaupungissa 1980-luvulla valmistui. Vuonna 1984 bin Laden ja Azzam saivat luvan mujaheddiin-komentaja Abdul Rasul Sayyifilta perustaa ensimmäisen oma, pelkästään arabivapaaehtoisille tarkoitettu harjoitusleiri. Tämä leiri tunnetaan nimellä *al-Faruq*. Sitä on syystä kutsuttu myös al-Faruqin sotilasakatemiaksi, jossa väitetysti koulutettiin ensimmäiset globaalit jihadistit ja jossa luotiin perusta ammatillaisen pyhän sodan kaaderin perustamiseksi.⁴⁸⁵ Se oli ensimmäinen niistä monista leireistä, jotka alkoivat antaa koulutusta palvelutoimiston välittämille vapaaehtoisille. Vapaaehtoisia alkoi saapua maahan yhä enenevissä määrin vuonna 1986.⁴⁸⁶

Alkuvaiheessa nämä vapaaehtoiset osallistuivat taistelutehtäviin pääasiassa afgaanien rinnalla, osana heidän joukkojaan. Vasta vuonna 1986 arabivapaaehtoiset muodostivat ensimmäisen oman taisteluyksikkönsä, jonka organisoinnilla oli iso merkitys tulevalle kehitykselle. Tämän kehitykseen katsotaan olleen ensimmäinen juopa Abdullah Azzamin ja Osama bin Ladenin välisissä suhteissa. Bin Laden perusti lokakuussa 1986 arabivapaaehtoisten ensimmäisen oman tukikohdan Pakistanin rajalle, rajakaupunki Jajin läheisyyteen. Tämä tukikohta tunnettiin nimellä *Ma’sadat al-Ansar*. Sen voi kääntää suomeksi Kumppanin luola; nimi oli johdettu Profeetta Muhammedin elämästä ja viittaa hänen uskollisimpiin seuraajiinsa. Ei ole täysin selvää, kuinka paljon juuri tämän tukikohdan perustaminen sai tukea muilta afgaanivastarinnan pariin

---

⁴⁸³ Shultz (2008), s. 66.

⁴⁸⁴ Hegghammer (2008), s. 91–92. Katso Myös Farrall ja Hamid (2015), s. 65. Farrallin teokseensa useiden vuosien aikana haastattelema Hamid pitää kyseenalaisena sitä tietoa, että Maktab al-Khadamat olisi ollut Osama bin Ladenin ja Abdullah Azzamin sekä heille läheisen Abdul Rasul Sayyifin alun perin ideoima. Hamidin mukaan alkuperäisidea arabivapaaehtoisten verkostosta syntyi hänen itsensä, vähemmän tunnetun pakistanilaisen entisen upseerin ja jihadistin Rashid Ahmadin ajatustyöstä, jota tukivat sellaiset korkea-arvoiset mujaheddiinkomentajat kuten Jalaluddin Haqqani ja Mawlawi Nasrullah Mansur. Tämä väite on kyseenalaisuudestaan huolimatta mielenkiintoinen, joskaan ei poista sitä tosiasiaa, että Azzam ja bin Laden lopulta olivat verkoston alkuunsaattajat ja rakentajat.

⁴⁸⁵ Gerges (2009), s. 134.

⁴⁸⁶ Hegghammer (2008), s. 93.

ajautuneilta arabeilta, mutta merkittävää vastustusta sen erikoisemmin afgaanien kuin arabienkaan parista sitä kohtaan ei tiedetä esiintyneen.⁴⁸⁷

Vaikkakaan afgaaniarabit eivät näytelleet merkittävää roolia afgaanivastarinnassa kokonaisuuden kannalta, esimerkiksi Kumppanin luolan tukikohdasta käydyt taistelut kasvattivat arabivapaaehtoisten itseluottamusta ja lisäsivät halua omaehtoisempaan rooliin vastarinnassa.⁴⁸⁸

Neuvostomiehitystä vastaan matkanneiden afgaaniarabien kokonaislukumäärästä on esitetty useita arvioita. Ne liikkuvat 10 000⁴⁸⁹ ja 30 000⁴⁹⁰ vapaaehtoisen välillä. Abdullah Azzamin luoman järjestelmän kautta arvioidaan koulutetun yli 20 000 taistelija kaikkiaan 20 maasta. Tultaessa 1980-luvun loppua kohti kävi yhä selkeämmäksi, että Neuvostoliitto aikoi vetää joukkonsa pois maasta. Tämä vastarinnan menestys sai aikaan suuren innostuksen muslimimaissa, ja vapaaehtoisten määrän arvioitiin kaksinkertaistuneen kohti sodan loppua. Loppupuolella konfliktia vapaaehtoisainekin muuttui. Sanotaan, että suoranaista sotaturismia esiintyi, erityisesti Saudi-Arabiasta.⁴⁹¹

Afgaanien ja afgaaniarabien välinen suhde ei ollut pelkästään ongelmaton, vaikka näennäisesti toimittiin yhteisen päämäärän saavuttamiseksi. Milt Bearden on perustellut CIA:n ja afgaaniarabien yhteistyön olemattomuutta myös sillä, että paikalliset mujaheddiitit olivat hyvin ärtyneitä arabivapaaehtoisten ylemmydentuntoisuuteen ja puritaanisuuteen näiden yrittäessä kääntää afgaaneja salafilais-wahhabilaiseen islamiinsa. Freelance-kameramiehenä toiminut Peter Jouvenal muistelee paikallisen taistelijan todenneen: ”*Aina kun meille tuli ongelmia jonkun beikäläisen (arabivapaaehtoisen) kanssa, me ammuimme hänet. He luulivat olevansa kuninkaita.*”⁴⁹²

Laajan haastatteluaineiston jihadisteista kerännyt Fawaz Gerges argumentoi afgaaniarabien olleen kotimaahansa paluun jälkeen väärinymmärrettyjä. Useat hänen haastattelemansa Afganistanin jihadiin osaa ottaneista olivat olleet järkyttyneitä heitä kohdanneista ennakkoluuloista niin kotimaissaan kuin globaalissa mediassakin. On totta, että Afganistanin konfliktista syntyi yhtäaikaisesti jihadismia aatteena hengissä pitävä voima ja ylipäättään radikaalia islamismia aatteena ruokkiva tapahtumasarja. Lähivihollista vastaan sotiville jihadisteille niin Algeriasta, Egyptistä, Libanonista

---

⁴⁸⁷ Tawil (2010), s. 18.

⁴⁸⁸ Yksi esimerkki Kumppanin luolan symbolisesta merkityksestä on löydettävissä Isam Dirazin teoksesta *Ma’sadat al-Ansar al’Arab bi Afghanistan* (Arabikumppaneiden luola Afganistanissa). Otteita teoksesta on käännetty ja julkaistu teoksessa *Al-Qaeda in its Own Words*, toimittaneet Gilles Kepel ja Jean-Pierre Milelli, käännök Pascale Ghazaleh, The Pelknap Press of Harvard University Press, Cambridge/MA ja Lontoo, 2008, s. 41–46.

⁴⁸⁹ Bergen, Peter: *The Osama bin Laden I Know: An Oral History of al-Qaeda’s Leader*, Free Press Washington, DC, 2006.

⁴⁹⁰ Rashid, Ahmed: *Taliban: The Power of Militant Islam in Afghanistan and Beyond*, I.B.Tauris, Lontoo, New York/NY, 2010, s. 130.

⁴⁹¹ Sageman, (2004), s. 57–58.

⁴⁹² Bergen (2001), s. 64–66.

kuin muistakin Lähi-idän maista, joissa valtion turvallisuuskoneisto oli murskannut kumoukselliset pyrkimykset äärimmäisellä voimankäytöllä, Afganistanin jihadista tuli turvapaikka ja harjoituskenttä oman aatteen hengissä pitämiseksi ja kehittämiseksi. Globaalille jihadismille Afganistan oli todellinen synnyinpaikka. Neuvostojoukoista saavutettu voitto ruokki transnationalistisen jihadismin aatteellista syntyä ja siihen sitoutuvien henkilöiden itseluottamusta suuremmin kuin mikään muu tapahtumaketju. Gergesin haastattelujen perusteella merkittävä osa afgaaniarabeista ei kokenut kuitenkaan kuuluvansa vallankumoukselliseen qutbilaiseen esitaistelijakaartiin. Moni koki Abdullah Azzamin viestin mukaisen henkilökohtaisen velvollisuutensa olevan osallistua jihadiin. Tällaiset henkilöt eivät kuuluneet jihadistisiin järjestöihin ennen lähtöään, eivätkä liittyneet sellaisiin toimiansa aikana. Osa heistä ilmoitti olevansa järkyttynyt globaalien jihadistien myöhemmästä tavasta hyödyntää Afganistanin konfliktia omiin poliittisiin tarkoituksiinsa. Huomionarvoista on myös, että suurin osa muslimimaailman uskonoppineistosta oli yksimielisiä siitä, että jihad Afganistanissa oli muslimien velvollisuus. Valtavirtaiseen uskonnolliseen elämään kuuluvat oppineet julistivat omia fatwojaan osallistumiseksi tähän islamin vuoksi käytävään puolustustaisteluun.⁴⁹³

Konflikti toimi valtaosalle vapaaehtoisista eräänlaisena hengellisenä ja yhteisöllisenä kokemuksena. Afganistanin taistelukenttä koettiin muistutuksena siitä, mikä todella yhdisti muslimeja kaikkialla maailmassa.⁴⁹⁴ Aikaa jihadissa on verrattu jopa Profeetan aikaiseen elämään ja salafilaiseen yhteisöllisyyteen. Mielikuvien takaa löytyy myös todellisuus. Afgaanien ja arabivapaaehtoisten yhteiselo ei ollut täysin ongelmatonta. Kiihkeitä synnyttivät erityisesti uskonnollisen elämän väliset erot. Afgaaniarabit olivat poikkeuksetta uskonnollisempia ja hurskaampia muslimeja kuin afgaanitaistelijat. Monet Arabian niemimaan maista saapuneet vapaaehtoiset tunnustivat salafilaiswahhabilaista islamia, jonka suhtautuminen sellaisiin afgaanien edustamiin tapoihin, kuten kuolleiden sukulaisten ja johtajien haudoilla vierailuun tai kuolleen toverin ruumiin päällä rukoiluun, oli ehdottoman kielteinen. Tällaiset käsityserot islamin harjoittamisesta ylläpitivät liittolaissuhteiden alla kyteviä erimielisyyksiä, jotka aika ajoin purkautuivat jopa aseellisina, joskin yksittäisinä, yhteenottoina osapuolten välillä.⁴⁹⁵

Afganistanin sodan päätyttyä afgaaniarabit alkoivat palata kotimaihinsa. Erityisesti vuosi 1992 oli keskeistä paluu-aikaa, sillä silloin Afganistania neuvostojoukkojen vetäytyttyä hallinnut kommunistihallitus syöstiin vallasta. Tuolloin kotiinsa palaavat afgaaniarabit saivat pääsääntöisesti sankarin vastaanoton. Kuten Gerges esittää, suurin osa vapaaehtoisista oli maassa suorittamassa kokemaansa uskonnollista velvollisuutta ja esimerkiksi Saudi-Arabian hallinnon tukiessa vapaaehtoisten siirtymistä Afganistaniin, oli kotiinpaluu monelle suotuisa. Näin asia oli tietenkin vain, mikäli

---

⁴⁹³ Gerges (2009), s. 80–82.

⁴⁹⁴ Roy (2004), s. 296. Roy viittaa tässä Afganistanista löytyneisiin afgaaniarabien välisiin sosiaalisiin suhteisiin jotka yhteisöllisyydellään ja syvällisyydellään korvasivat monelle aikaisemmat sosiaaliset yhteydet.

⁴⁹⁵ Gerges (2009), s. 83.

palaava henkilö pystyi sopeutumaan yhteiskuntaan ja elämään sen ehdoilla. Mohammed M. Hafez jakaa Afganistanin jihadiin osallistuneet, kotiyhteiskuntiinsa sopeutumattomat afgaaniarabit neljään ryhmään heidän myöhempien aktiviteettiensa mukaan:

1. Jihadin mahdollistajat. Nämä pääasiassa Pakistaniin jääneet tai Eurooppaan matkustaneet ihmiset jatkoivat jihadististen liikkeiden tukemista propagandan, aseiden salakuljetuksen, rahoituksen, koulutuksen ja rekrytoinnin kautta. Euroopassa erityisesti Lontoo toimi näiden taustavaikuttajien ja saarnamiesten kotipaikkana.
2. Alueelliset jihadistit. Kuten aikaisemmassakin on osoitettu erityisesti egyptiläiset ja algerialaiset jihadistit katsoivat mahdollisuudekseen syöstä vallasta oman maansa maallistuneet muslimihallinnot. Vaikka afgaaniarabit eivät suoranaisesti perustaneet jihadistisia liikkeitä kotimaissaan, oli heidän kokemuksistaan ja koulutuksestaan merkittävästi hyötyä maiden kumouksellisille organisaatioille.
3. Globaalit jihadistit. Osa afgaani-jihadin veteraaneista siirtyi kannattamaan transnationalistista aseellisen jihadismin tulkintaa. Muutamia hakeutuikin uusille taistelukentille, kuten Bosniaan ja myöhemmin Kaukasukselle.
4. Itsenäiset toimijat. Näillä harvinaisemmilla hahmoilla Hafez tarkoittaa sellaisia jihadismista ja radikaalista islamismista vaikutuksensa saaneita yksittäisiä henkilöitä ja heidän muodostamiaan soluja, jotka siirtyivät Afganistanissa koulutuksen saatuaan tekemään terroritekoja sulautumatta mihinkään yksittäiseen tunnettuun jihadistiseen ryhmään.⁴⁹⁶

Afgaaniarabien merkitystä on mielikuvatasolla liioiteltu julkisuudessa tarkoitushakuisesti. Tosiasiallisesti ilmiön suurin arvo onkin ollut sen psykologinen vaikutus jihadistisen liikkeen toiminnalle ja tavoitteen osoittamiselle. Eri arvioista riippuen kymmeniin tuhansiin yltänyt afgaaniarabien vahvuus ei kerro koko toiminnallista totuutta. Ilmiö auttoi lahjoitusrahojen saamista erityisesti muista muslimimaista. Apu suuntautui sekä afgaanivastarinnan ryhmille että humanitaarisen tuen hankkimiseksi niille miljoonille Afganistanista pakolaiseksi joutuneille, jotka oleskelivat Pakistanin läntisillä alueilla.

3.4. Jihadismi globalisoituu – 1990-luku ja al-Qaida

Vuonna 1988 alkoi käydä yhä selkeämmin ilmi, että Neuvostoliitto oli häviämässä sodan Afganistanissa ja alkoi vetää joukkojaan pois. Tässä voiton huumassa Osama bin Laden jätti aktiivisen roolin Abdullah Azzamin kanssa perustamassaan Maktab al-Khadamatissa haluten omaksua yhä militanttimman otteen tulevaisuutta ajatellen.

---

⁴⁹⁶ Hafez (2008).

Organisaatio, jota bin Laden lähti 1988 luomaan, hahmotetaan alan tutkimuksissa mitä erilaisimmilla tavoilla. Joidenkin mukaan tuona vuonna sai alkunsa muodollinen organisaatio, al-Qaida.⁴⁹⁷

Toiset taas esittävät bin Ladenin oman, arabivapaaehtoisten pohjalle luodun organisaation saaneen nimensä henkilötietorekisteristä, jonka hän seuraajiansa kanssa loi tilanteessa, jossa afgaaniarabeista ei ollut kerätty minkäänlaista informaatiota. Henkilötietojärjestelmää kutsuttiin ”tukikohdaksi”. Arabiaksi tämä termi kääntyy *al-Qa’ida*.⁴⁹⁸

Tämä rekisteri ja sen sisältämien henkilöiden keskinäisten suhteiden luoma verkosto edustaa joillekin tutkijoille enemmän ideologista ja aatemaailmallista yhteenliittymää kuin organisaatiota. Myös organisaation nimestä on niin ikään esitetty erilaisia käännöksiä tulkiten sen tarkoittavan kaavaa, periaatetta, mallia, ohjenuoraa tai sääntöä.⁴⁹⁹ Bin Laden itse on antanut seuraavankaltaisen, johtamansa organisaation alkuperää ja nimeä koskevan lausunnon vuonna 2001 uutiskanava Al-Jazeeraan toimittajalle Tayseer Allounille: ”...tässä ei ole kysymys kenestäkään yksittäisestä ihmisestä...kysymys ei ole myöskään al-Qaida organisaatiosta. Me olemme kaikki Islamilaisen Kansakunnan lapsia, joita Profeetta Muhammed johtaa. On vain yksi Jumala...ja kaikki tosiuskovat ovat veljiä keskenään. Joten asia ei ole kuten länsi sen esittää. Ei ole olemassa mitään varsinaista organisaatiota nimeltä al-Qaida tai vastaavaa. Tämä kyseinen nimi on erittäin vanha ja se syntyi oikeastaan tahtomattaan. Veli Abu Ubaida...perusti koulutusleirin nuorille miehille taistellakseen vihamielistä, brutaalia ja terrorisoivaa neuvostoimperiumia vastaan...tätä leiriä kutsuttiin ”tukikohdaksi”, nimi jäi elämään ja se levisi keskuudessamme. Me emme ole erossa tästä kansakunnasta, vaan olemme sen lapsia ja olemme erottamaton osa sitä.”⁵⁰⁰

Aiheeseen perehtynyt toimittaja ja laajasti lainattu Jason Burke valottaa al-Qaidakokonaisuutta kattavassa teoksessaan. Burke esittää laajan haastatteluaineistonsa ja tutkimuksiansa perusteella bin Ladenin lausuman olevan totuudensuuntainen ja kuvaava. Bin Ladenin Peshawarissa perustama ryhmä oli eräänlainen vastareaktio jihadistien parissa kytävälle kansallisille, ideologisille ja uskonnollisille erimielisyyksille. Tavoite yhdistää samanmieliset arabivapaaehtoiset yhdeksi monikansalliseksi islamilaiseksi armeijaksi, joka tarttuisi aseisiin milloin ja missä ikinä muslimit olisivatkaan uhattuina. Burken mukaan on myös äärimmäisen epätodennäköistä, että tuo ryhmittymä kutsui itseään al-Qaidaksi juuri tuohon aikaan.⁵⁰¹

---

⁴⁹⁷ Wright (2006), s. 133–134.

⁴⁹⁸ Tawil (2010), s. 25.

⁴⁹⁹ Rabasa (ja muut, 2006), s. 27.

⁵⁰⁰ Allouni, Tayseer: Osama bin Ladenin haastattelu 11.10.2001, http://www.religioscope.com/info/doc/jihad/ubl_int_1.htm, 10.12.2011.

⁵⁰¹ Burke, Jason: *Al-Qaeda – The True Story of Radical Islam*, I.B: Tauris&Co Ltd, Lontoo, New York, 2003, s. 1–5.

Tuon aikakauden jihadistien kirjallisuuskaan ei mainitse organisaation nimeä toiminnallisessa asiayhteydessä. Näin on asia muun muassa 11-osaisen vuosina 1991–1993 Pakistanissa kootun jihadismin taktiikoita ja toimintamalleja käsittelevän kirjan osalta. Vuonna 1993 New Yorkissa JFK-lentokentältä, hieman ennen ensimmäisiä World Trade Centerin pommi-iskuja vangitulta Ahmed Ajajilta takavarikoitiin terroristiseksi koulutusoppaaksi kuvattu teos, joka oli otsikoitu al-Qaidaksi. Yhdysvaltalaiset tutkijat käänsivät opuksen ”perusohjeeksi”, mikä on asiayhteyteensä sijoitettuna varsin osuva ilmaisu.⁵⁰²

Hajanaisesta käsitteistöstä huolimatta on selvää, että vuoden 1988 elokuussa, jolloin bin Ladenin esitetään useimmissa tapauksissa saattaneen alkuun ryhmänsä, ajautui hän erimielisyyksiin Abdullah Azzamin kanssa. Erimielisyyksien syiksi esitetään useita vaihtoehtoja. Molemmat halusivat luoda jihadistien esitaistelijakaartin, mutta sen käyttämät keinot olivat mahdollisesti riitautumisen syynä. Jane Corbin argumentoi, että Afganistanin tapauksessa bin Laden olisi Azzamia mieluummin halunnut tukea radikaalia islamistipäällikköä Gulbuddin Hekmatyaria, joka oli tunnettu amerikkalaisvastaisuudestaan. Vastaavasti Azzam olisi mieluummin suunnannut arabivapaaehtoisten ja heidän kauttaan kanavoitavan muun tuen tehokkaalle sissipäällikkö Ahmed Shah Massoudille.⁵⁰³

Daniel Benjamin ja Steven Simon esittävät, että merkittävä erimielisyyksiin johtanut syy oli seuraavan strategisen tavoitteen valinta. Azzam halusi suunnata Afganistanissa koulutun jihadistikaartin kohti Israelin kanssa käytävään sotaan, kun kirjoittajien mielestä bin Laden halusi keskittyä maallistuneiden muslimihallintojen vastaiseen kumoukselliseen sotaan.⁵⁰⁴ Kuvaavaa on kuitenkin, että Benjamin ja Simon eivät varsinaisesti mainitse lännenvastaisuutta tässä yhteydessä.

Tämän keskinäisen riidan ja bin Ladenin lähipiirin Ayman al-Zawahirin kumppanuuden myötä kasvaneen egyptiläisvaikutuksen⁵⁰⁵ arvellaan johtaneen suoraan tai välillisesti itsensä jihadin imaamin, Abdullah Azzamin salamurhaan 24. marraskuuta 1989. Azzam surmattiin pommi-iskussa Peshawarissa yhdessä kahden poikansa kanssa heidän matkatessaan perjantain rukoukseen moskeijaan, jossa Azzam saarnasi ja joka oli monen afgaaniarabin suosima rukouspaikka. Monella taholla oli syynsä surmata Azzam. Hän omasi suuren vaikutusvallan jihadisteihin, ja tästä luonnollisesti eivät pitäneet israelilaiset, jotka tiesivät Azzamin tukevan Hamasia. Benasir Bhuttoon hallinto Pakistanissa taas tiesi Azzamin vastustaneen hänen valtaannousuaan. KGB

---

⁵⁰² Sama.

⁵⁰³ Corbin, Jane: *Al-Qaeda: In Search of the Terror Network that Threatens the World*, Thunders Mouth Press/Nation Books, New York/NY, 2003. s. 19–20.

⁵⁰⁴ Benjamin ja Simon (2003), s. 103.

⁵⁰⁵ Sama, s. 104–105. Kirjoittajat todistavat, että väitetty egyptiläisvaikutus on todellinen osoittamalla bin Ladenin lähipiiriin kuuluneen monta vaikutusvaltaista egyptiläistä jihadistia. Nämä jihadistit olivat asiansa osaavaa kaartiä tai esikuntaa, jonka muodostaminen Rohan Gunaratnan mielestä oli bin Ladenin kaltaiselle liikemiesmäiselle ja tehokkaalle organisaattorille luonteista. Katso Guratna, Rohan: *Inside Al Qaeda – Global Network of Terror*, Berkley Books, New York/NY, 2003, s. 31.

ja Afganistanin salainen poliisi *Khadamat-e Aetla'at-e Dawlati* (KHAD) pelkäsivät Azzamin vaikutusvaltaa jihadistien keskuudessa. Azzam vastusti Yhdysvaltojen sopimispyrkimyksiä vastarintaliikkeen ja Afganistanin hallinnon välillä, ja hän oli uhka monelle afgaanikommentajalle osoittamalla tukeaan esimerkiksi Panshirin laaksosta ja Pohjois-Afganistanista operoivalle tadsikkikommentaja Ahmed Shah Massoudille, jonka valta oli merkittävästi kasvanut sotilaallisen menestyksensä ansiosta. Azzam oli kuitenkin myös asettunut vastakkain egyptiläisten afgaaniarabien kanssa. Pyrkinessään bin Ladenin lähipiiriin ja iskostaessaan terroristisia toimintamenetelmiä vastaperustetun organisaation toimintatapoihin, egyptiläiset kohtasivat Azzamin suunnalta merkittävää vastarintaa. Tällaiset molemminpuoliset syytökset saivat muun muassa Ayman al-Zawahirin syyttämään Azzamia CIA:n vakoojaksi. Olivat salamurhan taustalla sitten egyptiläiset jihadistit tai eivät, joka tapauksessa Azzamin murhan jälkeen ei vaikutusvaltaista estettä heidän ja varakkaan bin Ladenin välillä ollut.⁵⁰⁶

Vallitsevassa tilanteessa bin Laden lähti vuonna 1989 seuraajiansa kanssa takaisin kotimaahansa Saudi-Arabiaan, jossa sai sankarin vastaanoton. Asettumalla asumaan äärimmäisen pelkistettyyn taloon Jeddassa hän piti yllä mainettaan askeettisuuteen taipuvana, hartaana mujaheddiin-komentajana ja sai näin seuraajakuntaa nuorten radikaalien saudimiesten parista. Kuten Lawrence Wright esittää oli bin Ladenin tilanne Saudi-Arabian modernissa historiassa erikoinen. Hän oli yksi valtakunnan kuuluisimmista miehistä, varakas ja totaalissa kontrastissa playboy-elämää lännessä ajoittain viettäviin saudiprinssihin, joilla ei ollut minkäänlaisia kannuksia hankittuna jihadista Afganistanissa.⁵⁰⁷

Wrightista poiketen argumentoivat Benjamin ja Simon bin Ladenin paluusta, ettei häntä muiden afgaaniarabien lailla otettu kotiinpalajana ilolla vastaan. Tällä kirjoittajat viittaavat pian konkretisoituneeseen konfliktiin, sillä sodasta kotiutunut bin Laden ajautui törmäyskurssille kotiyhteiskuntansa kanssa.⁵⁰⁸

Kun Saddam Hussein valtasi Kuwaitin elokuussa 1990 alkaneella hyökkäyksellä, bin Laden tarjosi mahdollisuutta yhdessä vaikutusvaltaisten afgaanikommentajien ja afgaaniarabien kanssa luoda islamilaisen vapaaehtoisten armeijan kontaktiansa kautta Saudi-Arabian kuningaskunnan puolustamiseksi. Saudien puolustusministeri, kruununprinssi Sultan hylkäsi yksityiskohtaisen ehdotuksen bin Ladenin tarjoamasta avusta. Saudi-Arabia oli viikkoa Irakin aloittaman miehityksen jälkeen hyväksynyt Yhdysvaltain aseellisen avuntarjouksen ja amerikkalaisjoukkoja oli alkanut saapua ”kahden pyhän paikan maahan”.⁵⁰⁹

---

⁵⁰⁶ Baker, Arun: Who Killed Abdullah Azzam?, TIME Specials, 18.6.2009, http://www.time.com/time/specials/packages/article/0,28804,1902809_1902810_1905173-1,00.html, 4.10.2011.

⁵⁰⁷ Wright (2006), s. 149.

⁵⁰⁸ Benjamin ja Simon (2003), s. 105.

⁵⁰⁹ Wright (2006), s. 156–157. Wright argumentoi, että pian Irakin Kuwaitin-intervention jälkeen Saudi-Arabian kuningasta tapaamaan saapui yhdysvaltalaisdelegaatio silloisen puolustusministeri Chaneyn johdolla mukanaan kenraali Norman Schwarzkopf. Hän esitteli kuninkaalle satelliittikuvien perusteella, että Kuwaitiin

Tämä oli kova isku Osama bin Ladenille ja hänen seuraajilleen. Vähemmän tunnettua on, että bin Laden oli esittänyt jo vuonna 1989 saudien tiedustelupalvelun johtajalle prinssi Turki al-Faisalille olevansa käytettävissä kommunistisen Etelä-Jemenin hallinnon kaatamiseen. Prinssi Turki piti kuitenkin tuolloin bin Ladenin ajatusta huonona, eikä nähnyt saudien ja silloisen Etelä-Jemenin ailahtelevaisten suhteiden olevan tällä tavoin hyödynnettävissä kuningaskunnan etuja palvelemaan.⁵¹⁰

Azzamin kanssa ideoitu ja edellisenä vuonna alkuun saatettu puolustuksellinen islamilaisten vapaaehtoisten joukko, qutbilainen esitaistelijoitten kaarti, oli siis uhan edessä osoittautumassa hyödyttömäksi. Bin Ladenin ei annettu osallistua maansa puolustamiseen ja mikä merkityksellisintä, oli vääräuskoisten armeija saapumassa islamin kaikkein pyhimpiä paikkoja suojaavaan valtakuntaan, maa-alueelle, jossa Profeetta Muhammed kielsi muiden uskontojen harjoittamisen.⁵¹¹

Osama bin Laden ei ollut ainoa, joka kritisoi saudihallintoa ja kuningashuonetta sen tekemien ratkaisujen vuoksi. Bin Ladenin järkytyksen ja ärtymyksen jakoi maan nuori *ulema*, uskonoppineisto. Kun maan korkein uskonnollinen auktoriteetti mufti sheikki Abd al-Aziz bin Baz⁵¹² julisti fatwan yhdysvaltaisten rinnalla taistelemiseksi, sai osansa kansallisesta ärtymyksestä myös vastenmieliseksi koettu kuninkaan rahoittama korkea papisto. Esimerkkinä tästä mainittakoon Mekassa sijaitsevan Islamilaisen Umm al-Qura yliopiston dekaanin Safar al-Hawalin syyskuussa 1990 julkaisema ääninauha, jossa hän tunnistaa todelliseksi viholliseksi lännen Irakin sijasta. Julistuksessaan al-Hawali sanoo: ”*Me olemme kutsuneet oikeat vihollisemme tuboamaan itseme!...tarvitsemme sisäistä muutosta, ensin on tubottava omat vääräuskoiset hallitsijamme ja kun olemme tarpeeksi vahvoja, käymme ulkoisten vihollisten kimppuun.*” Vuosia myöhemmin bin Laden mainitsi, että al-Hawalin ja muutaman muun samanmielisen uskonoppineen vangitseminen käänsi hänet itsensä lopulta saudihallintoa vastaan. Nuo vangitsemiset vaikuttivat bin Ladenin mielipiteeseen yhtä vahvasti kuin kieltäytyminen kansainvälisen islamilaisen prikaatin perustamisesta.⁵¹³

---

oli ryhmittynyt kolme mekanisoitua irakilaisdivisioonaa ja huomattavasti enemmän jalkaväikyksiköitä kuin pienen maan valtaamiseen tarvittiin. Kuningas suostui yhdysvaltaisten avuntarjoukseen, jonka määränä oli varmistaa myös amerikkalaisten oma öljynsaanti Kuwaitin ja pohjoisen Saudi-Arabian alueelta. Ehtona tälle oli, että yhdysvaltalaisjoukot poistuvat välittömästi maasta uhan poistuttua tai mikäli kuningas niin toivoo.

⁵¹⁰ Sama, s. 153.

⁵¹¹ Tällä viitataan perimätietoon, jonka mukaan Profeetta Muhammed olisi julistanut, ettei Arabiassa saa olla kahta uskontoa. Katso esim. sheikki Muhammad Saalih al-Munajjidin moderoina keskustelupalsta Islam Question and Answer, <http://islamqa.info/en/47736>, 27.3.2015.

⁵¹² Lyhyissä länsimaisissa luonnehdinnoissa sheikki Bin Baz esitetään diplomaattina ja koulutuksen kehittäjänä. Katso esim. <http://berkeleycenter.georgetown.edu/people/abd-al-aziz-ibn-abd-allah-ibn-baz>, 27.3.2015. Juuri hänen fatwastaan hyväksyä yhdysvaltalaisjoukot Saudi-Arabiassa käydään edelleen jatkuvaa keskustelua. Katso esim. <https://www.youtube.com/watch?v=3nufEkdDadY>, 27.3.2015 tai <http://www.abukhadeejah.com/ibn-baz-allowed-the-american-military-into-saudi-arabia/>, 27.3.2015.

⁵¹³ Burke (2003), s. 139.

Tällaisen poliittisen ja uskonnollisen ilmapiirin on arveltu osaltaan selittävän Osama bin Ladenin kääntymistä selkeän amerikkalaisvastaiseksi. Saudi-Arabiassa vietetty lyhyt aikakausi vaikutti bin Ladenin maailmaan radikaalisti. Hän hylkäsi vanhat tuki- jansa, jotka olivat syyllistyneet suurimpaan syntiin, jonka Mekan ja Medinan varti- joiksi asetettu kuningashuone voi vain tehdä. Samalla bin Laden omaksui voimak- kaan lännenvastaisuuden, jollaista hänellä ei esimerkiksi Burken mukaan tiedetty en- nen tuota aikakautta olleen.⁵¹⁴

Bin Ladenin itsensä vuonna 2004 antaman lausunnon voidaan kuitenkin jälkiviisaasti henkivän jotakin muuta. Vaikka tällaista jälkikäteistä muistelua voidaan todistusvoi- maltaan pitääkin kyseenalaisena, voi siitä ehkä tehdä oikeansuuntaisen tulkinnan. Bin Laden oli alkanut omaksua kostonhalukkuutta nähdessään Israelin vuoden 1982 hyökkäyksen Beirutin tornitaloille aiheuttamat tuhot. Hän lausui sittemmin vuonna 2004: *”Nähdessäni Libanonin tuhotut tornitalot juolabti mieleeni ajatus rangaista sortajaa tu- boamalla tornitaloja Amerikassa, jotta he saisivat maistaa omaa lääkkettään.”* John C. Adam- son palkitussa maisteritason tutkimuksessaan esittää tämän lausunnon anakronismin ansaan langeten todistavan, että Osama bin Laden itse asiassa omaksui yhdysvalta- laisvihamielisyuden jo paljon esitettyä varhaisemmin.⁵¹⁵

Saudi-Arabiassa oli kuitenkin 1990-luvun alkupuolella tuhansia nuoria miehiä, af- gaaniarabeja, jotka pitivät askeettisena ja vaatimattomana tunnettua bin Ladenia suu- ressa arvossa. Kolmantena ryhmänä oli se verraten suuri saudijoukko, joka ei ollut bin Ladenin lähellä tai tekemisissä hänen kanssaan, mutta jotka tunnistivat hänet afgaani-jihadin inspiroivaksi voimahahmoksi. Tämä ydinjoukko–kannattajat– sympatisoijat-organisatorinen kolmijako on seurannut vuosien saatossa jatkuvana bin Ladenia ja hänen järjestöpohjaansa.⁵¹⁶

Vuoteen 1991 tultaessa bin Laden oli asetettu eräänlaiseen kotiarestiin Jeddaan, ja hän oli kasvavasti huolissaan maansa ajautumisesta väärauskoisten miehittämäksi. Hän päättikin tällöin turvautua muhamedilaiseen lähestymistapaan: vetäytyä pois taistelusta, jotta tulevaisuudessa kykenisi vastustamaan vihollistaan tehokkaammin. Bin Laden suostutteli veljensä pyytämään sisäministeri Ahmed bin Abdelazizilta pas- sia itselleen matkustaakseen Pakistaniin järjestämään taloudellisia asioitaan. Saavut- tuaan Peshawariin hän kirjoitti veljelleen pahoittelunsa harhaanjohtamisesta, sillä ei aikunut palata enää Saudi-Arabiaan. Peshawarista hän yritti toimia välittäjänä kaikki- aan kolmen kuukauden ajan afgaanikomantajien Hekmatyarin ja Massoudin välisissä vihamielisyyksissä, mutta neuvottelujen päätyttyä tuloksettomina hän siirsi toimin-

---

⁵¹⁴ Sama.

⁵¹⁵ Adamson, John, C.: Global Jihad: Al-Qaeda and Its Implications for the Global System, 2011, [http:// intldept.uoregon.edu/wp-content/uploads/2012/12/INTL-UG-Thesis-Adamson.pdf](http://intldept.uoregon.edu/wp-content/uploads/2012/12/INTL-UG-Thesis-Adamson.pdf), 8.4.2015.

⁵¹⁶ Burke (2003), s. 139.

tansa Sudaniin, jossa islamistit olivat nousseet valtaan ja toivottivat monet jihadistio-organisaatioita tervetulleeksi maahan.⁵¹⁷

Yhdysvaltalaisia turvallisuus- ja tiedusteluviranomaisia on arvosteltu al-Qaidan ka-
dottamisesta vuosina 1991–1996. Syytös on inhimilliseltä tasolta ymmärrettävä, mut-
ta väitteenä erikoinen, sillä tuolloin organisaatiota tai tuolla nimellä operoivaa orga-
nisaatiota ei tiedetty olevan.⁵¹⁸ Toisaalta voidaan kysyä, miksi aktiiviseksi afgaanira-
bijohantajaksi tiedettyä bin Ladenia ei seurattu aktiivisemmin? Steve Collin mielestä on
vain loogista, että häneen ei kiinnitetty sen suurempaa huomiota, sillä mitkään Collin
tutkimista CIA:n dokumenteista eivät todista, että tiedustelupalvelu olisi pitänyt bin
Ladeniin mitään yhteyttä tai suuremmin pitänyt tätä uhkana Yhdysvalloille 1980-
luvun lopulla.⁵¹⁹

Abdullah Azzamin salamurhan jälkeen oli bin Laden ottanut hallintaansa Maktab al-
Khadamat-organisaation. Tällä toimellaan hän loi pysyvän tukikohdan aikomuksil-
leen. Jokinen ja Kullberg argumentoivat, että Azzamin kuoleman jälkeen bin Laden
oli muutenkin toiminut afgaanien itsenäisyyspyrkimysten vastaisesti alkaen lähettää
arabivapaaehtoisia kotimaihinsa lietsomaan maansa hallinnon ja amerikkalai-
sen/läntisen imperialismien ilmentymien vastaista toimintaa. Pelätessään Saudi-
Arabian ja Pakistanin asettamia vastatoimia järjestöään vastaan bin Laden siirtyi Su-
daniin vuonna 1992.⁵²⁰

Khartumin kausi bin Ladenin globaalien järjestöjen muodostamisessa oli merkittävä.
Vaikka kontaktit luotiinkin Afganistanin jihadin aikana ja Peshawarissa pidetyt tieto-
järjestelmät takasivat rekrytointipohjan afgaaniarabien karaistusta joukosta, Sudanin
turvallisessa ja suotuisassa ilmapiirissä organisaatio kykeni laajenemaan ja laajenta-
maan yhteyksiään Lähi-idän muihin terroriorganisaatioihin. Yossef Bodanski argu-
mentoi, että al-Qaida alkoi organisaationa muovautua juuri Sudanissa maan myön-
teisen ilmapiiriin, valtiollisen tukijan ja kansainvälisten kontaktien vahvistumisen
myötä.⁵²¹ Tähän argumenttiin yhtyy myös Peter Bergen, joka esittää, että al-Qaida-
organisaatio kehittyi juuri bin Ladenin Khartumin kaudella joulukuusta 1991 touko-
kuuhun 1996.⁵²² Fawaz Gerges esittää omassa tarkastelussaan, että vuoden 2001 ter-
rori-iskujen jälkeisen voimakkaan vastatoiminnan kohteeksi joutunut al-Qaida ei
ideologiansa iästä huolimatta ollut kuin viiden vuoden ikäinen ajoittaen organisaati-
on synnyin Bergenin tavoin vuoteen 1996.⁵²³

---

⁵¹⁷ Sama, s. 140–142.

⁵¹⁸ Sama, s. 4, katso myös Hegghammer, Thomas: Global Jihadism After the Iraq War, Middle East Journal, 2006, http://hegghammer.com/_files/Global_Jihadism_after_the_Iraq_War.pdf, 13.12.2011, s. 13–14.

⁵¹⁹ Coll, (2011), s. 87. Coll argumentoi, että mikäli bin Laden olisi ollut CIA:n kontaktina tai tarkemmin tie-
dossa 1980-luvulla oli organisaatio peiteltyt tämän erittäin hyvin.

⁵²⁰ Jokinen ja Kullberg (2004), s. 66–69.

⁵²¹ Bodansky, Yossef: *Bin Laden: The Man Who Declared War on America*, Prima Lifestyles, New York/NY, 2001, s. 32–35.

⁵²² Bergen (2001), s. 83.

⁵²³ Gerges (2011), s. 29.

Sudanissa bin Laden osallistui laajojen rakennushankkeiden ja valtiollisen islamilais-mililäis kouluttamisen rahoittamiseen. Hän käytti miljoonia dollareita maan kehittämiseen ja rakennutti muun muassa moottoritien Khartumista Port Sudaniin sekä mahdollisti Khartumin uuden lentokentän rakentamisen. Esitetyn mukaisesti yhdysvaltalaisia tiedusteluviranomaisia on moitittu bin Ladenin kadottamisesta Sudanin vuosien aikana, mutta hänen aikansa vaikuttaa myös kuluneen osaltaan tuottamattoman liikeimperiumin ylläpitoon ja kehittämiseen. Useat yritykset ja niiden hallinto nielivät bin Ladenilta omaisuuksia tuona aikana. Sudanissa bin Laden vaikuttaa Burken mukaan mieltäneen itsensä paremminkin rehelliseksi liikemieheksi ja islamistisen toiminnan tukijaksi kuin suoranaiseksi jihadistijohtajaksi. Hänen kaltaisiaan varakkaita miehiä oli tuona aikana useita Arabian niemimaan eri maissa. On myös muistettava, että Sudanissa oleskeli al-Turabin kutsumana useita radikaaleja jihadistijärjestöjä, ja bin Laden ei ollut mitenkään erityisen huomattava nimi maassa järjestetyissä kansainvälisissä islamilaisissa konferensseissa, joiden osallistujalistalle lukeutui organisaatioita kuten Algerian GIA, Hizbollah, Hamas ja EIJ sekä useita afrikkalaisia pieniä ryhmittymiä Etiopiasta ja Eritreasta. Näin ollen ei ole ihme, että al-Qaida-nimellä vielä tuntematon ryhmittymä katosi yhdysvaltaistiedustelun tutkalta.⁵²⁴

Bruce Lawrence esittää kaikesta huolimatta, että vaikka Osama bin Laden olikin antanut julkisesti useita lausuntoja ennen Sudanin vuosiaan, sukeutui tuona aikana bin Ladenista todellinen johtaja ja ideologi jihadistiselle liikkeelle. 29.12.1994 päivätty sheikki Bin Bazille osoitettu avoin kirje on ensimmäinen suurelle yleisölle suunnattu viesti.⁵²⁵ Siinä bin Laden kohteliaan sanakääntein osoittaa Saudi-Arabian suurmuftin olleen juridisesti väärässä salliessaan fatwassaan yhdysvaltalaisjoukkojen tulon kahden pyhän paikan maahan. Samalla bin Laden avoimesti profiloituu Saudi-Arabian kuningashuoneen vastustajaksi ja pyrkii ottamaan aktiivisen roolin jihadistisen toiminnan esitaistelijana.⁵²⁶

Vuosina 1994–95 sekä al-Zawahiri, että bin Laden ajoivat aktiivisesti jihadistisen liikkeen yhtenäistämistä eli Yhdysvaltojen tunnustamista yhdeksi yhteiseksi viholliseksi omien alueellisten tavoitteiden lisäksi. Tämän arvioidaan olleen tarpeen alueellisten kumouksellisten konfliktien voittamiseen ja samalla organisatoriseen kehitykseen maailmanlaajuisessa mittakaavassa.⁵²⁷

Erityisesti al-Zawahirin väitetään osoittaneen mielenkiintoa jihadin levittämiseen islamilaisen maailman ulkopuolelle. Seth Jones esittää, että tämä alkoi näkyä Zawahirin ajattelussa vasta Sudanista karkotuksen jälkeen, mutta on oletettavaa, että jatkuva

---

⁵²⁴ Burke (2003), s. 146–147.

⁵²⁵ Lawrence (2005), s. 3.

⁵²⁶ Bin Laden, Osama: *The Betrayal of Palestine*, December 29, 1994, teoksessa *Messages To the World – The Statements Of Osama bin Laden*, toimittanut Bruce Lawrence, Verso, Lontoo, 2005, s. 4–14. Saudit olivat vieneet samaisen vuoden syksyllä bin Ladenin kansalaisuuden, mutta vasta tällä viestillään hän nousi maailman tietoisuuteen saudikuningashuoneen vastustajana.

⁵²⁷ Shultz (2008), s. 75.

pakolaisuus ja Sudanissa herännyt katkeruus muita egyptiläisryhmiä kohtaan näiden laskiessa aseensa ajoi tohtoria uuden vihollisen etsintään.⁵²⁸ Eräät tutkijat esittävät, että juuri Zawahiri laajensi bin Ladenin maailmankuvaa, sillä hän oli lähinnä kiinnostunut Jemenistä, Kuwaitista ja Irakista eli maista, jotka sijaitsivat islamilaisen maailman keskellä. Zawahirin jihadia laajentamaan pyrkivät alueet sijaitsivat Balkanilla, Kaukasuksella, Keski-Aasiassa ja Kaakkois-Aasiassa. Zawahirin qutbilainen vaikutus näyttää Sudanissa yhtyneen Osama bin Ladenin salafilais-wahhabilaiseen ajatteluun.⁵²⁹

Fawaz Gerges esittää Zawahirin ja bin Ladenin välisen vaikutussuhteen toisin. Hän katsoo bin Ladenin vaikuttaneen Zawahirin suuntautumiseen pois lähivihollista vastaan käytävästä taistelusta ja vaihtaneen toimintamallinsa Yhdysvaltojen vastaiseen, transnationalistiseen jihadiin. Zawahiri oli osaltaan pakotettu tähän johtamansa EIJ:n toimintaedellytysten kadottua kotimaassaan, mutta toisaalta Gerges myös argumentoi bin Ladenin ja Zawahirin välisen suhteen olleen vuorovaikutteinen ja tasa-arvoinen.⁵³⁰ Varhaisen al-Qaidan tavoitteena oli näiden kahden miehen ajattelusta syntyneen viholliskuvan kautta saada Yhdysvallat vetäytymään islamilaisen maailman maista ja siten nopeuttaa maallistuneiden muslimihallintojen kaatumista ja ajautumista jihadistisen liikkeen hallintaan.

Ayman al-Zawahirakin edustanut egyptiläisjihadistien asianajajana Montasser al-Zayyat on al-Zawahiria käsittelevässä kokemuseräisessä teoksessaan listannut erilaisia syitä tähän yllätykselliseen strategiseen suunnanmuutokseen. Hänen mukaansa muutokseen olivat syynä niin EIJ:n taloudellinen heikkeneminen, operaatioiden jatkuva epäonnistuminen, henkilöstöön kohdistuneet pidätykset, organisaation sisäiset erimielisyydet, ulkomailla tehdyt jäsenten karkotukset ja toisen merkittävän egyptiläisen jihadistijärjestön Gamaa al-Islamyyan päätös laskea aseensa. Nämä haasteet yhdistettynä bin Ladenin mittaviin resursseihin ja aktiiviseen miesten väliseen ideologiseen ja strategiseen vuorovaikutukseen olivat tekijöitä, jotka al-Zayyatın mukaan vaikuttivat keskeisesti Ayman al-Zawahirin kannan muutoksiin.⁵³¹

Kumpi näistä miehistä vaikuttikaan toiseen merkittävämmiin jää hämärän peittoon, mutta vuonna 2001 julkaistuissa Zawahirin muistelmissa käy selville, että hänen kantansa alueellisen toiminnan merkitykseen oli muuttunut. Hän kirjoittaa aivan teok-

---

⁵²⁸ Jones, Seth G.: *Hunting in the Shadows – The Pursuit of Al Qaeda Since 9/11*, W.W.Norton&Company, New York/NY ja Lontoo, 2012, s. 30, s. 41–43.

⁵²⁹ Jokinen ja Kullberg (2004), s. 70. Kirjoittajat tukeutuvat Gunaratnan edellä mainitun teoksen argumentaatioon siinä, että Zawahiri oli juuri se, joka vaikutti bin Ladenin maailmankuvaan siten, että hän asetti Yhdysvallat vihollislistansa kärkeen.

⁵³⁰ Gerges (2009), s. 120. Katso myös Gerges (2011), s. 36. Gerges jatkaa jälkimmäisessä teoksessaan samaa argumentaatiota perustellen, ettei kukaan hänen 1990-luvun loppupuolella haastattelemissaan Zawahirin tunteista entisistä jihadisteista voinut uskoa strategisen asetelman vaihtoa globaaliin jihadismiin. Haastateltujen parista nousi konsensus, että Zawahiri oli joutunut muuttamaan mielipidettä pakottavista taloudellisista ja operatiivisista syistä, jotta kykeni edes jotenkin pelastamaan egyptiläisen jihadistisen liikehdinnän.

⁵³¹ Al-Zayyat (2004), s. 64–72.

sensa alussa: ”Otettaessa huomioon meitä (muslimeja) kohtaan kohdistuva maailmanlaajuinen vaino, ei taistelua voida käydä enää vain alueellisella tasolla.”⁵³²

Vuoden 1995 aikana sudanilaisille oli käymässä yhä selkeämmäksi, että heidän valitsemansa tie islamismiin lippulaivana ja keskenään osin erimielisten jihadistijärjestöjen turvapaikkana ei ollut paras mahdollinen ulkopoliittinen ratkaisu. Kairon hallinto oli raivoissaan sudanilaiskytköksistä, jotka liittyivät presidentti Hosni Mubarakin murhayritykseen, eikä Turabin strategia ollut kyennyt haastamaan Saudi-Arabian mah-tiasemaa pan-islamistisena alueellisena päävaikuttajana. Äärijärjestöjen suojelijana Khartumin hallinto oli menettänyt asemansa kansainvälisellä toimintakentällä samoin kuin ulkomaisten suuryritysten investoinnitkin. Tähän oli vaikuttanut Sudanin päätyminen vuonna 1993 Yhdysvaltojen kansainvälisen terrorismin tukijamaiden listalle. Nämä kaikki syyt yhdistettynä Turabin islamismiin ja jihadistisen suuntauksen välillä ajoivat Khartumin hallinnon ottamaan muodollisesti yhteyttä Yhdysvaltoihin, jonka vaatimuksena maan statuksen palautukselle oli kaikkien terroriepäilyjen karkottaminen ja pääsy epäillyille harjoitusleireille. Niinpä sudanilaiset antoivat myös Osama bin Ladenille ja hänen organisaatiolleen mahdollisuuden poistua maasta. Ennen yhteydenottoaan olivat sudanilaiset valmistelleet bin Ladenille mahdollisuuden oman Peshawariin sijoitetun tiedustelu-upseerinsa kautta päästä takaisin Afganistaniin. Bin Laden, tietoisena tukalasta tilanteestaan oli ollut yhteydessä vanhoihin afgaanituttaviinsa. Toukokuun 18. päivä vuonna 1996 hän palasi Maulavi Youni Khalisin kutsumana Afganistaniin, jossa hän jatkoi organisaationsa kehittämistä ja operatiivisen kyvyn nostamista.⁵³³

Bin Ladenin tilanne oli haastava, kun hän palasi Afganistaniin ja asettui asumaan Jalalabadiin. Häneltä oli evätty Saudi-Arabian kansalaisuus vuonna 1994 ja hänen saudivaransa jäädytetty, hänen oma sukunsa oli kieltänyt hänet ja evännyt seitsemän miljoonan dollarin vuosirahan.⁵³⁴ Sudanista lähdön seurauksena bin Laden oli kärsinyt merkittäviä taloudellisia tappioita. Hänen sijoituksensa maahan olivat valuneet hukkaan ja liiketoiminta ajautui umpikujaan karkotuksen myötä. Bin Laden aloitti kuitenkin aktiivisen organisaationsa toiminnan elvyttämisen saavuttuaan Afganistaniin. Ali Soufan esittää entisenä FBI:n operaattorina näkemyksensä hankkineena, että bin Ladenin paluu Afganistaniin yhdisti hänet jälleen niihin varantovirtoihin, jotka olivat tukeneet vuosikymmen aikaisemmin afgaanimujaheddiineja. Taitavana liikemiehenä bin Ladenille avautui nyt mahdollisuus saada nämä lahjoitusvarat uudelleen käyttöönsä.⁵³⁵

---

⁵³² Al-Zawahiri (2006), s. 21.

⁵³³ Burke (2003), s. 157.

⁵³⁴ Wright (2006), s. 195.

⁵³⁵ Soufan, Ali H. ja Freedman, Daniel: *The Black Banners: The Inside Story of 9/11 and the War Against al-Qaeda*, W.W. Norton & Company, New York/NY ja Lontoo, 2011, s. 69.

Afganistanissa hän huomasi sodanaikaisten kontaktiensa siirtyneen mulla Mohamed Omarin johtamien, itseään talibaneiksi kutsuneiden joukkojen puolelle. Jokinen ja Kullberg esittävät bin Ladenin solmineen yhteydet mulla Omariin oltuaan niin viettänyt Omarin salafilais-wahhabilaisuutta ja deopandilaisuutta pataaniien heimolaikiin *pashtunwaliin* yhdistelevästä islamin tulkinnasta, että hän päätti pitää talibanien hallinnoimaa osaa Afganistanista aitona uskonnollisesti puhtaana valtiona. Hän kutsui Omaria uskovaisten johtajaksi, *amir al-mu'miniksi*, ja antoi Taliban-johtajalle uskollisuudenvalansa. Taliban sinällään oli Afganistanin suurimman etnisen heimon, pataaniien oma liike. Sen johto koostui nuorista uskonoppineista ja miehistö oli lähitöisin pashtu-alueiden maaseutukylistä sekä Pakistanin pataanialueilta. Globaalit jihadistit pääsivätkin vaikuttamaan hallintoon tottumattomien Taliban-johtajien mielipiteisiin, asenteisiin ja tulkintoihin.⁵³⁶

Taliban ei kuitenkaan lähtökohtaisesti ollut globaaliin jihadistiseen liikehdintään taipuvainen organisaatio. Kuten laajasti Keski-Aasian radikaalia islamistista liikehdintää ja jihadismia tutkinut Ahmed Rashid esittää, uskottiin Talibanin mahdollisuuksiin rauhoittaa Afganistan tuhoisan sisällissodan ja mielivaltaisten sotapäälliköiden valankäytöltä. Hän lainaa todistuksenaan sittemmin Afganistanin presidentiksi nousseen Hamid Karzain lausuntoa, jossa hän mainitsee aikanaan uskoneensa monen muun lailla Talibanin olevan vakautta tuova voima, mutta sälyttää sitten syyn sen radikalisoitumisesta sekä Pakistanin tiedustelupalvelulle että al-Qaidalle.⁵³⁷

Vuoden 1996 elokuussa Osama bin Laden oli antanut itsenäisesti fatwan, jossa hän julisti sodan kahden pyhän paikan maata miehittäviä amerikkalaisia vastaan. Tämä sodanjulistus julkaistiin ensimmäisen kerran lontoolaisessa al-Quds al-Arabi - sanomalehdessä, ja se osoittaa selkeästi bin Ladenin Saudi-Arabian ajalla syntyneestä voimakkaasta amerikkalaisvastaisuudesta, jota moraalista vastustusta lukuun ottamatta ei ennen esiintynyt bin Ladenin retoriikassa.⁵³⁸

Tämä julistus, jossa ei esitetä retorisesti paljoakaan sellaista, mitä lännenvastaisissa radikaalien uskonoppineiden lausunnoissa ja saarnoissa ei olisi aikaisemmin tullut julki, on merkittävä järjestön ensimmäisenä varsinaisena Yhdysvaltain vastaisena julistuksena. Samalla se oli ensimmäinen todellinen askel globaalin jihadistisen järjestön tunnustautumisessa ja muokkaantumisessa.⁵³⁹

Sodanjulistuksen toinen merkittävä anti liittyy lännen osoittamiseen tärkeimmäksi viholliseksi. Bin Ladenin organisaatio oli kärsinyt merkittäviä taloudellisia tappioita

---

⁵³⁶ Jokinen ja Kullberg (2004), s. 71.

⁵³⁷ Rashid, Ahmed: *Descent into Chaos – The United States and the Failure of Nation Building in Pakistan, Afghanistan, and Central Asia*, Viking Penguin, New York/NY, 2008, s. 13–14.

⁵³⁸ Bin Laden, Osama: Declaration of War against the Americans Occupying the Land of the Two Holy Places, elokuu 2006, http://www.pbs.org/newshour/terrorism/international/fatwa_1996.html, 6.10.2011.

⁵³⁹ Bin Laden Osama: Expel the Polytheists from the Arabian Peninsula, August 23.1996, teoksessa *Messages To the World – The Statements Of Osama bin Laden*, toimittanut Bruce Lawrence, Verso, Lontoo, 2005, s. 24–30.

Sudanissa epäonnistuneiden sijoitusten takia. Taloudellinen tilanne ei kuitenkaan ollut katastrofaalinen, sillä kaikkia varoja ei ollut voitu jäädyttää, eikä varakkaiden kontaktien lahjoituksia estää. Bin Laden oli lahjakkaana liikemiehenä ja organisaattorina onnistunut luomaan rahoitusedellytykset toimilleen jo kauan ennen karkotustaan Sudanista. Häneltä kuitenkin puuttui laaja aktiivinen ja operaatiokykyinen kannattajakunta, jollaisen osaltaan EIJ hänelle pystyi tarjoamaan.⁵⁴⁰

Afganistanissa Zawahirin ja bin Ladenin yhteistyö syveni wahhabilaisen islamismiin ja qutbilaisten tulkintojen muokatessa miesten organisaatiota kaukaista vihollista vastaan käytävän sodan suuntaan. Yhdysvaltain tunnistaminen suurimmaksi viholliseksi tarjosi myös muille samanmielisille jihadisteille, joiden organisaatioita oleskeli edelleen merkittävästi Afganistanissa, tien käydä kaukovaikutteiseen taisteluun vääräuskoista länttä vastaan. Gilles Kepel näkee transnationalistisiin mittoihin yltäneen globaalin kumouksellisen sodan tavoitteen syntyneen juuri näiden miesten yhteistyön tuloksena. He muokkasivat järjestön rakenteen ja yhdistivät sen ideologiseen perustaan niin qutbilaista kuin wahhabilaista ajattelua. Hän esittää kuvaavasti, että Kandaharin harjoitusleireistä kehittyi eräänlainen ”hautomo” kaikkialta islamilaisesta maailmasta saapuville vapaaehtoisille. Leirien kautta organisaation ajattelua ja toimintatapoja levitettiin ympäri maailmaa.⁵⁴¹

Tämän yhteistyön ja hautomon kuuluisimpana tuotteena lienee Osama bin Ladenin helmikuussa 1998 antama fatwa, jossa ilmoitetaan juutalaisia ja ristiretkeläisiä vastaan taistelevan globaalin islamilaisen rintaman perustamisesta. Kuten Ahmed Fekry ja Sara Nimis osoittavat, siinä virallistetaan ensimmäistä kertaa asiakirjalla Osama bin Ladenin ja Ayman al-Zawahirin reilu vuosikymmen aikaisemmin alkanut yhteistyösuhde molempien tuodessa omat verkostonsa ja järjestönsä rintaman käyttöön.⁵⁴² Tässä julistuksessa tai perustamista koskevassa julkilausumassa on kaikkiaan viiden jihadistivaikuttajan allekirjoitus. He ovat sheikki Osama bin Muhammed bin Laden, EIJ:n emiirin Ayman al-Zawahiri, al-Gama’a al-Islamyyan edustaja Abu-Yasir Rif’ai Ahmed Taha, Jamiat-ul-Ulema-Pakistanin sihteeri sheikki Mir Hamzah ja Bangladeshin jihadin emiirin Fazlur Rahman.⁵⁴³ Näistä ryhmistä al-Gama’a al-Islamyya lähti joukosta välittömästi kuultuaan edustajansa osallisuudesta julkaisuun. Bin Laden selitti myöhemmin, että kyseinen ryhmä oli hänen mukaansa periaatteellisesti lausunnon takana, mutta ei ollut mukana yhteisessä ”rintamassa”.⁵⁴⁴

---

⁵⁴⁰ Burke (2003), s. 168–169.

⁵⁴¹ Kepel, Gilles: *The War for Muslim Minds – Islam and the West*, käänös Pascale Ghazaleh, The Belknap Press of Harvard University Press, Cambridge/MA ja Lontoo, 2004, s. 71–72.

⁵⁴² Al-Zayyat (2004), s. xxi. Kyseessä on teoksen kääntäjän ja toimittajan kirjoittama esipuhe, jossa he johdattavat lukijaa käännöksen teknisiin seikkoihin ja esittävät teoksen empiriiseen osuuteen kuuluvaa omaa analyyttään.

⁵⁴³ Lawrence (2005), s. 58.

⁵⁴⁴ Sama, s. 89.

Julistuksen merkittävin sisältö on se, että jokaisen muslimin velvollisuus on amerikkalaisten surmaaminen kaikkialla maailmassa. Voidaan arvella, että jihadististen organisaatioiden rintama on perustettu tukemaan tätä oikeutusta, vaikkakaan sen keskeisellä hahmolla Osama bin Ladenilla ei ollut minkäänlaista uskonnollista pätevyyttä fatwan julistamiseen. Tämä lienee myös vaikuttanut julistuksen verraten vähäiseen allekirjoitusmäärään, vaikka radikaalien islamistien ja jihadistien mielestä merkittävät uskonoppineistot olivat ylipäätään ainoastaan maallistuneiden muslimihallintojen käskyläisiä ja pitivät islamintulkintojen tekemisen vapautta paljon avoimempana prosessina. Asiaan perehtynyt ja oikeamielinen henkilö voi näin ollen olla oikeutettu esimerkiksi fatwan antamiseen.

Neamatollah Nojumin mukaan bin Laden oli 1990-luvun loppupuolella tullessaan onnistunut vakiinnuttamaan järjestönsä merkittävänä Talibanin tukijana. Tämän oli mahdollistanut mulla Omarin yksioikoinen suhtautuminen islamilaiseen ja ei-islamilaiseen yhteiskuntajärjestykseen. Taliban-hallinto ei koko vallasaoloaikanaan kyennyt takaamaan yhteiskunnallisia palveluja hallinnoimalleen väestölle ja ajautui yhä syvemmälle taloudellisiin vaikeuksiin mittavien kansainvälisten pakotteiden myötä. Tällaisessa tilanteessa Nojumi esittää Talibanin ajautuneen tarttumaan bin Ladenin tarjoamaan tukeen ideologisen liittolaisuuden lisäksi.⁵⁴⁵

Bin Ladenin elämä Afganistanissa ei James Fergusonin mukaan ollut ongelmatonta. Hän esittää saudin ryhmineen olleen turvallisuusriski Talibanille jo välittömästi maahan saavuttuaan. Fergusonin esityksen mukaan yhdysvaltalaiset tiedusteluviranomaiset olivat alkaneet seurata bin Ladenin liikkeitä jo aiemmin. Ferguson ei kuitenkaan täsmennä milloin kiinnostus bin Ladenia kohtaan oli herännyt.⁵⁴⁶ Ahmed Rashid yhtyy Fergusonin käsitykseen bin Ladenin maalittamisesta. Hän esittää CIA:n perustaneen erillisen bin Ladenin liikkeitä seuraavan ryhmän 1997 mennessä ja näin ollen olleen tietoinen hänen liikkeistään Afganistanissa.⁵⁴⁷

7.8.1998 tapahtuivat lähes yhtenäikaiset pommi-iskut Yhdysvaltain lähetystöjä vastaan Dar-es-Salaamissa ja Nairobissa. Nämä iskut toivat Osama bin Ladenin ja Ayman al-Zawahirin nimet ensimmäistä kertaa suuren yleisön tietoisuuteen. Iskut suoritettiin symbolisesti Yhdysvaltojen kahdeksantena Saudi-Arabiaan saapumisen vuosipäivänä. Nairobissa iskuissa kuoli 212 ja haavoittui arviolta 4 000 ihmistä, Dar-es-Salaamissa isku tappoi ainakin 11 ja haavoitti 85 ihmistä. Molemmissa iskuissa arvioidaan käytetyn 3–17 tonnia räjähdysainetta ja ne suoritettiin itsemurhaiskuina. Itseen Pyhien paikkojen vapautusarmeijaksi kutsuva ryhmittymä otti vastuun iskuista,

---

⁵⁴⁵ Nojumi, Neamatollah: *The Rise and Fall of the Taliban*, teoksessa *The Taliban and the Crisis of Afghanistan*, toimittaneet Robert D. Crews ja Amin Tarzi, Harvard University Press, Cambridge/MA ja Lontoo, 2008, s. 111–113.

⁵⁴⁶ Ferguson, James: *Taliban – The True Story of the World's Most Feared Guerilla Fighters*, Transworld Publishers, Lontoo, 2011, s. 126.

⁵⁴⁷ Rashid, Ahmed: *Taliban – The Story of the Afghan Warlords*, Pan Books, Lontoo, 2001, s. 133.

mutta nimen arvellaan olevan vain fasadi, ja iskujen takana uskotaan olleen bin Ladeniin linkittynyt Egyptin islamilainen jihad.⁵⁴⁸

Operaatio *Infinite Reach* oli vastareaktio näihin iskuihin. Siinä Yhdysvallat iski risteilyohjuksilla sekä Sudanissa sijaitsevaan al-Shifa-nimiseen lääketehtaaseen että neljälle jihadistien harjoitusleirille Afganistanissa. Sudanin isku oli suunnattu lääketehtaaksi paljastunutta laitosta vastaan, jossa bin Ladenin organisaation ja Sudanin hallinnon arveltiin tehtailevan kemiallisia aseita.⁵⁴⁹ Iskut Afganistaniin suoritettiin vähemmän kiistanalaisiin kohteisiin, joskaan niiden teho ei osoittautunut halutuksi. Ketään merkittävää al-Qaidan johtohahmoa ei tietävästi saatu eliminoidua. Iskujen kohteiksi joutuivat Collin mukaan bin Ladenin ylläpitämä leiri Al Farouq, pakistanilaisen Harkat-ul-Mujahideen leiri Muawai, Jarawahin alueella sijaiseva leiri sekä Zhawa Kili al-Bardina tunnettu leiri, jossa myöhemmin tiedettiin bin Ladenin itsensä olleen muutamia tunteja ennen iskua.⁵⁵⁰

Iskujen jälkeen Saudi-Arabian tiedustelun päällikkö prinssi Turki saapui Kandahariin sovittusti. Saudit olivat jo ennen iskuja valmistelleet bin Ladenin luovutusta, ja tämän vierailun tarkoituksena oli Burken mukaan noutaa bin Laden Saudi-Arabiaan.⁵⁵¹ Rashid sen sijaan esittää vierailun vain yhdeksi saudien painostuskeinoista Taliban-hallintoa kohtaan bin Ladenin luovuttamiseksi.⁵⁵² Oli Turkin Omarin luo suuntaaman audienssin tavoite sitten kumpi tahansa, kieltäytyi tulistunut Taliban-johtaja luovuttamasta bin Ladenia saudeille samalla solvaten Saudi-Arabian kuningasperhettä. Viimeistään prinssi Turkin vierailun jälkeen bin Ladenin vaikutus Talibanille muodostui keskeiseksi.⁵⁵³

Saudit katkaisivat diplomaattisuhteensa Talibaniin, ja myös muun kansainvälisen yhteisön hylkäämänä Taliban kääntyi jihadistiliikkeen puoleen, joka oli paljon avuliampi tukemaan islamilaista hallintoa.⁵⁵⁴ Taliban altistuikin yhä enemmän globaalille jihadismille, ja siitä tuli yhä hyökkäävämpi omissa lausunnoissaan. Mulla Omar piti lännen sekaantumista Afganistanin sisäisiin asioihin törkeänä loukkauksena, ja samalla Osama bin Ladenin ja tämän liittolaisten suojaamisesta tuli periaatekysymys, kuten Martin Ewans Afganistan historiikissaan esittää.⁵⁵⁵ Vuoteen 2001 tultaessa bin

---

⁵⁴⁸ Getman, Ross E.: Al Jihad, Vanguard of Conquest and Al Qaeda, 25.2.2008, <http://europenews.dk/en/node/7676>, 10.12.2011.

⁵⁴⁹ Loeb, Vernon: Embassy Attacks Thwarted, U.S. Says; Official Cites Gains Against Bin Laden; Clinton Seeks \$10 Billion to Fight Terrorism, 1999, <http://pqasb.pqarchiver.com/washingtonpost/access/38284880.html?did=38284880&FMT=ABS>, 7.10.2011.

⁵⁵⁰ Coll, (2004), s. 409–410.

⁵⁵¹ Burke (2003), s. 186.

⁵⁵² Rashid (2001), s. 138–139.

⁵⁵³ Sama, s. 139.

⁵⁵⁴ Katso esim. Randal, Jonathan: *Osama – The Making of a Terrorist*, I.B.Tauris, Lontoo ja New York/NY, 2012, s. 215. Randal esittää, että bin Ladenin rahallinen tuki oli toki tärkeä Talibanille, mutta myös hänen verkostonsa vapaaehtoiset taistelijat Talibanin riveissä muodostivat merkittävän osan kyvykkästä jalkaväestä taistelussa Pohjoisen liiton joukkoja vastaan.

⁵⁵⁵ Ewans, Martin: *Afghanistan – A short History of Its People and Politics*, HarperCollins Publishers, New York/NY, 2002, s. 282–283.

Ladenin ja radikaalien islamistien vaikutus maassa niin ideologisesti kuin taloudellisestikin oli merkittävä. He pitivät Afganistania tosiasiallisena turvapaikkanaan ja toimialueena, josta jihadia kyettiin käymään turvallisesti suurvaltavihollista vastaan.⁵⁵⁶

Tästä ajasta muistuttaa Kenian ja Tansanian lähetystöiskujen lisäksi al-Qaidan operaattorien pienveneellä toteuttama itsemurhapommi-isku yhdysvaltalaisista ohjushävittäjää USS Colea vastaan lokakuussa 2000 Adenin lahdella.⁵⁵⁷ Seitsemäntoista kuolonuhria vaatinut isku oli, kuten Richard Minitier argumentoi, toisinto aikaisemmasta, epäonnistuneesta iskusta, joka oli suunnattu toista yhdysvaltalaisalusta USS The Sullivansia vastaan. Iskun toteuttajat olivat Minitierin mukaan ottaneet opikseen ja todenneet, että pienemmän räjähdysainekuorman myötä pienveneellä tehtävän iskun vaikutus tulisi perustua suunnattuun räjähdysvaikutukseen.⁵⁵⁸ FBI:n vuosittaisen terrorismiraportin mukaan USS The Sullivansia vastaan suunniteltu isku epäonnistui 2000 tammikuussa suuren räjähdysainekuorman upotettua veneen, joka kuitenkin onnistuttiin nostamaan ja räjähteet käyttämään USS Colea vastaan suunnatussa iskussa.⁵⁵⁹

Bin Ladenille USS Colea⁵⁶⁰ vastaan tehdyn iskun onnistuminen oli mitä ilmeisimmin yksi syyskuun 11. päivän iskujen perusteista. Hänen tiedetään jopa kirjoittaneen runon aiheesta. Vaikka osa runon merkityksestä katoaakin käännöksessä, on siitä löydettävissä onnistuneesta operatiosta voimaantuneen johtajan itsevarmuutta:

*Hävittäjä: jopa rohkeimmat pelkäävät sen voimaa.
Se kylvää kauhua niin satamassa kuin ulapallakin.
Se purjehtii aalloilla, ylimielisyyden, ylpöyden ja
väärän voimantunnon suojaamana.
Kobti tuboaaan se lipuu hiljalleen,
sillä pieni pursi odottaa sitä,
ratsastaen ubriaan kobti aalloilla.⁵⁶¹*

⁵⁵⁶ Benjamin ja Simon (2003), s. 155. Kirjoittajat mainitsevat bin Ladenin kierrättäneen deobandilaisliikkeen 150-vuotisjuhlissa lausuntoa, jonka mukaan hän oli antanut uskollisuudenvallansa mulla Omarille. Näin voidaan päätellä, että bin Laden opportunistisissaan hyödynsi pakon sanelemaa lähentymistään Talibanin korkeimman johdon kanssa oman turvapaikkansa vuoksi.

⁵⁵⁷ http://www.economist.com/blogs/dailychart/2011/05/al-qaeda_attacks, 8.4.2015.

⁵⁵⁸ Minitier, Richard: *Losing Bin Laden – How Bill Clinton’s Failures Unleashed Global Terror*, Regenery Publishing Inc., Washington DC, 2013, s. 217.

⁵⁵⁹ U.S. Department of Justice Federal Bureau of Investigation: *Terrorism 2000/2001*, FBI Publication #0308, http://www.fbi.gov/stats-services/publications/terror/terror00_01.pdf, 4.4.2015.

⁵⁶⁰ USS Cole -iskun syistä kysyttäessä Osama bin Ladenin entinen henkivartija Abu Jandal vastasi tähän olleen monta eri syytä joista korostaa ensimmäisten joukossa jihadistisen liikkeen moraalien nostatusta. Samalla Yhdysvalloille haluttiin osoittaa, että sitä vastaan voidaan iskeä missä ja milloin tahansa. Abu-Jandal: *Former Personal Bodyguard of Usama Bin Ladin and Leading Al-Qa’ida Element in Yemen Reveals to Al-Quds Al-Arabi his Intervention in Bin Ladin’s Marriage to a Yemeni Girl. He Used to Meet With Al-Zarqawi, but Says he is not a Leader. The United States Moves Toward its Demise. Saudi Bombing Are the Natural Outcome of the Regim’s Policy and They Will Continue*, Al-Quds Al-Arabi, Lontoo, arabiankielinen teksti julkaistu 3.8.2004, englanninkielinen käännös kirjoittajan hallussa.

⁵⁶¹ Minitier (2013), s. 228. Bin Ladenin sanotaan esittäneen tämän runon poikansa Muhammedin häissä Kandaharissa alkuvuonna 2001. Katso esim. <http://www.burriyetaidailynews.com/default.aspx?pageid=438&n=bin-laden-says-uss-cole-sailed-slowly-to-its-doom-2001-03-02>, 4.4.2015.

Yhdysvaltojen syyskuun 11. päivän iskujen jälkeen käynnistämä operaatio horjutti al-Qaida-organisaation rakennetta suuntaan, joka on osaltaan määrittänyt jihadismin ja globaalin kumouksellisen sodankin tulevaisuuden. Matkustajalentokoneiden iskeytyminen WTC-torneihin ja Pentagoniin käynnisti maailmanlaajuisen turvallisuusympäristön muutoksen erittäin lyhyessä ajassa. Maailmanlaajuinen terrorismin vastainen sota oli alkanut. Globaalin jihadistisen liikkeen kannalta, jonka keulakuvana al-Qaidan ydinjoukko nähtiin ja joltain osin nähdään vieläkin, seuraukset olivat katastrofaaliset. Globaali jihadismi ei kuitenkaan kuollut syyskuun 11. päivän jälkeisissä tapahtumissa, Taliban-hallinnon kaatumisessa, al-Qaidan johtajiston tuhoamisissa tai edes järjestön rahavarojen jäädyttämisessä. Ideologia jäi elämään. Sen organisaatiosta vain on tullut yhä enenevässä määrin sosiaalinen liike, jonka luonne ei ole linjaorganisaation mukainen.

3.5. Globaali jihadismi syyskuun 11. päivän iskujen jälkeen – hierarkkisesta organisaatiosta sosiaaliseksi liikkeeksi

Bruce Riedel esitti vuonna 2007, että al-Qaida silloin oli toimijana iskukykyisempi ja vaarallisempi kuin koskaan.⁵⁶² Hän edusti kannassaan 2000-luvun alun tutkijoita, joista monet argumentoivat, että al-Qaida globaalin jihadistisen liikkeen lipunkantajana, vaikka menettikin Afganistanin tukialueensa, oli suorituskykyinen ja vaarallisempi erityisesti Yhdysvalloille kuin koskaan aikaisemmin. Riedellin kantaa vastaan esiintyi myös argumentteja, joista eräs keskeisimmistä oli Fawaz Gergesin näkemys järjestön olleen suorituskykynsä puolesta lyöty Talibanin vallasta syöksemisen aikoihin.⁵⁶³

Gergesin argumentaatiossa on yksi keskeinen ongelma. Hän sitoo al-Qaidan toimintakyvyn sen organisatoriseen rakenteeseen. Riedel argumentoi Yhdysvaltojen hyökkäyksen Irakiin tarjonnan silloiselle al-Qaidalle erinomaisen tilaisuuden muodostaa tukialueensa merkittävään islamilaisen maailman valtioon. Hänen väitteelleen tukea antaa Thomas Hegghammer, joka pitää oleellisena, että liikehdintää hengissä pitävä voima kulminoituu juuri alueellisten organisaatioiden aktiivisuuteen.⁵⁶⁴

Huolimatta kokemistaan merkittävistä tappioista, al-Qaidan ja siten globaaliin jihadistiseen liikehdintään linkittyneiden toimijoiden tekemiä iskuja on vuoden 2001 jälkeen ollut lukumääräisesti enemmän kuin ennen Yhdysvaltojen terrorismin vastaisen sodan aloittamista.⁵⁶⁵ Angel Rabasa kanssakirjoittajiansa kera pitää vedenjakajana juuri syyskuun yhdennentoista päivän iskuja ja niiden jälkeen aloitettua terrorismin vastaista sota. Ensimmäinen globaalin jihadistisen liikehdinnän voimanosoitus näi-

---

⁵⁶² Riedel, Bruce: *Al Qaeda Strikes Back – A Fiercer Foe*, Foreign Affairs, Vol. 86, No. 3, April - June, 2007.

⁵⁶³ Gerges (2011), s. 3.

⁵⁶⁴ Hegghammer, Thomas: haastattelu 16.10.2014.

⁵⁶⁵ http://www.economist.com/blogs/dailychart/2011/05/al-qaeda_attacks, 8.4.2015.

den kirjoittajien mielestä olikin Balilla lokakuussa vuonna 2002 tapahtunut pommisku yökerhoon. Iskijät toimivat itsenäisesti, eikä heillä ollut merkittävää yhteyttä Osama bin Ladeniin.⁵⁶⁶ Nämä tapahtumat olivat luonnollinen jatkumo sille globaalille jihadistisen liikehdinnän henkilöstöpohjalle jota Marc Sageman kuvaa kolmella vaiheella. Ensimmäisessä vaiheen globaaleja jihadisteja olivat ne toimijat, jotka matkustivat Afganistaniin ottaakseen osaa neuvostomiehityksen vastaiseen sotaan. Moni heistä tunsu henkilökohtaisesti Osama bin Ladenin. Toisen vaiheen jihadistit olivat koulutettuja nuoria ammattilaisia, jotka radikalisoituivat länsimaissa ilman mitään suoraa kontaktia bin Ladeniin. Kolmannen vaiheen henkilöstöpohja taas koostui vähäosaisemmista toisen polven siirtolaisista, jotka ajautuivat yhteiskunnan laitamille ja itse radikalisoituivat ennen varsinaista rekrytointiaan mihinkään organisaatioon.⁵⁶⁷

Lewis M. Killian määrittelee sosiaaliset liikkeet yhteiskunnallista muutosta ajaviksi tai kiistämään pyrkiviksi löyhästi organisoiduiksi, mutta tietoisesti ylläpidetyiksi ryhmittymiksi.⁵⁶⁸ Tällaiset epämuodolliset, yksilöiden ja organisaatioiden ryhmät keskittyvät joihinkin tiettyihin poliittisiin tai yhteiskunnallisiin kysymyksiin, jotka kulloisenkin liikkeen jäsenet kokevat omikseen.

Sosiaalinen liike syntyy tyypillisimmillään tilanteessa, jossa suhteellisen voimattomat henkilöt tai instanssit solmivat vapaamuotoisen liiton haastaakseen vallitsevat sosiaaliset olosuhteet. Globaalille jihadismin kaltaiselle transformatiiviselle eli voimakkaaseen muutokseen pyrkivällä sosiaaliselle liikkeelle on tyypillistä lähes utopistinen tai todellisuuspakoinen ideologian luonne ja tavoitteen asettelu. Liikettä tarkastelevan silmin saavuttamattomissa olevan tavoitteen eteen toimiminen vaikuttaa todellisuuspakoiselta. Tämä havainto korostuu erityisesti, kun terroristista väkivallankäyttöä peilataan tavoitetilansa. Nämä tekijät eivät kuitenkaan poista sitä mahdollisuutta, ettei sosiaalinen liike voisi omata ideologiasidonnaista pitkän aikajänteen strategiaa johon se sitouttaa jäsenistönsä tehokkaasti kollektiivisella velvollisuudella.

Modernien sosiaalisten liikkeiden kehittymisen katsotaan mahdollistuneen lukutaidon yleistymisen ja työvoiman liikkuvuuden myötä teollistumisen aikakautena. Kehitys kulminoituu läntisissä yhteiskunnissa 1800-luvulla ja näkyy varhaisimpien sosiaalisten liikkeiden agendoissa ja liikkeiden henkilöstörakenteessa. Sanan- ja ilmaisunvapauden yhdistymisen taloudelliseen vapauteen voidaan katsoa olevan merkityksellinen tekijä sosiaalisten liikkeiden kehittymiselle. Toisaalta voidaan myös siirtomaissa spontaanisti siirtomaaisäntää vastustamaan nousseita kumouksellisia liikkeitä käsitellä sosiaalisina liikkeinä.⁵⁶⁹

---

⁵⁶⁶ Rabasa (ja muut, 2006), s. 30–31. Kirjoittajat lainaavat Jason Burken argumentaatiota edellä mainitusta teoksesta.

⁵⁶⁷ Mackinlay (2009), s. 107.

⁵⁶⁸ Killian, Lewis M.: Social Movement, Encyklopedia Britannica, 26.5.2013, http://www.britannica.com/EB-checked/topic/551335/social-movement#_comments, 8.4.2015.

⁵⁶⁹ <http://www.websters-online-dictionary.org/definitions/Social%20Movement>, 10.3.2012.

Alan tutkimuksen auktoriteettina tunnettu Charles Tilly määrittelee sosiaalisen liikkeen sarjaksi jatkuvia suorituksia, näyttöjä ja kampanjoita, joiden kautta tavalliset kansalaiset omistautuvat kollektiivisesti toisilleen. Tillylle sosiaaliset liikkeet edustavat pääkanavaa politiikkaan ja poliittiseen toimintaan osallistumisessa. Hän määrittää sosiaaliselle liikehdinnälle kolme keskeistä toiminnallista elementtiä:

- Kampanjat. Tällä tarkoitetaan ylläpidettyjä, organisoituja julkisia viestejä, joiden kautta esitetään kollektiivisia vaatimuksia valituille tahoille.
- Ohjelmisto tai repertuaari. Tämä tarkoittaa sellaisten poliittisten toimien, kuten yhdistysten perustamisten, julkisten tapahtumien ja kulkueiden, kokousten, mielenosoitusten ja mediaan tarkoitettujen viestien yhdistämistä toiminnalliseksi kokonaisuudeksi.
- Näytöt. Näytöillä tarkoitetaan tavoitteen, yhtenäisyyden, jäsenmäärän ja sitoutuneisuuden merkitystä osoituksena liikkeen toimivuudesta.⁵⁷⁰

Näiden elementtien kautta sosiaalinen liike on helppo erottaa poliittisesta puolueesta spontaaniutensa ja kollektiivisuutensa kautta. Myös Sidney Tarrow näkee sosiaaliset liikkeet tällaisen määritelmän kautta. Tarrow määrittelee sosiaaliset liikkeet hieman epäkonkreettisesti kollektiivisiksi haasteiksi erilaisille autoritäärisille tahoille aina hallinnoista kulttuurisiin rajoituksiin tai käyttäytymissäännöksiin.⁵⁷¹

Toisen maailmansodan jälkeisenä yhteiskunnallisen uudistumisen aikana alkoivat myös sosiaaliset liikkeet kehittyä suuntaan, joka ei enää vastannut työväenliikkeiden tai jonkin väestöryhmän spontaania poliittista liikehdintää materialististen etujen saavuttamiseksi. Sen sijaan ne kehittyivät suuntaan, jossa liikkeiden vaatimukset keskittyivät sellaisiin ei-materiaalisiin aiheisiin kuten seksuaalivähemmistöjen, naisten ja eläinten oikeuksien ajamiseen, kansalaisyhteiskuntaan, ydinaseiden vastaiseen aktiiviseen ympäristön puolesta toimimiseen. Tämänkaltaisia liikkeitä kutsutaan yleisesti uusiksi sosiaalisiksi liikkeiksi.⁵⁷²

Sosiaalisten liikkeiden malleista on löydettävissä erilaisia kaksijakoisuuksia. Perusluonteen kannalta liikkeistä löytyy reformaattisia ja radikaaleja piirteitä. Reformaattiset liikkeet keskittyvät laillisiin kohteisiin kuten työläisten oikeuksiin tai ekologisten arvojen korostamiseen, kun radikaalit liikkeet haluavat monesti muuttaa kokonaisia yhteiskuntajärjestelmiä.⁵⁷³

---

⁵⁷⁰ Tilly, Charles: *Social Movements, 1768–2004*, Paradigm Publishers, Boulder/CO, 2004, s. 3–4.

⁵⁷¹ Tarrow, Sidney: *Power in Movement: Collective Action, Social Movements and Politics*, Cambridge University Press, Cambridge, 1994, s. 3.

⁵⁷² Westd, David: *Handbook of Political Theory: New Social Movements*, 2004, <http://www.omnilogos.com/2011/06/28/new-social-movements/>, 10.3.2004.

⁵⁷³ <http://www.websters-online-dictionary.org/definitions/Social%20Movement>, 10.3.2012.

Toiminnalliset menetelmät jakavat sosiaaliset liikkeet rauhanomaisiin, väkivaltaisiin ja myös terroristisiin liikkeisiin. Väkivaltaiset liikkeet voidaan määrittää kumouksellista sotaa käyviksi toimijoiksi.⁵⁷⁴ Teennäisesti näistä viimeksi mainituista liikkeistä koetetaan sosiologiassa erottaa terroristiset liikkeet sulkemalla ne muista voimakeinoihin turvautuvista. Tämä tehdään erottamalla liikkeet toisistaan terrorismin määrittelyllä. Ongelmana tällaisessa kategorioinnissa on se, että terrorismin keinoin kumouksellista sotaansa käyvät liikkeet eivät ole määritettävissä pelkästään taktisten keinojensa kautta.

Uudet sosiaaliset liikkeet, jotka aktivoituivat 1900-luvun jälkimmäisellä puoliskolla, keskittyivät ei-materialistisiin, oikeudentuntoja muokkaaviin arvoihin. Monet uusistakin sosiaalisista liikkeistä ovat nimenomaisesti alueellisia liikkeitä, mutta informaatioteknologian, median ja interaktiivisen kansalaistoiminnan myötä myös kansainvälisiä sosiaalisia liikkeitä on kehittynt. Tällaiset liikkeet tukeutuvat virtuaalisiin verkostoihinsa ja vaikuttaen kaikkiin maantieteellisiin ulottuvuuksiin pyrkivät olemaan samanaikaisesti kaikkialla.⁵⁷⁵

Globaalia jihadismia tutkinut Reza Aslan näkee uuden sosiaalisia liikkeitä kuvaavan teorian selittävän ilmiötä parhaiten. Tällaisen lähestymistavan vahvuutena on globaalin jihadistisen liikkeen kaltaista sosiaalista liikettä tarkasteltaessa, että siinä pystytään keskittymään organisatoristen lähtökohtien ja sosiaalisen identiteetin sekä epäkohtien asetelman väliseen vuoropuheluun. Toisin sanoen uusien sosiaalisten liikkeiden teoriassa keskitytään liikkeen identiteetin vaikutukseen suhteessa tavoitteen asetteluun.⁵⁷⁶

Kaikille uusille sosiaalisille liikkeille, kuten globaalille jihadismillekin, on löydettävissä yhteneväisyyksiä vaikka niiden ajamat päämäärät eroavatkin merkittävästi toisistaan. Philip W. Sutton ja Stephen Vertigans esittävät tällaisille liikkeille kaikkiaan kuusi tunnusmerkkiä:

1. Liikkeiden ideologia ja tavoitteen asettelu liittyvät aina ei-materialistisiin arvoihin. Teollistuneen yhteiskunnan epäkohtien korostaminen ei ole olennainen osa uuden sosiaalisen liikkeen retoriikkaa, vaikka se oli tyyppillistä aiemmille sosiaalisille liikkeille, kuten työväenliikkeelle.
2. Tyyppillisimmillään uusien sosiaalisten liikkeiden jäsenistö ei kuulu enää perinteiseen luokkayhteiskunnalliseen jakoon, vaan ponnistaa ”uudesta keskiluokasta”. Luovien, palvelu- ja sosiaalialojen sekä teknisten osaajien muodostamat liikkeet eivät voikaan näin ollen ottaa ajamukseen perinteisten sosiaalisten liikkeiden arvoja. Suuret mielenilmaukset, joissa kansalaiset kokoontuvat yhden

---

⁵⁷⁴ Sama.

⁵⁷⁵ Sama.

⁵⁷⁶ Aslan (2009), s. 23.

asian taakse, ovat monesti yhdistäneet kaikkia yhteiskuntaluokkia tavalla, johon materialismiin taipuvainen aikaisempi liikehdintä ei ole pystynyt.

3. Uuden sosiaalisen liikkeen organisaatio on tyypillisesti epähierarkkinen. Osanottajat ovat mukana omalla panoksellaan ja yksilöinä tai oman verkostonsa jäsenenä, jolloin keskusjohdon merkitys koordinoivana elimenä vähenee.
4. Suoran toiminnan merkitys on korostunut uusien sosiaalisten liikkeiden aktiivisissa. Laajan mediahuomion hyödyntämisestä on tullut tapa nostaa omia huomion kohteita julkisuuteen. Oli kyseessä sitten Greepeacen ekoaktivismi tai al-Qaidaan linkittyneen ryhmittymän terrori-isku, on propagandasta tullut merkityksellinen väline tämänkaltaisten liikkeiden keinovalikoimassa.
5. Uusille sosiaalisille liikkeille on tyypillistä radikaalien ajatusten soveltaminen yhteiskunnallisia luokkia yhdistäväksi tekijäksi. Retoriikka, joka yhdistää niin keskiluokan kuin alimpienkin sosiaaliluokkien tarpeet, on tyypillistä.
6. Uuden identiteetin tarjoaminen on tyypillistä uudessa sosiaalisessa liikkeessä. Sen sijaan että liikkeet keskittyisivät soveltamaan omia tavoitteitaan poliittiseen valtavirtaan, keskittyvät ne korostamaan omaa autonomista asemaansa yhteiskunnallisina vaikuttajina tarjoten jäsenilleen uudenlaisen poliittisen identiteetin päivänpolitiikan ulkopuolelta. 1960-luvun feministisen liikkeen tunnuslause *henkilökohtainen on poliittista* kuvaa hyvin sitä todellisuutta, johon tällaiset sosiaaliset liikkeet pyrkivät identiteetin muokkaamisellaan.⁵⁷⁷

Millaisena sosiaalisena liikkeenä sitten globaali jihadistinen liikehdintä voidaan nähdä? Vuosina 1996–2001 tämä al-Qaidaksi kutsuttu, globaalin jihadismin esitaistelijaksi käsitetty liike on ollut organisatorisesti lähimpänä sitä, millaiseksi linjamaiseen hahmottamiseen tottuneet haluavat sen nähdä. Tuona aikanakin al-Qaida itsessään käsitti Osama bin Ladenin ja hänen lähimmät miehensä. Heistä muodostui al-Qaidan ydinjoukko. Kuten myöhemmässäkin vaiheessa, tuolloin ytimen vaikutuspiiriin kuului vielä kaksi kehää, joista ensimmäisellä olivat samanmieliset järjestöt ja esimerkiksi ideologisesti yhdenmukaiset yksilöt, jotka kävivät kouluttautumassa al-Qaidan harjoitusleireillä. Ulommalla kehällä olivat ne yksilöt, jotka motivoituivat al-Qaidan sanomasta erilaisten julkilausumien ja mediaesiintymisien kautta. Nämä kolmannen kehän yksilöt toimivat aivan oman halunsa ja mahdollisuuksiensa mukaan kaikkialla maailmassa.

Kaikki tutkijat eivät kuitenkaan jaa näkemystä tällaisesta kehämäisestä globaalin jihadistisen liikkeen rakenteesta. Aini Linjakumpu näkee al-Qaidan 2001 jälkeisen rakenteen paremminkin horisontaalisena verkostona, jossa eri toimijat ottavat yhteyttä toisiinsa tasa-arvoisina yksikköinä. Näin esimerkiksi operatiivinen suorituskyky mää-

---

⁵⁷⁷ Sutton, Philip W. ja Vertigans, Stephen: *Islamic "New Social Movements"? Radical Islam, AL-QAIDA and Social Movement Theory*, Mobilization: An International Quarterly, Volume 11, Number 1 / February 2006, s. 102–103.

räytyy paljolti yksiköiden itsensä suorituskyvystä ja tahdosta ilman varsinaista sitoutumista kehärakenteen kuvaamaan ydinjoukkoon.⁵⁷⁸ Vastaavasti Kimbra L. Fisher argumentoi, että al-Qaidan rakennetta voidaan tarkastella pystysuuntaisten komento- ja operaatiolinjojen sijasta horisontaalisesti järjestettyjen ja lokeroitujen solujen muodostaman verkoston kautta.⁵⁷⁹

Fisher ei kuitenkaan hylkää esimerkiksi Anne Stenersenin esittämää jakoa al-Qaidan kokonaisuudesta neljään eri kerrokseen. Ensimmäinen näistä on al-Qaidan keskusjohto, toinen kumppanuusjärjestöt, kuten alueelliset al-Qaidalle uskollisuusvalansa antaneet organisaatiot. Kolmas kerros ovat alueelliset itsenäiset tai puoli-itsenäiset toimijat ja organisaatiot, kuten oma-aloitteisesti radikalisoituneet yksilöt. Neljäs kerros ovat ideologiset tukijat, jotka eivät ota osaa toimintaan väkivallan kautta, vaan toimivat esimerkiksi rahoittajina, tiedottajina, internetsivujen ylläpitäjinä ja propagandaverkoston kehittäjinä.⁵⁸⁰

Verkostoajattelu haastaa ajatuksen globaalin jihadistisen liikkeen hahmottamisesta sosiaalisena liikkeenä. Haastamisessa on omat ongelmallisuutensa. Verkostolla tässä kontekstissa esimerkiksi Stout, Huckabey, Schindler ja Lacey ymmärtävät tarkoitettavan perinteistä terroristiorganisaatiota, joka rakentuu soluista ja niiden välisestä verkostosta. Mikäli al-Qaidaa tarkastellaan pelkästään tällaisena verkostona, jää peittoon koko ideologiasidonnaisuus ja myös mahdollinen vaikuttavuus perinteisenä organisaationa. Stout (et.al.) näkevätkin al-Qaidan ja siten myös globaalin jihadistisen kumouksellisen toiminnan enemmän liikkeenä, joka ainakin hetkellisesti ja alueellisesti kykenee toimimaan kumouksellisen sotilaan tavoin, mutta toisaalta taas mobilisoivan yksilöitä ideologisen vaikutuksensa kautta ilman kytkentöjä varsinaiseen ydinorganisaatioon.⁵⁸¹

Juuri ideologinen sidonnaisuus selittää globaalia jihadismia sosiaalisena liikkeenä. Kirjoittajan saama palaute 9th Pan-European Conference on International Relations -konferenssissa tutkimuspaperista *Social Movements as Military Actors*, kertoo ideologian merkittävyydestä globaalia kumouksellista sotaa käyvän liikkeen voimanlähteenä. Birminghamin yliopiston tutkija, tohtori Jeremy Morris kritisoi mallinnusta siitä, ettei se välttämättä kykene osoittamaan esimerkiksi al-Qaidan johdon ja uloimmilla organisatorisilla kehillä olevien toimijoiden välistä yhteyttä, eikä näin tuo perinteisen sosiaalisen liikkeen tavoin toimijoita yhteen.⁵⁸² Morris ansiokkaasta huomiostaan

---

⁵⁷⁸ Linjakumpu, Aini: haastattelu, 13.3.2015.

⁵⁷⁹ Fisher, Kimbra L.: Challenging the Hegemon: Al Qaeda's Elevation of Asymmetric Insurgent Warfare Onto the Global Arena, teoksessa *Networks, Terrorism and Global Insurgency*, toimittanut Robert J. Bunker, Routledge, Lontoo ja New York/NY, 2005, s. 121.

⁵⁸⁰ Stenersen, Anna: *Al-Qaida's Quest for Weapons of Mass Destruction – The History behind the Hype*, VDM Verlag Dr. Müller Aktiengesellschaft&Co. KG, Saarbrücken, 2008, s. 2.

⁵⁸¹ Stout (ja muut, 2008), s. 31–33.

⁵⁸² Morris, Jeremy: kommenttipuheenvuoro Insurgency, the Informal and the Illegal Economies -paneelissa, 9th Pan-European Conference on International Relations -konferenssissa, 25.9.2015. Muistiinpanot kirjoittajalla.

huolimatta sivuutti tässä tarkastelussa sen, että tuota yhteyttä ei olekaan löydettävissä perinteisen sosiaalisen liikkeen tavoin yksistään verkostoiden linkeistä, vaan juuri ideologian ja toiminnan yhteen kokoavasta voimasta, joka globaalin jihadismin tapauksessa voi olla uskonnollinen oikeutus iskuille tai iskukohteiden määrittely johtajiston laajalevikkisissä julkilausumissa.

Tätä kokonaisuutta selventävät osaltaan Jarret Brachman ja Thomas Heggehammer, jotka esittävät globaalin jihadistisen liikkeen, joka ei heidän mukaansa ole yksi yksittäinen organisaatio vaan kokonainen sosiaalinen liike, kuutena eriasteisesti toisiinsa linkittyneenä ulottuvuutena tai tekijänä. Ensimmäinen ulottuvuus on al-Qaidan keskusjohto, jolla tarkoitetaan sen ideologista ohjaavaa elintä. Toinen ulottuvuus ovat globaalin jihadistisen liikkeen uskonnolliset auktoriteetit ja ideologit. Kolmas ulottuvuus ovat globaalin jihadistisen liikkeen strategiset ajattelijat. Neljäs ulottuvuus ovat al-Qaidan liittolaisryhmät, kuten Arabian niemimaan tai Islamilaisen Maghrebien al-Qaida. Viidennen ulottuvuuden muodostavat al-Qaidan tukemat yksilöt ja ryhmitymät, kuten Madridin vuoden 2004 pommi-iskun toteuttaneet henkilöt. Kuudes ulottuvuus Brachmanin ja Heggehammerin ajattelussa ovat toimijat, jotka ovat inspiroituneet al-Qaidan ideologisesta viestistä, mutta jotka eivät välttämättä ole suorassa yhteydessä järjestön hierarkkisiin rakenteisiin millään tavoin.⁵⁸³ Mainittujen tutkijoiden ajattelussa näkyy ennen kaikkea heidän keskittymisensä globaalin jihadismin strategisen ajattelun tutkimukseen, ja siitä johtuen ulottuvuudet on jaoteltu tarkemmin muiden aihetta tutkivien kirjoittajien tuotantoon verrattuna.

Bin Ladenin itsensä osuutta esimerkiksi vuosina 1998–2002 tehtyihin globaalin jihadistisen liikkeen tyypilliseen tapaan toteutettuihin terrori-iskuihin on hankala osoittaa. Onnistuneissa iskuissa kuten Itä-Afrikan lähetystöiskuissa, USS Colea vastaan tehdyssä räjähdysiskuissa, syyskuun 11. päivän iskuissa tai balilaiseen yökerhoon tehdyssä iskussa vuonna 2002, samoin kuin epäonnistuneissakin, näkyy kieltämättä bin Ladenin ideologinen ja innostava kädenjälki, mutta hänen ei suoranaisesti tiedetä johtaneen yhtään operaatiota. Se ei kuitenkaan tarkoita, ettei hän tai edustamansa organisaatio olisi vaikuttanut tekoihin.⁵⁸⁴

Yksittäisten terroritekojen tutkiminen on aina hankalaa ja luotettavan tiedon kerääminen useasta eri lähteestä on äärimmäisen vaativaa ja pitkälistä tiedustelutyötä. Tämä voi inhimillisistä syistä johtuen johtaa siihen, että nopeastikin hylätään yritykset ymmärtää monimutkaisia henkilösuhteita ja organisaatio- ja verkostorakenteita ja tyydytään linjamaisesti hahmottamaan yksittäisten iskujen takana olevia esimiesalaisuhteita. Tällainen yksioikoisuus on vaarallista globaalien kumouksellisten jiha-

---

⁵⁸³ Williams, Robert Alan: *To Kill or Not to Kill – The Global Jihadist Movement and the Doctrine of Takfir*, M.litt, Middle East and Central Asian Security Studies, University of St Andrews, 2009, s. 9, <http://www.scribd.com/doc/19241832/To-Kill-or-Not-to-Kill-The-Global-Jihadist-Movement-and-the-Doctrine-of-Takfir>, 13.12.2011.

⁵⁸⁴ Sageman (2004), s. 166–167.

dismin hahmottamisessa. Yksinkertaistamisen sijaan tilannetta voisikin tarkastella kahden organisatorisen ääripään välillä. Toinen näistä ääripäistä on ydinjoukon mobilisoima ja siihen tiukasti sidottu, ideologisesti valveutunut ja organisoitu joukko tai yksilö, joka valvoo iskun toteuttamista, suunnittelua ja valmistelua tarvittaessa ottaen siihen osaa itse. Toisessa ääripäässä on sellainen paikallinen joukko, jolla ei itse asiassa ole minkäänlaisia, tai vain vähäisiä, suhteita emo-organisaatioon. Se sympatisoi ja samaistuu globaalin jihadismin ideologiseen pohjaan toteuttaen kulloisenkin iskun itsenäisesti tai välillisesti. Näiden kahden ääripään väliin mahtuu hahmoja, jotka itsenäisesti tiedustelevat kohteensa ja pitävät yhteyttä ydinorganisaatioon mahdollisesti jonkun välittäjän kautta, joka avustaa idean toteuttamisessa ja jalostamisessa esimerkiksi rahallisesti.

Syyskuun 11. päivän terrori-iskujen käynnistämä maailmanlaajuinen terrorisminvas-tainen sota on ollut kova al-Qaidan ytimelle ja sen toimintamahdollisuuksille. Rabasa kanssakirjoittajiensa kera hahmottaa tätä kehitystä nostamalla esiin surmatut tai vangitut al-Qaidan korkea-arvoiset toimijat. Lista vuodesta 2001 eteenpäin on vaikuttava. Siltä löytyy esimerkiksi al-Qaidan operaatiopäällikkö Mohammed Atef, joka kuoli Yhdysvaltain ilmaiskussa Kabulissa vuonna 2002 ja Ramzi bin al-Shib, joka on tunnettu rekrytoija ja syyskuun 11. päivän iskujen keskeinen rahoittaja. Hänet vangittiin Pakistanissa syyskuussa 2002. Atefin seuraaja Abu Zubaydah puolestaan vangittiin Pakistanissa maaliskuussa 2002. Saman kohtalon koki esimerkiksi USS Colen iskun suunnitellut etappimies ja operaatikko Abd al-Rahim al-Nashiri, joka pidätettiin Arabiemiraateissa lokakuussa 2002.⁵⁸⁵

Vaikka iskut heikensivätkin al-Qaidan operointikykyä merkittävästi, muistuttaa Michael Kenney, että organisaation johdon tuhoamalla saattaa siitä tulla johtajaton, mutta jäljelle jääneet osat voivat olla kykeneväisiä jatkamaan toimintaa kollektiivisen edun nimissä.⁵⁸⁶ Al-Qaidaan linkittyneet iskut eivät ole loppuneet, ja aktiivinen autonominen ryhmien verkosto on ammentanut al-qaidalaista tai paremminkin globaalia jihadistia ideologiaa ja inspiroitunut sen vaikutuksesta iskujen toteuttamiseen.

Eurooppalaisille tutuimmaksi globaalien jihadististen liikehdinnän 2000-luvun puolei-sen aikakauden osalta tulivat varmasti Madridin pommi-iskut keväällä 2004. Maalis-kuun 11. päivä vuonna 2004 saatiin todiste uudenlaisen uhan tehokkuudesta, kun al-Qaidan ytimestä melko kaukana pysytellyt, mutta siihen linkittynyt⁵⁸⁷ ryhmittymä

---

⁵⁸⁵ Rabasa (ja muut, 2006), s. 30.

⁵⁸⁶ Kenney, Michael: *From Pablo to Osama: Counter-Terrorism Lessons from the War on Drugs*, Survival, Vol. 45 No. 3, autumn 2003, s. 187–206.

⁵⁸⁷ Reinares, Fernando: The 2004 Madrid Train Bombings, teoksessa *The Evolution of the Global Terrorist Threat – From 9/11 to Osama bin Laden's Death*, toimittaneet Bruce Hoffman ja Fernando Reinares, Columbia University Press, New York/NY ja Chichester, 2014, s. 42–43, 53. Uusi, avoimiin lähteisiin pohjaava tutkimustieto osoittaa, että tämä linkki al-Qaidaan on mahdollisesti ollut henkilösuhteiden tasolla olemassa. Fernando Reinares argumentoi, että iskut tehnyt solu oli saanut alkunsa jo 2001–2002 ja omasi vuosien aikana muodostuneita linkkejä al-Qaidan keskusjohtoon asti. Tämä linkki kulminoituu yhteen henkilöön, Amer Aziziin, joka kuoli ohjusiskussa Pohjois-Waziristanissa, Pakistanissa vuonna 2005 yhdessä al-Qaidan silloisen ulko-

toteutti pommi-iskun Madridin Atocha-asemalle surmaten lähes 200 ihmistä ja haavoittaen kymmenkertaista määrää. Pommittajat olivat linkittyneet eurooppalaisiin radikaaleihin islamisteihin ja jihadistisiin järjestöihin ja edustivat katsontakannassaan al-Qaidalaista ideologiaa. Iskullaan he onnistuivat vaikuttamaan espanjalaiseen poliittiseen päätöksentekokykyyn⁵⁸⁸ vetää joukot pois Irakista. Iskujen tekijät eivät teknisestiäkään toimineet al-Qaidan tapaan. Heidän räjähdedanoksensa olivat verrattain pieniä, niitä oli useita, eivätkä he tappaneet iskun yhteydessä itseään.⁵⁸⁹

Laajasti jihadistisia järjestöjä ja niiden kehitystä tutkinut Marc Sageman tekee keskeisen eron al-Qaidan ydinorganisaation ja al-Qaidana pidetyn sosiaalisen liikkeen välille. Hän näkee molempien olevan todellisia ja olemassa olevia ilmiöitä, mutta joista valitettavan usein näkee puhuttavan samaa tarkoittaen. Sageman pitää esimerkiksi toisen kehän joukkoja tähän sosiaaliseen liikkeeseen kuuluvana. Al-Qaidan ydin koostuu hänen mukaansa joukosta jihadisteja, jotka vannovat uskollisuudenvallansa bin Ladenille, pitäen sen kuitenkin salassa. Näin ollen he eivät kokeneet olevansa al-Qaidan jäseniä, vaan kutsumalla toisiaan veljiksi profiloituivat tunneperusteiseen yhteisöön organisaation sijaan.⁵⁹⁰ Sagemanin esitystä tukee pieni, mutta merkityksellinen yksityiskohta vuonna 1998 juutalaisia ja ristiretkeläisiä vastaan perustetun islamilaisen rintaman perustamislauseunnossa, jossa ainoastaan bin Ladenin allekirjoitus on hänen omalla nimellään, muiden allekirjoittajien kohdalle on merkitty myös heidän edustamansa organisaatio.

Sageman tarkoittaa al-Qaidan sosiaalisella liikkeellä joukkoa erilaisia toisiinsa linkittyneitä informatiivisia verkostoja, jotka ohjaavat rekrytoituja henkilöitä jihadistiseen toimintaan. Sagemanin mukaan nämä verkostot voivat olla myös muodollisia organisaatioita, kuten indonesialainen al-Qaidan yhteistyöorganisaatio Jamaah Islamiyah. Sagemanin al-Qaidan sosiaalinen liike onkin paremmin nimettävissä ilmiöksi, ja sitä kautta kuvaavampi nimi sille on globaali jihadismi. Ilmiöön sinällään vaikuttaa voimakkaasti al-Qaidan ytimen toiminta, sen julkilausumat, ideologiset ja uskonnolliset linjaukset sekä esimerkiksi kehotukset toiminnan suuntaamisesta kulloinkin ajankohdasta vihollisen ilmentymää vastaan. Tämä sosiaalinen liike tai ilmiö on kuitenkin levinnyt jo muodollisen organisaation tavoittamattomiin, siksi termin ”al-Qaida” käyttäminen sosiaalisesta liikkeestä onkin virheellistä, joskin, kuten Sageman asian ilmaisee, liian myöhäistä. Sen merkitys on vakiintunut kielenkäyttöömme. Puhuttaessa sosiaalisesta liikkeestä ei yksinkertaisesti voi puhua pelkästään linja-esikuntaorga-

---

maanoperaatioiden päällikön Abu Hamza Rabian kanssa. Azizilla oli varsin läheiset suhteet Espanjassa toimi-
viin jihadistipiireihin. Vaikka Renares ei voikaan osoittaa suoraa käskyvaltasuhdetta olevan olemassa, voidaan
verratan luotettavasti sanoa, että vaikka al-Qaida ei suunnitellut ja toteuttanut Madridin junaiskua itsenäisesti,
oli sen osuus pelkkää ideologista innoittajaa merkittävämpi.

⁵⁸⁸ Katso lisää Madridin iskusta ja sen vaikutuksesta espanjalaiseen päätöksentekoprosessiin Sinkkonen,
Teemu: *Political Responses to Terrorism – Case study on the Madrid terrorist attack on March 11, 2004, and its aftermath*,
University of Tampere, Department of Political Science and International Relations, Tampereen Yliopis-
topaino Oy – Juvenes Print, Tampere, 2009, s. 5.

⁵⁸⁹ Sageman (2004), s. 271–272.

⁵⁹⁰ Sageman (2008), s. 29.

nisaatorakenteista, johtajista tai rahoituskanavista. Sosiaalisella liikkeellä ei ole niitä perinteisessä mielessä, kuten siinä ei ole jäseniä vaan osanottajia. Tämänkään ei saa toki antaa harhauttaa pois todellisuudesta. Madridin junapommitusten tekijät eivät olleet al-Qaidan ydinjoukon jäseniä. He ovat kuitenkin todellisessa vastuussa teostaan, josta tekee merkityksellisen se, että he suorittivat tekonsa al-Qaidan ydinjoukon ideologisesti motivoimana. Kyseessä onkin siis klassinen esimerkki sosiaalisen liikkeen yhteenkuuluvuutta korostavasta ja ideologisesti sitovasta vaikutuksesta.⁵⁹¹

Marc Sageman menee suhteellisen pitkälle argumentoidessaan globaalien jihadististen sosiaalisen liikehdinnän luonnetta. Hän esittää, että internetissä tusinalla jihadistisella keskustelupalstalla todellisuudessa koordinoitaan uskonnollisia oikeutuksia, rekrytoidaan toimijoita, otetaan aktiivisesti osaa liikkeen muokkaamiseen ja iskukohteiden sekä menetelmien suunnitteluun.⁵⁹² Hän siis esittää, että globaalien jihadististen liikehdinnän aktiivisuus ei määräydy siihen liitoksissa olevien organisaatioiden tai sen enempää auktoriteettien lausuntojen perusteella, vaan sitä johtaa eräänlainen kollektiivinen, interaktiivinen mieli.

Richard Shultz on eri mieltä. Hän korostaa strategisen ajattelun aktiivisuuden osaltaan todistavan sosiaalisen liikehdinnän olevan kuitenkin rationaalinen ja organisoitu toimija.⁵⁹³ Näin ollen voidaan esittää, että strategis-ideologisia linjauksia toteuttavat toimijat itse asiassa ovat ne, joiden varaan Shultz mieltää liikehdinnän toimintakyvyn perustuvan. Hän myös katsoo sosiaalisen liikehdinnän mallin olevan yksi tapa selittää kumouksellista globaalia jihadistista liikehdintää. Kutsuessaan kumouksellista sotaa käyviä liikkeitä korkean riskin tai korkean intensiteetin sosiaalisiksi liikkeiksi Shultz perustelee, että vallankumoukselliseen yhteiskunnalliseen muutokseen pyrkivä toimija on aina yhteiskunnan marginaalissa toimiessaan pakotettu muodostamaan itselleen yksiselitteisen strategian⁵⁹⁴ ja näkee näin esimerkiksi Sagemanin argumentin globaalien jihadististen liikehdinnän strategiattomuudesta⁵⁹⁵ yksinkertaisesti vääränä.

Toisaalta esitetty alueellisuus, sitoutuneena samalla globaaliin jihadismiin tai suoraan al-Qaidan organisaationa, voidaan tulkita myös toisin. Se on esitys globaalien jihadistien aidosta epäterritoriaalisuudesta. Alueelliset järjestöt sitouttavat itsensä kaikesta huolimatta globaaliin agendaan omien paikallisten vaikuttimiensa ohjatessa operatiivisten tavoitteiden asettelua. Tällaisia ovat siis järjestöt, jotka toimivat alueellisesti, tekevät iskujaan niin läheisen kuin kaukaisinkin vihollisen kohteisiin ja pyrkivät

---

⁵⁹¹ Sageman (2008), s. 31–32.

⁵⁹² Sama, s. 113–118.

⁵⁹³ Shultz, Richard: haastattelu, 16.9.2014.

⁵⁹⁴ Shultz (2008), s. 15–16.

⁵⁹⁵ Sageman (2008), s. 126, 31. Shulzin sosiaalisen liikehdinnän strategiavaatimusten luonnehdinnan kautta hänen voi todeta olevan keskeisesti eri mieltä Sagemanin kanssa siitä, että strategia-termin käyttö olisi sopivaa ainoastaan muodollisten ja selkeän komentoketjun omaavien liikkeiden parissa. Hän pitää al-Qaidan sosiaalisen liikehdinnän porrasta verraten hajanaisena joukkona, joka ei pysty sitoutumaan yhtenäiseen strategiseen suuntaan.

luomaan islamilaisen emiraatin alueelleen, mutta ovat samalla omaksuneet strategian kaukaisen vihollisen ajamisesta pois islamilaisen maailman alueilta.

Oppikirjamaisena esimerkkinä mainittakoon jo aiemmin esitelty algerialainen GSPC, joka muutti nimensä *Tanzim al-Qaida fi Bilad al-Barbariksi* eli al-Qaidan organisaatioksi berberien maassa. Paremmiin se tunnetaan englanninkieliseltä määritelmältään *al-Qaida in Islamic Maghreb* (AQIM). Käytettiinpä sitten kumpaa nimeä tahansa on nähtävissä heti, että nimien tulkinnoissa ei viitata minkään yksittäisen valtion alueeseen vaan historialliseen maantieteelliseen kokonaisuuteen. Kuten Jokinen ja Kullberg osuvasti argumentoivat, nämä transnationalistiset modernit jihadistit eivät ole evakkoja tai siirtolaisia, vaan aidosti juurettomia.⁵⁹⁶

Globaalin jihadismin sanoma käy järkeen miljoonille, ja vaikka kaikki eivät osallistu terroritekoihin, on aina niitä jotka ovat valmiita toteuttamaan iskuja. Al-Qaida ei enää tarkoita pienimmässäkään määrin muodollista organisaatiota, vaan sen ydinjoukko on valtaosiltaan surmattu, vangittu tai pakotettu maan alle vuosia sitten. On olemassa organisaatioita, jotka linkittävät itsensä al-Qaidaan haluten kuulua ”brändiin”, joka kerää niin suosiota, pelkoa kuin varallisuuttakin. Uusi toisen kehän joukko on siis syntynyt 2000-luvun kuluessa. Modernina ilmiönä ovat kuitenkin ennestään tuntemattomat yksilöt ja heidän osallistumisensa globaaliin jihadiin. Itsenäisesti radikalisoituvien yksiköiden ja ystäväpiirien määrää on täysin mahdoton lähteä arvailemaan, mutta näistä mahdollisista uusista jihadisteista tulee kuitenkin ensin vapaita toimijoita, jotka sitoutuvat ideologiaan, eivät organisaatioon tai sen emiiriin. Heidän menetelmänsä eivät ole välttämättä hienostuneita, mutta omaksuttuaan globaalin jihadismin ideologian ja kutsumuksen aseistautuminen onnistuu jokaiselta. Radikalisoituminen ei ole myöskään vaikeaa, informaatioaikaudella se onnistuu oman kodin suojissa, tutussa moskeijassa tai ystäväpiirissä. Afganistaniin tai Irakiin matkustaminen ei ole välttämätöntä, vaikka suora aseellinen toiminta monia houkuttaa. Jihadiin voi osallistua jokainen kuten seuraavassa luvussa esiteltävä auki kirjoitettu globaalin jihadismin kumouksellinen strategia esittää. Näin aina 2001 vuoteen organisaation tavoin toimineesta al-Qaidasta onkin syntynyt ideologia, globaali jihadismi, avoin sosiaalinen liike, yhteisö johon kuulumisen edellyttää omaa tunnustautumista ja jolla ei ole jäseniä, vaan osallistujia ja toimijoita.

---

⁵⁹⁶ Jokinen ja Kullberg (2009), s. 72–73.

GLOBAALI JIHADISTINEN KUMOUKSELLISUUS JA KUMOUKSELLISEN SODAN SOTATAIDOLLINEN KEHITYS

4.1. Globalisoituva kumouksellinen sota

Kumouksellisen sodankäynnin kehitys on poikunut sodan ja konfliktien tutkimuksessa merkittäviä teorioita, selityksiä ja jopa sodan paradigman muutoksen puolesta argumentoivia väitteitä. Nämä kaikki liittyvät oleellisesti siihen, miten kumouksellista sotaa käyvät osapuolet ovat kehittäneet omaa strategista ajatteluaan ja miten tällaiseen muutokseen reagoiminen on asettanut vastustajat tarkastelemaan omia lähtökohtiaan ja rajoittuneita käsityksiään konfliktien laadusta. Ennen siirtymistä tarkastelemaan globaalin jihadismin strategisten ajattelijoiden malleja, on syytä tarkastella muutaman esimerkin kautta miten monenkirjavasti globaalien jihadistisen liikehdinnän käymä kumouksellinen sota on vaikuttanut länsimaiseen turvallisuusympäristön tarkasteluun ja siitä jatkojalostettuihin strategisen tason sovelluksiin.

Robert Thompson muistuttaa Vietnamin konfliktia käsittelevässä kuuluisassa teoksessaan *No Exit from Vietnam*, että kansan vallankumouksellista sotaa ei missään nimessä tule sekoittaa sissisotaan. Thompson käyttää maolaiseen ajatteluun viittaavaa kuvaavaa nimitystä kumouksellisesta sodasta korostaakseen sen erityistä vaiheistusta ja sitä, että kumouksellisen sodan luonteeseen ei kuulu hänen mielestään tukea konventionaalisten asevoimien offensiivisia, vaan toimia itsenäisenä strategisena tienä kumouksellisen tavoitteen saavuttamiseksi. Hän korosti lisäksi, että saavutettuaan kriittisen sotilaallisen suorituskyvyn tulee kumouksellisesta osapuolesta tällaisessa konfliktissa tyypillisimmillään sisällissodan toinen osapuoli. Sissisotaa hän mallintaa T.E. Lawrencen kokemuksilla osana brittien Lähi-idän kampanjaa ja espanjalaisten sissien ranskalaismiehitystä vastustaneilla toimilla.⁵⁹⁷

Kuten Dale Eikmeier argumentoi, on perusteellinen käsitys kumouksellisista sodista rakentunut paljolti Thompsonin kuvaamaan tapaan. Eikmeier luonnehtii kumouksellisen osapuolen toimia soluttautumiseksi, propagandaksi ja sotilaalliseksi painostamiseksi. Näiden toimien tarkoitus on edelleen painostaa kansa hyväksymään asiantila ja antamaan tukensa kumoukseen tähtäävälle toiminnalle. Hän pitää tätä luonnehdintaa

---

⁵⁹⁷ Thompson (1969), s. 46.

sen pintapuolisuudesta huolimatta hyvänä, mutta korostaa sen soveltuvan yksittäisen valtion alueella käytävän kumouksellisen sodan luonnehdinnaksi.⁵⁹⁸

Eikmeierin tavoin määritelmän ja todellisen kumouksellisen sotataidollisen kehityksen väliseen ongelmaan ovat törmänneet monet muutkin tunnustetut tutkijat. Näin onkin syntynyt tarve tarkastella asiaa laajemmin. David Kilcullen argumentoi, että yksi tapa ymmärtää kumouksellista sotaa ja myös laajemmin syyskuun 11. päivän terrori-iskujen jälkeistä turvallisuusympäristöä on globaalin kumouksellisuuden mallin kautta.⁵⁹⁹

Kilcullen vastakumouksellisen toiminnan asiantuntijana peräänkuuluttaa, että al-Qaidan kaltaisiin uhkiin vastaaminen ei ole mahdollista perinteisen vastakumouksellisen toiminnan tai totutun doktrinaarisen ajattelun kautta. Useissa valtioissa esiintyvien aatteellisten suuntausten valjastaminen jonkin tahon väkivaltaiseen vastustamiseen ei enää sido kumouksellista toimintaa yksittäisen valtion alueelle, ja näin ollen sitä ei voi enää kukistaa valtiolliselle alueelle suunnatun vastakumouksellisuuden keinoin. Kilcullen kuitenkin osoittaa, että läntinen maailma on sortunut juuri tämän kaltaiseen toimintaan. Hänen mukaansa maailmanlaajuinen terrorisminvastainen sota on tästä hyvä esimerkki. Terroristeja jahdatessaan ja kokonaisia valtioita miehittäessään Yhdysvallat on sitonut itsensä konflikteihin, joihin sen ei milloinkaan ollut määrätty sitoutua. Ei sinällään ole yllättävää, että esimerkiksi Afganistanin heimoyhteiskuntaan ulkopuolisena miehitysvaltana tunkeutuessaan Yhdysvallat on kohdannut väkivaltaa, jota sen ei odotettu kohtaavan.⁶⁰⁰

Kilcullen luonnehtii globaalia kumouksellista sotaa konkreettisesti Osama bin Ladenia lainaten. Edesmennyt al-Qaidan ydinliikkeen johtaja on todennut, että vihollisensa provosoimiseksi heidän tarvitsee ainoastaan lähettää kaksi mujaheddiinia maailman itäisimpään kolkkaan al-Qaidan lipun kanssa. Huomattuaan sen Yhdysvallat panikoi ja lähettää sinne asevoimansa. Kun näin on tapahtunut, toteutetaan sama jossain muualla ja sidotaan USA useisiin kalliisiin alueellisiin konflikteihin, joilla ei itse asiassa ole mitään tekemistä al-Qaidan tuhoamisen kanssa. Näin maailmanlaajuinen radikaali liike pyrkii hyödyntämään omaa pelotekyk्याän sitoakseen suurvaltavihollisensa konfliktien sarjaan, josta ei ole ulospääsytietä.⁶⁰¹

Kilcullen rakentaa edellä olevat argumenttinsa siis sen varaan, että olemassa on todellakin globaaleihin mittakaavoihin yltävä kumouksellinen jihad, kuten hän ilmiötä nimittää. Useat erilliset toimijat linkittyvät toisiinsa, osaltaan globalisaation mahdollistavan teknologian ja kokoavan ideologian ansiosta. Hän määrittelee artikkelissaan

---

⁵⁹⁸ Eikmeier, Dale: *How to Beat the Global Islamist Insurgency*, Middle East Quarterly, winter 2005, Vol. 12, No. 1, s. 35–44.

⁵⁹⁹ Kilcullen, David: luento 'The Accidental Guerrilla', Australian National University, kesäkuu 2009, <http://www.youtube.com/watch?v=MyfRQRC59jk&feature=>, 26.10.2011.

⁶⁰⁰ Sama.

⁶⁰¹ Sama.

Countering Global Insurgency kumouksellisen sodan tarkoittavan ”...laajaa sosiaalista liikettä, joka tavoittelee status quon ratkaisevaa borjuttamista kumouksellisten keinojen, poliittisten aktiiviteettien, kapinoinnin, aseellisen toiminnan ja terrorismin kautta.”⁶⁰²

Edellisen lainauksen jättäessä kumouksellisen sodan alueellisen mittakaavan avoimeksi, konkretisoi Kilcullen ajatteluaan kumouksellisen sodan ja terrorismin käsitteiden väliseen suhteeseen. Hän esittää, että terrorismin ja kumouksellisen sodan erottaminen toisistaan on vain ja ainoastaan akateemisen tutkimuksen aiheuttamaa ja sellaisenaan merkityksetöntä kumouksellisen sodan kävijälle. Tähän on Kilcullenin mielestä ollut vaikuttamassa 1970-luvulla kehittynyt kansainvälisen terrorismin tutkimuksen kulttuuri, joka poikkesi aikaisemmasta, paikallisia kumouksellisia konflikteja tarkastelleesta sotatieteellisestä tutkimuksesta. Terrorismin erottaminen kumouksellisesta sodasta onkin kumouksellisen sodan kävijälle vähintään teennäistä. Näin kumouksellista sotaa tarkastelevan olisi syytä ymmärtää terrorismin käyttö sotatodollisena sovelluksena. Tämä Kilcullenin mielestä tietysti tarkoittaa esimerkiksi globaalin jihadismin tarkastelemista, ei niinkään terroritekoihin kannustavana aatteena tai terroristijärjestöjen kokoelmana, vaan paremminkin kumouksellisena toimijana, jonka ymmärtämiseksi juuri käsitys kumouksellisesta sodasta on paras mahdollinen.⁶⁰³

Samalla on pidettävä mielessä Steven Metz in muistutus kumouksellisen poliittisen aktiivisuuden ja kumouksellisen sodan välisestä erosta. Metz argumentoi, että väkivaltaisetkin liikkeet voivat omaksua toimintatapoja ja tavoitteita, jotka muistuttavat kumouksellisen sotijan vastaavia, mutta mikäli väkivaltaa ei käytetä, ei myöskään voida puhua kumouksellisesta sodasta.⁶⁰⁴ On siis selvää, että vaikka kumouksellinen sota painottuu poliittisesti lataantuneena ilmiönä ja pääsääntöisesti sotilaallisesti heikkomman osapuolen käymänä muuhun kuin itse sodankäyntiin, erottaa kuitenkin väkivalta selkeänä rajana sodan ja rauhan tilan.

Terrorismiin liittyen Connable ja Libicki osoittavat kvantitatiivisen analyysinsä kautta, että siinä missä terrorismi on tunnettu kumouksellisten liikkeiden käyttämä keinojen kokoelma, on heidän tutkimiansa liikkeiden ja konfliktien keskuudesta löydettävissä selkeä trendi: terrorismiin turvautuneet kumoukselliset toimijat sotivat yleensä nopeasti päättyvissä konflikteissa. Kuten myöhemmässä osoitetaan globaali jihadistinen liike edustaa niitä harvoja kumouksellisia toimijoita, jotka avoimesti tunnustautuvat terrorismin käyttäjiksi ja hyödyntävät sitä tietoisesti sodankäyntitapana.⁶⁰⁵

---

⁶⁰² Kilcullen, David: *Countering Global Insurgency*, http://www.academia.edu/7026837/Countering_global_insurgency, 12.5.2015, s. 15.

⁶⁰³ Sama, s. 16–19.

⁶⁰⁴ Metz (2014), s. 38.

⁶⁰⁵ Connable ja Libicki (2010), s. 99.

John Mackinlay argumentoi Kilcullenin tavoin globaalien kumouksellisuuden olemassaolon puolesta, mutta lähestyy ilmiötä erinäisten globalisaatioon liittyvien tekijöiden kautta. Hänen mukaansa globalisaatio on vaikuttanut merkittäväällä tavalla kumouksellisen sodankävijän taidolliseen, organisatoriseen ja toiminnalliseenkin kehitykseen. Hän esittää, että modernia, kylmän sodan jälkeistä kumouksellista sotaa tarkasteltaessa on löydettävissä kaikkiaan neljänlaisia kumouksellisia toimijoita. Hajanaiset kumoukselliset organisaatiot ovat syntyneet spontaanisti vastustamaan heikentyntä hallintoa, heimojärjestelmään pohjaavat liikkeet ovat nimensä mukaisesti yksittäisen tai useamman heimon tai klaanin oikeuksia turvaamaan rakentuneita aseellisia ryhmittymiä. Kolmanteen luonnehdintaan kuuluvat laajaan kansansuosiin pohjaavat ja paljolti maolaisittain organisoidut kumoukselliset liikkeet. Neljäs ryhmä Mackinlayn ajattelussa ovat globaalit kumoukselliset liikkeet. Niiden sotilaalliset toiminnot levittäytyvät useille alueille, ja ne tukeutuvat laajalle levittäytyneeseen diasporaan, joka jakaa tai sympatisoi liikkeen ideologiaa tai uskontulkintaa. Tällä luokittelulla Mackinlay pyrkii osoittamaan brittiläisen vuodelta 1995 olevan kumouksellisen sodan luonnehdinnan olevan ryhmien strategiaa yleisesti kuvaava, mutta tarkoittaa samalla, että erilaisten ryhmien strategioita vastaan on kyettävä laatimaan pätevät vastastrategiat.⁶⁰⁶ Toisin sanoen niin Kilcullenin kuin Mackinlayn argumentaation mukaisesti jihadistista liikehdintää ei voitu enää kohdata Thompsonin aikaisilla viisauksilla maolaisen, laajaan väestönsuosiin pohjaavan liikehdinnän kohtaamiseen tarkoitetuilla keinoilla.

Mackinlay näkee myöhemmässä tarkastelussaan, että kumouksellinen sota on jaettavissa liiketyyppejensä lisäksi myös lineaarisesti kahtia. Hän tunnistaa kaksi selkeää vaihtetta kumouksellisista liikehdinnöistä: maolaisen ja post-maalaisen. Tällä yksinkertaistuksella Mackinlay haluaa selvittää vastakumouksellisen toiminnan lyhytnäköisyyttä sen kohdatessaan globaaleja kumouksellisia liikkeitä. Hän tekee myös tulkinnallisen virheen vetäessään alueellisten kumouksellisten ja pitkitetyn kansansodan strategiaan nojaavien liikehdintöjen ja globaalien jihadististen liikehdinnän väliin ajanalle kuvaannollisen rajan, jonka sijoittaa kylmän sodan päättymisen aikoihin.⁶⁰⁷

Tämä selitys jättää esimerkiksi huomioimatta Maoa edeltäneen leninistisen kaaderin kumouksellisen strategian, johon Mao itsekkin ajoittain viittaa, mutta erityisesti se jättää huomioimatta foco-kumouksellisen strategian⁶⁰⁸ ja urbaaneihin ympäristöihin pohjaavan strategian merkityksen osana kumouksellisen sotataidon ja sotataidollisen ajattelun lineaarista kehitystä.

---

⁶⁰⁶ Mackinlay, John: *Globalisation and Insurgency*, Adelphi Paper 352, The International Institute for Strategic Studies, Oxford University Press, 2002, s. 11–13. Tässä kumouksellisen sodan luonnehdinnassa vähemmistössä oleva ryhmä pyrkii painostamaan suuremman väestön osan hyväksymään poliittisen muutoksen käyttämällä peitettyjä, propagandistisia ja sotilaallisia keinoja.

⁶⁰⁷ Mackinlay (2009), s. 72–76.

⁶⁰⁸ Katso viite 210.

Mackinlayn maolaisten ja post-maolaisten kumouksellisten sotien jako toki sopii hänen omaan narratiiviinsa globalisaation mukanaan tuomista ja kumoukselliseen sotimiseen ja sen muutokseen vaikuttaneista syistä. Niitä ovat kuljetustekniikan ja logististen järjestelmien mullistuminen, tiedonvälityksen vallankumouksellinen muokkaantuminen, taloudellisen sääntelyn vähentyminen ja kulttuurien muokkaantuminen kehittyvien maiden kaupungistuessa. Kaikki nämä tekijät ovat tunnettuja globalisaation ilmentymiä. Mackinlaylle ne edustavat maolaisen kumouksellisen sodan muokkaantumisen pakollisia vaatimuksia, sillä ilman näiden tekijöiden mahdollistamaa kehitystä globaalia kumouksellisuutta ei välttämättä sellaisenaan olisi.⁶⁰⁹

Nämä syyt selitysvomaisuudestaan huolimatta poistavat yhtälöstä kumouksellisen toimijan itsensä. Mackinlay syylistyykin monen länsimaisen tarkkailijan tavoin tarkastelemaan metateorian lailla ilmiötä selittäviä tekijöitä huomioimatta kumouksellisen toimijan esittämiä perusteita.⁶¹⁰ Globalisaation käyttäminenkin yleisselityksenä ei ole ongelmatonta, kuten John Turner esittää. On täysin selvää, että globalisaation mukanaan tuomat ilmiöt ovat lisänneet globaalin jihadistisen liikkeen kaltaisen toimijan kykyä hyökätä Yhdysvaltoja vastaan. Globalisaatiota Turnerin mielestä ei kuitenkaan voi käyttää syynä globaalille jihadistiselle liikehdinnälle. Hän osoittaa tässä olevan loogisen virheen esittämällä, että vaikka globaalin jihadistisen liikkeen menestystä voitaisiin selittää globalisaation kiihtyvällä tahdilla, ei tätä jihadismin globalisointumista voida pitää suorana seurauksena globalisaatiosta.⁶¹¹ Näin toimittaessa unohdettaisiin valtava määrä kulttuurillisia, uskonnollisia ja historiallisia kehityskulkuja, jotka ovat muokanneet jihadismista sellaisen liikkeen kuin tämän tutkimuksen kolmannessa luvussa osoitettiin.

Vähemmän tunnettu yhdysvaltalainen sotateoreetikko John Robb käsittelee globalisaation kehitystä ja merkitystä kumouksellisen sodan kannalta toisin kuin Mackinlay. Hän esittää ajatuksenaan, että globalisaatio kumouksellista sotaa tarkasteltaessa tulee toimijoiden luonteen vuoksi tiensä päähän. Tällä väitteellään hän tarkoittaa sitä, että kumouksellisen sodan globalisoituessa ja muuttuessa yhä hajaantuneemmaksi ja turvautuessa valtiollisia toimijoita ja kokonaisia liittokuntia vastaan taistellessaan voimakkaasti terroristisiin taktiikoihin on selvää, että myös kohteina olevien tahojen turvallisuusjärjestelmät hajaantuvat ja muuttuvat yhä paikallisemmiksi. Tämä aiheut-

---

⁶⁰⁹ Mackinlay (2009), s. 29–34.

⁶¹⁰ Mackinlay ei ajattelunsa tuoreudesta ja innovatiivisuudesta huolimatta esimerkiksi viittaa globaalin jihadistisen liikehdinnän strategeihin ja heidän tuotantoonsa vuonna 2009 ilmestyneessä teoksessaan. Sen nimen, *The Insurgent Archipelago* – kumouksellisten (liikkeiden) saaristo, sisältämään argumenttiin on kuitenkin helppo yhtyä. Mackinlay käyttää saaristoa kuvaavana terminä selittäessään, että laajalle hajaantuneet ja yhteiskunnistaan vieraantuneet diasporan jäsenet ja organisaatiot ovat löytäneet yhteisestä ideologiasta tai toiminnallisuudesta perustan ottaa osaa hajaantuneeseen kumoukselliseen toimintaan muodostaessaan itsestään saaria lukuun kumouksellisten toimijoiden verkostoon ilman varsinaista fyysisiä yhteyttä toisiinsa tai liikehdinnän johtoon. Katso sama, s. 221–222.

⁶¹¹ Turner (2014), s. 16–17.

taa edelleen suuria haasteita juuri globalisaation mukanaan tuomille periaatteille tavaroiden, ihmisten, valuutan ja muiden hyödykkeiden vapaasta liikkuvuudesta.⁶¹²

Tällainen globalisaatiota jarruttava tai jopa sen päättävä kehitys kulminoituu Robbin mielestä vapaan tai avoimen lähteen sodankäyntiä hyödyntäviin toimijoihin ja näiden aktiivisuuteen. Tällä termillä hän kuvaa kumouksellisen sodan nykytilaa sitoen ajatuksensa paljolti Irakin sodan miehitysjän ensimmäisiin vuosiin. Kuvatessaan sodankäynnin luonnetta ohjelmistomaailmasta kopioimallaan termillä (*open source*) Robb esittää, että konventionaalisen asevoiman on lähes mahdotonta kyetä lamaannuttamaan Irakin hajanaisten vastarintaorganisaatioiden verkosto.⁶¹³

Ongelma Robbin ajattelussa on, että hän tarkastelee esimerkkinään käyttämää Irakin vastarintaorganisaatioiden muodostamaa kokonaisuutta lintuperspektiivistä pitäen sitä yhtenä selkeänä kokonaisuutena. Hän hyödyntää tämän kokonaisuuden tarkastelussa esimerkiksi parveilevan taistelutavan periaatetta⁶¹⁴ ilman käsitystä organisaatioiden toiminnan sattumanvaraisesta ja strategiattomasta luonteesta suhteessa toisiinsa.

Globaalista jihadista ja sen vaikuttavuudesta sodankäynnin transformaatioon on esitetty myös toisenlaisia näkemyksiä. Yksi näistä on ajatus al-Qaidasta legitimiinä voimankäyttäjänä. Opinnäytteessään eversti Grant R. Highland esittelee näkemyksensä globaalin jihadistisen kumouksellisuuden kumpuavan juuriaan myöten islamin uskosta ja siihen liittyvistä kulttuurillisista seikoista itsestään. Yhdysvaltalaisupseerina Highland on laatinut työnsä silmällä pitäen ajatusta yhdysvaltalaisintressien ajamisesta tällaisessa, pahimmassa tapauksessa manikealaisessa kulttuurien välisessä yhteentörmäyksessä. Hän näkeekin vuonna 2003 julkaistussa työssään, että al-Qaida oli kyennyt muodostamaan itsestään seurajakunnalleen legitimiin toimijan, joka kykeni käymään maailmanlaajuisia kumouksellista sotaa juuri moraalisen ylemmyysasemansa ja siten mobilisointikykyensä turvin.⁶¹⁵

Chad M. Rotzien argumentoi vastaavanlaisessa opinnäytteessään kuin Highland globaalin kumouksellisen sodan selitysmallin puolesta. Hän myös esittää sen tarjoavan kyvyn hahmottaa globaalin jihadistisen liikkeen sotiilaallista toimintaa. Rotzien pyrkii todistamaan David Galulan vastakumouksellisen mallin olevan sovellettavissa myös globaaliin kumouksellisuuteen. Rotzienin analyysi kumouksellisen sodan kehityksestä

---

⁶¹² Robb (2007), s. 152–182.

⁶¹³ Sama, s. 111–129.

⁶¹⁴ Sama, s. 122. Robb esittää käsityksensä parveilevan taistelutavan olevan kuvauksena erittäin käytetty historiassa varhaisten ratsujoukkojen taistelusta toisen maailmansodan sukellusveneoperaatioihin. Hänen argumenttinsa on mielenkiintoinen mutta varsin jäsentymätön, sillä vastarintaorganisaatioiden toiminta Irakissa keskittyi yhteen selkeään viholliskokonaisuuteen, mutta ryhmien toimintaa ei voida pitää strategisesti koordinoituna kokonaisuutena, vaikka niiden taktisen tason vaikuttavuus saikin monesti strategisen tason merkityksiä.

⁶¹⁵ Highland, Grant R.: *New Century, Old Problems: The Global Insurgency Within Islam And The Nature of The War On Terror*, Joint Military Operations Department, Naval War College, Newport/RI, 2003, s. 5–7.

sellaisenaan jää hieman kapeaksi, mutta käsitellessään al-Qaidan verkoston ulottuvuutta yhtä yksittäistä valtiota laajemmalle, tulee hän puolivahingossa todistaneeksi kumouksellisen sodan globaalien ulottuvuuden olevan olemassa. Rotzien tekee mielenkiintoisen tulkinnan al-Qaidasta toimijana samalla osaltaan legitimoiden sen aseman vihollisena tarkastellen sitä clausewitzilaisen kolminaisuusajattelun kautta. Hänen mukaansa kolminaisuuden ensimmäinen osa *ballinto* pohjaa Highlandin argumentin mukaisesti uskonnolliselle oikeutukselle, toinen *asevoimat* ja kolmas *keansa* taas ovat taas lähes erottamattomasti toisissaan kiinni. Tämä kolminaisuuden tulkinta siis johtaa osaltaan Rotzienin tapauksessa siihen, että al-Qaidaa voidaan käsitellä strategisena sotilaallisena toimijana, jonka Galulan luonnehdintaan tukeutuen voidaan esittää käyvän kumouksellista sotaansa suunnitelmallisesti askel askeleelta kohti tavoitettaan.⁶¹⁶

Edellisten esimerkkien tarkastellessa globaalia jihadismia vihollisena, sävyltään toisenlainen on Mohammad-Mahmoud Ould Mohamedoun näkemys joka myös kyseenalaistaa uskonnollisen perusteen todistusvoimaisuuden. Al-Qaidaa esimerkkinä käyttäen hän väittää, että juuri Yhdysvaltain ylemmydentuntoinen ulkopolitiikka ja aggressiivinen käytös synnyttivät al-Qaidan kaltaisen toimijan islamilaiseen maailmaan. Sen legitimitetti ei tullut islamilaisen juridiikan mukaisesta arvomaailmasta, vaan paremminkin siitä oikeuden hakemisesta, jota esimerkiksi useat Osama bin Ladenin viestit korostivat.⁶¹⁷

Mohamedoun tavanomaista terroristijärjestöselitystä vastustavasta argumentaatiosta on löydettävissä tämän tutkimuksen kannalta mielenkiintoinen ajatus koko sodankäynnillisen paradigman muutoksesta. Hän kyseenalaistaa rinnakkaisten sota-terrorismi-käsityskokonaisuuksien tarkastelun ja soveltaa ajatustaan terrorismista välttämättömänä sodankäynnin ilmentymänä. Mohamedou argumentoi, että itse asiassa globaalien jihadististen liikkeen ja hänen esimerkkinään käyttämän al-Qaidan tapaus edustaa kokonaissodankäynnillisen paradigman muutosta, eikä rajaakaan tätä pelkästään tarkoitamaan kumouksellisen sodan kehitystä. Sen globaaleihin mittakaavoihin yltävä ei-valtiollisen toimijuuden luonne Mohamedoun mukaan haastaa perinteisen sodan paradigman juuri terrorististen taktiikoiden käytöllä ja niiden omaksumisella laajasti sodankäynnillisiksi menetelmiksi. Tätä esitystä Mohamedou tukee lainaten Hefried Münklarin ajatusta siitä, että terrorismin käyttö on itse asiassa hyökkäyksellinen strateginen keino kumoukselliselle sodankävijälle, siinä missä sissisodan yleisesti ymmärretään edustavan kumouksellisessa sodassa strategisen puolustuksen vaihetta.⁶¹⁸

---

⁶¹⁶ Rotzien, Chad M.: *Fighting A Global Insurgency Utilizing Galula's Counterinsurgency Warfare Theory*, Usawc Strategy Research Project, U.S. Army War College, Carlisle Barracks/PA, 2007, s. 3–9.

⁶¹⁷ Mohamedou, Ould Mohammad-Mahmouh: *Understanding Al-Qaeda – Changing War and Global Politics*, Pluto Press, New York/NY, 2011, s. 11. Kyseessä on toinen ja täydennetty painos. Teos ilmestyi ensimmäistä kertaa vuonna 2007 nimellä *Understanding al Qaeda: The Transformation of War*.

⁶¹⁸ Sama, s. 35–37.

Vaikka Mohamedoun ajatus koko sodan paradigmaattisesta muutoksesta juuri al-Qaidan toimesta on argumenttina perusteltu juuri terrorismin ja sissisodan rajan merkityksettömyyden⁶¹⁹ kannalta, on siinä tässä tutkimuksessa käsiteltävän kumouksellisen sodan sotataidollisen kehityksen kannalta yliyksinkertaistuksen makua. Tällainen metateoriointi ja sen kautta tehtävä koko sodan tulevaisuutta vallankumouksellisella tavalla hahmottava maailmanselitys irrottaa pahimmassa tapauksessa tapahtumat historiallisesta kontekstistaan. Tällaisesta esimerkkinä on myös teoria sodan sukupolvimaisesta hahmottamisesta ja neljännen sukupolven sodankäynnistä.

Neljännen sukupolven sodankäynnin mallia kumouksellisen sodan selityksenä tarkastelee myös Nils Marius Rekkedal kattavassa kumouksellisesta ja vastakumouksellisesta sotaa käsittelevässä opuksessaan.⁶²⁰ Hän käyttää neljännen sukupolven mallia esimerkkinä kuvatessaan vellovaa käsitysten ja hahmotusten kenttää, joka erityisesti länsimaaisissa akateemisissa sotilaspäreissä vallitsee.⁶²¹ Tarkastelun taustalta löytyy käsitys siitä, että juuri tällä teoriolla yritetään yhä laajemmin selittää kumouksellisen sodan ja sitä vastaan käytävän vastakumouksellisen sodan kehitystä ja merkitystä sodankäynnin transformaatiossa. Teoria sellaisenaan on kiinnostava ja innovatiivisen ajatustyön tulos, joka myös tässä yhteydessä ansaitsee tulla nostetuksi esimerkiksi kumouksellisen sodan kehityksen käytöstä teorianmuodostukseen.

Vuoden 1989 lokakuussa Marine Corps Gazette:ssa julkaistu artikkeli *The Changing Face of War: Into the Fourth Generation* loi perustan sodan sukupolvimaiselle teoreettiselle mallille. Sodankäynnin kehitystä sukupolvimaisesti tarkastellen keskitytään moderniin aikaan. Sillä tarkoitetaan karkeasti ruutiaseiden aikakautta, jolta löydetään yleisessä tulkinnassa kolme selkeää sodankäynnillistä kehitysvaihetta eli sukupolvea. Ensimmäisellä sodan sukupolvella tarkoitetaan aikaa, jolloin suurten jalkaväkiosastojen pääaseena olivat sileäpiippuiset suusta ladattavat muskettikiväärit. Tämän ajan taktiset sovellukset, kuten linjamainen muoto maksimaalisen tulivoiman saavuttamiseksi ja tiukka sulkeismainen kurinalainen toiminta suurten joukkojen liikuttelemiseksi, ovat säilyneet sotilaallisessa kouluttamisessa varsin pitkään.⁶²²

---

⁶¹⁹ Mohamedoun teoretisointi terrorismin ja sissisodan välisen rajan hämärtymisestä ei ole mitenkään uusi esitys, vaan kuten John Mackinlay esittää, on terrorismiksi ymmärretyen teon propagandan vaikutus kumouksellisen sodankäynnin tapauksessa tunnettu hyödyntämiskeino. Hän esittää sen saaneen alkunsa 1800-luvun anarkististen liikkeiden parissa ja olleen käytetty toimintaperiaate kautta koko kumouksellisten sotien vuosisadan. Mackinlay tarjoaa esityksessään kuvaavan esimerkin Irlannin itsenäistymisprosessista lainaten vuoden 1916 Pääsiäiskapinan johtajistoon kuulunutta Patrick Pearsea: ”*Agitaatiopropagandaa tarvittiin herättämään kansan massat epäusinnallisesta unestaan jotta heitä voitaisiin johtaa väkivaltaiseen toimintaan.*” Katso Mackinlay (2009), s. 54.

⁶²⁰ Rekkedal (2006), s. 38–46.

⁶²¹ Sama, s. 35–37. Käsitellessään neljännen sukupolven sodankäynnin teorian perustana olevaa kumouksellisen sodan muutosta Rekkedal tekee mielenkiintoisen kyseenalaistuksen sodankäynnin muutoksesta. Hänen mielestään ei-valtiollisten ja epäsymmetristen toimijoiden, kuten al-Qaidan väkivaltaiset toimet eivät edusta mitenkään erityistä uutta tapaa käydä sotaa, vaan paremminkin kumouksellisen sodan kehitystä. Rekkedal esittää, että al-Qaidan suosimien operaatioiden muodostaman strategian ilmentymiä on löydettävissä esimerkiksi 1970- ja 1980-lukujen IRA:n toimista brittiläistä yhteiskuntaa vastaan. Tämä on sellaisenaan totta, mutta seuraavissa alaluvuissa keskitytään niihin osatekijöihin, joiden kautta tuo lineaarinen kehitys on nähtävissä oletusta tarkemmin.

⁶²² Lind, William S., Nightengale Keith, Schmitt John F., Sutton Joseph W., Wilson, Gary I., *The Changing Face of War: Into the Fourth Generation*, Marine Corps Gazette, lokakuu 1989.

Sodankäynnin toisen sukupolven katsotaan eroavan ensimmäisestä ennen kaikkea teknologisen kehityksen ansiosta. Rihlatut kiväärit, konekiväärin keksiminen ja epäsuorantulen aseiden kehittyminen ovat luontaisia elementtejä toisen sukupolven sodankäynnin syntyemisessä. Ensimmäisessä maailmansodassa nähdyn taistelutekniikan ja joukkojen taktisten käyttöperiaatteiden säilyessä edelleen lineaarisina, luotettiin puolustuksessa linjojen läpäisemättömyyteen ja hyökkäyksessä enenevässä määrin epäsuorantulen tuhovoimaan. Kolmannen sodankäynnillisen sukupolven katsotaan olleen vastaus taistelukentän kasvaneelle tulenkäytölle ja staattisuudelle. Keskeisenä alkuun panevana voimana tälle näkevät yllä mainitun artikkelin kirjoittajat Lind, Nightengale, Schmitt, Sutton sekä Wilson idean uudenlaisesta taistelullisesta toteuttamisesta. Materiaalisen alivoiman vuoksi saksalaiset loivat aivan uudenlaisen mallin vihollisen voittamiseksi. Tavoitteena oli liikkeellä kiertää tai tunkeutua vihollisen puolustavien joukkojen läpi ja romahduttaa joukkojen taistelukyky paremminkin kuin kohdata vihollinen suorassa taistelussa pyrkimyksenä sen tuhoaminen.⁶²³

Lind yhdessä kanssakirjoittajiensa kesken kuvaa yleisesti neljännen sukupolven sodankäynnillistä mallia hajautuneeksi, koko yhteiskuntaa koskettavaksi sodankäynnin muodoksi. Ei-lineaarisen ja rintamattoman taistelullisena ilmiönä neljännen sukupolven sodankäynnissä niin rauhan ja sodan kuin sotilaan ja siviilinkin väliset rajat hämärtyvät. Ilmiöön yhdistyvät keskeisesti hajanaiset väkivallanteot ja ei-valtiolliset, omia intressejään ajavat ryhmittymät. Lind tarjoaa malleja neljännen sukupolven sodankäynnin kehittymiselle teknologian ja ideaperusteisuuden kannalta tarkasteltuna. Teknologiperusteinen neljännen sukupolven sodankäynnillinen malli pitää sisällään odotuksen siitä, että hajautettua taistelua käyvät pienet erilliset yksiköt saavat käyttöönsä aseistusta, joka mahdollistaa pienryhmien taistelun suuria viholliskokonaisuuksia ja -keskittymiä vastaan. Neljännen sukupolven sodassa myös taktinen ja strateginen taso sekoittuvat vastustajan siviiliyhteiskunnan muuttuessa sotilaallisen toiminnan kohteeksi. Sodan johtajien tavoitteena on vaikuttaa vastustajan kansalliseen tahtoon puolustaa intressejään ja yhteiskuntajärjestystä.⁶²⁴

Ideaperusteinen neljännen sukupolven malli taas rakentuu alkuperäisessä artikkelissa siihen oletukseen, että viimeisten viidensadan vuoden aikana, jolloin läntinen maailma on määritellyt sodankäynnin kehityksen suunnan teknologiperusteisesti, on maanpiirin itäinen kolkka ollut teknologisessa kehityksessä jäljessä. Mikään kuitenkaan ei Lindin mielestä estä sitä, ettei esimerkiksi teknologisesti vähemmän kehittyneestä islamilaisesta maailmasta voisi nousta neljännen sukupolven ideaperusteista mallia.⁶²⁵

Ideaperusteisen neljännen sukupolven sodankäynti voisi konkretisoitua Lindin mielestä esimerkiksi terrorismissa. Vaikka Lind ei pidäkään terrorismia itsessään neljän-

---

⁶²³ Sama.

⁶²⁴ Sama.

⁶²⁵ Sama.

nen sukupolven sodankäyntinä, näkee hän siinä ilmentymiä terrorismista. Terrorismissa vihollisen yhteiskunta nähdään taistelulenttänä ja kaikki kohteet mahdollisina toiminnan objekteina. Toiminnan vapaus yltyä aina yksittäiseen terroristiin asti ja pienestä tulivoimasta huolimatta sen vähäinenkin käyttö muodostaa kriittisen elementin. Terrorismissa pyritään perusluonteisen neljännen sukupolven sodankäynnin ajatuksen mukaisesti romahduttamaan vihollinen sisältäpäin.⁶²⁶

Lindin ja mainittujen kirjoittajien alkuperäisenä ajatuksena vuonna 1989 oli ennustaa tai ennakoida uudenlaisen sodankäynnillisen sukupolven esiinmarssin luonnetta. Tämä näkyy pohdinnassa teknologiseen kehitykseen pohjautuvan ja ideaperusteisen neljännen sukupolven sodan välillä. Huomionarvoista on se, että artikkeli ei pidä neljättä sukupolvea omana rinnakkaisena ilmiönään, vaan olettaa sodankäynnin *kehittyvän kaikkien esitettyyn suuntaan*. Myöhemmässä tuotannossaan William Lind on erityisesti korostanut, ettei mikään kiellä aikaisempien sukupolvien sodankäynnin olemaan tuomittu loppumaan uuden sukupolven kehittyessä, mutta siltikin olettaa kaikkien sodan osapuolten sitoutuvan kehittymään tässä tapauksessa hajautettuun, pienryhmä- ja yksilökeskeiseen toimintaan.⁶²⁷

Vaikka Lind ei erityisesti korostakaan varhaisimmassa artikkelissaan neljännen sukupolven sodankäynnin keskittyvän vihollisen päättäjien poliittisen mielipiteen muokkaamiseen toimintansa kautta, on toinen aiheen merkittävistä teoreetikoista, Thomas X. Hammes, johtanut oman ajatusketjunsä tästä alkuperäisestä, edellä esitellystä artikkelista. Yhdysvaltain merijalkaväestä eläköitynyt Hammes pitää neljännen sukupolven sodankäynnin heikomman osapuolen tavoitteena vaikuttamista vastustajan poliittiseen päätöksentekokykyyn. Hän rinnastaa neljännen sukupolven sodankäynnin kumoukselliseen sotaan ja sen strategiaan toimintamalleihin. Kuvaavana tästä rinnastuksesta on Hammesin esitys Irakin ja Afganistanin tilanteista, joissa korkean teknologian aseistuksella varustettu asevoima kykeni kukistamaan vastustajansa äärimmäisen lyhyessä ajassa ja pienillä tappioilla. Varsinaisten taistelutoimien jälkeistä aikaa Hammes selventää seuraavassa lausunnossa: ”*Valitettavasti kummassakaan tapauksessa vastustajamme ei hyväksynyt tappiota vaan aloitti kumouksellisen (insurgency) sodan ja sitoi meidät poliittiseen, pitkittyneeseen konfliktiin, joka on kuvattavissa neljännen sukupolven sotana.*”⁶²⁸ Näin Hammes tulee esittäneeksi ajatuksensa neljännen sukupolven sodankäynnin keskeisestä olemuksesta: se on (kehittynyttä) kumouksellista sotaa.

Hammes aloittaa oman neljännen sukupolven sodankäynnin mallinnuksensa Mao Tse-tungin kumouksellisesta strategiasta, jonka katsoo olevan ensimmäinen esitys neljännen sukupolven sodankäynnistä. Mao oli Hammesin mukaan ensimmäinen kumouksellisen sodan mallintaja, joka loi pohjan kyseisenlaisen sodan poliittisen

---

⁶²⁶ Sama.

⁶²⁷ Lind, William S.: Understanding Fourth Generation War, 2004, <http://www.lewrockwell.com/lind/lind3b.html>, 9.9.2011.

⁶²⁸ Hammes, (2008) s. 21.

luonteen hahmottamiseksi. Hän meni teoriassaan vielä Carl von Clausewitzia pidemmälle sanoen: ”*Massojen poliittinen mobilisointi on konfliktin keskeinen piirre ja sen onnistuminen ratkaisee sodan voittamisen.*”⁶²⁹

Tällaisen mallin tarkoitus ei ole yhtään vähempää kuin kääntää sodan voimatasapaino kumouksellisen osapuolen hyväksi. Maon pitkittynyt kansansota oli aikansa uudenlainen sotateoreettinen malli ja näin Hammes pitääkin sitä neljännen sukupolven sodan mallintamisen ensimmäisenä auki kirjoitettuna strategiana.⁶³⁰

Vaikka kirjoituksissaan sekä Lind että Hammes vakuuttavat molemminpuolista arvostusta, Lind arvostelee Hammesin mallia juuri edellä esitetyn teesin vuoksi. Lind kirjoittaa Hammesin kirjan mukaan nimetyssä artikkelissaan *The Sling and The Stone* seuraavasti: ”*Hammes tekee virheen kirjansa aikaisessa vaiheessa. Hän selvittää kumouksellisten konfliktien tarkoittavan samaa kuin neljännen sukupolven sodankäynti. Tämä johtaa myöhemmin virbeelliseen väittämään siitä, että neljännen sukupolven sodalla pyrittiin ainoastaan vaikuttamaan vastustajan poliittiseen päätöksentekokykyyn. Neljännen sukupolven sodankäynnin kävijä pyrki osoittamaan kaikille osapuolille, niin neutraaleille kuin puolueellisillekin, olevansa moraalisisella tasollaan niin paljon vastustajaansa korkeammalla, että kykenee luottamaan omien toimiensa oikeutukseen.*”⁶³¹

Hammesin ja Lindin yhdistelmä neljännen sukupolven sodankäynnistä ja sen tulkitseminen globaalien jihadistien strategioiden tarkastelussa voisi parhaimmillaan tuoda vastuksen tämän tutkimuksen perustutkimusongelmaan. Malli neljännen sukupolven sodasta kuitenkin pitää sisällään merkittäviä ongelmia todistusvoimaisuuden ja käytettävyyden suhteen. Ajatus sodan neljännen sukupolven selitysvoimaisuudesta saakin osakseen merkittävästi kritiikkiä. Eräs analyttisimmistä kriitikoista on Antulio J. Echevarria II.

Merkittävin Echevarrian anti on koko mallin kyseenalaistaminen tarpeettomana. Hänen mukaansa tämänkaltainen teoria ainoastaan monimutkaistaa strategisten haasteiden hahmottamista ja luo enemmän hämmennystä kuin selvittää sitä. US Army War Collegen strategisen tutkimuksen instituutin tutkimusjohtajana työskennellyt (2011) Echavarría kokee Lindin ideoimassa ja Hammesin jatkamassa neljännen sukupolven teoriassa olevan paljon myös hyvää. Hän mielestään malli neljännen sukupolven sodasta ei pysty vastaamaan niihin sellaisenaan arvokkaisiin tarpeisiin, joita Hammes mallinsa yhteydessä esittää. Näitä tarpeita ovat uusi vastakumouksellinen doktriini, yhdysvaltalaisien sotilaiden laajempi kulttuurinen ja kielellinen lisäkoulutus sekä poliittisten, sotilaallisten ja taloudellisten tavoitteiden parempi yhteensovittaminen. Muutosta näissä aiheissa tapahtuu Echevarrian mielestä joka tapauksessa, se vain ei johdu neljännen sukupolven sodankäynnin teoreettisesta mallista, vaan tar-

---

⁶²⁹ Sama, s. 28.

⁶³⁰ Sama.

⁶³¹ Lind, William S.: *The Sling and The Stone*, 2004, <http://www.lewrockwell.com/lind/lind45.html>, 9.9.2011.

peesta reagoida todelliseen haasteeseen: kumouksellisiin sotiin. Kumouksellisia konflikteja Echevarria pitää todellisena ilmiönä ja vastakumouksellisuuden kehittämistä tähän haasteeseen vastaamisena. Neljännen sukupolven sodankäynnillinen malli on hänen mukaansa ainoastaan pyörän keksimistä uudelleen.⁶³²

Neljännen sukupolven sodankäynnin malli on yliyksinkertaistuksistaan huolimatta toiminut voimakkaana strategisen tason pohdinnan herättäjänä kuten David W. Barno osoittaa. Hänen mielestään juuri neljännen sukupolven sodankäynnillisen mallin kautta voidaan transnationalistisiin mittakaavoihin kasvanutta kumouksellista jihadismia ymmärtää kattavasti. Barnon kanssa ei tarvitse olla samaa mieltä, mutta hänen oivalluksensa globaalin kumouksellisen toimijan suhteesta strategiaan on huomionarvoinen. Barno katsoo neljännen sukupolven sotaa käyvän al-Qaidan tapaisen toimijan tajunneen perinteiseksi kuvaamansa sodan ja konfliktin tasot päinvastaisessa järjestyksessä. Siinä missä valtion poliittinen päätöksenteko määrittää sodan strategiaa, strategia operatiivisen tason toimia ja ne edelleen taktista tasoa, suhteiden muodostaessa tasakylkisen kolmion, joka seisoo laajalla taktisten tapahtumien pohjalla, on tilanne globaalin kumouksellisen sodan kävijän osalta toisin. Poliittinen taso on kaikkein laajin, ja laskevasti taktiselle tasolle mentäessä myös aktiviteettien määrä laskee. Näin luonnehtiessaan Barno tulee argumentoineeksi Mohamedoun tavoin globaalin jihadistisen liikehdinnän muokanneen ja jatkuvasti muokkaavan läntistä paradigmaamme sodasta.⁶³³

Neljännen sukupolven sodankäynnin mallia ei ole myöskään tässä tutkimuksessa nostettu tarkasteluun sen akateemisesti kiinnostavan ristiriitaisuutensa vuoksi, vaan kuten esimerkiksi Michael W.S. Ryan ansiokkaassa al-Qaidaa ja siten myös globaalin jihadistisen liikehdinnän strategiaa luonnehtivassa teoksessaan esittää, on tämä malli kiinnostanut länsimaisten sotilaiden ja strategiaa sekä historiaa tutkivien akateemikoiden lisäksi myös globaaleja jihadisteja. Ajatus heidän käymästään kumouksellisesta sodasta neljännen sukupolven sotana on tunnetun jihadistisen strategin Abu-Ubayad al-Qurashin liikkeen tarkoituksiin soveltama. Al-Qurashille keskeinen oivalus neljännen sukupolven sodankäynnin teorian kannalta oli Ryanin mukaan se, että yhdysvaltalaisstrategit ja teoreetikot olivat ymmärtäneet olemassa olevan modernissa turvallisuusympäristössä toimivan ja heikomman osapuolen käytettävissä olevan mallin strategisten tavoitteidensa saavuttamiseksi, mutta jonka kohtaamiseksi eivät yhdysvaltalaisjohtajat olleet halukkaita tai kykeneväisiä tekemään mitään.⁶³⁴

---

⁶³² Echevarria Antulio J. II: Deconstructing the theory of Fourth Generation Warfare, teoksessa *Insurgency and the Future of Armed Conflict – Debating fourth-generation warfare*, toimittanut Terriff Terry, Karp Aaron, Karp Regina, Routledge, Lontoo ja New York/NY, 2008, s. 58–59.

⁶³³ Barno, David W: *Challenges in Fighting a Global Insurgency*, Parameters, U.S. Army War College, Vol. 36, Issue 2, summer 2006.

⁶³⁴ Ryan, Michael W.S.: *Decoding Al-Qaeda's Strategy – The Deep Battle Against America*, Columbia University Press, New York/NY, 2013, s. 101–102.

Tämän tutkimuksen kannalta on keskeistä, että vaikka globaalin jihadistisen liikehännän ja sen transnationalistisissa mittakaavoissa käymän kumouksellisen sodan katsottaisiin edustavan milloin sodan paradigmaattista muutosta ja milloin terrorismin sodankäynnillistä soveltamista, on liike sellaisenaan ymmärrettävä strategiseksi toimijaksi. Sen käymä kumouksellinen sota ylittää yli valtiollisten rajojen ja tavoittaa ideologisen viestinsä kautta yksilöitä ja ryhmiä ympäri maailmaa. Tämän luvun seuraavissa osioissa keskitytäänkin analysoimaan tuota monen kirjoittajan luomaa kollektiivista käsitystä liikkeen strategisista valinnoista ja niiden merkityksestä kumouksellisen sodan kehitykselle.

4.2. Globaalin jihadismin kumouksellinen strategia

Globaalin jihadistisen liikkeen muokkaannuttua vuoden 2001 terrori-iskujen jälkeisessä maailmanlaajuisessa turvallisuusympäristössä yhä enemmän kohti sosiaalista liikettä, on käsitteestä ”al-Qaidan strategia” tullut yhä vaikeammin hahmotettava kokonaisuus. Vaarallisinta käsitteessä olisikin sitoa strategia koskemaan pelkästään al-Qaidan toimia ja sen päämääriä. Jihadistinen liike maailmanlaajuisena sosiaalisena ilmiönä on paljon monimuotoisempi myös sotilaallisen kumouksellisen toimintansa kautta. Samalla kun hajautunut organisaatiomuoto, osanottajuus ja satunnaiset liikkeeseen ideologisella tasolla kytköksissä olevat terrori-iskut muokkaavat käsitystämme kumouksellisen sodankäynnin luonteesta on haastavaa hahmottaa sen olevan strategisella sodankäynnin tasolla perusteltua toimintaa.

Orientalistiseen suhtautumiseen yhdistettynä kuvattu tulkinnanahtaus aiheuttaa nopeasti kyseenalaistavan kannan suhtauduttaessa globaalin jihadistisen liikkeen strategisen tason hahmotuskykyyn ja tapaan käsittää omat heikkoudet ja vahvuudet. Sellaisen strategisen tason jihadististen ajattelijoiden kuten tässä tutkimuksessa tarkemmin käsiteltävät Abu- Ubayad al-Qurashi, Abu Bakr Naji, Abu Musab al-Suri, Abd Al-Aziz Al-Muqrin ja muiden länsimaissa varsin tuntemattomien teoreetikkojen muodostama julkaisujen ja sanomien kenttä tarjoaa kuitenkin keskeisen ideoiden, suositusten ja ohjeiden tietopankin, josta kentällä toimivat verraten itsenäiset jihadistit saavat tietoa kulloinkin vallitsevaan tilanteeseensa. Tämän lajityypin kirjoitukset ja julkaisut eroavat selkeästi muusta jihadistisesta uskonnollis- tai ideologisävytteisestä julkaisutoiminnasta.

On myös merkityksellistä huomata strategisen ajattelun ja ideologisen viestinnän välinen ero. Sinällään on helppoa harhautua luulemaan globaalin jihadistisen liikkeen jäseniä pelkästään uskonnollisiksi fanaatikoiksi, joilla ei ole merkittävää kykyä strategisen tason suunnitteluun tai hahmottamiseen. Mikäli keskitytään pelkästään uskonnolliseen al-Qaida-liikkeen johtajiston retoriseen ilmaisuun ja propagandistiseen tai ideologiseen viestiin, on vaarana esimerkiksi alan arvostetun tutkijan William Mc-

Cantsin mielestä ajautua käsityksiin, jotka eivät anna paikkaansa pitävää kuvaa kokonaistilanteesta.⁶³⁵

Vaikka edellä mainitut strategit ovat eittämättä omaksuneet jihadistisen maailmankatsomuksen, heidän julkaisunsa ottavat kantaa tosiasiallisiin sotilaallisiin ja toiminnallisiin haasteisiin. He johtavat päättelyketjunsa monesti läntisistä sotilaallisen toiminnan analyyseistä ja strategisen tutkimuksen maailmasta. Käytännönläheinen strateginen ajattelu on kaikille mainituille teoreetikoille niin läpitunkevaa, että he eivät monestikaan anna ideologisille tai uskonnollisille vaikuttimille suurta osuutta.

Ideologialla on kuitenkin paikkansa, kuten Alejandra Bolanos esittää. Hän tekee al-Qaidan strategiaa käsittelevässä väitöstutkimuksessaan mielenkiintoisen havainnon ideologian merkityksestä strategialle. Ideologia on sellaisenaan mahdollistamassa strategista luovuutta ja joustavuutta, eivätkä ideologiset linjaukset strategisten vaatimusten kanssa hänen mielestään sulje toisiaan pois. Bolanosin mukaan erilaiset ideologiset symbolit ja narratiivit tarjoavat kaavan ja syyn sekä työkalut strategian legitimoinnille, eli toisin sanoen jihadistisella ideologialla kyetään perustelemaan ne strategiset valinnat ja toimet, joihin liike turvautuu. Niillä myös kyetään osoittamaan toimien realistisuus ja toimivuus tavoitteisiin pyrittäessä.⁶³⁶

Aivan vastaavasti jihadistisen liikehdinnän tunnusmerkistöön kuuluvat sen uskonnollis-ideologisesta luonteesta johtuen ristiriidat oikeutuksien ja käytännön strategisten valintojen kannalta. Brynjar Lia esittääkin, että yksi merkittävimmistä ristiriidoista globaalissa jihadistisessa liikehdinnässä on doktrinaarikoiden ja strategiiden välinen väittely siitä, miten jihadistista liikehdintää tulisi koordinoita. Lia on yksi alan parhaimmista analyytikoista tultuaan jihadismin tutkimuksen kentällä tunnetuksi myöhemmässä käsiteltävän Abu Musab al-Surin elämäkerran kirjoittajana. Tämä jihadistinen strategi kohtasi ajatuksineen varsin paljon vastustusta juuri uskonnollisten doktrinaarikkojen taholta pyrkiessään organisoimaan globaalia jihadistista liikettä turvallisuusympäristön vaatimusten mukaisesti. Tällainen ajattelu on aiheuttanut puhtaasti uskonnolliseen perinteeseen oppinsa pohjaavien doktrinaarikkojen taholta vastustusta ja suoranaista kammoksuntaa, sillä heille jihadin käyminen uskonnollisena velvollisuutena on kaikesta huolimatta organisoitava hengellisten säädösten mukaisesti.⁶³⁷

Ideologian ja strategian yhteneväisyyksiä kumouksellista sotaa käyvän toimijan kannalta voidaan tarkastella myös esimerkin kautta. Luvussa kolme luonnehdittua Ay-

---

⁶³⁵ McCants, William: Security Studies Program Seminar - For the Word of God to Be Supreme: Al-Qaida Strategic Thinking and Its Implications for U.S. Policy, 17.5.2007, http://web.mit.edu/ssp/seminars/wed_archives07.spring/McCants.htm, 1.7.2015

⁶³⁶ Bolanos, Alejandra M.: *Al-Qaeda's Revolution in Military Affairs*, UMI Dissertation Publishing, Ann Arbor/MI, 2010, s. 316–317.

⁶³⁷ Lia, Brynjar: Jihadis divided between strategists and doctrinarians, teoksessa *Fault Lines in Global Jihad*, toimittaneet Assaf Moghadam ja Brian Fishman, Routledge, Lontoo ja New York/NY, 2011, s. 69–83.

man al-Zawahiria ja hänen osuuttaan strategia-ajattelussa ei monessakaan yhteydessä korosteta. Al-Zawahiri on alan kirjallisuudessa milloin poikkeuksellisen pikkutarkka mikromanageraaja tai uskonnollinen ideologi. Tunnuksellista on aina se, että Ayman al-Zawahiria ei välttämättä listata al-Qaidan strategien joukkoon.

Tähän löytyy toki perusteensa hänen asemastaan ideologisena johtajana, mutta esimerkiksi Michael Ryan tekee kiinnostavan poikkeuksen tässä suhteessa. Esitellessään kattavasti merkittävimpinä pitämiään globaalien jihadististen liikehdinnän strategista ajattelua muokanneita ja auki kirjoittamia ajattelijoita sekä heidän argumentaatiotaan, tulee Ryan esittäneeksi, että tällainen strategisen kirjoittamisen kulttuuri on lähtöisin juuri Ayman al-Zawahirilta. Ryanin voidaan siis katsoa pitävän Zawahiria montaa roolia näyttelevänä jihadistina, joka on Bolanosin kuvaamalla tavalla tuomassa ideologista lihaa strategisten luiden päälle. Näin hänen ajatteluaan ei voida sivuuttaa globaalien jihadististen liikehdinnän kumouksellista strategiaa hahmotettaessa.⁶³⁸

Ryanin esitys al-Zawahirin tärkeydestä rakentuu sille argumentille, että globaalien jihadististen liikehdinnän strateginen ajattelu tai paremminkin strategisen ajattelun koulukunta kehittyi välttämättömyyden pakosta syyskuun 11. päivän iskujen jälkeen.⁶³⁹ Tähän ajatukseen on helppo yhtyä, vaikka oletettavaa onkin, että tyhjästä eivät vuosina 2001–2006 julkaistut strategien ajatelmat varmasti syntyneet. Laura Mansfieldin kääntämä al-Zawahirin muistelmateos *Knights Under the Prophet's Banner* on eräänlainen esiintulo ja edustaa sellaisenaan globaalien jihadististen liikehdinnän merkittävää strategiseen ajatteluun viittaavaa teosta.

Teos itsessään on luonnehdittavissa historialliseksi, poleemiseksi ja propagandistiseksi kokoelmaksi aiheita, jotka muodostavat al-Zawahirin jihadistisen testamentin.⁶⁴⁰ Siinä kuitenkin on sellaisia elementtejä, joita tässä tutkimuksessa myöhemmin käsiteltävien jihadistien strategioiden ajattelu pitää sisällään ja jotka on syytä ottaa huomioon korkean tason jihadistijohtajan lausuntoina ja strategisina ideoina ideologisen viestin välittämisen yhteydessä. Valtaosa näistä seikoista on löydettävissä teoksen viimeisiltä sivuilta, joilla käsitellään jihadististen liikehdinnän tulevaisuutta.

Al-Zawahiri keskittyy rakentamaan strategisten nevojensa kokoelman Sayyid Qutbin ja hänen hengenheimolaistensa ajattelun varaan. Qutbin esitaistelijoitten kaartin asemasta Zawahiri kuitenkin korostaa Abdullah Azzamin tavoin jokaisen muslimin yksilöllistä velvollisuutta jihadiin. Vihollisnarratiivit hän löytää odotettavasti Israelista ja Yhdysvalloista. Jälkimmäisen globaalista hegemonisesta asemasta johtuen Zawahiri korostaa sotatoimien laajentamisen välttämättömyyttä globaalille areenalle. Transnationalistisesta otteesta huolimatta Zawahiri pitää strategisesti merkittävänä alueena Egyptiä, joka kotimaanaan edustaa hänelle yhtä mahdollista ja keskeistä paikkaa,

---

⁶³⁸ Ryan (2013), s. 83.

⁶³⁹ Sama, s. 56.

⁶⁴⁰ Sama, s. 65.

jonne jihadistisen liikkeen tukikohta-alue olisi määrä perustaa islamilaisessa maailmassa.⁶⁴¹

Pääosa Zawahirin muistelmateoksesta on erilaisten päätösten ja historiallisten tapahtumien selittelyä omaksi parhaakseen. Esimerkkinä tästä ovat perustelut Muslimiveljeskunnan parlamentarismia arvostelevalle kirjalleen *Bitter Harvest*. Teoksesta on löydettävissä myös muiden strategioiden ajattelua kannustavia sävyjä. Näistä yksi on ymmärrys pienten ryhmien ja niiden suorittamien alhaisen intensiteetin väkivallantekojen ja terrori-iskujen kautta saavutettava näkyvyys ja vaikuttavuus viholliseen. Näiden iskujen toteuttamisen vaatimuksena on jihadistisen liikkeen yhtenäisyys, jota Zawahiri vaatii. Iskujen vaikutuksista huolimatta on hänen tekstissään myös konkreettisia vaatimuksia alueen hallitsemiseen ja sitä kautta käytävään kumoukselliseen sotaan ulkoista tai kaukaista vihollista vastaan.⁶⁴²

Oleellista on ymmärtää se, että vaikka Zawahiri puhuukin moniselitteisesti, ja hänen teoksensa hakee vaikutusta toiston kautta hakeva, on selvää, että muutamat väitteet kantavat läpi koko jihadistisen strategisen keskustelukulttuurin, kuten Ryankin⁶⁴³ esittää. Näitä voidaan tunnistaa seuraavasti:

- Alueellinen taistelu on merkittävä seikka globaalien jihadististen liikkeen kannalta, mutta pääosa voimasta tulee suunnata kaukaista vihollista ja sen intressejä vastaan.
- Jihadistisen liikkeen on saavutettava itselleen tukialue islamilaisen maailman sisältä.
- Teon propagandistiset vaikutukset ovat merkittävä osa jihadistisen liikkeen operaatioita kaukaista vihollista vastaan.

Kuvaavaa oheisten lauseiden kannalta on se, että Zawahiri ei kuitenkaan ole niinkään strategi kuin periaatteiden auki kirjoittaja. Hänen ajattelunsa 2001 julkaistussa kivijalkateoksessa rakentui selkeästi syyskuun 11. päivän iskujen odotettujen jälkiseurauksien hyödyntämiseen globaaleihin mittakaavoihin yltävän kumouksellisen sodan kannalta. Teos onkin enemmän myös strategisten ajatelmiensa osalta periaatekokoelma, ideologisten linjausten koonnos, jonka lukemalla saa selkeästi kiinni globaalien jihadististen liikehdinnän vihollisasetelmista, tavoiteloista ja mahdollisista keinoista.

Vastaavaa periaatteiden auki kirjoittamista on harrastanut myös al-Qaidan keskusjohdon lähellä ollut Sayf al-Din al-Ansari, joka on muotoillut globaalien jihadististen liikehdinnän tavoitteet al-Qaidan internet-julkaisussa ilmestyneeseen artikkeliin. Hä-

---

⁶⁴¹ Al-Zawahiri (2001), s. 205, 215, 218, 223.

⁶⁴² Sama, s. 214.

⁶⁴³ Ryan (2013), s. 82.

nen mukaansa ”*universaalin jihadistisen liikkeen tavoitteet sodassa Yhdysvaltoja vastaan ovat niin selkeät, että järkevät ihmiset kunnioittavat niitä ja ymmärtävät ne.*” Al-Ansarin tavoitteet ovat paljolti al-Zawahirin ja al-Qaidan keskusjohdon hengessä muotoillut, joskin niissä on alueellisia painotuksia ideologisessa hengessä. Hänen mukaansa tärkein tavoitteista on kiistää kaikki tuki juutalaisvaltiolta, joka on kaapannut Palestiinan. Toinen tavoite on yleisesti jihadistien luonnehdinnoista löytyvä ulkoisen miehitysvallan poistaminen islamilaisista maista, näistä keskeisenä on Irak. Kolmas tavoite on ajaa Yhdysvallat kaikista islamilaisista maista, erityisesti kahden pyhän moskeijan⁶⁴⁴ maasta. Huomionarvoista on kolmannen ja toisen tavoitteen eroaminen toisistaan ainoastaan alueellisesti. Neljäs tavoite taas on kaiken tuen kieltäminen tyrannistisilta muslimihallinnoilta.⁶⁴⁵

Tämän esimerkin kautta onkin helppo ymmärtää sitä vaikeaselkoisuuden ilmapiiriä, joka elää globaalin jihadistisen kumouksellisen strategisen ajattelun ympärillä: miten strategia voi olla strategia, jos se on parhaimmillaan vain joukko periaatteita ja mikäkin taho ei itsessään omista strategiaprosessia tai velvoita noudattamaan varsinaisia strategialinjauksia?

Tämän tutkimuksen kannalta kysymys on oleellinen. Miksi tutkia kumouksellista sotataidollista kehitystä sodan strategisella tasolla, mikäli selkeää osoitusta strategioiden jalkauttamisesta ei ole? Eräs alan tunnetuimmista ja arvostetuimmista tutkijoista, Jarrett Brachman on oivallisesti vastannut tähän ongelmallisuuteen. Hänen mukaansa ”*vastaterrorismin parissa työskenteleviltä kuuluu useasti vaatimuksia tunnistaa globaalin jihadismin strategia. Sellaista ei kuitenkaan ole löydettävissä. Löydettävissä on kuitenkin useita strategoja. Paras tapa tunnistaa globaalin jihadistisen liikkeen strategia on tutkia keskeisten strategioiden ajatuksia avainkysymyksistä.*”⁶⁴⁶

Vastaavasti Michael W.S. Ryan osoittaa verraten luotettavalla tavalla, että esimerkiksi Arabian niemimaan al-Qaida-organisaatio on tietoisesti valinnut strategiakseen tässä tutkimuksessa myöhemmin käsiteltävän Abu Bakr Najin ohjekokoelman globaalin jihadistisen liikkeen kumouksellisen sodan käymisestä.⁶⁴⁷

Onkin siis todettava, että sosiaalisen liikkeen tavoin organisoitunut globaali jihadistinen liike tuottaa tyypillisimmillään strategisen tason sotataidollista ajattelua hajaantuneen ja epäkonventionaalisen toimintaperiaatteen ohjaamana. Liikkeen kumouksellisen sodan strategia rakentuu usean merkittävimmän ajattelijan konsensusesta.

---

⁶⁴⁴ Kahden pyhän moskeijan tai kahden pyhän paikan maalla tarkoitetaan Saudi-Arabiaa. Yleisesti jihadistisessa kulttuurissa ei haluta käyttää maasta tätä nimeä siitä syystä, että saudi-suvulla ei katsota olevan olevan oikeutusta tai kykyä hallita maata.

⁶⁴⁵ Al-Ansari, al-Din Sayf: *The Washington and New York Raid: an Investigative Reading*, Majallat al-Ansar ja Jihad.net, arabiankielinen teksti julkaistu, 18.9.2002. Englanninkielinen käännös kirjoittajan hallussa.

⁶⁴⁶ Brachman Jarret M.: *Global Jihadism – Theory and practice*, Routledge, New York, 2009, s. 81.

⁶⁴⁷ Ryan, Michael W.S.: After Bin Laden: Al-Qaeda Strategy In Yemen, http://www.jamestown.org/single/?tx_ttnews%5Btt_news%5D=37949&no_cache=1#.VWW55c_tmkp, 27.5.2015.

Ajattelijat ovat itsenäisiä, eivät niinkään suunnittelutyöryhmien, toimistojen tai esikuntien jäseniä. Näin organisaatioille, ryhmille ja yksilöille, jotka valitsevat liittyä mukaan globaaliin jihadistiseen liikkeeseen jää vapaus noudattaa esimerkiksi jonkin tietyn jihadistisen strategin ajattelua tai soveltaa sitä omiin tarkoituksiinsa kytkeytymällä liikkeeseen ideologisella tasolla ja samaistuen näin globaalin jihadistisen liikkeen kumoukselliseen strategiaan.

Kuten kumouksellisten ajattelijoiden parissa yleisesti, lähestyvät jihadistisen liikkeen kaikki mainitut keskeiset strategit kumouksellisuutta eri näkökannoilta. Yllämainituista juuri Najj ja al-Muqrin pitävät alueen haltuunottoa ja kansansuosion saavuttamista keskeisenä tavoitteena, hän myös kehottaa suuntaamaan suurimman osan iskuista ja väkivallasta talouden kannalta merkittäviin kohteisiin.⁶⁴⁸ Al-Suri ja al-Qurashi taas keskittyvät vihollisen heikkouksien hahmottamiseen ja oman toimintakyvyn hyödyntämiseen sille soveltuvimmissa olosuhteissa.⁶⁴⁹

Jokaisen strategin ajattelua tarkastelemalla nähdään, että niiden parista löydetävän konsensuksen kautta hahmottuvat keskeiset menetelmät edellä esitettyjen strategisen keskustelukulttuurin löytämiin menestyksen tarpeisiin. Najin ja al-Muqrinin huomio keskittyy haltuun otettavan alueen merkityksen korostamiseen ja sitä kautta kaukaista vihollista vastaan tehtävien iskujen suorittamiseen, al-Suri ja al-Qurashi taas korottavat kaukaista vihollista vastaan hyökkäämistä ja teon propagandistista vaikutusta erityisesti operaatiotahdin ylläpitämisen nimissä. Näiden johtavien kirjoittajien ajattelua tarkastelemalla, analysoimalla ja yhdistelemällä voidaan muodostaa kokonaiskuva globaalin jihadisen liikkeen kumouksellisesta strategiasta ja myös kumouksellisen sodankäynnin strategisen sotataidollisen ajattelun kehityksestä.

Brachman hahmottaa globaalin jihadismin strategien tulkintoja muutaman heidän kirjoituksissaan yleisesti esiintyvän teesin kautta. Keskeisin näistä ideoinneista on lähtökohtatila, josta oikeastaan kaikki strategit lähtevät vetämään omia johtopäätöksiään. Tämän mukaan islam uskontona on jatkuvan hyökkäyksen kohteena ja sen puolustaminen on näin ollen jokaisen muslimin velvollisuus. Toinen merkittävä kokonaisuus on Yhdysvaltojen kokeminen tuon islamia vastaan toimivan liittouman johtajaksi ja suurimman pahuuden edustajaksi. Kaikkien ajattelijoiden kirjoituksissa esiintyy myös tarve kääntää läntisen maailman vahvuudet sitä itseään vastaan. Tämä tarkoittaa osaltaan jihadistisen liikkeen haasteiden tunnistamista ja toisaalta väkivaltaisen toiminnan suuntaamista puolustuskyvyttömiä läntisiä kohteita vastaan. Esi-merkkeinä näistä ovat hauraat talouden infrastruktuurit ja niihin iskeminen, joka tuo

---

⁶⁴⁸ Lacey, Jim (toim): *The Canons of Jihad – Terrorists' strategy for defeating America*, Naval Institute Press Annapolis MD, 2008a, s. 48–57. Kyseessä on kirjan viides luku, jossa on referoituina pääosiltaan Abu Bakr Najin teos *Magament of Savagery*. Najj on turvallisuusviranomaisille tuntematon jihadistinen ajattelija, jonka arvellaan olevan joko jordanialaista tai saudi-arabialaista syntyperää. Will McCantsin mielestä Najj voi aivan hyvin olla ainoastaan useiden jihadististen ideologioiden luoma pseudonyymi, jonka turvissa julkaistaan merkittäviä tuotoksia jihadistisesta ideologiasta.

⁶⁴⁹ Brachman (2009), s. 81–82.

nopeasti pienillä kustannuksilla suurta hyötyä kumoukselliselle jihadistiselle liikkeelle. Yhtäältä kaikki jihadistiset ajattelijat ja strategit kehottavat lukijoitaan ymmärtämään mielikuvien olevan todellisuutta. Voitto Irakissa on monen kirjoittajan teksteissä esiintyvä välttämättömyys. Yhdysvaltalaisasevoimien läsnäolo Irakissa nähtiin monen kirjoittajan osalta jumalallisena siunauksena jihadin asialle. Sitä voitiin loputtomasti käyttää keppihevosenä niin propagandistisiin kuin toiminnallisiinkin tarkoituksiin. Islamilaisen maailman alueellisista erityispiirteistä johtuen kehottavat monet strategit keskittymään iskuissa öljyyn niin suoraan kuin välillisesti. Näiden iskujen niin propagandistinen kuin vihollisen toimia vahingoittava arvo on merkittävänä. Viimeisenä merkittävänä kaikkien strategien kirjoituksia yhdistävänä tekijänä Brachman mainitsee tarpeen laajentaa maailmanlaajuista jihadia. Tällä tarkoitetaan tarvetta saattaa terrorismiin toimintamuotona nojaava jihadistinen aktivismi maailmanlaajuisen ilmiön tasolle ja arkipäiväistää terroritoiminnan vaikutus kohteisiinsa. Globaalissa mittakaavassa se tarkoittaa jatkuvia yksilöiden ja pienryhmien suorittamia iskuja ympäri maailmaa.⁶⁵⁰

Huomionarvoista eri ajattelijoiden lähestymistavoista huolimatta on se, että globaali jihadistinen kumouksellisuus noudattaa tavoitteen asettelussaan sangen yhtenäistä linjaa. Muutamia keskeisiä ja kaikille yhtenäisiä tavoitteita ovat islamilaisen maailman koskemattomuuden takaaminen, joka osaltaan tarkoittaa yhdysvaltaisjoukkojen ja juutalaisvaltion karkottamista islamilaisilta maa-alueilta. Toisena yhtenäistävänä tekijänä voidaan esittää oman maa-alueen saavuttamisen tärkeys tukikohdaksi, ihanteellisen hallintomallin kehitysalueeksi ja tukikohdaksi tulevien operaatioiden valmisteluun.

On huomioitava, että tässä tutkimuksessa käsiteltävien jihadististen strategioiden ajatukset ovat paljolti auki kirjoitetut vuoden 2001 syyskuun 11. päivän jälkeisenä aikana. Tämä raja on keskeinen vaatimus tutkimuksen perustutkimusongelmaan vastaamiseksi ja itse kumouksellisen strategisen tason sotataidollisen ajattelun kehityksen ymmärtämiseksi. On muistettava se, minkä Bolanoskin osoittaa; jihadistinen strateginen ajattelu omaa juuret al-Qaida-organisaatiossa ja sen edellisessä luvussa esitellyissä vaiheissa. Al-Qaidan suurstrategiaksi kutsumaansa suunnitelmaa Bolanos tarkastelee välttämättömyyden pakosta syntyneeksi tarpeeksi Osama bin Ladenin ajattelussa valita pääviholliseksi Yhdysvallat, jotta sen kaatumista seuraisivat kaikki siihen liitoksissa olevat islamilaisen maailman hallinnot.⁶⁵¹ Tämän ajatuksen kautta Bolanos löytää al-Qaidan strategisia tavoitteita, joita ovat:

- Muslimimaiden vapauttaminen maallisista hallinnoista.
- Estää vieraiden vaikuttajien puuttuminen islamilaisen maailman asioihin.

---

⁶⁵⁰ Sama, s. 82–103.

⁶⁵¹ Bolanos (2010), s.72.

- Hävittää kaikki islamilaisessa maailmassa vallalla olevat tavat, jotka eivät edusta salafilaista uskontulkintaa.⁶⁵²

Näiden tavoitteiden saavuttamisen kautta Bolanos katsoo al-Qaidan julkisen diskursuksinsa perusteella uskovan, että maailmanlaajuisen kalifaatin luominen on mahdollista. Bolanosin argumentin puolesta puhuu jordanialaisen toimittajan Fu'ad Husaynin julkaisema henkilökuva al-Qaidan Irakin solun johtajasta Abu Musab al-Zarqawista. Siinä esitetään suunnitelma islamilaisen kalifaatin luomiseksi 20 vuodessa. Husayn omaksui käsityksensä suunnitelmasta al-Zarqawin ja silloisen Irakin al-Qaidan turvallisuuspäällikkö Sayf al-Adilin kanssa käydyistä haastatteluista ja keskusteluista. Tämä 20-vuotinen suunnitelma on jaettu kaikkiaan seitsemään erilliseen vaiheeseen, alkuaikojensa vuosi 2000.⁶⁵³

Vaihe 1 – Herääminen: 2000–2003

Tämän vaihe alkoi syyskuun 11. päivän iskujen suunnittelulla, joiden tarkoitus oli Husayn esittämän mukaan provosoida Yhdysvallat aloittamaan hyökkäys islamilaista kansakuntaa vastaan. Tähän oli syynä al-Qaidan tarve saada Yhdysvaltojen joukot lähemmäs toiminta- ja tukialueitaan mahdollistaakseen toiminnan niitä vastaan. Tämän vaiheen katsotaan päättyneen Bagdadin yhdysvaltalaismiehitykseen.

Vaihe 2 – Silmien avaaminen: 2003–2006

Toisessa vaiheessa al-Qaida ja jihadistinen ideologia saavuttavat laajan kannattajakunnan. Ideologialle luonteenomaisiksi piirteiksi muodostuvat tällä aikavälillä konflikti Israelin kanssa, arabien öljyä vastaan suunnatut iskut läntisen maailman vahingoksi, sähköisessä mediassa käytävä taistelu, voimakeskusten luominen ympäri islamilaista maailmaa, Irakin käyttäminen islamilaisen armeijan muodostamisen tukikohta-alueena ja islamilaisen laintulkinnan muokkaaminen kansansuosion ja tuen hankintaan.

Vaihe 3 – Uudelleen herääminen ja pystypäin seisominen: 2007–2010

Tässä vaiheessa Irakia ympäröivillä maa-alueilla tapahtuu merkittäviä muutoksia. Mujaheddiin-taistelijat, jotka ovat sitoutuneita esitaistelijoita, keskittävät huomionsa Levantin alueeseen ja Turkkiin. Konflikti Israelin kanssa alkaa, ja iskuja aletaan suunnata Turkin juutalaisväestöä kohtaan. Tuhottuaan Turkin juutalaisliikin, joka piti valtaa niin asevoimissa kuin talouselämässäänkin, mujaheddiin-taistelijoilla on käytössään merkittävä määrä nuorta miesväestöä neljännen vaiheen toteuttamiseen.

---

⁶⁵² Sama, s. 77–78.

⁶⁵³ Springer (ja muut, 2009), s. 76. Kirjoittajat käyttävät lähteenään *Al-Quds Al-Arabi* -nimisessä sanomalehdessä 28.5.2005 ja 30.5.2005 julkaistua artikkelisarjaa: ”Al-Zarqawi...The Second Generation of Al-Qa’ida”. Näissä kahdessa artikkelissa kaikki seitsemän strategian kohtaa on eriteltä tarkasti.

Vaihe 4 – Palautuminen ja vallan saaminen: 2010–2013

Arabimaiden öljyvarantojen tuhoamisen jatkuessa lännen taloudellinen vakaus joutuu riskialttiiseen tilaan. Suorat konfliktit lännen ja islamilaisten taistelijoiden välillä edistävät ja edesauttavat läntisten maailmanvaltojen tuhoa. Husaynin mukaan al-Qaida on samaan aikaan kyennyt rekrytoimaan talousalan asiantuntijoita, jotka todistavat, ettei Yhdysvallat tai mitkään muutkaan juutalaisten koordinoimat maailmantaloudet ole vakuuttaneet suurta käteis pääomaansa kultakannalla. Jihadisti-ideologit alkavat samanaikaisesti levittää sanomaa kultakannan tärkeydestä. Näin maailmanmarkkinat palaavat kultakantaan, joka devalvoi Yhdysvaltain dollaria voimakkaasti. Tämä puolestaan johtaa epäluuloon Yhdysvaltain kansantaloutta kohtaan ja saa muut maailman maat vetämään sijoituksensa pois Yhdysvaltain sisämarkkinoilta. Yhdysvaltain pahentunut taloudellinen tila johtaa amerikkalaiskansan kyseenalaistamaan juutalaisjohtoisen idean rahan painamisesta ilman kultaan liitettävää vakuutta ja lopulta johtaa yhdysvaltalaistuen katoamiseen Israelilta.

Vaihe 5 – Islamilaisen valtion perustaminen: 2013–2016

Tämän ajanjakson aikana läntinen vaikutus arabimaiden alueella alkaa kadota, ja samalla Intiasta ja Kiinasta kehitty supervallat. Brittiläinen kansakunta huomaa anglosaksisen ylivallan murentuvan ja keskeyttää toimillaan voimakkaan eurooppalaisen yhdentymisen. Samanaikaisesti Israel heikentyy voimakkaasti ja menettää kykynsä ennaltaehkäiseviin iskuihin. Lopulta islamilainen kalifaatti perustetaan.

Vaihe 6 – Täydellinen vastakkainasettelu: 2016–2020

Maailma on jakautuu tänä aikana kahteen leiriin. Lopullinen sota uskon ja ateismin välillä alkaa ja johtaa puolestaan seitsemänten vaiheeseen.

Vaihe 7 – Lopullinen voitto: 2020

Vääryyden aikakauden loppu saavutetaan. Lopullisen voiton turvin islamilainen kalifaatti johtaa jälleen ihmiskuntaa.

Vuoteen 2020 tähtäävä suunnitelma on mittakaavaltaan lähes todellisuuspakoinen ja sen perimmäinen uskomus sivilisaatioiden väkivaltaisesta vastakkain asettumisesta on äärimmäinen. Suunnitelmaa tarkastellessa keskeistä ei kuitenkaan ole sen antama ajallinen jaksotus, vaan siinä esiintyvien talouselämään ja öljyteollisuuden kohdistuvien iskujen esittäminen strategisena toimintana. Koska kyseinen suunnitelma on levinnyt niin internetissä kuin tavanomaisessakin mediassa, on merkille pantavaa juuri sen rekrytoiva ja mobilisoiva vaikutus. Onkin merkityksentöntä pohtia, onko suunnitelma mahdollista toteuttaa, onko sen arvo todellinen tai miten todennäköinen ajallinen jaksottaminen on ollut tarkastellessamme historiallisia tapahtumia. Liikkeellepanevana voimana ja rekrytoivana vaikuttimena on suunnitelma täyttännyt paikkansa.

Huomionarvoista eri aikakausien jihadistisista lähestymistavoista huolimatta on se, että globaali jihadistinen kumouksellisuus noudattaa tavoitteen asettelussaan kaikesta huolimatta sangen yhtenäistä linjaa. Muutamia keskeisiä kaikille yhtenäisiä tavoitteita ovat islamilaisen maailman koskemattomuuden takaaminen, osaltaan tarkoittaen yhdysvaltalaisjoukkojen ja juutalaisvaltion karkottamista islamilaisilta maa-alueilta. Toisena yhtenäistävänä tekijänä voidaan esittää oman maa-alueen saavuttamisen tärkeys tukikohta-alueeksi, ihanteellisen hallintomallin kehitysalueeksi ja tukikohdaksi tulevien operaatioiden valmisteluun. Näitä tavoitteita esimerkiksi Mary Habeck pitää suurstrategisina tavoitteina.⁶⁵⁴

Oli Habeckin kanssa suurstrategia-termin käytöstä samaa mieltä tai ei, on selvää että juuri tällaiset laajat kaikkien jihadistien jakamat kuvaukset strategisista ja suurstrategisista tavoitteista käyvät perusteluina sille, miksi strategioiden ajattelua voidaan tarkastella sotataidollisena ilmiönä ja sen kehitystä tutkia käsiteltäessä kumouksellisen sodan käynnin kehitystä.

Jarret Brachman ja William McCants ovat esittäneet, että jihadisti johtajat ja strategit ovat hämmästyttävän avoimia omista haavoittuvuuksistaan ja vahvuuksistaan. Tämän Brachman ja McCants esittävät johtuvan osaltaan globaalin jihadistisen liikehdinnän jatkuvasta sisäisestä valtataistelusta. Julkaistessaan ajatuksensa omiksi strategioikseen osoittavat jihadistit olevansa varteenotettavia ajattelijoita alallaan. Tämä avoin keskustelukulttuuri on tulosta myös vihamielisestä turvallisuusympäristöstä. Siinä missä jihadistisen liikehdinnän keskusjohdolla ei enää terrorismin vastaisen sodan käynnistymisen jälkeen ollut mahdollista turvautua tukialueeseensa kouluttaakseen kaadereitaan, on hajautetusta strategisesta ajattelusta internetissä tullut vakaasti otettava vaihtoehto globaalin jihadistisen kumouksellisen strategian kehittämiseksi.⁶⁵⁵

Tässä tutkimuksessa hyödynnetään jihadistisen kumouksellisen strategisen mallin kokonaiskuvan muodostamiseksi sellaisia esityksiä, jotka selkeydellään ja analyttisyydellään vastaavat luvussa kaksi esitettyjen kumouksellisen sodan teoreetikoiden tuotannon tasoa. Käsittelyyn otetaan Abu-Ubayad al-Qurashin artikkeliluontoinen tuotanto, jossa hän käsittelee monia erilaisia globaalin jihadistisen liikehdinnän strategisia kysymyksiä. Abu Bakr Najilta käsitellään teoksensa *Management of Savagery*.

---

⁶⁵⁴ Habeck, Mary R.: Jihadist Strategies in War on Terrorism, Heritage Lecture #855, 2004, <http://www.heritage.org/research/lecture/jihadist-strategies-in-the-war-on-terrorism>, 2.6.2015. Habeck kuvaa poikkeuksellisella tavalla jihadistisen liikehdinnän sotilaallisia strategioita vertaamalla niitä Profeetta Muhammedin aikaiseen menetelmään. Tällä hän tarkoittaa Muhammedin väistymistä Mekasta Medinaan kohdattuaan vainoa. Hän perustelee Osama bin Ladenin toimia siirtyä Saudi-Arabiasta Sudaniin ja edelleen Afganistaniin Muhammedin menetelmällä. Vihollisuksien aloittamisella kaukaista tahoaa vastaan on vertailukohtansa myös Muhammedin aikaiseen toimintaan. Voimankäytön kautta oli Muhammedin ja aikalaistensa lopulta Habeckin mukaan mahdollista vallata Mekan kaupunki lähes taisteluitta. Näin Yhdysvaltoja ja länsimaita vastaan käytävä sota terrorismin keinoin selitty Habeckin mielestä islamin historiasta löydettävien todistein.

⁶⁵⁵ Brachman, Jarret M. ja McCants William F.: *Stealing Al-Qa'ida's Playbook*, CTC Report, Combating Terrorism Center at West Point, West Point/NY, 2006, s. 5.

Käsittelyyn otetaan myös Abd Al-Aziz Al-Muqrinin *A Practical Course for Guerilla War* ja Abu Musab al-Surin *Global Islamic Resistance Call*.

Syy juuri näiden teosten valitsemisesta puoltaa niiden merkittävyys globaalin jihadistisen kumouksellisuuden kuvaavina malleina.⁶⁵⁶ Tarkastelun päätteeksi käsitellään niitä yhtymä- ja eroavaisuuskohtia, joita näiden ajattelijoiden malleista löydetään, sekä esitetään konsensus siitä millainen globaalin jihadismin kumouksellinen malli on. Teoreetikkojen mallien käsittelyssä on otettu jäsentelyksi heidän itsensä valitsema tapa, joka monesti saattaa olla länsimaiselle lukijalle hieman poukkoileva ja epäjärjestelmällinen.

4.2.1. Abu-Ubayad al-Qurashi – strategisen suuntauksen alkuunpanija

Abu-Ubayad al-Qurashi on monen jihadistiajattelijan tavoin varsin tuntematon hahmo⁶⁵⁷. Hänestä itsestään tiedetään varsin vähän. Al-Qurashin on arveltu olleen jossakin jihadistituransa vaiheessa lähellä Osama bin Ladenia, mahdollisesti tämän neuvonantajana.⁶⁵⁸ Hän on yksi ensimmäisistä merkittävää strategista ja sotataidollista jihadistista pohdintaa esittänyt ajattelijia.

Al-Qurashin aktiivisimmat vuodet kirjoittajana ajoittuvat vuosille 2002–2004, joskin yksi merkittävimmistä tuotoksista on ilman päiväystä ja sen arvellaan sijoittuvan 1990-luvun lopulle. Tämä kirjoitus on taattua al-Qurashia journalistisine ja ajoittain propagandistisine tyylineen, mutta erityisesti siinä pistää silmään kirjoituksen sekulaari sävy ja uskonnollisten viittausten loisto poissaolollaan. Tekstissä *Revolutionary Wars* al-Qurashi todistaa olevansa perehtynyt kumouksellista sotaa käsittelevään strategiaan kirjallisuuteen ja teoriaan. Hän lainaa artikkelissaan useaan otteeseen tässä

---

⁶⁵⁶ Esimerkiksi Alejandra Bolanos käyttää vuoden 2001 jälkeisen ajan globaalin jihadistisen liikehdinnän strategista ajattelua kuvatessaan esimerkkeinä Osama bin Ladenin ja Ayman al-Zawahirin julkisten diskurssien lisäksi tässäkin tutkimuksessa tarkasteltujen al-Muqrinin, Najin ja al-Surin tuotantoa. Näiden valintaa hän perustelee sillä, että alan asiantuntijat nostavat toistuvasti nämä nimet esiin moderneina jihadistisina strategina sekä pitää heidän tuotantojaan sofistikoituneimpina esityksinä lajissaan. Michael S. Ryan taas käsittelee alan asiantuntijana mainittujen lisäksi myös al-Qurashin tuotantoa, jonka hän katsoo journalistiseen tyyliin käsiteltyä innovatiivisesti strategisia kysymyksiä. Useiden jihadismia ja tämän liikehdinnän strategista ulottuvuutta tarkastelevien teosten toimitus- kirjoitusprosesseissa mukana ollut Jim Lacey puolestaan on koonnut jihadistiseen ideologiaan ja strategiaan vaikuttaneita pamflettimaista esityksiä samoihin kansiin toimittaan niistä pois viittaukset uskonnollisiin teoksiin. Tämän Lacey on perustellut ideologisten ja strategisten kirjoitusten saattamisella helpommin luettavaan muotoon. Käsittelemänsä kirjoitusten valinnan Lacey on perustellut kattavan vertais- ja asiantuntija-arviointien pohjalta. Lacey hyödyntää teoksessaan paljon samoja strategisia kirjoittajia kuin tässäkin tutkimuksessa on käsitelty. Edellä esitelty Jarret Brachman tunnistaa mainittujen strategien lisäksi sellaisia merkittäviä jihadistisen liikehdinnän toimijoita kuten esimerkiksi Yousef al-Ayiri, Abd-al-Aziz Bin Raishid al-Anzi ja Muhammad Kahila al-Haymah. Katso: Bolanos (2010) s. 100, Ryan (2013), s. 84, Lacey (2008a), s. ix, Brachman (2009), s. 81.

⁶⁵⁷ Esimerkiksi Jim Lacey ei tiennyt al-Qurashista juuri mitään referoidessaan hänen yksittäistä artikkeliaan yllä mainitussa teoksessaan. Lacey epäilee al-Qurashin olevan salanimellä kirjoittava jihadistisi ja edelleen arvailee hänen tulleen vangituksi tai kuolleen, sillä nimellä ei ole julkaissut mitään enää vuoden 2006 jälkeen. Katso Lacey (toim.), 2008a), s. 138.

⁶⁵⁸ McCants, William (toim): *Militant Ideology Atlas*, Combating Terrorism Center, 2006, <https://www.ctc.usma.edu/v2/wp-content/uploads/2012/04/Atlas-ResearchCompendium1.pdf>, 5.6.2015. s. 292.

tutkimuksessa esiteltyjä kumouksellisia strategisia ajattelijoita ja heidän tulkintaansa heikomman sodankäynnistä vahvempaa vastaan.⁶⁵⁹

Michael Ryan väittää al-Qurashin tuotantoa käsitellessään, että hän ei ole erityisen innovatiivinen ajattelija mitä tulee kumoukselliseen sotaan ja sen strategian suunnitteluun.⁶⁶⁰ Kaikesta huolimatta al-Qurashi kuitenkin ilmaisee ymmärtävänsä historiallisen tiedon ja kumouksellisten strategioiden välisen eron. Hän esittää asian käyttämällä esimerkkinään maolaista käsitystä kolmen strategisen vaiheen yleisestä ymmärryksestä osoittaen samalla, että se mitä historia osoittaa, ei välttämättä olekaan näin. Vain kolmessa historiallisessa tapauksessa on al-Qurashin mukaan kuljettu kaikkien kolmen vaiheen läpi. Näitä ovat Kiinan, Vietnamin ja Nicaraguan vallankumoukset. Al-Qurashin keskeinen viesti tämän suhteen on korostaa kumouksellisen sodan poliittisen osuuden merkitystä sotilaallisen ohi.⁶⁶¹

Nicaraguan esimerkin käyttö sellaisenaan on mielenkiintoinen yksityiskohta, sillä al-Qurashin tiedetään tutustuneen⁶⁶² tässäkin tutkimuksessa edellä esiteltyyn neljännen sukupolven sodankäynnin malliin ja sen tunnetuimpien kirjoittajien, kuten Thomas Hammesin 1990-luvun tuotantoon.⁶⁶³ Myöhemmässä tuotannossaan Hammes käyttää Nicaraguua ja sandinistalaista liikettä esimerkkinä maolaisen kumouksellisen strategian sovelluksesta, mutta josta puuttui al-Qurashin siinä keskeisesti korostama kolmas, konventionaalisen sodan vaihe. Vuonna 1961 perustetun liikkeen johtajan Humberto Ortegán vuonna 1977 luomassa ja julkaisemassa mallissa poliittinen mobilisaatio ei Hammesin mukaan toiminut kumousta liikkeellepanevana voimana ja maolaisittain sissitaistelua edeltävänä toimenä, vaan itse tavoitetilana ja lopputuotteena. Poliittisen mobilisaation toimiessa sotilaallisena invaasiona Nicaraguan kansalliskaartilta vietiin sen nauttima ulkoinen tuki. Ortegán ohjelmassa yhdistyivät tarve luoda ei-vasemmistolainen kumouksellinen ohjelma, muiden oppositioyhtymien kanssa luotava laaja hallinnon vastainen rintama, laajan tukijärjestön luominen sandinistalaiselle liikkeelle, maltillisen opposition radikalisointi agitaation keinoin, kansalliskaartin laillisuuden kieltäminen ja kolmen suuren sandinistalaisen ryhmittymy-

---

⁶⁵⁹ Al-Qurashi, Abu-Ubayad: *Revolutionary Wars*, teoksessa Ryan, Michael W.S.: *Decoding Al-Qaeda's Strategy – The Deep Battle Against America*, Columbia University Press, New York/NY, 2013, s. 270. Tässä al-Qurashi määrittelee, miksi ylipäätään on lähtenyt käsittelemään kumouksellisten sotien kaltaista aihetta. Hän löytää sille kolme keskeistä syytä: 1. Kumoukselliset sodat ovat heikomman sotia vahvempaa vastaan tarjoten varteenotettavan mahdollisuuden heikomman voitolle. 2. Kumouksellisista sodista on kirjoitettu riittävä määrä teoreettista kirjallisuutta. 3. Jihadistinen liike on satunnaisesti hyödyntänyt kumouksellisten sotien menetelmiä täysin ymmärtämättä näiden sotien kaikkia ulottuvuuksia ja perusteita. Artikkelin kääntänyt ja toisaalla analysoinut Michael Ryan ei pysty osoittamaan, milloin al-Qurashi on sen kirjoittanut, mutta arvelee kyseessä olevan 1990-luvun loppupuoli.

⁶⁶⁰ Ryan (2013), s. 90.

⁶⁶¹ Al-Qurashi (2013), s. 275.

⁶⁶² Al-Qurashi, Abu-Ubayad: *The Fourth Generations of Wars*, Majallat al-Ansar. Arabiankielinen teksti julkaistu 28.2.2002, englanninkielinen käännös on kirjoittajan hallussa.

⁶⁶³ Hammes, Thomas X.: *The Evolution of War: The Fourth Generation*, Marine Corps Gazette, September 1994, <http://www.dnipogo.org/fcs/hammes.htm>, 14.6.2015. Tässä kirjoituksessaan Hammes esittää ajatuksensa neljännen sukupolven sodankäynnistä ja argumentoi, että Nicaraguassa sandinistat saavuttivat voiton aidon neljännen sukupolven sodankäynnin kautta. Tällä hän tekstin kokonaisuuden huomioiden tarkoittaa sissi-sodan vaiheessa saavutettua tavoitetta ilman kolmatta kumouksellisen sodan vaihetta.

män saaminen yhden johdon alle. Tärkein sandinistalaisen teorian anti on maolaisen kumouksellisen strategian viimeisen vaiheen tarpeettomaksi osoittaminen. Heidän poliittinen työnsä muokkasi niin tehokkaasti osapuolten välistä voimatasapainoa, että hallituksen romahdettua sandinistat miehittivät valtatyöhjön.⁶⁶⁴ Näin Hammesin ja al-Qurashin päätelmät aiheesta eroavat keskeisesti toisistaan. Al-Qurashi ei myöskään myöhemmässä neljännen sukupolven sotaa käsittelevässä artikkelissaan korjaa aikaisempaa tulkintaansa Nicaraguan tilanteesta. On mahdollista, että hän ei halua myöntää virhetulkintaansa tai ei ole päässyt käsiksi Hammesin ajatteluun aiheesta.

Al-Qurashi omassa neljännen sukupolven sodankäynnin tarkastelussaan luonnehtii sodan sukupolvien luonteen ja pyrkii osoittamaan, että globaali jihadistinen liike al-Qaidan edustamana käy neljännen sukupolven sotaa, jota Yhdysvallat ei ole valmis kohtaamaan konventionaalisesti organisoituine asevoimineen. Näin neljännen sukupolven sodankäynti toimii näennäisesti heikomman osapuolen hyväksi. Tätä teoriaa tarkastellessaan al-Qurashi tulee tehneeksi mielenkiintoisen päätelmän al-Qaidan käymän neljännen sukupolven sodan vaikutusperusteista. Hän jakaa Yhdysvaltojen sotilaallisen strategisen suorituskyvyn kolmeen luokkaan: ennakkovaroituskykyyn, ennaltaehkäisevään iskukykyyn ja pelotevaikutuksen periaatteeseen. Al-Qurashin mukaan ennakkovaroituskyvyn toimimattomuus al-Qaidan tavoin käyttäytyvää vihollista vastaan ilmeni viimeistään syyskuun 11. päivän iskuissa. Vastaavasti vihollisensa ennaltaehkäisevä isku ei ole mahdollinen, sillä globaalien jihadististen liikkeen luonne arvaamattomana, hajaantuneena, liikkuvana ja ketteränä organisaationa estää tämän. Kolmas, iskukyvyn mukanaan tuoma pelotevaikutus, on al-Qurashin ajattelussa merkityksetön, sillä Yhdysvallat soti vihollista vastaan, jonka edustajat eivät pidä elämää minkään arvoisena ja odottavat malttamattomana marttyyrikuolemaa.⁶⁶⁵

Vallankumouksellisia sotia käsittelevässä artikkelissaan al-Qurashi nostaa tarkasteluun poliittisen ja sotilaallisen elementin lisäksi sosiaalisen ja taloudellisen, kulttuurillisen ja ideologisen sekä psykologisen elementin ja käsittelee lyhyesti myös ulkoisen tuen merkitystä kumoukselliselle toiminnalle.⁶⁶⁶ Vaikka al-Qurashi onkin paljon sidoksissa lähteidensä mukaiseen alueelliseen kumouksellisen sodan käsittelyyn, löytää hän esimerkiksi taloudellisesta elementistä sovelluksen, jossa on kaikuja muussa jihadistisessa kirjallisuudessa. Al-Qurashi nostaa esiin kumouksellisten toimijoiden taktiset keinot iskeä kriittisiin talouden infrastruktuureihin. Hän mainitsee tällaisina öljyteollisuuden kohteet, satamat, logistiset järjestelmät ja viestiliikenteen. Näitä vas-

---

⁶⁶⁴ Hammes (2004) s. 44–88, katso myös Hammes (2008), s. 28–32. Hammes kuitenkin korostaa sandinistalaisen liikehdinnän muokanneen maolaista strategiaa itselleen sopivaksi yrityksen ja erehdyksen kautta. Hän muistuttaa, että sandinistalaiset ”flirtailivat urbaanin kumouksellisen sodan kanssa ja epäonnistuivat.” Tähän toimintaan liittyneet väkivaltaisuuudet palvelivat ainoastaan vallitsevan hallinnon etuja ja vahvistivat sen asemaa. Katso Connacle ja Libicki (2010), s. 92.

⁶⁶⁵ Al-Qurashi (2002), *The Fourth Generations of Wars*.

⁶⁶⁶ Al-Qurashi (2013), s. 275–279.

taan hän mainitsee hyökänneen esimerkiksi sellaisten ryhmittymien kuin IRA, Baader-Meinhof-ryhmä, Italian Punaiset prikaatit ja ETA.⁶⁶⁷

Öljykohteet löytyvät al-Qurashin suositeltavien toimintamenetelmien listalta, jonne ovat päässeet myös massatuhoaseiden hankinta, merelliset terroriteot, kyberterrorismi, iskeminen yhteiskunnan kannalta merkittävään infrastruktuuriin kuten liikenteen solmukohtiin, sähköverkkoihin, taloudellisiin instituutioihin ja hätäpuheluverkkoon. Viimeisenä toimintamenetelmänä al-Qurashi tarjoaa myös epäkonventionaalisen neuvon jihadististen liikkeiden ja rikollisjärjestöjen välillä solmittavista yhteyksistä.⁶⁶⁸

Juuri petrokemian kohteita vastaan hyökkäämiseen ovat kannustaneet muutkin jihadistisen liikehdinnän strategisen tason ajattelijat. Ayman al-Zawahirin ja tietysti Osama bin Ladenin⁶⁶⁹ lisäksi aiheeseen on keskittynyt myös Abd-al-Aziz bin Rashid al-Anzi. Hän on esittänyt vuonna 2006 brittiläisellä internetsivustolla julkaistussa kirjoituksessa *The Religious Rule on Targeting Oil Interests* miten ja millaisiin kohteisiin iskuja voi tehdä. Tämä al-Qaidan liitoksissa ollut saudiarabialainen uskonoppinut esittää, että iskeminen islamilaisissa maissa sijaitsevia öljyvarantoja vastaan ei ole sallittavaa, mutta itse öljyteollisuuden infrastruktuuri on iskukohteena jopa toivottava. Jarret Brachman väittää analysoidessaan al-Anzin kirjoitusta, että tällä kahtiajaolla halutaan pitäytyä bin Ladenin tahtotilassa olla iskemättä juuri varsinaisia öljyvarantoja kohtaan. Öljyteollisuus ja sen infrastruktuuri sen sijaan edustaa al-Anzille vain lännen tekemää öljyn ryöstöä islamilaisista maista.⁶⁷⁰

Al-Qurashin valtaosin al-Qaidan verkkolehdestä *Majallat al-Ansarissa* julkaisemat esitykset jäävät ajoittaisesta analyttisyydestään huolimatta monesti varsin pintapuolisiksi ja selkeän propagandistiksi viesteiksi. Näin on myös vallankumouksellisia sotia käsittelevän artikkelin kanssa. Teksti on informatiivista luettavaa jihadisteille ja historiatiedon käyttöä perusteluina sille, miksi al-Qaida on väitetyistä heikkouksistaan huolimatta vahva. Erityisen leimallista al-Qurashin käsittelemille teemoille on niissä esiintyvän ajattelun sekulaari sävy ja vähäinen uskonnollisen retoriikan vaikutus. Jarret Brachman on al-Qurashin tekstejä analysoidessaan nostanut esiin kaksi kaikkia hänen kirjoituksiaan yhdistävää pääteemaa. Toinen näistä on Yhdysvaltojen todellinen luonne omaa esitystään heikompana toimijana ja toinen jihadististen liikkeiden

---

⁶⁶⁷ Sama, s. 276.

⁶⁶⁸ Brachman (2009), s. 86–86. Kirjoittaja käyttää mitä todennäköisimmin lähteenä al-Urashin kirjoitusta ”Americas Nightmare”, joka on julkaistu *Majallat al-Ansarissa* 13.2.2002.

⁶⁶⁹ Eräs varhaisimmista julkisista esityksistä bin Ladenin suhtautumisesta öljyn strategiseen merkitykseen on vuodelta 1997. Tällöin hän antoi haastattelun pakistanilaisjournalisti Hamid Mirille. Haastattelussa hän esitti Yhdysvaltojen kiristävän islamilaisen maailman öljyvarantoja itselleen sotilaallista voimaa käyttäen ja pitäen näin öljyn hinnan itselleen riittävän alhaisena. Katso esimerkiksi Scheuer, Michael, Ulph, Stephen ja Daly, John C.K.: *Saudi Arabian Oil Facilities: The Achilles Heel of the Western Economy*, The Jamestown Foundation, Washington DC, 2006, <http://www.jamestown.org/uploads/media/Jamestown-SaudiOil.pdf>, 11.6.2015.

⁶⁷⁰ Brachman (2009), s. 99.

nousu ympäri maailman. Edelleen ensimmäisen paljastaminen vaikuttaa Brachmanin tulkinnan mukaan al-Qurashin tuotannossa kiihdyttävästi toiseen.⁶⁷¹

Tähän arvioon on helppo yhtyä, mutta toisaalta arvokkaampaa jihadistisen liikehdinnän strategisen ajattelun kannalta on koko al-Qurashin tuotannon läpi kulkeva teema epäsymmetrisen sodan tehokkuudesta ja sen strategisesta ylivertauudesta konventionaalisesti organisoitua vihollista vastaan. Tähän al-Qurashi viittaa mielenkiintoisella tavalla esimerkiksi kiinalaista sotataidollista tuotantoa käsittelevässä artikkelissaan *Al-Qa'da and the Art of War*. Tässä al-Qurashi omien sanojensa mukaan haluaa osoittaa, miten erityisesti Afganistanissa operaatiot ja niiden suunnittelu noudattelivat 2000 vuotta vanhoja sodankäynnin periaatteita. Hän myös taattuun propagandistiseen sävyyn ennustaa al-Qaidan nousevan mahdollisesti sodankäynnillisten teosten keskeiseksi vaikuttajaksi innovatiivisine sovelluksineen. Tässä artikkelissa al-Qurashi viittaa useisiin asiayhteyksistään irrotettuihin Afganistanin operaatioihin ja haluaa niiden kautta todistaa mujaheddiineiksi kutsumiensa jihadistien käsittäneen selkeästi sodankäynnin ikaikaiset vaatimukset salaamisesta, harhauttamisesta sekä niiden vaikutuksesta edullisesti jokaisella sodankäynnin tasolla.⁶⁷²

Tätä epäsymmetrian ja symmetrian välistä suhdetta al-Qurashi käsittelee kiinalaisklassikkojen lisäksi Clausewitzin painopisteajattelun kautta artikkelissaan *A Lesson in War*. Hänen mukaansa niin yhdysvaltalaisen kuin ”sionistienkin” asevoimien strategiset periaatteet pohjaavat juuri preussilaisajattelijan vuosisadan takaiseen argumentaatioon. Clausewitzilainen painopisteajattelu edustaa al-Qurashille parhaimmillaan strategisen tason ymmärrystä konventionaalisen asevoiman tavasta hahmottaa vihollistaan ja pyrkiä suuntaamaan ratkaiseva, lamaannuttava isku juuri tähän pisteeseen. Edelleen sodan strategisella tasolla liikkeessaan al-Qurashi esittää, että juuri yhdysvaltalainen sovellus painopisteajattelusta tunnistaa vastustajan painopisteiksi sotilaallisen voiman, liittolaisuudet, kansallisen tahdon tai väestön tuen, kriittiset kansalliset installaatiot tai kansallisen strategian. Al-Qurashin merkittävin oivallus asymmetriateemansa kannalta on mieltää globaali jihadistinen liike hajaantuneeksi toimijaksi, jolla ei ole painopistettä. Ainoa painopiste al-Qurashin mielestä tässä mielessä on islamin usko, jonka al-Qurashi ei katso olevan tuhottavissa.⁶⁷³

Tätä Yhdysvaltojen konventionaalisen suorituskyvyn kyvyttömyyttä al-Qaidan kohtaamiseksi al-Qurashi käsittelee toistuvasti artikkeleissaan. Tämän hän pyrkii myös todistamaan hyödyntäen läntistä strategista kirjallisuutta ja tarkastelemalla siitä löytyvien teorioiden kautta jihadistista liikettä. Yksi tällainen taiten kirjoitettu esitys löytyy artikkelista *Strategic Equations*. Siinä hän käyttäen muun muassa Ray Clinen vuonna

---

⁶⁷¹ Sama, s. 83.

⁶⁷² Al-Qurashi, Abu-Ubayad: *Al-Qa'da and the Art of War*, alneda.com, arabiankielinen teksti julkaistu 13.6.2002, englanninkielinen käännös on kirjoittajan hallussa.

⁶⁷³ Al-Qurashi, Abu-Ubayad: *A Lesson in War*, Majallat al-Ansar, arabiankielinen teksti julkaistu 19.12.2002, englanninkielinen käännös on kirjoittajan hallussa.

1989 julkaisemaa Kuuban ohjuskriisiä käsittelevää artikkelia, jossa kirjoittaja esittää potentiaalisen voiman kaavan koostuvan yhtälöstä:

$$Pp=(C+E+M) \times (S+M)$$

Auki kirjoitettuna kaava näyttäytyy selkeämmin:

$$\text{Potentiaalinen voima} = (\text{ kriittinen massa} + \text{ taloudellinen suorituskyky} + \text{ sotilaallinen suorituskyky}) \times (\text{ strateginen tavoite} + \text{ tahto}).$$

Al-Qurashi esittää, että jihadistiseen liikehdintään kaavan soveltaminen onnistuu vain huomioimalla kriittisen massan ja olemassa olevan strategisen tavoitteen ja tahdon sen saavuttamiseen. Näin hän tulee päätelmään, että itse asiassa keskeiseksi yhtälössä muodostuukin kriittinen massa, eivätkä niinkään alueen hallintaan perustuvat vaateet taloudellisen suorituskyvyn ja konventionaalisen sotilaallisen suorituskyvyn saavuttamisesta. Näin al-Qurashi tulee linjanneeksi, että juuri hajaantuneeseen organisaatorakenteeseen nojaava al-Qaida ei ole velvoitettu sitoutumaan yhteen yksittäiseen alueeseen, sillä se on mahdollista korvata epätavanomaisella sotilaallisella suorituskyvyllä.⁶⁷⁴

Al-Qurashi argumentoi myös, että Yhdysvaltain globaali hegemonia-asema on rakennettu paljolti sotilaallisen suorituskyvyn varaan. Näin ollen se luottaa painostuksen voimaan omien poliittisten tavoitteidensa saavuttamisessa. Al-Qurashin mukaan on kuitenkin huomioitava, että tämä onnistuu vain kykenemällä kontrolloimaan konfliktien eskaloitumista, kykenemällä uhkaamaan vastustajaa sen sotilasstrategiaan iskemisellä ja kykenemällä käyttämään kolmatta osapuolta omiin tarkoituksiin. Yhdysvallat ei al-Qurashin mukaan kykene tähän, sillä globaali jihadistinen liike on kyennyt kaappaamaan alueellisten konfliktien kulun palvelemaan omia tarkoituksiaan ja käyttämään jopa vastaeskalaatiota Yhdysvaltoja vastaan keräämällä jihadistisen aatteen taakse valtavan väestön tuen taitavalla mediakampanjalla, aloittamalla pitkällisen sissisodan Afganistanissa sekä iskemällä yhdysvaltalaisintressejä vastaan niin sen kotimaassa kuin muuallakin maailmassa.⁶⁷⁵

Al-Qurashi rakentaa siis argumenttinsa kautta päätelmän, että al-Qaida käy sekä alueellista että globaaleihin mittakaavoihin yltävää kumouksellista sotaa. Tämä tarkoiti-

---

⁶⁷⁴ Al-Qurashi, Abu-Ubayad: *Strategic Equations*, Majallat al-Ansar, arabiankielinen teksti julkaistu 22.9.2002, englanninkielinen käännös on kirjoittajan hallussa ja Al-Qurashi, Abu-Ubayad: *America's Eyes*, Majallat al-Ansar, arabiankielinen teksti julkaistu 26.6.2002, englanninkielinen käännös on kirjoittajan hallussa. Tässä artikkelissa al-Qurashi viittaa ymmärrykseensä siitä, että globaali jihadistinen liike eroaa aikaisemmista Yhdysvaltojen vihollisista juuri ”monimutkaisesta ja verkostomaisesta rakenteesta vuoksi”.

⁶⁷⁵ Al-Qurashi, Abu-Ubayad: *The Illusions of America*, Majallat al-Ansar, arabiankielinen teksti julkaistu 10.8.2002, englanninkielinen käännös on kirjoittajan hallussa.

taa hänelle sitä, että liike suojautuu yhdysvaltalaiselta asevoiman käytöltä myös toimintansa luonteella. Kumouksellisen sodan periaate estää sitä käyvän toimijan jo lähtökohtaisesti altistuvan vihollisen konventionaalisen asevoiman käytölle.

Yhdysvaltojen ei myöskään ole mahdollista iskeä globaalin jihadistisen liikehdinnän sotilaallista strategiaa vastaan konventionaalaisella asevoimalla, sillä al-Qurashin sis-sisodaksi kutsuman toiminnan luonne ei mahdollista tämän keinon käyttöä. Painos-tus ei al-Qurashin mukaan onnistu myöskään kolmannen osapuolen välityksellä. Tämä ei ole mahdollista yksinkertaisesti siitä syystä, että globaaliin jihadistiseen lii-kehdistään kuuluvat organisaatiot ovat kerta toisensa jälkeen osoittaneet olevansa immuuneja tälle toiminnalle.⁶⁷⁶

Al-Qaidan Majallat al-Ansar -verkkójulkaisun strategiapalstalla 2000-luvun alkupuolella julkaistujen al-Qurashin kirjoitusten lomasta erottuu yllä mainitun mukaisesti teema, jossa hän korostaa al-Qaidan strategisen valinnan olevan ensinnäkin perustel-tu ja aiheuttavan merkittävän uhan konventionaaliseen taisteluun suunnitellulle yh-dysvaltalaiskoneistolle, mutta myös kokonaiselle maailmanjärjestykselle. Al-Qurashi käsittelee tätä neljän eri globaalin jihadistisen liikehdinnän muodostaman uhan kaut-ta. Näitä ovat suora uhka Yhdysvaltain maa-alueelle, jolla nimensä mukaisesti tarkoi-tetaan iskuja, joilla muutetaan kokonainen suurvallan hegemonia-asemaan suhtau-tuminen ja ajetaan se defensiivisyydessään hyökkäämään. Toinen tekijä on epäsuora uhka, jolla al-Qurashi tarkoittaa iskuja Israeliin ja muihin Yhdysvaltain liittolaisiin. Kolmantena on uhka nykyistä poliittista järjestelmää ja neljäntenä sotilaallista tilan-netta kohtaan. Nämä ovat tämän tutkimuksen kannalta oleellisia jihadistisen tarkas-telijan havaintoja omista mahdollisista vahvuuksista. Uhalla poliittista järjestelmää kohtaan tarkoitetaan al-Qaidan asettumista yhdysvaltalaisia ekspansiivisia tavoitteita vastaan erityisesti Keski-Aasiassa. Tällä osaltaan haetaan kansainväliseen politiikkaan liittyen oikeutusta al-Qaidan olemassaololle ja toimijuudelle, joka sotilaallisena on al-Qurashin mukaan haastanut konventionaaliseen sotilaalliseen voimankäyttöön ja sillä uhkaamiseen nojaavan Yhdysvallat. Tämä perustuu al-Qurashin mukaan juuri kumouksellisen sodan keinoihin, joissa vältetään taistelua ja isketään vastustajan heikkouksiin tavoilla, joita vihollisen on mahdoton ennakoida.⁶⁷⁷

Esittäen näitä sotia käytävän monessa islamilaisen maailman kolkassa tulee al-Qurashi argumentoineeksi sen puolesta, että al-Qaida ja siten koko globaali jihadisti-nen liike käy kumouksellista tai epäsymmetristä sotaa legitimiinä toimijana valtioiden joukossa. Toisin sanoen al-Qurashi laajentaa kumouksellisen sodan käsitteistön ja keinovalikoimat koskemaan, ei pelkästään tavoitetilaan pyrkimistä, vaan al-Qaidan käymää epäsymmetristä sotaa ja sen vahvuuksia. Al-Qurashi siis tietoisesti sekoittaa kumouksellisen sodan keinot ja vihollisensa sekä omien joukkojen epätasapainosta

---

⁶⁷⁶ Sama.

⁶⁷⁷ Al-Qurashi, Abu-Ubayad: *America and the Crusade: Where to?*, Majallat al-Ansar, arabiankielinen teksti julkaistu, 12.6.2002. Englanninkielinen käännös on kirjoittajan hallussa.

johtuvan epäsymmetrian käsitteen. Kumouksellisen sodan keinoista tulee siis hänen ajattelussaan epäsymmetrisen sodan mahdollistajia.

Koska al-Qurashin tavoite on kuitenkin globaalissa mittakaavassa kumouksellinen, voidaan aineistonsa katsoa ilmentävän uudenlaisen kumouksellisen sodan strategista ajattelua. Oleellisena osana tätä kumouksellisiin päämääriin pyrkivää taistelua al-Qurashi pitää informaatioulottuvuuden hyödyntämistä. Tavoilleen uskollisesti hän perustelee al-Qaidan olevan voitolla kamppailussa informaatioulottuvuuden hallinnasta, mutta myöntää Yhdysvalloilla olevan pitkän kokemuksen tästä toiminnasta. Al-Qurashi kuitenkin esittää omien sanojensa mukaan tieteellisen menetelmän tai tekojen luettelon, miten Yhdysvaltojen propagandaan tulisi vastata. Keinot ovat:

- Yhdysvaltojen propagandistisen viestin tunnistaminen ja luokittelu.
- Näiden viestien riisuminen asiayhteydestään ja niiden ristiriitaisuuksien osoittaminen.
- Vihollisen propagandan heikkoja kohtia vastaan hyökkääminen voimakkaasti.
- Vihollisen propagandaan vastaaminen teon propagandalla.
- Yhdysvaltalaispäättökentekijöiden (valheellisuuden) paljastaminen vihollisen saattamiseksi puolustuskannalle.
- Aloitteen tempaaminen.⁶⁷⁸

Tämän luettelon kautta al-Qurashi korostaa selkeästi informaatio sodan merkitystä, mutta toisaalta siihen vastaamisen keinoissa hän katsoo olevan keskeistä iskeä välittömästi tilaisuuden tullen. Tämä johtunee siitä, että al-Qaidan virallisen linjan mukaisena strategisena ajattelijana al-Qurashi katsoo vihollisen viestin iskukyvyttömästä ja kuolinkamppailua käyvästä toimijasta olevan kiistettävissä yksinkertaisesti terrori-iskujen kautta.

Al-Qurashia voidaan pitää innovatiivisena strategista jihadistista ajattelua auki kirjoittaneena auktoriteettina tai vaihtoehtoisesti akateemisuuden tunnusmerkkejä hyväksikäyttävänä sotilasoppineena, joka parhaimmillaankin teki vain ja ainoastaan erilaisiin kuoriin pakattua jihadistista propagandaa. Al-Qurashin tuotannosta on kuitenkin löydettävissä tekijöitä, jotka kulkevat läpi koko strategisen tason jihadistisen kentän ja osaltaan ovat olleet määrittämässä tulevien jihadististen strategisten ajattelijoiden kirjoitusten sävyjä. Tekijät ovat:

1. Asymmetrian kokeminen kokonaisorganisaation toiminnalliseksi vahvuudeksi.

---

⁶⁷⁸ Al-Qurashi, Abu-Ubayad: *The War of the Ether*, Majallat al-Ansar, arabiankielinen teksti julkaistu 20.11.2002. Englanninkielinen käännös on kirjoittajan hallussa.

2. Tekojen merkitys propagandistisina ja niiden hyödyntäminen informaatio-operaatioissa.
3. Klassisten sotataidollisten lähteiden laaja hyödyntäminen.

Seuraavaksi tarkasteltava jihadistisen liikehdinnän ajattelija on eräs tunnetuimmista strategisen koulukunnan edustajista. Hänen käytännönläheinen otteensa ja kumouksellisen sodankäynnin teorian tuntemuksensa ovat olleet keskeisiä muokatessa ajattelua kumouksellisen sodan alueelliseksi mallintamiseksi.

4.2.2. Abd al-Aziz al-Muqrin – alueellisen toiminnan malli

Saudiarabialainen Abd al-Aziz Issa Abdul-Mohsin Al-Muqrin, lyhyemmin Abd al-Aziz al-Muqrin alias Abu Hajr tai Abu Hazim, on yksi kiinnostavimmista jihadistisista strategeista. Hänen luomansa idea globaalien jihadististen kumouksellisuuden strategian osasta otetaan käsittelyyn juuri sen alueellisen lähestymistavan vuoksi. Vaikka hänen tässä käsiteltävä teoksensa ottaa osaa jihadistisen liikehdinnän strategiseen keskusteluun, pitää esimerkiksi Michael Ryan al-Muqrinia eittämättä kyvykkäänä sotilaskomentajana, mutta noustuaan koko Arabian niemimaan al-Qaidan johtoon sai kannettavakseen myös poliittisen vastuun, epäonnistui johtajuudessaan surkeasti.⁶⁷⁹

Jarret Brachman ei jihadistisen liikehdinnän strategisen tason ajattelijoita esitellessään ota huomioon al-Muqrinia lainkaan, mutta sen sijaan merkkiteoksessaan *Global Jihadism – Theory and Practise* käyttää häntä ja hänen ryhmänsä toimia tyypiesimerkinä jihadistisen liikehdinnän toiminnasta kumouksellisen sodan ensimmäisessä vaiheessa.⁶⁸⁰ Abd al-Aziz al-Muqrin nousi Arabian niemimaan al-Qaidan johtoon oppisänsä Jusuf al-Ayrin ja häntä seuranneen Khalid al-Hajjin jälkeen. Al-Muqrin jatkoi edeltäjänsä al-Hajjin suurten iskujen viitoittamalla tiellä, mutta vei väkivallan käyttöä yhä suurempiin mittakaavoihin ottaen maalikseen Saudi-Arabiassa oleskelevat länsimaalaiset.⁶⁸¹

Vuonna 1973 Riadissa syntyneen al-Muqrinin tie kansainvälisenä jihadistina alkoi jo varhain. Vuonna 1989 päättyneen Afganistanin neuvostomiehityksen vastainen pyhä sota oli tullut päätökseensä, eikä monikaan saudioppinut katsonut, että heimojen väliset kiistat ja Afganistanin kommunistihallinnon vastainen sisällissota olisi edustanut jokaiselle muslimille henkilökohtaista velvollisuutta pyhään sotaan. Al-Muqrin kuitenkin tietävästi löysi uskonnollisen oikeutuksen tarjoavan oppineen ja matkusti Afganistaniin 1990. Hän hakeutui koulutukseen kuuluisaksi nousseelle al-Qaidaan

---

⁶⁷⁹ Ryan (2013), s. 116, 137.

⁶⁸⁰ Brachman (2009), s. 81, 143–160.

⁶⁸¹ Sama, s. 143, 148–149.

linkitetylle al-Farouq-leirille, jossa myöhemmin muun muassa seitsemän syyskuun 11. päivän iskun toteuttajista oli ollut koulutettavana.⁶⁸²

Al-Muqrin tiedetään salakuljettaneen aseita Espanjasta Marokkoon, ottaneen osaa taisteluihin Afganistanissa, Bosnia-Hertsegovinassa, jossa koulutti toisia jihadistieja, Algeriassa, Somaliassa ja Etiopiassa, jossa hänet vangittiin ja omien sanojensa mukaan istui vankilassa kaikkiaan kaksi vuotta ja seitsemän kuukautta ennen karkotustaan Saudi-Arabiaan. Kotimaassa vankeustuomio jatkui vielä kahden vuoden ajan. Al-Muqrin vapautettiin hyvän käytöksen vuoksi, ja päästyään vankeudesta hän matkusti Jemenin kautta takaisin Afganistaniin, jossa otti osaa al-Qaidan Tora-Boran vuoristolinnakkeen taisteluihin. Näistä taisteluista Pakistanin kautta Saudi-Arabiaan siirryttyään tämä jihadistie linkittyi Arabian niemimaan al-Qaidaan ja aloitti nousun organisaatiossa. Terrorististen toimien sävyttämien vuosien päätteeksi al-Muqrin kuoli lyhyen johtajuuskauden jälkeen laukaustenvaihdossa saudiviranomaisten kanssa kesäkuussa 2004.⁶⁸³

Al-Muqrin oli 2000-luvun tunnustettu propagandisti, joka ymmärsi internetin merkityksen tiedotuskanavana. Toisaalta tätä taitavaksi johtajaksi, propagandistiksi ja ajattelijaksikin luonnehdittua hahmoa on kuvattu myös negatiivissävytteisesti pinnalliseksi, yksinkertaiseksi ja yksioikoiseksi väkivallankäyttäjäksi.⁶⁸⁴ Näihin luonnehdintoihin vaikuttivat varmastikin hänen alhainen koulutustasonsa ja ilmaisunsa silmiinpistävä fanaattisuus. Kuolemansa jälkeen Saudi-Arabian jihadistien keskuudessa kultiasemaan nousseen al-Muqrin johtosemasta huolimatta tärkeimmän perinnön muodostaa siltikin hänen tuottamansa kirjoitusten kokoelma.

Al-Muqrinin ajattelua leimaa hänen toimintansa niin eri jihadin rintamilla kuin merkittävä asema Arabian niemimaan al-Qaidan keskuudessakin. Hänen strategiansa keskittyy kumouksellisuuden kannalta sotilaalliseen toimintaan. Al-Muqrin aloittaa kumouksellisen mallinsa havainnollistamisen esittelemällä käsityksensä sodankäynnistä. Sodan hän näkee Norman Cigarin tulkinnan mukaan clausewitzilaisena tapahtumana, kahden aseellisen leirin kohtaamisena sodan olosuhteissa poliittisten ratkaisumallien tultua tiensä päähän. Al-Muqrinille sodan osapuolet eivät välttämättä kuitenkaan edusta kaikissa tapauksissa valtiollisia tahoja, vaan voivat olla myös ei-

---

⁶⁸² Ryan (2013), s. 116.

⁶⁸³ Sama, s. 118–119. Katso myös McCants (2006). Tässä kattavassa jihadistien henkilöhistorioita koostavassa luettelossa McCantsin johtama toimituskunta esittää al-Muqrin suorittaneen koko neljän vuoden tuomionsa Saudi-Arabiassa. Ryanin tekstissä mainittu ”hyvä käytös” al-Muqrinin vapauttamisen syynä tarkoitti Norman Cigarin mukaan muun muassa sitä, että tämä osoitti opetelleensa Koraanin ulkoa. Cigar kuitenkin esittää erään aikalaisjournalistin todenneen al-Muqrinin lähteneen vankilasta entistä radikaalimpana. Katso Cigar, Norman: *Al-Qa’ida’s Doctrine for Insurgency – ‘Abd Al-Aziz Al-Muqrin’s A Practical Course for Guerilla War*, Potomac Books Inc., Washington D.C., 2009, s. 7.

⁶⁸⁴ Wagner, Rob L.: Bitter High School Dropout Who Became a Flamboyant Killer, *The Saudi Gazette*, 20.6.2004, <https://sites.google.com/site/roblwagnerarchives/bitter-high-school-dropout/>, 15.1.2012. Provokatiivisesta otsikostaan ja lyhykäisyydestään huolimatta Wagnerin teksti onnistuu tiivistämään niitä ominaisuuksia, joita moni muukin kirjoittaja al-Muqrinissa kuvaa: äkkipikaisuutta, väkivaltaisuutta ja lyhytjännitteisyyttä.

valtiollisia toimijoita, joilla on kyky aseelliseen toimintaan kulloistakin vihollistaan vastaan.⁶⁸⁵

Sodat al-Muqrin jakaa marxilais-leniniläisen sotateorian tavoin oikeutettuihin ja epäoikeutettuihin.⁶⁸⁶ Ensiksi mainitut ovat tyypillisimmillään kansalliseen vapautukseen pyrkiviä tapahtumaketjuja ja hänen retoriikassaan islamin puolustamiseen tähtäviä konflikteja, kun epäoikeutetut puolestaan ovat hyökkäyssotia, joilla pyritään alistamaan sodan toinen osapuoli omaan tahtoon ja tuhoamaan sen oikeutus omiin tapoihinsa, kulttuuriinsa, uskontoonsa ja omien resurssiensa käyttöön.⁶⁸⁷

Sotien toisena luokitteluna al-Muqrin esittää vaihtoehdon, jossa hän jakaa sodat kaikkiaan neljään erilaiseen kategoriaan. Ensimmäinen tyyppi on konventionaalinen sota, jossa tyypillisimmillään kaksi tavanomaisesti organisoitua asevoimaa kohtaa taistelutilassa vaikuttaen kaikella aseistuksellaan toisiinsa (pl.ydinaset). Toinen tyyppi on totaalinen sota, jossa käytetään tavanomaisen aseistuksen lisäksi joukkotuhoaseita rajoittamattomasti. Tällaista skenaariota al-Muqrin pitää massiivisten tuhojen takia äärimmäisen epätodennäköisenä. Kolmas sotatyyppi on kylmä sota, jossa epäsuorien keinojen kautta vaikutetaan vihollisen kykyyn puolustaa itseään ja kykyyn saavuttaa poliittisia tavoitteitaan. Neljäs sodan tyyppi al-Muqrinin ajattelussa on epätavanomainen sota, johon hän pureutuu ymmärrettävästi tarkemmin.⁶⁸⁸ Al-Muqrinin sotien luonnehdinta ei edusta erityisen ainutlaatuista tulkintaa, vaan tämä pinnallinen kokonaisuus on hänen ilmaisussaan pyrkimys perustella mallinsa strateginen uskotavuus ja kyky kytkeä ymmärryksensä laajempaan historialliseen kontekstiin.

Epätavanomaisena sotana al-Muqrin pitää nimenomaisesti kumouksellista sissisotaa. Tällaisen sodan määritelmiksi hän tarjoaa kahta erilaista tapaa. Ensimmäisessä määritelmässä kumoukselliseen päämäärään pyrkivässä sodassa kansanjoukot mobilisoidaan aseelliseen toimintaan, joko alueellista tai aluetta miehittävää sotilaallista voimaa vastaan. Tavoitteena tällaisella kumouksellisella sissijoukolla on korvata voimasaoleva poliittinen ja ideologinen järjestelmä keskeisesti erilaisella. Toisena määritelmänä kumoukselliselle sissisodalle al-Muqrin esittää seuraavaa: ”*Sissisota on köyhän ja heikon osapuolen keino käydä taistelua suurta ja vahvaa vihollista vastaan mahdollisimman yksinkertaisin ja edullisin keinoin.*”⁶⁸⁹

---

⁶⁸⁵ Cigar (2009), s. 15.

⁶⁸⁶ Katso sotien oikeutuksesta marxilaisessa sotataidossa esim. Lalu, Petteri: *Synää vai pelkästään tibeää? – Neuvostoliittolaisen ja venäläisen sotataidollisen ajattelun lähtökohdat, kehittyminen, soveltaminen käytäntöön ja nykytilanne. Näkökulmana 1920- ja 1930-luvun syvän taistelun operaation opit*, Maanpuolustuskorkeakoulu, Taktiikan laitos, Julkaisusarja 1, Nro 3/2014, Juvenes Print, Tampere, 2014, s. 65.

⁶⁸⁷ Al-Muqrin’s, ‘Abd Al-Aziz: *A Practical Course for Guerilla War*, Mu’askar Al-Battar, Mu’askar Al-Battar Book, Military Courses Publications, 2004, teoksessa Cigar, Norman: *Al-Qa’ida’s Doctrine for Insurgency*, Potomac Books Inc., Washington D.C., 2009, s. 89.

⁶⁸⁸ Al-Muqrin, (2009), s. 90–91.

⁶⁸⁹ Sama, s. 92.

Jälkimmäinen määritelmä viittaa osaltaan al-Muqrinin haluun irtisanoutua puhtaasti vallankumouksellisen sodan retoriikasta ja yhdistää määritelmä enemmän kuvaamaan jihadistisen liikkeen toimintaa. Tätä määritelmää tukeakseen al-Muqrin määrittää strategisen tason tavoitteen kumoukselliselle sissisodalleen: ”Mitä mujabeddiineihin tulee, sissisodan tavoitteena on vapauttaa kaikki islamilaiset kansat vääräuskoisuuden vallasta ja luoda valtakunta, jossa korkein laki saadaan suoraan Koraanista ja haditheista”.⁶⁹⁰

Mielenkiintoisen al-Muqrinin mallista tekee juuri sen kumouksellisen sissisodan operatiivisen tason määrittely. Osaltaan yleisen ymmärryksen vastaisesti, al-Muqrin esittelee kumouksellisen sodankäynnin operatiiviseksi tasoksi sellaisia elementtejä, joita yleisesti ymmärretään kuuluvaksi strategisen kokonaisuuden piiriin.⁶⁹¹

Al-Muqrin kuitenkin jäsentää operatiivista tasoa tavoiteasetelman kautta. Ensimmäinen tavoite on konfliktin pitittäminen⁶⁹². Sen kautta päästään toiseen tavoitteeseen eli taistelutekniseen ja taktiseen tehokkuuteen. Tehokkaan joukon saavuttaessa menestystä taistelussa kyetään kolmannen tavoitteen, konfliktin vaiheistamisen, aikaansaamiseen. Neljäs tavoite, vastarintaan kykenevän sotilaallisen joukon perustaminen valtion alueelle, saavutetaan aikaisempien tavoitteiden yhteisvaikutuksella. Tällaisen sotilaallisen joukon päällimmäisenä tavoitteena on kyetä kohtaamaan vastustaja tasavertaisessa tilanteessa. Operatiivisen tason tavoitteiden luettelemisen jälkeen al-Muqrin keskittyy konkretisoimaan kolmannessa tavoitetilassaan kuvaamaa vaiheistusta, joka noudattaa lähes tismalleen Maon ajatusta pitkittyneen kansansodan mallin vaiheista.⁶⁹³

Vaiheistusta esitellessään al-Muqrin korostaa niitä samaisia elementtejä, joita Mao omassa mallissaan esittää. Hänen mukaansa vaiheesta toiseen siirtyminen edellyttää varmuutta onnistumisen edellytysten olemassaolosta. Esimerkkinään al-Muqrin käyttää Algerian ”veljiksi” kutsumiensa jihadistien toimia 1990-luvun puolessa välissä mainiten lisäksi vietnamilaiseen ja sandinistalaiseen henkeen kumouksellisen osapuolen olevan mahdollista kukistaa vihollinen myös kumouksellisen sodan ensimmäisessä tai toisessa vaiheessa, eikä näin ollen sota itsessään edellytä kaikkien vaiheiden läpikäymistä maolaiseen malliin.⁶⁹⁴ Al-Muqrin ei viittaa missään vaiheessa

---

⁶⁹⁰ Sama, s. 92–93.

⁶⁹¹ Esimerkiksi Cigar kattavassa al-Muqrinin tuotoksen analyysissään tähdentää hänen ilmaisunsa olevan sissisodankäynnin doktriini Saudi-Arabian olosuhteisiin. Tämä väite on ymmärrettävä, sillä al-Muqrin käsittelee teoksessaan laajasti sodan operatiivista ja taktista tasoa. Cigar ei kuitenkaan esitä määritelmäänsä miksi kutsuu al-Muqrinin kurssia sissisodankäynnistä juuri doktriiniksi. Hänen taustansa sotilasalaa lähellä olleena akateemikkona kuitenkin viittaa siihen, että valinta juuri tämän termin suhteen on ollut tietoinen ja mahdollisesti liittyy al-Muqrinin kumouksellisen sodan mallin doktrinaariseksi osaksi globaalin jihadismin strategiaa. Cigar (2009), s. 14. Norman Cigarin henkilöhistoriasta katso esim. http://minerva.dtic.mil/doc/MM12/Biosfor2012_MinervaChairholders.pdf, 18.6.2015.

⁶⁹² Cigar, Norman: Al-Qaida’s Theater Strategy: Waging a World War, teoksessa *Al-Qaida After Ten Years of War – A Global Perspective of Successes, Failures and Prospects*, toimittaneet Norman Cigar ja Stephanie E. Kramer, Marine Corps Association, USA, 2012, s. 38.

⁶⁹³ Al-Muqrin (2009), s. 93–94.

⁶⁹⁴ Sama, s. 94.

al-Qurashin tuotantoon, mutta tämän sotataidollisen päätelmän voi olettaa iskostuneen vuosien saatossa hänen toimiessaan jihadistisessa liikehdinnässä.

Tässä al-Muqrin on todellakin samalla linjalla neljännen sukupolven sodankäynnin teoreetikon Thomas Hammesin kanssa, joskaan ei missään vaiheessa edellä esitellyn al-Qurashin tavoin⁶⁹⁵ viittaa Hammesiin. Maolaisesta vaikutuksesta todistaa esimerkiksi al-Muqrinin strategian vaiheistus. Kumouksellisen sodan mallin ensimmäistä vaihetta al-Muqrin kutsuu strategisen puolustuksen vaiheeksi. Tässä vaiheessa sissijoukko todistaa suoritusvarmuutensa tuhannen iskun periaatteen kautta ja luomalla edellytykset sotilaallisen joukkoperustan rakentamiselle.⁶⁹⁶ Al-Muqrin korostaa tämän vaiheen tärkeyttä liikkuvana ja joustavana sodankäynnin muotona ja samalla varoittaa liian aikaisen sodan konventionaalisuuden tuovan mukanaan vain kumoukselliselle toimijalle tarpeettoman haavoittuvuuden. Ei ole selvää, onko al-Muqrin tullut tähän päätelmään vietnamilaisoppien myötä, varsinkin kun hän viittaa varoituksen yhteydessä Algerian tilanteeseen 1995–1997, jossa hänen mukaansa siirryttiin ensimmäisestä vaiheesta toiseen liian nopeasti.⁶⁹⁷ Oletettavaa kuitenkin on, että hän on kyennyt luovalla tavalla yhdistämään historiatiedon, kokemuksensa ja yleisen teorian kumouksellisesta sodankäynnistä argumentoidessaan kumouksellisen sodan pitkittämisen puolesta.

Tämä ensimmäinen vaihe yhdistää al-Muqrinin ajattelussa sekä sissiluonteista operaatiota että ”massiivisia operaatioita”, joilla hän tarkoittaa suurta medianäkyvyyttä saavuttavia terrori-iskuja. Sekä näiden suuriskujen että kumouksellisen sissijoukon hengissä säilyvyyden on osaltaan tarkoitus toimia seuraavan vaiheen mahdollistavana rekrytoivana voimana.⁶⁹⁸

Toiseen vaiheeseen, joka al-Muqrinin retoriikassa tunnetaan strategisen tasapainon vaiheena tai ”tuhannen iskun vaiheena”, ollaan hänen mukaansa valmiita siirtymään, kun riittävä kansansuosio on saavutettu liikkeen ideologisen päämäärän taakse ja sellainen operaatiovapauden taso sissiarmeijalle on saavutettu, että pysyvien tukikohtien ja esimerkiksi mediaosastojen perustaminen mahdollistuu. Tämä vaihe on myös al-Muqrinin ajattelussa aktiivisen kumouksellisen ulkopoliittikan käynnistämisen vaihe, sillä hän suosittaa ulkovaltoihin vetoamista poliittisten suhteiden katkaisemiseksi kumouksellisen toiminnan kohteena olevaan hallintovaltaan. Mujaheddiinien,

---

⁶⁹⁵ Al-Qurashi, Abu-Ubayad: Fourth-Generation Warfare, teoksessa Ryan, Michael W.S.: *Decoding Al-Qaeda's Strategy – The Deep Battle Against America*, Columbia University Press, New York/NY, 2013. Al-Qurashi viittaa erinäisiin länsimaisiin teoksiin useasti tekstin aikana.

⁶⁹⁶ Al-Muqrin (2009), s. 94. On mahdotonta sanoa, onko tässä tuhannen iskun periaatteessa mahdollisesti hyödynnetty Maon tai Robert Taberin kielikuvia aiheesta, mutta al-Muqrinin kielenkäyttö viittaa keskeisesti siihen, että hän on perehtynyt molempiin klassikoihin.

⁶⁹⁷ Sama.

⁶⁹⁸ Sama, s. 94–97. Massiiviset iskut ja niiden suorittaminen eivät suoranaisesti al-Muqrinin ajattelussa viittaa jihadistisen liikkeen ulkomaanoperaatioihin, mutta tässä yhteydessä on oletettava niiden tarkoittavan myös länsimaissa toteutettavia iskuja aivan kuin kotimaassakin toteutettavia suuria terroritekoja, joiden vaikutus muodostuu toki tuhovoimasta, mutta ennen kaikkea symbolisesta ja psykologisesta vaikutuksesta.

al-Muqrinin retoriikan mukaisten kumouksellisten toimijoiden, sotilaallisen toiminnan tavoitteena on aikaansaada strategisen tason häiriötila hallitsevan valtiovallan keskuuteen luomalla poliittiselle päätöksenteolle mahdolliset olosuhteet kansalaisten epäluottamuksen herättämisellä kulloistakin valtiovaltaa tai ulkomaalaista läsnäoloa kohtaan. Näin hallintovallan sotilaalliset vastatoimet kyetään rajoittamaan kansansuosion kautta ainoastaan ylimitoitettuun ilma-aseen tai pitkänkantaman tykistön käyttöön. Samanaikaisesti panostamalla varjohallintojärjestelmään kaikkine elementteineen aina sharia-oikeuksista sosiaaliin uudistusohjelmiin asti voi kumouksellista sotaa käyvä liike saavuttaa sotilaallisten voittojen kautta neuvotteluvaltin, jonka keskeinen tehtävä on ainoastaan voittaa aikaa kolmanteen vaiheeseen siirtymistä varten.⁶⁹⁹

Kolmas vaihe, jota al-Muqrin kutsuu Maon hengessä ratkaisun vaiheeksi, noudattaa sekin maolaisen kumouksellisen sodan mallin keskeistä ymmärrystä. Tässä vaiheessa hallintovallan sietokyky on romahtanut tai romahtamassa, sen läsnäolo erityisesti maaseudulla on olematonta ja kumoukselliset hallitsevat suurinta osaa valtion maatalasta. Al-Muqrin korostaa, että tässäkin vaiheessa sissijoukkojen ja perustetun konventionaalisen armeijan nivomista yhteen ei saa tehdä, vaan hän edellyttää kykyä toimia sissiluonteisesti yhdessä konventionaalisten joukkojen kanssa.⁷⁰⁰ Tämäkin elementti on kiistatta kopioitu Maolta, jolle sissitoiminnan jatkaminen myös strategisen vastahyökkäyksen vaiheessa on välttämättömyys operatiivisen paineen ylläpitämiseksi.

Tämä kanta viittaa al-Muqrinin tuntemukseen sekä vietnamilaisesta kumouksellisesta mallista kuin myös omaan kokemukseensa Talibanin riveistä.⁷⁰¹ Hänen ratkaisevan toiminnan vaiheensa korostaakin varsinaisen ratkaisutaistelun tai taisteluiden merkityksettömyyttä olettaen samalla, että tuhannen iskun malli taisteluiden toteuttamisessa onnistuu väsyttämään vihollisen myös konventionaalisten joukkojen perustamisen jälkeen. Näin rintamataisteluiden tasolle kehittynyt toiminta perustuu edelleen useiden taistelujen sarjan vihollisen tahdon murtavaan vaikutukseen. Toiminnan laadulla taktisesti sinällään ei ole tässä vaiheessa merkitystä, vaan oleellista on keskittää kaikki voimavarat vihollisen tahdon murtamiseen ja kiistää siltä näin aktiivisen toimijan rooli.

Näiden vaiheiden valossa ei olekaan sattumaa, että esimerkiksi Michael Ryan käsitellessään al-Muqrinin tuotantoa esittää tämän mallin viittaavan aseelliseen vallankumoukseen. Hän käsitteleeekin sitä teoksensa luvussa jonka on otsikoinut osuvasti *jihad vallankumouksena*.⁷⁰²

---

⁶⁹⁹ Sama, s. 97–99.

⁷⁰⁰ Sama, s. 101.

⁷⁰¹ Sama.

⁷⁰² Ryan (2013), s. 81.

Ryan myös esittää Maoa lainaten, että hänen ajattelunsa keskiössä oleva Kiinan val-lankumouksellinen sota olisi korvattavissa terminä jihadilla ja Kiinan vallassa oleva hallinto väärauskaisilla, ja näin olisi löydettävissä suora yhteys al-Qaidan noudatta-man linjan ja maolaisen kumouksellisen strategian välillä.⁷⁰³ Tämä ajatus on varsin pitkälle viety esitys, varsinkin kun huomioidaan, että al-Muqrin painotti joukko-koonpanoissa urbaania toimintaympäristöä ja sen asettamia haasteita kumoukselliselle sodalle.

Aivan yhtä lailla Ryan muutoin selkeässä ilmaisussaan tekee erikoisen esityksen siitä, että arvelee al-Muqrinin olevan sivistymätön Maon, Guevaran ja Giapin kirjoittami-en kumouksellisten strategiaklassikoiden suhteen. Sen sijaan hän argumentoi al-Muqrinin olevan varmasti perehtynyt Robert Taberin *War of the Flea* -klassikkoon, joka romantisoi kumouksellista sissisotaa.⁷⁰⁴ Ryanin väittämän pohtiminen sellaise-naan on toisarvoista, sillä al-Muqrin osoittaa toimintaympäristönsä tuntemuksen ja siihen omasta mielestään soveltuvien keinojen hallinnan kautta, että tuntee aikai-semmissä kumouksellisissa strategioissa esiintyvät sovellukset ja niiden käyttöperiaat-teet.

Taktisen tason mallintamisen al-Muqrin aloittaakin jakamalla kumouksellista sotaa käyvät joukot kahteen pääluokkaan niiden toimintaympäristön mukaan. Yhtäällä tässä jaossa ovat urbaanissa ympäristössä toimivat yksiköt ja toisaalla vuoristoyksi-koiksi nimetyt joukot, jotka voidaan yleisesti ymmärtää maaseudulla toimiviksi jou-koiksi.⁷⁰⁵

Taktisen tason joukkojen tarkastelussa on selkeästi nähtävillä al-Muqrinin omakoh-tainen kokemustausta toimimisesta eri jihadin rintamilla ympäri maailmaa. Tekemäl-lään joukkojaolla hän todistaa perehtyneisyytensä Guevaran ja Marighellan kaltaisten kumouksellisten ajattelijoiden tuotantoon yhdistellen joukkokokonaisuuksien toi-mintaympäristöjä molempien mallien parhaista puolista. Yhtäläisyysmerkkien vetä-minen maolaisen ja al-Muqrinin teorian välillä on toki samankaltaisuuksista johtuen ymmärrettävää, mutta yllä kuvatun vuoksi verraten lyhytnäköistä.

Myös Alejandra Bolanos al-Muqrinin vaiheistusta tarkastellessaan tulee johtopäätök-seen hänen ja maolaisen kumouksellisen sodan strategisen mallin yhteneväisyyksistä. Ryanin lailla hänkään ei huomioi urbaanin toimintaympäristön saamaa painoarvoa, vaan katsoo sodankäynnin pitkittämisen ja Maolta kopioidut strategian vaiheet tar-

---

⁷⁰³ Sama, s. 130.

⁷⁰⁴ Sama, s. 132. Ryanin mukaan Maon, Giapin ja muiden kumouksellisen sotataidon klassikoiden ajatteluun al-Muqrin on perehtynyt vain oppi-isänsä ja mentorinsa Jusuf al-Ayrin ja mahdollisesti Abu Musab al-Surin oppitunneilla ja ääninauhojen välityksellä. Taberin kirjaan perehtymisen Ryan taas arvailee olevan todennä-köistä, sillä al-Muqrin käyttää oikeutettujen ja epäoikeutettujen sotien kohdalla termiä ”sorretut”. Ryanin päättelyn mukaan tämä juontaa Taberin kirjan arabiankielisestä käännöksestä ”Sorrettujen sota”. Näiden väit-teiden arvo kannattaa varmasti jättää sellaisenaan huomiotta ja keskittyä Ryanin kielitaitoisena analytiikkona tuottamaan laadukkaaseen käännökseen al-Muqrinin ja muiden jihadistien teksteistä.

⁷⁰⁵ Al-Muqrin (2009), s. 111.

koittamaan kumouksellisen toiminnan yhdenmukaisuutta pitkitetyn kansansodan strategian kanssa.⁷⁰⁶

Al-Muqrinin strategia kumouksellisen sodan käymiseksi, aivan kuten muutkin jihadistiset strategiat, on yleisesti saatavilla.⁷⁰⁷ Al-Muqrin kuitenkin esittää, että on yleinen harhaluulo kuvitella jihadin maailmassa kaiken tiedon olevan vapaasti tarjolla ja jaettavissa tai keskittyneen yhdelle henkilölle kulloisenkin organisaation johdossa.⁷⁰⁸ Tällä huomautuksellaan hän viitanee erityisesti siihen, että urbaaneissa olosuhteissa toimiminen edellyttää eri elementtien tietämättömyyttä toisistaan. Koska al-Muqrin ei tekstissään viittaa mihinkään, on mahdotonta sanoa, onko hän perehtynyt tarkemmin esimerkiksi Baader-Meinhof-ryhmittymän tai IRA:n taktisen tason toimintaohjeisiin tai kumoukselliseen kirjallisuuteen ylipäätään. Tätä perehtyneisyyttä voidaan pitää todennäköisenä, mutta al-Muqrinin taustan huomioiden varteenotettavaa vaihtoehtona on myös hänen koulutuksensa erityisesti Afganistanissa ja laaja kokemuksensa eri jihadin rintamilta ympäri islamilaista maailmaa.

Toisaalta al-Muqrinin ajattelu ei ole kovin originellia, ja Ryanin osoittamana al-Muqrinin ajatteluun lieneekin vaikuttanut erittäin voimakkaasti jihadistisen liikkeen parissa kulttimaineeseen yltänyt ja Arabian niemimaan al-Qaidan ensimmäinen johtaja Jusuf al-Ayri.⁷⁰⁹ Tämän kautta onkin helppo ymmärtää, miksi al-Muqrin painotti urbaania kumouksellista strategiaa. Kuten Springer (et.al.) osoittaa, al-Ayri korosti urbaaneissa olosuhteissa käytävää kumouksellista sotaa erityisesti vihollisen ilma-aseen vaikutuksen minimoimiseksi. Al-Ayri piti tällaista pitkitettyä ja asutuskeskuksiin päätoiminta-alueinaan keskittyvää kumouksellista sotaa ylipäätään parhaana mahdollisena tapana haastaa vihollisen sotilaallinen suorituskyky.⁷¹⁰

Al-Muqrinin ajattelussa maaseudulla tai vuoristossa toimivat yksiköt vastaavat organisaatorakenteeltaan ja toimintaperiaatteiltaan perinteisiä sissiyksiköitä. Nämä yksiköt ovat jatkuvasti liikkeellä eivätkä viiwy missään kahta vuorokautta kauempaa. Ne on aseistettu kevyillä jalkaväen aseilla ja vastaavat itse omasta huollostaan. Al-Muqrin korostaa tällaisten osastojen jäsenten tulevan olla kestäviä ja kykeneviä sietämään raakoja olosuhteita. Hän tarjoaa erittäin yksityiskohtaisen rakenteen osastojen kokoonpanoiksi ja ohjeistaa väijytysten ja iskujen tekemiseen minkä tahansa läntisen sissitoimintaoppaan tapaan.⁷¹¹

---

⁷⁰⁶ Bolanos (2010), s. 110–111. Myös Bolanos kutsuu al-Muqrinin mallia vallankumoukselliseksi jihadiksi, jossa mielenkiintoisella tavalla yhdistyvät marxilainen ja salafilainen yhteiskuntateoria ja sotataito.

⁷⁰⁷ Brachman ja McCants (2006), s. 5.

⁷⁰⁸ Al-Muqrin (2009), s. 120.

⁷⁰⁹ Ryan (2013), s. 118. Ryan esittää al-Ayriin oleellisesti vaikuttaneen al-Muqrinin jihadistiuraan ja esittää heillä olleen useasti yhteistyöstä monella eri jihadin rintamalla.

⁷¹⁰ Springer (ja muut, 2009), s. 91–92.

⁷¹¹ Al-Muqrin (2009), s. 126–175. Valtaosa al-Muqrinin mallista keskittyy operatiivisen ja taktisen tason käsitelyyn. Viimeisten vajaan 30 sivun aikana hän käsittelee aiheita taktisista tavoitteista kätköjen merkitykseen huollon osana ja panttivankien ottamisesta aina operaatio suunnitteluun.

Merkittävää yksiköiden ohjeistuksessa on al-Muqrinin valitsema sotilaallinen sävy. Vaikka sissiosastojen rakenne periaatteena vastaa Guevaran mallia ja Marighellan periaatteita, hän ei kuitenkaan erityisesti korosta sissien poliittista tai uskonnollista ydinjoukkosävyä. Voidaankin esittää, että al-Muqrin olettaa taktisen tason toiminnan muodostuvan itsetarkoitukselliseksi ja edelleen mujaheddiin-identiteetin riittävän rekrytoivaksi vaikutukseksi.

On huomattava, että vaikka vaiheistus ja keskeiset opit al-Muqrinin kumouksellisen sissiosodan malliin ovatkin löydettävissä niin Maon kuin Guevaran ja Marighellankin ajattelusta, ei al-Muqrin tarkassa taktisten sovellustensa kuvauksessa mainitse sellaisia perinteisiä väestön tuen hankinnallisia elementtejä kuten siviiliväestön koskemattomuuden puolustaminen, sen oikeudenmukainen kohtelu tai vaikka sen tukeminen lainvoimaisena auktoriteettina. Tämä on leimallinen seikka hänen teoriassaan. Hänen ajatuksissaan väestö vaikuttaa olevan väline, jonka edustama yhteiskunta on jihadistien lopullisessa tavoitetilassa islamisoiva itse itsensä sharia-lain voimaansaattamisen myötä. Se on mahdollista herättää ja nostaa aseisiin ensimmäisessä vaiheessa näyttävien terroritekojen kautta.

Al-Muqrin keskittyy mallissaan varsin vähän väestön merkitykseen käyttäen sen voimaa yksittäisessä esimerkissään Algeriasta ja lyhyesti käsitellessään tuen merkitystä kumoukselliselle toimijalle. Nämäkin käsittelyt johtavat aseellisen toiminnan syntymiseen ja siihen, miten väestö saadaan tukemaan aseellista kumouksellista toimintaa niin aktiivisesti kuin passiivisesti.⁷¹²

Vaikka al-Muqrin käsittääkin oman mallinsa osaksi laajaa islamilaisessa maailmassa käytävää kumouksellista jihadia, on hänen mallinsa samalla sidottu yhteen selkeään toiminta-alueeseen. Al-Muqrinin kumouksellinen sota on luonteeltaan kumouksellista juuri tilanteen pakosta. Malli on periaatteellisella tasolla defensiivinen kumouksellisen sodankäynnin malli, mutta kuvatut operatiivisen ja taktisen tason ratkaisut ja sovellukset puolestaan hyökkäyksellisiä. Strategiselta tasolta alueelliseen toimintaympäristöön sidottu kumouksellinen sota on kuitenkin al-Muqrininkin tapauksessa luonteeltaan puolustusellista.

Al-Muqrinin ajatuksissa toki siintää kaukaisuudessa aloitettava islamin elinpiiriä laajentava jihad, mutta se tulee ajankohtaiseksi vasta muslimimaiden vapauduttua maallisesta hallinnosta ja vääräuskoisesta miehitysvallasta.⁷¹³

---

⁷¹² Sama, s. 103–105.

⁷¹³ Sama, s. 100. Vääräuskoista miehitysvaltaa al-Muqrin täsmentää esittämällä, että kyseessä on kristittyjen ja juutalaisten muslimieja kohtaan suorittama sortovalta, joka poistamalla herätetään islamilainen maailma myös luvussa kolme esitellyn Abdul Farajin lanseeraamaan unohdettuun velvollisuuteen kaikkia muslimieja velvoittavasta puolustusellisesta jihadista.

Tämä strategia tai doktriini, kuten sitä myös kutsutaan⁷¹⁴, on liitoksissa globaaliin jihadismiin jo pelkästään ideologisten yhtymäkohtiensa kautta, mutta ei silti erityisesti korosta vihollisen kotimaissa tehtyjä iskuja. Sen sijaan tässä mallissa sitoudutaan alueelliseen toimintaan kulloisellakin hallinnollisella maa-alueella. Sinällään strategias- ta voidaan tehdä päätelmä sen soveltuvuudesta mille tahansa alueelle, jossa kumouks- sellinen toimija käy sissiluonteista sotaa miehitysvaltaa tai hallintoa vastaan.

Tätä havaintoa voidaan hahmottaa myös al-Muqrinin mallin ja Arabian niemimaan al-Qaidan organisaation johtaja-asetelman kautta. Al-Muqrin korostaa johtajiston kokonaiskoordinoivaa vaikutusta kahdentyyppisten joukkokokonaisuuksiensa esitte- lyssä ja esittää erityisesti urbaanissa toimintaympäristössä olevan tarpeen johtajiston yhdistävälle vaikutukselle. Johtaminen ei välttämättä tapahdu tapaamisten kautta, vaan salatut yhteydet solun sisällä ja muiden organisaation solujen kesken mahdollis- tuvat erilaisten viestitysjärjestelmien ja sovittujen menetelmien kautta. Keskeistä on hahmottaa, että al-Muqrinin malli ajaa erityisesti urbaaneissa olosuhteissa toimivaa kumouksellista organisaatiota johtajakeskeisyyteen.

Tällaista rakennetta esimerkiksi Marc Sageman kutsuu nimellä *small world network*. Tällä hän tarkoittaa rakennetta, jossa kumouksellinen organisaatio rakentuu muuta- man karismaattisen persoonallisuuden ympärille.⁷¹⁵ Käyttäen Sagemanin esimerkkiä ja argumentoiden sitä vastaan Norman Cigar kuitenkin esittää, että tällainen käytäntö al-Muqrinin tapausta ajatellen pohjaa myös paljolti Lähi-idän patrimonialistiseen joh- tamiskulttuuriin, joka luonnostaan suosii vahvoja ja karismaattisia johtajia, joille pää- tösvalta luonnollisesti solumaisessakin organisaatiossa keskittyy.⁷¹⁶

Tällaista organisaatiomallia voitaisiin kutsua tähtiorganisaatioksi, jossa johtaja on yhteydessä erillisiin soluihin, mutta mitkään soluista eivät ole linkittyneitä toisiinsa. Al-Muqrinin esitetään perineen Arabian niemimaan al-Qaidan johtajaksi noustuaan tällaisen organisaatiomallin sen luoneelta Jusuf al-Ayrilta.⁷¹⁷ 2000-luvun alun komen- toketjua keskusjohdon ja Arabian niemimaan alajohtoportaan välillä voisi kuvailla äärimmäisen henkilökeskeiseksi. Joukko hahmotti todennäköisesti itsensä emiirinsä suoranaisena alaisena.

Tästä esimerkkinä voidaan nostaa George Tenetin päivänvaloon tuoma keskustelu al-Qaidan korkeimman johdon ja tytärorganisaationsa välillä vuoden 2002 aikana.⁷¹⁸ Tällöin käytiin väittely siitä, tulisiko iskut aloittaa Saudi-Arabiassa, ja tietävästä bin

---

⁷¹⁴ Cigar (2009), s. 14.

⁷¹⁵ Sageman (2004), s. 139–140.

⁷¹⁶ Cigar (2009), s. 29.

⁷¹⁷ Sama.

⁷¹⁸ Tenet, George: *At the Center of the Storm: My years at the CIA*, HarperCollins Publishers, New York/NY, 2007, s. 248.

Ladenin ympärille muodostunut egyptiläisklikki suositti al-Qaidan johtajaa kääntämään kumouksellisen aseellisen toiminnan aloitettavaksi entisessä kotimaassaan.⁷¹⁹

Al-Muqrinin strategia kumouksellisen sissisodan toteuttamisesta on sinällään arvokas dokumentaatio globaalien jihadististen liikkeen kumouksellisesta sotataidollisesta ajattelusta. Sitä voitaisiin pitää ainoastaan aiemmista kumouksellisista malleista tietoutensa ammentavana teoriana, mutta se onnistuu yhdistämään operatiivisen tason hahmottamisen ja toiminnallisen tason tiiviiksi, jopa kenttäohjesääntömäiseksi kokonaisuudeksi, jonka tulkitseminen on tehty sinällään helpoksi. Taktisen tason soveltuksiin tarkemmin pureutumatta voidaan sanoa, että teorian tärkein anti jihadististen strategian tutkimukselle on selkeän yksittäisellä maa- tai valtiollisella alueella toteutettavan kumouksellisen jihadistisen toiminnan ohjeistaminen ja teoretisointi. Arabian niemimaan al-Qaidan organisaation jouduttua kokemaan tappionsa urbaaneissa ympäristöissä on painopiste toiminnassa siirtynyt Jemeniin.⁷²⁰

Al-Muqrinin teoriaa mukaillen joukko on siirtynyt maaseutuyksiköiden toimintaan ja ottanut näin tarvittavan harppauksen suojaisemmille alueille. Teoria sinällään on todistanut olevansa käytännössä sovellettavissa, vaikkakin urbaaniin toimintaympäristöön keskittyminen ei koskaan tuonut sille halutun suuntaista tulosta. Kuten esitettyä, globaalista ydinorganisaatiosta erillään olevan kumouksellisen alueellisen toimijan toiminnallisena mallina al-Muqrinin teoria on löytänyt paikkansa ja on mahdollisesti sovellettavissakin muiden vastaavien alueiden toimijoiden aktiviteetteihin.

Seuraavaksi tutustutaan erääseen merkittävään globaalien jihadistien kumoukselliseen teoriaan, joka osaltaan määrittää modernia ymmärrystämme globaalien kumouksellisen sodan sotataidollisen ajattelun kehityksestä.

4.2.3. Abu Bakr Najī – hahmotus hallinnollisen uudistuksen kautta

Al-Muqriniin verrattuna tiedetään varsin vähän henkilöstä nimeltä Abu Bakr Najī. Hänen väitetään olevan tunisialainen tai mahdollisesti jordanialainen jihadistinen ajattelija ja strategi. William McCantsin mukaan Najī saattaa olla useiden jihadististen teoreetikoiden pseudonyymi. Najin tuotannon tulkitaan edustavan al-Qaidan ydinorganisaation mielipiteitä strategisesta suuntauksesta, koska hänen kirjoituksiaan on julkaistu säännöllisesti järjestön ylläpitämissä lehdissä.⁷²¹

---

⁷¹⁹ Cigar (2009), s. 37, 70. Cigar esittää useita, mukaan lukien yhdysvaltalaisia signaalitiedustelulähteitä, käyttäen, että egyptiläinen vaikutus bin Ladenin lähipiirissä osaltaan aiheutti alueeseen liittyvistä intohimoista johtuneen liian aikaisen kumouksellisen sodan käynnistämisen Saudi-Arabiassa.

⁷²⁰ Novak, Jane: Arabian Peninsula al Qaeda groups merge, 2009, http://www.longwarjournal.org/archives/2009/01/arabian_peninsula_al.php, 18.6.2015.

⁷²¹ Lacey (2008a), s. 48.

Selvää on, että al-Qurashin ja al-Muqrinin tavoin Najī edustaa al-Qaidan keskusjohdon kantaa moniin strategisen tason linjauksiin. Najī on keskeisimmän tuotantonsa osalta strategi sanan varsinaisessa merkityksessä, vaikka esimerkiksi Shultz toteaa hänen keskittyvän sodan operatiivisen tason kysymyksiin.⁷²² Amerikkalaisakateemikon kanssa voidaan olla samaa mieltä, mutta samalla on syytä painottaa, että Najīn kaltaisille jihadistisille strategeille sota eittämättä näyttäytyy paljolti yksittäisten konfliktien ja operaatioiden muodostamana sarjana. Hänen, kuten al-Qurashin, tarkoituksena on kuitenkin osoittaa näiden tapahtumien olevan osa suurempaa kokonaisuutta: globaalin jihadistisen liikehdinnän kumouksellista sotaa.

Najī kuuluu al-Qarashin esiin tuomaan strategisten jihadistien kaartiin. Najīn kirja *Management of Savagery* ilmestyi 2004 ja levisi välittömästi laajalle internetin jihadistisivustoilla. Teoksen referoinut Jim Lacey esittää sen keskeiseksi viestiksi ohjauksen *kaaoksen alueiden* luomiseksi ja niiden hallinnan kautta saavutettavan mediahuomion ja rekrytoivan vaikutuksen hyödyntämiseksi. Parhaimmillaan Najīn ajattelu yhdistää alueellisen lähestymistavan laajempaan globaaliin jihadistiseen strategiaan. Hän esittää erityisesti taloudellisiin kohteisiin suunnattujen jatkuvien iskujen rappeuttavan maa-alueita hallinnoivan kansallisvaltion itsemääräämiskykyä niin paljon, että sen alueella olevat hallintopiirit vajoavat kaaokseen. Luomalla turvallisuutta tällaisiin valtatyöhöihin ja kaappaamalla hallinnollisen oikeutuksen jihadistit kykenevät näin ollen Najīn ajattelussa perustamaan tukikohtiaan globaalin jihadin käymiseksi.⁷²³

Michael Ryan vie yllä esitettyä Lacey'n argumenttia hieman pidemmälle esittäen, että Najīn voidaan arvella hahmottavan niin sodankäynnin kuin sen tavoitetilojenkin olevan globaalin jihadistisen liikkeen ja Yhdysvaltojen välisessä sodassa epäsymmetriset. Siinä missä al-Qaidan tapaiselle organisaatiolle riittää Yhdysvaltojen poistuminen islamilaisesta maailmasta ja kaaoksen alueiden määrän sekä niiden koon kasvattaminen, on Yhdysvaltojen voittakseen tuhottava koko organisaatio, sen strateginen asetelma ja kitkettävä ideologia kannattajakunnasta.⁷²⁴

Najī johtaa päätelmänsä paljolti modernin ajan historiasta ja on ilmeisen perehtynyt läntiseen poliittiseen kirjallisuuteen ja poliittisen historian tutkimuskenttään. Hänen mukaansa toisen maailmansodan jälkeisenä aikana kansallisvaltiot liittoutuivat joko Yhdysvaltojen tai Neuvostoliiton kanssa saadakseen vastineekseen poliittista, taloudellista ja sotilaallista tukea. Jihadistinen liike oli kylmän sodan aikana alamaissa Najīn mukaan siksi, että suurvallat kykenivät median välityksellä uskottelemaan koko maailmalle olevansa sotilaallisesti voittamattomia.⁷²⁵

---

⁷²² Shultz, Richard H.: *Strategic Culture and Strategic Studies: An Alternative Framework for Assessing al-Qaeda and the Global Jihad Movement*, JSOU Report 12-4, The JSOU Press, MacDill Air Force Base/FL, 2012, s. 43.

⁷²³ Lacey (2008a), s. 48.

⁷²⁴ Ryan (2013), s. 158.

⁷²⁵ Najī, Abu Bakr: *The Management of Savagery – The Most Critical Stage Through Which the Umma Will Pass*, 2004, käänös William McCants, John M. Olin Institute for Strategic Studies, Harvard University, 2006, s. 8.

Näin argumentoiden Naji, al-Qurashin tavoin, linjautuu lähes hämmästyttävän samansuuntaiseksi kansainvälisen politiikan ja -järjestelmän tarkastelijaksi kuin poliittisen realismin tutkimuksellinen koulukunta. Esimerkki Najin ja realistisen koulukunnan välisistä samankaltaisuuksista on löydettävissä Fred Blombergsin Euroopan voimatasapainojärjestelmää tarkastelevasta kattavasta väitöstutkimuksesta, jonka johdannossa kirjoittaja esittää, ettei kylmän sodan aikainen rauhantila Euroopassa johtunutkaan valtioiden välisestä integraatiosta, vaan siitä että Ranskalle, Länsi-Saksalle ja Isolle-Britannialle ei jäänyt Neuvostoliiton uhan edessä muuta vaihtoehtoa kuin liittoutua Yhdysvaltojen kanssa. Näin Yhdysvallat tarjosi läsnäolollaan Euroopassa pidäkkeen mainittujen valtioiden välisiin konflikteihin.⁷²⁶ Tätä ajattelua vasten voidaan esittää, että Yhdysvaltojen jatkunut läsnäolo Euroopassa kylmän sodan jälkeen on taannut rauhan tilan jatkumisen.

Jihadistinen liike on löytänyt Yhdysvallat vihollisekseen vasta kylmän sodan jälkeisenä aikana. Tämän ajan merkitystä globaalın jihadistisen liikkeen vihollisasetelmalle selittää John Turner. Hän argumentoi, että koska Yhdysvaltain globaali hegemoniasema on maailmanhistoriallisesti verraten nuori ilmiö, on selvää, että vasta tämän hegemonian muodostuttua on jihadistisen liikkeen ollut mahdollista omaan yhteiskunnalliseen ja lainsäädännölliseen perinteeseensä pohjaten keskittyä kokemaansa globaalia uhkaa vastaan.⁷²⁷

Sodankäynnillisenä ratkaisuna Naji esittää ainoaa jäljelle jäänyttä suurvaltaa, Yhdysvaltoja, vastaan suunnattua provokatoristen toimien sarjaa, jonka tarkoituksena on saada se hyökkäämään suoraan Lähi-itään ja islamilaisen maailman alueelle.⁷²⁸ Hän esittääkin al-Qaidan Nairobin ja Dar es-Salaamin iskujen aloittaman aikakauden tärkeimmiksi tavoitteiksi seuraavaa:

- Amerikan kunnioituksen ja arvostuksen tuhoaminen ja itseluottamuksen ja varmuuden levittäminen muslimien keskuuteen seuraavin keinoin: paljastamalla, että media kuvaa Yhdysvallat vahvemiksi kuin se todella onkaan ja pakottamalla Yhdysvallat hyökkäämään suoraan islamia vastaan nykyisen välikäsien kautta käytyä sodan sijaan.
- Jihadistisen liikkeen viime vuosikymmeninä kärsimien henkilöstötappioiden korvaaminen sillä ihmisvirralla liikkeeseen, joka aiheutuu muslimimassojen suuttumuksesta Yhdysvaltoja kohtaan ja siitä ihmetyksestä, kun samaiset massat huomaavat jihadistien ryhtyneen vastarintaan miehittäjä vastaan.

---

⁷²⁶ Blombers, Fred: *Euroopan voimatasapainojärjestelmä 1990–2012 – Euroopan vakaas rakenteellisen, uusklassisen ja hegemonisen realismin näkökulmasta*, Maanpuolustuskorkeakoulu, Strategian laitos, Julkaisusarja 1. Nro 32, Juvenes Print, Helsinki, 2013, s. 2.

⁷²⁷ Turner, John A.: *Religious Ideology and the Roots of the Global Jihad – Salafi Jihadism and International Order*, Palgrave Macmillan, New York/NY, 2014, s. 3.

⁷²⁸ Naji (2006), s. 8.

- Yhdysvaltojen johtajakeskeisen ja byrokraattisen valtakoneiston heikkouksien hyödyntäminen siinä määrin, että niin maallistuneet muslimit kuin yhdysvaltalaisetkin huomaavat kaaokseen ajautuneiden alueiden vastarinnan merkityksen kokonaisvastarinnalle.⁷²⁹

Näiden tavoitteenasettelujen voidaan katsoa tiivistyvän Najin kirjassaan lainaamaan Paul Kennedyn lausahdukseen: ”*Mikäli Amerikka levittäytyy sotavoimillaan laajemmalle kuin on välttämätöntä, johtaa se maan väistämättömään alamäkeen.*”⁷³⁰

Tämä Najin lainaus nostetaan esiin alan tutkimuskirjallisuudessa useammin kuin keran. Osaltaan on selvää, että se on kuvaavuudessaan ja selittävytydessään selkeä esimerkki jihadistisen strategin ajattelusta, mutta toisaalta lainauksen käyttöön liittyy kirjallisuudessa myös voimakas ihmettelyn sävy siitä, kuinka lännen viholliseksi julistautuva taho voikaan olla ajatteleva ja suunnitelmallinen pyrkien löytämään vastustajansa heikkoudet.⁷³¹

Brachmanin ja McCantsin mukaan kyseinen lainaus Kennedyltä kuitenkin todistaa Najin harkitsevaisuudesta ja perehtyneisyydestä länsimaiseen poliittiseen teoriaan pyrkinessään ymmärtämään Yhdysvaltojen heikkouksia.⁷³²

Ryan korostaa omassa Najin teoksen referaatissaan, että tämä jihadistinen strategi on erityisen kiinni todellisuudessa universaalien lakiensa kautta argumentoiden jopa, että sodan suunnittelu ei saa missään nimessä perustua uskonnolliseen lakiin vaan praktiisiin käytäntöihin. Pohjaaminen pelkästään haditheihin tässä yhteydessä ei Najin mielestä ole ainoastaan väärin, vaan mahdollisesti myös vaarallista.⁷³³

Naji selittää teoksen otsikon mukaista kaaoksen hallintaa oleelliseksi vaiheeksi, jonka islamilainen yhteisö joutuu läpikäymään kulkiessaan kohti yhtenäisyyttä ja kyetäkseen puolustamaan itseään. Hänen kannaltaan tämä alueellinen kaaos ja sen hallinta tarjoavat jihadistille varsin merkittävät hyödyntämismahdollisuudet, joiden kautta itsetarkoitukselliselta vaikuttavan taistelun käyminen saadaan sidottua todelliseen kumoukselliseen päämäärään. Naji selittää kaaoksen tai ”raakalaismaisuuden” hallinnassa olevan alueelliselta kannalta neljä keskeistä vaihetta:

1. Alueen ihmisten tarpeisiin vastaaminen elintarvikkein ja lääkeavulla.
2. Koulutuksellisten ja muiden yhteiskunnallisten palvelujen tarjoaminen.

---

⁷²⁹ Sama, s. 9–10.

⁷³⁰ Sama, s. 7.

⁷³¹ Katso esim. Shultz (2012), s. 31–32.

⁷³² Brachman ja McCants (2006), s. 6. Muita länsimaisen kirjallisuuden lajeja, joita Naji suosittaa jihadistille luettavaksi, ovat hallintoa käsittelevä aineisto, sotilaallisia toimintaperiaatteita käsittelevät teokset ja sosiologin kirjallisuus. Kaikki tämä yleissivistävä aineisto on lukusuosituksissa siitä syystä, että jihadistinen liike pystyisi hyödyntämään koeistettuja yleismaailmallisia lakeja niin sodankäynnissä, hallinnossa kuin yhteisöjenkin muodostuksessa.

⁷³³ Ryan (2013), s. 149–150.

3. Turvallisuustilanteen vakauttaminen ja rajojen turvaaminen.
4. Hallittavan alueen laajentaminen.⁷³⁴

Kaaoksen tilassa olevaa islamilaista aluetta Najji kuvaa käytännön esimerkin kautta sitoen sen Afganistanin 1990-luvun sisällissodan aikaan ja aikaan ennen Taliban-hallintoa. Kuten McCants ja Brachman esittävät on sinänsä erikoista, ettei Najji korosta Yhdysvaltain hyökkäystä Irakiin todistusvoimaisena tapahtumana hänen teoriansa oikeellisuudesta.⁷³⁵ Hän kuitenkin kehottaa jihadistiveljiään maassa olemaan maltillisia ja olemaan valmiit nopeasti hyödyntämään vetäytymisestä syntyvää turvallisuustyhjiötä uuden kaaoksen alueen aikaa saamiseksi ja naapurimaiden voimattomuuden hyödyntämiseksi. Najji valaa uskoa Yhdysvaltain vetäytymistä odottavien joukkoon seuraavasti: *”Korkeimman niin salliessa, kun Amerikka vetäytyy Irakista, hajoaa viimeinenkin median luoma valheellinen suurvaltakuva ja kaikki sitä tukevat hallinnot kaatuvat. Hurskaat näissä maissa hylkäävät hallintonsa ja palauttavat umman oikeutuksen, jonka nämä yhteistoimintahallinnot ovat varastaneet. Näissä maissa asuvat massat ottavat uudet (jihadistit) valloittajat avosylin vastaan Jumalan armon ja hyvyyden kautta.”*⁷³⁶

Najjin teoksen jäsentely jättää toivomisen varaa selkeyden kannalta, sillä määriteltyyään kaaoksen hallinnan ja tunnustettuaan sen haasteellisuuden modernissa turvallisuusympäristössä sekä osoitettuaan sen olevan siltikin toimiva malli Algerian, Indonesian ja Somalian kaltaisten tilanteiden osoittamana, hän palaa alkuperäisen globaalin jihadistisen kumouksellisen toiminnan keskeisiin tavoitteisiin ja kumouksellisen sodan vaiheistukseen. Näitä vaiheita Najji löytää kaikkiaan neljä:

1. Ärsytyksen ja väsytyksen vaihe.
2. Kaaoksen hallinta.
3. Vaikutuksen hankkimisen vaihe/valtion perustamisen vaihe.
4. Loput valtiolliset vaiheet.⁷³⁷

Ensimmäisessä kumouksellisen toiminnan vaiheessa toisistaan erillään olevat ryhmät ja toiminnalliset solut toteuttavat iskuja kaikkialla islamilaisissa maissa kunnes kauan odotettu kaaoksen tila saa vallan jollakin alueella. Jim Lacey tulkitsee Najjin tekstiä niin, että tämän jälkeen kaaokseen ajautunut alue tai alueet etenevät loogisesti kohti kaaoksen hallinnan vaihetta muun islamilaisen maailman jakautuessa kahtia kaaoksen hallintaa tukeviin alueisiin ja edelleen ärsytyksen ja väsytyksen tilassa oleviin alueisiin.⁷³⁸

---

⁷³⁴ Najji (2006), s. 11.

⁷³⁵ Brachman ja McCants (2006), s. 7.

⁷³⁶ Najji (2006), s. 61.

⁷³⁷ Sama, s. 14–16.

⁷³⁸ Lacey (2008a), s. 55.

Oleellista on käsittää Najin sitovan tämän vaiheen islamilaiseen alueeseen ja vaiheen merkityksen olevan edelleen keskeinen kaaoksen synnyttyäkin yhdellä tai useammalla alueella. Ärsytyksen ja väsytyksen vaiheen merkityksellisimpiä tavoitteita Najin tunnistaa kaikkiaan neljä:

1. Vihollisen ja sen liittolaishallintojen väsyttäminen, resurssien hajauttaminen ja työskentely aktiivisen iskujen sarjan ylläpitämiseksi.
2. Islamilaisen nuorison rekrytointi mukaan jihadistiseen toimintaan laadullisesti hyvillä operaatioilla, jotka saavat kansan huomion.
3. Kaaoksen alueiden pitäminen erillään maallistuneiden muslimihallintojen valasta ja vihollisen vaikutuksesta.
4. Toiminnallisten ryhmien ja solujen valmentaminen niin henkisesti kuin fyysisestikin kaaoksen hallintaan vaiheeseen.⁷³⁹

Ärsytyksen ja kaaoksen hallinnan johtaessa parhaimmassa tapauksessa alueellisiin kaaoksen kokonaisuuksiin, näkee Najin kaaoksen hallinnan tavoitteiksi kaikkiaan kaksitoista toisiinsa linkittyntä tavoitetta. Niiden erityispiirteenä on ennen kaikkea se väestökeskeisyyden piirre, joka on huomionarvoinen verrattuna esimerkiksi al-Muqrinin edellä esiteltyyn strategiaan. Najin kaaoksen hallinnan vaiheessa jihadistien tulee kiinnittää huomionsa alueellisen sisäisen turvallisuuden saavuttamiseen ja säilyttämiseen, elintarvikkeiden ja lääkeavun tarjoamiseen, kaaoksen alueen puolustamiseen ulkoisia uhkia kohtaan, sharia-oikeusistuinten perustamiseen lainkäyttöelimeksi, kaaoksen alueen hyödyntämiseen jihadistisen nuorison koulutukseen ja taisteluvallisuuden nostoon, tieteellisen sharia-tutkimuksen edistämiseen, oman tiedustelupalvelun luomiseen, kansalaisten elinolojen parantamiseen taloudellisesti ja moraalisesti sharia-oikeuden kautta, tekopyhyden kieltämiseen ja vääräoppisuuden tukahduttamiseen, työskentelyyn sitä hetkeä kohti jolloin kaaoksen alueelta on mahdollista avoimesti hyökätä vihollisia vastaan, liittolaisuussuhteiden luomiseen sellaisten ihmisten, joiden kanssa se on mahdollista ja jotka eivät ole vielä antaneet uskollisuuttaan vastustettavalle hallinnolle ja hallinnollisten ryhmien ja organisaatioiden luomiseen, jotka ottavat vastuun hallinnosta perustettaessa islamilainen valtio kaaoksen tilalle.⁷⁴⁰

Najin useassa yhteydessä käyttämä luettelomainen ilmaisu on monesti raskasta luettavaa, mutta toisaalta sillä on ilmaisullinenkin arvonsa. Näillä lineaarisesti rakennetuilla toimintalistoilla ja suositeltavilla operaatioluetteloilla Najin luo kuvan mallinsa suunnitelmallisuudesta ja rationaalisuudesta. Kuten al-Muqrinkin, Najin haluaa sitoa kumouksellisen strategiansa pitkälti sotataidolliseen ja yhteiskuntatieteelliseen ilmaisuun. Tämä itsessään on arvokas tieto, ei vain todistuksena jihadistisen liikehdinnän

---

⁷³⁹ Najin (2006), s. 16–17.

⁷⁴⁰ Sama, s. 17–18.

strategisen koulukunnan olemassaolosta, vaan sen luonteesta nimenomaisesti sota-
taidollisena toimijana, joka harkitsee, puntaroi ja esittää sosiaaliselle liikkeelle toi-
menpiteitä strategisen tavoitteen saavuttamiseksi ja toiminnan sitomiseksi siihen.

Naji katsoo samanaikaisesti kaaoksen hallinnan vaiheen kanssa muilla alueilla käytä-
vän ärsytyksen ja väsytyksen vaiheen toiminnan kulminoituvan terroristisiin operaati-
oihin kaaoksen alueen tukemiseksi ja laajentamiseksi. Näin Naji katsookin, että
kaksi hänen kumouksellisen strategiansa keskeistä vaihetta ovat nivottavissa yhteen
strategisella tasolla. Toisin sanoen Naji hahmottaa kumouksellisen mallinsa olevan
samanaikaisesti jihadistisessa viitekehyksessä strategia Yhdysvaltoja käytävää sotaa
vastaan ja samalla läheistä vihollista vastaan taistelemista. Ulkomaan operaatiot edus-
tavat suoraan kaukaiseen viholliseen vaikuttamista, ja kaaoksen alueen hallinta ja sen
laajentaminen taas tarkoittavat islamilaisten hallintojen kumouksellista kohtaamista.

Ensimmäisten vaiheiden aikana iskut ja operatiiviset toimet tulee Najin mielestä
kohdistaa taloudellisia kohteita vastaan, ja hän esittää globaalien jihadistisen liikkeen
ottavan päämaalikseen petrokemian teollisuuden kohteet. Hän katsoo sen olevan
vihollisensa voimanlähde ja resurssi, josta se ei voi luopua.⁷⁴¹ Näin vihollinen Najin
mukaan alkaa pian painostaa liittolaishallintojaan suojaamaan taloudellisia kohteita
erityisesti maissa, joissa ärsytyksen ja väsytyksen vaiheen mukaista toimintaa on jo
käyty pidemmän aikaa. Maallistuneet muslimihallinnot joutuvat hajauttamaan turval-
lisuusviranomaistensa voimavaroja niin merkittävästi, että kansalaisille tämä näyttää
turvallisuustilanteen heikkenemiseltä, ja maa ajautuu tätä myöten kaaoksen tilaan.

Juuri tämä tapa, jossa iskuilla ajetaan vihollinen ja sen liittolaisjoukot suojaamaan
taloudellisia intressejään, on Najin ajattelussa keskeinen. Suojatessaan staattisia koh-
teita ja sitoutuessaan tällaiseen toimintaan turvallisuusviranomaiset kulloisessakin
maassa luovuttavat aloitteen jihadisteille. Tämä ei ole kuitenkaan kaikkien ajattelijoi-
den näkemys. Sillä kuten Jarret Brachman muistuttaa, petrokemian kohteisiin iske-
minen ei ole välttämättä kaikkien suosiossa, vaan tällaisen toiminnan katsotaan iske-
vän islamilaisten maiden elinvoimaisimpaan tulonlähteeseen tavalla, joka ei palvele
jihadistisen liikkeen etuja.⁷⁴²

Jim Lacey Najin tuotannosta tekemän poiminnan mukaisesti hän ei elä harhakuvi-
telmassa, että jokaisessa maassa olisi jo niin vahva jihadistinen liike, että se voisi vä-
littömästi aloittaa kaaoksen hallinnan ja alueen haltuunoton, mutta uskoo kuitenkin
tilanteen olevan nopeasti jihadistien hyödynnettävissä, kunhan siihen on riittävät
resurssit.⁷⁴³

---

⁷⁴¹ Sama, s. 19.

⁷⁴² Brachman (2009), s. 98.

⁷⁴³ Lacey (2008a), s. 57–58.

Abu Bakr Naji vie kumouksellisen ajattelunsa hieman pidemmälle kuin monet muut kumouksellisen sodankäynnin strategiset ajattelijat. Hänen painotuksensa valtiollisiin kysymyksiin ja hallinnollisiin tekijöihin aina elintarvikehuollosta oikeuslaitoksen järjestelyihin kertoo poikkeuksellisesta tavasta hahmottaa niitä haasteita, joita kumouksellisen sodan kävijät vain harvoin nostavat tarkasteluun. Osaltaan tähän ansaan lankeaa Alejandra Bolanos Najin strategista mallia tarkastellessaan. Hän esittää sen Najin oman kertoman vastaisesti sisältävän kolme vaihetta maolaisessa hengessä ja jättää käsittelemättä neljännen, kumouksellista toimintaa laajentamaan pyrkivän vaiheen. Bolanos nostaa kuitenkin esille mielenkiintoisen seikan Najin tuotannosta. Hän esittää, että juuri ärsytyksen ja väsytyksen tai paremminkin toimintaedellytysten luomisen vaiheessa ei globaalın jihadistisen liikkeen tulisi toteuttaa suuria iskuja, eikä syyskuun 11. päivän iskun kaltaisia operaatioita lainkaan ilman korkeimman johdon lupaa.⁷⁴⁴

Tämä osaltaan todistaa Najin suhteesta al-Qaidan korkeimpaan johtoon, jonka linjaa hän tuotannossaan myötäilee. Tämä linjaus tietysti sopii yhteen sen kanssa, että Naji korostaa pienten ja keskisuurten iskujen ylläpitävän kaaoksen hallinnan tai strategisen puolustuksen vaihetta paremmin kuin strategisen mittakaavan yksittäiset iskut kaukaista vihollista vastaan niiden kotimaassa.⁷⁴⁵

Sotilaallisen toiminnan lisäksi Naji katsoo median olevan keskeinen tekijä kumouksellisten tavoitteiden saavuttamisessa. Tällä Naji viitanee strategisen kommunikaation merkittävyyteen globaalın jihadistisen liikkeen viestin välittämisessä. Tämän toiminnan kautta on mahdollista tavoittaa jihadistisen viestin kanssa väestömassat ja maallistuneiden muslimihallintojen sotilasjoukot, jotka viestin ymmärtäessään joko liittyvät mujaheddiinien joukkoon tai ainakin jättävät oman joukkonsa. Mediatoinnin tarkoituksena on myös valistaa massoja sharia-lailisilla perusteilla iskujen syistä ja oikeutuksista. Naji mainitsee juuri massojen olevan mediankäytön tärkein kohderyhmä, mutta sen luotettavuuteen ei voi täydellisesti tuudittautua. Hänen mielestään globaali jihadistinen liike ei missään nimessä voi täydellisesti nojata kansansuosioon ja islamilaisten massojen hyväksyntään, sillä hän pitää massoja oleellisesti epäluotettavina ja mainitsee elinolosuhteiden parantuvan vasta, kun jihadistinen liike saavuttaa lopullisen voittonsa.⁷⁴⁶

Vaikka Naji arvosteleeekin kansan tai massojen merkitystä lopullisena ratkaisijana, on hänen kumouksellinen mallinsa selkeästi sidoksissa kansansuosioon ja sen tavoitteluun. Tämä näkyy osaltaan tarpeena kaaoksen hallinnan vaiheessa huomioida jihadistisen liikkeen kehittyminen kansalaisvaltion hallinnolliseen suuntaan. Epäselväksi jää, onko Najin kantaan vaikuttanut hänen esimerkkinä käyttämänsä Taliban-hallinnon epäonnistuminen valtionhallinnollisessa työssä, mutta oikeudenmukaisen hallinnon

---

⁷⁴⁴ Bolanos (2010), s. 106.

⁷⁴⁵ Sama.

⁷⁴⁶ Lacey (2008a), s. 59.

tarve on selkeästi esillä hänen tuotannossaan. Tämä johtuu McCantsin ja Bachmanin mukaan hänen siitä, että Naji on varsin huolissaan aikaisempien ryhmien toiminnasta, joka oli omiaan vieraannuttamaan islamilaisen maailman tuen itseltään erityisesti siitä syystä, että ryhmät iskivät toisia muslimeja vastaan.⁷⁴⁷

Tämä periaate näkyy myös Najin käsitellessä kaaoksen hallinnan alueita, joiden vakaantumiseksi tulisi panostaa. Hän peräänkuuluttaakin tarvetta muodostaa hallinnollisia kaarteja tai elimiä, jotka kykenevät vastuunottoon kaaoksen alueilla ja takaamaan tälle vaiheelle asetettujen tavoitteiden saavuttamisen yhteiskunnallisen toiminnan ja kansantuen kautta.⁷⁴⁸

Vaikka hallinnon merkitys onkin kaaoksen hallinnassa ja siten väestön tuen saavuttamisessa oleellinen, Naji korostaa tavoitteiden saavuttamiseksi olevan välttämätöntä turvautua voimankäyttöön. Tällä hän tarkoittaa yleismaailmallisten sotilaallisten periaatteiden kautta toteutettavaa toimintaa ja tarvittaessa turvautumista erittäinkin raskaan väkivaltaan esimerkiksi kostoiskujen muodossa. Näin viholliselle kyetään osoittamaan liikkeen todellinen voima ja osoittamaan vihollisen toiminnan olevan rangaistavissa milloin tahansa. Liikkeen todellinen voima tällaisissa kostoiskuissa onkin valtiolliset rajat ylittävässä toiminnassa. Mikäli vihollinen yhtäällä suorittaa operaation, jonka takia sitä kohtaan tulee kohdistaa vastatoimia, tulkitsee esimerkiksi Michael Ryan, että terrori-iskujen merkitys globaalissa toimintaympäristössä sidottuna selkeään ohjelmaan auttaa venyttämään Najin kuvaaman vihollisen turvallisuuskoneistojen suorituskyvyn äärimmilleen.⁷⁴⁹ Näin voidaan päätellä Najin esittävän terrorismin käytöllä olevan mahdollista sitoa vihollinen muualle, jottei se pysty vastaamaan kaaoksen alueiden luomaan turvallisuushkaan.⁷⁵⁰

Najin mallin kaksijakoisuus näkyy hänen suhtautumisessaan politiikkaan. Voimankäyttö ja sotilaallinen toiminta sekä ylimitoitetunkin väkivallan käyttö näyttelee merkittävää osaa hänen ajattelussaan, mutta toisaalta niin tekee myös keskittyminen hallinnollisiin haasteisiin ja todelliseen valtion johtamiseen. Najin mielestä jihadistisen liikkeen johtajiston tulee olla yhtä valveutuneita sotilasjohtajia kuin poliittisen vallan käyttäjiä.⁷⁵¹

---

⁷⁴⁷ Brachman ja McCants (2006), s. 8. Kirjoittajat nostavat esiin ilmiön, jota nimittävät Shayma-vaikutukseksi. Tällä he tarkoittavat Egyptin pääministeriä vastaan suunnatussa iskussa 90-luvulla kuolleen 12-vuotiaan Shayma-nimisen tytön kuoleman lamaannuttavaa vaikutusta jihadistisen liikkeen suosiolle. Tämän tapahtuman mainitsee myös Ayman al-Zawahiri muistelmateoksessaan, ja ilmiön vaikutus kantaa läpi koko 2000-luvun alun. Globaalın jihadistisen liikehdinnän johto on siis strategioiden kirjoittamisen aikaan ollut varsin tietoinen väestön tuen merkityksestä omalle kumoukselliselle toiminnalleen.

⁷⁴⁸ Lacey (2008a), s. 60.

⁷⁴⁹ Ryan (2013), s. 176–177.

⁷⁵⁰ Naji kutsuu kansainvälisiin mittakaavoihin yltävää terrorismia ”kostoiskujen menetelmäksi”. Tällä hän yksinkertaistettuna tarkoittaa tapaa iskeä kostoiskuın vihollisen resurssien hajauttamiseksi toisaalla missä vihollinen itse on operoinut. Erimerkkinä Naji käyttää vihollisen operaatiota Arabain niemimaalla tai Irakissa, mikä kostetaan iskemällä sen intresseihin Marokossa, Nigeriassa tai Indonesiassa. Katso Naji (2006), s. 32–33.

⁷⁵¹ Naji (2006), s. 37.

Naji sitookin poliittisen vallankäytön sotilaallisen voimankäyttöön. Näin ollen on yllättävää, että vaikka Kenneth Payne käsittelee globaalien jihadististen liikehdinnän kumouksellista toimintaa foco-kumouksellisen strategian läpi, näkee hän Najin yhtäältä soveltavan Giapin ajatusta vihollisen hajauttamisesta. Tämän lisäksi Payne tulkitsee Najin kaaoksen alueet Guevaran ajattelusta tuttuina yritelminä laajentaa vaikutusvaltaa alueellisilla kokonaisuuksilla mutta ei esimerkiksi tulkitse Najin argumentin mukaisesti jihadististen liikehdinnän johtajistoa eräänlaisena globaalina islamilaisena guevaralais-castrolaisena ydinjoukkona.⁷⁵²

Toki Paynen puolustukseksi on sanottava, että Najin kieli massoista ja heitä koordinoivista johtajista, jotka yhtäältä osaavat johtajaa valtioita ja sotilasjoukkoja, sopivat Sayyed Qutbin luomaan ajatukseen jihadististen liikehdinnän esitaistelijoiden kaartilasta paremmin kuin Guevaran ajatukseen poliittisista uudistajista.

Naji varoittaa poliittisen toiminnan olevan äärimmäisen viekoittelevaa ja tunnistaa muutamia islamistisia liikkeitä, jotka ovat onnistuneet jihadin hylkäämällä ja poliittisen lähestymistavan omaksumalla säilymään hengissä. Poliitiikkaa ei tulisikaan missään tapauksessa hylätä toimintamuotona, vaan sen käyttö tulee sitoa johtajiston tietotaitoon ja osaamiseen, mihin johtajisto on näin ollen velvollinen kouluttautumaan.⁷⁵³

Poliitiikkaa ja sotilaallista toimintaa ei siis Najin mallissa eroteta, vaan pikemminkin sidotaan toisiinsa. Tästä esimerkkinä Naji tarjoaa selityksen yksittäisistä aikaisempien jihadistien tekemistä iskuista, jotka toki olivat sekä uskonnollisesti että poliittisesti oikeutettuja, mutta joiden perustelu kansalle oli jäänyt vähäiseksi.⁷⁵⁴

Naji päättää mallinsa esittelyn pohdintaan, jonka hän on otsikoinut kysyen ”onko olemassa helpompaa mallia (islamilaisen valtion luomiseksi) kuin tämä?” Itsekrüittistä analyysiä huokuva otsikko kuitenkin jättää lukijansa hieman kylmäksi, sillä kyseessä on paremminkin esitys mallin ylivertaisuudesta kuin mistään muusta. Michael Ryanin tulkinta tästä lopetuksesta on mielenkiintoinen. Hän esittää, että vaikka lukija odottaisi Najin päättävän kirjansa yksittäisten muslimihallitsijoiden tai Yhdysvaltojen uhkaamiseen, edustaa päätöskappale Ryanille Najin huomautusta Muslimiveljeskunnalle heidän aseellisen taistelun hylkäämisestään. Vaikka Naji ei varsinaisesti nimeäkään egyptiläisjärjestöä, Ryan tulkitsee Najin viittauksen helpon tien etsijöistä, jotka eivät ymmärrä aseellisen jihadin välttämättömyyttä kumouksellisen päämäärän saavuttamisessa, tarkoittavan juuri Muslimiveljeskuntaa.⁷⁵⁵

---

⁷⁵² Payne (2011).

⁷⁵³ Naji (2006), s. 37–38.

⁷⁵⁴ Sama, s. 42.

⁷⁵⁵ Ryan (2013), s. 190–191.

Otsikoinnin mukainen kappale avaa kuitenkin selkeällä tavalla Najin jihadistista ajattelua ja kumouksellisen sodan hahmottamista globaalien jihadististen liikkeen parissa. Hän esittää joidenkin piirien olevan valmiit demokraattiseen prosessiin kumouksellisten tavoitteiden saavuttamiseksi ja toisten jihadististen piirien olevan halukkaita panostamaan nopeaan sotilasvallankaappaukseen välttyäkseen verenvuodatukselta ja taistelulta. Tällaisia vaihtoehtoja kumouksellisen päämäärän saavuttamiseksi tietyllä maa-alueella sijaitsevassa kansallisvaltioissa Naji pitää vääraoppisina ja tuomitsee niiden merkityksen liian ruusuisen kuvan maalaamisena jihadistista. Demokratia tai sen kaltainen kansalaistoiminta sharia-lain voimaan saattamiseksi on Najille suurin vastustuksen aihe: kuinka Jumalalta tuleva lainsäädäntö edes voisi olla ihmisen tulkittavissa? Kuten Jim Lacey poiminnat osoittavat, näyttää Naji todellisen luonteensa kumouksellisen sodan strategisen tason ajattelijana.⁷⁵⁶

Hän kieltää yhtäältä luvussa kaksi esitellyn kaappauksenomaisen kumouksen toimimattomana, korostaa aseellisen toiminnan keskeisyyttä tavoitteiden saavuttamisessa ja yhdistää poliittisen ja sotilaallisen elementin liikkeen johtoa myöten. Hänen mukaansa siis ilman ärsytyksen ja väsytyksen vaihetta ei voi saavuttaa kaaoksen hallintaa ja islamilaista valtiota. Kumousta ei siis voi tehdä mitenkään muuten kuin aseellisen toiminnan kautta. Offensiivista jihadia oikeuttaessaan Naji perustelee sen olevan tapa vapaasti ja tehokkaasti levittää jihadistisen liikkeen viestiä muslimeille. Viesti sinällään ei ole uusi, vaan se on löydettävissä myös Abdullah Azzamin tunnetusta lausahduksesta, jossa hän viittaa jihadin olevan vastaus Palestiinan kysymykseen: ”...*vain Jihad ja kivääri, siinä kaikki, ei neuvotteluja, ei kompromisseja, ei keskusteluja.*”⁷⁵⁷ Naji on strategisen kirjoittajakunnan edustajana kyennyt mallissaan perustelevaan ja sitomaan globaalien jihadismin siihen todellisuuteen, jossa liike ahtaalle ajettuna elää ja toisaalta yhdistämään viestin Afganistanissa heränneeseen alkuperäisliikkeen viestiin.

4.2.4. Abu Musab al-Suri – paikallisesta maailmanlaajuiseen

Jihadistisen strategisen sotataidollisen ajattelun ehkä merkittävintä ja oivaltavinta suuntausta edustaa nimellä Abu Musab al-Suri tunnettu, syyrialainen globaalien jihadismin teoreetikko. Hänen oikea nimensä on Mustafa bin Abd al-Qadir Setmariam Nasaria. Tunnustettu norjalainen islamismin ja jihadismin tutkija Brynjar Lia kuvaa häntä fanaattisen itsemurhaterroristin totaaliseksi vastakohtaksi, ja hän satiirisella otteellaan monissa teoksissaan esittää merkittävää kritiikkiä esimerkiksi al-Qaidan johtohahmoja kohtaan. Hänen katsotaan 25 islamistisen militantismin parissa vieteen vuotensa aikana muotoutuneen strategiksi, joka globaalien jihadismin kaltaisessa

---

⁷⁵⁶ Lacey (2008a), s. 85–87.

⁷⁵⁷ Azzam, Abdullah: *The Lofty Mountain*, Azzam Publications, Lontoo, kustantantajan henkilöluonnehdinta, s. 13, <http://www.boor-al-ayn.com/Books/lofty.pdf>, 20.1.2013

äärisuuntauksessa korostaa realistiseen sävyyn järjellisyttä erityisesti tavoitteen asettelussa utopististen tavoitteiden sijaan.⁷⁵⁸

Tässä yhteydessä käsitellään al-Surin luomaa strategista mallia, jota hän itse kutsuu nimellä *Global Islamic Resistance Call*. Al-Suri tuo 1600-sivuissaan teoksessaan, jonka Lia on päälukujen osalta kääntänyt arabiasta englanniksi, julki ajatuksensa globaalien islamilaisen vastarinnan muodostamiseksi läntistä miehittäjää vastaan. Hän hyödyntää voimakkaasti negatiivisia kokemuksiaan Syyrian islamistisen liikkeen epäonnistuneesta toiminnasta ja kokemuksiaan Afganistanin neuvostomiehitystä vastustaneesta vastarintaliikkeestä. Tässä yhteydessä on äärimmäisen tärkeä mainita, että vaikkakin Abu Musab al-Suria pidetään al-Qaidan strategina, ei al-Suri varsinaisesti ollut todennettavasti erityisen lämpimissä väleissä esimerkiksi Osama bin Ladenin kanssa, vaan raskaaseen sävyyn arvostelee monessa yhteydessä bin Ladenin halua esiintyä globaalien jihadistisen liikkeen mediakasvona.⁷⁵⁹

Toisin sanoen siinä missä edellä esitellyt strategit ja operaatikot olivat kaikki lähellä al-Qaidan johtoa, mahdollisesti johdon itsensä pseudonyymejä tai alueellisten organisaatioiden johtohahmoja edustaa al-Suri ideologisesti samaa linjaa mutta ajattelijana on itsenäinen. Tämä piirre myös näkyy hänen tuotannossaan.

Jim Lacey esittää myös toisen tulkinnan al-Surin asemasta tämän teoksesta tekemänsä referaatin johdannossa. Ennen massiivisen opuksensa julkaisua oli al-Suri vahvistanut asemiaan al-Qaidan keskeisenä ideologina huolimatta siitä, että hän arvosteli al-Qaidan korkeinta johtoa ja ajoittain jopa sen strategisia valintoja.⁷⁶⁰ Jim Lacey arviota strategin merkityksestä voidaan kaikella syyllä pitää oikeasuuntaisena siitä syystä, että al-Surin tarjoama malli on ollut laajasti lainattu jihadistisilla internetsivustoilla ja esimerkiksi Arabian niemimaan al-Qaida-organisaation julkaisemassa Inspire-verkkolehdessä.

Brynjar Lia osaltaan vahvistaa tätä väitettä esittämällä, että vaikka al-Suri mainitseekin päättäneensä yhteistyön Osama bin Ladenin kanssa 1992, ei hän koskaan katkaissut yhteyksiään al-Qaidan ydinjoukkoon 1990-luvun aikana. Lia pitääkin mahdollisena, että al-Suri liioittelee osuuttaan ja merkitystään al-Qaida organisaation alkumetreilla.⁷⁶¹ Lacey argumentti pohjaa näin ollen jälkiviisaaseen päätelmään hänen päätuotantonsa merkityksellistyttyä.

---

⁷⁵⁸ Lia, Brynjar: *Architect of Global Jihad – The Life of Al-Qaida Strategist Abu Mus'ab al-Suri*, Columbia University Press, New York NY, 2008, s. 1–4.

⁷⁵⁹ Sama.

⁷⁶⁰ Lacey, Jim (toim): *A Terrorist's Call to Global Jihad – Deciphering Abu Musab al-Suri's Islamic Jihad Manifesto*, Naval Institute Press, Annapolis/MD, 2008b, s. ix.

⁷⁶¹ Lia, (2008), s. 76–77.

Vaikka al-Suri todennettavasti kritisoikin al-Qaidan johdon strategisia valintoja, omaa hän hyvät henkilökohtaiset suhteet moneen merkittävään jihadistijohtajaan. Esimerkiksi Brachman kuvaa al-Suria ja Ayman al-Zawahiria ystäviksi. Tämän ystävyiden ansiosta al-Suri tapasi myös EIJ:n johdossa al-Zawahiria edeltäneen Abd al-Qadir Ibn Abd al-Azizin, joka paremmin tunnetaan Sayyid Imaamina tai tohtori Fadlina. Al-Suri sanoo Fadlin vaikuttaneen keskeisesti omaan ajatteluunsa.⁷⁶²

Kuten Alejandra Bolanos muistuttaa, ei al-Surin ajattelu kumouksellisen sodan kannalta ole dokumentoituneena ainoastaan hänen valtavaan opukseensa. Bolanosin vuonna 2006 internetistä löytämien kokoelmien ja videoiden nimet ovat jo sellaisenaan avaavia. Kaksi opintopakettia on otsikoitu *Sissisotaa käyvän organisaation hallinto ja muodostaminen* ja *Opetukset kumouksellisen sodan teorioista*. Näiden lisäksi yksittäiset videoluennot kuten *Globaalin vastarinnan teorit*, *Jihadin avoimet rintamat* ja *Islamilaisen sodan koulukunnat* ovat sellaisenaan paljon puhuvia.⁷⁶³

Yksi esimerkki mainitusta eroavaisuudesta al-Qaidan keskusjohdon linjan kanssa on kritiikki vuoden 1998 tapahtumia kohtaan, jolloin Yhdysvaltojen ohjusiskut Kenian terroritekojen jälkimainingeissa vaikuttivat al-Qaidan harjoitusleireillä Afganistanissa. Tällöin al-Suri esitti kritiikkiä al-Qaidan kiinteitä harjoitusleirejä kohtaan. Tämä siis aikakaudella, jolloin Yhdysvaltain asedominanssi oli jo varsin selvä. Hän kyseenalaisti voimakkaasti bin Ladenin paikallaan pysyvän, tunnetun vuoristolinnoituksen mukaan nimeämänsä, Tora Bora -mentaliteetin ja sen aiheuttaman sidonnaisuuden yhteen alueeseen. Tällaisen ajattelun vastapainoksi hän kehitti useita toimintamalleja kumouksellisille joukoille, jotka eivät saaneet sitoutua sen enempää toisiinsa kuin mihinkään alueeseen tai tukikohtaan. Hänen joukkoja koskeva sotilaallinen mallinsa kiteytyy yhteen lauseeseen: *nizam la tanzim* – systeemi, ei organisaatio.⁷⁶⁴

Mainittu al-Surin monumentaalinen teos julkaistiin vuonna 2005 internetissä ja ymmärretään jihadistisen strategisen tason sotataidollisen ajattelun moderniksi kuvaukseksi ja selväsanaiseksi dokumentaatioksi. Teos osaltaan selittää al-Qaidan organisatorisen muutoksen kohti hajaantunutta toimintamuotoa nykyisen toimintaympäristön asettamiin haasteisiin vastatakseen. Teoksen merkittävin anti tämän tutkimuksen kannalta on sen kahdeksas kappale, johon koko muu teos aikaisemmilta osiltaan tähtää.⁷⁶⁵

---

⁷⁶² Brachman (2009), s. 75.

⁷⁶³ Bolanos (2010), s. 100. Bolanos oli päässyt käsiksi näihin opetuspaketteihin helmikuussa 2006. Al-Surin materiaalia levittämään tarkoitettu sivusto sulkeutui tai suljettiin samaisen vuoden maaliskuussa.

⁷⁶⁴ Lia (2008), s. 6–7.

⁷⁶⁵ Katso Bolanos (2010), s. 101–102. Alejandra Bolanos luonnehtii al-Surin teoksen ensimmäistä seitsemää lukua al-Qaidan asemaa laillisen viitekehyksen tarjoajana, historiallisen tilanteen kartoituksena ja kuvauksena jihadistisen ideologian kehityksestä aina 1930-luvulta lähtien. Kappaleet kahdeksan ja yhdeksän taas muodostavat kirjan toisen osan. Ne käsittelevät Bolanosin mukaan al-Surin stategista ja doktrinaarista panosta globaalin jihadistisen vastarinnan tai kumouksellisen sodan organisoinniseksi.

Kahdeksannen kappaleen luku neljä on otsikoitu seuraavasti: *Globaalin islamilaisen taistelun sotilaallinen teoria*. Välittömästi tämän otsikon alla on aiheen tärkeyttä korostava kappale: ”Tämä osa kirjasta on sen merkittävin. Koko teos on ollut johdatusta tähän osaan ja se pitää sisällään ajatuksemme rungon.”⁷⁶⁶ Tässä luvussa al-Suri korostaa syntyneen mallin lähteneen liikkeelle erityisesti jihadistisen liikkeen omista kokemuksista, ja se on kehittynyt juuri käytännön pakosta ja havainnoista johtuen. Hän asettaa globaalille jihadistiselle kumoukselliselle liikkeelle neljä strategista tavoitetta:

1. Amerikkalaisjohtoisten ristiretkeläisten ja juutalaisten karkottaminen islamilaisista maista.
2. Vihollista avustavien voimien tuhoaminen.
3. Vihollista tukevien hallitusten ja monarkioiden syrjäyttäminen.
4. Sharian voimaan saattaminen noiden hallintojen raunioille.⁷⁶⁷

Siinä missä al-Qurashi pyrkii vakavoittamaan omaa tuotantoaan kvantitatiivisella otteella luomalla voimankäytölle ja strategiselle vaikuttavuudelle yhtälöllisen ilmaisen, myös al-Suri turvautuu tähän ilmaisuun. Hänen yhtälössään tosin esiintyvät ainoastaan vihollisosapuolet ja jihadistinen liike. Tässä yhtälössä juutalaiset ja ristiretkeläiset ja maallistuneet hallinnot sekä tekopyhät (väärin islamia tulkitsevat uskonoppineet) asettuvat jihadistista liikettä vastaan.⁷⁶⁸ Tällä yhtälöllä al-Suri haluaa yksinkertaistaa kumouksellisen sotansa tavoitteenasettelun vihollisasetelman kautta. Yhtälö ei ole taiten muodostettu ja sen arvo al-Surin strategiassa lieneekin vain ilmailullinen.

Al-Surin teoksen neljäs luku alkaa historiallisella jihadistisen liikkeen tarkastelulla vuosina 1963–2001. Al-Suri löytää kolme keskeistä jihadismin mallia, joita hän vertaa toisiinsa ja tutkii niiden käytettävyyttä erilaisissa kumouksellisissa ympäristöissä. Näitä malleja ovat salaisten sotilaallisten organisaatioiden kumouksellinen malli, sissisodan ja sissiopeeraatioiden kautta käytävän kumouksellisen sodan malli ja yksilökeskeinen ja pienryhmätoiminnallinen kumouksellinen terrorismi. Ensin mainitussa mallissa kumouksellinen organisaatio on tyypillisimmillään sidottu hierarkkiseen organisaatiorakenteeseen ja toimii alueellisesti kohti kumouksellista päämäärää. Kyseisen liiketypin tuloksia analysoitaessa al-Suri toteaa sen kärsineen aina sotilaallisen tappion, turvallisuusteknisen tappion, tappion kansannousun aikaan saamisessa, koulutuksen organisoimisen epäonnistumisen ja totaalisen poliittisen tappion.⁷⁶⁹ Näiden huomioiden voi olettaa johtuvan suuresti al-Surin omista kokemuksista.

---

⁷⁶⁶ Al-Suri, Abu Musab al-Suri: *Global Islamic Resistance Call*, teoksessa Lia, Brynjar: *Architect of Global Jihad – The Life of Al-Qaida Strategist Abu Mus’ab al-Suri*, Columbia University Press, New York NY, 2008, s. 347.

⁷⁶⁷ Springer (ja muut, 2009), s. 71.

⁷⁶⁸ Brachman (2009), s. 83.

⁷⁶⁹ Al-Suri (2008), s. 350.

Al-Suri näkee aikarajauksena tälle mallille syyskuun 11. päivän vuonna 2001. Tuoloin terrori-iskujen tapahtumaketju muutti jihadistisen liikkeen toiminnanvapautta niin merkittävästi, ettei mainitunkaltainen hierarkkisiin organisaatioihin ja niiden toimintaan perustuva kumouksellisuus enää ollut mahdollista. Hän kuitenkin katsoo tällaisen kumouksellisuuden organisoinnin tulleen tiensä päähän jo 1990-luvulla. Al-Surin mielestä koko 1990-luvun ajan terrorismin vastaiset voimat olivat kehittyneet niin paljon, ettei maanalaisilla terroriorganisaatioilla, jotka eivät olleet merkittävästi tekemisissä kansan kanssa, ollut juurikaan toiminnallisia mahdollisuuksia, vaan ne hajosivat, ja niiden jäsenistöstä tuli nopeasti etsittyjä rikollisia niin idässä kuin lännessäkin.⁷⁷⁰

Jim Lacey muistuttaa yhdysvaltalaisittain optimistiseen sävyyn al-Surin pahaenteisesta oivaltavuudesta huolimatta hänen tekstinsä kertovan rivien välistä sen, että länsi on kyennyt iskemään lähes lamaannuttavasti globaaliin jihadistiseen liikkeeseen profiloituvia ryhmittymiä vastaan. Tämä on johtanut siihen, että suurin osa Lacey'n kutsumista terroristiryhmittymistä on ollut liian huolissaan omasta hengessä säilymisestään, etteivät ole uskaltaneet liittyä al-Qaidaan. Lacey'n mukaan al-Surille on strategisen tason ajattelijana myös ollut suuri pettymys, ettei jihadistista liikettä tue kuin alle miljoona maailman muslimista pitäen sen näin ollen marginaalissa suorituskykynsäkin osalta.⁷⁷¹ Vastaavalla lailla al-Surin tuotantoa analysoi Mark Stout kanssakirjoittajineen. Kutsuen al-Suria ”*lasia puolityhjänä pitäväksi*” strategiksi, he huomioivat hänen saamattomia musliminuoria kohtaan suuntaamansa arvostelun sekä sen mielenkiintoisen seikan, ettei al-Suri usko aikansa jihadistisen liikehdinnän käsittäneen kuin alle 10 000 todellista taistelijaa.⁷⁷²

Al-Suri arvioi kutakin organisaatio- ja toiminnallista mallia kaikkiaan neljän kohdan kautta. Näitä kohtia ovat sotilaallinen, organisatorinen turvallisuus, propagandistinen ja koulutuksellinen toiminta. Kaikkien kohtien toiminnallisen epäonnistumisen kautta al-Suri katsoo salaisen militantin organisaatiolähtöisen kumouksellisen jihadismin tulleen tiensä päähän omana aikanamme. Näin ollen hän toteaa: ”*Ajat ovat muuttuneet, ja meidän on luotava kumouksellinen menetelmä, joka vastaa nykyajan turvallisuusympäristön asettamiin haasteisiin. Keskeinen ongelma aikaisemmissa organisaatioissamme ei ollut itse organisaatorakenne, vaan sen soveltumattomuus nykyhetkemme olosuhteisiin.*”⁷⁷³

Sissisodan ja sissioperaatioiden kautta käytävän kumouksellisen sodan mallilla al-Suri tarkoittaa sellaisia konflikteja, joissa kumouksellinen osapuoli klassisen sissisodan malliin tukeutuen pyrkii tavoitteeseensa. Esimerkkeinä hän mainitsee sellaiset islamilaisessa maailmassa käydyt konfliktit kuten Afganistanin neuvostomiehityksen vastaisen taistelun ja jihadin Kaukasuksella. Hän esittää tällaisen mallin taktisia keinoja

---

⁷⁷⁰ Sama, s. 352.

⁷⁷¹ Lacey (2008b), s. x.

⁷⁷² Stout (ja muut, 2008), s. 190, 209.

⁷⁷³ Al-Suri (2008), s. 359.

seuraavasti: ”*vihollinen kohdattiin pysyvistä tukikohdista sissitoiminnallisilla iskuilla, joita suorittivat puolivakinaiset joukot.*”⁷⁷⁴

Erityishuomio tulee asettaa termiin ”pysyvät tukikohdat”, joita al-Suri merkittävästi myöhemmässä vaiheessa arvostelee. Al-Suri arvioi tällaisen toiminnan johtaneen totaaliseen sotilaalliseen voittoon, turvallisuustekijöiden onnistumiseen tiedustelun harhauttamisen kautta, kansansuosion tavoittelussa koettuun onnistumiseen, koulutuksellisten tekijöiden osittaiseen onnistumiseen koulutusleirien kautta, mutta poliittisen toiminnan epäonnistumiseen lukuun ottamatta Afganistanin tapausta, jossa Islamilaisen emiraatin perustamisen katsotaan onnistuneen.

Mainitunkaltaisen kumouksellisuuden lähemmässä tarkastelussa al-Suri täsmentää mallia koskemaan aikaa ennen vuoden 2001 syyskuun 11. päivän terroritekoja. Esitetyn tarkasteluperspektiivin kautta al-Suri katsoo tällaisen avoimen rintaman kumouksellisen sissisodan olevan todellinen menestys, mutta tarkoituksellisesti korostaa sen menestystä juuri aikakautena ennen vuotta 2001. Tämän jälkeisenä aikana hän katsoo yhdysvaltalaisen teknologisesti yliveraisen vihollisen vaikutuskyvyn ulottuneen sissisodankeinoihin nojaaviin kumouksellisiin toimijoihin niin merkittävästi, ettei historiallisesti yleistävää tarkastelua voida ulottaa uusimpiin konflikteihin.⁷⁷⁵

Yksilökeskeinen ja pienryhmätoiminnallinen kumouksellinen terrorismi tarkoittaa al-Surille yksilöiden ja pienten ryhmien suorittamia väkivallantekoja. Mallia konkretisoidakseen al-Suri nostaa esiin sellaisia terroritekoja kuten ensimmäisen World Trade Centerin pommi-iskun ja useita yksilöiden suorittamia pienen mittakaavan väkivallantekoja. Tätä kumouksellista mallia al-Suri pitää sotilaallisena onnistumisena, johtuen vastustajaan iskostetusta pelosta. Kyse on turvallisuustekijällisestä onnistumisesta, sillä nämä yksittäiset teot eivät enää tulevaisuudessa vaikuta uusien toiminnallisten joukkojen organisointiin. Lisäksi hän näkee ne kansansuosion tavoittelun onnistumisena, sillä suurella näkyvyydellä tällaiset teot onnistuvat mobilisoimaan islamilaisen maailman yhteiseen taisteluun. Koulutuksellisenä onnistumisena al-Suri ei mallia pidä, sillä sen keskeisenä puutteena on hänen mukaansa ollut yhtenäisen ohjelman ja tavoitteenasettelun puuttuminen. Samasta syystä poliittisen toiminnan katsotaan epäonnistuneen, sillä yksittäiset väkivallanteot eivät koskaan aikaansaaneet massamaista liikehdintää yhtenäisen ohjelman ja tavoitteenasettelun puuttuessa.⁷⁷⁶

Alejandra Bolanos esittää, että al-Surin ajattelu eroaa hänen tulkintemastaan ja avoimista lähteistä löytämästään al-Qaidan strategiasta kolmella, yksilökeskeisestä terroristisesta toiminnasta kumpuavalla tavalla. Al-Suri ei korosta keskusjohdon merkitystä yksittäisten iskujen koordinoinnissa. Samoin hän argumentoi itsenäisen rahoituksen ja logististen järjestelmien olevan keskeistä toiminnan onnistumiselle. Nämä sei-

---

⁷⁷⁴ Sama, s. 350.

⁷⁷⁵ Sama, s. 362–363.

⁷⁷⁶ Sama, s. 351.

kat johtavat edelleen kolmanteen Bolanosin korostamaan seikkaan ryhmien itsenäisestä kouluttautumisesta omilla toiminta-alueillaan ilman tukeutumista avoimilla rintamalla oleviin koulutuskeskuksiin.⁷⁷⁷

Springer (et.al.) korostaa al-Surin pohdinnan eroavan keskeisesti al-Qaidan keskusjohtoisuuden merkitystä globaalissa jihadistisessa liikehdinnässä korostavasta ajattelusta. Tässä Al-Surin ajattelussa muodostetaan sirpaleiselle ja valtaviin operaatioturvallisuudellisten haasteiden alla elävälle liikkeelle selkeä toiminnallinen kokonaisuus. Springer (et.al.) argumentoikin al-Surin teoksesta tulleen kiinnostavaa luettavaa jihadistipiireissä juuri siitä syystä, että sen katsottiin vastaavan aikansa turvallisuushaasteisiin tavoite ja vihollisasetelma huomioiden.⁷⁷⁸

Al-Surin mallia tarkasteltaessa käy varsin pian selville, että hän käsittelee kumouksellisen sodan strategiaansa globaalissa mittakaavassa. Tähän päätelmään al-Suri tulee, aivan kuten Najinkin osaltaan, pitäessään jihadistisen kumouksellisuuden globalisointumista vastustajan ansiona. Hänen mukaansa lännen islamilaista maailmaa vastaan suuntaama ristiretki mahdollistaa osaltaan musliminuorison yhdentymisen islamilaisen kansakunta-aatteen alle. Tämä tarkoittaa jihadistisen kumouksellisuuden sotilaallisen toiminnan avautumista niin yksittäisiksi alueellisiksi konflikteiksi kuin yksilöitä mobilisoivaksi maailmanlaajuiseksi kumouksellisuudeksi.⁷⁷⁹

Al-Surin esitellessä globaalin jihadistisen liikkeen sotilaallista kumouksellista mallia mainitsee hän sen ensisijassa pohjautuvan kahteen aktiivisuuden ilmentymään: yksilöiden ja toisistaan tietämättömien ja riippumattomien terroristolujen suorittamiin operaatioihin ja alueellisiin sissitoiminnallisiin konflikteihin kaikkialla, missä toimintaedellytykset ovat olemassa.⁷⁸⁰

Richard Shultz katsoo, että siinä missä Naji käsittelee sissitoiminnallisia konflikteja nimittäen niitä kaaoksen hallinnaksi, al-Suri kutsuu niitä avoimiksi rintamiksi, joilla hän Shultzin mukaan tarkoittaa samaa asiaa. Al-Suri on tosin Shultzin mielestä kehittänyt ajatteluaan al-Qaidan keskusjohdon linjoilta keskittyen yksilökeskeiseen ja terroristiseen kumoukselliseen sotaan. Tätä johtajattomaksi vastarinnaksi nimittämässään toimintaa Shultz selittää yhdistävän globaalin jihadistisen liikkeen ideologian lisäksi sen strateginen kulttuuri. Tämä oivallus on mielenkiintoinen ja globaalin jihadistisen liikkeen toiminnallisuutta merkittävällä tavalla selittävä. Shultz yhdessä Roy Godsonin kanssa on määritellyt strategisen kulttuurin tarkoittavan seuraavaa: *”...valtiollisen tai ei-valtiollisen jaettuina uskomuksia ja toimintatapoja, jotka kumpuavat jaetuista kokemuksista ja narratiiveista, jotka edelleen muokkaavat tavoitteita ja keinoja kansallisten turvallisuuspäämäärien saavuttamiseksi. Nämä uskomukset ja toimintamallit antavat stra-*

---

⁷⁷⁷ Bolanos (2010), s. 103.

⁷⁷⁸ Springer (ja muut, 2009), s. 87.

⁷⁷⁹ Al-Suri (2008), s. 368–370.

⁷⁸⁰ Sama s. 371.

tegiselle kulttuurille sen perusuuonteen ja viitekehyyksen, jonka varaan kykyjä käytetään ja kehitetään.”⁷⁸¹

Näiden keskeisten yhteisten uskomusten luoja al-Suri korostaa globaalien jihadististen liikkeen propagandistien merkitystä kansainvälisen median hyödyntäjinä. Heidän selkeimmäksi tehtäväkseen al-Suri nostaa Brachmanin ja McCantsin mielestä väkivallan käytön ja näin iskujen kytkemisen suurempaan viestiin ja globaalien jihadististen liikkeen kokonaisnarratiiviin. Al-Suri myös varoittaa propagandisteja sortumasta valehteluun tai ylilyönteihin, sillä tällaisten toimien hän katsoo pahimmassa tapauksessa vieraannuttavan muslimiväestön keskeisestä viestistä.⁷⁸²

Al-Surin strateginen malli itsessään on merkittävä uudistus modernissa kumouksellisessa sotataidollisessa ajattelussa. Erityisen mullistavaa siinä on keskeinen ajatus maailmanlaajuiseen mittakaavaan yltävän aseellisen aktiivisuuden ajatuksesta ainoastaan ideologiaan sitoutuen. Tässä al-Suri korostaa al-Qurashin ja Najin lailla median merkitystä kuvan luoja. Al-Suri itse ajaa lukijansa sisään ajattelumalliinsa seuraavasti: ”*Yksilökeskeisen tai solurakenteisen terrorismin keinoin käytävän jihadin merkitys on oleellinen vihollisen väsyttämiseksi ja vetäyttämiseksi, Jumalan näin suodessa. Avoimen rintaman jihad (alueellisen kumouksellisen sodan sissisotavaihe) taas mahdollistaa maa-alueiden vapauttamisen ja miehittämisen Jumalan tuen avulla. Yksilökeskeisen terrorismin keinoin käytävä jihad osaltaan mahdollistaa sissisodan käynnistämisen islamilaisen valtion perustamiseksi, sillä se on lopulta päämäärämme.*”⁷⁸³

Al-Suri myöntää turvallisuusympäristön muuttuneen ratkaisevasti haastavammaksi vuoden 2001 terrori-iskujen jälkeen ja ymmärtää tilanteen haastavuuden erityisesti maa-alueiden hallintaan saamisen kannalta. Tässä hänen argumentaationsa alkaa erota Najin vastaavasta. Johdattaessaan lukijaa kumouksellisen sodan mallinsa sotilaallisen toiminnan kenttään al-Suri johtaa päätöksenä seuraavaa: ”*Gloaalien jihadistisen kumouksellisuuden tärkein sotilaallisen toiminnan perusta lepää yksilökeskeisen terrorismin keinoin käytävässä taistelussa. Tämä taistelu tulee ensisijassa suunnata Yhdysvaltoja ja sen liittolaisia vastaan. Yksilöiden ja pienten solurakenteisten organisaatioiden toiminta on elintärkeää tämänkaltaisen toiminnan ylläpitämiseksi ja mahdollistamiseksi. Kaikenlaiset mahdollisuudet sissisodan laajamittaiseen hyödyntämiseen ja islamilaisen maa-alueen hankkimiseksi sekä valtiollisen tukialueen perustamiseksi on kuitenkin epäroimättä osattava hyödyntää.*”⁷⁸⁴

Toista keskeistä kumouksellisen sodan sotilaallisen toiminnan ilmentymää, alueellista sissisotaa tai avoimen rintaman sissisotaa, al-Suri pitää yleisesti jihadististen liikkeen parissa hyvin ymmärrettyinä ja mainitseekin käyttävänsä sen esittelyyn vain vähän huomiota. Al-Suri esittää sissisotatyypin sotilaallisen toiminnan mahdollisuuksien

⁷⁸¹ Shultz (2012), s. 5, 44.

⁷⁸² Brachman ja McCants (2006), s. 17.

⁷⁸³ Al-Suri (2008), s. 371.

⁷⁸⁴ Sama, s. 373.

olevan olemassa ainoastaan rajallisesti. Al-Suri pitää sissisodan ja sissiopeeraatioiden kautta käytävää kumouksellista sotaa ennen kaikkea alueellisenä ilmiönä ja pitää välttämättömänä niin poliittisten, väestöllisten kuin maantieteellistenkin tekijöiden soveltuvuutta sissisotaan.⁷⁸⁵

Michael Ryan esittää, ettei pidä tätä ajatusta avoimen rintaman sissisodista vastaavana kuin Najin ideaa kaaoksen hallinnan vaiheesta. Ryanin päätelmä on erikoinen ja pohjaa siihen argumenttiin, että al-Surin strategisessa mallissa alueellinen kumouksellinen toiminta oli vain osa globaalia kumouksellisuutta, jonka aktiivisuus on alisteista yksilökohtaiselle terroristisin keinoin käytävälle kumoukselliselle sodalle.⁷⁸⁶ Tämä ajatus on sellaisenaan erikoinen, sillä aivan vastaavasti kuin Najilla on kostoiskujen periaate operaatioalueiden ulkopuolella, esittää al-Suri alueellisten konfliktien ruokkivan myös yksilöiden aktiivisuutta globaalissa mittakaavassa. Molemmat jihadististrategit tarkastelevat siis ilmiötä aivan samoin argumentein, mutta erilaisin painoituksin.

Kumouksellisen toiminnan sotilaallisen mallinsa merkittävimmän yksittäisen tekijän havainnollistamiseksi al-Suri puuttuu jo silmiinpistävään terrorismiin terminä. Al-Suri esittää läntisten terrorismin määritelmien lyöneen läpi myös islamilaisessa maailmassa ja antavan mediassa kuvan terrorismista negatiivisena toimintamuotona ja tuomittavana sodankäyntitapana. Al-Suri kokee terrorismin olevan terminä abstrakti, ja se voidaan määritellä sekä positiivisella että negatiivisella tavalla riippuen katsontakannasta. Hän löytääkin kahdenlaista terrorismia.

1. Tuomittava terrorismi (*irhab madbmum, suom. syyttömiä pelottelu/terrorisointi*). Tämä terrorismin muoto ilmenee niin henkisinä, psyykkisinä kuin fyysisinäkin väkivallantekoina syyttömiä kohtaan ilman selkeää tarkoituserää ja tavoitetta.
2. Suositettava terrorismi (*irhad mahmud, suom. syyllisten pelottelu/terrorisointi*). Tämä terrorismin muoto taas pohjaa käsitykseen, jossa oikeamieliset ja sorretut poistavat itselleen tehdyt vääryydet terrorisoimalla ja kapinoimalla sortaja osapuolta vastaan.

Näin ollen al-Suri tulee päätelmään: ”*Vihollisten terrorisointi on uskonnollinen velvollisuus, ja vihollisjohtajien salamurhaaminen on Profeetan aikainen perintö.*” Tätä osaltaan selitetään oikeutetulla terrorismilla islamin vihollisia vastaan. Taistelija, joka turvautuu terrorismiin puolustautuessaan ja suojellessaan sorrettuja, on aina nähtävissä terroristina vihollisiaan kohtaan.⁷⁸⁷

---

⁷⁸⁵ Sama, s. 374.

⁷⁸⁶ Ryan (2013), s. 229.

⁷⁸⁷ Al-Suri (2008), s. 382–390. Al-Suri käyttää terrorismin laillistamiseksi todisteena Koraaanin kahdeksannen eli Sotasaaliin suuran jaetta 60: ”*Ja varustakaa (muslimit) heitä vastaan niin suuri sotavoima ja hyvin ravittuja ratsuja kuin vain voitte, säilyttääksenne siten sekä Jumalan vastustajat että omat vihollisenne ja myös muut, joita ette tunne, mutta*

Vastaavalla tavalla terrorismia tulkitsee pakistanilainen S.K. Malik kuuluisassa teoksessaan *The Quranic Concept of War*. Hän myös jalostaa terrorismin käytön merkitystä sodankäynnin muotona esittäen: ”Vihollisen sydämiin iskostettu pelko ei ole ainoastaan keino, vaan se on itsessään myös päämäärä. Kun vihollinen on saatu pelkäämään, ei sodassa oikeastaan ole enää mitään saavutettavaa. Tämä tila on se, jossa sodan keinot ja päämäärä kohaavat ja sulautuvat yhteen. Viholliseen iskostettu pelko ei tarkoita sen ohjaamista päätöksiin, vaan tarkoituksenamme on saada vihollinen pelkäämään.”⁷⁸⁸

Väkivalta ja sen käyttö edustaa myös perinteen ylläpitoa ja viisauden sekä uskonnollisen velvollisuuden toteutusta. Paolo Coelhon *Valon soturin käsikirjaa* plagioiden, Kaukasuksella vaikuttanut jihadistijohtaja Shamil Basajev esittää oikeamielisen mujaheddiinin luonnetta kuvatessaan seuraavaa: ”Jokainen hyönti jonka hän lyö, sisältää vuosisataisen viisauden. Jokainen hyönti sisältää menneiden mujaheddiinien muiston, jotka sinnaavat tämän päivän taisteluamme.”⁷⁸⁹

Esimerkkinä viholliskuvien muodostamisesta ja maalin valinnan haasteesta mainittakoon Arabian niemimaalla operoivan al-Qaida-liikkeen julkaisemassa, varsin laadukkaassa, Inspire-internetlehdessä esitelty al-Qaida vaikuttajan sheikki Adil al-Abbabin vastaus hänelle esitettyyn kysymykseen kannastaan lännessä siviileiksi määriteltyjen ihmisten maalittamisesta. Sheikki al-Abbab aloittaa monisyisen vastauksensa määrittelemällä, ettei siviili ole islamilaisen juridiikan mukainen käsite lainkaan ja pitää valittavana sen käyttöä myös muslimien parissa. Hänen mielestään vääräuskoiset ovat jaettavissa periaatteessa kahteen ryhmään: niihin jotka eivät käy taistelua muslimeja vastaan ja niihin jotka ovat suorassa konfliktissa muslimien kanssa. Näin ollen ensin mainittuja vastaan suunnattujen väkivallantekojen suoranaisena syynä on vääräuskoisten vääräuskoisuus. Tämä jo itsessään tekee siviili–sotilas-määrittelyn merkityksettömäksi.⁷⁹⁰

Luodessaan kuvaa globaalin jihadistisen kumouksellisuuden operatiivis-taktisen tason toiminnasta ja sotilaallisen toiminnan teoreettista pohjaa sekä operatiivista konseptia, al-Suri esittää lähtökohtansa olleen vastaaminen muutamaan keskeiseen tarpeeseen. Tärkein näistä tarpeista on mahdollisimman monen jihadismin ja globaaliin jihadistiseen toimintaan myötämielisesti suhtautuvan yksilön mobilisointi sotilaalliseen toimintaan. Hän kokee salaisten ja hierarkkisesti organisoitujen järjestöjen olevan liian vaikeasti lähestyttäviä.

---

jotka Jumala tuntee. Ja mitä kuluttatekin Jumalan tiellä ja asialla, se korvataan teille täydelleen, eikä teille tule mitään vääräryhtä tapahtumaan.”

⁷⁸⁸ Bobbit, Phillip: *Terror and Consent – The Wars for the Twenty-First Century*, Anchor Books, New York/NY, 2009, s. 358.

⁷⁸⁹ Basajev (2004), s. 3.

⁷⁹⁰ <http://info.publicintelligence.net/InspireJanuary2011.pdf>, 14.5.2011.

Niihin liittyy liikaa uhkia tavallisen ihmisen kannalta eikä myöskään kaikkia jihadiin osallistumaan halukkaita kyetä ottamaan mukaan. Samanlainen tilanne on hänen mielestään myös sissisodan keinoin käytävissä konflikteissa. Tuonkaltaiseen toimintaan osaaottava yksilö leimautuu helposti kotimaansa turvallisuusviranomaisten silmissä epäluotettavaksi henkilöksi. Alueellisissakaan konflikteissa ei ole mahdollisuutta ottaa mukaan kaikkia halukkaita, jotka mahdollisesti eivät olisi toiminnalliselta tasoltaan kyvykkäitä ottamaan osaa vaativaan sissisotaan. Toisena merkittävänä tarpeena teoriatilalleen al-Suri kokee olleen turvallisuusympäristön muutoksen, jonka myötä perinteiset hierarkkiset ja johtajakeskeiset jihadistiset organisaatiot esimerkiksi Syyriassa ja Egyptissä tuhottiin. Siksi on ollut tarpeen luoda toimintamalli, jossa yksilöt ovat aktiivisia toimijoita itsessään eivätkä välttämättä ollenkaan linkittyneitä toisiinsa. Kaiken kokemansa pohjalta al-Suri uskaltaakin lausua urbaanin kumouksellisuuden ja asutuskeskuksissa käytävän sissisodan tulleen kumouksellisuuden muotona tiensä päähän organisatorisessa mielessä. Kolmas keskeinen vaatimus on ollut yksilöiden aikaisemmin suorittamien tunnepohjaisten reaktioiden liikkeellepanemien tekojen koordinointi, niputtaminen yhden yhteisen aatteen alle ja ohjaaminen kokonaisuutena haluttuun suuntaan. Näin mahdollistetaan islamilaisen vastarinnan muodostuminen kaikkien muslimien yhteiseksi asiaksi, eikä pelkästään yhden elitistisen ryhmän tai ihmisjoukon toimeksi. Neljäntenä tarpeena al-Suri esittää vaatimuksen kaikkien yksilöiden ja pienryhmien suorittamien tekojen saamiseksi yhden keskeisen ideologisen mallin alle. Tämä aikaansaa osaltaan ajatusmallillisen ja aatteellisen keskittymän yhteiselle toiminnalle suojaten samalla omat joukot turvallisuusviranomaisten vastatoimilta ollessaan organisatorisesti edelleen hajaantunut ja johtajaton.⁷⁹¹

Marc Sageman kuvaa tätä erityisesti al-Surin neljännessä vaatimuksessa esiintyvää kokonaisuutta johtajattomana jihadina. Hän vertaa al-Surin ajatusta yhdysvaltalaisen äärioikeistolaisen ajattelijan Luis Beamin teoriaan esittäen, että Beamin vuonna 1983 ideoima malli johtajattomasta vastarinnasta olisi voinut olla al-Surin kumouksellisen mallin taustalla.⁷⁹² Vaikka esimerkiksi Ryan pitää epätodennäköisenä, että Beamin ajattelu olisi ollut vaikuttamassa al-Surin ideaan⁷⁹³, on hänen ja Beamin mallissa yhtäläisyyksiä. Beam esimerkiksi esittää, että hänen johtajattoman vastarinnan mallinsa on fundamentaalista eron tekemistä aikaisempiin organisoitumismalleihin. Beam käyttää esimerkkinään erilaisia hierarkkisia organisaatioita asevoimista katoliseen kirkkoon ja argumentoi näiden olevan tehottomia ja ennen kaikkea vaarallisia organisaatiomuotoja vastarinnalle, joka taistelee tyranniaa vastaan. Beamin ajatus johtajattomasta organisaatiosta kulminoituu hajautettuun organisaatiomalliin ja sen tuomaan suojaan mainitsemiaan FBI:n vastatoimia kohtaan.⁷⁹⁴

---

⁷⁹¹ Al-Suri (2008), s. 419–420.

⁷⁹² Sageman (2008), s. 143–146.

⁷⁹³ Ryan (2013), s. 319.

⁷⁹⁴ Beam, Louis: Leaderless Resistance, The Seditious, Issue 12, February 1992, <http://www.louisbeam.com/leaderless.htm>, 30.6.2015.

Myös Springer (et.al.) käyttävät Louis Beamin argumentaatiota esimerkkinä kuvatesaan al-Qaidan olevan yhä enemmän ja enemmän ideologiaa organisaation sijaan. Kirjoittajien mukaan al-Surin malli vastarinnasta toimeenpane Beamin idean. Tämä havainto on Marc Sagemanin vastaavan lailla mielenkiintoinen mutta historian tutkimuksen kannalta varsin ongelmallinen. Springer kanssakirjoittajiensa kera, aivan kuin Sagemankaan, ei viittaa havainnossaan siihen, että al-Suri varsinaisesti olisi perehtynyt Beamin 1980-luvulla esittämään ajatukseen johtajattomasta vastarinnasta.⁷⁹⁵

Alejandra Bolanos ei mene päätelmässään yhtä pitkälle kuin Marc Sageman vaan yhtyy osaltaan Michael Ryanin argumenttiin⁷⁹⁶ siitä, että al-Surin ajatus johtajattomasta vastarinnasta ei nimestään huolimatta ole johtajatonta itsessään. Bolanos tulee tähän johtopäätökseen siitä syystä, että esimerkiksi riittävää määrää luotettavaa tietoa ei ole siitä, ovatko itsenäisesti iskuja tehneet ryhmittymät seuranneet al-Surin ajatuksia.⁷⁹⁷ Tämä Bolanosin johtopäätös on erikoinen, sillä hänenkin väitöskirjansa lähde-luettelosta löytyvässä yllä viitatussa Brynjar Lian kirjassa norjalaisakateemikko osoittaa, että al-Surin kirjoituksia on löydetty muun muassa Madridin junaiskun tehneen terroristolun tietokoneilta ja muiden Euroopassa pidätettyjen solujen hallusta.⁷⁹⁸ Stout (et.al.) argumentoi laajan alkuperäismateriaaliin perustuvan analyysin kautta, että al-Surin materiaalia löydetään kentällä toimivilta jihadisteilta niin merkittävässä määrin, että heidän voidaan arvella ainakin harkitsevan al-Surin ideoimien mallien käyttöönottoa.⁷⁹⁹ Painotuseroista huolimatta on al-Surin lukijan ja al-Qaidan historiaa tuntevan helppo yhtyä Bolanosin argumenttiin siitä, että hänen tuotantonsa on keskeinen lisä globaalin jihadistisen liikkeen ydinkaaderin ideoimaan strategiaan.⁸⁰⁰

Al-Suri osoittaa ymmärrystä hajaantuneeseen organisatoriseen malliin esittäessään yhteenvedossaan ajatuksensa luoda toiminnallinen kumouksellinen metodi, jossa kahden kolmanneksen toimijoiden menetys ei vielä aiheuta kumouksellisen toiminnan tyrehtymistä ja jonka olisi mahdollista uudistua ja kehittyä itsestään ilman ulkoista vaikutinta. Toiminnallisuuden kautta globaalia jihadistista kumouksellisuutta tarkasteltaessa havaitaan sen olevan systemaattinen ilmiö, eikä nüinkään hierarkkinen organisaatio. Tapa toteuttaa jihadistista kumouksellisuutta ei siis ole organisatorisiin rakenteisiin sitoutunut toiminnan malli, vaan yksilöt, solut ja pienryhmät ovat sitoutuneet kumoukselliseen sotaan.⁸⁰¹

---

⁷⁹⁵ Springer (ja muut, 2009), s. 102.

⁷⁹⁶ Ryan (2013), s. 239. Ryan argumentoi Richard Shultzin tavoin Marc Sagemanin olevan väärässä tämän tulkitsessa globaalın jihadistisen liikkeen uloimman kehän aktivismia ja esittävän sen tarkoittavan itseradikalisoitunutta tai johtajatonta jihadia. Shultz, Richard: haastattelu, 16.9.2014.

⁷⁹⁷ Bolanos (2010), s. 105.

⁷⁹⁸ Lia (2008), s. 26.

⁷⁹⁹ Stout (ja muut, 2008), s. 117. Kirjoittajat nostavat esimerkiksi vuonna 2006 lokakuussa jihadistiselle internetsivustolle ladatun strategiakaavion yhdysvaltalaismiehittäjän ja Nuri al-Malikin johtaman hallinnon kukistamiseksi Irakissa. Kaavio piti sisällään iskuja toimijoiden välisiin linkkeihin ja monien erilaisten taktikoiden yhteensovittamisesta selkeään strategiseen tavoitteeseen pääsemiseksi.

⁸⁰⁰ Bolanos (2010), s. 105.

⁸⁰¹ Al-Suri (2008), s. 421.

Abdullah Azzamin tavoin al-Suri korostaa yhä uudelleen jokaisen muslimin yksilöllistä velvollisuutta ottaa osaa pyhään taisteluun⁸⁰² tarjotessaan teoreettisen mallin ja todistaessaan, ettei kukaan voi livetä velvollisuudestaan taisteluun. Kuten aiemmin mainittu, hän korostaa yksilökeskeisen jihadin olevan ennen kaikkea yksilön lupaus Jumalalle toiminnasta Hänen tiellään.⁸⁰³

Sotilaallisen toiminnan kenttää käsittelevän osuutensa päätteeksi al-Suri vertaa sissitoiminnallisen ja yksilökeskeisen terroristisen kumouksellisen sotilaallisen toiminnan välisiä suhteita ja vetää eräitä keskeisiä johtopäätöksiä operatiivisesti toisistaan merkittävästi eroavien kumouksellisten toimintamallien välille.

Al-Suri kokee sissiluonteisten alueellisten konfliktien merkityksen olevan keskeinen tekijä yksilökeskeiselle taistelulle, sillä noista konflikteista on osaltaan kyetty luomaan koulutuskeskuksia yksilöille ja pienryhmille, jotka sittemmin operoivat omalla toiminta-alueellaan jossain aivan muualla. Yhtäältä konfliktialueilla, joissa turvallisuustilanne on haastava, voidaan turvallisuusviranomaisten takaa-ajamia yksilöitä ja ryhmittymiä kätkeä helposti. Al-Suri muistuttaa sissitoiminnalliseen konfliktiin osaaottavia yksilökeskeisen terroritoiminnallisen tien valinneita toimijoita pitäytymään jokaisella toiminta-alueella itselleen tyypillisessä taktiikassa eli terrorismin keinoissa. Tämän lisäksi hän muistuttaa kulloisessakin konfliktissa kaikkien osallistujien olevan velvollisia alistumaan aina paikallisen komentajan tai emiirin tahtoon ja käskyvaltaan sekä osoittamaan kunnioitusta paikallisille taistelijoille, heidän toiminnalleen ja ottamaan osaa heidän jokapäiväiseen elämäänsä. Keskeisesti positiivisena vaikutuksena sissitoiminnallisille joukoille al-Suri näkee yksilökeskeisten toimijoiden tuovan mahdollisuuden vaikuttaa viholliseen myös terrorismin keinoin yhteistoiminnassa paikallisten komentajien kanssa, jolloin kokonaiskoordinointi säilyy paikallisilla taistelijoilla.⁸⁰⁴

Eräs merkittävimmistä yksittäisistä muutoksista al-Surin kumouksellisessa sotataidollisessa ajattelussa on organisatorinen rakenne ja sen kehittyminen avoimempaan, hajautetumpaan ja vaikeammin tavoitettavaan suuntaan. Ei siis ole sattumaa, al-Suri omistaa kirjassaan kokonaisen osaluvun pelkästään teoreettiselle organisatoriselle tarkastelulle. Michael Ryan korostaa samaa ilmiötä, mutta ei välttämättä sotataidollisesta näkökulmasta. Hän arabiankielistä al-Surin tuotantoa analysoineena nostaa yksittäisen mielenkiintoisen havainnon tämän massiivisen teoksen pdf-versiosta, jossa seuraava kohta oli kirjoitettu lihavoidulla fontilla: ”*Tämä on kutsu nuorille miehille aloittaa yksilöllinen vastarinta, jotta se ei enää luottaisi ilmiönä rakenteisiin ja verkostoituneisiin hierarkkisiin organisaatioihin, joissa yhden yksilön pidätys johtaa verkoston tuhoutumiseen.*”⁸⁰⁵

---

⁸⁰² Katso Azzamin keskeisestä ajattelusta esim.: <http://www.nrs.ncu.edu/SPECIAL%20PROJECTS/JIHADISM/DEFENCE%20OF%20THE%20MUSLIM%20LANDS.pdf>; 8.3.2015.

⁸⁰³ Al-Suri (2008), s. 429.

⁸⁰⁴ Al-Suri (2008), s. 436–439.

⁸⁰⁵ Ryan (2013), s. 210.

Korostaakseen globaalin jihadistisen kumouksellisuuden ja perinteisten hierarkkisten, salaisten organisaatioiden välistä eroavuutta hän nimeää organisatorisessa tarkastelussaan ”vastarinnan” toiminnalliseksi systeemiksi ja hierarkkiset organisaatiot toiminnallisiksi järjestöiksi. Toisin sanoen globaali jihadistinen kumouksellisuus on al-Surin itsensä mukaan systeemi ja ilmiö, ei kumouksellinen organisaatio.⁸⁰⁶ Al-Surin esittää asiansa myös vertaamalla hierarkkisia organisaatioita ja vastarinnan organisaatioita ensin mainitun rakenteellisiin elementteihin sitomalla ja pyrkii näin osoittamaan kahden toisistaan poikkeavan, mutta historiallisesti samaan päämäärään pyrkivän organisatorisen kokonaisuuden eroavuudet vertaavassa tarkastelussa. Kyseinen vertailu on esitetty seuraavassa taulukossa.

Tekijä	Perinteinen hierarkkinen jihadistinen organisaatio	Globaalin jihadistisen kumouksellisuuden joukko
Tavoite	Hallinnon kaataminen ja islamilaisen hallinnon valtaan saattaminen tietyllä maa-alueella	Yleinen vastarinta ja miehittäjän sekä sen liittolaisten vastustaminen
Ohjelma	Kulloisenkin organisaation ideologisiin päämääriin sidottu ohjelma	Globaali islamilainen vastarinta
Johtajuus	Organisaation johtaja (emiiri)	Yksi yhteinen ideologinen johdatus ja jokaisen yksikön omat johtosuhteet
Strategia (tiekartta)	Kulloisenkin järjestön strategia päämäärän saavuttamiseksi	Miehitysvallan vastustaminen ja sitä vastaan toimiminen kaikkialla
Rahoitus	Lahjoituksina saatava rahoitus, käyttö organisaation suunnitelman mukaisesti strategian sanelemiin tarpeisiin	Jokaisella toiminnallisella yksiköllä oma rahoituskeinonsa, rahoitus tulee lahjoituksina tai sotasaaliina
Uskollisuuden osoitus / vala	Uskollisuuden osoittaminen kulloisenkin organisaation johtajalle	Uskollisuuden vala Jumalalle jihadin käymiseksi ja uskollisuuden osoittaminen jokaisen yksikön omalle johtajalle

Taulukko 1. Al-Surin vertailu eri organisointityyppien välillä.⁸⁰⁷

⁸⁰⁶ Al-Suri (2008), s. 440.

⁸⁰⁷ Sama, s. 442, katso myös Springer (ja muut, 2009), s. 114. Kirjoittajat ovat kääntäneet kyseisen taulukon al-Surin arabiankielisestä alkuperäistekstistä ja merkittäviä eroavaisuuksia ei ole löydettyvässä Lian käännökseen verrattaessa. Ainoastaan termi ”strategia” (tiekartta, roadmap) on käännetty termiksi ”suunnitelma” (plan).

Ei ole ihme, että norjalaisen arvostetun akateemikon kääntämä al-Surin teos on poikinut edellisissä luvuissa osoitetun lailla juuri norjalaiseen, laadukkaaseen jihadismin tutkimukseen tulkinnan kehämäisestä sosiaalisen liikkeen tavoin toimivasta organisaatiosta. Tämä siitä syystä, että organisatorisessa mallintamisessa al-Suri käyttää termiä ”kehä”. Hän mainitsee globaalissa jihadistisessa kumouksellisuudessa olevan kolme organisatorista kehää. Tämä on huomionarvoinen seikka sinällään. Tavantomainen organisaatioiden tarkastelussa käytetty tapa hahmottaa jotakin toiminnallista organisaatiota ilmenee monesti taso-ajatteluna. Tällaisessa ajattelussa organisaation hahmottaminen lukkiutuu äkkiä tilaan, jossa koko toiminta nähdään hierarkkisia johtosuhteita ja sääntöjä noudattavana kokonaisuutena ja itseohjautuvuuden merkitys vähenee automaattisesti. Al-Surin kolme organisatorista kehää ovat keskusjohto, hajaantuneiden yksiköt (koordinoitujen yksiköiden kehä) ja viimeisenä yleisten vastarintayksiköiden kehä.⁸⁰⁸

Ensimmäinen eli keskusjohdon organisatorinen kehä on varattu nimensä mukaisesti keskitetylle johdolle, jonka tehtävänä on luoda ideologiset, uskonnolliset ja koulutukselliset perusteet islamilaiselle vastarinnalle ja sen yksiköille onnistua, antaa liikettä ja sen ideologista perustaa koskevia lausuntoja mediaan ja laatia propagandistisia viestejä levitettäväksi maailmalle liikkeen nimissä.⁸⁰⁹

Toinen eli hajaantuneiden yksiköiden kehä on al-Surin suunnitelmassa organisatorisesti ajatellen tarkoitettu sellaisille yksilöille ja pienryhmille, jotka pystyvät omaamaan hieman kontakteja toisiinsa, osallistumaan koulutukseen sissiluonteisten konfliktien alueilla ja levittäytymään sen jälkeen maailmalle toimimaan omien mahdollisuuksiensa ja päämääriensä mukaisesti keskusjohdon ideologisessa ohjauksessa, kuitenkin omaamatta mitään todennettavaa yhteyttä siihen.⁸¹⁰

Kolmannen kehän yksiköt eli yleiset vastarintayksiköt ovat esitetyn mukaisesti globaalin jihadistisen kumouksellisuuden keskeisimmät toimijat. Tätä ilmentää hyvin Al-Surin useasti toistama lause: ”*Vastarinta on islamilaisen maailman taistelua eikä eliitin sotaa.*” Kutsu islamilaiseen vastarintaan tai paremminkin globaalin jihadistisen kumouksellisuuden ideologia on itsessään kokoava voima, jonka tarkoitus on luoda nuorille tie toteuttaa haluaan ottaa osaa jihadiin, osallistua globaaliin kumouksellisuuteen ja muodostaa itsenäisen yksikkönsä ilman minkäänlaisia turvallisuutta vaarantavia künnekohtia mihinkään muuhun organisaatioon tai keskusjohtoon.⁸¹¹

Esiteltyään eri yksikkötyypit kehärakenteeseen sitoen al-Suri ottaa esille sen tosiasian, että globaalin jihadistisen liikkeen suurin yksittäinen vihollinen, Yhdysvallat ja sen liittolaiset, omaa liian suuren sotilaallisen mahdin, jotta liike kykenisi kohtaamaan

---

⁸⁰⁸ Al-Suri (2008), s. 443–446.

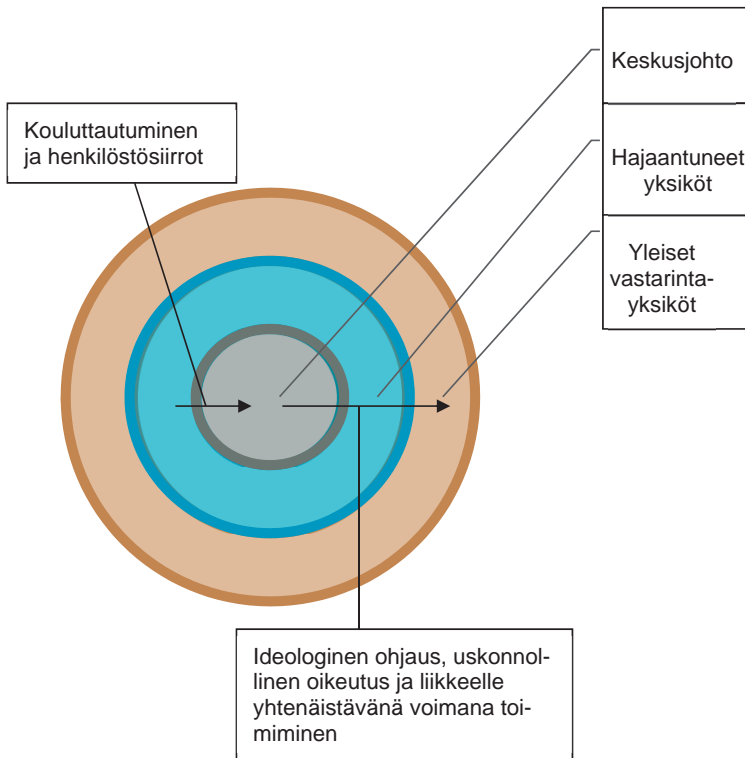
⁸⁰⁹ Sama, s.444.

⁸¹⁰ Sama.

⁸¹¹ Sama, s. 445.

tuon voiman tavanomaisessa taistelussa. Tämä voi kuitenkin olla tulevaisuudessa mahdollista. Mainittuaan tämän al-Suri tekee lisäksi päätelmän, ettei nykyisessä turvallisuusympäristössä ole organisatorisesti mahdollista toimia kuin ensimmäisen ja kolmannen kehän joukkojen osalta.⁸¹²

Organisatorisen mallintamisen osuus on al-Surin kumouksellisen mallin keskeinen sisältö. Se määrittää analyttisesti kokonaisuuden, johon globaali jihadistinen liike on ajautunut vuoden 2001 jälkeen ja pukee selkeäksi esitykseksi sen, mitä al-Muqrinin ja Najin mallit sivuavat puuttumatta kuitenkaan tarkemmin kokonaistoiminnallisen joukkopohjan organisaatioon. Lisäksi al-Surin malli antaa osaltaan selityksen sille sosiaalisen liikkeen mallintamiselle, jollaisena globaali jihadismi esiteltiin edellisessä luvussa. Al-Surin malli teoriana on rajoja rikkova. Erityisesti sen organisatorinen ulottuvuus perustelee hallitsemattomalta vaikuttavan, globaaleihin mittakaavoihin yltävän väkivallan käytön ja kykenee sitomaan itsenäisesti radikalisoituvat yksilöt toimimaan strategisen päämäärän mukaisesti, tiedostaen samalla omien toimiansa jäävän yksittäisinä sodankäynnillisesti taktiselle tasolle.

Kuva 3. Globaalien jihadistisen liikkeen kehärakenne.

⁸¹² Sama, s. 446.

Tämä sinällään on merkittävä seikka globaalia jihadistista liikettä sosiaalisena liikkeenä tarkasteltaessa, sillä sen kautta on murrettavissa ratkaiseviakin tulkinnallisia rajoitteita, joita saattaa syntyä tulkittaessa globaalin jihadistisen ideologian parissa tapahtuvia toimia ainoastaan yksittäisinä väkivallantekoina. Naivistisesti voidaan olettaa, että al-Surin lausahdus satunnaisten väkivallantekojen kytkemisestä yhteen strategisen yhtenäisviestin myötä olisi vain ideologisesti latautunutta retoriikkaa. Hänen mallinsa toimivuus onkin juuri tavassa, jolla se yhdistää niin Najin kuin al-Muqrininkin kaltaisen ajattelijoiden mallit kokonaisuudeksi, joka puhuttelee niin al-Qaidan liittolaisjärjestöjen kuin Euroopassa elävän radikalisoituneen nuoren muslimin arvomaailmaa globaaliin jihadiin osallistumiseksi.

Viimeisen virkkeen kuvaama tilanne sinällään aiheuttaa haasteen muutamien alan tutkijoiden mielestä. Haaste on tiivistettävissä strategian käsitteen määrittelyyn. Sekä Marc Sageman että David Kilcullen ymmärtävät molemmat vallitsevan tilanteen paremminkin sosiaalisesti haasteeksi kuin esimerkiksi al-Muqrinin kuvaamaksi ydinjoukon kumouksellisuudeksi. Osaltaan tämä johtuu siitä, että he näkevät sosiaalisen liikkeen toiminnallisuuden verraten sitä perinteisen organisaation omaksumiin aktiviteetteihin. Sagemanin itsensä mukaan strategiaa voidaan käyttää todellisena terminä ainoastaan ”*muodollisten ja hierarkkisesti järjestettyjen organisaatioiden toiminnasta, eikä niinkään erilaisten epämuodollisten joukkojen, toinen toistaan kopiaivien yksilöiden tai itsenäisesti radikalisoituneiden toimijoiden muodostaman sosiaalisen liikkeen suorittamien tekojen summasta.*”⁸¹³

David Kilcullen puolestaan katsoo, että kumouksellisella liikkeellä tulee olla todellisia ja saavutettavia tavoitteita, joiden kieltämisen kautta vastakumouksellinen osapuoli kykenee toimimaan tehokkaasti sitä vastaan. Hän esittää myös, että moderneilla al-Qaidaan linkittyneillä, globaaliin jihadistiseen liikkeeseen sidoksissa olevilla organisaatioilla ei ole tällaisia realistisia tavoitteita, vaan niihin liitytään eräänlaisen mujaheddiin-identiteetin vuoksi.⁸¹⁴ Kenneth Payne näkee tällaisten tulkintojen olevan joidenkin yksilöiden osalta totta, mutta pitää erityisesti al-Surin ja Najin esitysten perusteella oleellisena alueen hankkimisen kautta focoistista tulkintaa globaalista jihadistisesta liikkeestä kaikkein selittävimpanä.⁸¹⁵ Payne kuitenkin pitäytyy tulkinnoissaan Kilcullenin ja Sagemanin lailla omilla ennalta määrättyillä linjoillaan, eikä näe toisenlaista lähestymismahdollisuutta asiaan.

Koska al-Qaidasta on muodostunut ”tuotemerkki”, jonka mainitseminen terroriteon yhteydessä herättää pelkoa ja kunnioitusta, on itsenäisten toimijoiden mahdollista luontevasti ottaa osaa sosiaalisen liikkeen tavoin omasuojajärjestelmällisistä syistä rakentuneeseen globaaliin jihadistiseen liikkeeseen. Kun samanaikaisesti islamilaisessa maailmassa on käynnissä useita epäsymmetrisiä konflikteja, joissa muslimitaisteli-

---

⁸¹³ Sageman, (2008), s. 136 ja 31.

⁸¹⁴ Kilcullen, David: Counterinsurgency Redux, s. 5. http://www.au.af.mil/au/awc/awgate/uscoin/counterinsurgency_redux.pdf, 29.4.2012.

⁸¹⁵ Payne, (2011).

jat käyvät kamppailua uskontonsa ja identiteettinsä vuoksi, on Paynenkin tulkinta oikeassa kokonaistoiminnan kannalta. Nämä kaksi tulkintalinjaa yhdistämällä päästäänkin parhaaseen lopputulokseen kokonaisuuden hahmottamisessa. Sen sijaan, että globaalia jihadistista liikettä selitettäisiin ainoastaan satunnaisten toimien ja itsenäisten toimijoiden kautta, tai vaihtoehtoisesti guevaralaisella retorikalla focon perustavaa laatua olevasta merkityksestä kumouksen aikaansaamiseksi yksittäisillä maa-alueilla, on näiden kahden tulkinnan välinen keskitie lähimpänä todellisuutta.

Siinä missä avoimet konfliktit islamilaisessa maailmassa ovat alueen hallintaan tähtäävää toimintaa, tiedostaa globaali jihadistinen liike enemmän tai vähemmän kollektiivisesti, ettei nykyisessä turvallisuustilanteessa sen edustajien milloinkaan anneta vapaasti hallita yksittäistä valtiollista aluetta, jonka kautta iskujen käynnistäminen olisi mahdollista läntisiä vihollisia vastaan. Näin ollen al-Suri itsekin korostaa mallisanaan kolmannen kehän toimijoiden merkitystä ”maailmanlaajuiselle islamilaiselle vastarinnalle”. Mainitut avoimet rintamat eivät siten toimikaan ainoastaan merkityksellisinä jihadin kenttinä, vaan kannustavina ja innoittavina tapahtumaketjuina itsenäisille yksilöille, jotka eivät lopulta tarvitse voimakkaan fatalistisen identiteetin ajamina strategisen tason suuntaviivoja toiminnalleen. Se, että al-Surin, Najin ja al-Muqrinin kaltaiset soturiteoreetikot ovat kyenneet luomaan vastarintaa selittäviä malleja, onkin merkityksellistä juuri länsimaalaisille sotilaallisesti asiaa tarkasteleville tahoille. Retorisesti selkeä ja mallintava teoria on voimakkain mahdollinen esitys liikkeen toiminnallisuudesta ja todellisesta iskukyvyvystä sellaisille tahoille, jotka pitävät näitä tekijöitä luontaisena edellytyksenä organisaation toimivuudelle. Länsimainen hahmottaminen on siis haasteiden edessä pyrkiessään ymmärtämään itseään kohtaavia turvallisuusuhkia hahmottaen ne lähtökohtaisesti valtiollisiksi tai selkeästi organisoiduiksi. Epäsäännöllisen osapuolen muuttuessa yhä epäsäännöllisemmäksi ja toimijoiden tukeutuessa ainoastaan omaan hajaannukseensa, on valtiollisten toimijoiden vaikea suunnata vastakeinoja rajoittamatta kohtuuttomasti omien kansalaistensa toiminnan ja elämisen vapauksia. Haasteelliseksi tilannetta ei teekään itse asiassa globaalin jihadistisen liikkeen luonteen tulkinnallinen vaikeus, vaan oma rajoittuneisuutemme tulkintojen tekemiseksi ja halu sitoa ne jo olemassa oleviin selityksiin itsevarmuuden kasvattamiseksi ja itsestäänselvyyksien löytämiseksi.

Kuitenkaan mikään al-Surin, al-Muqrinin, al-Qurashin tai Najin malleista ja ajatuksista ei selkeydestään huolimatta ole yksinään tulkittavissa globaalin jihadistisen liikkeen kumoukselliseksi strategiaksi. Mallien ollessa parhaimmillaankin yksittäisten ajattelijoiden ja heidän kokemus- ja näkemyspohjansa tuotosta, tällaisen tulkinnan tekeminen olisi ratkaiseva virheellinen yritys muodostaa käsitystä kokonaisuudesta. Kyse on kuitenkin monimutkaisesta verkostoituneen, hajaantuneen ja nopealla syklillä organisatorisiin muutospaineesiin reagoivan sosiaalisen liikkeen hajanaisista toimista, jotka muodostavat vuorovaikutteisen kokonaisuuden, globaalin jihadistisen liikkeen.

Seuraavassa tarkastellaankin niitä eroavaisuuksia ja yhtäläisyyksiä, joita malleista on löydettävissä muodostettaessa kokonaiskuvaa globaalien jihadismin kumouksellisen mallin ja aikaisempien kumouksellisen strategioiden väliseen vertailuun. Huomionarvoista on, että esitetty teesi globaalien jihadistisen liikkeen sosiaalisuhteellisesta rakenteesta ja sen perustavanlaatuisesta olemuksesta tukee aktiivisesti strategisen tason ajattelun kehittymistä. Tiedon vapaan liikkuvuuden mahdollistaessa tällaisten mallien omaksumisen nopeaan tahtiin on mahdollista muodostaa kokonaisuus, jossa erilaiset strategisen tason kumoukselliset teoriat kyetään yhdistämään mallintavaksi kokonaisuudeksi.

4.2.2. Jihadististen kumouksellisten strategioiden konsensus

Yksittäisten ajattelijoiden ja kollektiivisen mielipiteen joukosta vedetyissä johtopäätöksissä saa useasti olla varovainen. Kaikkien mielestä globaalille jihadismille ei itse asiassa ole löydettävissä strategista konsensusta eri ajattelijoiden tuotannon perusteella, mutta vaarallista sotataidollisen kehityksen tutkimuksen kannalta olisi myöskään olla etsimättä tällaista kokonaismallia niiden selkeimpien esitysten keskuudesta, jotka julkisesti on löydettävissä ja joiden laadintaperusteet ovat yleisesti tunnettuja. Selvää on, että globaalilla jihadistisella liikkeellä on sosiaaliselle liikkeelle tyypilliseen tapaan kuitenkin olemassa todellinen strateginen mallinnus kumouksellisen sodan käymiseksi. Se ei ole yksinkertainen, siinä on eroavaisuuksia ajattelijoiden tuotannon kesken, mutta sellainen voidaan kuitenkin näistä ajattelun virtauksista löytää.

Merkityksellistä jihadistisen strategisen tason tuotanto on Springerin (et.al.) mielestä kahdesta syystä. Oleellista ei ole sinällään se, miten epäuskottavia ja epärealistisia tällaiset mallit lähes todellisuuspakoisine tavoitteineen ovat, vaan merkityksellistä on niiden kannattajakuntaa yhdistävä ja toiminnan suuntaa määrittävä vaikutus. Toisekseen mielettömiltä vaikuttavien iskujen opportunistinen ja kotikutoinen luonne voidaan yhdistää tällaisen ”strategisen aasinsilla” kautta suunnitelmalliselta vaikuttavaan kokonaisuuteen.⁸¹⁶

Tällaisesta laskennallisuudesta erinomaisena esimerkkinä on al-Surin luoma malli toiminnallisten yksikköjen tuottavuuden kuvaukseen liittyen: ”*Mikäli kaksitoista toiminnallista yksikköä muodostetaan ympäri maailman, ja nuo yksiköt toteuttavat yhden operaation vuodessa, tarkoittaa se yhtä iskua kuukaudessa. Kahden iskun vuositahdilla islamilaisen vastarinnan nimessä suoritetaan operaatio joka viidestoista päivä. Tähän ei kykene vahvinkaan hierarkkinen salainen organisaatio. Oletetaan siis, että vuosi ideologiamme aktiivoinnin jälkeen sata henkilöä olisi kiinnostunut toiminnasta. Noista sadasta 50 on kyyrykkäitä osoitetunkaltaiseen toimintaan, ja mikäli jokainen noista 50 henkilöstä toteuttaa 2–3 operaatiota vuodessa, ajan*

---

⁸¹⁶ Springer (ja muut, 2009), s. 95.

*saatossa muodostuu todellisuudeksi, että islamilaisen vastarinnan näkyvyys nousee useaan iskuun päivässä.*⁸¹⁷

Erikoista kyllä, Michael Ryan pitää tätä laskelmoivuutta al-Surin osalta neljännen sukupolven sodankäynnillisenä oivalluksena. Ryanin tarve mahdollistaa al-Qurashin käyttämä ajatus globaalın jihadistisen liikkeen käymästä neljännen sukupolven sodasta ilman al-Surin omaa viittausta on outo. Al-Suri ei kuitenkaan viittaa sen enempää länsimaisiin neljännen sukupolven sodankäynnin teoreetikoihin kuin al-Qurashinkaan ajatteluun tästä mallista. Ryanin argumentti kieli paremminkin hänen halustaan käsittää malli neljännen sukupolven sodasta jonkinlaisena maailmanselityksenä, jollaisena sen pitäminen on vähintään vaarallista.⁸¹⁸ Tämä on sellaisenaan oivallinen esimerkki sekä neljännen sukupolven sodankäynnin käyttämisestä yleisenä sotataidollisena selityksenä samalla, kun se hylkää sen tosiasian, että al-Surin laskelma edustaa parhaimmillaan innovatiivista tapaa kumouksellisen sodan strategisessa kehityksessä.

Kuten aikaisemmin mainittu, tutkimuksen tässä osiossa käytettyjen jihadististen ajattelijoiden tuotteet eivät ole ainoita laatuaan. Niiden käyttöön on kuitenkin selkeät perusteet. Näiden kumouksellisten mallien voidaan katsoa muodostavan käsitemaailman liikkeen omista keskeisistä tavoista, joiden kautta voimme vetää päätelmiä globaalın jihadistisen liikkeen kumouksellisesta ajattelusta ja muodostaa käsityksen kumouksellisen sodan strategisesta mallista liikkeen ajattelijoiden esittämänä. Tämän perustelun puolesta puhuu myös Brynjar Lia. Hänen mielestään globaalın jihadistisen liikkeen strategisen ajattelun koulukunnan vilkkain julkaisuaika 2000-luvun alussa tuotti sellaisen tekstimassan, jota tämän päivän ideologit ja strategit edelleen hyödyntävät.⁸¹⁹

Muista globaalın jihadismin ajattelijoista voidaan mainita esimerkiksi Lewis Atiyallah, joka julkaisi kesällä 2006 kirjoituksen, jossa kehotti senhetkisessä turvallisuustilanteessa välttämään islamilaisen valtion perustamista al-Surin hengessä argumentoiden tämän johtavan vain yhdysvaltalaisen hyökkäyksen kohteeksi joutumiseen.⁸²⁰ Toinen ja hieman strategista syvyyttä omaavampi ajattelija on egyptiläisen al-Gama'a al-Islamyyan jäsenenä esiintyvä⁸²¹ Muhammad Khalil al-Hakaymah. Hänenkin tieltävästi syyskuussa 2006⁸²² julkaistu ideapamflettinsa edustaa paljolti sitä suuntausta globaalın jihadistisen liikehdinnän parissa, jonka al-Suri omalla teoksellaan sai liikkeelle. Al-Hakaymahin keskeinen argumentti kirjoituksessa *Toward a New Strategy in Resisting the Occupier* nojaa paljolti al-Surin keskeisiin ajatuksiin yksilökohtaisesta väkivallankäytöstä kumouksellisessa sodassa. Hakaymah jakaa kumouksellisen sodan

---

⁸¹⁷ Al-Suri (2008), s. 456.

⁸¹⁸ Ryan (2013), s. 241.

⁸¹⁹ Lia, Brynjar: haastattelu, 16.10.2014.

⁸²⁰ Stout (ja muut, 2009), s. 156–157.

⁸²¹ Sama.

⁸²² Lia, (2008), s. 25.

sodankäynnilliset keinot sen mukaan, onko maa-alue miehitetty vai ei. Hän muistuttaa yksilöllisten väkivallantekojen omaavan pitkät islamilaiset perinteet ja korostaa näin, ettei jihadistin ole välttämätöntä sitoutua hierarkkisiin organisaatioihin tai luottaa perinteisiin salaisiin organisaatioihin, jotka eivät kykene ottamaan mukaan kaikkia halukkaita. Edelleen al-Hakaymahille on keskeistä saada lukijansa ymmärtämään, että avoimien rintamien perustaminen aikansa vihollistilanteessa on vähintään haastavaa ja sen asevaikutus ei mahdollista sen enempää avointen konfliktien käymistä kuin alueellisten hallintojenkaan perustamista.⁸²³

Al-Hakaymahin ajatukset muistuttavat hämmästyttävän paljon al-Surin teesejä, vaikka hän ei varsinaisesti tämän tuotantoon viittaakaan. Brynjar Lia on luonnehtinut al-Hakaymahin tuotantoa puhtaaksi al-Surin kirjallisen tuotannon plagiaatiksi, joskin al-Hakaymahin sivuilla on julkistettu myös artikkeli, jossa al-Surille annetaan hänelle kuuluva tunnustus.⁸²⁴ Al-Hakaymahin nimissä on myös kirjoitettu kattava tarkastelu Yhdysvaltojen tiedustelupalvelujen ja turvallisuusviranomaisten heikkouksista ja vahvuuksista. Tämä tarkastelu katsoo erityisesti näiden järjestelmien ja organisaation haavoittuvuuksia verraten analyttisesti ja pyrkii al-Hakaymahin mukaan valottamaan tosiasioiden kautta sitä keinotekoista turvallisuutta, jonka syyskuun 11. iskut onnistuivat murentamaan.⁸²⁵

Vaikka jihadististen strategioiden mallit sisältävät eroavaisuuksia ja ristiriitaisuuksia toistensa kanssa, on William McCantsin mukaan niissä kuitenkin viisi selkeää ja perustavanlaatuista yhtäläisyyttä.

1. Kaikkien mallien strateginen, tai kuten toisinaan näkee mainittavan suurstrateginen, päämäärä on islamilaisen maailman yhdistäminen yhdeksi suureksi kalifaatiksi, jota hallitaan sharia-lain keinoin. Tämä strategisen tason tavoite määrittää selkeän lähtökohdan globaalin jihadistisen liikkeen lähestymistavalle.
2. Kaikki strategit ovat vakuuttuneita mediavoittojen ylivoimaisesta merkityksestä sotilaallisiin voittoihin verrattuna. Tämä seikka on leimallista modernin jihadistisen liikkeen itsetiedostamiselle. Vuoden 2001 syyskuun ”siunattujen iskujen” voidaan katsoa olevan eräänlaisena merkkipaaluna. Vaikka moni jihadistinen ajattelija esittääkin pienempien ja useampien iskujen tuovan paremman lopputuloksen, ovat mainitut iskut vertailukohtana mediahuomion saavuttamisessa jihadistiselle viestille.

---

⁸²³ Al-Hakaymah, Khalil Muhammad: *Toward a New Strategy in Resisting the Occupier*, teoksessa *The Canons of Jihad – Terrorists’ Strategy for Defeating America*, toimittanut Jim Lacey Naval Institute Press, Annapolis/MD. 2008, s. 150–153.

⁸²⁴ Lia (2008), s. 24–25.

⁸²⁵ Al-Hakaymah, Muhammad Khalil: *The myth of Delusion – Exposing the American Intelligence*, al-Maqreze Center Site, 2006.

3. Tuotanto on sekularistista, painotus on jihadistisen kumouksellisuuden sotilaallisessa toiminnassa ja käytännön toteuttamisessa. Nämä seikat eivät vähennä ideologisen tai uskonnollisävytteisen perustan merkitystä, mutta ne eivät sisällöllisesti ole keskeisessä asemassa. Virheellisesti huomio länsimaissa saattaa keskittyä al-Qaida-liikkeen keskusjohdon tuottaman viestin sisältöön sotilaallisen vaikuttamisen strategisen tason viestinä ja johtaa harhaan niistä varsin valvutuneista kumouksellisen sodan esityksistä, joita liikkeen parissa käsitellään.
4. Kaikki mallit, painotuseroista huolimatta, käsittelevät kumouksellista toimintaa yhtä yksittäistä aluetta laajemmin. Al-Muqrininkin mallissa on pyritty luomaan mahdollisimman yleispätevät lähtökohdat, jota kaikki globaaliin jihadistiseen liikkeeseen tunnustautuvat järjestöt voivat hyödyntää. Oli toiminta sitten alueellista, ”alueetonta” tai jopa virtuaaliseen maailmaan tukialueenaan nojaavaa, on näissä malleissa päästy pois pelkästään yksittäisen alueen käsittelystä.
5. Kaikkien teoreetikoiden mallien keskeinen oletus on yhdysvaltaistoiminta islamilaisilla alueilla. Tällä pyritään osaltaan rekrytoivaan ja mobilisoivaan vaikutukseen, osoittaen Yhdysvaltojen olevan tosiasiallisessa sodassa islamin kansa.^{826, 827}

Nämä yhtäläisyydet ovat kaikki löydettävissä edellä esitettyjen ajattelijoiden kumouksellisista malleista. Kuitenkin mallien sisäiset painotuserot ovat keskeinen syy niiden käyttämiseen tässä tutkimuksessa globaalia kumouksellisuutta kuvaavina kokonaisuuksina. Yksikään malleista sinällään ei ole kokonaisuutena globaalin jihadistisen liikkeen viralliseksi ohjelmaksi määritely, vaan niiden soveltaminen eri sodankäynnin tasoilla olevien toimijoiden aktiviteetteihin on varsin tavallista. Se, että al-Muqrin tarjoaa mallinsa globaalin jihadismin toisen portaan joukoille ja organisaatioille, jotka omaavat maantieteellisistä tai muista syistä verrattain merkittävän toiminnanvapauden, ei välttämättä tarkoita sitä, että sen antamia taktisia sovellusmahdollisuuksia eivät hyödyntäisi esimerkiksi itsenäisesti radikalisoituvat yksilöt läntisessä Euroopassa. Vastaavasti al-Surin mallin tarjoama perusta hajaantuneelle toiminnalle saattaa antaa globaaliin jihadistiseen liikkeeseen profiloituvalla ja turvallisuusviranomaisten painostamalle hierarkkiselle organisaatiolle mahdollisuuden jatkaa toimintaansa toisenlaisen organisaatiomallin muodossa.

---

⁸²⁶ McCants, William: Security Studies Program Seminar – For the Word of God to Be Supreme: Al-Qaida Strategic Thinking and Its Implications for U.S. Policy, 17.5.2007, http://web.mit.edu/ssp/seminars/wed_archive07spring/McCants.htm, 1.7.2015.

⁸²⁷ Jarret Brachman myötäilee McCantsin ajatusta aiheesta esittäen, että kokonaisuutta ajatellen globaalia jihadistista liikehdintää yhdistää kaikkiaan seitsemän keskeistä kokonaisuutta. Hän löytää näitä tekijöitä ideologisista teologisiiin ja sosiaalisen liikkeen luonteesta aina informaation vapaan välityksen mahdollistavaan propagandan vaikutuksen moninkertaistukseen. Kuudes kohta Brachmanin luettelossa on kuitenkin tämän tarkastelun kannalta mielenkiintoinen. Hän esittää, että yksi keskeinen elementti globaalin jihadistisen liikehdinnän koheesion luomisessa on verraten yhtenäinen strategisen ajattelun koulukunta, joka kykenee kytkemään hajanaiselta vaikuttavat konfliktit ja yksittäiset iskut yhden keskeisen strategian taakse. Brachman (2008), s. 41.

Al-Qurashin ajattelun ja julkaisutoiminnan alkuun panema jihadistisen strategian koulukunta on ammentanut paljon kumouksellisen sodan periaatteista, läntisestä strategiakirjallisuudesta ja sen tutkimuksesta, käsityksestä lännen omista haavoittuvuuksista ja modernin tiedonvälityksen tarjoamista mahdollisuuksista. Mikäli yksi yksittäinen tekijä al-Qurashin journalistisesta tuotannosta tulisi nostaa esiin muiden strategioiden tarkastelujen rinnalle, on se edellä esitetyn perusteella tietoisuus vihollisuuksien välisen voiman epäsymmetrian tuomista mahdollisuuksista ja innovatiivisuudesta tämän käytettävissä olevan voiman soveltamisesta globaalin kumouksellisen sodan tavoitteiden saavuttamiseen.

Al-Muqrinin teoriaa alueellisesta jihadistisesta toiminnasta voimme taas pitää esimerkkiversiona siitä mallista, jota al-Qaidan liittolaisiksi tunnustautuvat järjestöt eritasoisine organisaatioineen edustavat. Edellä esitetyn mukaisesti on toki vaarallista vetää liian merkittäviä yhtäläisyyksiä al-Qaidan ja globaalin jihadistisen liikkeen välille, mutta al-Muqrinin ja Arabian niemimaan al-Qaidan myötä muodostuu malli tämänkaltaisille esimerkiksi Anna Stenersenin kuvaamille toisen portaan joukoille.⁸²⁸

Näillä tasoilla tai ulottuvuuksilla olevista toimijoista puhuessaan tutkijat yleisesti tarkoittavat al-Qaida-organisaation liittolaisjärjestöjä tai sen osaksi tunnustautuvia ja hyväksytyjä organisaatioita, jotka muodostavat globaalin jihadistisen liikkeen näkyvimmit sissitoiminnalliset ja siten myös sotilaallisesti suorituskykyisimmät joukot. Al-Muqrinin malli kumouksellisen jihadistisen sodan käynnistä edustaakin parhaimmillaan tämänkaltaisen al-Qaidan toiminnan organisoimista käytännön tasolla. Siinä on selkeästi piirteitä maolaisesta kumouksellisen sodan mallista eri vaiheineen, mutta myös elementtejä sotilaallisen ydinjoukon suorittamasta kumouksellisesta toiminnasta guevaralaisessa hengessä. Myös otteita urbaaneista olosuhteista lähtevästä kumouksellisesta toiminnasta on havaittavissa. Retoriikka on eri, mutta kaikki piirteet eri mallien konsensuksesta ovat olemassa. Erityisesti al-Muqrinin itsensä operatiiviseksi tasoksi kutsuman sodankäynnin tason maolaisen ideoinnin yhdistäminen sotilaallisen esitaistelijoiden joukon suorittamiin iskuihin ja niiden taktisen tason tarkka ohjeistaminen ovat kiinnostavia tekijöitä. Näiden kautta hän osoittaa perehtyneisyytensä niin kumouksellisen sodan teorioihin ja toteutusmahdollisuuksiin, mutta kykenevänsä myös omakohtaisten kokemuksiensa teoretisointiin.

Siinä missä al-Muqrin luotti mallissaan selkeästi alueellisen kumouksellisen sodan käynnin tehokkuuteen ja al-Qurashi korosti mediaa sodankäynnin välineenä, näkee Abu Bakr Naji hallinnollisuuden kautta saavutettavan kansanluottamuksen olevan keskeinen osatekijä jihadistien kumouksellisen päämäärän saavuttamisessa. Najin mallia voitaisiin pitää eräänlaisena menestystä tukevana globaalin jihadistisen liikkeen strategiana. Siinä yhdistyy alueellisen ajattelun ja maolaisen kumouksellisen sodan ensimmäisen vaiheen korostamisen merkitys osana varsinaista hallinnollisten mah-

---

⁸²⁸ Stenersen, (2008), s. 2.

dollisuuksien luomista. Najin ajattelussa globaalius edustaa ennen kaikkea alueellisten kumouksellisten toimien mahdollistumista juuri kaaoksen alueilla. Nämä alueet ovat itse asiassa eräänlaisia välitavoitteellisia tiloja, joihin ”ärsytyksen ja väsytyksen” kautta pyritään. Menestyksen tukeminen tässä ajattelussa henkii voimakkaasti guevaralaista suhtautumista alueellisiin kumouksiin, jotka ihannetilanteessa luovat edellytykset globaalille kumouksen ilmapiirille. Vaikka Naji ei mene tarkastelussaan al-Muqrinin tavoin taktiselle tasolle, on hänenkin mallinsa voimakkaan sitoutunut ajatteluun, jossa menestystä mitataan saavutetulla maa-alueella ja tuon alueen väestön tuella. Osaltaan tähän viittaa ensimmäisessä esitellyssä artikkelissaan myös al-Qurashi, joka referoi klassisia kumouksellisen sodan strategioita jihadistien käyttöön. Merkityksellistä Najin mallissa on jo otsikosta löydettävä hallintoon viittaava termi *management*. Viittaamatta esimerkiksi Taliban-hallinnon epäonnistumiseen omassa yrityksessään hallinnoida Afganistaniin perustamaansa emiraattia, hän painottaa voimakkaasti väestön suosion saavuttamista juuri sen elinolosuhteiden turvaamisella. Sellaiset tekijät kuten sosiaalinen oikeudenmukaisuus, hallinnollinen tehokkuus ja kattavan terveydenhuollon järjestäminen puuttuvat monesti jihadistisista julkaisuista. Kuitenkin juuri tämä aspekti on keskeinen osoitus strategisen ajattelun sekularistisesta luonteesta globaalien jihadismin kumouksellisen mallintamisen kentällä.

Najin halu vetää läntiset vallat mukaan konflikteihin islamilaisille alueille on edelleen eräs merkityksellisistä tekijöistä hänen strategiassaan. Tämä toki vaikuttaa ristiriitaiselta, sillä globaalien jihadistien liikkeen yhtenä keskeisimmistä tavoitteista on ajaa miehittäjä ulos islamilaisista maista. Tarkasteltaessa esimerkiksi al-Qurashin tuotantoa, voidaan olettaa, että Yhdysvallat on ensin lyötävä omassa lajissaan pitkittyneen kumouksellisen sodan kautta ja vasta sen jälkeen voidaan olettaa olevan mahdollista perustaa tukialueita islamilaiseen maailmaan. Najia voidaankin tämän perusteella tulkita niin, että ilman tällaista voimakasta vastakkainasettelua islamilaisen maailman ja sitä miehittävän vääräuskoisten joukon välillä kaaoksen alueiden luominen ja hallinnointi eivät olisi mahdollisia.

Tämä osaltaan todistaa siitä voimankäytön välttämättömyydestä, joka on läpitunkeva koko jihadistisen ideologian parissa. Najin malli on kaaoksen alueiden yhdistävyyden kautta kaikkein lähimpänä sitä hahmottamista, joka muistuttaa guevaralaista fokokumouksellisuutta muistuttavaksi. Naji tiedostaa hallinnollisuuteen sitoen ja osaltaan al-Muqrinia paremmin ne lähtökohdat, jotka kumoukselliselle toiminnalle on muodostettava, jotta voidaan saavuttaa alueellisia kaaoksen tiloja, joita hallinnoimalla on mahdollista vakiinnuttaa oma asema konventionaalisuutta muistuttavana toimijana.

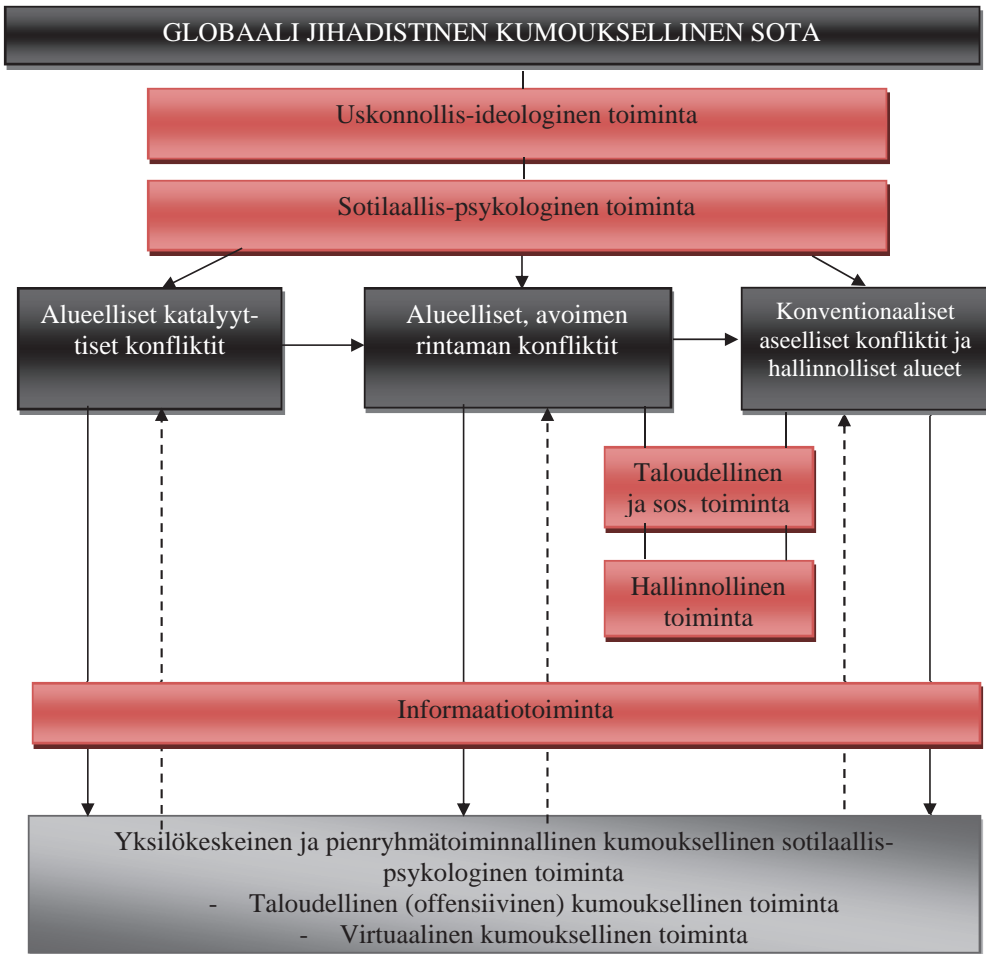
Al-Surin voidaan katsoa vievän ajattelussaan Najin väsytyksen ja ärsytyksen vaihe astetta pidemmälle. Hän tiedostaa modernin turvallisuusympäristön globaalille jihadistiselle liikkeelle luomat haasteet ja näin kykenee muodostamaan kuvan kaaoksen alueiden tai alueellisten avoimen rintaman sodankäynnin haasteista toiminnanvapaudelle. Tällainen lähestyminen al-Surin ajattelussa on suorastaan läpitunkevaa. Hänen

itsensä esittäessä sissitoiminnallisten avoimien konfliktien olevan sinällään globaalille jihadistiselle liikkeelle tuttuja, painottuu retoriikka tietoisesti yksilökeskeiseen ja pienryhmätoiminnalliseen kumoukselliseen jihadiin. Tällaista kumouksellista toimintaa ei kuitenkaan voida selkeästi pitää vastaavana kuin Najin väsytyksen ja ärsytyksen vaihetta tai al-Muqrinin tarkoittamaa strategisen puolustautumisen vaihetta.

Sen sijaan al-Suri vie yksilökeskeisen ja terroritoiminnallisen kumouksellisuutensa astetta pidemmälle. Tietoisena turvallisuusympäristön globaalille jihadismille asettamista raskaista haasteista näkee hän todella yksilökeskeisen terroristisen kumouksellisuuden olevan tapa globaalin jihadistisen liikkeen hengissä säilymiselle, eikä ainoastaan sille, vaan myös uudentalaiselle tehokkaalle tavalle onnistuneeseen kumoukselliseen toimintaan. Al-Surin mallin organisatorisesta osuudesta käy ilmi hänen pettymyksensä ”salaisiin, hierarkkisiin organisaatioihin”, joiden keskeisenä ongelmana hän kokee niiden jihadia elitistisoivan vaikutuksen ja tavallisen kansan jättämisen toiminnan ulkopuolelle.

Eräällä tapaa al-Surin yksilökeskeisen ja terroristisen jihadin mallia voidaan pitää globaaliin mittakaavaan yltävän jihadistisen sosiaalisen liikkeen strategisen tason yhtenäistävänä selityksenä. Marc Sagemanin tapaan sen voi katsoa toimivan satunnaisilta vaikuttavien iskujen yhtenäistäjänä erityisesti tilanteissa, jossa toiminnalliset yksiköt suorittavat iskunsa länsimaissa lähellä omaa elinpiiriään. Esimerkkien tuoman passiivisen tiedon luettelemisen sijaan onkin käsitettävä se järkiperäisyyden merkitys itsenäisesti avoimen lähteen tiedon keskellä radikalisoituvasta yksilöstä, joka löytää al-Surin teoriasta syyn ajattelulle ja mahdollisen keskeisen toimintalinjan omaan osallistumiseensa.

Nämä käsitellyt kumouksellisen sodan eri tasoille keskittyvistä strategisista tuotannoista ja niihin vaikuttaneista historiallisista ja kokemuspohjaisista tekijöistä läpikäytyä voidaan tehdä päätelmä siitä, millaiselta globaali jihadistinen kumouksellisuus kokonaisuutena näyttää. Kuvassa neljä on esitelty globaaln jihadistisen liikkeen kumouksellisen sodan malli kaaviona sitoen sen tekijät ja toiminnalliset kokonaisuudet toisessa tekstiluvussa esitettyyn kumouksellisen sodan käsitemaailmaan.

Kuva 4. Globaalin jihadismin strategioiden konsensus.

Globaali jihadistinen kumouksellisuus, teoretikoidensa ajatusten mukaan, on sotilaallisen toiminnan kautta hahmotettava malli, jossa yhdistyvät niin laajan kansansuosion tavoittelu, pyrkimys aktiiviseen tukialueiden hankintaan avoimien konfliktien kautta ja foco-tyyppinen esitaistelijoitten kaartin avulla tapahtuva kumouksellinen toiminta. Näin ollen voidaan uskonnollis-ideologisen toiminnan alle lukea merkityksellisimmäksi kokonaisuudeksi sotilaallinen kumouksellinen toiminta, joka sinällään pitää sisällään psykologisen toiminnan elementin. Nämä tekijät yhdistyvät guevaralaiseksi esitaistelijamaiseksi työksi haluttuun päämäärään pääsemiseksi. Perinteisen kumouksellisen hahmottamisen kautta sotilaallis-psykologinen toiminta voidaan jakaa kolmeen aluesidonnaiseen ja toinen toisiinsa vuorovaikutteiseen elementtiin. Alueelliset katalyyttiset konfliktit sananmukaisesti toimivat avoimien konfliktien synnyttäjinä ja vihollisen voimien sitoijina islamilaisissa maissa ja lähialueilla. Tällaisilla konflikteilla tarkoitetaan tyypillisimmillään maolaisen kumouksellisuuden ensimmäisen vaiheen konflikteja, jotka eivät välttämättä pääse koskaan kehittymään

sissisodan asteelle tai ne halutaan pitää alemman tason toimintana juuri vastustajan voimien hajauttamiseksi.

Avoimen rintaman sissitoiminnalliset konfliktit on kuvattu selkeästi kaikkien teoreetikkojemme malleissa. Näistä al-Muqrin tarjoaa selkeimmän mahdollisen mallin takaisia toimintaohjeita myöten. Avoimen rintamien koulutuksellinen, vastustajan resursseja sitova ja kaaoksen alueita synnyttävä vaikutus on erittäin merkityksellinen globaalille jihadistiselle liikkeelle ennen kaikkea rekrytoivana voimana. Näiden konfliktien myötä erityisesti Naji uskoo saavutettavan hallinnollisia alueita ja avoimia konventionaalaisia konflikteja, jotka kykenevät molemmat olemassaolollaan todistamaan islamilaiselle yhteisölle jihadin kumouksellisen voiman. Konventionaalisten aseellisten konfliktien, hallinnollisten alueiden ja osaltaan sissitoiminnallisten avoimen rintaman konfliktien voidaan katsoa pitävän sellaisenaan sisällään elementtejä hallinnollisesta, sosiaalisesta ja taloudellisesta toiminnasta perinteisen kumouksellisen sodankäynnin näkökannalta. Oleellista on kuitenkin vuorovaikutteisuuden merkitys, joka kaikkien näiden konfliktiluokkien, tekijöiden ja yksilökeskeisen, pienryhmätoiminnallisen kumouksellisen jihadismin välillä on. Kaikista näistä tekijöistä ja niiden suhteista on havaittavissa teoreetikoiden ajatusten perusteella se, että mitkään niistä eivät ole riippumattomia toisistaan. Katalyyttiset konfliktit ruokkivat avoimen rintaman konflikteja, joista edelleen on mahdollista kehittyä konventionaalisia sotia tai ilman tunnettua kumouksellisen sodan kolmatta vaihetta myös hallinnollisia alueita, jotka puolestaan mahdollistavat jatkuvan kumouksellisen toiminnan ylläpitämisen ja kehittämisen.

Sekä alueellisiin sissitoiminnallisiin konflikteihin että alueellisiin hallintoalueisiin voidaan liittää oleellisesti perinteisen kumouksellisen sodan malleihin liitoksissa olevat hallinnolliset, sosiaaliset ja taloudelliset tekijät. Islamilaisessa vaikutuspiirissä ja jihadistisessa retoriikassa nämä tekijät eivät Naja lukuun ottamatta monestikaan korostu, sillä jihadismi itsessään on taistelun ja väkivaltaisen toiminnan osuutta korostava aatemaailma, ja islamilaisen lain voimaansaattamisen oletetaan islamisoivan kulloisenkin kohdealueen itsessään yhteiskunnallisesti tarkastellen alhaalta ylöspäin. Taloudellisen tekijän osuutta ei toki voida sivuuttaa minkään tasoisessa kumouksellisessa toiminnassa, mutta varsinaisena yhteiskunnallisena tekijänä sen voidaan katsoa esiintyvän aikaisintaan alueellisten konfliktien vaikuttavuudessa. Leimaa-antavaa on kuitenkin se, että kaikentasoisten globaalien jihadististen toimien onnistuvuuden kannalta taloudellinen aspekti on voimakkaasti olemassa, oli kyse sitten yksittäisen terroriteon rahoittamisesta tai laajasta mediakampanjasta nuorten rekrytoimiseksi.

Esiteltyjen alueellisten kumouksellisten toimintojen lisäksi on erityishuomio osoitettava globaalien jihadististen liikkeen yksilökeskeiseen ja pienryhmätoiminnalliseen kumoukselliseen toimintaan, joka edellä on tarkemmin esitelty Abu Musab al-Surin teoriaa käsittelevässä osuudessa. Juuri tällaisen sosiaalista liikehdintää muistuttavan toiminnan voidaan katsoa olevan osaltaan se tulevaisuuden suuntaus, johon kumo-

uksellinen sotataito on kehittymässä. Hyödyntäessään muilta toiminnan osa-aluilta tulevaa menestystä, mediahuomiota, rekryyttivirtaa ja osaamista, voivat ainoastaan ideologisen viestin toisiinsa linkittämät toimijat kyetä samaistumaan identiteettiin, joka muuten jäisi saavuttamattomaksi. Tällainen toiminta keskittyy yhä voimakkaammin virtuaaliseen maailmaan, jossa on globaalien jihadististen liikkeen sosiaalilii kemäinen ja itseohjautuva edustus. Sen maaleiksi ovat kehittymässä vihollisen taloudellisiin intresseihin voimakkaasti vaikuttavat kohteet, kuten öljy ja meriliikenne. Keinonaan terrorismi ja suorittajinaan turvallisuusviranomaisilta suojassa radikalisoituvat yksilöt on kumouksellinen sota globaalien jihadististen yksilökeskeisen toiminnan kautta löytänyt uudenlaisen kanavan, jossa Maon nousevan ja laskevan muuntautumisen periaatteita noudattamalla kyetään väistämään turvallisuusympäristön asettamia haasteita silloinkin, kun alueellisista konflikteista tutut kumouksellisen sodan ensimmäisen vaiheen aktiviteetit eivät ole enää hyödynnettävissä esimerkiksi organisatorisesta haavoittuvuudesta johtuen.

Al-Surin toiminnallista kokonaisuutta selittävä lausahdus *nizam la tanzim*, systeemi, ei organisaatio,⁸²⁹ on tarkastelullemme sellaisenaan aiheellinen. David Kilcullenin mielestä globaalia jihadismia on syytä tarkastella systeemanalyysin kautta hänen oman erityisosaamisensa, vastakumouksellisuuden, kannalta. Merkille pantavaa Kilcullenin ajattelussa onkin, että hän katsoo globaaleihin mittakaavoihin yltävän kumouksellisen toiminnan olevan vahingoitettavissa ja vastustettavissa juuri systeemin osien välisiin linkkeihin vaikuttamalla.⁸³⁰

Systeemi tarkoittaa toisiinsa liitoksissa olevia tai interaktiivisesti toisiinsa reagoivia muuttujia, jotka ovat asemassaan jonkin tietyn päämäärän saavuttamiseksi. Yleistäen voidaankin siis sanoa, että systeemi koostuu toisiinsa liitoksissa olevista tekijöistä, jotka muodostavat yhtenäisen kokonaisuuden.⁸³¹ Kilcullen soveltaa kumouksellisen toiminnan systeemiajattelua edelleen pitäen kumouksellisia toimijoita ja konflikteja orgaanisina systeemeinä. Perinteinen vastakumouksellinen ajattelu pitää kumouksellisia konflikteja ja kumouksellisia toimijoita selkeästi sosiaalisina systeemeinä, mutta tieteellisen monimutkaisuuden teoria (complexity theory) vie ajattelun pidemmälle pitäen sosiaalisia systeemejä orgaanisina. Tämä johtuu siitä, että sosiaaliset systeemit omaavat sinällään monia sellaisia tunnusmerkkejä orgaanisista systeemeistä kuten soluista, organismeista ja jopa ekosysteemeistä, jotka kuvaavat niitä molemminpuolisista ja rinnakkaisista riippuvuussuhteista, joita esimerkiksi kumouksellisista konflikteista ja toimijoista on löydettävissä. Syötteen, tuotteet ja prosessit ovat sellaisia toisiinsa rinnasteisia tekijöitä, joita kaikista sosiaalisista systeemeistä on löydettävissä biologisten systeemien tavoin ja jotka muodostavat toistensa suhteen kokonaisuuden.⁸³²

---

⁸²⁹ Lia (2008), s. 7.

⁸³⁰ Kilcullen, (2010), s. 215.

⁸³¹ Sama, s. 193. Kilcullen käyttää systeemin määritelmänään Princetonia yliopiston kognitiivisten tieteiden laitoksen määritelmää aiheesta. Kilcullenin lähde: <http://www.cogsci.princeton.edu/cgi-bin/webvm?stage=1&word=system>, ei ole löydettävissä.

⁸³² Sama, s. 193–194.

Globaalia jihadistista kumouksellisuutta systeemianalyysin kautta tarkastellessaan Kilcullen asettaa painopisteen alueellisten kumouksellisten toimijoiden luonteisiin, niiden välisiin vuorovaikutussuhteisiin ja vaikuttavuuteen. Hänen mukaansa jokaisella alueellisella kumouksellisella toiminnalla on omat tyypillisimmät tunnuspiirteensä, jotka saattavat erota merkittävästikin eri alueiden välillä. Nämä globaaliin jihadismiin liitoksissa olevat järjestöt ja toimijat ovat siis osittain alueellisten ja osittain globaalien päämäärien ajamia. Linkittyneisyys toisiinsa, rajat globaalin ja alueellisen toiminnan välillä sekä rajatapahtumat yhdistävät alueelliset toimijat globaaliin jihadistiseen kumoukselliseen systeemiin, joka kollektiivisen al-Qaida-myytin mukaan olettaa, että joukko transnationalistisia jihadisteja kykenee käymään voitokasta taistelua Yhdysvaltoja vastaan ilman todellista islamilaista tukialuetta. Toisaalta juuri systeemianalyysin kautta löydetty linkit ja vuorovaikutussuhteet edustavat tekijöitä, joiden kautta al-Qaidan ydinjoukko ylläpitää tiedostetusti ja osaltaan tiedostamattaan myyttiä islamilaisesta varjovaltiosta, joka virtuaalisena tukialueena on olemassa uskovaisten yhteisönä globaaleille kumouksellisille jihadisteille. Tämä virtuaalinen tukialue ei tarkoita hallinnollista maa-aluetta tai edes tukikohtaa missään varsinaisessa ajassa tai paikassa, mutta globaalin kumouksellisuuden hajaantuneen systeemin osat edustavat kuitenkin yhdessä sellaisia tekijöitä, jotka muistuttavat elähdyttävästi monestikin valtiollisen kokonaisuuden tarjoamia hallintorakenteita. Virtuaalisen olemuksensa lisäksi tässä kokonaisuudessa on kyse myös varjohallinnollisesta käsitteistöä. Toimiessaan hallinnollisen auktoriteetin tavoin jäsenistönsä suuntaan se ei pseudo- tai varjomaisena valtiona kykene edustamaan valtiollisen tason auktoriteettia, vaan toimet jäävät virallisten tahojen laillisuuden tuoman suojan ulkopuolelle. Edelleen kyse ei ole yhdestä autoritäärisestä kokonaisuudesta, vaan verkostoista, joiden systeemianalyysin kautta paikannetut tai paikannettavissa olevat riippuvuus- ja vuorovaikutussuhteet muodostavat globaalille jihadismille virtuaalitasoisen tukialueen.⁸³³

Luvussa kolme esitettyyn ja tässä luvussa kerrattuun tavoitetilaa pääsemiseksi ilmenee eri ajattelijoiden teoksissa, artikkeleissa, luennoissa ja julkilausumissa useita erilaisia vaihtoehtoja. Yhteisenä tekijänä kaikille menetelmille on kuitenkin sotilaallisen vaikuttamisen keskeinen osa transnationalistisiin mittoihin yltävässä kumouksellisessa toiminnassa. Tavoitetilan homogenisoiva vaikutus on myös selkeästi näkyvissä. Kaikki globaalit jihadistiset ajattelijat ovat vakuuttuneet Yhdysvaltoja vastaan käytävän taistelun tarpeellisuudesta, islamilaisen valtion saavuttamisesta ja lopulta emiraattien yhdistämisestä yhdeksi isoksi kalifaatiksi, josta jihadia läntistä vihollista vastaan voidaan käydä tehokkaasti. Keinot tähän kuitenkin poikkeavat toisistaan. Joukkoon mahtuu ajatelmia transnationalistiseen mittakaavaan yltävästä kumouksellisesta sodasta, massatuhoaseiden hankinnasta ja epäsymmetrian näkemisestä toiminnallisena vahvuutena.

---

⁸³³ Kilcullen (2010), s. 199–200.

Tällä luvulla on haluttu osoittaa, että vaikkakin läntisestä tarkastelukannastamme globaali kumouksellinen jihadistinen liike vaikuttaa kaoottiselta, väkivaltaa itsessään omana tavoitetilanaan pitävältä ja silmittömiin raakuuksiin kykenevältä toimijalta, jonka sen enempää aatteellinen kuin toiminnallinenkaan maailma ei yksinkertaisesti ole ymmärrettävissä, on sen sisällä varsin rationaalisia ääniä, jotka ideologisesti vaikuttuneina kykenevät strategisen tason suunnitteluun ja sotataidolliseen mallintamiseen. Vaikeasti hahmotettavana kokonaisuutena globaali jihadistinen liike on asettanut läntiselle turvallisuusympäristölle haasteen, johon vastaaminen ei ole sekään vain ja ainoastaan yksittäisellä toiminnan suunnalla selitettävissä.

Turvallisuusympäristön muokkaantuminen ei yksistään ole globaalille jihadistiselle liikkeelle vahingollinen tekijä, vaan esimerkiksi kiristyneellä lentokentäturvallisuudella on myös jihadistista ideologiaa tukeva ja lännessä tyytymättömyyttä aiheuttava vaikutus, joka ajaa kansalaisjärjestöt kritisoimaan valtionhallinnon asettamia turvallisuusmääräyksiä ja niiden mukanaan tuomia kansalaisoikeudellisia rajoituksia. Mitä voimakkaammin läntisissä yhteiskunnissa kiristetään turvallisuustasoa, sen hajaantuneempaan suuntaan globaali jihadistinen liike ajautuu ja osaltaan yhä vaikeammaksi käy vaikuttaminen kaikkiin sen toimijoihin. Al-Surin mallista näemme, että yhteisen ideologisen nimittäjän alle yhdistynyt hajanainenkin liike saa aikaan todennettavaa laajaa tuhoa.

Länsimaisessa ymmärryksessä on äärimmäisen tyyppillistä löytää yksi yhteinen vihollinen, uhka, haaste tai nimittäjä, jonka tavoittamiseksi, lyömiseksi, tuhoamiseksi tai saavuttamiseksi teemme kaikkemme ja keskitämme irti saatavat voimamme. Voimakas yksinkertaistamisen tarve värittää haluamme muokata käsitystämme erityisesti niinkin kaoottisista ilmiöistä kuin sodankäynti tai terrorismi.

Tarkasteltaessa erilaisia käsityksiä al-Qaidan ja jihadistisen liikehdinnän strategiasta alan strategeilta ja asiantuntijoilta, huomataan ensimmäiseksi tapa tarkastella organisaatiota ja sen asemaa toimintaympäristössään. Alan asiantuntijat käsittelevät järjestöä, verkostoa, sosiaalista ilmiötä tai miksi sitä kukin tutkija kutsuukaan monesti vastakumoukselliselta kannalta, pyrkimyksenään ymmärtää kokonaisuutta vaikuttaakseen siihen mahdollisimman tehokkaasti. Toinen merkittävä ideologioiden ja tutkijoiden objektiivisiakin katsontakantoja erottava tekijä on suhtautuminen terrorismiin ja sen merkitykseen toimintakeinona.

Mielenkiintoista ideologioiden ja strategioiden teoksista tekee se, että juuri missään ei tapaa termiä ”al-Qaida”. Kaikissa mainitaan maailmanlaajuinen jihad, uskovioiden taistelu, yksilön velvollisuus tai termejä, jotka jo sinällään omaavat rekrytoivan sisällön ja jotka kaikki tarkoittavat sitä, jota kutsutaan al-Qaidaksi. Tämä osaltaan kertoo siitä haavoittuvuudesta, jonka pyrimme peittämään selkeällä viholliskuvalla. Toinen tosiasia on, että läntisten maiden sotailotukset on jalostettu käymään taistelua asevaikutuksen mittaamisen kautta. Mikäli yhden ihmisen poistaminen vihollisorganisaation riveistä

mainitulla asevaikutuksella ei tuokaan haluttua tulosta eli lamauttavaa vaikutusta, on edessä laajan pohdinnan paikka seuraavasta toimintamallista. Yksittäisen organisaation tai verkoston nimeäminen yhdeksi ainoaksi merkittäväksi tekijäksi, jonka johdon lamauttamalla lamautetaan koko globaali jihadistinen liike ja sen aikaansaama turvallisuusuhka, on kuitenkin äärimmäisen vaarallinen ajatus. Perehtymällä teoriaan ”islamilaisesta vastarinnasta” ymmärretään tällaisen ajatusmaailman itsepetoksen syvyys.

Vallankumouksellisena ilmiönä havaitsemme kumouksellisessa sodassa sellaisia piirteitä, joita ei ole löydettävissä globaalien jihadistisen liikkeen kumouksellisesta mallista, mutta enemmältikin kyseessä on vasemmistolaiseteoreetikoiden kirjoittamien mallien pohjalta luodusta ja moderniin turvallisuusympäristöön sopivasta kumouksellisen sodan teoriasta. Huomionarvoista on lisäksi se, että kaikenlainen teoreettinen ymmärrys kumouksellisesta sodasta ilmiönä on johdettu aikaisemmista kumouksellisen sodan malleista. Seuraavat alaluvut keskittyvät nostamaan esiin ne muutoskohdat, joiden kautta kumouksellisen sodan strategisen tason sotataidollinen kehitys on havainnoitavissa.

4.3. Kumouksellisen sodan organisatorinen vertailu ja tavoitteen merkitys

Luvussa kaksi esitetyn mukaisesti kumouksellisen organisoitumisen muotoja yhdistää muutama tekijä. Kaikissa tavoissa organisaation rakenteelle on löydettävissä liikkeen johto ja sen kautta ymmärrys strategisesta toiminnasta ja päämäärätietoisuudesta. Tämä johto voi olla poliittinen kaaderi tai sissijoukko riippuen siitä, katsotaanko asiaa esimerkiksi pitkittyneen kansansodan strategiana vai foco-kumouksellisuutena. Kumouksellista sotaa käyvään liikkeeseen voidaan aina katsoa myös kuuluvan aseellista toimintaa ja väkivallan käyttöä poliittista päämäärää kohti pyrittäessä. Näiden organisaatioiden, yksiköiden tai solujen aktiivisuus juuri jossakin toiminnan vaiheessa niiden turvautuessa väkivaltaan on erottamassa kumouksellisen sodan muusta kumouksellisesta toiminnasta. Tämä ei toki tarkoita, ettei näitä toimijoita voisi tarkastella kulloisenkin konfliktin kumoukselliseen osapuoleen kuuluvina huolimatta siitä, käyttävätkö ne itse väkivaltaa. Ei-valtiollisen toimijan voimankäyttö on kuitenkin ollut perinteisesti kumouksellisessa sodassa varsin pieni osa itse kumouksellisen osapuolen aktiivisuutta, ja näin ollen koko kumouksellista organisaatiota tarkasteltaessa on mahdoton erotella toimijoita pelkästään väkivallan käytön perusteella. On kuitenkin selvää, että mikäli konfliktissa jokin toimija halutaan määrittellä kumouksellista sotaa käyväksi tahoksi, on väkivallan käyttö tavoitteiden saavuttamiseen oltava näkyvissä.

Tätä organisaatioihin liittyvää moniselitteisyyttä voidaan selventää kumouksellisten operatiivisten yksiköiden ja paikallisen väestön välisellä suhteella. On selvää, että kumouksellinen toimija ei elä yhteiskunnallisessa tyhjiössä. Näin ollen siihen liitetään

aina paikallinen ja ulkopuolinen väestö joko tukevana tai vastustavana toimijana. Kumouksellisen liikkeen kannalta paikallista aktiivisesti tai passiivisesti myötämielistä väestöä ja sen antamaa tukea voidaan pitää keskeisenä edellytyksenä. Keskeistä kumouksellisen organisaation luonnehdinnalle on kuitenkin ideologian määrittämä tavoite, joka on merkittävin yksittäinen tekijä eroteltaessa kumouksellista sotaa poliittisten tavoitteiden saavuttamiseksi käyvä toimija esimerkiksi järjestäytyneestä rikollisorganisaatiosta.

Luvussa kaksi organisatorisen tarkastelutason määrittelyssä katsottiin kumouksellisessa organisaatiossa olevan toimijoita vähintään kolmessa tasossa. Niitä olivat johto, operoivat joukot ja alueelliset toimijat. Kuten edellä esitetyistä globaalin jihadin kumoukselliseen kokonaisuuteen kuuluvista strategioista havaitaan, ovat organisoinnin perusteet yhtäältä alueellisella tasolla vastaavat mutta eroavaisuuksia kokonaisuuden ja strategisen tason kannalta on löydettävissä. Onkin siis tiedostettava, että tulevassa ei välttämättä tuoda päivänvaloon yksittäisten toimijoiden aktiviteetteja ja sissieskadroonien rakenteita vaan pyritään ymmärtämään, miksi organisatorinen elementti kumouksellisessa sodassa on kehittynyt osana sotataittoa. Löydettävissä on tekijöitä, jotka välttämättä sellaisenaan eivät sovellu aikaisemman kumouksellisuuden tarkasteluun, vaan niitä on pyrittävä tarkastelemaan jos ei revoluutiivisina, niin voimakkaan evoluutiivisina uudelleenorganisoinnin taitoina.

Tämän tarkastelutason toinen osio, tavoite ja sen merkitys kumoukselliselle sodalle on jaoteltavissa sotataidollisesti strategisiin, operatiivisiin ja taktisiin tavoitteisiin, mutta myös psyykkisiin ja fyysisiin tavoitteisiin, joiden ideologiasta osuutta ei voida sivuuttaa. Edelleen tavoitteen tarkastelussa hyödynnetään ja sovelletaan Bard O'Neillin teoriatyökalua tavoitteiden tunnistamiseen ja pyritään käsitteellistämään ideologian ja tavoitteen välinen yhteys kumouksellisessa sodassa ja sen sotataidossa.

4.3.1. Kumouksellisten organisaatioperiaatteiden vertailu

Alejandra Bolanos nostaa tarkasteluun mielenkiintoisia kokonaisuuksia käsitellessään al-Qaidan organisatorista luonnetta väitöstutkimuksensa johtopäätöksissä. Tulkitsaan Saayid Qutbin, Abdullah Azzamin ja Osama bin Ladenin argumentteja esiteltijöiden kaartista, ideologisesta viestistä, yksilökohtaisesta velvollisuudesta ja vihollisasetelmista Bolanos esittää, että kumouksellinen organisaatio tarvitsee lopulta ideologiansa ja toisin päin. Organisatorisesti Bolanos näkeekin, että ideologia globaalin jihadistisen liikehdinnän parissa on yhtäältä koossapitävä ja toisaalta mobilisoiva voima, joka mahdollistaa edellisessä alaluvussa esiteltyjen ulomman kehän toimijoiden aktiivisuuden ilman organisatorisia siteitä yhteenkään varsinaiseen liikkeen jäsenen.⁸³⁴

---

⁸³⁴ Bolanos (2010), s. 318–319.

Bolanos kuvaa monen tarkastelijan tavoin al-Qaidaa, josta hän ei suoranaisesti käytä nimitystä globaali jihadistinen liike, moninapaiseksi ja -osaiseksi, kompleksiseksi sosiaalisesti verkostoksi. Vaikka verkostoajattelu ei edellä esitetyn mukaisesti toimikään al-Qaidan tapaisen sosiaalisen liikkeen organisatorisen luonteen parhaana mahdollisena selittäjänä, on Bolanosin ajattelussa erityistä argumentti moninapaisuudesta. Tällä moninapaisuudella organisatorisessa viitekehyksessä hän tarkoittaa kaikkea al-Qaidan sisällä itsenäisistä toimijoista alueellisiin tytäjärjestöihin asti. Hän osoittaa tämän olevan vihollisasettelman kautta luonteva tapa organisoitua järjestölle, joka on jatkuvan uhan alla ja pyrkii tästä huolimatta toimimaan globaalissa mittakaavassa mahdollisimman aktiivisesti ja tehokkaasti.⁸³⁵

Tällaisessa ajattelussa on nähtävissä kaikuja esimerkiksi Bard O'Neillin tulkinnasta leninistisestä konspiratorisesta kumouksellisesta organisaatiosta, jossa partisaanisota oli määrä pitkittyneen keston kautta erottaa vallankaappauksista, mutta jossa kuitenkin, kuten toisessa luvussa on argumentoitu, kumouksellinen vastuu oli keskittynyt omalle eliitille.⁸³⁶

Toisin on kuitenkin tilanteessa, jota kuvaa esimerkiksi Springer kanssakirjoittajiensa kera. He käsittelevät ilmiötä John Arquillan ja David Ronfeldtin esittämien terroristijärjestöjen organisoitumista mallintavien kaavioiden kautta. Arquillan ja Ronfeldin monessa yhteydessä esittämät vertailut hierarkkisesta, ketjumaisesta verkostosta, keskusten ympärille rakentuvasta verkostosta ja vapaasta verkostosta valottavat al-Qaidan kehitystä. Springer (et.al.) tulee siihen tulokseen, että vuoden 2001 terroristiskujen jälkeinen al-Qaida on selitettävissä näistä malleista perusteellisemmin vapaan verkoston mallilla. Tässä organisaatioluonnehdinnassa kaikki tieto on periaatteessa kaikkien jaettavissa, varsinaista johtajaa ei ole, eikä sillä ole keskittynyttä tukikohtaa.⁸³⁷

Ei voida kieltää, ettei tällaista horisontaalisesti järjestettyä organisaatiomallia voitaisi löytää tarkasteltaessa globaalien jihadistisen liikkeen strategisten ajattelijoiden tuotantoa. Erityisesti Abu Musab al-Suri peräänkuuluttaa kyseisenlaisen järjestelyn mahdollisuutta. Löytäessään kokemuksensa perusteella kolme eri tapaa organisoida ja käydä kumouksellista sotaa tekee al-Suri uuden teoriansa pohjaksi kaksi päätelmää. Ensimmäisessä hän esittää, ettei kumouksellinen toiminta ole enää mahdollista vanhan jihadistiselle liikkeelle tutun organisatorisen mallin kautta. Tällä mallilla al-Suri tarkoittaa hierarkkista, alueellista ja suljettua eli salaista organisaatiomallia. Tämänäyttypisten kumouksellisten järjestöjen toimintamahdollisuuksien al-Suri katsoo olevan menetetty jo 1990-luvulla ja korostaakin 2001 tapahtumien jälkeisen globaalien turval-

---

⁸³⁵ Sama, s. 332, 335.

⁸³⁶ O'Neill (2005), s. 46–47 ja Schmitt (2007), s. 57.

⁸³⁷ Springer (ja muut, 2009), s. 97, 103, 108–109.

lisuusympäristön muodostaneen kyseisten organisaatioiden toiminnan mahdottomaksi ja ennen kaikkea äärimmäisen tehottomaksi.⁸³⁸

Toisena keskeisenä huomiona al-Suri esittää tarpeen tutkia ja perehtyä lähemmin yksilön kumoukselliseen toiminnallisuuteen sekä totaalisen vastarinnan käsitteeseen (*al-muqawama al-shamila*). Tämän tarkoituksena on kyetä muodostamaan yleispätevä teoria jihadistisen liikkeen kumoukselliselle toiminnalle. Teorian muodostaminen tapahtuu havainnoimalla kahta merkittävimmin onnistumisia kerännyttä tapaa ja soveltaminen tulee tehdä historiallista oppia ammentamalla. Tapoja ovat edellä esitetyin mukaisesti sissisodan keinoin käytävä kumouksellinen alueellinen sota sekä yksilökeskeiseen ja pienryhmätoiminnalliseen terrorismiin nojaava malli. Näiden kahden mallin yhdistelmä muodostaakin al-Surin globaalien jihadististen kumouksellisen toiminnan perustan myös organisatorisesti.⁸³⁹

Tarkastellessaan aikaisempaa yksilökeskeistä terroristista toimintaa globaalissa jihadissa al-Suri näkee toiminnan organisoimattomuuden ja puhtaan tunnepohjaisen reagoinnin haasteena kulloisenkin yksilön tai ryhmittymän aktivismissa. Hänen mielestään tämänkaltaiset vannoutuneet yksilöt ja solurakenteiset ryhmittymät tulee saada rekrytoitua kumouksellisen ajattelun pariin ja ohjattua strategisen toimintamallin yhteyteen, jolloin hajautunut toiminta kyetään keskittämään yhteisen kumouksellisen sotilaallisen aktiivisuuden alle. Al-Surin kannalta yksilökeskeiseen toimintaan turvautuminen on välttämätöntä neljästä keskeisestä syystä.

1. Salaisten ja hierarkkisesti organisoitujen militanttien ryhmittymien epäonnistuttua laajamittaisen kumouksellisen sodan sotilaallisen toiminnan mallin luomisessa on tullut välttämättömäksi kehittää kumouksellinen jihadistinen strategia, jossa yksilöt eivät altistu merkittävästi turvallisuusviranomaisten ajojahdin kohteiksi.
2. Hierarkkisten organisaatioiden kykenemättömyys islamilaisen nuorison mobilisoimiseksi ja kyvyttömyys järjestää vaihtoehtoisia toimintamalleja niille yksilöille, jotka eivät voineet ottaa osaa keskitettyjen organisaatioiden toimintaan.
3. Vihollisen voimien jakautuminen laajalle alueelle, sen tavoitetilojen monimuotoisuus ja läsnäolo monessa paikassa tekevät rintamalinjojen muodostamisen ja keskittyneiden vastarintaorganisaatioiden luonnin lähes mahdottomaksi.
4. Vihollisen teknologisesti ylivoimaisuudesta johtuen suoraviivaisen taistelun käyminen pysyvistä asemista on käynyt lähes mahdottomaksi.⁸⁴⁰

---

⁸³⁸ Al-Suri (2008), s. 443.

⁸³⁹ Sama, s. 366–367.

⁸⁴⁰ Sama, s. 391–392.

Kyseistä organisoinnin mallia selitetään myös toisin. Al-Qaidaakin ajattelussaan esimerkkinä hyödyntävät ja liike-elämän ja internetin luoman hajaantuneen ja johtajattoman organisaatorakenteen merkitystä hahmottavat Ori Brafman ja Rod A. Beckstrom. He esittävät al-Surin mainitseman tarpeen käsittää hajaantuneen organisaation vahvuus toimittaessa keskittyneiden ja hierarkkisesti organisoitujen joukkojen ja toimijoiden maailmassa. Brafman ja Beckstrom kuvaavat ilmiötä eläinmaailmasta löydettävällä esimerkillä, joka on myös päätynyt kirjoittajiensa teoksen otsikointiin. He tarkastelevat asiaa meritähden ja hämähäkin tilanteiden vertailulla. Meritähhti ei kuole yhden sakaransa menetyksestä, vaan kykenee kasvattamaan tilalle uuden, sillä raaja ei ole merkityksellinen olennon hengissä säilymiselle. Toisin on hämähäkin kanssa, se tarvitsee kaikki kahdeksan jalkaansa, jotta keskiruumista koordinoivat pienet aivot kykenevät ylläpitämään kaikki elintoiminnot.⁸⁴¹

Epäsymmetrian näkemistä vahvuutena globaalissa toimintaympäristössä on vienyt pidemmälle al-Suri, joka esittää organisatorisen analyysin vertaamalla perinteisiä hierarkkisia organisaatioita ja organisaatioita globaalin jihadistisen liikkeen sisällä. Peshawarissa 1990-luvulla pitämällään luennolla hän tunnisti perinteisten organisaatioiden perusteiksi seuraavia elementtejä:

1. Ohjelma (*al-manhaj*) eli ideologia, joka määrittelee tavoitteen ja joka on organisaation liikkeellepaneva voima ja motivoi sen jäsenet toimintaan.
2. Johtajuus (*al-qiyadah*) eli tekijä, joka yhdistää kulloisenkin liikkeen emiiriin, shura-neuvoston ja hallinnon päätöksentekoprosessiksi (kirj. huom. al-Suri tarkoittaa tällä perinteistä linja-esikuntatyypistä organisaatiomallia, joka oli yleisesti käytössä mm. egyptiläisten tai Jamaah Islamiyyan organisaatioissa.)
3. Strategia (*mukhattat*, *al-Suri käyttää tässä termiä tiekartta*) eli ohjelma, joka yhdistää eri menetöt tavoitteen saavuttamiseksi.
4. Rahoitus (*al-tammi*) eli taloudelliset ja materiaaliset elementit, jotka tarvitaan strategian toteuttamiseen.
5. Uskollisuus tai uskollisuudenvala (*al-bay'ah*), jolla al-Suri tarkoittaa kokonaisuutta, joka kytkee johdon ja sen alaiset toimijat organisatoriseksi kokonaisuudeksi.⁸⁴²

Omassa organisatorisessa mallintamisessaan al-Suri käyttää termiä ”kehä”. Hän mainitsee globaalissa jihadistisessa kumouksellisuudessa olevan kolme organisatorista kehää. Tämä on huomionarvoinen seikka sinällään. Tavanomainen organisaatioiden tarkastelussa käytetty tapa hahmottaa jotakin toiminnallista organisaatiota ilmenee monesti taso-ajatteluna. Tällaisessa ajattelussa organisaation hahmottaminen lukkiu-

---

⁸⁴¹ Brafman, Ori ja Beckstrom, Rod A: *The Starfish and the Spider – The Unstoppable Power of Leaderless Organizations*, Benuin Books, New York/NY, 2006, takakannen teksti.

⁸⁴² Al-Suri (2008), s. 440–441.

tuu äkkiä tilaan, jossa koko toiminta nähdään hierarkkisia johtosuhteita ja sääntöjä noudattavana kokonaisuutena ja itseohjautuvuuden merkitys vähenee automaattisesti. Al-Surin kolme organisatorista kehää ovat edellä esitetyn mukaisesti: keskusjohto, koordinoitujen yksiköiden kehä ja yleisten vastarintayksiköiden kehä. Juuri nämä viimeksi mainitut yksiköt ovat keskiössä hänen ajattelussaan. Vaikka ne kykenevät parhaimmillaan vain pieniin ja kertaluonteisiin operaatioihin, on niiden toiminnan strateginen merkitys vihollisen omissa maissa aiheutetun sekaannuksen ja tuhon kannalta merkittävä niiden suuren lukumäärän vuoksi tilanteessa, jossa jihadistinen vastarinta on levinnyt globaaliksi ilmiöksi.

Al-Surin kehärakenteisessa organisaation mallissa luonteenomaista ensimmäiselle kehälle on organisaatiollinen keskittyneisyys. Se johtuu keskusjohdon ideologisesta roolista ja uskonnollisen oikeutuksen saavuttamisesta toiminnan korkeimpana ohjenuorana. Al-Suri mainitsee tällä kehällä olevan lisäksi tehtävänä sotilaallisen keskusjohdon luominen alueilla, joissa käydään sissisotaa avoimesti. Tällaiset alueet olivat viimeksi jihadistisen liikkeen hallussa Afganistanissa ennen yhdysvaltalaisjohtoisen liittouman maahantunkeutumista. Keskusjohdon vastuulla on lisäksi luoda yhteistyö- ja koordinoituyhteyksiä sellaisiin ei-keskittyneisiin islamilaisen vastarinnan yksiköihin, jotka toimivat täydellisessä organisatorisessa hajaannuksessa.⁸⁴³

Toisen kehän yksiköitä yhdistää al-Surin mukaan vain nimi, tavoite, koulutus ja toimintatavat. Mikään ei saa yhdistää näitä yksiköitä myöskään toisiinsa, vaan niiden tulee toimia täysin itsenäisesti alueellaan. Näin varmistutaan yhtäältä hankalaan turvallisuusympäristöön sopeutumisesta ja toisaalta riittävän tasokkaan koulutuksen levittämisestä jihadistisiin piireihin. Osaltaan tämänkaltaiset yksilöt ja yksiköt keskusjohdon tehtäviinsä ”lähettiminä” tarjoavat sotilaallisesti tärkeän koordinoitumahdollisuuden ja varmuuden riittävien sotilaallisten taitojen levittämisestä.⁸⁴⁴

Kolmannella kehällä olevien toimijoiden yhteys muuhun kumoukselliseen liikkeeseen on löydettävissä yhteisestä nimestä, tavoitteesta, toiminnallista malleista ja perusteellisesta koulutuksellisesta ohjelmasta, jossa kaikki tarpeellinen tieto on tarjottu yhteisen linjan mukaisesti toimimiseksi. Näin ollen yksilöltä, joka liittyy mukaan yleiseen vastarintayksikköjen joukkoon, ei edellytetä muuta kuin uskoa yhteiseen ohjelmaan ja päämäärään sekä halua kouluttaa itsensä tietoisesti tavoitteista ja niihin pääsemisestä.⁸⁴⁵

Vaikka al-Surin kokonaisorganisaatio ei olekaan kehillään täysin yhteensopiva Arquillan ja Ronfeldtin vapaaseen verkostoon, on samoja periaatteita ja organisaation muodostavia elementtejä havaittavissa. Tämä malli eroaakin pitkittyneen kansansodan organisaatioista. Maon mukaan kumoukselliseen sissisotaan organisoitavia jouk-

---

⁸⁴³ Sama, s. 443–444.

⁸⁴⁴ Sama, s. 444.

⁸⁴⁵ Sama, s. 444–445.

koja oli tarkoitus koota ensisijaisesti väestön parista, toisena mahdollisuutena oli osoittaa konventionaalisia sotilasyksiköitä hetkellisesti sissitoimintaan ja kolmantena vaihtoehtona oli mahdollista muodostaa pysyvästi sissitoimintaan osoitettuja vakinaisen väen joukkoja. Neljäntenä mahdollisuutena oli yhdistää väestöstä muodostettuja osastoja ja vakinaisen väen joukkoja. Viidentenä vaihtoehtona oli osoittaa sissitoimintaan paikallisia militioita, kuudentena vihollisen joukoista loikanneita karkureita ja viimeisenä muodostaa sissitoiminnallisia yksiköitä paikallisista rikollisryhmittymistä.⁸⁴⁶

Leimaa-antavaa Maon ajattelussa oli kaikesta huolimatta hänen kirjoitustensa ajankohta, jolloin japanilaismiehityksen vastainen kumouksellinen sota ohjasi suunnitteluaan. Osaltaan tästä syystä Mao painotti kumoukselliseen sotaan suunniteltujen joukkojen konventionaalista organisointia. Hänen ajattelussaan näkyvät hierarkkisesti järjestetyt sotilasorganisaatiot, kuten joukkueet, komppaniat, pataljoonat ja divisioonat, jotka on lähtökohtatilanteessa organisoitu yhden tietyn vastuullaan olevan alueen ympärille.⁸⁴⁷

Vastaavalla tavalla aluesidonnaisuus näyttäytyy merkityksellisenä vietnamilaisessa pitkitetyn kansansodan mallissa. Giapin ajattelussa sodan ajallinen luonne oli pitkällinen, ja tämä edelleen tarkoitti periaatetta voimien kasvattamisesta sodan jatkuessa. Tämä kiteytyi joukkojen luonteen muuttamiseen sissijoukoista liikkuviksi yksiköiksi.⁸⁴⁸ Liikkuvien yksiköiden ja alueellisten sissijoukkojen suhteesta voidaan päätellä, että Vietnamin tapauksessa alueellisella kumouksellisella aseellisella toiminnalla oli tukialueiden muodostamisen kannalta keskeinen merkitys.

Maolla tämä periaate ilmeni myös vaatimuksena varustaa kaikki 16–45-vuotiaat maanmiehensä aseelliseen japanilaismiehityksen vastaiseen toimintaan.⁸⁴⁹ Tällä Mao sivuaa Leninin kansan aseistamisen periaatetta⁸⁵⁰, jonka Janne Mäkitalo nimeää marxilais-leniniläisen sotataidon keskeisimmäksi käsitteeksi.⁸⁵¹ Tämä painotus Lenininkin käsittelemässä pitkällisessä sodassa⁸⁵² on oleellinen. Sen merkitys jatkumon tarjoavana elementtinä kumouksellisen sodan päämäärän tavoittelussa on keskeinen. Sillä mahdollistetaan organisatorisella tasolla se, mihin sodankäynnillinen asymmetria lopulta perustaa voimansa: mahdollisuuteen jatkaa ja pitkittää taistelua ja sitoa näin konventionaalinen vastustaja kalliiden operaatioiden sarjaan joita käymällä ei strategisella tasolla voitettavana ole mitään merkityksellistä.

---

⁸⁴⁶ Mao (2010), s. 29.

⁸⁴⁷ Mao (2000), s. 77. Katso myös tämän teoksen liitteet, joissa esitetään Maon sissisotaan suunnitteleman organisaatiot komppaniasta prikaatitasolle asti varusteineen ja aseistuksineen. Organisaatioiden hierarkkisuus ja johtajiston keskeinen merkitys on silmiinpistävä selvä poliittisen upseeriston roolin lisäksi.

⁸⁴⁸ Giap (1961) s. 12.

⁸⁴⁹ Mao (2000), s. 80.

⁸⁵⁰ Lenin, V.I.: Teokset, 23. osa, Karjalan ASNT:n valtion kustannusliike, Petroskoi, 1959, https://www.marxists.org/suomi/lenin/1916/proL_vallankumous.htm, 7.7.2015.

⁸⁵¹ Mäkitalo (2012), s. 86.

⁸⁵² Sama, s. 91.

Osaltaan tähän periaatteeseen kumouksellisen sodan luonteesta nojaa myös Abu-Ubayad al-Qurashi, jonka argumentti perustuu Giapin esitykseen kumouksellisen sodankävijän ja väestön välisestä suhteesta. Väestö tarjoaa suojan, mutta samalla se tuo jihadistisen tulkinnan mukaan kumoukselliselle osapuolelle sen tarvitsemat toimintaedellytykset.⁸⁵³ Olisi kuitenkin liian yksinkertaista esittää al-Qurashin noudattavan strategisessa ajattelussaan pelkästään pitkällisen kansansodan suuntaviivoja. Hänen journalistinen ilmaisutyylinsä kätkee alleen sen, että argumentoidessaan sotilaallisen organisaation asymmetrian olevan keskeinen elementti pitkällisessä kumouksellisessa sodassa konventionaalisesti järjestäytyntä asevoimaa vastaan, tulee hän samalla esittäneeksi hajautumisen vaatimuksen periaatteen globaalia jihadistista liikettä organisoitaessa.⁸⁵⁴

Oman kumouksellisen strategisen mallinsa auki kirjoittamisessa 'Abd al-Aziz Al-Muqrin osoittaa perehtyneisyytensä kumoukselliseen sotataidolliseen kirjallisuuteen. Al-Muqrin argumentoi tietämyksensä perusteella organisatorisessa viitekehyksessä varsin maolaiseen henkeen. Edellytyksenä kumouksellisen päämäärän savuttamiseksi hän esittää johtajistokaaderia, jonka tulee olla kannoissaan yhtenäinen, homogeeninen joukko, jonka tulee koostua kokeneista ja näkemyksellisistä yksilöistä, joilla on kyky tuottaa strategisen tason linjauksia valveutuneesti ja rohkeus ryhtyä uskaliaisiinkin toimiin näiden linjausten mukaisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Toisena kumouksen mahdollistavana edellytyksenä edelleen maolaisessa hengessä al-Muqrin esittää kumoukselliselle soveltuvia olosuhteita. Lyhyen esimerkin kautta al-Muqrin tulee päätelmään, jonka mukaan kumouksellisen päämäärän onnistuneeseen tavoitteluun liittyen tulee jihadistisen organisaation kyetä tunnistamaan tavallisen kansan suhtautuminen vallitseviin olosuhteisiin ja kyetä hyödyntämään mahdollista alueellista tyytymättömyyttä oman päämääränsä tavoittelussa. Ennen suuroperaatioihin ryhtymistä ja kattavan medianäkyvyyden aikaansaamista on esitetyn johtajiston tehtävä kattava analyysi alueen soveltuvuudesta kumoukselliseen sotaan. Olosuhteiden luonti ennen sissisodankäynnin aloittamista on al-Muqrinin mukaan paljolti kumouksellisten itsensä vastuulla.⁸⁵⁵

Edellytyksenä kumouksellisen päämäärän saavuttamiseen al-Muqrin esittää myös voiman merkityksen. Hän esittää, ettei jihadia voi käydä ilman valveutunutta henkilöistä tai aseistusta, ja näin mainiten hän keskittää merkittävän huomion kumouksellisen sodan aseelliseen toimintaan.⁸⁵⁶ Organisatorisesti Al-Muqrin esittää tämän eräänlaisen foco-kumouksellisuuden hengessä pitäen pienryhmien tekemiä sotilaallisia toimia rekrytoivina operaatioina ja mujaheddiineja eräänlaisina guevaralaisina esitaiselijoina ja heidän joukkoaan kumouksellisena kaaderina. Al-Muqrinin ajattelussa se ei luonnollisestikaan muodosta puolueen ydintä, vaan uskovaisten ja oikeamielisten

---

⁸⁵³ Al-Qurashi (2013), s. 273.

⁸⁵⁴ Katso esim. Al-Qurashi, Abu-Ubayad: *Strategic Equations*.

⁸⁵⁵ Al-Muqrin (2009), s. 104–105.

⁸⁵⁶ Sama, s. 105–107.

yhtenäisen joukon, jonka toimet vetävät kansan mukaan taisteluun maallistunutta hallintoa vastaan pyrkimyksenä saattaa sharia-laki voimaan ja antaa yhteiskunnan näin islamisoida itse itsensä.

Guevaralle tämä esitaistelijoiden kaarti oli tarkasti alueellisesti organisoitu ja korkeimman johdon nimittämien johtajien komennossa. Hän korosti useassa otteessa sotilaskurinpidoollisia seikkoja joukon johtamisessa ja painotti organisaation kurinalaista toimintaa yhden johtajan komennossa.⁸⁵⁷ Hänen ajatuksiaan dokumentoinut ja jatkojalostanut Régis Depray nosti niin ikään johtajattoman kumouksellisen aseellisen toiminnan tarkastelun kohteeksi verraten johtajatonta sissijoukkoa suuntamattomaan tykkiiin ja sitä operoivaan tykkimieheen, joka pystyy toki käyttämään asetta, mutta ei saa sillä aikaan haluttua vaikutusta.⁸⁵⁸

Richard Gottin mukaan Guevara todisti organisaation hierarkkisuuuden välttämättömydestä⁸⁵⁹ Bolivian sotaretkeltä kirjoittamassaan, Kongon kokemuksia kuvaavaa kertomusta toiveikkaammassa sotapäiväkirjassa. Guevara korosti johtajuuden merkityksestä kumouksellisessa foco-luonteisessa sissitoiminnassa joulukuun 12. päivä vuonna 1966 tekemässään päiväkirjamerkinnässä: ”*Pubuin koko ryhmälle, esitin heille koko sodan vakavan todellisuuden ja painotin yhtenäisen komennon ja kurin merkitystä. Varoitin bolivialaisia kurin rikkomisesta, mikäli he hylkääisivät puolueen poliittisen linjan omaksuen itselleen jonkin toisen.*”⁸⁶⁰

Vaikka Guevaran ajattelua voitaisiin strategisella tasolla pitää maailmanvallankumouksellisena ja sitä se eittämättä idealistiselta kannalta olikin, oli hänen strategiansa selkeästi sidottu aina yhteen organisaatioon, joka pyrki omaan kumoukselliseen päämääräänsä tavallisesti sissisodankäynnillisin keinoin. Johtuen hänen pitkäjänteisistä kokemuksistaan kumouksellisen sodan taktisella ja operatiivisella tasolla eivät esimerkiksi Najin tai al-Muqrinin mainitsemien kaltaiset suuroperaatiot kaukana operaatioalueelta näyttelleet Guevaran ajattelussa sen suurempaa roolia.

Tarkasteltaessa asiaa foco-strategian kautta Payne argumentoi kaikkien al-Qaidaan ja globaaliin jihadistiseen liikehdintään linkittyneiden strategioiden ajattelusta löytyvän guevaralainen ydinjoukko ja esittää tämän globaaliin mittakaavaan yltävän kumouksellisuuden olevan parhaiten tulkittavissa foco-kumouksellisuutena. Keskeinen Paynen väite organisatoriselta kannalta tarkastellen on qutbilaisen esitaistelijoiden kaartin ymmärtäminen yhtenä ydinjoukkoja, joka on tulkittavissa guevaralaiseksi focoksi. Tälle päätelmälle on toki perusteensa, mutta Paynen tulkinta esimerkiksi al-Surin ajattelusta siitä, että kumouksellisissa alueellisissa konflikteissa koulutetut yksilöt ja

⁸⁵⁷ Guevara, Ernesto: *Guerilla Warfare*, Pelican Books, Harmondsworth, 1969, s. 116–118.

⁸⁵⁸ Debray (1967), s. 71–72.

⁸⁵⁹ Gott, Richard: Introduction, teoksessa Guevara, Ernesto: *The African Dream – The Diaries of the Revolutionary War in Congo*, Grove Press, New York/NY, 1999. s. x–xi.

⁸⁶⁰ Guevara, Ernesto: *The Bolivian Diary*, Ocean Press ja Cento de Estudios Che Guevara, Melbourne ja New York/NY, 2006, s. 49.

solut toteuttaessaan iskuja lähtömaissaan edustavat kumouksellista laajentunutta ydintä, on varsin erikoinen.⁸⁶¹

Payne syystä tai toisesta haluaa ehdottomasti tunnistaa globaalissa jihadistisessa liikkeessä selkeän johtajuuden, jota voisi kutsua ytimeksi. Al-Surin keskeinen ajatus taas edellyttää sitoutumista ideologiseen päämäärään ja toimintaperiaatteisiin, jotta toiminta olisi puhtaasti hajaantunutta ja jopa hierarkkisessa mielessä johtajatonta. Tarkasteltaessa luvussa 4.2.2. esitettyä käsitystä globaalien jihadistisen liikehdinnän strategioiden konsensusta, on korostettava, että turvallisuusympäristön tila ja jihadistisen liikkeen kokema uhka mmitäärittää laajalti sen, mikä osuus kokonaisuudesta korostuu. Paynen tulkinta on yhden teorian läpi tarkastellen innovatiivinen ajatus kytkeä kumouksellinen sotataidollinen ajattelu lineaariseen kehitykseensä, mutta se jää valitettavan vajaan keskittyessään ainoastaan tietyn mallin selitysovoimauteen.

Kumouksellisen sotataidollisen ajattelun kannalta al-Muqrinin strategia, jossa hän jakaa organisaation urbaaneihin ja vuoristoyksiköihin, on merkityksellinen maolaisesta teoriasta ammentavana mallina. Saudi-Arabiassa kumouksellista sotaa käynnistäneen al-Muqrinin ajattelussa painottuu urbaani toimintaympäristö. Siellä operoivat joukot ovat al-Muqrinin mukaan pienyksiköitä, soluja, joiden keskeisenä toiminnallisena edellytyksenä on operaatioturvallisuus. Urbaani toimintaympäristö edellyttää vaativana operaatioalueena vakaata taloudellista tukijärjestelmää sekä älykkäitä ja hienovaraisia toimijoita, joiden koulutustaso on korkea. Suuret, yksittäisillään iskuilla saavutettavat hyödyt ovat vaativien olosuhteiden takana.⁸⁶²

Robert Moss nostaa urbaanin sodan mallia ja siihen liitoksissa olevia organisaatioita tarkastellessaan oivallisesti esiin tärkeän seikan. Siinä missä asutuskeskuksissa poliittista väkivaltaa käyttävien joukko monesti samaistuu ajatuksissaan ja julkilausumissaan maailmanvallankumoukseen ja muissa maissa operoivien vallankumouksellisten kokemuksiin vastoinkäymisiin, ovat organisaatiot Mossin mukaan paljolti pienen itsensä nimittäneen vallankumouksellisen eliitin joukkoja.⁸⁶³

Halustaan huolimatta yksittäiset urbaanit toimijat eivät saaneet kumouksellisen sodan aktiiviaikoina 1950-luvun jälkeisinä vuosikymmeninä aikaan sitä mitä Carlos Marighella kuvasi velvollisuudeksi muuttaa poliittinen kriisi aseelliseksi konfliktiksi käyttämällä väkivaltaa, jotta maan hallintovalta eskaloisi itse poliittisen kriisin sotatilaksi. Marighellan mukaan kansa oli näin määrän vieraannuttanut hallinnosta ja nostattanut asevoimia ja poliisia vastaan, joita se syyttää turvattomuuden tilasta.⁸⁶⁴

---

⁸⁶¹ Payne, (2011).

⁸⁶² Al-Muqrin (2009), s. 120–125.

⁸⁶³ Moss (1975), s. 488–489.

⁸⁶⁴ Sama, s. 479–480.

Marighella esitti käsityksensä kumouksellisista organisaatioperusteista julkaisussaan *Questions of Organisation*. Pamfletin viesti on tiivistettävissä niin, että kumouksellista sotaa urbaaneissa olosuhteissa käyvä organisaatio ei lopulta ole perustamassa poliittista puoluetta, vaan aikaansaamassa vallankumouksen. Näin ollen aseellinen kumouksellinen joukko ei ollutkaan Marighellalle yksistään poliittinen puolue tai sen aseellinen siipi, vaan molempia yhtä aikaa. Marighellan varsinainen uudistus Guevaran ajatteluun oli toimintaympäristön muutos ja osaltaan terrorististen taktiikoiden hyväksyminen sellaisenaan. Tämä näkyi myös hänen organisaatiostrategiassaan, jossa alueelliset kumoukselliset organisaatiot ovat keskusjohdon alla. Näitä yhdistävät vallankumouksellinen tavoite sekä strategiset, taktiset ja organisatoriset periaatteet.⁸⁶⁵ Tämä osaltaan tarkoitti Marighellalle myös sitä, että toiminnan perustelu oli tekojen legitimoiva työkalu ja niiden kautta organisaatio muodosti itselleen yhtenäisen pohjan.

Sen enempää Marighellalle, Guevaralle, Maolle tai Giapillekaan mikään ei tarkoittanut, että tällaisen poliittisen ongelman kääntämiseksi aseelliseksi konfliktiksi tietyllä maa-alueella tarvittaisiin ulkomaanoperaatioita, joita toteuttamaan osoitettaisiin erillisiä yksiköitä. Sen sijaan kaikkien jihadististen ajattelijoiden vaatimuksena on yksilöiden henkilökohtainen aktivoituminen sellaiseen toimintaan, jota kukaan aikaisemmista kumouksellisen sodan strategeista ei ole auki kirjoittanut.

Richard Shultz esittää, että esimerkiksi teon propagandistista vaikutusta korostaneen toimintaperiaatteen kautta operoinut Baader-Meinhof-ryhmittymä epäonnistui tässä siitä selkeästä syystä, että sillä ei ollut kykyä ylläpitää toimintaansa organisaationa.⁸⁶⁶ Myöskään esimerkiksi Weather Underground -ryhmittymän toimintaa Yhdysvalloissa ei voida pitää osana merkittävää globaalia kumouksellista sotaa, vaan paremminkin eräänlaisena väkivaltaisena solidaarisuuden ilmentymänä jäsenten itsensä halutessa leimautua maailmanvallankumouksellisiksi.⁸⁶⁷

Vastaavalla tavalla tulee argumentoineeksi Ted Robert Gurr, joka tarkastelee transnationalistista terrorismia ilmiönä ja käyttää tapausesimerkkeinä Yhdysvalloissa vuosien 1981–85 tapahtuneita 144 terrori-iskua. Gurr tulee esittäneeksi, että hajanaisin motiivein toteutetut terrori-iskut edistivät solidaarisuuden osoitusta tietyille aatteille tai itsenäisyyttä tavoitteleville valtioille ja ihmisryhmille.⁸⁶⁸ Toisin sanoen ei voida osoittaa, että yksittäiset terrori-iskut olisivat osa laajempaa ja masinoitua strategista

---

⁸⁶⁵ Marighella, Carlos: *Questions of Organisation*, teoksessa *Mini-Manual Of The Urban Guerilla*, toimittaneet Abraham Guillén Press ja Arm The Spirit, Montreal ja Toronto, 2002. s. 40. Alkuperäinen teksti on julkaisu vuonna 1971.

⁸⁶⁶ Shultz, Richard: Haastattelu, 16.4.2014.

⁸⁶⁷ Weather Underground -verkoston periaatteista katso esimerkiksi Sam Greenin tuottama dokumentaarinen ja alkuperäishaastatteluilu pohjaava elokuva the Weather Underground. Saatavissa <https://www.youtube.com/watch?v=Kg7N6llyZeA>, 9.7.2015.

⁸⁶⁸ Gurr, Robert Ted: *Political Terrorism in the United States: Historical Antecedent and Contemporary Trends*, teoksessa *The Politics of Terrorism*, toimittanut Michael Stohl, Marcel Dekker Inc., New York/NY, 1988, s. 569.

suuntausta, vaan yksittäisiä kansainvälisiä yhteyksiä lukuun ottamatta aiempi kansainvälinenkin terrorismi edusti parhaimmillaan organisoimatonta väkivaltaista solidaarisuutta.

Globaalin jihadistisen liikehdinnän strategisen sotataidollisen ajattelun kannalta toisin. Jo esimerkiksi alueelliseksi jihadiksi yllä esitellyn al-Muqrinin yhdistelmä sopeuttaa ennenkuulumattomalla tavalla kumouksellisen sodankäynnin maaseudulla, urbaaneissa olosuhteissa ja näitä tukevat iskut ulkomailla yhdeksi kokonaisuudeksi. Al-Surin ajattelussa nämä kevyellä jäljellä al-Muqrinin ajattelussa näkyvät ulkomaanoperaatioiksi nimitettävät toimet ja niitä suorittavat yksiköt ovat keskeisessä asemassa.⁸⁶⁹ Voidaankin oikeutetusti sanoa, että mitä kauempana al-Qaidan johtajiston virallisesta linjasta strategin ajattelu on, sitä hajautetumpaan organisaatiomalliin kumouksellinen sotataidollinen ajattelu käy.

Naji ei käsittele niinkään organisaatiota, vaan paremminkin sen sodankäynnillisiä toimintaperiaatteita. Tähän liittyen Naji suosittelee al-Qurashin tekstejä luettavaksi.⁸⁷⁰ Naji tekee tämän todennäköisesti siitä syystä, että korostaa myös itse sotilaallista asymmetriaa varhaisessa vaiheessa organisaation vahvuutena.⁸⁷¹ Naji viittaa mitä todennäköisimmin al-Qaidan johtoon jihadistisesta korkeimmasta johdosta puhuesaan ja käsittelee kumouksellisen strategiansa organisatorista vivahdetta paljolti juuri johtajuuden kautta. Hänelle organisaatio sellaisenaan on työväline, mutta toisin kuin al-Surilla, ei systeemisyys erityisesti korostu. Sen sijaan Naji aikaisempien jihadistisen liikehdinnän kokemusten kautta valottaa, miten omavaltaisella operoinnilla, joka ei ole sitoutunut korkeimman johdon tahtotilaan, saadaan vain aikaan epäonnistumisia. Näitä esimerkkejä hänelle ovat Egyptin ja Algerian jihadistiset kampanjat 90-luvulla.⁸⁷²

Voidaankin siis tulkita, että Naji tietoisesti haluaa painottaa johtajuutta siinä, että suuroperaatiot ja päätökset kostoiskuista olisi jätettävä korkeimmalle johdolle. Tämä saattoi olla osaltaan tilannekuvan kannalta mahdollista hänen strategisen mallinsa kirjoitushetkellä. Najille organisaation johtajuus on selkeästi merkityksellisempi kuin al-Surille, joka luottaa ideologisen viitekehyksen tarjoavan riittävät mahdollisuudet samaistua globaaliin jihadistiseen tavoitteeseen. Naji taas katsoo välttämättömäksi omata johtajuuden ja hallinnollisuuden kautta suhteet siihen, miten iskuja ikiaikaisen ja kokeiltujen sotilaallisten toimintaperiaatteiden myötä voi hyödyntää ilman, että ne vaikuttavat spontaaneilta, koordinoimattomilta ja hajanaisilta toimilta.⁸⁷³

---

⁸⁶⁹ Al-Suri (2009), s. 446–447. Al-Suri argumentoi, että jossakin kaukaisessa tulevaisuudessa on mahdollista muodostaa globaalin jihadistisen liikkeen parista konventionaalista sotaa käyvät joukot, mutta strategiansa kirjoittaessaan hän ei nähnyt olevan mahdollista tehokkaasti toimia kuin kuin ensimmäisen ja kolmannen kehän yksiköissä.

⁸⁷⁰ Naji (2006), s. 30.

⁸⁷¹ Sama, s. 28.

⁸⁷² Sama, s. 26–27.

⁸⁷³ Sama, s. 28.

Tämä sama ilmiö on nähtävissä Latinalaisen Amerikan urbaanilähtöisissä kumouksellisissa sodissa. Najin ajatus ärsytyksen ja väsytyksen vaiheesta muistuttaa Marighellan ideoimasta romahduksen ilmapiiristä.⁸⁷⁴ Marighellan kirjoituksissa ei kuitenkaan ole osoitettu, että ajatus olisi viety niin pitkälle, että operaatioita hallinnon kaatamiseksi olisi tehty ulkomailla, vaikka toki aikansa kumouksellisilla ajattelijoilla varmasti olikin käsitys imperialistisesta lännestä Latinalaisen Amerikan diktatuurien tukijana.

Kuten Moss osoittaa, urbaaniin kumoukselliseen strategiaan tukeutuneet Latinalaisen Amerikan sissiliikkeet menettivät 1960-luvun lopulle tultaessa Moskovon-linjoilla olevien kommunististen puolueiden tuen. Tämäkään ei ollut kuin lopun alkua urbaanille kumouksellisen strategian hyödyntämiselle ja sen korostamille terroristisille toimille. Sitä se oli myös solidaarisuutta liikehdinnöille osoitaville muille kumouksellisille liikkeille vailla johtajatahoa, sillä myös Fidel Castro lopetti tukemasta näitä liikehdintöjä 1970-luvulle tultaessa.⁸⁷⁵ Castron suhtautuminen tuskin oli yllättävää, vaikka liikehdintöjen kehittyminen ja jo pelkkä olemassaolo periaatteessa kasvatti hänen vaikutusvaltaansa Latinalaisessa Amerikassa. Tämä oli varmasti seurausta siitä periaatteesta, jonka Thompson nostaa esiin Guevaran ajattelusta: ”*Uskomme vakaasti, että terrorismi on negatiivinen ase. Sen sijaan salamurhat ovat sallittuja tiettyjen olosuhteiden vallitessa.*”⁸⁷⁶

Näin voidaan tulla päätelemään, että vaikka Najin ajattelu saattaakin muistuttaa alueellisen toiminnan ja hallinnon perustamisen kautta käytävää maolaista tai guevaralaista kumouksellista sotaa, jossa on elementtejä myös terrorismin keinoin käytävästä urbaanista kumouksellisesta sodasta, erottaa varsinainen mittakaava sen aikaisemmista malleista.

Faisal Devli argumentoi, että globaali jihadismi liikehdintänä on ideologisessa sävysään ja organisatorisessa itsetarkoituksellisuudessaan korvannut politiikan ja tarkoituksenmukaisuuden. Hänen mielestään globaalia merkittävyyttä omaavien jihadististen toimijoiden, olivat ne sitten organisaatioita tai yksilöitä, vaikuttavuus terroritekojen kautta sodankäynnillisesti on paremminkin eettinen kuin poliittinen. Tämän Devli perustelee sillä, tekojen symbolinen arvo on paremminkin riskin ja yksilöllisen velvollisuuden toteuttamisessa kuin väkivallan instrumentaalisessa käytössä.⁸⁷⁷

---

⁸⁷⁴ Katso Marighella, Carlos: *Mini-Manual Of The Urban Guerilla*, toimittaneet Abraham Guillén Press ja Arm The Spirit, Montreal ja Toronto, 2002a, s. 4 sekä s. 31–32. Erityisesti jälkimmäisillä sivuilla Marighella tarjosi selkeän näkemyksensä siitä, miten kumouksellisen sodan aktiviteetit vaikuttavat turvallisuusviranomaisten kärsivällisyyteen ja miten massamediaa hyödynnetään kumouksellisen ilmapiirin luomiseksi.

⁸⁷⁵ Moss (1975), s. 481.

⁸⁷⁶ Thompson, (1969), s. 40.

⁸⁷⁷ Devji, Faisal: *Landscapes of the Jihad – Militancy, Morality, Modernity*, Cornell University Press, Lontoo, 2005, s. 11.

Devlin argumentti sotii sitä vastaan, että edellä esitellyn Abu-Ubayad al-Qurashin ajattelua analysoineen Michael Ryanin mukaan al-Qurashilla on kirjoituksissaan voimakkaan maolainen sävy tämän korostaessa, että vallankumouksellinen asevoima tarvitsee aina tuekseen poliittisen päätöksenteon.⁸⁷⁸ Devlin väite sotii tätä al-Qurashin henkimää sovellusta vastaan, koska siinä ei ole huomioitu globaalin jihadistisen liikehdinnän organisaatorakennetta. Siinä missä al-Qurashin ajattelu ammentaa viisautensa paljolti aikaisemmista kumouksellisen sodan teoreetikkojen strategioista ja organisatorista mallinnuksista poliittisen johdon ja toiminnallisten joukkojen välillä, on al-Surin ajattelu lähempänä vuoden 2001 jälkeistä globaalin jihadismin sosiaalisliikemäistä luonnetta. Devlin argumentin tausta sopiikin parhaiten koskemaan al-Surin kuvaaman kolmannen portaan tai kehän joukkojen aktiviteetteja ja toimintaperiaatteita.

Toiseen ääripäähän globaalin jihadistisen liikehdinnän kumouksellisen strategian luonnehdinnassa menee Jan L. Rueschhoff, joka esittää 26-sivuisessa pro gradusaan, että globaaliksi qutbilaiseksi kumouksellisuudeksi kutsumansa ilmiö on strategisessa mittakaavassa kopio aikaisemmista ja erityisesti maolaisesta kumouksellisesta strategiasta. Organisatorista tarkastelua silmällä pitäen Rueschhoff argumentoi kumouksellisen sodankäynnin ja erityisesti sen ajattelullisen, sotataidollisen kehityksen olevan pelkästään tyhjä väite. Hän ei toki pelkästään väitä sellaisten laajasti kokoneiden sotilasoppineiden kuten David Kilcullenin analyysiä vääräksi, vaan ymmärtää väärin itsekin esimerkiksi Guevaran ajattelun eron maolaisesta strategiasta. Rueschhoff esittää Guevaran adoptoineen Maon ajattelun ja tehneen siihen ainoastaan radikaalin muutoksen olemassa olevien edellytysten luomisella sotilaallisen toiminnan kautta.⁸⁷⁹

Tämä tarkoittaa Rueschoffin ymmärtäneen väärin jo pelkästään sen, että Guevaralle aseellisen kumouksellisen organisaation olemassaolo toimii kumouksen alkuun ponnevana voimana ja sen inaktiivisuuden myötä kaikki voi myös epäonnistua. Keskeinen tämän kirjoittajan ajattelussa oleva väärintulkinta, joskin tieteellisessä mielessä provokatiivinen sellainen, on globaalin jihadistisen liikehdinnän organisatoituminen. Hän esittää vuonna 2008 valmistuneessa opinnäytteessään al-Qaidan pyrkineen rakentamaan myös sisärjäjestöjensä kautta hierarkkisen organisaation osoittaen näin maolaisen kumouksellisen toiminnan organisoitumisperiaatteiden olevan keskeinen selitysmalli globaalin jihadistisen liikehdinnän organisoitumisessa. Rueschoff kääntää pääläelleen ajatuksen hierarkian ilmenemisestä globaalin jihadistisen liikehdinnän keskuudessa. Käyttäen esimerkkinä Irakin aseellisen vastarinnan parista löytyviä toimijoita, joihin pääsi komennuksillaan tutustumaan, hän argumentoi, että mikäli ha-

---

⁸⁷⁸ Ryan (2013), s. 87.

⁸⁷⁹ Rueschhoff, Jan L.: *Old Book, New Lessons – Mao, Osama, and the Global Qutbist Insurgency*, United States Marine Corps Command and Staff College, Quantico/VA, 2008, s. 1.

jaannusta jossakin ilmenee, on sitä havaittavissa alueellisessa kumouksellisessa jihadistisessa toiminnassa.⁸⁸⁰

Näin Rueschoff tulee osoittaneeksi haluavansa käsittää al-Qaidan myös globaalissa mittakaavassa ainoastaan organisaationa ja samalla osoittaa, ettei lopulta ole ymmärtänyt mainitseman al-Surin periaatteita hajaantuneen globaalien sosiaalisen liikkeen toimintaperiaatteista. Tätä väärinymmärrystään Rueschoff vahvistaa edelleen kritisoidulla alan kärkipään tutkijoiden argumentteja siitä, että uskonnollis-ideologinen vaikutus olisi merkityksellisempää kuin aluepolitiikka kokonaisliikkeelle.⁸⁸¹ Jälleen väärinymmärrys on aiheuttanut sen, että aluepoliittinen vaikutus on ajanut ohi kokonaista globaalia sosiaalista liikettä koossa pitävän ja mobilisoivan voimanlähteen merkityksen.

Vaikka Rueschoff lujasti väittääkin, ei kumouksellista liikehdintää yksinkertaisesti voi organisoida globaalissa mittakaavassa vain alueellisilla menetelmillä ja opeilla. Tämä on eräs keskeisemmistä virheistä, joita hänen, verraten innovatiivista ajatteluakin sisällään pitävä joskin tieteelliseltä todistusvoimaltaan vaatimaton, opinnäytteensä esittää.

Organisaatiota voidaan tarkastella myös sen lukumäärän ja toiminnallisuuden suhteen. Malkki ja Paastela, selittäessään ansiokkaassa perusteoksessaan terrorismia suhteessa konventionaaliseen ja erityisesti sissisotaan, antavat hetkeksi spekulatiolle vallan ja sivuuttavat terrorismiin liitetyt moraaliset ja legitiimit kysymykset ja huomaavat juuri viimeksi mainitulla sodankäynnin muodolla ja terrorismilla olevan myös paljon yhtäläisyyksiä. Näitä ovat rintamalinjojen puuttuminen ja edun hakeminen toiminnan yllätyksellisyyden keinoin. Eroja löytyy myös. Organisatorisesti asiaa tarkastellen Malkki ja Paastela huomaavat terrorismiin turvautuvien toimijoiden muodostavan pieniä, alle kymmenen hengen yksiköitä, kun taas sissitoiminnalliset osastot sotilaallisessa mielessä muistuttavat kooltaan komppanioita ja joukkueita. He korostavat Carlos Marighellaa lainaten, että terrorismi voi kuitenkin olla yksi sissien käyttämistä taktiikoista.⁸⁸²

Kaupunkisissien kutsuun vastasi strategisena valintana myös Baader-Meinhof-ryhmittymäksi kutsuttu organisaatio, joka perusteli tämän strategian luontevuutta osaltaan sillä, että pienellä organisaatiolla oli mahdollista saavuttaa poliittisen konfliktin elementtejä kuten kommunistien vieraannuttaminen yhteiskunnasta ja näin vallitsevien olosuhteiden konfliktointi. Samoin pienen organisaation vaikutus oli

---

⁸⁸⁰ Sama, s. 16–17. Viitatessaan Irakin tilanteeseen Rueschoff käsittelee ilmiötä omien tiedustelu-upseerina hankkimiansa kokemusten perusteella. Käsitellessään esimerkiksi Irakin sosiaalisten verkostojen rakennetta hän viittaa ainoastaan itseensä ja saamiinsa kokemuksiin vuodelta 2003.

⁸⁸¹ Sama, s. 8, 20–21.

⁸⁸² Malkki, Paastela (2007), s. 36–38.

määrä monistaa viemällä toiminta asutuskeskuksiin, joissa kumoukseen nostatettava väki 1950-luvun jälkeisessä Saksassa oli.⁸⁸³

Malkin ja Paastelan ajatus sopii erinomaisesti terrorismin tarkasteluun ilmiönä. Haasteena esimerkiksi al-Surin selkeästi terroristia toimintamenetelmiä suosivaa kumouksellista strategiaa katsottaessa ei ole kuitenkaan se, ettei organisaation kokoa olisi määritelty. Al-Suri käyttää erilaisten organisaatiomuotojen luonnehdintaan vähintäänkin riittävästi tilaa suhteessa mallinsa muuhun taktisen tason tarkasteluun.⁸⁸⁴ Haaste terrorismin erotteluun erilliseksi kokonaisuudekseen tulee eteen tarkasteltaessa tässä tutkimuksessa tunnistettua globaalien jihadististen liikehdinnän kokonaisuutta. Mikäli tarkastelee al-Muqrinin ja Najin ajatuksia organisaatioista, niiden koosta, koostumuksesta tai johtajuudesta, voidaan ymmärtää, että yhtäältä ollaan selkeästi tekemisissä maolaisten ja osaltaan guevaralaisten mallien kanssa. Näiden alueellisten mallien tarkastelussa voidaan soveltaa sellaisia vastakumouksellisen toiminnan suunnitteluun tarkoitettuja lukumääräsuhteita, kuten Robert Thompson on esittänyt vertailueissaan Malaijin ja Vietnamin tilanteita toisiinsa.⁸⁸⁵

Ongelmaksi tällaisessa tarkastelussa tulee kuitenkin se, että samanaikaisesti kun yksi globaalien jihadististen liikehdinnän toimija käy lähes konventionaalista sotaa esimerkiksi Pohjois-Afrikassa, on tähän liikehdintään samaistuva yksilö valmistelemassa terrori-iskua jossain päin Yhdysvaltoja. Molemmilla tahoilla toimijat mieltävät käyvänsä pyhää sotaansa. Näin terrorismi ei sellaisenaan ole enää globaalissa jihadistisessa liikehdinnässä taktiikka vaan yksi strategisista sovelluksista, jonka käyttö on oleellinen osa kehittyntä globaalien kumouksellisen toiminnan sotataidollista ajattelua.

Kuten eräs tunnetuimmista ja lainatuimmista kumouksellisen sodan tutkijoista Bard E. O'Neill uudistetussa merkkiteoksessaan *Insurgency and Terrorism* muistuttaa, ovat sekä foco-kumoukselliseen että pitkitettyyn kansansodan strategiaan turvautuvat kumoukselliset toimijat mitä suurimmassa määrin sidottuja organisaatioonsa. O'Neillin mielestä ideologisesti kommunistiset liikkeet ovat muokanneet peruskäsitystä kumoukselliseen sotaan ryhtyvän organisaation rakenteesta politbyroineen, keskuskomiteoineen, hallintokoneistoineen ja päättävine elimineen. Ne ovat hänen mukaansa iskostaneet tällaisen organisoitumistavan myös moniin muuta ideologista aatetta tunnustaviin toimijoihin.⁸⁸⁶

---

⁸⁸³ Red Army Faction (2009), s. 22–24.

⁸⁸⁴ Katso esim. al-Suri (2008), s. 448–449. Tässä al-Suri esittelee eri tyyppisten toimijoiden ja ryhmien koot miehen lukumäärän tarkkuudella. Vastaavaa tarkastelua on löydettävissä monista kumouksellista sotaa ohjeistavista manuaaleista ja oppaista. Katso esim. Handbook for Volunteers of the Irish Republican Army (1985), s. 13–16.

⁸⁸⁵ Thompson (1969), s. 53. Thompson keskustelee tässä klassisen maolaisen kumouksellisen toiminnan voimasuhteista ja siitä, miten kumouksellinen toiminta näyttäytyi vastakumoukselliselle toimijalle haasteellisenä lukumääräsuhteiden kautta.

⁸⁸⁶ O'Neill (2005), s. 116–115. Katso O'Neillin henkilöhistoriasta esimerkiksi: <http://www.zqominfo.com/p/Bard-O'Neill/238470216>, 12.7.2015.

O'Neill katsoo al-Qaidaa lyhyesti esimerkkinä tarkastellessaan, että se globaalin jihadistisen liikehdinnän edustajana on omaksunut klassisista strategioista poikkeavan ja transnationalistisiin mittakaavoihin yltävän globaalin kumouksellisen strategian. Tätä O'Neill organisatorisessa tarkastelussaan pitää vaativana strategiana kokonaistavoitteen kannalta ja sen ajamiseksi katsoo al-Qaidan luoneen keskittämättömän solurakenteisen organisaation, jonka eräs tunnusmerkeistä on sosiaalisiin suhteisiin perustuvat sisäiset yhteydet.⁸⁸⁷

O'Neill jatkaa käsittelyään lainaten tunnettuja al-Qaidan tuntijoita, kuten Rohan Gunaratnaa. Lainauksiensa kautta hän argumentoi osuvasti al-Qaidan varhaisen organisaation rakenteesta, että 2000-luvun alkuun mennessä luotu verkosto on toiminut mahdollistavana tekijänä myöhemmälle transnationalistisen mittakaavan kumoukselliselle sodalle. Tästä esityksenä ovat al-Qaidan keskusjohdon linjoilla olevien strategien al-Muqrinin, al-Qurashin ja Najin ajatukset siitä kyvystä, jota kukakin kutsuu omalla tavallaan, mutta joilla kaikilla tarkoitetaan johdon käsissä olevaa kykyä toimeenpanna terroristisia ulkomaanoperaatioita sosiaalisen verkoston avulla. Klassisista kumouksellisista teorioista ammennetut mainittujen strategien ajatukset organisaation merkityksestä tässä suhteessa ovat keskeisesti erilaiset kuin aikaisempien evaltiollisten toimijoiden ajatukset siitä, miten viholliseen vaikutetaan voimankäytöllä. Kuten Richard Shultz esittää, on ilmiöstä keskustelu herättänyt mielenkiintoa kärkipään tutkijoiden keskuudessa. O'Neillin kanssa samalla tavalla argumentoi Bruce Hoffman, joka vastaa *Foreign Affairsissa* julkaistussa artikkelissaan Marc Sagemanille tämän ajattelun johtajattomasta jihadistista olevan liian pitkälle vietyä ja todellisen globaalin jihadin organisaation olevan lähempänä hajaantunutta sosiaalista verkostoa kuin itsenäisten toimijoiden hajaantunutta joukkoa.⁸⁸⁸

Se kumpi näistä älyllisten kilvoittelijoiden argumenteista lähempänä totuutta on toisarvoista Richard Shultzille, aivan kuten se on tämänkin tutkimuksen perustutkimusongelmaan vastaamiseksi. Näin siksi, että kuten Shultz osoittaa, tarkoitti esimerkiksi al-Surin esitys globaalin jihadistisen liikkeen uudelleen organisoinniksi löyhästi toisiinsa kytkettyjen solujen, ryhmien ja yksilöiden verkostoa, jossa kaikki toimijat olisivat valmiit operoimaan itsenäisesti.⁸⁸⁹

---

⁸⁸⁷ Sama, s. 120.

⁸⁸⁸ Shultz (2012), s. 49–50. Katso aiheesta Hoffman, Bruce: the Myth of Grassroots Terrorism – Why Osama bin Laden still matters, *Foreign Affairs*, April-June, 2008, <https://www.foreignaffairs.com/reviews/review-essay/2008-05-03/myth-grass-roots-terrorism>, 12.7.2015. vrt. esim Sageman (2008), s. vii. Hoffman jatkaa tämän kriittikkinsä ympärille rakennettua argumenttia myös toimittamassaan vuonna 2014 ilmestyneessä globaalin jihadismin historiaa tapausesimerkein käsittelevässä teoksessa. Johdannossa Hoffman kanssakirjoittajansa Fernando Reinaresin kanssa muistelee Sagemanin kanssa käytyä väittelyä *Foreign Affairsin* sivuilla tiivistäen silloisen argumenttinsa al-Qaidan strategian olemassaolon kiistattomuuteen ja siihen, että al-Qaidan nimissä tehdyt terrori-iskut eivät olleet pelkästään itseradikalisoituneiden toimijoiden aktiivisuuden tuotosta, vaan tietoisesti suunniteltuja, johdettuja ja resursoituja operaatioita. Katso Hoffman, Bruce ja Reinares, Fernando(toim): *The Evolution of the Global Terrorist Threat – From 9/11 to Osama bin Laden's Death*, Columbia University Press, New York/NY ja Chichester, 2014, s. x.

⁸⁸⁹ Sama, s. 50.

Se onko al-Qaidan keskusjohdolla merkitystä tai pohjaako operaatiotehokkuus vallitsevassa vihollistilanteessa yksilöiden omaan toimintaan, on lopulta erikoinen vastakkainasettelu. Siinä ideologian ja organisaation merkitystä kilpailutetaan toisiaan vasten. Kuten edellisissä alaluvuissa on osoitettu, ei strateginen, erilaisia suuntauksia sisällään pitävä sotataidollinen ajattelu ole nollasummapeliä. Globaalin jihadistisen liikkeen kumouksellisen sodan strategia-ajattelusta on löydettävissä organisaatiolle keskeisiä vaatimuksia ja kehittymisen edellytyksiä. Tämä on tarkoittanut, että kumouksellista sotaansa tavoitehakuisesti käyvä, sosiaalisen liikkeen tavoin organisoitunut toimija on joutunut ja kyennyt muokkaantumaan siten, että se parhaimmillaan kykenee uudistumaan ja ylläpitämään operaatiotahtiaan huolimatta ideologisista sisäisistä kiistoista tai vihollisen asettamista organisatorisista haasteista. Lopulta kyse on kuitenkin kokonaisuudesta, joka muodostuu strategisen tason sotataidollisessa ajattelussa.

Organisatorinen tarkastelu on hyvä päättää John Mackinlayn kuvaavaan argumenttiin toiminnan luonteesta. Hän ajatteluaan koostavassa teoksessa *The Insurgent Archipelago* esittää, että tällaisessa globaalin jihadismin edustamassa kumouksellisessa liikehdinnässä on kyse rikkonaisesta toimijoiden saaristosta, jossa alueellisesti toisistaan erossa olevat yksiköt kykenevät moderneihin informaatiokanaviin kiinnittytään olemaan osa samaa globaalia liikehdintää.⁸⁹⁰

4.3.2. Tavoitteen merkitys kumoukselliselle sodalle ja sotataidolle

O'Neill tarjoaa erinomaisen teoriatyökalun kumouksellista sotaa käyvien toimijoiden tavoitteiden tarkasteluun. Hän ei kuitenkaan tarkoittanut tätä luokittelua komparatiivisen analyysin tekemiseen. Alkuperäisenä tarkoituksenaan O'Neill pyrki osoittamaan olemassa olevat kumouksellisen toiminnan tunnistamisen haasteet viiden erilaisen tavoitteen tarkasteluun liittyvän probleeman kautta.

Ensimmäisenä haasteena hän esittää *tavoitteiden muokkaantumisen*. Eräät kumoukselliset järjestöt ja organisaatiot muokkaavat tavoitteitaan kulloisenkin vallitsevan tilanteen mukaan. Tavoitteiden muutokseen voi olla syynä organisaation johtajiston mielen muuttuminen tai esimerkiksi tavoitetilän saavutettavuuden hankaluudesta johtuen tavoitteiden muuttaminen pakon sanelemana. Toisena merkittävänä kumouksellisuuden hahmottamisen haasteena O'Neill esittää *tavoitetilojen konfliktit*. Eräissä tapauksissa kumouksellisissa konflikteissa kahden tai useamman kumouksellisen organisaation tai järjestön tavoitetilat ovat kohdanneet, aiheuttaen konfliktitilanteen näiden organisaatioiden välille. Kolmantena kumouksellisuutta tarkastelevan haasteena löydetään liikkeiden *barbaattava retoriikka*. Esimerkkinä vapauden teeman korostamisen sijaan liikkeen hallintomalli voi olla jotakin aivan muuta paikalliselle väestölle. Neljäntenä kumouksellisuuden tunnistamisen haasteena ovat liikkeiden *kilpailuvien tavoit-*

---

⁸⁹⁰ Mackinlay (2009), s. 221.

teiden tasavertaisuus. Tämä tarkoittaa tapauksia, joissa kumoukselliset liikkeet ovat omaksuneet enemmän kuin yhden keskeisen tavoitteen toiminnalleen. Viidentenä tavoitteen merkityksen ymmärtämisen keinona voidaan löytää *keskipitkän (operatiivinen/taktinen) ja pitkän aikavälin (strateginen) tavoitteiden ristiriitaisuus toisistaan*.⁸⁹¹

O'Neillin ajattelu ei ole sellaisenaan täysin sovellettavissa strategioissa ilmaistujen tavoitteiden tarkasteluun, mutta sen pohjalta voidaan johtaa analyysityökaluiksi teki-jöitä, jotka auttavat vertailtaessa erilaisten kumouksellisten tavoitteiden merkitystä sotataidollisen ajattelun kehitykselle. Ensimmäinen näistä on kokonais- tai suurstrategisen tavoitteen ja sotilasstrategisen tavoitteen välinen suhde. Valtaosassa kumouksellisista strategioista tiedetään olevan kumouksellinen tavoitetilä, jonka saavuttamiseksi sotaa käydään. Ero voidaankin tehdä kumouksellisen suurstrategisen tavoitteen ja sotilaallisen voimankäytön tavoitteellisuuden välillä. Toinen analyysityökalu voidaan johtaa O'Neillin hengessä tavoitetilojen haasteelliseksi tunnistamiseksi. Tällä tarkoitetaan suurstrategian, sotilasstrategian ja ideologian välistä suhdetta, jonka keskinäinen vuorovaikutus osoittaa tämän tutkimuksen tarkastelun kannalta oleellisia eroavaisuuksia aikaisempien kumouksellisten strategioiden ja globaalin kumouksellisuuden välillä.

Esimerkki ensin mainittuun kohtaan liittyen tulee Carlos Marighellan ajatuksesta urbaanin kumouksellisen sodan tavoitteista. Näitä oli hänen nähdäkseen kaksi keskeistä: johtajien ja sotilaiden sekä poliisien surmaaminen ja omien toimintaedellytysten ylläpito hallinnon resursseja hyödyntämällä ja varastamalla omaisuutta rikkailta maanomistajilta, liikemiehiltä ja imperialisteilta.⁸⁹²

Marighellan ajatusta selkeämmän kokonaisuuden tarjoaa urbaania kumouksellisen sodan strategista mallia hyödyntänyt IRA, jonka sissitoimintaa käsittelevässä pamfle-tissa osoitettiin tällaisen toiminnan tavoitteiksi vihollisen elävän voiman ja resurssien kuluttaminen, kansan vastarinnan johtaminen miehitysvaltaa vastaan ja vihollisen hallintokoneiston hajottaminen.⁸⁹³

Vastaavalla, vihollisen voimien tuhoamiseen keskittyvällä, tavalla sodan strategisen tavoitteen määritteli Ernesto Guevara. Hän esitti strategian tarkoittavan kumouksellisen sodankäynnin tilanteessa lopullisen tavoitteen analyysiä menetelmien ja välitavoitteiden kautta. Vihollisen voiton Guevara näki olevan mahdollista ainoastaan, mikäli se kykeni tuhoamaan jokaisen focon jäsenen. Vastaavasti sissijoukko oli velvollinen tekemään kaikkensa vihollisasevoimien suorituskyvyn kiistämiseksi tavoitteeseensa pyrkiessään.⁸⁹⁴

---

⁸⁹¹ O'Neill (2005), s. 29–31.

⁸⁹² Marighella, (2002), s. 6.

⁸⁹³ *Handbook for Volunteers of the Irish Republican Army* (1985), s. 9.

⁸⁹⁴ Guevara (1969), s. 19–20.

Mao katsoi niin ikään sissisodankäynnin olevan osa viholliskeskeistä sotilaallista toimintaa, joka ei kuitenkaan ole irrotettavissa poliittisesta kontekstistaan. Hänen voisi strategiansa auki kirjoittamisen yhteydessä havaita käyttävän vallankumousta sellaisenaan tavoitetilana ja sen jälkeen keskittyvän väestön tuen hankinnan ja esimerkiksi sissijoukkojen organisoimisen käsittelyyn.⁸⁹⁵ Maoa tarkastellut aikalaisensa Li Tsou-Peng tuki tällaista asettelua pitämällä kiinni vihollisen lyömiseen tähtäävästä strategisesta esittämällä taktisen tason taisteluiden olevan voitettavissa ylivoimalla ja strategisen voiton saavutettavissa jatkamalla näitä toimia systemaattisesti niin kauan kuin tarpeellista.⁸⁹⁶ Huomionarvoista Lin ajattelussa on, että hän ei mainitse operatiivista tasoa tai tavoitetta millään tavalla.

Nämä tekijät sellaisenaan eivät irrota kumouksellista sotaa poliittisesta toiminnasta, vaan paremminkin osoittavat strategioiden olevan kirjoitettu kaartilte, joka on sitoutunut kumoukselliseen toimintaan. Näin ollen malleissa ei välttämättä kuvailla lopullista tai suur-strategista tavoitetta lyhyttä kuvausta lukuun ottamatta.

Jos vertailuun otetaan al-Muqrinin esitys strategisesta tavoitetilasta, on siitä löydettävissä kokonaiskäsitys siitä miksi sotaa käydään. Strategisena tavoitteena hänen mukaansa on pyrkiä järjestelmään, joka on vapaa vääräuskoisesta vaikutuksesta, vapauttaa muslimikansat ei-islamilaيسissa hallinnosta ja saattaa voimaan hallinnon, jonka legitimitteetti perustuu Koraaniin ja sunnaan.⁸⁹⁷ Verraten tätä strategisen tavoitteen asetelmaa mainittujen kumouksellisten ajattelijoiden tavoitteisiin voidaan puhua aidosta kokonaistavoitteen auki kirjoittamisesta.

Miksi näin sitten on? Syynä voidaan pitää sitä, että globaali kumouksellinen jihadistinen liikehdintä organisaatorakenteensa ja transnationalistisiin mittakaavoihin yltävän toimintaympäristönsä kautta on rakentunut sosiaalisesti liikehdinnäksi. Sen strategioita eivät esitettyllä tavalla ole kirjoittaneet auki Maon tai Guevaran kaltaiset oman liikehdintänsä johtohahmot, vaan itsenäiset ajattelijat ja alueelliset jihadistiset vaikuttajat, jotka ovat uhranneet aikaansa liikehdinnän sotataidolliseen ja ideologiseen kehittämiseen.

Al-Muqrin esittääkin lopullisen päämäärän kuvaamisen kautta myös sotilaalliset välitavoitteensa kumouksellisen päämääränsä tavoittelemiseksi. Keskeistä niissä on ymmärrys kumouksellisen sodan pitkällisestä luonteesta sekä käsitys konventionaalisten joukkojen tarpeesta strategisen tavoitteen saavuttamiseksi.⁸⁹⁸ Ilmaisun selkeydestä huolimatta al-Muqrinin ja esimerkiksi Maon kokonaisymmärrys tavoitteeseen pyrkivän strategian luonteesta on suorastaan identtinen.

---

⁸⁹⁵ Mao (2000), s. 41–43, 89.

⁸⁹⁶ Li (1966), s. 4–5.

⁸⁹⁷ Al-Muqrin (2009), s. 92.

⁸⁹⁸ Sama, s. 93.

Esimerkki tavoitetilan ilmaisusta globaalin jihadistisen liikehdinnän osalta voidaan löytää Osama bin Ladenin ja muiden jihadistijohtajien allekirjoittamasta, vuonna 1998 julistetusta ristiretkeläisiä ja juutalaisia vastaan sotivan maailman islamilaisen rintaman perustamisfatwasta, jossa velvoitetaan jokainen muslimi surmaamaan amerikkalaisia ja heidän liittolaisiaan missä tahansa heitä tavataankaan. Näin tuli toimia, jotta al-Aqsan moskeija Jerusalemissa ja Mekan Ka'ba kiven sisältävä pyhä moskeija saataisiin vapautettua miehittäjän otteesta ja jotta ulkomaiset asevoimat saataisiin ajettua pois islamilaisesta maailmasta voitettuina, runneltuina ja kyvyttöminä uhkaamaan yhtään muslimeita.⁸⁹⁹

Bin Ladenin tavoitteenasettelu on selkeän päämäärätietoista ja osoittautuu oheisen perustavan asiakirjan kautta enemmänkin vihollislähtöiseksi kuin voimakkaan transformatiiviseksi. Tämä on sellaisenaan tyyppillistä kumouksellisen sodan tavoitteen asettelulle, jossa itse mobilisaatio ja toiminnallisuus muodostuvat erityisesti sodan varhaisessa vaiheessa itsetarkoituksellisiksi ilmiöiksi. Yhtäältä bin Ladenin ajatusta voitaisiin pitää siis eräänlaisena jihadistisena guevaralaisuutena, kuten aiemmin Paynen on osoitettu argumentoivan. Tässä ei kuitenkaan ole koko totuus tavoitteenasettelun kannalta.

Kuten David Galula osoittaa, voi kumouksellisen sodan syy tai tavoite olla negatiivinen tai positiivinen. Hän esittää, että kumouksellinen tavoite on helpommin sidottavissa jotakin vastaan kuin jonkin puolesta toimimiseksi.⁹⁰⁰ Ulrike Meinhofilta löydettyä esimerkki kertoo kumouksellisen ideologian poliittisen vastakkainasettelun tilasta ja sen syvyydestä. Vuonna 1968 ilmestyneessä kolumnissaan *From Protest to Resistance* hän käytti esimerkkinä Lyndon B. Johnsonin Martin Luther Kingiä koskevaa lausuntoa, jossa presidentti julisti kansalaisoikeusaktivistin kansallissankariksi. Arvotuksen osoituksesta huolimatta Meihof esitti, että Johnsonin tunnustus oli sellaisenaan arvoton, sillä tämä edusti kaikesta huolimatta sitä yhteiskuntajärjestystä, joka oli kumottava ja tuhottava.⁹⁰¹

Kiinan tapauksessa japanilaismiehittäjän vastainen sota on vetoavampi sanamuoto kuin esimerkiksi yksilöllisestä uskonnollisesta velvollisuudesta muistuttaminen. Näin ollen globaalin jihadistisen liikkeen tavoite on kaksijakoinen, kun sitä vertaa yksiselitteisempiin foco-kumoukselliseen tai urbaanilähtöiseen kumoukselliseen strategiaan.

---

⁸⁹⁹ Bin Laden, Osama: The World Islamic Front, Febryary 23, 1998, *Messages To the World – The Statements Of Osama bin Laden*, toimittanut Bruce Lawrence, Verso, Lontoo, 2005. s. 61.

⁹⁰⁰ Galula (2006), s. 15. Steven Metz pohtii tätä samaa ilmiötä vastakumouksellisen osapuolen kannalta, ja esittää, että tilanne on tavoitteenasettelun kannalta luonnostaan negatiivinen myös vastakumoukselliselle osapuolelle. Hänen mukaansa tämä näkyy erityisesti siinä, että kumouksellista osapuolta vastaan toimitaan vihollislähtöisesti, ei niinkään keskittyen olosuhteisiin, jotka ovat aiheuttaneet kumouksellisen sodan käynnistymisen. Tämä on tarkoittanut yhdysvaltalaiselle asevoimakoneistolle jatkuvia haasteita sen pyrkiessä voittamaan sotia, joissa yhtenä osapuolena on kumouksellista sotaa käyvä joukko. Katso Metz, Steven: *Rethinking Insurgency*, teoksessa *The Routledge Handbook of Insurgency and Counterinsurgency*, toimittaneet Paul B. Rich ja Isabelle Duyvesteyn, Routledge, Lontoo ja New York, 2014, s. 35.

⁹⁰¹ Meinhof, Ulrike: *From Protest to Resistance*, teoksessa *Everybody Talks About the Weather...We Don't*, toimittanut Karin Bauer, Seven Stories Press, New York, 2008, s. 240–241.

Yhtäältä on olemassa poliittinen tavoite, jonka Osama bin Laden muotoili, mutta sosiaalisen liikkeen tavoin organisoitunut toimija ei sellaisenaan voi pelkästään sitoutua tällaiseen negatiiviseen vihollislähtöiseen tavoitteeseen aseteltuun, vaan taistelijaksi kasvamisesta ja uskonpuolustajan roolista on tullut merkityksellinen syy ottaa osaa toimintaan. Perinteisten negatiivisten tai vihollislähtöisten tavoitteiden lisäksi globaali jihadistinen liikehdintä on luonteensa vuoksi joutunut omaksumaan myös mobilisoivia positiivisia tavoitteita.

Bin Ladenin ajattelun kautta päästään O’Neillin mallista johdettuun toiseen analyysityökalun käyttöön tavoitetilojen merkitystä vertaillen. Kumouksellisen sodan toiminnan luonteen vuoksi ei ole helppoa hahmottaa eri sodankäynnin tasojen tavoitetilojen merkitystä kokonaisuudelle. Niiden ilmentyminen on päinvastoin haastavaa ja esimerkiksi yksittäisiä iskuja on helppo pitää juuri sellaisina kuin ne siinä hetkessä näyttäytyvät: yksittäisinä ja irrallisina toimina. Bin Ladenin ja silloisen jihadistijohtajien allekirjoittama fatwa kuitenkin osoittaa, että kumoukselliseen tavoitteeseen oli määrä päästä väkivallan tekojen kautta. Tätä periaatetta pyrittiin noudattamaan Kenian ja Tansanian lähetystöiskuilla vuonna 1998 ja USS Colen pommituksella 2000. Yksittäisten iskujen sävyttämät vuodet huipentuivat syyskuussa 2001 iskuihin, jonka jälkeisenä aikana ovat strategit omista tuotannoissaan pyrkinet palaamaan kohti bin Ladenin lausumaa tavoitetilaa.

Globaalin jihadistisen liikehdinnän tavoitteenasettelussa näkyy myös selkeä ristiriita. Bin Ladenin vaatimuksena oli vihollislähtöisen tavoitteenasettelun kautta korostaa väkivallan käytön oleellisuutta jihadistisessa kumouksellisessa sodassa. Haluttuna loppuasetelmana oli Yhdysvaltain ja sen liittolaisjoukkojen vetäytyminen islamilaisen maailman maista. Hänen vuoden 2004 lausuntonsa on kuitenkin voimakkaassa ristiriidassa tämän kanssa. Tuolloin bin Laden esitti videotallenteessa seuraavaa: ”*Meidän tarvitsee vain läbittää kaksi mujabeddiinia...joilla on mukanaan pala kangasta, johon on kirjoitettu 'al-Qaida'. Tämä saa kenraalit välittömästi hyökkäämään. Näin Amerikka aiheuttaa itselleen inhimillisiä, taloudellisia ja poliittisia tappioita.*”⁹⁰²

Lainauksen mukaisesti bin Laden halusikin Yhdysvaltojen sitouttavan joukkojaan yhä merkittävämmiin islamilaiseen maailmaan, joilla se kuormittaisi omia voimavarojaan entistä enemmän sotilaallisilla operaatioilla, joista ei ollut merkittävää saavutettavaa. Tämä soti aikaisempaa tavoitetta vastaan siinä, että Yhdysvallat liittolaisineen haluttiin saada vetäytymään islamilaisesta maailmasta. David Galula kutsuu tätä tavoitteen taktiseksi manipulaatioksi. Kumouksellinen toimija ei koskaan rajoitu vain yhteen tavoitteeseen. Galula käyttää esimerkkinä Kiinaa, jossa kommunisteilla päähuomionaan oli työväestö vuosina 1921–25, kun taas vuosien 1925–27 aikana haluttiin toimia alueellisten sotapäälliköiden mielivaltaisuuksia vastaan Kuomintangin

---

⁹⁰² Katso esim. Koppel, Ted: Nine years after 9/11, let's stop playing into bin Laden's hands, The Washington Post, September 12, 2010, http://www.washingtonpost.com/wpdyn/content/article/2010/09/09/AR2010090904735.html?hpid=hp_hp-most, 24.7.2015.

kanssa. Osapuolten välirikon myötä vuosina 1928–34 kommunistien agendalle nousivat köyhien talonpoikien asian ajaminen. Samanaikaisesti tavoitteen asetteluun vaikutti Japanin miehitys, jota vastustamaan esimerkiksi Maon strateginen kirjallisuus on paljolti suunnattu. Päästyään valtaan, Galula esittää, kommunistit toteuttivat 1950–52 maareformin väkivaltaisoin, luokkataistelun keinoin sitoakseen aktivistit asiansa. Luokkataistelunsa jälkeen puolue luopui maareformista ja alkoi kollektivisoida maanomistusta.⁹⁰³

Vastaavalla tavalla voidaan esittää Michael Elliott-Batemanin ajattelua soveltaen, että kumoukselliseen sodankäyntiin kuuluu oleellisena osana saada vihollisensa parissa aikaan päätös hajauttaa joukkonsa valittuihin kohteisiin, joiden alueellisen puolustamisen se luulee olevan ratkaisevassa asemassa kumouksellisen osapuolen toimintavapauksien kieltämiseksi ja lopulliseksi tuhoamiseksi.⁹⁰⁴ Tätä ajatusta vasten voi helpposti esittää, että bin Ladenin piti Yhdysvaltoja globaalissa mittakaavassa alueeseen sitoutuvana konventionaalisen asevoimana jonka resurssien vieminen ei ollut kuin ajan kysymys.

Voidaan esittää, että bin Ladenin väkivallankäytölle rakentuva suurstrateginen tavoite on todellakin saavutettavissa vain väkivaltaisoin toimin. Kiinan esimerkistä globaalien jihadististen liikehdinnän tavoitteenasettelu eroaa kuitenkin mittakaavassaan. Operatiivinen tavoite vaikuttaa strategiselta, ja toimintaympäristön rajaamattomuudesta johtuen on hankala nähdä, miten selkeästä suunnitelmallisuudesta on kyse. Tällainen tavoitteenasettelu aiheuttaa myös taktisen, operatiivisen ja strategisen tason tavoitteiden rajojen hämärtymistä tarkastelijalle, joka mahdollisesti etsii systemaattista selitystä ristiriitaisuuksiin ja yksittäisten tekojen näennäiseen mielettömyyteen.

Väkivaltaisuuden korostaminen tai sillä uhkaaminen ei kuitenkaan tarkoita, ettei globaalilla jihadistisella liikkeellä olisi strategisia, operatiivisia tai taktisia tavoitteita. Galula kutsuu tätä tavoitetilojen eroksi, sillä pelkkä lyhytaikainen taktinen tavoite ei sellaisenaan pidä kokonaista kumouksellista liikettä koossa, vaan tähän tarvitaan strateginen tavoite.⁹⁰⁵

Al-Suri pyrkii tähän kytkemällä ilmiön ideologiseen viitekehykseen ja samalla pyrkien tekemään eron yksittäisten tapahtumien ja kokonaisstrategisen tavoitteen välillä. Hänen muotoilemansa tavoitteet liittyvät oleellisesti tavoitteen asetteluun, jonka Sahar Zabel on kiteyttänyt tavalla, joka ansaitsee tulla lainatuksi. ”*Kalifaatin (tavoitteen) poliittinen ja fyysinen olemus muotoutuu samanmielisistä islamilaisista emiraateista tai pienoisvaltioista,*

---

⁹⁰³ Galula (2006), s. 16. Ben Connable ja Martin Libicki korostavat maareformin toteuttamisen olleen kaikesta huolimatta eräs keskeisimmistä kumouksellisten strategiiden tavoitteista. Esimerkkeinä kirjoittajat mainitsevat Maon ja Guevaran, joiden molempien retoriikassa tämä uudistus nousi korkeaan merkitykseen. Tämä ei ollut mitenkään tavatonta, sillä molempien strategiiden päätoiminta-alueena oli maaseutu, jonka väestöön oli vaikuttava sille merkityksellisillä seikoilla. Katso Connable ja Libicki (2010), s. 88–90.

⁹⁰⁴ Elliott-Bateman, (1967), s. 32.

⁹⁰⁵ Sama, s. 13–14.

jotka voivat olla pieniä esikaupunkialueita tai jopa suuria valtioita. Näiden emiraattien verkostoa ei ole välttämätön organisoida keskitetyn auktoriteetin alle, eikä sitä ole välttämättä organisoitu yhden keskitetyn tahon johdettavaksi. Sen sijaan emiraatit kommunikoivat keskenään tukien toisiaan jollakin tasolla poliittisin, logistisin, taloudellisin, sotilaallisin ja/ tai informatiivisin keinoin uusien emiraattien muodostamiseksi. Tämä bajautettu emiraattien verkosto toimii perustana tulevalle kalifaatille.”⁹⁰⁶

Al-Surin tavoitteita ovat: ”...amerikkalaisjohtoisten ristiretkeläisten ja juutalaisten karkottaminen islamilaisista maista, vihollista avustavien voimien tuhoaminen, vihollista tukevien hallitusten ja monarkioiden syrjäyttäminen, sharia-lain voimaan saattaminen noiden hallintojen raunioille.”⁹⁰⁷ Niiden muotoilu muistuttaa paljon Najin strategian vaiheisiin kätkeytyviä tavoitteita, ja ne kieltämättä ovat myös maolaisia jäsentelytään. Peilaten niitä Zabelin oikeansuuntaiseen tulkintaan globaalın jihadistisen liikehdinnän kokonais- tai suurstrategisesta tavoitteista voidaan tässä tutkimuksessa sanoa globaalın jihadistisen liikehdinnän strategisten mallien kokonaisuutta ajatellen, että taktiset, operatiiviset ja strategiset tavoitteet nivoutuvat selkeästi yhteen kokonaisuuden kannalta.

Al-Surin edellä esitetty toteamus siitä, että globaalın jihadistisen liikehdinnän on mahdotonta toimia vallitsevassa vihollistilanteessa muuten kuin ensimmäisen ja kolmannen kehän yksiköissä, ei tarkoita, että strategisesta tavoitteesta olisi luovuttu, vaan paremminkin hänen kumouksellinen sotataidollinen ajattelunsa on ohjaamassa globaalıa jihadistista liikettä eräänlaiseen esikumoukselliseen toiminnan vaiheeseen. Tämä tarkoittaa sosiaalisen liikehdinnän tavoin organisoitua toimintaa, jota ideologia pitää koossa. Näin eri jihadistien ajattelusta muodostetun globaalın kumouksellisuuden kokonaistarkastelussa voidaan osoittaa olevan erilaisia painotuksia, jotka mahdollistavat kokonaistavoitteellisen toiminnan, mutta jonka yksittäiset iskut saattavat helposti perinteisen sodankäynnin tasojen kautta asiaa tarkastellen vaikuttaa irrallisilta, yksittäisiltä tai kokonaisuutta ajatellen merkityksettömiltä.

Asian käsittäminen näin tarkoittaa strategian käsitteiden rajojen venyttämistä. Sekä Marc Sageman että David Kilcullen ymmärtävät molemmat globaalın jihadistisen liikkeen enemmän sosiaalisesti ongelmaksi kuin terroristiseksi toiminnaksi kohti selkeää kumouksellista strategista tavoitetta. Osaltaan tämä johtuu siitä, miten he näkevät sosiaalisen liikkeen toiminnallisuuden verraten sitä perinteisen kumouksellisen organisaation omaksumiin aktiviteetteihin. Sagemanin itsensä mukaan strategiaa voidaan käyttää todellisena terminä ainoastaan ”...muodollisten ja hierarkkisesti järjestettyjen organisaatioiden toiminnasta, eikä niinkään erilaisten epämuodollisten joukkojen, toinen

---

⁹⁰⁶ Zabel (2007), s. 5. Huomionarvoista on, että oheisen määrittelyn aloittavan kappaleen Sabel on otsikoinut Globaalın jihadin poliittiseksi tavoitteeksi. Hän siis luokittelee kokonais- tai suurstrategisen tavoitteen poliittiseksi tavoitteeksi, jonka saavuttamiseksi globaalilla jihadistisella liikkeellä on todennettavasti hänen mielestään olemassa sotilasstrategia.

⁹⁰⁷ Springer (ja muut, 2009), s. 71.

*toistaan kopioivien yksilöiden tai itsenäisesti radikalisoituneiden toimijoiden muodostaman sosiaalisen liikkeen suorittamien tekojen summasta.*⁹⁰⁸

David Kilcullen puolestaan katsoo, että kumouksellisella liikkeellä tulee olla saavutettavia tavoitteita, joiden kieltämisen kautta vastakumouksellinen osapuoli kykenee toimimaan tehokkaasti sitä vastaan. Hän esittää myös, että moderneilla al-Qaidaan linkittyneillä globaaliin jihadistiseen liikkeeseen sidoksissa olevilla organisaatioilla ei ole tällaisia realistisia tavoitteita, vaan niihin liitytään eräänlaisen mujaheddiin-identiteetin vuoksi.⁹⁰⁹ Kenneth Payne näkee tällaisten tulkintojen olevan joidenkin yksilöiden osalta totta, mutta pitää erityisesti Najin esityksen perusteella oleellisena alueen hankkimisen kautta tapahtuvaa ydinjoukkotulkintaa globaalista jihadistisesta liikkeestä.⁹¹⁰

Alueelliseen ja ajalliseen tarkasteluun palataan tulevassa, mutta mikään sen enempää Sagemanin kuin Kilculleninkaan argumentaatiossa ei puhu sen puolesta, ettei verkosto tai sosiaalinen liike voi olla strategiseen tavoitteeseen pyrkivä toimija ja näin ollen mahdollinen sotataidon kehittäjä vain siitä syystä, että sen olomuoto ja ajallinen hahmotus ei sovi kirjoittajiensa näkemykseen vallitsevasta totuudesta.

Voidaan sanoa globaalin jihadistisen liikkeen ideologisen asetelman olevan leninistiseen kaaderien kumouksellisuuteen, pitkitettyyn kansansotaan, fokokumouksellisuuteen tai vaikka urbaaneista olosuhteista lähtöisin olevaan kumoukseen verraten merkittävämmässä asemassa. Mostafa Rejai selittää tätä ideologian, tavoitteen ja organisaation välistä suhdetta varsin luontevasti esittäessään yhtenä ideologian merkityksenä sosiaaliselle liikehdinnälle sen olevan yksilöitä mobilisoiva voima, joka takaa jäsenistölle yhtenäisyyden tunteen, solidaarisuuden vaikutelman, ryhmäkoheesioita ja merkityksen ryhmän osana.⁹¹¹ Rekkedal haastaa tämän näkemyksen esittäen, että ideologia sellaisenaan jää kumouksellisessa organisaatiossa varsin usein pelkäksi.⁹¹²

Rekkedalin näkemys sopii huonosti kuvaamaan globaalia jihadistista kumouksellista liikehdintää. Se ei ole hyvä myöskään luonnehdittaessa al-Surin kuvaaman kolmannen kehän toimijoiden aktiivisuutta. Siinä missä ideologinen indoktrinointi edustaa merkittävää osaa perinteisten kumouksellisten organisaatioiden koulutuksessa, on itsenäinen toimija, jonka varassa esikumouksellinen sosiaalinen liikehdintä lepää, estynyt pääsemään modernissa turvallisuusympäristössä tavanomaiseen kumoukselliseen koulutukseen. Tällainen yksilö muodostaa käsityksensä itsenäisesti omassa sosiaalisessa piirissään ja tekee päätöksen sitoutua kokonaistoimintaan mahdollisesti tie-

---

⁹⁰⁸ Sageman (2008), s. 31, 136.

⁹⁰⁹ Kilcullen (2006), s. 5.

⁹¹⁰ Payne (2011).

⁹¹¹ Rejai, (1973), s. 36.

⁹¹² Rekkedal (2006), s. 16.

toisena strategisesta toimijuudestaan. Näin ollen ideologiasta on tullut tavoitetila sellaisenaan, ja samalla se muodostaa Shultzin kuvaaman⁹¹³ symbioottisen suhteen organisaation kanssa. Globaalin jihadistisen liikkeen ulkokehä eroaa aikaisemmista kumouksellisista organisaatioista vain sillä, että siellä varsinaista organisaatiota ei välttämättä ole. Sen puutteessa yksilö tai pieni toimijoiden joukko kasvattaa ideologian roolia pyrkien näin samaistumaan organisatoriseen toimijuuteen pyrkiessään kohti kumouksellista tavoitetilaa.

David Galula on esittänyt yksinkertaistavan luonnehdinnan aiheesta kumouksellisia sotia teoretisoidessaan. Hänen mielestään syy, tavoite, henki tai ideologia, sanottiin tätä tekijää miksi tahansa, on absoluuttisen keskeinen kumouksellisen sodan alkuvaiheessa. Sodan edetessä ja kumouksellisen osapuolen kerätessä voimansa tulee alkuperäisestä sodan syystä yhä merkityksettömämpi ja sodasta ja väkivallasta yhä itsetarkoitukseksi.⁹¹⁴

Tämä ajatus pitää toki paikkaansa kumouksellista sotaa käyvän yksittäisen organisaation osalta, mutta ei välttämättä sovi globaalin jihadistisen liikehdinnän tarkasteluun parhaalla mahdollisella tavalla. Näin siksi, että al-Surin kolmannen kehän itsenäiset toimijat ovat enemmän sidoksissa ideologiaan. Näiden toimijoiden olemassaolo on kiistatonta, vaikka aktiviteetit eivät välttämättä sovikaan esimerkiksi Najin vaatimuksiin keskusjohdon koordinoivasta osuudesta. Toisin sanoen globaali jihadistinen liike on kyennyt sotataidollisesti kehittämään esikumouksellisen asteen, jossa iskut ovat yksittäisyydestä huolimatta strategisia ja jonka tavoitteenasettelu eroaa negatiivisävytteisestä sitoutuen organisatoriseen liimaan eli ideologiaan. Näin esimerkiksi taistelijaidentiteetistä tulee sekä rooli että liikkeen strateginen sovellus.

Kuten edellä esitetyn perusteella havaitaan, on al-Muqrinilla ja Najilla varsin paljon samaa kuin klassisissa kumouksellisissa teorioissa. Mikäli esitetään, että Najin tai al-Muqrinin tai jopa al-Surin teoriat ovat suoraan maolaisia, guevaralaisia tai Leninin ja Marighellan oppeja noudattavia kumouksellisia teorioita organisaation tai tavoitteen asetteluun kannalta, ajaudutaan tilanteeseen jossa unohdetaan, että kyseessä lopultakin on globaali jihadistinen liike. Edellä esitetyn mukaisesti esimerkiksi Brachman argumentoi, ettei tällä liikkeellä ole yhtä selkeää strategiaa, vaan paremminkin kokoelma strategisten ajattelijoiden ajatustyön tuotteita. Tämä sekaannus voi osaltaan johtua tavoitteenasettelun hahmotuksen haasteellisuudesta. Mikäli globaalin liikehdinnän tavoitetta pyritään tarkastelemaan operatiiviselle tasolle yltävien strategioiden muotoilun perusteella, voidaan tulla harhakuvitelmaan siitä, että lopulta liikehdintä ei ole edes osiensa summan suuruinen.

---

⁹¹³ Shultz (2008), s. 19.

⁹¹⁴ Galula (2006), s.16.

Olisi lyhytnäköistä katsoa globaalia kumouksellista sotaa käyvää jihadistista liikettä pelkästään 1970-luvulla vaikuttaneiden, solidaarisuuden nimissä maailmanvallankumousta terroriteoilla tavoitteleiden radikaaliryhmittymien kanssa samassa yhteydessä. Jihadistisen liikkeen terroriteot on kuitenkin sidottu paljolti olemassa olevan organisatorisen tai paremminkin ideologisen johdon tahtotilaan ja näkyvimmit niistä saavat aina korkeimman johdon hyväksynnän ja siunauksen osakseen. Tällöin yksittäisistä iskuista, joita tehdään sosiaalisen liikkeen tavoin organisoituneen globaalin jihadistisen liikehdinnän nimissä, tulee strategisiin tavoitetiloihin sitoutunutta toimintaa.

4.4. Kumouksellisen sodan alueellinen vertailu ja tuen merkitys

Huolimatta klassisten kumouksellisten strategioiden ja globaaln jihadistisen liikehdinnän strategisen ajattelun eroavaisuuksista ja samankaltaisuuksista organisatorisella tarkastelutasolla, on selvää, että juuri alueellinen taso paljastaa tunnusmerkillisimmät erot aikaisempien kumouksellisten ja globaaln jihadistisen liikehdinnän strategioiden välillä.

Kumouksellisen sodan alueellinen tarkastelu on loogista jakaa luvussa kaksi esitetyn mukaisesti fyysiseen ja henkiseen alueeseen, joista fyysisessä tarkastellaan nimensä mukaisesti fyysisen toimintaympäristön kokonaisuutta, ja henkisessä toimintaympäristössä osaltaan katsotaan fyysisessä toimintaympäristössä vaikuttavan väestön joihinkin ominaisuuksiin ja sen erilaisten tuen muotojen merkitykseen kumoukselliselle sodankävijälle. Käytettäessä kumouksellisen sodan alueellista ulottuvuutta strategisen tason sotataidollisen ajattelun kehityksen havainnoinnissa, on ymmärrettävä, että kumouksellisen sodan taidolliseen kehitykseen on vaikuttanut myös maailmanhistoriallinen kehitys aina informaatioteknologian ja logististen järjestelmien tarjoamista mahdollisuuksista alkaen.

Vaikka kuvatut strategiat aina pyrkivätkin periaatteessa tiettyyn ajattomuuteen ja yleismaailmallisten periaatteiden tulkitsemiseen omassa viitekehyksessään, ei niiden kautta sotataidollista kehitystä tarkasteleva voi välttyä vaikutelmalta, että esimerkiksi informaatioteknologian vallankumous 2000-luvulle tultaessa on edesauttanut globaaln jihadistisen liikehdinnän strategisen ajattelun kehittymistä aiempaa ketterämmäksi.

Maantieteelliset olosuhteet ja niiden merkityksen korostuminen alueellisissa kumouksellisissa konflikteissa eivät missään nimessä ole kuitenkaan katoamassa. Teknologia ei voi lopulta ratkaista jokaista sotataidollista kysymystä, varsinkaan kun kumouksellinen osapuoli ei pääse käsiksi jokaiseen uuden ajan sovellukseen. Niinpä kumouksellisen sotataidollisen ajattelun alueelliset periaatteet ovat paljolti sidottuja kumouksellisen sodan alueisiin itseensä. Eri asia kuitenkin on, missä roolissa alue ja sen väestö kumoukselliselle osapuolelle näyttättyy. Moni tunnusmerkki viittaa siihen, että siinä missä aikaisemmissa kumouksellisissa strategioissa Robert Taberia mukail-

len väestö tunnistettiin ”*maastokuvioinniksi, vääpeliksi, rekrytointitoimistoksi, kommunikointikanavaksi ja kaiken näkeväksi tehokkaaksi tiedustelukoneistoksi*”⁹¹⁵, ei väestö enää sellaisenaan olekaan ehdottomassa keskiössä. Globaali kumouksellinen sotataito strategisella tasolla tarkastelee alueita yhä enemmän tavalla, joka viittaa geopolitiikan ja sotilasmaantieteen yhdistelmään ja etsii mahdollisuuksiaan sitä kautta.

Tuen merkitys kumoukselliselle sodalle on keskeinen. Sodan eri vaiheissa erilainen tuki ulkopuolisesta paikallisväestön tukeen painottuu eri tavoin, mutta yleisesti voidaan esittää kumouksellisen osapuolen sodan olevan väestökeskeistä ja sen tuesta riippuvaa sotaa. Tämä seikka on näkyvissä toki myös globaalin jihadistisen liikehdinnän strategioissa, mutta niiden kokonaaisuutta tarkastellessa on myös nostettava esiin kysymys, missä määrin kumouksellinen osapuoli on velvollinen sotataidollisesti huomioimaan väestön tahdon vai onko tämä ajatus vain liitoksissa tiettyyn kumoukselliseen ideologiaan?

4.4.1. Kumouksellisten alueellisten periaatteiden vertailu

Abu Bakr Najin strateginen kumouksellisen sodan malli on kiinni alueessa. Erityisesti tämä korostuu tarkasteltaessa hänen periaatteitaan, joilla valitaan alue kumouksellista sotaa varten. Näiden periaatteiden kautta Najin voi olettaa perehtyneen kumouksellista sodankäyntiä teoreettisesti tarkastelemaan kirjallisuuteen. Esimerkiksi Galulan ja Trinquerin käsittelyjen lailla hän löytää kaikkiaan viisi tekijää, jotka ilmenevät alueella, jossa ilmaisunsa mukaan kaaos voi muuttua hallitsevaksi tekijäksi. Ensimmäiseksi tekijäksi Naji löytää maantieteellisen syvyyden ja korkeuserojen luomat rajoitukset eli mahdollisuuden löytää maantieteellisesti syrjäisiä seutuja. Toinen tekijä on hallinnon heikkous yhden tai useamman ylikansoitettun valtion alueella. Kolmantena seikkana Naji löytää islamilaisen ja jihadistisen ideologisen vaikutuksen olemassaolon ja vaikuttavuuden alueella. Neljäs seikka puolestaan on alueen väestön luonne. Viides kumouksellisen toiminnan aloittamista edeltävä alueeseen liittyvä tekijä on asemateriaalin tiheys. Tarkennuksena on mainittava, että alueella Naji ei välttämättä viittaa valtiolliseen alueeseen, vaan ”kaaoksen alue” voi itse asiassa olla hyvinkin pieni, muutamia kaupunkeja, kyliä, kuntia tai kaupunginosia käsittävä maa-ala. Merkityksellispää kuin alueen koko on edellä esitettyjen tekijöiden esiintyminen.⁹¹⁶

Erityisesti toista tekijää ajatellen Ryan näkee Phillip Carl Salzmanin lailla Najin viittaavan siihen, että al-Qaida itse asiassa on varsin lähellä Lähi-idän patriarkaalisten heimorakenteiden organisaatiomallia, jossa johtajistoa ei tunnisteta niinkään johtajiksi vaan paremminkin korkeimmiksi vertaisiksi. Vastaavasti alueen hallinnolliset koneistot ovat erittäin hierarkkisia. Näin Ryan analysoi, että al-Qaida pitää esimerkiksi

---

⁹¹⁵ Taber (2002), s. 12.

⁹¹⁶ Naji (2004), s. 38.

Egyptiä haasteellisenä kumouksellisen sotansa alueena, kun taas heimoyhteiskuntana tunnettu Jemen on ihanteellinen alue kumoukselliselle sodalle. Tämä tarkoittaa Ryanille sitä, että al-Qaida Najin ajattelun kautta kykenee tunnistamaan alueita kumoukselliselle sodalle, jossa se kykenee keskusjohtonsa ideologisen otteen myötä muodostamaan lähes virtuaalisen organisaation. Näin ollen yhden alueen käytön kiistämällä koko liike ei katoa olemasta.⁹¹⁷

Globaali jihadistinen liikehdintä on siis ajautunut tilanteeseen, jossa se ketteränä sotilaallisena toimijana on kaikesta huolimatta maolaisen periaatteen mukaan tuomittu muodostamaan joitakin tukialueita toiminnalleen. Ryanin mukaan Naji pyrkii ajattelussaan vastaamaan tähän haasteeseen iskemällä Osama bin Ladenin hengessä Yhdysvaltoja ja sen intressejä vastaan eri puolilla maailmaa.⁹¹⁸ Jos tarkastellaan koko globaalin jihadistisen liikehdinnän strategista kokonaisuutta, havaitaan, että Najin ajatus näkyy myös toisin päin. Ylläpitämällä kaikkien kuvattujen organisatoristen kehien toimintaa al-Surin tapaan ja ajatellen kokonaisuutta muodostuu toiminnasta itsestään suoja-alue, jonka ylläpitäminen muuttuu liikettä koossapitäväksi voimaksi ja takaa ideologian viehättävyyden huolimatta alueellisista haasteista. Näin globaali jihadistinen strateginen ajattelu yhdistää alueellisella tasolla toiminnan itsetarkoitukseksi strategiseksi mahdollisuudeksi.

Najin tavoin Ernesto Guevaran perusoletuksena oli, että kumouksellinen toiminta on tietyllä valtiollisella alueella käynnistettävissä aseellisella kumouksella. Kuten J. Moreno muistuttaa, Guevara tiedosti kuitenkin, että kolme keskeistä vaatimusta oli oltava olemassa ennen kumouksen aloittamista ydinjoukon aseellisella toiminnalla. Näitä olivat vallassa olevan hallinnon legitimitetin puute, sellaisten poliittisten ongelmien olemassaolo, joita ei voitu ratkaista parlamentarisesti, ja se, että lailliset kanavat yhteiskunnallisten ongelmien ratkaisemiseen oli suljettu.⁹¹⁹

Siinä missä Guevara katsoo kumouksellisen sodan edellytysten määrittävän aseellisen toiminnan käynnistymisen vaiheen, on Najille selvää, että aseellinen toiminta on sellaisenaan keskeistä ja kyse on ainoastaan siitä, millainen alue kumoukselliseen sotaan valitaan. Yllä mainittujen tekijöiden lisäksi Najin voidaan olettaa esittävän, että samanaikaisesti kun sota on saatu käynnistettyä ihanteellisilla alueilla, kuten Jemenissä, on kumouksellista sotaa laajennettava muille mahdollisille alueille.

Tässä toki Najin ajattelu saattaa pintapuolisesti muistuttaa Guevaran ajatusta, mutta viimeksi mainitun perustelut kumouksellisen sodan aloittamiselle olivat kuitenkin vallankumoukseen pyrkiviä ja edellyttivät yhteiskunnallisten ongelmatilojen olemas-

---

⁹¹⁷ Ryan (2013), s. 184.

⁹¹⁸ Sama.

⁹¹⁹ Moreno, J: Che Guevara on Guerilla Warfare: Doctrine, Practice and Evaluation, teoksessa *Revolutionary Guerilla Warfare*, toimittanut Sam C. Serkesian, Precedent Publishing, Chicago/IL, 1975, s. 395.

saoloa.⁹²⁰ Najilla taas mikään tekijöistä ei sellaisenaan viittaa siihen, että kansan itse-määräämisoikeus olisi kiistetty tai demokraattinen prosessi olisi häiriintynyt. Sen sijaan hänen strateginen ajattelunsa yhtyy luvussa kolme esitettyihin jihadististen ideologian perusteeseihin aidon ja oikean totuuden saattamisesta maan päälle. Al-Qaidan johdon hengessä Naji osoittaa tavoitteen olevan mahdollista saavuttaa vain kumouksellisen sodan kautta.

Luvussa kaksi kumouksellisen sotataidon lineaarista kehityskaarta tarkasteltaessa tunnistettiin ajatus siitä, että Marighellan ja Guillénin tapaiset urbaanin kumouksellisen sodan strategit veivät Guevaran ajatusta pidemmälle esittäen, että kumouksellisen toiminnan kaikki edellytykset on periaatteessa luotavissa väkivallalla.⁹²¹ Niin Naji kuin al-Muqrin alueellisina jihadistisina strategeina yhdistävät kaikki nämä toiminnot samaan strategiaan. Heille kumouksellinen sota on samanaikaisesti alueellista ja kansainvälistä, paikallisia vastustajia ja suurvaltavihollista vastaan käytävää sotaa. Najille, kuten muillekin jihadistisille strategeille, sota sellaisenaan muodostuu oleelliseksi toiminnaksi kumouksellisen päämäärän jäädessä hahmottomattomissa olevaan tulevaisuuteen. Alue, merkityksestään huolimatta, raadollisesti ilmaistuna edustaa monisyisenä kokonaisuutena vain sodankäynnillistä mahdollisuutta jihadistisessa sotataidollisessa ajattelussa.

Eräs selventävä seikka Najin ja Marighellan ajattelun yhteyksistä löytyy strategisten linjausten samankaltaisuudesta. Marighella kumouksellisen sodan strategisia päämääriä listatessaan esitti eräänä tavoitteenaan tuhottavaksi Brasilian kansallisen byrokraattisen koneiston, jotta aseistettu kansa voisi saavuttaa valtaa pitävän aseman. Tämä tapahtuisi Marighellan mukaan kiistämällä pohjoisamerikkalaisten imperialististen intressien ajamisen maassa. Näin ollen hän tulee päätelmään, että suurin isku on suunnattava juuri Yhdysvaltain vaikutusta vastaan.⁹²²

Äkkiseltään päätelmä muistuttaa hämmästyttävän paljon globaalien jihadistien vihollis- ja tavoiteasetelmaa, mutta Marighella tekee pian eron ajattelussaan jatkaen, että vaikka amerikkalainen imperialismi olikin brasilialaisvallankumouksellisten päävihollinen, oli sitä vastaan taisteltava kansalliseen vapautukseen pyrkien.⁹²³ Näin ollen Marighella tulee esittäneeksi alueellisen taistelun olevan keskeinen elementti poliittisen järjestelmän muutoksessa. Hän esitti siis, että vaikka vallankumouksellinen asetelma on globaalia mittakaavaltaan, on sen käyminen keskitettävä alueellisesti.

Najin esittämässä strategisessa tarkastelussa on paljon samanlaista rationaalista ilmaisuja, jota esiintyy länsimaista kumouksellista sotaa teoreettisesti tarkastelevassa kirjallisuudessa. Esimerkkinä on aiemmin lainatun David Galulan teoksen lisäksi vähem-

---

⁹²⁰ Guevara (2009), s. 3–4.

⁹²¹ Marighella, (2002b), s. 38.

⁹²² Sama.

⁹²³ Sama.

mälle kansainväliselle huomiolle jäänyt, vuonna 1970 ilmestynyt yhdysvaltalainen yleisteos *Insurgency*. Paljolti Galulankin aineistosta ammentavat kirjoittajat käsittelevät Andrew M. Scottin johdolla esimerkiksi alueita varsin samantyyllisesti kuin jihadistiset toimijat myöhemmissä tuotoksissa.⁹²⁴

Mielenkiintoisen teoksesta siitä tekee se, että aikalaiskirjallisuuden edustajana se oli varsin hyvin perillä kumouksellisen sodan kehityksestä ja kykeni dokumentoimaan sitä innovatiivisella tavalla, mutta jonka kautta jihadistisen strategisen ajattelun tarkastelu ei ole täysin mahdollista. Teoksessa esitettyjä kumouksellisen sodan luonnehdintoja voidaan tarkastella myös alueelliselta kannalta. Kumouksellisten sotien aikakauden, 1960–70-lukujen, aikalaisena Scott (et.al.) esittää olemassa olevan kolme kumouksellisen sodan tyyppiä. Ensimmäinen on valtion sisäinen kumouksellinen sota, jossa sotaa käydään hallinnon kaatamiseksi ja korvaamiseksi keskeisesti erilaisella. Toinen tyyppi on siirtomaaisäntää vastaan käytävä kumouksellinen sota, jossa ei-valtiollinen osapuoli käy sotaa ulkopuolelta tulevaa ja maata lähes kaikilla yhteiskunnan tasoilla kontrolloivaa siirtomaavaltaa vastaan. Kolmas tyyppi Scottille (et.al.) on kumouksellinen sota maahan tunkeutuvaa tai sitä miehittävää ulkopuolista valtaa vastaan. Viimeksi mainittu on lähimpänä omaa kansallista ajatteluamme sissitoiminnasta ja sen merkityksestä konventionaalisten asevoimien tukena.⁹²⁵

Scottin ja kanssakirjoittajiensa luokittelu on kattava ja koostava tapa käsitellä kumouksellisen sodan tapoja tyyppitellen ne ilmenemismuotojensa mukaan. Kumouksellisen osapuolen kannalta asiaa on tietysti luonnollisempaa tarkastella alueellisesti ja omien rajoitteiden ja kokemusten ohjaamana. Globaalin jihadistisen kumouksellisuuden tarkasteluun nämä tarkastelutavat eivät yksistään sovi. Paremminkin jihadistinen sotataidollinen ajattelu on pyrkinyt innovatiivisesti ottamaan globaaliin kumoukselliseen sotaansa elementtejä kaikista kuvatuista strategioista kuitenkin sitoutumatta yhteen tiettyyn.

Tähän on strategiakonsensusta tarkastellen kaksi keskeistä syytä. Ensimmäinen näistä on sitoutumattomuus johonkin tiettyyn alueeseen ja siihen, että globaali jihadistinen liike valitsee vihollisensa toiminta-alueensa mukaisesti sitoutumatta muuhun kuin suurtavoitteeseensa ja vihollisuuksien ylläpitämiseen. Toinen syy on tapa käydä kaikkia tyyppittelyjen kaltaisia kumouksellisia sotia samanaikaisesti, mutta pyrkiä iskemään myös pääviholliseksi tunnistettua Yhdysvaltoja ja sen liittolaisia vastaan näiden kotimaissa. Juuri viholliskuvien moninaisuus onkin tekijä, joka mahdollistaa kumouksellisen sotataidon kehittämisen tarvittaessa alueettomaksi ja taas mahdollisuuksien salliessa sitoutumisen yksittäiseen alueeseen missä päin maailmaa tahansa.

---

⁹²⁴ Scott, Andrew M., Clark, Donald P., Ehrnman, R. Bruce, Salmon Jr, John W., Shill, Harold B., Trapnell, Frank W.: *Insurgency*, The University of North Carolina Press, Chapel Hill/NC, 1970, s. 72–74.

⁹²⁵ Sama, s. 14–16.

Toki 1960- ja 70-lukujen kumouksellisista sotaa tarkastelevassa länsimaisessa kirjallisuudessa alueiden analyysissä kiinnitetään huomiota sellaisiin tekijöihin, joita kumouksellinen osapuoli hyödyntää, mutta tällainen analyttinen ote on läpitunkeva esimerkiksi Najin strategisessa tarkastelussa, vaikka hän ei esimerkiksi Galulan tai muiden tuotantoon viittaakaan. Tällainen tapa suhtautua kumouksellisen sodan organisointiin huokuu eittämättä siitä, että Najin kaltainen al-Qaidan korkeimman johdon linjoilla olevana ajattelija tarkasteli kumouksellisen sodan alueita sodankäynnin kannalta, eikä niinkään Guevaran tavoin etsinyt kansoja ja alueita, jotka hänen ideologiassa mielenmaailmassaan tarvitsevat vapautusta ja kumousta. Najille alueet edustavat sodan mahdollisuutta, jonka hän koko teoksellaan todistaa olevan välttämätöntä islamilaisen lain kautta hallitun valtion perustamiseksi.⁹²⁶

Alueellinen tarkastelu perinteisessä kumouksellisen sodankäynnin tutkimuksessa ja luonnehdinnassa sitoutuu fyysisen alueen maaston luonnehdintaan. Tästä esimerkkinä on Hollidayn ja Dabeziensin alueen tarkastelu, jossa he käsittelevät aluetta operatiivisen ja taktisen tason toiminnan kannalta. Kumouksellista sissitoimintaa suosivat vuoristoiset, mäkit ja peitteiset maastot, kun taas esimerkiksi Dabeziensin kokemuksen perusteella Algeriassa eivät vähäkasvustoiset vuoristot tarjonneet suojaa sissijoukoille.⁹²⁷ Tämä tietysti sinällään on keskeistä, sillä kuten Thompson esittää on alue (tila), jolla hän viittaa maantieteen ja väestön muodostamaan kokonaisuuteen, keskeistä pitää hallussa, mikäli jollakin alueella kumouksellinen toimija kykenee saavuttamaan vapauden liikkua.⁹²⁸ Tämä maastoon keskittyminen kumouksellisista sotaa tarkasteltaessa, analysoitaessa ja teoretisoidessa tulee paljolti aikalaiskirjoituksiin pitkittyneen kansansodan strategiasta, joka sellaisenaan ohjasi kumouksellista toimijaa organisaatioluonteensa, viholliskuviensa ja toimintamenetelmiensä vuoksi vaikeakuiluiseen ja peitteiseen maastoon.

Mao nosti maaston merkityksen esiin muutamassa kohdassa strategista ajatteluaan. Hän käsittelee maastoa erityisesti tukialueiden merkityksen kannalta. Hän katsoi, että niiden merkitys on strateginen. Tukialueilta, jotka voivat sijaita vihollisen selustassakin, sissijoukko tekee iskujaan, vahvistaa olemassaoloaan ja laajentaa mahdollisuuksien mukaan elinpiiriään. Alueet on maastollisesti Maon ajattelussa jaettu kolmeen tyyppiin. Ne sijaitsevat vuoristoissa, lakeuksilla ja vesistöalueella. Eittämättä empirian todistusvoimaisuuteen, mutta myös maolaiseen strategiaan, liittyy se, että kumouk-

---

⁹²⁶ Naji (2006), s. 73–112. Naji esittää retorisen kysymyksen, onko olemassa jotakin helpompaa tietä tavoitteen. Hän rakentaa vastauksensa monipolvisesti tavalla, joka vaikuttaa lähes leninistiseltä alkuperäisajatukselta siitä, että aseellista vallankumousta ei ole syytä tehdä ilman pitkällistä sotaa, sillä muuten kansaan ei ole saatu iskostettua vallankumouksen henkeä ja sen saavutukset eivät kestä. Katso esim. Lenin, V.I.: *Partisan Warfare*, teoksessa *Revolutionary Guerilla Warfare*, toimittanut: Sam C. Sarkesian, Precedent Publishing, Inc., Chicago/IL, 1975, s. 191. Sarkesian myös ilmaisee tähän liittyen, että vaikka Lenin argumentoi aseellisen ja terroristisen toiminnan siirtyneen anarkistiselta liikehdinnältä proletariaatille ei tästä ollut varsinaisia todisteita. Sarkesian esittääkin juonivan vallankumouksellisen eliitin toimineen edelleen myös boshevikkivallankumouksessa keskeisessä asemassa. Katso sama teos, s. 201.

⁹²⁷ Holliday ja Dabeziens (1962), s. 9–10.

⁹²⁸ Thompson (1969), s. 51.

sellista sissitoimintaa suosivat maastotyypit katsotaan vaikeakulkuisiksi, metsävuoristoalueiksi. Tätä päätelmää Mao korosti kokemuksiinsa pohjaten tukialueiden perustamista käsitellessään. Hänelle vuoristot näyttäytyivät keskeisimpinä tukialueina, joihin liikkuvaa sodankäyntitapaa suosivat sissijoukot tukeutuivat operoidessaan.⁹²⁹

Elliott-Bateman esittää juuri liikkuvan sodankäynnin maaston merkitsevän Maolle myös muuta kuin pelkät tukialueet ja niiden sijainti. Elliott-Bateman katsoo liikkuvan sodankäynnin tarkoittavan konventionaalista hyökkäyksellistä sotaa, johon sissijoukot siirtyvät asteittain. Tämä vaatii kumouksellisen sodan alueelta suurta kokoa. Tämän hän perustelee Maon lausahduksella siitä, että liikkuvaa sotaa käyvän sotajoukon on oltava valmis hyökkäämään tai vetäytymään tarvittaessa suuriakin etäisyyksiä.⁹³⁰

John Ellis muistuttaa analyysissään, että tukialueet olivat liikkuvaan sotaan siirtymisen kannalta ensiarvoisen tärkeitä. Ellis esittää, että juuri tukialueisiin kulminoituu Maon ymmärrys sissisodan soveltuvuudesta strategisen tavoitteen saavuttamiseksi. Nämä alueet mahdollistavat olemassaolollaan sissisodasta konventionaaliseen offensiiviseen sotaan siirtymisen. Näin ollen niiden merkitys Maolle oli oleellinen aloitteen tempaamisen mahdollistajana.⁹³¹

Vietnamissa maaston haastavuus loi Giapille onnistumisen edellytyksiä ylivoimaista vihollista vastaan. Maon tavoin hän korosti kumouksellisen sodan kehittymistä liikkuvaksi hyökkäyssodaksi sissisodan kautta strategisen tavoitteen saavuttamisessa. Tämä kehitys vaati aktiivista maaston haastavuuteen tukeutumista ja siitä suojan saamista omien konventionaalisten sotilaallisten toimintaedellytysten rakentamiselle. Onnistuminen kumouksellisessa sodassa tarkoitti Giapille myös Maon hengessä sissien perustamia tukialueita.⁹³²

Globaalin jihadistisen liikehdinnän ajattelijoista al-Qurashi on julkaissut kokonaisen artikkelin, jossa hän käsittelee kumouksellista sissisotaa sen klassisessa mielessä. Mitä ilmeisimmin hänen ensimmäinen strategian alan julkaisunsa ammentaa paljolti niistä tekijöistä, joita Mao, Giap, Guevara ja Marighella ovat esittäneet. Alueellisesti tarkastellen hän osoittaa erilaisten käsittelykohtien kautta ensinnäkin ymmärtävänsä ku-

---

⁹²⁹ Mao (2010), s. 93–105. Kumouksellisten sissijoukkojen liikkuvasta sodankäyntitavasta katso sama teos, s.7. Mao luonnehti tukialueita sissien selustaksi. Hän käytti tätä ilmaisua mahdollisesti siitä syystä, että halusi sitoa sen tuttuihin aikalaissodankäynnin elementteihin, muistuttaen myös kumouksellisen sissisodan onnistumisen edellytyksen olevan kyvyssä taistella ilman selustaa.

⁹³⁰ Elliott-Bateman (1967), s. 34. Elliott-Bateman aikalaistutkijana myös argumentoi, että tukialue (base) tarkoitti kommunistisille enemmän kuin pelkästään aluetta, johon voitiin tukeutua. Hänen mukaansa kommunistisessa terminologiassa tukikohta ei tarkoittanut materiaalihyödykkeitä ja niiden täydennysmahdollisuutta, vaan ennemminkin operaatioiden käynnistämiseen soveltuvaa maaseutua ja alueen väestöä, joka oli indoktrinoitu uskomaan kumoukselliseen ideologiseen viestiin. Katso sama teos s. 114.

⁹³¹ Ellis, John: *A Short History of Guerilla Warfare*, St. Martin's Press, New York/NY, 1976, s. 156–157.

⁹³² Giap (1961), s. 12–13.

moukselliseen päämäärään pyrkivän sissisodan tarkoittavan alueellisten epäta-
vanomaisten sotilasjoukkojen operaatioita. Toisekseen al-Qurashi mieltää jihadisti-
sen liikehdinnän olevan sitoutunut alueellisiin sissisodankäynnillisiin konflikteihin,
mutta epäilee perehtyneisyyden aikaisempien kirjoittajien strategisiin malleihin puut-
tuvan. Tämän osoittaa hänen mukaansa keskittyminen aseelliseen toimintaan ja mui-
den kumouksellisen sodan tekijöiden huomiotta jättäminen.⁹³³

Al-Muqrin käsittelee puolestaan kumouksellisen sodan alueellista osuutta hyvin lyhy-
esti. Kuten edellisessä alaluvussa osoitettiin, hän jakaa kumouksellisen organisaation-
sa tietyllä toiminta-alueella varsin maolaiseen henkeen kahtia vuoristo- ja kaupun-
kiyksiköihin. Maaston vaikutusta näiden yksiköiden toimintaan al-Muqrin kuvaa var-
sin itsestään selvällä tavalla. Kaupunkiyksiköiden toimintaan tarkemmin keskittyen
hän osoittaa vuoristoyksikköjen tarkoittavan lähestulkoon maolaisia sissisodankäyn-
nin osastoja. Nämä operoivat luonnollisesti vuoristoilla, metsäisillä ja soisilla alueil-
la. Mikäli vuoristoyksikköjen toiminnan mahdollistavaa maastoa ei ole, al-Muqrin
esittää kumouksellisen toiminnan olevan vaihtoehtoista se, joka tulee valita. Tämän
itsestäänselvyksien luonnehdinnan kautta al-Muqrin kuitenkin osoittaa mielenkiin-
toisen ajatuksen sivulauseessa. Hän esittää vuoristoyksiköiden lailla jihadia soditun
esimerkiksi Tšetšeniassa, Afganistanissa ja Filippiineillä.⁹³⁴

Al-Muqrinin yksiköiden erottelu ja niiden toiminta-alueiden luonnehdinta kertoo
hänen ilmaisunsa painottumisesta taktiseen ja operatiiviseen tasoon. Vastaava tapa
käsitellä toiminnan eroavuuksia löytyy esimerkiksi Urbano-nimellä esiintyvän kirjoit-
tajan urbaania sissisotaa käsittelevässä ja ohjeistavassa oppaassa.⁹³⁵ Ohjesääntötyylille
uskollisesti al-Muqrin Urbanon lailla luonnehtii toimintaympäristöjä sitoen ne ilmi-
selvään konkretiaan.

Edellä esitetyn ja maa-alueita koskevan toteamuksensa myötä al-Muqrin tulee argu-
mentoineeksi Najin lailla, että kumouksellinen sota globaalien jihadin viitekehyksessä
on mahdollista aloittaa periaatteessa missä päin islamilaista maailmaa tahansa. Tämä
osuus, muuten pitkittyneen kansansodan strategiasta merkittävästi ammentavassa al-
Muqrinin mallissa, soti alkuperäisten ajatuksen kanssa. Kuten Edvard Friedman
muistuttaa, ottivat kiinalaiset varsin isällisen toruvan kannan Latinalaisen Amerikan
foco-sissejä vastaan ilmaisten, ettei vallankumous ollut vientituote. Friedman lainaa
tässä yhteydessä Maoa, jonka mukaan ”*jokainen valtio on omantyyppisensä alue ja toisessa*

---

⁹³³ Al-Qurashi (2013), s. 270, 279.

⁹³⁴ Al-Muqrin (2009), s. 114–117, 126.

⁹³⁵ Urbano: *Fighting in the Streets – A Manual of Urban Guerilla Warfare*, Barricade Books Inc., Fort Lee/ NJ, 1991, s. 10. Urbano esitti selventävästi asutuskeskuksissa elävien sissien toimivan hallinnon silmien alla ja olevan näin jatkuvien turvallisuusuhkien kohteena. Vastaavasti hän totesi asutuskeskuksissa väestön olevan lähempänä sen etuja ajavaa kumouksellista sotijaa ja näin tekojen vaikuttavuus olisi parempi kuin pelkästään maaseudulla toimivan sissiliikkeen.

*valtiossa toimineet menetelmät eivät ole suoraan siirrettävissä toiseen.*⁹³⁶ Tämä tarkoittaa siis sitä, että vaikka al-Muqrin osoittaakin yksittäisten jihadin rintamien olleen käynnissä mainituissa maissa, eivät niissä operoineet ainoastaan oman maan kansalaiset. Al-Muqrinille, jo pelkästään hänen oma taustansa huomioiden, jihad oli juuretonta ja jokaisen yksilöllinen velvollisuus. Alueen valintaa hänen ajattelussaan eivät näin ollen tehneet pelkästään tietyn alueen jihadistit, vaan qutbilainen esitaistelijoiden kaarti, jonka keskeisenä velvollisuutena oli viedä aseellinen kumouksellinen jihad toiminta-alueelta toiselle.

Myös Abu Musab al-Surin mukaan tiettyjen strategisten olosuhteiden tulee täytyä ennen kuin alueellinen kumouksellinen sissisota voi onnistua. Kuten David Galulakin, löytää al-Suri alueellisen kumouksellisen sissisodan onnistumiselle edellytyksiä maantieteellisistä yhteiskunnallisiin. Al-Surin mukaan maantieteellisten seikkojen tulisi olla seuraavat, jotta ne suosisivat jihadistista sissisodan kävijää: alueen tulisi olla mahdollisimman laaja, maastossa tulisi olla suuria vaihtelevuuksia ja raja-alueiden tulisi olla pitkät, alueiden tulisi olla vaikeasti valloitettavia ja miehittäviä sekä elinmahdollisuudet veden ja ravinnon suhteen tulisi olla olemassa. Väestön suhteen kumouksellisella sissisodalla tulisi olla seuraavia piirteitä: suuri lukumäärältään, sen liikkeitä tulisi olla vaikea seurata, väestön tulisi olla laajasti hajaantuneena maaseudulle ja sen nuorison tulisi olla sotilaallisesti peräänantamattomassa maineessa. Lisäksi väestön saatavilla tulisi olla hyvin aseita.⁹³⁷

Kumouksellisen sodan poliittista osuutta tai sen merkitystä al-Suri ei erittele al-Qurashin⁹³⁸ tai Najin⁹³⁹ tavoin, vaan ainoastaan linjaa kansan nousevan jihadiin sodan itsetarkoituksen vuoksi. Näin ollen aikaisemmin esitetty tavoitetilä ja sen ulottuvuudet sekoittuvat al-Surin teoriassa poliittiseen ilmapiiriin, joka mahdollistaa tai estää kumouksellisen toiminnan kansallisvaltion alueella.⁹⁴⁰

---

⁹³⁶ Friedman, Edward: *Neither Mao, Nor Che: The Practical Evolution of Revolutionary Theory*, teoksessa *Revolutionary Guerilla Warfare*, toimittanut: Sam C. Sarkesian, Precedent Publishing, Inc., Chicago/IL, 1975, s. 427.

⁹³⁷ Al-Suri (2008), s. 374.

⁹³⁸ Al-Qurashi (2013), s. 271–273. Tässä osiossa al-Qurashi käsittelee innovatiivisesti kumouksellisen sodan klassisia malleja hyödyntäen erästä kumouksellisen sodan elementtiä nimen sen poliittiseksi ulottuvuudeksi. Hän hyödyntää ajattelunsa pohjana niin Maon, Guevaran kuin Debraynkin ajattelua kumouksellisen sodan poliittisesta elementistä esittäen esimerkiksi, että yksi keskeisistä poliittisista tavoitteista on väestön vieraannuttaminen valtaapitävästä hallinnosta.

⁹³⁹ Naji (2006), s. 37–46. Verraten pitkässä poliittisen osuuden käsittelyssään Naji ei keskity pelkästään kumouksellisen sodan poliittiseen elementtiin, vaan keskustelee kokemusperäisesti erilaisten islamilaisissa maailmassa esiintyvien liikkeiden kokemuksista poliittisesta toiminnasta tullen siihen tulokseen, että poliittisen toiminnan mahdollisuuksia on hyödynnettävä. Samalla hän varoittaa, ettei välttämättömästä aseellisesta toiminnasta luovuta parlamentarismien edessä.

⁹⁴⁰ Al-Suri (2008), s. 375. Katso myös Galula, (1964), luku 2. David Galula esittelee onnistumisen edellytykset kumoukselliselle toiminnalle. Al-Suri ei suoraan mainitse tutustuneensa Galulan teoksiin, mutta mainitsee tutustumisen arvoisena olevan sissisodan teoreettista rakennetta käsitteleviä teoksia kuten Maon, Giapin ja Guevaran kirjoitukset.

Tarkastellessaan islamilaisen maailman valtioita ja niiden ominaisuuksia esittämiensä tekijöiden valossa al-Suri havaitsee, ettei monikaan valtio alueena täytä edellytyksiä sissisodan keinoin käytävään kumoukselliseen taisteluun. Tavoite nousee al-Surilla merkittävään asemaan alueellisen taistelun mahdollistajana. Al-Suri pitää merkittävimppänä tavoitetilaa selittäessään yksilön kykyä sitoutua islamilaiseen yhteisöön. Hän ei pidä valtiollisia kokonaisuuksia merkityksellisinä, vaan listatessaan alueita, jotka täyttävät sissisodan keinoin käytävän kumouksellisen sodan edellytykset, korostaa niiden alueellista, ei valtiollista, merkitystä. Hän pitää sissisodan onnistumisen kannalta mahdollisimpina islamilaisen maailman alueista Afganistania, Keski-Aasian maita, Jemeniä ja Arabian niemimaata, Marokkoa ja Pohjois-Afrikkaa sekä Levantin aluetta ja Irakia.⁹⁴¹

Näillä kaikilla alueilla nähdään olevan edellytykset onnistuneelle sissisodan keinoin käytävälle kumoukselliselle taistelulle. Maantieteelliset edellytykset täyttyvät al-Surin mielestä kaikilla näillä alueilla jo niiden laajuudesta johtuen. Yhteiskunnalliset edellytykset ovat olemassa erityisesti Afganistanissa ja Jemenissä. Väestön kyvyn sissisotaan al-Suri tunnustaa erityisesti Marokossa ja Pohjois-Afrikassa. Yhdeksi selkeäksi konfliktin laajentamismahdollisuudeksi al-Suri kokee Levantin alueen, jossa on edellytykset mobilisoivalle toiminnalle vihollisen aktiivisen läsnäolon vuoksi. Alueen laaja ase- ja varustepotentiaali luo osaltaan mahdollisuudet sissisodan aikaansaamiseksi. Mainittujen alueiden lisäksi al-Suri näkee muutamilla muillakin alueilla olevan mahdollisuuksia kumoukselliseen konfliktiin, mutta tunnustaa suurimman osan islamistisista maista olevan sopimattomia kumoukselliseen sotaan yhdestä tai useammasta puutteesta johtuen. Al-Suri suosittaaakin sissitoiminnallisten konfliktien ylläpitämistä ainoastaan alueilla, missä se on ehdottoman mahdollista ja suuntaa yksilöiden ja jihadiin sitoutuneiden yhteisöjen voimavarat yksilökeskeiseen ja pienryhmätoiminnalliseen kumoukselliseen toimintaan.⁹⁴²

Al-Suri listaa myös alueet, joissa yksilökeskeistä jihadia kannattaa toteuttaa. Näistä merkittävämpänä hän pitää alueita ja kohteita, joihin iskemällä saadaan aikaan suurinta tuhoa vihollisen keskuudessa. Toisena keskeisenä ovat maalit ja alueet, joihin iskemällä herätetään muslimiväestön ja islamilaisen yhteisön parissa eniten huomiota, jihadin henkeä ja halua ottaa osaa taisteluun. Tämän periaatteen mukaisesti al-Suri näkee yksilökeskeisen jihadin toiminta-alueet seuraavasti: Arabian niemimaan maat, Levantin alue sekä Egypti ja Irak, pohjoisen Afrikan maat Libyasta Mauritaniaan, Turkki, Pakistan ja Keski-Aasian maat, muu islamilainen maailma, Yhdysvaltojen ja niiden liittolaisten intressit kolmannen maailman maissa ja ne Euroopan maat, jotka ottavat osaa Yhdysvaltojen rinnalla sotaan islamilaista maailmaa vastaan. Viimeisenä alueena al-Surin listassa on Yhdysvaltain maaperä.⁹⁴³

---

⁹⁴¹ Al-Suri (2008), s. 378–379.

⁹⁴² Sama, s. 379–380.

⁹⁴³ Sama, s. 393–395.

Listan samankaltaisuus kumouksellisen sissisodan alueiden kanssa henki al-Surin suosituksesta suunnata merkittävimmät voimavarat yksilökeskeisen terrorismin keinoin käytävään sotaan, jossa hän eittämättä katsoo olevan suurimmat onnistumisen mahdollisuudet tavoitetilojensa ja turvallisuusympäristön luonteen kannalta.

On kuitenkin huomattava, että al-Surin ja al-Muqrinin alueet edustavat kaikesta huolimatta maantieteellisiä kokonaisuuksia mikäli niitä vertaa Maon tai Giapin pitkällisen kansansodan strategioissa esiintyviin maaston ja tukialueiden luonnehdintoihin. Se, mitä Mao kutsui strategiseksi tukialueeksi, edustaa jihadisteille operatiivista tai taktista tukeutumisaluetta. Näin ollen voidaan sanoa, että globaalin jihadistisen liikkeen kumouksellinen sotataidollinen ajattelu on alueelliselta mittakaavaltaan aivan toisenlaisella tasolla kuin esimerkiksi pitkällisessä kansansodan kumouksellisessa strategiasa. Tämä vertailu muistuttaakin strategian ja suurstrategian välistä eroa. Siinä missä kumouksellisissa strategioissa tavoite on tiivistettävissä vallankumouksen aikaansaamiseen, henki globaali jihadistinen kumouksellisuus alueellisen tarkastelunsa kautta sotilaallisen toiminnan ylläpitämistä haasteellisissakin tilanteissa globaalina hegemonina esiintyvän vastustajan vaikutuksen kiistämiseksi.

Al-Surin, Najin ja al-Muqrinin ajattelu eroaa siis mittakaavaltaan aikaisempien kumouksellisten strategioiden alueellisesta käsittämisestä toimintaympäristön tai alueen kannalta. Erityisesti al-Surille vapaus liikkua on toisarvoista operaatioalueiden luonnehdinnan kannalta. Hänelle operaatioaktiivisuus muodostuu edellä esitetyn laskelman mukaisesti⁹⁴⁴ oleellisemmaksi tekijäksi kuin toiminnanvapaus, joka lopulta seuraa äärimmilleen suorituskykynsä venyttäneen suurvaltavihollisen vetäytyessä islamilaisen maailman alueilta.⁹⁴⁵

Mittakaavaero näkyy myös globaalin jihadistisen liikehdinnän ja varhaisempien kumouksellisten toimijoiden iskukohteiden välillä. Guevara mainitsi taktiikoita käsitellessään terrorismin olevan varteenotettava taistelukeino varsinkin silloin, kun sillä pyrittiin surmaamaan kumouksellisen toimijan poliittisia vastustajia.⁹⁴⁶ Toisena iskukohteena hän katsoo olevan liikenneyhteydet ja vihollisen logistisen järjestelmän.⁹⁴⁷ Leninille väkivallan käytön kohteet olivat vastaavanluonteisia. Hänen mielestään aseellisella vastarinnalla, jolla hän viittaa partisaanitoimintaan ja tarkoittaa pienten ryhmien suorittamia iskuja toissijaisia kohteita vastaan osana laajempaa kumouksellista sotaa, oli tarkoitus surmata hallinnon turvallisuusviranomaisten jäseniä ja takavarikoida rahaa eri tahoilta. Varallisuudella on tarkoitus ylläpitää kumouksellista po-

---

⁹⁴⁴ Sama, s. 456.

⁹⁴⁵ Sama, s. 380. Al-Suri toistaa tässä strategisen tavoitteen asettelunsa nimeten ensimmäiseksi tavoitteeksi yhdysvaltalaisen miehittäjän maasta ajamisen, toiseksi juutalaisia vastaan taistelemisen, epäjumalanpalvojen poistamisen Arabian niemimaalta ja (oletettavasti kieltää Yhdysvaltaisilta) öljyn ja resurssien käyttö. Lisäksi al-Suri tavoittelee Yhdysvaltojen hegemonia-aseman kiistämistä ja vääryyksien ja epäoikeudenmukaisuuksien korjaamista, jotka ovat aiheutuneet Yhdysvaltojen ja sen liittolaisten miehitysvallasta alueella.

⁹⁴⁶ Sama, s. 15.

⁹⁴⁷ Sama, s. 16.

liittista ja sotilaallista toimintaa.⁹⁴⁸ Myös Carlos Marighellalle urbaanin sissisodan iskukohteet määrittyivät vastaavalla tavalla kuin Leninillä. Hänelle merkittävimpiä voimankäytön kohteita olivat hallinnon edustajat sekä asevoimia ja poliisia tukevat yksilöt. Toisena merkittävänä kohteena olivat hallinnon ja varakkaiden yksilöiden omaisuus, jonka takavarikoilla oli tarkoitus rahoittaa niin sissitoimintaa kuin koko kumouksellista organisaatiotakin.⁹⁴⁹

Kaukoidän kumouksellisista sodista Vo Ngyen Giap ja Mao Tse-tung esittivät pitkällisen kansansodan iskukohteiden olevan vihollisen heikoissa kohdissa. Tällä he olivat pyrkivät ennen kaikkea saamaan vihollisensa hajauttamaan omat voimansa ja väsyttämään sen suorituskyvyn vihollisen jäädessä näin ilman merkittäviä voittoja.⁹⁵⁰ Giap esitti myös, että vietnamilaisten eduksi oli laskettava kumouksellisen tavoitteen saavuttamista suosiva kansainvälinen mielipide.⁹⁵¹ Voidaankin sanoa, että kansainvälisen poliittisen ilmapiiirin hyödyntämisestä tuli Vietnamin sodan kautta keskeinen osa kumouksellisen sodan taitoa. Tätä hyödyntää globaalien jihadististen liikkeen strategisista ajattelijoista erityisesti al-Qurashi, joka esittää, että erityisesti modernin informaatioteknologian myötä tiedosta on tullut kenen tahansa monopolisoitavissa oleva kokonaisuus.⁹⁵² Näin al-Qurashi tulee jalostaneeksi suurvaltavihollista vastaan sodittaessa kumouksellista ajattelua osoittaen, että sitä on mahdollista käydä menestyksekkäästi myös informaatio­sodan keinoin.

Abu Musab al-Suri tarjoaa kattavan ja varsin paljon koko jihadistisen liikehdinnän strategista asetelua valottavan esityksen iskukohteista. Hän jakaa kohteet kolmeen kokonaisuuteen: vihollisen kohteisiin, jotka sijaitsevat islamilaisen maailman maissa, vihollisen kohteisiin sen omissa maissa ja vihollisen kohteisiin muualla maailmassa.⁹⁵³

Ensin mainituista al-Surille merkittäviä ovat islamilaisessa maailmassa sijaitsevista ”vääräuskoisuuden ja kaksinaamaisuuden” linnakkeista ne, jotka toimivat yhteistyössä yhdysvaltalaisien kanssa. Toisena keskeisenä, läheisen vihollisen kohteena hän mainitsee turvallisuusviranomaiset ja hallinnolliset toimijat, jotka ovat suoraan yhteydessä ja yhteistoiminnassa vihollisen miehitysvoimien kanssa. Kolmantena kohteena nähdään ne hallinnon turvallisuustoimijat ja asevoimat, jotka pyrkivät lyömään pyhät taistelijat ja islamilaisen vastarinnan. Neljäs merkittävä kohde ovat ne sekularistiset piirit, jotka avosylin toivottavat tervetulleeksi yhdysvaltalaisvaikutuksen sen kaikilla tasoilla. Viidentenä kohteena islamilaisessa maailmassa al-Suri näkee yhdysvaltalaiset ja sionistiset projektit ja niiden vaikuttajat. Hänen mukaansa näillä projekteilla pyritään aikaansaamaan islamilaisessa yhteiskunnassa yleinen tuki amerikkalaiselle vaikutukselle, musliminuorison amerikkalaistaminen ja Israelin yleinen hyväk-

---

⁹⁴⁸ Lenin (1962), s. 71.

⁹⁴⁹ Marighella (2002a), s. 6.

⁹⁵⁰ Mao (2000), s. 68, Giap (1961), s. 49–50.

⁹⁵¹ Giap (1961), s. 51–52.

⁹⁵² Al-Qurashi (2002), *War in the Ether*.

⁹⁵³ Al-Suri (2008), s. 396.

syntä. Kuudes merkittävä toiminnan kohde ovat ne intellektuellit, jotka tietoisesti tukevat pyhien taistelijoitten vastaista ilmapiiiriä ja monikansallista mediaa. Al-Suri katsoo näiden piirien kasvaneen voimakkaasti viimeisinä vuosina, tarkoituksena yleisen mielipiteen muokkaaminen islamilaisen vastarinnan vastaiseksi. Viimeisenä kotoisena kohteena mainitaan maalien valinnan yhteydessä ne yhteiskunnalliset piirit, jotka tietoisesti edistävät säädyttömyyttä, turmelusta ja yleistä pahuutta uskovien keskuudessa. Näitä ovat al-Surin mielestä ne kulttuurivaikuttajat, jotka yleisesti tukevat läntistä ja juutalaista sivistystä islamilaisen ylemmyyden hinnalla.⁹⁵⁴

Viholliseen vaikuttaminen sen omissa maissa perustuu ennen kaikkea islamilaisen lain myöntämään oikeutukseen ja kumouksellisen toiminnan kannalta poliittiseen kannattavuuteen. Mainittujen ehtojen täytyessä al-Suri pitää tärkeimpänä iskeä vihollisen omalla maaperällä sen poliittisiin vaikuttajiin ja päätöksentekijöihin, jotka johtavat sotilaallista toimintaa muslimeja vastaan. Toiseksi tärkeimmäksi kohteeksi al-Suri nostaa suuret, taloudellisesti tärkeät kohteet, kuten valtiolliset pörssit, lentokentät ja satamat. Kolmantena kohdevalikoimana mainitaan sotilaalliset tukikohdat ja varuskunnat, joissa vihollisen sotilaalliset joukot ovat keskitettyinä. Neljäntenä ovat media ja mediapersoonat, jotka al-Surin mukaan johtavat sotaa islamia ja muslimeja vastaan. Viides kohde ovat tietoliikenteen keskittymät ja palvelimet, jotka talentavat kulloisenkin valtion sisäisen tietoliikenteen. Niiden vahingoittuessa valtiolliset toimijat ajautuvat hyödynnettävään kaaoksen tilaan.⁹⁵⁵

Jihadistista ideologiaa voimakkaasti leimaavasta antisemitistisestä vaikutuksesta viestii osaltaan kuudes maalien kohde, joksi al-Suri esittää paikat, joissa juutalaisia on kokoontuneena. Hän kuitenkin kehottaa välttämään jumalanpalveluspaikkoja ja synagogia maalikohteina niiden uskonnollisen statuksen vuoksi. Seitsemäs kohde ovat virastot ja organisaatorakenteet niin kansallisilla kuin monikansallisillakin tasoilla. Monikansalliseksi liittoumiksi al-Suri mainitsee erityisesti Naton ja Euroopan Unionin. Kahdeksantena kohteena ovat kaikki yhdysvaltalaiset ja läntiset tiedustelupalvelujen rakenteet. Yhdeksäntenä, ja kaikkein yleispätevimpänä, kohteena ovat al-Surin mukaan iskut yleisesti siviilejä vastaan. Hän kuitenkin kehottaa välttämään naisia ja lapsia vastaan kohdistuvia iskuja.⁹⁵⁶

Yhdeksännen kohteen al-Suri korostaa olevan käytettävissä esimerkiksi kostotoimenpiteisiin tilanteessa, jossa muslimiväestö on joutunut läntisten voimantoimien kohteeksi. Siviiliväestöön suunnatussa iskussa tulisi huomioida sen tuho vaikutuksen maksimointi, sillä ainoastaan massamaisten tappioiden tuottaminen siviiliväestölle saa aikaan valtiollisten toimijoiden huomion ja halutun reaktion.⁹⁵⁷

---

⁹⁵⁴ Sama, s. 403–407.

⁹⁵⁵ Sama, s. 410–411.

⁹⁵⁶ Sama.

⁹⁵⁷ Sama, s. 411.

Viholliskohteet muualla maailmassa ovat listattavissa al-Surin mielestä seuraavasti; Ensimmäisenä ovat yhdysvaltalaiset ja läntiset taloudelliset kohteet kaikkialla maailmassa niiden helpon tunnistettavuuden ja maalitettavuuden vuoksi. Seuraavana ovat diplomaattiset kohteet kuten lähetystöt ja konsulaatit. Näistä al-Suri siirtyy Yhdysvaltojen ja sen liittolaisvaltioiden taloudellisiin intresseihin arabimaissa. Neljäntenä ovat läntiset urheilu-, turisti- ja kauppadelegaatiot ja vasta viimeisenä kumouksellisen toiminnan hengessä tulevat sotilaskohteet.⁹⁵⁸

Abd al-Aziz al-Muqrin listaa al-Surin lailla luettelomaisesti kohteet, joihin urbaaneissa olosuhteissa toimivien yksiköiden tulee suunnata väkivaltansa. Hän näkee näitä olevan kolmenlaisia. Ensimmäisenä ovat ideologista merkittävyyttä omaavat kohteet, toisena taloudelliset ja kolmantena ihmiskohteet.⁹⁵⁹ Tämä urbaanien kohteiden luonnehdinta eroaa avoimuudessaan ja täsmentämättömyydessään selkeästi urbaania sissitoimintaa ohjeistavasta kirjallisuudesta, joka yleisesti keskittyy varsin tarkkaan ohjeistukseen ja taktisiin neuvoihin. Esimerkkinä tästä voidaan mainita Urbanon vertailu maaseudulla ja kaupungeissa toimivien kumouksellisten sissien iskukohteiden välillä. Siinä missä hänen mielestään maaseudulla tuli iskeä vihollisen joukkoja, kuljetuksia ja tukikohtia vastaan, tuli kaupungeissa hyökätä pankkeja, pörssiä, viestiliikenteen solmukohtia, poliisiasemia ja hallinnon toimistoja vastaan.⁹⁶⁰

Al-Surin tavoin ja vastoin alueellisia klassisia kumouksellisia strategioita al-Qaidan keskusjohton linjoilla oleva al-Muqrin esittää, että vaikka ei kannatakaan uskonnollisia kohteita vastaan tehtäviä iskuja on olemassa muutamia poikkeuksia, joista tärkeimpänä ovat kristillisen lähetystyön kohteet. Taloudellisista kohteista al-Muqrin esittää hieman al-Surista eroten luettelon, jossa esiintyvät läntiset sijoitukset, kansainväliset yhtiöt, kansainvälisen talouden asiantuntijat, ristiretkeläisten maista tulevat tuotteet, islamilaisista maista varastetut tuotteet kuten öljy ja kaikki talouselämän palveluksessa työskentelevät juutalaiset, joiden surmaamisella pyritään opettamaan heidän kanssaan yhteistyötä tehneille muslimeille yhteistoiminnan olevan kiellettyä. Ihmiskohteista al-Muqrin mainitsee keskeisiksi surmattaviksi juutalaiset, seuraavana kristityt ja heidän jälkeensä väääröoppiset muslimit.⁹⁶¹

Huomionarvoista on, että vaikka kaikki nämä kohteet eivät sijaitsekaan kaupungeissa, on al-Muqrin taipuvainen nostamaan asutuskeskuksissa toimivat yksiköt merkitykselliseen asemaan ja antamaan heille varsin propagandistisia tehtäviä vuoristoyksiköiden ohjeistuksen jäädessä taktisen tason menetelmien ja varusteiden laadun kommentointiin. Toinen huomio voidaan tehdä siitä, että al-Muqrin al-Surista eroten esittää iskukohteita klassisten kumouksellisten toimijoiden tavoin yksittäisen alueen

---

⁹⁵⁸ Sama, s. 412.

⁹⁵⁹ Al-Muqrin (2009), s. 127–129.

⁹⁶⁰ Urbano (1991), s. 10.

⁹⁶¹ Al-Muqrin (2009), s. 127–129.

sisältä. Kohteiden luonne tosin viittaa globaaliin suuntautumiseen erityisesti juutalais-kristillisine iskukohteineen.

Al-Surin luettelomaisesta ilmaisusta ja sen lähes kaikki mahdolliset yhteiskunnalliset kohteet kattavasta luonnehdinnasta huolimatta nousevat hänen ajattelussaan esiin yhä uudelleen taloudelliset kohteet ja niihin iskeminen. Al-Suri ei ole yksin suosittu iskeä talouden solmukohtiin. Edellä esitellysti al-Qurashi korostaa öljykohteita merkityksellisinä iskukohteina, joskin hänen suositeltavien toimintamenetelmiensä listalta löytyvät myös massatuhoaseiden hankinta, merelliset terroriteot, kyberterrorismi ja iskeminen yhteiskunnan kannalta merkittävään infrastruktuuriin kuten liikenteen solmukohtiin, sähköverkkoihin, taloudellisiin instituutioihin ja hätäpuheluverkkoon.⁹⁶²

Abu Bakr Naji on al-Qaidan keskusjohdon ajatuksia auki kirjoittaneena strategiana painottanut iskukohteina petrokemian kohteita. Edellä esitetyn mukaisesti tämä johdetaan siitä, että näin saadaan vihollinen ja sitä tukevat alueelliset liittolaishallinnot sitoutumaan staattisten kohteiden suojaamiseen.⁹⁶³ Najin ajattelusta voidaan tunnistaa myös toinen merkittävä seikka. Vaikka hän korostaakin öljyteollisuuden kohteita iskulistallaan ensimmäisenä prioriteettina, on syynä erityisesti se, että näin kaikki Yhdysvaltojen intresseissä olevat petrokemian kohteet on suojattava kaikkialla, missä niitä Najin mukaan vain sijaitsee. Hän esittää Egyptin 1990-luvun kokemuksia muistaen toisena esimerkkinä erilaiset turistikohteet, joihin iskemällä tulevat myös muut islamilaisen maailman alueella sijaitsevat turistikohteet isku-uhan alaisiksi.⁹⁶⁴ Tällaisella ajattelulla ei olekaan pelkästään tavoitteena Yhdysvaltojen heikentäminen voimien hajottamisen kautta, vaan koko maailman asettaminen erilaisten uhkaprosessien kautta jatkuvaan turvallisuuden käymistilaan. Tätä tilaa jihadistinen liike pyrkii hyödyntämään omien tavoitteidensa saavuttamisessa alistuen vihollisensa omaan tahtotilaansa kiristämällä sitä väkivallankäytöllä ja luottamalla siihen, että se kääntyy arkipäiväisen terroriuhan edessä sisäänpäin taatakseen oman yhteiskunnallisen turvallisuutensa.

Vihollisensa taloudellisesti merkittäviä kohteita vastaan iskeminen edustaa niin öljyn kuin turisminkin osalta globaalille jihadistiselle liikkeelle omien sotilaallisten suorituskykyjen epäsymmetrian tuomien haasteiden minimointia. Tässäkin suhteessa jihadistinen kumouksellinen ajattelu eroaa muista terroritoimintaan turvautuneista kumouksellisista liikkeistä. Siinä missä jihadistit pyrkivät aidosti vaikuttamaan vihollisensa suorituskykyyn ja kansantalouteen, edustivat esimerkiksi Ulrike Meinhofille toveriensa tuhopolttoiskut tavarataloihin symbolisia tekoja kapitalistista kulutusyhteiskuntaa vastaan. Hän kuitenkin kritisoi tätä toimintaa, sillä hänen mielestään näin ei saatu mitään konkreettista aikaan, vaan vain ja ainoastaan kiihdytettiin kulutus-

---

⁹⁶² Brachman (2009), s. 86–86.

⁹⁶³ Naji (2006), s. 19.

⁹⁶⁴ Sama.

hyödykkeiden valmistamista.⁹⁶⁵ Hänen ajattelussaan iskut oli siis suunnattava poliittista merkittävyyttä omaaviin kohteisiin symbolistisen vaikutuksen monistamiseksi. Taloudellisiin kohteisiin iskemällä ainoastaan vahvistettiin vihollista.

Eräs yksittäinen tekijä, joka globaalia jihadistista liikehdintää kumouksellisen sotataidon kehittäjänä tarkasteltaessa nousee esille, on sen kyky hyödyntää internetin ja virtuaalisen toimintaympäristön tarjoamia mahdollisuuksia. Kuten David J. Betz esittää, on virtuaalisesta toimintaympäristöstä globaalin informaatiovallankumouksen myötä tullut oleellinen osa kumouksellista sotataitoa.⁹⁶⁶ Olisikin näin ollen outoa olla huomioimatta esimerkiksi internetin ja globaalin median tarjoamia toimintamahdollisuuksia ja kumouksellisen osapuolen kykyä soveltaa niitä omassa strategisessa ajattelussaan. Betz lainaa tässä yhteydessä Ayman al-Zawahiria, jonka esittää todenneen ”*Sanon teille: olemme taistelussa. Tuosta taistelusta merkittävä osa käydään median taistelukentällä.*”⁹⁶⁷

Kumouksellisen sotataidon innovoinnista esimerkkinä on nostettava esiin Michael Ryanin havainto siitä, että Abu Musab al-Suri ei omina aktiivi-iäkoinaan saanut ääntään kuuluviin niiden piirien joukossa, jotka tavoittelivat 1990-luvulla maallistuneiden muslimihallintojen kaatamista terroristisin taktiikoin ja salaisiin organisaatiokentein. Ryanin mukaan tähän on tullut muutos aikakautena, jolloin al-Surin magnumopus julkaistiin. Tämä vuonna 2004 internetissä leviämään lähtenyt teos piti sisällään periaatteita yksittäisten terrori-iskujen yhdistämiselle strategiseksi kokonaisuudeksi.⁹⁶⁸ 1990-luvun alun jihadistien oli vaikea ymmärtää tätä, sillä he eivät saaneet iskuilleen vastakaikua omassa ajassaan, mutta informaatioaikakaudella ja tiedonvälitysnopeuden kasvaessa moninkertaiseksi on ollut mahdollista yhdistää etäällä toisistaan olevat piirit saman strategisen päämäärän alle ja muodostaa yksittäisistä iskuista operaatiokokonaisuuksien sarja.

Brachman esittää, että vaikka al-Surin tietämys internetistä ja informaatioteknologiasta oli pääteoksensa julkaisun aikaan mitä suurimmassa määrin rajallinen, hän kaikesta huolimatta osoittaa kirjassaan ymmärtävänsä internetin potentiaalın kumouksellisen sodan välineenä ja käsittävänsä, miten sitä voi soveltaa juuri itse radikalisoituvien ja jihadistista materiaalia etsivien mobilisoimiseksi islamilaiseen vastarintaan.⁹⁶⁹

Al-Surin havainto on mitä suurimmassa määrin totta, sillä oli kyse sitten al-Qaidan kuuluvasta organisaatiosta tai itsenäisesti radikalisoituvista muslimisiirtolaisista Eu-

---

⁹⁶⁵ Meinhof, Ulrike: Setting Fire to Department Stores, teoksessa *Everybody Talks About the Weather... We Don't*, toimittanut Karin Bauer, Seven Stories Press, New York, 2008, s. 244–246.

⁹⁶⁶ Betz, David J.: Cyberspace and Insurgency, teoksessa *The Routledge Handbook of Insurgency and Counterinsurgency*, toimittaneet Paul B. Rich ja Isabelle Duyvesteyn, Routledge, Lontoo ja New York, 2014, s. 54.

⁹⁶⁷ Sama, s. 58.

⁹⁶⁸ Ryan (2013), s. 211.

⁹⁶⁹ Brachman (2009), s. 116.

roopassa, on internet aikanamme mahdollistanut globaalin jihadistisen kumouksellisuuden kehittymisen sellaiseen asemaan turvallisuusympäristömme uhkakuvien joukossa, jollaiseksi se nyt ymmärretään. Virtuaalinen todellisuus on siis globaalille jihadistiselle kumoukselliselle sotataidolle samanlainen elementti, jota Maon ajattelussa edustivat tukialueet. Tukijat aktiivisine tai passiivisine toimineen löytävät kohteensa välittömästi oman kotinsa suojassa. Yksilöt voivat ottaa osaa toimintaan profiloituen uskonsa puolustajiksi tuhansien kilometrien päässä taisteluista. Heidän itsenäiset toimensa ovat yhtä merkityksellisiä kuin avoimien rintamien taistelut kaukana islamilaisessa maailmassa. Virtuaalinen maailma toimittaa myös sellaisen alueen virkaa, jollaista kaikki jihadistit havittelevat: sharian keinoin hallittua valtiota islamilaisen maailman sydämessä. Juuri virtuaalinen toiminnanvapaus mahdollistaa jokaisen halukkaan omanlaisen panoksen antamisen jihadistiselle toiminnalle.

John Mackinlay argumentoi osuvasti, että koska potentiaalinen radikalisoituva nuoriso elää virtuaalisessa maailmassa, on teon propagandistinen vaikutus onnistuneesti siirretty internetiin. Näin virtuaalisesta toimintaympäristöstä onkin tullut hänen mielestään tehokkain globaalin kumouksellisen liikehdinnän rekrytointikanavana.⁹⁷⁰

Toisaalta, kuten Catharina Candolin esittää, ei kyberhyökkäyksellä, sen tehokkuudesta huolimatta, koskaan kyetä täydellisesti korvaamaan perinteisen kineettisen asevaikutuksen arvoa sodankävijälle.⁹⁷¹ Tämä pätee myös kumouksellisessa sodassa. Internetin virtuaalinen *umma* ei voi koskaan toimia lopullisena tukialueena, sillä sen merkitys rajoittuu vain homogeeniseen joukkoon, jonka konkreettinen vaikutus tukialueena on kaikesta huolimatta pienehkö. Onkin siis syytä tarkastella internetiä toiselta kannalta.

Laajasti globaalia jihadismia ilmiönä tutkinut ja teoretisoinut Marc Sageman näkee internetin käytön globaalissa jihadismissa kahdelta kannalta. Sageman kokee internetin spontaanin evoluution kuvaavan erinomaisesti sitä samaista kehitystä, jota globaali jihadistinen liike on edustanut turvallisuusympäristön asettamille haasteille. Liikkeen johtohahmot eivät missään vaiheessa ole erityisesti korostaneet erilaisten jihadististen keskustelupalstojen tai blogien perustamisen tärkeyttä. Sagemanin argumentoima internetin kaksijakoisuus liittyy keskeisesti toiminnallisuuteen. Merkittävä osa verkosta löytyvästä jihadistisesta materiaalista on luonteeltaan passiivista. Videot, haastattelut, nauhoitteet, kirjat ja artikkelit edustavat reaaliaikaisuudestaankin huolimatta samaa vaikuttavuutta kuin televisio, radio ja perinteinen lehdistö. Internetin aktiivista osuutta Sagemanille edustavat erilaiset keskustelukanavat ja interaktiiviset vaikutusmahdollisuudet. Sähköpostipalvelut ja erilaiset foorumit tarjoavat sellaisia kommunikointikanavia ja niiden kautta tapahtuvaa vaikuttamista, jota ei ole nähty aikaisemmin ei-valtiollisen sotilaallisen toiminnan parissa. Näistä toimista sekä niiden

---

⁹⁷⁰ Mackinlay (2009), s. 139, 151.

⁹⁷¹ Candolin, Catharina: *Kyberpuolustus – uusi maanpuolustuksellinen ulottuvuus*, Kylkirauta 1/2012, s. 9.

johtamisesta muodostuu jihadistisen liikehdinnän kannalta eräs oleellisimmista kumouksellisen sotataidon elementeistä.⁹⁷²

Thomas K. Gugler korostaa internetin merkitystä myös sotilaallisen koulutuksen kannalta. Hän esittää, että koska turvallisuusympäristö on kiistänyt globaalilta jihadistiselta liikehdinnältä mahdollisuuden moniin kiinteisiin koulutuskeskuksiin esimerkiksi Afganistanissa ja Pakistanissa, on koulutus osaltaan siirtynyt internetin keskustelupalstoille, joiden kautta harjoitusmanuaalien ja oppaiden jakaminen onnistuu vaivattomasti. Gugler kuitenkin korostaa, ettei keskustelupalstojen aktiivisuus tai oppaiden suuri määrä voi korvata todellisen maailman koulutuksia tai yhteisöjä.⁹⁷³

Harva kaikesta huolimatta menee päätelmässään niin pitkälle kuin Marc Sageman, joka esittää, että globaalien jihadististen liikkeen todellinen johtaja onkin kollektiivinen, mielipiteitä ja toimintatapoja muokkaava keskustelu, jota käydään jihadistisilla foorumeilla.⁹⁷⁴ Philipp Holtman esittää samaisesta näkökulmasta jäsennellymmän ajatuksen argumentoimalla, että globaalien jihadististen liikehdinnän virtuaalista todellisuutta koordinoidaan verkostoituneen, diskursiivisen ja ritualistisen johtajuuden kautta. Hän löytää näiden toteutuskanaviksi kaikkiaan neljä erilaista johtajuuden muotoa. Ensimmäinen näistä on klassisen islamilaisen johtajuuden siirtäminen virtuaaliseen ympäristöön ja toinen on keskustelevien ja kollektiivisten hierarkkisuuksien luonti. Kolmantena on osallistuvan jihadistisen propagandan tuotto ja viimeisenä virtuaalisten jihadia julistavien ympäristöjen luonti.⁹⁷⁵ Näiden luokittelujen kautta Holtmanin voi katsoa argumentoivan, että itse asiassa virtuaalisesta ympäristöstä on löydettävissä aitoa toimijuutta, joka heijastuu todellisesta jihadistisesta liikehdinnästä. Hänen mukaansa on toki olemassa myös virtuaalista kulttuuria itseään kehittävää toimintaa. Nämä luokittelut ovatkin merkittävä osa hänen keskeistä argumenttiaan siitä, että ”*virtuaalinen aktiivisuus synnyttää todellista terrorismia*”⁹⁷⁶ jihadistisen kumouksellisen toiminnan väitekehysessä.

Sagemaniin nähden toisessa ääripäässä on Jan Rueschhoffin väite siitä, että internetin merkitystä on ylikorostettu globaalien jihadististen kumouksellisen liikehdinnän tuki- tai väistöalueena. Hän pyrkii osoittamaan esimerkiksi Bruce Hoffmanin lausunnon vääräksi internetin käyttöasteeseen vetoamalla. Hoffmanin tiedetään lausuneen: ”*Al-Qaidalle internetistä on tullut virtuaalinen tukialue, joka takaa sille tehokkaan laa-*

---

⁹⁷² Sageman (2008), s. 109–112.

⁹⁷³ Gugler, Thomas K.: From Kalashnikov to Keyboard: Pakistan’s Jihadiscapes and the Transformation of Lashkar-e Tayba, teoksessa *New Approaches to the Analysis of Jihadism – Online and Offline*, toimittanut Rudiger Lohlker, Vienna University Press, Birkah, 2012, s. 59. Gugler mainitsee esimerkkinä koulutusmanuaalista kuuluisan teoksen *Encyclopedia for the Preparation for Jihad*. Katso lisää tästä monituhatsivuisesta oppaasta esimerkiksi <http://www.spiegel.de/international/al-qaida-s-online-university-jihad-101-for-would-be-terrorists-a432133.html>, 1.8.2015.

⁹⁷⁴ Sageman (2008), s. 113–118.

⁹⁷⁵ Holtmann, Philipp: Virtual leadership: How Jihadists guide each other in cyberspace, teoksessa *New Approaches to the Analysis of Jihadism – Online and Offline*, toimittanut Rudiger Lohlker, Vienna University Press, Birkah, 2012, s. 64–65.

⁹⁷⁶ Sama, s. 64.

jenevan ja anonyymien keinovalikoiman, jonka kautta se voi kommunikoida taistelijoidensa, seuraajiensa, sympatisoijien ja tukijoidensa kanssa maailmanlaajuisesti.” Ruechhoff perustelee väitteensä lyhykäisyydessään sillä, että niissä maissa, joissa kumouksellista qutbilaista jihadistista liikehdintää esiintyy, internetin käyttö väkilukuun nähden on erittäin alhaista.⁹⁷⁷

Tämä sotii al-Surin ajatusta vastaan islamilaisen vastarinnan tehokkuudesta ja siitä, miten globaalia informaatioteknologiaa voitaisiin hyödyntää. On tietysti totta, että vuosina 2005 ja 2006 esimerkiksi Libyassa tai Algeriassa internetin ääreen pääsi parhaimmassakin tapauksessa alle kahdeksan prosenttia väestöstä,⁹⁷⁸ se ei kuitenkaan tarkoita, ettei virtuaalinen tukialue voisi olla olemassa. Se ei myöskään tarkoita, ettei kumouksellista sotataidollista ajattelua kehittävien tahojen olisi halutessaan mahdollista hankkiutua verkkoon etsimään tarvitsemaansa ja lataamaan tuottamaansa tietoa. Ruechhoffin kanta edustaakin pahimmanlaista ennakoasenteisuutta, jossa hän syyllistyy argumentaatioon, joita käyttämänsä lähteet eivät voi todistaa. Käyttöaste ei sellaisenaan osoita mitään muuta kuin käyttäjien määrän suhteessa maan väkilukuun; heidän aikomuksensa tai internetin käyttö ei ole nähtävissä tiedoista.

4.4.2. Väestön ja tuen merkitys kumoukselliselle sotataidolle

Henkiseen toimintaympäristöön kumouksellisessa sodassa voidaan keskeisenä osana katsoa kuuluvan väestö ja sen tuki. Toisessa luvussa esiteltyn inhimilliseen toimintaympäristöön voidaan katsoa kuuluvan myös ulkopuolinen tuki kumoukselliselle järjestölle. Se saa erityisesti sodan alkuvaiheessa varsin konkreettisia muotoja esimerkiksi ase- ja materiaalituen kautta, mutta kuitenkin perustuu ulkopuolisen toimijan tai toimijoiden myötämieliseen suhtautumiseen kumoukselliseen sotaan. Erityisesti väestö ja siihen liittyvät oletukset edustavat Steven Metzille kumouksellisen sodan klassisen läntisen paradigman muodostamiseen käytettyjä oletuksia. Hänen mukaansa perusoletus on, että koska kumouksellinen osapuoli on heikompi, se tarvitsee väestön tuen. Tämä väestön tuki on opportunistisesti lunastettavissa: kuka tahansa tarjoaa parhaan kokonaishallinnollisen ratkaisun, ansaitsee vakautta etsivän väestön tuen. Väestön tuki sellaisenaan on oletusarvoisesti monoliittimainen, sitä pidetään tietyillä tavoilla saavutettavissa olevana ja näin väestö nähdään yhtenä kokonaisuutena.⁹⁷⁹ Kaikissa näissä oletuksissa on omat ongelmallisuutensa. Merkittävin niistä kuitenkin on pitää väestöä yhtenä kokonaisuutena, jonka merkitys on aina vakio riippumatta kumouksellisesta strategiasta.

---

⁹⁷⁷ Rueschhoff (2008), s. 21–22.

⁹⁷⁸ Sama, s. 22.

⁹⁷⁹ Metz (2014), s. 37.

Väestö inhimillisenä toimintaympäristönä kumouksellisen sodan tutkimuksessa tar-koittaa monimuotoista kokonaisuutta, joka muodostuu kansallisvaltion väestömää-rästä, sen asuintiheydestä ja jakautuneisuudesta. Väestöä voidaan tarkastella kumo-uksellisen sodan kävijän kannalta samoin kuin toiminta-alueen kokoakin: mitä suu-rempi alue, sen vaikeampi sitä vastakumouksellisen osapuolen on kontrolloida. Sama periaate pätee väestöönkin. Toisaalta periaatetta voidaan myös soveltaa ottaen huo-mioon väestön demografinen rakenne ja hajanaisuus toiminta-alueen sisällä. Mitä nuorempaa ja hajanaisemmin sijoittunutta väestö on, sen edullisempi tilanne on ku-moukselliselle osapuolelle. Näin ollen väestö itsessään on valtavan heterogeeninen kokonaisuus, jonka yleistäminen yksittäiseksi massaksi olisi vakava tulkinnallinen virhe.

Mao Tse-tungin kumouksellista toimijaa kuvaava, ja jo fraasiksi muodostunut, lau-sahdus esitti sissin olevan kuin kala, joka ui väestön muodostamassa vedessä. Esa Seppänen jatkaa tätä kuvaavaa ajatusta itämaiseen⁹⁸⁰ henkeen ilmaisten, että ”...*niin kauan kuin on puhdasta vettä kalat voivat lisääntyä. Mikäli kalat joutuvat pyynnin kohteiksi, tai vesi uhataan kuivata tai myrkyttää, siirtyvät kalat naapurivesiin.*”⁹⁸¹ Toimintaympäristön lisäksi väestön osuutta kumoukselliselle osapuolelle korostetaan sen osoittaman tuen tärkeydellä. Siviiliväestön tuki ymmärretään niin kumouksellisessa kirjallisuudessa kuin kumouksellisuutta tarkastelevissa ja teoretisoivissa teoksissakin merkitykselli-simmäksi kumouksellisen osapuolen voimavaraksi ja sen saavuttamista tärkeimmäksi välitavoitteeksi matkalla strategiseen tavoitteeseen.⁹⁸²

Toisaalta väestön tuki tai paremminkin sen mobilisaatio on kumouksellisen sodan muodostaja. Esimerkiksi Leninille, kaaderin toiminnasta huolimatta, väestön mobili-saatio tarkoitti sotataidollisesti eriytyvää suuntausta anarkismista, blanquismista ja rikollisuudesta.⁹⁸³ Blaquismia hän käyttää myös verrokkipisteenä taidottomasta ku-mouksellisuudesta. Lenin siis piti aseellisen kumouksellisen sodan valmistelua ja suo-rittamista ennen kaikkea taitona tai jopa taiteena⁹⁸⁴.

---

⁹⁸⁰ Vesi-analogia on päätyntä myös jihadistiseen kirjallisuuteen. Shamil Basajev kuvaa mujaheddiniä virtaa-vaksi vedeksi, joka tarvittaessa kiertää esteet. Hän esittää ”vedellä” olevan vahvuutena sen, että sitä ei voida pirstoa voimalla tai halkaista miekalla. Pienistä virroista syntyy Basajevin mukaan suuren joen voima, joka lopulta on pysäyttämätön. Katso Basajev (2004), s. 5.

⁹⁸¹ Seppänen (1971), s. 146.

⁹⁸² Fall (1967), s. 345. Mao piti Elliott-Batemanin tulkinnan mukaisesti väestön tukea keskeisimpänä kumouksellisen sodan tekijöistä. Muita olivat tukialueet ja maan suuri koko. Viimeksi mainittu liittyi keskeisesti Maon tarpeeseen saavuttaa voitto konventionaalisiin asevoimin liikkuvaa sodankäyntitapaa hyödyntäen, eikä se välttämättä sellaisenaan sovellu vietnamilaiseen sovellukseen pitkittyneen kansansodan mallista. Katso Elliott-Bateman (1967), s. 83–84.

⁹⁸³ Lenin (1975), s. 191–192.

⁹⁸⁴ Sotataidon käsittelemisestä taiteena ja sen käännoiteknisistä ongelmista katso esim. Rekkedal, Nils Marius: Nykyaikainen sotataito – Sotilaallinen voima muutoksessa, toimittanut Juha Mälkki, Maanpuolustuskorkeakoulu, Helsinki, 2013, s. 36–37, http://doria32-ke.lib.helsinki.fi/bitstream/handle/10024/93813/Nykyaikainen_sotataito_verkkoversio_2013.pdf?sequence=2, 19.9.2015.

Spontaani kansannousu ja siihen liittyvä hajanainen aseellinen toiminta, jonka hän konkretisoi blanquismiksi, edusti taas loukkaavaa syytöstä sellaisia kohtaan, jotka aseellisen voimankäytön keinoin pyrkivät kumoukselliseen tavoitteeseen.⁹⁸⁵ Giap konkretisoi lausahduksessaan kumouksellista sotaa koskevan taitoajattelun selvästi. Hänen mukaansa aseellisen kansannousun toteuttaminen on taitolaji, jonka taidollinen puoli näkyi kyvyssä valita kulloiseenkin poliittiseen tilanteeseen soveltuvat oikeat menetelmät.⁹⁸⁶

Voidaan sanoa, että kumouksellisten strategioiden mielestä suunnitelmallinen aseellinen toiminta väestön edun nimissä ja sen tukemana itsessään erottaa kumouksellisen sodan sekä päämäärättömästä väkivallankäytöstä että rikollisuudesta. Mao osoitti myös, että kumouksellinen sota tuli erottaa varsinaisia valtiollisia toimijoita tukevasta sissisodankäynnistä tai sodasta, jota käytiin sissitoiminnallisilla keinoilla valtiollisten asevoimien romahdettua. Mao esitti tässä yhteydessä olevan erityisen välttämätöntä tehdä ero väestöstä kumpuavan kumouksellisen sissisodan ja miehittäjän tai ulkopuolisen tahon mahdollisesti käyttämien sissitoiminnallisten keinojen välillä. Näiden ero on juuri väestön tuessa. Vastasissisota sissitoiminnallisilla keinoilla olikin Maon mielestä helppo tukahduttaa, koska sillä ei ole huolella rakennettua väestön tukea takanaan.⁹⁸⁷

Yleisesti ottaen väestön tuki kumouksellisessa sodassa voi saada esitetyn mukaisesti passiivisia ja aktiivisia muotoja. Passiivisen tuen katsotaan tarkoittavan sellaisen väestön osan hiljaista hyväksyntää, joka ei halua tai kykene osoittamaan toiminnalle materiaalista tukea.⁹⁸⁸ Koska suurimman osan kumouksellisen sodan toiminta-alueen väestöstä ei koskaan uskota tarttuvan aktiivisesti aseisiin, mitään tekemättömyyksiä on monesti hyödyllistä kumouksellisen liikkeen kannalta. Passiiviseksi tueksi voidaan näin ollen ymmärtää väestön osalta myös kumouksellisen toiminnan vastustamista jättäminen.⁹⁸⁹

Aktiivinen väestön taholta tuleva tuki määrittää ymmärrettävästi koko tuen käsitettä. Se käsittää kaikki ne väestön taholta tulevat toimet, jotka auttavat kumouksellista liikettä pääsemään tavoitteeseensa. Näitä keinoja voivat olla osallistuminen itse toimintaan, tiedustelutiedon, suojan, aseistuksen, materiaalin, lääkintähuollon tai kuljetusten tarjoaminen edistämään kumoukselliseen tavoitteeseen pääsemistä. Erityisesti pitkittyneen kansansodan kumouksellisessa strategiassa väestön tuki korostuu. Tämä

---

⁹⁸⁵ Lenin, V.I.: *Marxism and Insurrection – A Letter to the Central Committee of the RSDLP (B)*, teoksessa *Revolution at the Gates – Selected Writings from February to October 1917*, toimittanut Slavoj Žižek, Verso, Lontoo ja New York/NY, 2002b, s. 117. Kaikesta huolimatta väestön tai paremminkin työväenluokan tuki oli keskeinen edellytys Leninille aseellisen kumouksellisen kansannousun onnistumiseksi. Katso sama, s. 119–120.

⁹⁸⁶ MacDonald, Peter: *Giap – The Victor in the Vietnam*, W.W. Norton & Company, Lontoo ja New York/NY, 1993, s. 56.

⁹⁸⁷ Mao (2000), s. 47.

⁹⁸⁸ O'Neill (2005), s. 95.

⁹⁸⁹ Schaefer (2010), s. 19.

ei kuitenkaan tarkoita sitä, ettei muissa strategioissa olisi huomioitu väestöä tai sen keskeistä merkitystä kumoukselliselle sodalle.

Kumouksellisen liikkeen keinot väestön tuen saavuttamiseksi vaihtelevat suuresti. Huomioitavaa onkin, että yksikään väestö johon vaikutetaan, ei milloinkaan ole joukkona homogeeninen. Etnisten, ideologisten, kulttuurillisten, demografisten tai taloudellisten eroavaisuuksien lisäksi väestön koulutustaso jakaa sen monesti intellektuelliin tai korkeasti koulutettuun vähemmistöön ja vähemmän koulutettuun enemmistöön kansasta. Vaikutuskeinot hajanaisen väestön tuen saamiseksi erityisesti laajaan kansansuosioon perustuvien kumouksellisten strategisten sovellusten kannalta ovat pakon sanelemana moninaiset. Kumouksellisen liikkeen karismaattinen johtaja, laajalle tai suppealle piirille suunnatut ideologiset viestit, terrorismi, hallinnon provosointi voimankäyttöön, oman kyvykkyyden todistaminen ja pakkovalta ovat esimerkkejä keinoista, joiden kautta väestöä houkutellaan tai pakotetaan tukemaan kumouksellista osapuolta.⁹⁹⁰

Esimerkiksi Guevaralle juuri aseellinen aktiivisuus oli keskeistä maahan tuodun kumouksellisen tarpeen herättämiseksi ja alueen väestön rekrytoimiseksi mukaan sissijoukkoihin. Tämä johtuu siitä, että hän katsoo kumouksellisen sissijoukon edustavan kansaa itseään poliittisten ongelmien ja vallankumouksellisten edellytysten ollessa olemassa.⁹⁹¹ Guevara korosti kuitenkin aseellisten toimintaedellytysten olevan juuri väestön tuessa ja oman taustansa vastaisesti väittää, että sissijoukko ponnistaa toiminta-alueensa väestöstä.⁹⁹² Foco-kumouksellisessa strategiassa ei varsinaisesti edellytetä, että kumouksellinen ydinjoukko nousee toiminta-alueen väestöstä. Kumoukset on siinä määrä aloittaa alueilla kytevään kumoukselliseen ilmapiiriin tukeutuen mutta silti ulkomaisen ydinkaaderin johtamana.

Al-Qurashi tarjoaa esimerkin voimankäytön merkityksestä globaalien jihadistisen liikkeen parissa. Soveltaessaan Marighellan ajattelua väkivallan käytön eskaloitavasta vaikutuksesta, esittää al-Qurashi sillä olevan mahdollista luoda hallinnollisen romahduksen ilmapiiri.⁹⁹³ Näin urbaaneista olosuhteista käynnistettävässä kumouksellisen sodan strategiassa ajatus väestöstä toimii myös keskittymiensä kautta massana, joka väkivallan käytöllä voidaan pakottaa kumouksellisen osapuolen kannalle. Väestön merkityksen kumoukselliselle osapuolelle voi nähdä myös tukea ja ”ihmismaastoa” laajempaan.

---

⁹⁹⁰ O'Neill (2005), s. 98.

⁹⁹¹ Katso esim. Guevara (1969), s. 19. Tässä kohtaa Guevara johdatteli lukijansa päätelmään, että aseellinen ydinjoukko kansan varauksettoman tuen saattelemana kykeni tähtäämään välittömän taktisen tavoitteen yli kohti strategista tavoitetta sen hankalasta saavutettavuudesta huolimatta. Ottaen huomioon aseellisen ja poliittisen toiminnan luonteiden yhdistelmän foco-kumouksellisuudessa, oli oletettava, että Guevara ja hänen kansa-ajattelijansa Régis Debray todella katsoivat aseellisen toiminnan rekrytoivan itsessään riittävästi voimaa kumoukselliseen sotaan.

⁹⁹² Guevara (2009), s. 5.

⁹⁹³ Al-Qurashi (2013), s. 277.

Robert Taber esittää asian varsin romantisoidusti mutta perustellusti. Hänen mielestään väestö ja sen myötämielinen suhtautuminen ja erityisesti aktiivinen tuki ovat kumouksellisen sodan elintärkeitä mahdollistajia. Mikäli väestö evää tukensa kumoukselliselta toimijalta, tavoitetila, johon tämä pyrkii, katoaa automaattisesti.⁹⁹⁴ Mikäli väestö ei halua tätä tavoitetta, sen houkuttelemattomuudesta tai kumouksellisen osapuolen käyttämistä keinoista johtuen, on kumouksellinen toimija yleensä sotilaallisesta heikkoudestaan johtuen jäävä alivoimaiseksi. Näin on ainakin klassisissa kumouksellisissa strategioissa.

Taberille väestön merkitys hahmottaa myös vastakumouksellisen osapuolen toimintaa, joka kumouksellisista asevoimaa vastustaessaan joutuu lähtökohtaisesti sitoutumaan kaikkialle eikä voi toimia jatkuvasti kumouksellisen sissin tavoin aseellisena agitoidijana ja aloitteellisena osapuolena.⁹⁹⁵ Väestön tuen hankkiminen määrittää osaltaan sitä ristiriitaa, joka vallitsee hyökkäyksen ja puolustuksen välissä kumouksellisessa sodassa: vastakumouksellinen osapuoli on tuomittu strategisella tasolla puolustukselliseen rooliin asettuessaan kumouksellisen sodankävijän viholliseksi ja ajoittaisista hyökkäyksellisistä operatiivisen tason toimimista huolimatta on taktisella tasolla sitoutuva alueisiin ja niiden hallussa pitämiseen. Kumouksellinen sotija taas strategisella tasolla on ennen pitkällisen kansansodan kolmatta ja konventionaalista vaihetta⁹⁹⁶ puolustuksellisissa asemassa ja operatiivisella ja taktisella tasollaan offensiivinen.⁹⁹⁷

Globaalin jihadistisen liikehdinnän osalta suhde väestöön eroaa klassisista kumouksellisista malleista. Yksi keskeinen ero nousee esiin tarkasteltaessa Latinalaisen Amerikan kumouksellisten ja jihadistisen liikehdinnän strategiiden suhtautumista väestöön ja toiminta-alueeseen. Esimerkiksi al-Surin ajattelussa tämä näkyy ensinnäkin siinä, että hänen mielestään terroristisin keinoin käytävä yksilökeskeinen ja pienryhmätöiminnallinen sota ei sellaisenaan katso aikaa tai paikkaa, mutta myös siinä, että hän keskittää aidosti globaalin mittakaavan tarkastelijana huomionsa alueisiin, joilla tiettyjen premissien vallitessa voidaan käydä kumouksellista sotaa.⁹⁹⁸

---

⁹⁹⁴ Taber, (2002), s. 12.

⁹⁹⁵ Sama, s. 13.

⁹⁹⁶ Giap (1961), s. 20. Giap korosti sodan voitokkaan lopputuloksen saavuttamista johtuen siitä, että kumouksellisen päämäärän saavuttaminen oli oikeutettua koska sota oli kansansotaa. Vaikka ilmaisu onkin teennäisyydessään lähes imelä, on siitä löydettävissä aito tahtotila käydä sotaa väestön tuen ja sen hyväksynnän kautta. Toisin sanoen Giap noudatti maolaista oppia tarvittaessa ajan ja alueen luovuttamisesta kansan tahdon tai myötämielisyyden saavuttamiseksi.

⁹⁹⁷ Erityisenä huomiona on korostettava V.I. Leninin ajattelua offensiivisuuden merkityksestä kumouksellisessa sodassa. Luvussa kaksi Lenin nimettiin esiteoreetikoksi, joka julkilausui kumouksellisen sodan strategiset ensisanat. Hän ei sellaisenaan edusta kumouksellisen sodan kolmivaiheista ajattelua, vaan aktiivisesta kriitikkis-tään huolimatta spontaaneja kumouksellisia toimia kohtaan eittämättä kytki ilmaisunsa kansannousua muistuttavaan tilaan. Hänelle offensiivisuus edusti aseellisen kansannousun oleellista luonnetta, josta piti pitää kiinni ja jonka tuomaa menestystä tuli hyödyntää varoen koskaan menettämästä aloitetta. Katso Lenin (2002b), s. 117.

⁹⁹⁸ Al-Suri (2009), s. 374, 378–379.

Mikäli tätä lähestymistä vertaa urbaanin sodankäynnin strategin Abraham Guillénin ajatukseen siitä, miksi joku alue pitäisi valita kumouksellisen sodan alueeksi, on ero huomattava. Hänen ajattelunsa koskee Guevaraa konkreettisimmin⁹⁹⁹ koko Latinalaista Amerikkaa. Guillénin mielestä jokaisessa edellytykset täyttävässä maassa oli muodostettava oma kansakunnan vapauttamiseen tähtäävä kumouksellinen asevoima, mutta näitä asevoimia olisi kyettävä koordinoimaan koko mantereen käsittävän strategisen johtoportaan alaisuudessa. Oleellinen ero al-Surin ajatteluun alueellisen kumouksellisen sodan toteutuksen kannalta Guillénilla on, että hänen mielestään valittaessa sopivan alueen ja sopivan väestön välillä oli kumouksellinen toiminta suunnattava soveltuvan väestön pariin. Tällä hän tarkoittaa kumouksellista osapuolta poliittiselta kannaltaan suosivaa väestöä, joka elää kaupungeissa ja johon nojautumalla kumouksellisen osapuolen ei tarvitse eristää itseään väestöstä eikä välittää alueen miehittämisen periaatteista.¹⁰⁰⁰

Najille strategian perusteiden luonnin aikana ja puolustuksellisessa vaiheessa väestö, sen tarpeet ja erityisesti niiden tyydyttäminen edustaa välinettä muodostaa sharian kautta hallinnoitu alue ja vakiinnuttaa jihadistisen liikkeen asema alueella.¹⁰⁰¹ Vastavasti väestö on jihadistiselle liikkeelle henkilöstön lähde. Toisaalta hän myös ilmaisee, että väestön massoille ei ole luvassa varsinaisesti mitään parempaa ennen kuin jihadistinen liike on saavuttanut voiton. Tämä tarkoittaa Najin mukaan edelleen sitä, että väestöön suunnattavan mediakampanjan olisi voitettava heidät jihadistisen liikkeen puolelle tai vaihtoehtoisesti muutettava heidät passiivisiksi käynnissä olevia vihollisuuksia kohtaan.

Najille myös voimankäyttö vaikuttaa olevan sellaisenaan merkityksellistä. Hän esittää lähes Guevaran tavoin, yhtenä hyväksi havaittuna sotilaallisen toiminnan periaatteena, että vihollista vastaan suunnattujen operaatioiden tahti tulee osoittamaan kansalle voitokkaan osapuolen.¹⁰⁰² Najin ajattelu muistuttaa paljolti edellä esitettyä al-Surin ajattelua, jossa operaatiotahti muuttuu itsetarkoitukselliseksi ja sellaisenaan toimii väestöä liikkeen pariin rekrytoivana voimana. Huomionarvoista kuitenkin on, että Najillekin väestö edustaa välinettä ja tahoja, jota voidaan muokata ja käyttää lopullisen kumouksellisen sotilaallisen tavoitteen saavuttamiseen. Sotilaallisten keinojen tehokkuuden kautta tapahtuva rekrytointi tai alueellisten hallinnollisten uudistusten kautta syntyvä väestön luottamus ei lopulta ole sellaisenaan arvo Najille, vaan alueellisen kumouksellisen sotimisen onnistumisen mittari.

---

⁹⁹⁹ Guevara (1969), s. 13. Ernesto Guevara esitti klassikkoteoksensa ensisanoissa Kuuban esimerkin edustavan vanhoista dogmeista eroavaa kokemusta siitä, miten kumous olisi toteutettava Latinalaisessa Amerikassa.

¹⁰⁰⁰ Guillén (1973), s. 232 ja 242.

¹⁰⁰¹ Naj (2006), s. 11–12.

¹⁰⁰² Sama, s. 29.

Tämä johtunee osaltaan siitä, kuten Naji esittää, että jihadistisella liikkeellä on tarkoitus yhdistää uskovien islamilainen yhteisö, umma. Tavoitteena tämä ei ole alueellinen eikä kansallinen, vaan täyttää transnationalistiset piirteet. Tähän lopulliseen tai suurstrategiseen tavoitteeseen liittyen Naji korostaa kansan saamista jihadistisen liikkeen puolelle, vaikka se tarkoittaisikin mahdollisesti muiden islamilaisten liikkeiden vastustamista.¹⁰⁰³

Maon ja Giapin ajattelu paljastaa toki Najin lailla viholliskeskeisen asettelun strategiassa, mutta strategian ja taktiikan välistä suhdetta kuvatessaan Mao esitti kuvaavasti keskittävänsä taktisesti kymmenen yhtä vastaan huolimatta siitä, että hän strategisessa mittakaavassa odotti vihollisellaan olevan kymmenkertaisen ylivoiman.¹⁰⁰⁴ Tällainen ajattelu alueellisessa konfliktissa osoittaa miksi Maolle ”*suurin sodankäynnillinen voima oli väestön massoissa.*”¹⁰⁰⁵ Näin organisaationsa oli pakotettu keskittymään väestön suosion saavuttamiseen.¹⁰⁰⁶ Mao muotoili tämän suhteensa ohjeiksi ja säännöiksi, joiden kautta kumouksellisen asevoiman tuli elää ja joiden kautta väestön luottamus oli saavutettavissa. Kuuluisat ohjeensa hän muotoili seuraavasti: ”*johto vastaa kaikista toimista, älä varasta väestöltä, älä käyttyädy itsekkäästi tai epäreilust?*”. Säännöt taas kuuluivat: ”*Laita ovi paikoilleen lähtiessäsi, järjestyä makuusijasi jolla olet nukkunut, ole kohtelias, ole kunnialias kaupanteossa, palauta lainaamasi, korvaa rikkomasi, älä peseydy naisten läsnä ollessa, älä tutki pidättämiäsi henkilöitä ilman lupaa.*”¹⁰⁰⁷

Giapille ohjeistus väestön kanssa toimimiseen kulminoitui väitteisiin siitä, miten vapautusarmeija oli aina auttanut ja tukenut kansaa, auttanut talonpoikia tuotantotoissa ja kamppailut tulvia vastaan, eikä koskaan varastanut siltä edes neulaa tai langanpätäkää.¹⁰⁰⁸ Kyse on osaltaan toki retorisesta taituroinnista, mutta sen sijoittaminen kumouksellista sotaa luonnehtivaan tekstiin on sellaisenaan kuvaava ilmaisu väestön kokonaismerkityksestä. Tämä taiturointi oli sellaisenaan myös erittäin merkityksellistä kuten Peter Macdonald osoittaa. Hänen mielestään Giapin viesti oli tiivistettävissä helposti ymmärrettäviin lausahduksiin, jotka pitivät sisällään koko kumouksellisen sodan tyimen.¹⁰⁰⁹

Giap esitti teoksessaan *People's War People's Army* väestön tarpeiden kannalta olevan keskeistä siirtyä pelkästä poliittisesta toiminnasta aseelliseen kumoukselliseen sotaan. Tämän prosessin Giap korosti olleen haastava ja vaatineen merkittäviä valmisteluja,

---

¹⁰⁰³ Sama, s. 35.

¹⁰⁰⁴ Li (1966), s. 4.

¹⁰⁰⁵ O'Neill (2005), s. 93.

¹⁰⁰⁶ John Ellis pukee tämän argumentin toiseen asuun. Hän esittää, että Mao ymmärsi kumouksellisen sissijoukon koostuvan aseistetusta kansasta, eikä sotaa voinut vain ulkoistaa jollekin organisaatiolle, joka väitti ajavansa kansan asiaa. Katso Ellis (1976), s. 161.

¹⁰⁰⁷ Mao (2010), s. 48–49.

¹⁰⁰⁸ Seppänen (1971), s. 121, Giap (1961), s. 27.

¹⁰⁰⁹ MacDonald, (1993), s. 80. MacDonald käyttää esimerkkinä sellaisia lausahduksia kuten: ”*Vapautussota on pitkäikäistä sotaa. Tässä sodassa voimme luottaa vain itseemme. Näin siksi, että olemme poliittisesti vahvoja, mutta materiaalil-lisesti heikkoja. Vastustajamme kannalta tilanne on toisin päin.*” Sekä ”*Käännä tuhat pientä voittoa yhdeksi suureksi menestys-tykseksi.*”

sillä hänen ajattelussaan aseellinen toiminta sellaisenaan vaati merkittävän kansanosuusion. Lainaten Leninin ajattelua omien tarpeidensa mukaisesti Giap muistutti vallankumouksen rakentuvan suurten väestömassojen liikkeisiin eikä niinkään konspiratoriselle aktiivisuudelle.¹⁰¹⁰ Tällaiset linjaukset Maon ja Giapin ajattelussa kunniavaloineen, sääntöineen ja ohjeineen väestön kanssa toimimiseksi viittasivat hyvin siihen, mistä Esa Seppänen mainitsee käsitellessään kumouksellisen sissijoukon ja paikallisen väestön välistä suhdetta. Seppäsen mukaan väestö edustaa kumoukselliselle osapuolelle päämäärää, voimavaraa ja sota-äyttämöä.¹⁰¹¹

Tämä on varmasti totta erityisesti ideologisessa viitekehyksessä, joka rakentuu lopulta väestön olosuhteiden parantamiseen ja tietyn yhteiskuntaluokan nostamiseen halititsevaan asemaan. Globaalin jihadistisen liikehdinnän kannalta asia on ideologisessa mittakaavassa toisin. Määrä on lopulta saattaa valtaan sharian avulla hallinnoitu islamilainen yhteisö, ja näin on ymmärrettävää, miksi jihadististen strategioiden ajattelussa väestön merkitys korostuu välinearvona.

Verratessa Maon ja Giapin suhtautumista vaiheistukseltaan ja kokonaisstrategialtaan varsin maolaiseen al-Muqrinin jihadistiseen strategiaan, on löydettävissä eräs mielenkiintoinen eroavaisuus. Al-Muqrinin ajattelussa väestön tuki on niin ikään merkityksellistetty, mutta siihen käytetty sivumäärä ja sanamuodot osoittavat hänen hahmottaneen väestön merkityksen ainakin oman strategiansa kirjoitushetkellä eri tavoin kuin indokiinalaiset kumoukselliset strategit. Hän esittää onnistumiselle olevan keskeistä kyetä vakuuttamaan kansalle aseellisen, kumouksellisen jihadin olevan ensinnäkin oikeutettu ja välttämätön. Näin saavutetun kansan tuen hän jakaa sekä aktiiviseen että passiiviseen. Aktiivinen tuki pitää sisällään niin materiaalista, henkilöstöllistä kuin informatiivistakin tukea. Al-Muqrin korostaa kuitenkin aktiivisen väestön tuen haurautta, sillä kumouksellisen organisaation tulee kyetä aktiviteeteillaan todistamaan olevansa annetun tuen arvoinen. Passiivinen tuki tarkoittaa ei-aktiiviseen toimintaan kykenevien, mutta halukkaiden kansalaisten tukitoimia jihadistille liikkeelle. Nämä passiiviset toimet liikkuvat al-Muqrinin ajattelussa perinteisesti ymmärtämämme aktiivisten tukitoimien alueella. Hänen mukaansa niitä ovat moraalisen tuen ja myötämielisyyden lisäksi rahalliset avustukset, informatiivinen tuki ja logistinen tuki. Selkein ero tuleeekin al-Muqrinin määrittelemän tuen laaduissa juuri aktiivisessa osanotossa itse taistelutoimiin. Koska hän käsittelee väestöä tuen antajana, on al-Muqrinin näkökannasta havaittavissa ulkopuolisuuden vivahde hänen käsitellessään kumouksellista joukkoa.¹⁰¹²

---

¹⁰¹⁰ Giap (1961), s. 38.

¹⁰¹¹ Seppänen (1971), s. 105.

¹⁰¹² Al-Muqrin (2009), s. 105. Giap luonnehti väestöä myös sen sisäisten suhteiden kautta eikä pelkästään suhteessa kumoukselliseen osapuoleen. Giap esitti, että erityisesti maanviljelijäväestöstä on löydettävissä viisi ryhmää: eliitti, rikkaat talonpojat, vuokratilajelijät, köyhät talonpojat ja maattomat maanviljelijät. Näistä kaksi ensimmäistä olivat Giapin ajattelussa hyödyntäjiä ja kolme viimeistä taas hyödynnettäviä. Katso MacDonald (1993), s. 172–173.

Al-Suri katsoo väestöä, sen tukea ja merkitystä kokonaistoiminnalle myös toiselta kannalta. Kuten Philip Holtman osoittaa, hän näkee, että jihadistisen viestin täytyy läpäistä kaikki yhteiskunnat ja yhteiskuntaluokat. Tämä siitä syystä, että al-Surin mielestä islamilaiseksi vastarinnaksi kutsumansa, globaaleihin mittasuhteisiin yltävä kumouksellinen sota ei ole eliitin sota, vaan taistelu kuuluu koko islamilaiselle kansakunnalle. Holtmanin mukaan al-Surin rikkoessa tietoisesti strategiassaan hierarkkiset rakenteet, muodostuu propagandasta koko sen kohdeväestöä mobilisoiva ja autonomiseen toimintaan rohkaiseva viesti.¹⁰¹³ Holtmanin väittämää tukee John Mackinlayn argumentti siitä, että globaalilla kumouksellisella liikkeellä ei olekaan kohdeväestönä vain yhtä tai kahta maolaisen mallin mukaisesti, vaan väestöjä joihin mobilisoiva viesti voidaan suunnata, on valtavasti ympäri maailmaa.¹⁰¹⁴

Tämä tarkoittaa sitä, että globaalin jihadistisen liikehdinnän ideologian mukaisesti al-Suri voi perustellusti osoittaa kumoukselliseen sotaan pystyvälle väestölle, ettei se olekaan enää sissitoimintaa harjoittavan liikkeen tärkein tukija, huoltaja tai rekryyttien lähde, vaan paremminkin uskonnollis-ideologisen velvoituksen kautta itse vastuussa välttämättömästä aseellisesta toiminnasta ja lähes itsetarkoituksellisen operaatiotahdin ylläpidosta. Holtman kuitenkin argumentoi virtuaalista toimintaympäristöä käsitellessään, että al-Suri sivuuttaa tällä tavoin sen seikan, että vaikka propagandistinen viesti tavoittaisikin paljon potentiaalisia iskijöitä, vain harva ryhtyy tällaiseen toimintaan.¹⁰¹⁵

Vaikka laaja väestön tuki ei ole kaikille kumouksellisille strategioille ehdottoman tärkeää varsinkaan toiminnan alkuvaiheessa, on ulkopuolisen tuen saavuttaminen kumouksellisen toiminnan käynnistymisen jälkeen keskeistä. Ulkoista tukea käsiteltäessä ei tule kuitenkaan päätyä harhapäätelmään, että kumouksellinen liike tarvitsee valtiollisen tukijan tai että tuen on oltava juuri tietynlaista. Jo pelkkä moraalinen tuki auttaa kumouksellista liikettä tavoitteellisessa toiminnassa ja osaltaan mahdollistaa toiminta-alueen väestön luottamuksen saavuttamisen. Tässä suhteessa eri kumouksellisten strategioiden ajatukset ovat varsin yhteneväiset. Ulkopuolisen avun korostaminen ei ole yleistä, paremminkin solidaarisuuden tai moraalisuuden tuen osoituksen kautta kumouksellisen liikkeen on vain koettu vahvistuvan ja selviävän paremmin omillaan.

Ulkopuolinen tuki on merkityksellistetty kumouksellista sota tutkivassa kirjallisuudessa. Esimerkiksi Robert Thompson näkee ulkopuolisen tuen ehdottoman tärkeänä kumoukselliselle osapuolelle. Vastakumouksellisesta sodasta mittavan kokemuksen omaava Robert Thompson ei katso aikansa yhdelläkään kumouksellisella liikkeellä olleen mahdollisuutta selvitä ilman mittavaa ulkopuolista tukea.¹⁰¹⁶ Tämä on konkre-

---

¹⁰¹³ Holtman, (2012), s. 97.

¹⁰¹⁴ Mackinlay (2009), s. 73.

¹⁰¹⁵ Sama, s. 66.

¹⁰¹⁶ Thompson (1969), s. 42.

tisoitunut Maon sanonnassa sisseistä kaloina ja niiden elämisestä väestön muodostamassa vedessä. Kuten edellä esitettiin, Seppäsen mukaan ahdistettuna kala siirtyy tarvittaessa naapurivesiin.¹⁰¹⁷

Toisaalta kuten Kiras osoittaa, on ulkopuolinen tuki riippuvainen kumouksellisen sotilaallisen toiminnan alueesta sekä vallitsevista poliittisista realiteeteista. Tämä heijastuu Kirasin mielestä myös syihin, miksi yksittäiset valtiot suoraan tai välillisesti tukevat kumouksellisia liikkeitä. Yleisesti niiden toiminnan tai tavoitteeseen pääsemisen pitää merkitä myös tukijan omien etujen ajamista tai poliittisen tavoitteen saavuttamista.¹⁰¹⁸

Pelkkä toteamus kumouksellisen organisaation nauttimasta ulkopuolisesta valtiollisesta tai ei-valtiollisesta tuesta ei riitä muodostamaan kuvaa tuen kattavuudesta ja merkityksestä. Ulkopuolisen tuen muotoja voidaan löytää vastakumouksellista sotaa laajasti teoretisoineen David Galulan mukaan useita. Ne voivat olla moraalisia, poliittisia, taloudellisia, sotilaallisia ja/tai teknisiä.¹⁰¹⁹ Kumouksellisen sodan alkuvaiheessa ulkopuolinen tuki erityisesti sotilaallisen tuen osalta ei välttämättä ole kovinkaan merkityksellistä.

Moraalisesta tuesta ja sen merkityksestä strategioissa antoi esimerkin Vo Ngyen Giap. Hän meni ulkopuolisen tukensa kanssa niin pitkälle, että esitti kaikkialta maailmasta saamiensa solidaarisuuden osoitusten olleen mahdollistamassa kumouksellisen tavoitteen saavuttamisen. Hän osoitti merkkiteoksessaan kiitoksensa erityisesti veljeskansalle Neuvostoliitossa.¹⁰²⁰

Kumouksellisen sodan strategioista on kaikesta huolimatta vaikea löytää tarkkoja esityksiä siitä, mikä merkitys ulkopuolisella ja ulkovaltioiden antamalla tuella on aseellisessa kumouksellisessa toiminnassa. Esimerkiksi nostettu Giapin toteamus on todellakin yksittäinen esitys hänen strategiaa käsittelevästä teoksestaan. Muualla teoksessaan Giap esittää toistuvasti erilaisin sanankäntein kansan vapautusarmeijaksi kutsumansa asevoiman voittaneen kumouksellisen sotansa, sillä sota oli luonteeltaan kansan sotaa.¹⁰²¹ Hän myös korosti eri yhteyksissä sitä, että kumouksellista sotaa käyvä ja feodaalisissa olosuhteissa elävä vietnamilainen kansa oli velvoitettu luottamaan omaan apuunsa. Tämä näkyy myös lyhyessä luonnehdinnassa strategiaprosessista: ”*Puolueemme jalkautti sotaa ajatellen oikean ohjaavan strategisen periaatteen: sotamme on pitkäkestoista vastarintataistelua, se rakentuu omavaraisuudelle, sitä käydään sissisodan keinoin edeten lopulta liikkuvaan sotaan.*”¹⁰²²

---

¹⁰¹⁷ Seppänen (1971), s. 119, 146–147.

¹⁰¹⁸ Kiras, s. 193.

¹⁰¹⁹ Galula (2006), s. 25–26.

¹⁰²⁰ Giap (1961), s. 16.

¹⁰²¹ Sama, s. 20.

¹⁰²² Sama, s. 49.

Giapille olikin välttämätöntä käsitellä pitkällistä kansansotaansa omaehtoisuuden hengessä. Tämä edusti hänelle esimerkiksi aseiden kaappaamista viholliselta, ammusten jatkuvaa säännöstelyä mutta myös jatkuvaa vaikeuksien voittamista kaikilla elämänaalueilla.¹⁰²³

Kumouksellisen sodan tutkimuksen parista esimerkiksi Andrew Scott (et.al.) esittää systeemiteorian hengessä logistisen järjestelmän yhdeksi syötteistä, jotka ovat elintärkeitä kumoukselliselle osapuolelle. Tämä syöte tarkoittaa erilaisia tarvikkeita ja konkreettisia resursseja sodan ylläpitämiseksi. Lähteet, joista niitä hankitaan, ovat itsenäinen tuottaminen, väestö, vihollinen ja ulkovallat.¹⁰²⁴

Guevara käsitteli näitä tekijöitä kumouksellista sissisotaa käyvän organisaation luonnehdinnan alla. Käsitellessään organisaation tarvikkeita hän korosti sissiliikkeen omatoimisuutta ja tukeutumista väestöön. Guevara korosti niin verojen kantoa, paikallisen väestön myötämielistä suhtautumista kuin sotataloudellisen omatuotannon merkitystä sissiorganisaatiolle, mutta ulkovoitoista tulevasta tuesta ei ole tehtävissä edes tulkinnallista havaintoa. Jopa etäiset alueet, joilta sissit saavat mahdollisesti elintarvikkeita luomansa logistisen järjestelmän kautta, ovat tulkittavissa saman valtion alueella sijaitseviksi.¹⁰²⁵

Maolle oli selvää, että sissijoukon päävarustelukohde on vihollinen. Myös väestöltä saatava tuki oli niin ikään tärkeää. Tämä ei kuitenkaan poista sitä tosiasiaa, että hän korosti tukeutumisaalueilla olevan tärkeää pyrkiä kehittämään omavaraiseksi asehuollossa ja -tuotannossa. Maon tapaus oli toki erityinen siinä, että hänen strategiansa oli kirjoitettu aikana, jolloin sissitoiminta tuki konventionaalisten joukkojen operaatioita japanilaismiehittäjiä vastaan käytävässä sodassa. Yksittäisenä viitteenä ulkopuoliseen tukeen hän mainitsi lääkintämateriaalin, jonka osalta sissijoukon on syytä luottaa lahjoituksiin.¹⁰²⁶ On kuitenkin epäselvää, tarkoittiko Mao tällä ulkomaista tulevia materiaaleja vai kenties luottoa konventionaalisen aseväen kykyyn tukea sissejä.

Huolimatta siitä, että Mao, Giap ja Guevara eivät strategioissaan maininneet ulkoisen tai ulkomaisen tuen olevan merkityksellinen toiminnalleen, ei tätä elementtiä kumouksellisten sotien onnistumisissa voida sivuuttaakaan. Kuten Galula esittää, saivat kiinalaiskommunistit ulkomaista tukea neuvostojoukkojen vallattua Mantsuriin, jolloin noin 100 000 japanilaisotilaan aseistus ja varusteet luovutettiin kiinalaisil-

---

¹⁰²³ Sama, s. 51.

¹⁰²⁴ Scott (ja muut, 1970), s. 51, 57–58.

¹⁰²⁵ Guevara (2009), s. 64, 66–67, 82–84. Guevara mainitsee sissitoiminnan kasvaessa ja organisoituessa tarpeen ulkomaailmasta tuleville tarvikkeille kasvavan. Tällä voidaan ymmärtää hänen tarkoittavan ulkomaisia tarvikkeita, mutta varsinaista viittausta niiden saamiseksi myötämieliseltä ulkomaiselta valtiolliselta taholta ei ole havaittavissa.

¹⁰²⁶ Mao (2000), s. 82–85.

le. Vastaavasti Vietnamissa sodan kulku Galulan mielestä muuttui 1950, kun Vietminh-liike alkoi saada apua Kiinassa valtaan nousseilta aateveljiltään.¹⁰²⁷

Tästä tuesta esimerkin mainitsee Pohjois-Vietnamin asevoimissa palvellut Pui Tin esittäessään, että kiinalaiset lioittelivat tukensa kokonaisuutensa esittäen kontribuoineensa 200 000–300 000 sotilasta ilmatorjuntatehtäviin Pohjois-Vietnamiin. Tinin mukaan kiinalaisten kokonaisuus jäi kuitenkin 12 pataljoonan kuuluneisiin 40 tykkiryhmään ja neljään ilmapuolustusrykmenttiin sekä erinäisiin pioneeri-, kuljetus-, viesti-, logistiikka- ja lääkintäyksiköihin.¹⁰²⁸

Sotilaallisen tuen hyödyntäminen on sodan alkuvaiheessa kumoukselliselle toimijalle erittäin haasteellista. Terrorismin tai sissisodan, joiden ymmärretään olevan kumouksellisen sodan varhaisen vaiheen aktiviteettejä, aseistaminen on yleensä mahdollista paikallisin materiaalein tai sitten pieni määrä asemateriaalia on salakuljetettavissa kohdevaltioon. Siirryttäessä kumouksellisen sodan mahdolliseen konventionaaliseen vaiheeseen korostuu ulkopuolisen tuen merkitys.¹⁰²⁹ Näin ollen on ymmärrettävissä, miksei ulkopuolista tukea korosteta kumouksellisissa strategioissa. Niissä paino lopulta on kuitenkin toiminnan käynnistämisessä, joukkojen organisoimisessa ja yleisten taistelullisten periaatteiden kuvaamisessa sekä väestön osuuden korostamisessa.

Näkökulma kumouksellisen sodan ulkoiseen tukeen on löydettävissä David Galulan vuonna 1964 julkaistussa teoksessa: *”Moderni, koko maailman kattava, itä–länsi-konflikti ei voi olla vaikuttamatta missä tahansa käytävään kumoukselliseen sotaan. Kommunistinen kumouksellinen liikehdintä on lähes varmasti nauttiva kommunistisen blokin tuesta. Tämä toki hyödyttää myös ei-kommunistisia kumouksellisia olettaen, että heidän vibollisensa on ”imperialistit” tai sen liittolainen.”*¹⁰³⁰

Galulan lausahduksen myötä muodostuu pian kuva siitä, millaisesta tukijasta vallankumoukselliset piirit 1950-luvun jälkeen ovat nauttineet. Suurvallan taholta tuleva ulkoinen tuki on sellaisenaan valtava etu, josta kukaan aikalaississi tuskin kieltäytyi ilman vakavia perusteita. Tämä havainto johtaa päätelmään, joka erottaa aikaisempia kumouksellisia toimijoita globaalista jihadistisesta liikehdinnästä. On huomioitava, kuten Byman (et.al.) muistuttaa, että kylmän sodan aikainen kommunistisen blokin tuki on hävinnyt ja tilalle on tullut monisyinen tukiverkosto, joista kirjoittajat tunnistavat valtiolliset tukijat, diasporat ja muut tukijat, joita ovat esimerkiksi pakolaisiksi joutuneet henkilöt, toiset kumoukselliset organisaatiot ja jopa yksittäiset henkilöt. Kirjoittajat huomauttavat, että ulkopuoliseksi mielletty tuki valtiollisilta tahoilta on suuntautunut niiden intressejä ajaville kumouksellisille toimijoille. Latinalaisessa

¹⁰²⁷ Galula (2006), s. 26–27.

¹⁰²⁸ Pui, Tin.; Pitkäjänleistä taistelua – Sota Vietnamin kansanarmeijan sotilain silmin, teoksessa *Vietnamin sota*, toimittanut Andrew Wiest, suomentanut Simo Liikanen, Ajatus Kirjat/Gummerus kustannus Oy, Jyväskylä, 2009, s. 71.

¹⁰²⁹ Sama, s. 26.

¹⁰³⁰ Sama, s. 27.

Amerikassa taas moni marxilainen liike on romahtanut kuihtuneen tuen myötä. Byman (et.al.) osoittaa myös alueellisille kumouksellisille sotijoille osoitetun tuen tulevan uusista lähteistä kylmän sodan jälkeisenä aikana. Kirjoittajat nostavat tarkasteluun diasporien antaman tuen, jolla ei varsinaisesti ole samanlaisia motiiveja kuin valtiollisilla toimijoilla. Tuen antamiseen saattaa olla syynä kansallismielisyys, velvollisuudentunto ja muut immateriaaliset tekijät. Vastaavat syyt saavat pakolaiset tukemaan kotimaassaan sotivaa kumouksellista organisaatiota. Sodassa voitolle pääsevän tahon tukeminen voi edustaa heille rauhan mahdollisuutta. Muiden mahdollisten tahojen kuten yksittäisten varakkaiden henkilöiden, uskonnollisten- ja avustusjärjestöjen sekä kansainvälisten organisaatioiden motiivit ja merkitys tukijoina vaihtelevat suuresti.¹⁰³¹

Vaikka Byman (et.al.) on ansiokkaassa tarkastelussaan analysoinut kaikkiaan 74 kumouksellista konfliktia, ei julkaisuajankohdasta johtuen globaali jihadistinen liikehdintä ole päässyt mukaan tarkasteluun. Huomionarvoista on kuitenkin kirjoittajien havainto siitä, että vaikka tuki kumouksellisille liikkeille on monimuotoistunut, ei merkittävää valtiollista tukijaa voi merkityksessään päihittää mikään mainituista tukijoista.¹⁰³²

Globaalia jihadistista liikehdintää tarkasteltaessa nämä tahot kuitenkin osoittavat epämuodollisuudestaan huolimatta tehokkuutensa. Juan Miguel del Cid Gómez on al-Qaidan ja sen liittolaisten taloudellista profiilia tarkastelevassa artikkelissaan esittänyt, että al-Qaida ja sen liittolaiset ovat vähintäänkin yhtä haastavasti ymmärrettävissä rahoituskokonaisuutensa kannalta kuin organisatorisesti. Gómez tunnistaa erinäisen määrän kanavia, joista al-Qaida kerää varallisuuttaan. Hänen tulkintansa liikkeestä on tarkastella sitä terroristisena organisaationa, mikä sellaisenaan ei toki anna kokonaiskuvaa globaalin jihadistisen liikkeen tukeutumisrakenteista, mutta tarjoaa suuntaa-antavan arvion tilanteesta. Gómez tunnistaa kanaviksi rahankerääjät tai eräänlaiset etappimiehet, jotka henkilökohtaisin kontaktein keräävät varakkailta yksityishenkilöiltä varallisuutta. Osa al-Qaidan rahoituksesta tulee islamilaisilta hyväntekeväisyysjärjestöiltä, joita hyväksikäytetään varainkeruutarkoituksissa. Kolmas merkittävä tekijä ovat verotuksellisista syistä ulkomaille sijoitetut yritykset, joiden liikevoitosta osa kyetään ohjaamaan huomiotta al-Qaidalle. Neljäntenä Gómezin tunnistamana rahoituskanava on huumekauppa ja rikollisuus. Rahat päätyvät organisaatiolle niin kansainvälisen kaupan, legitimin pankkijärjestelmän kuin käteiskuljetustenkin kautta.¹⁰³³

---

¹⁰³¹ Byman (ja muut, 2001), s. 17, 55, 65–67, 79–81.

¹⁰³² Sama, s. 105.

¹⁰³³ del Cid Gómez, Juan Miguel: *A Financial Profile of the Terrorism of Al-Qaeda and its Affiliates*, Perspectives on Terrorism, Vol 4, No 4, 2010.

Erityispiirre al-Qaidalla on *hawala*-rahoitusjärjestelmän käyttö. Tämä siirtoa tarkoittava toimi pitää sisällään voimakkaaseen kunniaakoodistoon rakentuvan eräänlaisen epämuodollisen rahoitusjärjestelmän, jossa rahan sijasta obligaatiot vaihtavat omistajaa. Obligaatiot tai velkatunnisteet lunastetaan ja muutetaan jälleen rahaksi paikallisilta *hawala*-pankkiireilta, jotka hoitavat rahansiirrot keskenään muun liiketoiminnan yhteydessä.¹⁰³⁴

Selkeää globaalın jihadistisen liikkeen valtiollista tukijaa ei ole löydettävissä myöskään liikehdinnän strategisesta ajattelusta. Eräs viittaus epämuodolliseen rahoitus- ja tukijärjestelmään on kuitenkin tunnistettavissa Ayman al-Zawahirin muistelmanteoksen sivuilta. Siinä hän esittää, ettei afgaaniarabien vapaaehtoisten joukko koskaan saanut tukea Yhdysvalloilta, vaan kaikkiaan 200 miljoonan dollarin suuruinen avustusten määrä, joka Afganistaniin saapui kymmenen vuoden aikana, oli arabiväestön antamaa epämuodollista tukea.¹⁰³⁵

Ulkomaisen tuen osalta globaalın jihadistisen liikehdinnän strategisesta tason sotataidollisesta ajattelusta näkyy vastaava trendi kuin muidenkin kumouksellisen sodan teoreetikkojen tuotannossa. Viittauksia monikansalliseen tai ulkomailta toimintalueille saapuvaan tukeen on kuitenkin löydettävissä esimerkiksi al-Muqrinin ajattelusta. Hän esittää tuen koostuvan paikallisen väestön passiivisesta ja aktiivisesta tuesta, mutta mainitsee kuitenkin sissijoukon johtajiston tehtävien sisältävän rahoituksen järjestämisen. Näin siksi, että jihad nielee hänen kokemuksensa mukaan suunnattomia summia rahaa. Näiden rahoituskanavien luonnetta tai ulottumista ulkomaille al-Muqrin ei kuvaile, mutta esittää, että ne on syytä vakiinnuttaa mahdollisimman pysyviksi ja vakaiksi.¹⁰³⁶

Abu Bakr Najin ajatus hallinnollisten uudistusten kautta tapahtuvasta kaaoksen alueen hallinnasta sisältää muun muassa ajatuksen paikallisväestön tuen saavuttamisesta lääkinnällisten palveluiden ja elintarvikkeiden jaon ja oikeusjärjestelmän uudistuksen muodossa.¹⁰³⁷ Koska hän näkee globaalın jihadin Afganistanin neuvostomiehitystä vastustaneen liikehdinnän suorana jatkumona, Najı esittää, että useissa kohteissa samanaikaisesti käytävää kumouksellista sotaa on myös rahallisesti ja henkilöstön kautta tuettava myös niiltä islamilaisen maailman konfliktialueilta, jotka ovat jo päässeet kaaoksen hallinnan vaiheisiin.¹⁰³⁸ Näin hänen ulkoinen tukensa onkin lopulta sisäistä, mutta koska globaalın jihadistisen kumouksellisen sodan mittakaava voidaan nähdä transnationalistisena, ei Najin tarkoittamaa tukea voida luonnehtia oikein kummaksikaan. Se on paremmin konkreettisuudessaan ei-valtiollista transnationalis-

---

¹⁰³⁴ Sama, katso *hawala*-järjestelmästä lisää esimerkiksi: El-Qorchi, Mohammed: The Hawala System, <http://www.gdrc.org/icm/hawala.html>, 6.8.2015.

¹⁰³⁵ Al-Zawahiri (2006), s. 25.

¹⁰³⁶ Al-Muqrin (2009), s. 105, 108.

¹⁰³⁷ Najı (2006), s. 11–12.

¹⁰³⁸ Sama, s. 17.

tista tukea. Globaalin jihadistisen liikehdinnän sotataidollinen ajattelu todistaa siis eroavuudestaan tässäkin suhteessa juuri alueellisen hahmotettavuuden kautta.

Abu Musab al-Suri soveltaa samaa ajatusta omassa strategisessa ajattelussaan ja katsoo, että kumouksellinen sota on heikäläisistä lähtökohdista alue-, ei valtioidonnoista. Tällä Naji tarkoittaa sitä, että ei lopulta hyväksy kansainvälisen yhteisön valtiorakenteita, jotka rajoittavat hänen ajamaansa strategisen tavoitteen saavuttamista.¹⁰³⁹ Al-Surille tämä tarkoittaa välttämättömyyttä uudelleen organisoida jihadistinen liikehdintä vastaamaan turvallisuusympäristön asettamiin haasteisiin. Hänen mukaansa on mahdotonta ajatella, että kymmenet tai sadat taistelijat siellä täällä verkostoitaisiin muutamien jihadististen salaisten organisaatioiden alle. Sen sijaan hän vaatii tätä vastarintaa organisoitumaan spontaaniksi ilmiöksi Palestiinan kansannousujen tapaan, mittakaavaltaan sen kuitenkin on määrä käsittää koko islamilainen maailma.¹⁰⁴⁰ Tämä tarkoittaa sitä, että tällainen organisaatioton, ideologiasidonnainen ja sosiaalisen liikkeen tavoin järjestynyt vastarinta ei voi tukeutua ulkomaisiin avustuksiin osaltaan juuri turvallisuusympäristön haasteista johtuen. Sen sijaan tällaiset al-Surin yleisiksi vastarintayksiköiksi nimittämät joukot tukeutuvat esimerkiksi taloudellisesti omiin järjestelmiinsä ja sotasaaliiksi saamaansa materiaaliin.¹⁰⁴¹

Miksi sitten kumouksellisen sodankäynnin strategit ja teoreetikot eivät periaatteissaan käsittele ulkopuolista tukea ja sen merkitystä? Klassisten teorioiden kannalta asia on selvä. Koska kumouksellisen sodan auki kirjoitetut strategiat ovat julkaistuina teoksina aina myös ideologisia dokumentteja, jotka luovat kuvaa rationaalisesta ja tavoitehakuisesta ei-valtiollisesta toimijasta, on paikallisen väestön osuutta korostettava tuen antajana samalla osoittaen sen itse olevan ”vapautuksen” keskeinen aikaansaaja. Ulkopuolinen valtiollinen tuki on kuitenkin globaalin jihadistisen liikehdinnän mallin ja kumouksellisen sodan klassisia strategioita erottava tekijä. Globaalia jihadistista liikehdintää ei suoranaisesti tue mikään taho kaikin Galulan esittämien ulkoisen tuen muodoin. Vastaavaa suurvaltatuojaa, jollaisesta kumoukselliset liikkeet 1900-luvulla nauttivat, ei löydy jihadistiselle globaalille kumoukselliselle sodalle. Mikään liikkeen strategien kirjoituksissa ei kuitenkaan viittaa siihen, että tällaista oltaisiin erityisesti etsimässäkään. Paremminkin globaali jihadistinen vastarinta muodostaa sotataidollisessa viitekehyksessä toimijan, joka tukeutuu ja suojautuu hajaannukseensa ja toimii viime kädessä itsenäisenä sosiaalisena liikkeenään.

---

¹⁰³⁹ Sama, s. 16.

¹⁰⁴⁰ Al-Suri (2008), s. 419.

¹⁰⁴¹ Sama, s. 442.

4.5. Kumouksellisen sodan ajallinen vertailu

Kumouksellisen sodan aikajaksotusta tarkasteltaessa on huomioitava kyseisenlaisen sodankäynnin erikoisluonne. Vaikka monesti kumouksellinen sodankäynti halutaankin kytkeä esimerkiksi sissisodan käytänteisiin operatiivisen ja taktisen tason selkeiden ilmentymien ja epäsäännöllisyyttä kuvaavien toimien vuoksi, on strategisella tasolla ilmiön tarkastelu hieman haasteellisempaa. Kuten luvussa kaksi esitettiin, yksi kumouksellisen sodankäynnin keskeisistä eroista niin vallankaappaukseen kuin konventionaaliseenkin sotaan on sen ajallinen kesto. Tämän ovat ymmärtäneet myös kumouksellista sotaa teoretisoineet strategit, joille vastustajan konventionaalinen luonne, organisatorinen hierarkkisuus, luotto asevaikutukseen ja liikesodankäynnillinen nopean voiton tavoittelu esiintyvät hyödynnettävinä heikkouksina siinä missä tavanomaista sotaa käyvä taho katsoo ne ehdottomiksi vahvuuksikseen. Vastaavasti nopea aseellinen vallankaappaus ei strategioiden mielestä yleisesti edusta aitoa kumouksellista sotaa, sillä siten tarvittavaa väestön tukea ei ole kyetty rakentamaan joko aseellisella toiminnalla tai poliittisella työllä. Määritelmällisesti kumouksellinen sota onkin muodostunut lopulta juuri ajallisen keston, organisaatioidensa luonteen ja toimintamallinsa kautta itsenäiseksi, erilliseksi sodankäynnin muodoksi, joka tavoitetilansa kautta ei välttämättä eroa konventionaalisen sodan poliittisesta luonteesta. Koska kaikki sota on poliittista, ratkaisee vain tavoitteen luonne yhdessä mainittujen tekijöiden kanssa toiminnan kumouksellisen luonteen.

Mikään kuitenkin ei varsinaisesti osoita, että kumouksellisen sodan on välttämättä kestävä vuosikymmeniä muutamien vuosien sijaan. Ennemminkin ideologissävyyteisestä strategisesta kirjallisuudesta on löydettävissä halu joukkojen ja paikallisen väestön valmentamiseksi siihen, että lähtökohtaisesti sota kestää pitkään.

Ajallisen keston katsotaan olevan sotilaallisesti heikomman osapuolen kannalta vahvuus. Paikallisiin resursseihin ja niitä tarjoavaan väestöön tukeutumalla sissitoimintaan ehtinyt kumouksellisen sodan kävijä luottaa siihen, että edes jonkinlaisen operatiivinen aktiivisuus ylläpitämällä on voitto ennemmin tai myöhemmin saavutettavissa. Operatiivinen aktiivisuus on sellaisenaan välttämättömyys, jota ilman sotaa ei voida katsoa olevan olemassa. Väkivallan käyttö määrittää siten myös kumouksellista sotaa. Näin tällä tarkastelutasolla tarkastellaankin strategisia malleja, jotka nousevan ja laskevan periaatteen mukaisesti kykenevät hyötymään epäkonventionaalisuuden tuomista mahdollisuuksista omien vaiheistustensa rakentamisessa.

Se, miten mainitut vaiheet on kumouksellisessa sodassa rakennettu, vaikuttaa ensi katsomalta kaikissa kumouksellisen sodan strategioissa varsin universaalilta kolmiportaisine rakenteineen. Tähän vaikuttaa myös alueellinen mittakaava ja se, miten kyvykäs kumouksellinen osapuoli on käymään useamman vaiheen sotaa eri alueilla ja

miten halukas sekä kyvykäs se on laajentamaan omaa kumouksellista sotaansa yhden vaiheen saavutettuaan.

4.5.1. Aika ja vaiheet kumouksellisessa sodassa

Toisessa luvussa esitettiin ajallisen tarkastelutason luonnehdinnan päätteeksi Austin Longin ajatusta soveltaen peilikuvamaisesti kumoukselliselle sotijalle johdettu strategista tasoa ja sotilaallista toimintaa koskeva kolmiosainen ajan merkityksen luonnehdinta. Ensimmäinen näistä on tukialueiden ja riittävien resurssien takaamisen huolellisuus ajankulusta välittämättä, sillä alhainen operaatiotahti vie vastakumoukselliselta sotilaalliselta osapuolelta poliittisen tuen resurssien saamiseksi, jotta kumouksellinen osapuoli voitaisiin tuhota. Toinen on ajan merkitys aktiiviselle puolustukselle, jotta operaatiot hajautettaisiin riittävän laajalle myös ajallisesti. Tavoitteena on kiistää vastakumoukselliselle osapuolelle mahdollisesti osoitettava tuki, jotta se ei koskaan ylitä sitä määrää, joka kumouksellisen osapuolen lyömiseen tarvittaisiin. Kolmantena ajan merkityksenä kumoukselliselle osapuolelle on vaiheesta toiseen siirryttäessä tarve kyetä iskostamaan oman liikkeen sisällä tavoitetilojen muutos pitkittyneestä toiminnasta mahdolliseen ratkaisun hakemiseen.

Tekijät vastaavat Longin ajatusta, jossa hän löysi vastakumoukselliselle osapuolelle kaikkiaan kolme tekijää, jotka muodostuvat ajan kannalta keskeiseksi. Ensimmäinen näistä on toimivien vastakumouksellisten organisaatioiden luonti mahdollisimman lyhyessä ajassa. Toinen on ajan vaikutus niille toimijoille, jotka suunnittelevat tukevana vastakumouksellista sotijaa tavoitteiden saavuttamisessa ja kolmas on yleinen ymmärrys siitä, että ajan myötä myös vastakumouksellisen osapuolen tilanne ja tehtävä voivat keskeisesti muuttua konfliktissa.¹⁰⁴²

Kumouksellisen sotijan strategisessa viitekehyksessä aika tarkoittaa Thompsonin mukaan kärsivällisyyttä. Käsitellessään Vietnamin konfliktia ja kritisoidessaan Yhdysvaltojen vastakumouksellista strategiaa hän esittää, että sodan pitkäallinen kesto itse asiassa on sellaisenaan tarkoituksenmukaista erityisesti maolaisessa strategiassa. Pitkittänyt luonne ei pelkästään tarjoa kumoukselliselle liikkeelle kärsivällisyyden kautta mahdollisuutta kehittää itseään taistelukokemuksen ja koettujen haasteiden kautta. Se myös toimii vastustajaa turhauttavana elementtinä. Kumouksellisen sodan pitkäallinen kesto tarjoaa Thompsonin mielestä myös mahdollisuuden aseellisen toiminnan keskittämiseen juuri oikea-aikaisesti. Tällä hän tarkoittaa tilannetta, joka eittämättä henki kumouksellista sotaa Kaukoidässä. Hänen mielestään kumouksellisen toiminnan on välttämätöntä tunnistaa juuri oikea hetki sodan aseellisen vaiheen käynnistämiseksi. Näin osaltaan siksi, että sotilaallisesti verraten heikko osapuoli olisi mahdollisesti muuten lyötävissä, mutta myös siitä syystä, että Thompson aidosti kat-

---

¹⁰⁴² Long (2010), s. 246.

soo kumouksellisen sodan strategiseen tai doktrinaariseen olemukseen kuuluvan uskon lopulliseen voittoon, joka saavutetaan vaikka sota kestäisi kuinka pitkään tahansa.¹⁰⁴³

Kumouksellisen sodan pitkäikäisyys kuvaa siis sen sotataidollista luonnetta keskeisellä tavalla, kun tarkasteluperspektiivinä on ajallinen ulottuvuus. Luvussa kaksi kumouksellisen sodan esiteoreetikoksi nimetty V.I. Lenin on malliesimerkki ajallisen keston huomioinnissa. Hänelle kumouksellinen partisaanisota ei sellaisenaan toki näyttänyt itsetarkoituksellisesti pitkällisenä sotana, vaan paremminkin vastakohtana vallankaappaukselle. Tämä johtui siitä, että Leninin mielestä vastustajien organisoituessa ja kehittyessä sotataidollisesti oli mahdotonta kuvitella pysyvää kumousta tehtäväksi yksittäisellä iskulla. Tämä edelleen tarkoitti sitä, että kansannousu tuli organisoida termin itsensä vastaisesti monimutkaisemmaksi ja korkeatasoisemmaksi pitkälliseksi sisällissodaksi.¹⁰⁴⁴ Lenin perusteli näkemystään historiallisella tietämyksellään. Hänelle sodan todellisuuden käsittäminen oli marxilainen vaatimus sijoittaa kulloinenkin sota historialliseen kontekstiinsa. Pitkittyneen sodan vaatimustaan Lenin perusteli yhteiskunnallisen levottomuuden aalloilla ja tapahtumaketjuilla, jotka eivät kuitenkaan johtaneet vallankumoukseen. Hän mainitsee useita tällaisia oman aikansa tapahtumia kuten vuosien 1896–1900 lakkolaisliikehdinnän, talonpoikaiskapinan 1902, joulukuun aseellisen kapinan 1905 ja paikallisia sotilaallisia kansannousuja kesäkuusta 1905 aina kesään 1906.¹⁰⁴⁵ Näiden tapahtumien jäädessä yksittäisiksi on helppo ymmärtää, miksi Lenin pyrki aseellista liikehdintää organisoimalla ja kasvattamalla sekä ajallisesti toimia hajauttamalla rakentamaan toiminnan uusien periaatteiden mukaisesti.

Leninille ratkaiseva vaihe, aseellinen kansannousu, puolestaan ei kestänyt itsessään kovinkaan kauaa. Tämä ajatus kulminoitui Karl Marxilta lainattuun ajatukseen siitä, että kumoukseen tähtäävän aseellisen kansannousun suunnittelu ja toteuttaminen oli ennen kaikkea taidollista toimintaa. Marxin mukaan kansannousun alettua oli aloitteesta pidettävä kiinni ja sitä varten oli keskitettävä riittävä voima painopistealueelle. Kansannousun johtajiston oli toimittava päättäväisesti ja pidettävä kiinni offensiivisesta aloitteesta. Yksittäisiin voittoihin oli pyrittävä päivittäin ja yllätyksellisyyttä oli hyödynnettävä aktiivisesti. Lenin esitti johtopäätöksensä, että varsinainen kumouksellinen onnistuminen oli kiinni muutaman päivän kestävästä ratkaisutaistelusta.¹⁰⁴⁶

Mao korosti sodan pitkäikäistä luonnetta monessa strategisen mallinuksensa käännteessä. Hänen tilanteensa oli toki ainutlaatuinen, sillä japanilaismiehityksen vastustaminen näkyi tekstissään laajasti. Tämän lisäksi on tiedostettava, että Maon organi-

---

¹⁰⁴³ Thompson (1969), s. 48.

¹⁰⁴⁴ Lenin (1975), s. 196.

¹⁰⁴⁵ Sama, s. 187–189.

¹⁰⁴⁶ Lenin, V.I.: Advice of an Onlooker, teoksessa *Revolution at the Gates – Selected Writings from February to October 1917*, toimittanut Slavoj Žižek, Verso, Lontoo ja New York/NY, 2002b.

saatio kumouksellista sotaa varten oli rakennettu pitkän ajan saatossa. Tästä huolimatta Maon sotataidollisen ajattelun ytimessä on ajatus sissijoukon nousemiseen tyhjästä ilman aikaisempaa kumouksellista toimijaa alueella.¹⁰⁴⁷ Joukon perustamisessa ei siis saanut Maon ajattelussa kiirehtiä ja sen piti rakentua omavaraiseen kykyyn pitää yllä itseään.

Maon kumouksellista sotaa käsittävässä strategisissa kirjoituksissa on yleisesti katsottu kumouksellisen sodan jakautuvan kolmeen vaiheeseen. Kuten alaluvussa 2.3.3. esiteltiin, ne ovat toiminnan *käynnistämisen vaihe*, *aktiivinen toiminta* ja *ratkaisu*. Nämä vaiheet edustavat paljolti Maon kolmiportaista klassiseksi kumouksellisen sodan ajalliseksi jaoksi muodostunutta käsitystä. Maon itsensä esittämänä kumouksellisen sodan ajallinen käsitteellistys on kaikesta huolimatta monimutkaisempi. Hän käsitteli aikaa tai paremminkin kumouksellisen sodan lineaarista vaiheistusta strategisessa mittakaavassa ensimmäisen kerran klassikkonsa *On Guerilla Warfare* ensimmäisillä sivuilla. Tässä yhteydessä Mao itse asiassa ei käsittele ilmiötä kolmiportaaisesti, vaan vaiheita löytyy kaikkiaan seitsemän. Näitä vaiheita hän kutsui japanilaismiehityksen vastaisen rintaman luomiseen ja Kiinan kansan vapauttamiseen tähtääviksi, perustavanlaatuisiksi portaiksi.

1. Kansan tietoisuuden lisääminen ja organisointi.
2. Sisäisen poliittisen koheesion saavuttaminen.
3. Tukikohtien perustaminen.
4. Joukkojen varustaminen.
5. Kansallisen voiman palauttaminen.
6. Vihollisen kansallisen voiman tuhoaminen.
7. Menetettyjen alueiden valtaaminen.¹⁰⁴⁸

Kohdista neljä ensimmäistä sopivat toiminnan käynnistämiseen, kohdat viisi ja kuusi aktiiviseen toimintaan, ja viimeinen tarkoittaa käytännössä konventionaalisiin joukoihin saavutettavaa sotilaallista voittoa. Mao itse kuvasi kolmea vaihettaan hieman eri tavoin kuin se monessa yhteydessä ymmärretään. Ensimmäistä vaihetta kuvatessaan hän esitti kumouksellisen sissisodan jo olevan käynnissä, eikä näin ollen pitänyt toiminnan käynnistämistä yhtenä vaiheena aivan sellaisenaan kuin se yleisesti on tässäkin tutkimuksessa tulkittu. Mao kutsui tätä ensimmäistä vaihetta strategisen puolustuksen vaiheeksi ja kuvasi sitä tilanteena, jolloin sissitoiminta on aloitettu tukialueisiin tukeutuen ja jolloin hallintovaltaa pitävä taho kääntyy vastustamaan sissejä ja niiden luomaa uhkaa. Toinen vaihe, strateginen hyökkäys, seurasi ensimmäistä ollen luonnollinen jatkumo sille, kun vihollinen on sissitukikohdissa saatu torjuttua. Tässä vaiheessa sissijoukot iskevät vihollisen heikkojen ja suojaamattomien kohteiden

---

¹⁰⁴⁷ Mao (2010), s. 52. Mao esitti jokaisen sissijoukon aloittavan tyhjästä ja kasvavan.

¹⁰⁴⁸ Mao (2010), s. 4–5.

kimppuun, sillä Maon mielestä oli oletettavaa, että vihollinen on taisteluvoimillaan kyennyt ryhmittymään puolustuksellisiin aseisiin, ja niihin iskeminen olisi sissijoukolle liian kallista.¹⁰⁴⁹

Sodan pitkittäminen oli Maolle merkityksellistä monella tasolla. Hän korosti taktisella tasolla olevan elintärkeää hajauttaa omia joukkoja ja keskittää niitä hyökkäyksiin vain hetkellisesti sekä harhauttamalla, hidastamalla ja kuluttamalla vihollista. Tämä mahdollisti sodan pitkittämisen ja omien voimien suorituskyvyn moninkertaistamisen.^{1050, 1051} Maon kolmas vaihe, liikkuva konventionaalinen sota, joka voidaan ymmärtää tavanomaisen aseväen hyökkäyssotana, on mahdollista vain sissijoukkojen kyetessä muuntautumaan tavanomaisiksi joukoiksi. Tämä muutos oli mahdollinen Maon mukaan siitä syystä, että sota on pitkällistä ja antaa sissijoukolle aikaa kehittyä liikkuvaa sotaa käyväksi sotilasorganisaatioksi.¹⁰⁵² Näin ollen voidaan päätellä ajan käytön Maon kumouksellisessa sodassa kykenevän vastaamaan kaikkiin Longin teoriasta sovellettuihin kohtiin. Tavoitteena on pitkittää sotaa sekä omien toimintaedellytysten luomiseksi että vihollisen voimien hajauttamiseksi sekä pitkällisen sotimisen kautta mahdollistaa omien kumouksellisten joukkojen kehittyminen sellaisiksi, että niiden on mahdollista saavuttaa sotilaallinen ratkaisu.

Giap esitti kumouksellisen sodan pitkällisen keston ja vaiheistuksen olevan keskeinen osa omaa strategiaansa. Vaiheiden esittäminen ei toki nouse niin merkittävään asemaan kuin väestön merkityksen korostus, mutta on selvää, että indokiinalaisessa mallintamisessa oltiin pitkällisen kansansodan vaiheistuksessa. Giapin mielestä yleinen periaate kumouksellisessa sodassa oli sen kulkeminen kolmen vaiheen kautta voittoon. Näitä vaiheita Giapille, samoin kuin Maollekin, olivat puolustuksellinen, tasapainon ja hyökkäyksen vaihe. Hänen mielestään Vietnamin käyty kumouksellinen sota noudatteli pääpiirteissään tätä samaa rakennetta. Giap kuitenkin muistuttaa sodan johtajan suulla taistelukentän todellisuuden olleen paljon periaatteita moni-

---

¹⁰⁴⁹ Sama, s. 106–111, katso myös McCuen, John J.: *The Art of Counter-Revolutionary War – The Strategy of Counter-Insurgency*, Faber, Lontoo, 1966, s. 32. Edellä todettiin, ettei Maon tarvinnut turvautua terroristisiin keinoihin kumouksellisen sotansa ensimmäisessä vaiheessa. Näin terrorismi ei myöskään saanut merkittävää painoarvoa hänen strategiakäsittelyssään. John McCuen on selittänyt tätä vuonna 1966 ilmestyneessä teoksessaan. Hän argumentoi, että mikäli kumouksellinen osapuoli ei ole vielä kyennyt sotilaallisesti ja poliittisesti muodostamaan kykyään sissitoimintaan, on sen luonnollista turvautua terrorismiin. Näin hän kutsuu terrorismia ”heikon aseeksi”. McCuen pitikin terrorismia yhtenä selkeänä kumouksellisen sodan vaiheista ja esitteli ajatuksenaan kumoukselliseen sotaan kuuluvan neljä vaihetta: organisoinnin, terrorismin, sissisodan ja konventionaalisen hyökkäyssodan. Katso myös Connable ja Libicki (2019), s. 103–104, 106.

¹⁰⁵⁰ Mao (2010), s. 53.

¹⁰⁵¹ Kumouksellisen sodan pitkällisen keston ymmärretään yleisesti kantautuvan juuri Maon ajattelusta. John Ellis kuitenkin argumentoi, ettei sodan pitkittäminen ollut Maon ajattelussa luonteenomaista alusta alkaen. Hän käyttää esimerkkinä Maon vuonna 1927 julkaisemaa tarkastelua Hunan maakunnan talonpoikien poliittisesta liikehdinnästä. Tässä esityksessä Mao korosti maaseutuväestön merkityksellistä asemaa kumouksellisen sodan tavoitteen saavuttamisessa, mutta esitti vastoin myöhempää käsitystä ajattelustaan, että talonpoikien kansannousu tapahtuu nopeasti ja sellaisella voimalla jota ei voi pysäyttää. Voi olla, että Ellis ymmärtää Maon käsityksen ajasta väärin, mutta todennäköistä on, että Mao muutti käsitystään vallankumouksen saavuttamisesta huomattuaan, ettei Kiinan tapauksessa nopeasti toteutettu kansannousu ollut mahdollinen. Katso Ellis (1976), s. 155.

¹⁰⁵² Mao (2010), s. 112.

mutkaisempi. Hän esimerkiksi osoittaa vetäytymisen kaupungeista olleen merkittävää voimien säästämiseksi ja keskeinen osa puolustuksellista vaihetta. Ensimmäinen vaihe kääntyi hyökkäykselliseksi vuodesta 1950 alkaen. Tämä konkretisoitui paikallisten sissitoiminnallisten operaatioiden kautta, ja kolmantena hyökkäyksen vaiheena Giap korosti Dien Bien Phun taistelua vuonna 1954.¹⁰⁵³

Tämä ranskalaista siirtomaaisäntää vastaan käyty sota noudattikin komentajansa perustelujen kautta verraten luontevasti kolmiportaista mallia, jonka yhteydessä on korostettava, että Maon vaiheiden lailla myös siinä oletettiin riittävän väestön tuen olevan hankittu, jotta aseellinen toiminta kyettiin aloittamaan. Vastaavasti on todettava Giapin korostaneen alueellisia sissiopeeraatioita ja niiden muodostamaa offensiivisen vaiheen kokonaisuutta. Tämä tarkoittaa myös sitä, että useita vaiheita on mahdollista ylläpitää samanaikaisesti saman toiminta-alueen sisällä. Näin mahdollistui osaltaan Giapin vaatimus vihollisen vahvuuksien kääntämiseksi sitä itseään vastaan.¹⁰⁵⁴

Giapin vaiheistukselle oli myös poliittinen tuki. Tätä selventää Peter Macdonald, joka tiivistää Ho Chi Minhin argumentaation Hanoissa vuoden 1965 joulukuussa järjestetyssä puolueparlamentissa. Tuolloin Ho esitteli puolueensa johdolle sodan kulkua ja selvensi uutta strategiaa, joka nojasi kolmen periaatteen varaan. Näistä ensimmäinen oli vaatimus siitä, että pohjoisen Vietnamin hallinto ja sen asevoimat olivat kyvykkäitä puolustamaan omaa aluettaan ja samalla ylläpitämään kumouksellista sotaa etelässä. Toisena periaatteena Ho esitti olevan syytä etelässä keskittyä sissisodankäynnillisiin operaatioihin konventionaalisten joukkojen käytön sijaan. Kolmantena periaatteena oli lisätä voimavaroja poliittiseen indoktrinointiin, jotta väestön pariin iskostetaan luottamus lopulliseen kumoukselliseen voittoon.¹⁰⁵⁵

Longin ajattelusta sovelletun vaiheistuksen periaatteiden kautta Giapin vaiheita tarkastellen ymmärretään, että tämän keskeinen idea sopii ajallisen keston kääntämiseen omaksi vahvuudeksi ja vihollisen heikkoudeksi. Kenraali Giapille tämä tarkoitti vihollisen toimintatapojen tuntemista ja niiden haavoittuvuudesta hyötymistä. Hänen mielestään ranskalaiset eivät kestäneet pitkäkestoista sotaa, sillä se oli merkittävässä ristiriidassa heidän käyttämiensä nopeatempoisen hyökkäyssodan periaatteiden kanssa. Giap esitti, että ranskalaisten tavoitteena oli sodan alusta asti vallata ja rauhoittaa Etelä-Vietnam muutamassa viikossa.¹⁰⁵⁶ Tämä ei onnistunut Giapin mielestä siksi, että kumouksellista sotaa johtava puolue oli valinnut oikeat strategiset periaatteet: pitkäkestoisen vastarintataistelun, omaehtoisuuden ja taisteluperiaatteenaan sissisodan, joka lopulta eteni kolmanteen hyökkäykselliseen liikesodan vaiheeseen.¹⁰⁵⁷

---

¹⁰⁵³ Giap (1961), s. 50.

¹⁰⁵⁴ Sama.

¹⁰⁵⁵ Macdonald (1993), s. 199.

¹⁰⁵⁶ Giap (1961), s. 50.

¹⁰⁵⁷ Sama, s. 49.

Michael Elliott-Bateman argumentoi Giapin pitkäjännitteisyydestä ja ranskalaisten epäonnistumisesta operatiivisen tason perustein. Hän esittää Dien Bien Phun taisteluun johtaneen ranskalaisten väärinymmärryksen johtuneen vuoden 1952 marraskuun Na-Sanin taisteluista, jossa lentokenttää puolustavat ranskalaisjoukot kykenivät torjumaan Vietminhin hyökkäyksen tulivoimallaan, aiheuttaen hyökkääjälle merkittävät tappiot. Näin ranskalainen operaatiojohto katsoi olevan mahdollista saavuttaa voitto alueellisten tukikohtien ja niiden puolustamisen kautta. Dien Bien Phu tarjosi Elliott-Batemanin mukaan Giapille mahdollisuuden, jota ei voinut sivuuttaa. Näin 1950-luvun alun tappioita kokeneena hän kykeni siirtymään alueellisesti kolmanteen vaiheeseen venyttäen voimansa äärimmilleen ja keskittäen alueelle riittävä voiman ranskalaisjoukkojen lyömiseen.¹⁰⁵⁸

Vaikka al-Muqrin kumouksellisen sodan vaiheistusta voidaan hyvällä syyllä pitää pitkitetyn kansansodan mallin mukaisena, lähestyy hän vaiheita systemaattisemmin. Vaiheita on edellisessä luvussa esitellyn mukaisesti kolme, ja ne todella muistuttavat periaatteiltaan täysin Maon ja Giapin vastaavia. Vaiheet on jopa nimetty strategiseksi puolustukseksi, strategiseksi tasapainoksi ja sotilaalliseksi ratkaisuksi. Käsitellessään niitä Al-Muqrin kuitenkin osoittaa oman sotataidollisen innovatiivisuutensa. Hän on jakanut jokaisen vaiheen erilaisiin alakohtiin, joita ovat poliittiset piirteet, sotilaalliset piirteet, tukikohtien laatu ja luonne sekä neuvottelut. Kolme ensimmäistä on edelleen jaettu sisäisesti pohdintoihin vihollisen merkityksestä ja merkityksestä kumouksellisen liikkeen omalta kannalta. Vaiheet pitävät sisällään lähtökohtaisesti perusoletuksen siitä, että edellytykset kumoukselliselle sodalle on luotu, mutta eivät erityisemmin korosta poliittisen toiminnan merkitystä, vaan korostavat jo ensimmäisessä vaiheessa erilaisia viholliseskeisiä toimia.¹⁰⁵⁹

Yksittäisenä havaintona esiin nostettakoon mahdollisuus suurten operaatioiden tekemiselle. Näillä ulkomailla toteutettavilla iskuilla pyritään väkivallan käytön kautta korostamaan alueellisen jihadistisen liikkeen suorituskykyä ja lisäämään medianäkyvyyttä.¹⁰⁶⁰ Voidaankin sanoa, että al-Muqrin on yhdistänyt niin pitkittyneen kansansodan vaiheistuksen, foco-kumouksellisuuden kuin oman kokemuksensa Afganistanin ja Bosnian jihadistisesta liikehdinnästä alueelliseksi strategiaksi, joka luottaa yhtäältä sotilaallisen toiminnan itserekrytoivaan ja globaaliin mittakaavaan yltävään vaikutukseen, mutta joka on kuitenkin jaoteltu kolmivaiheiseksi perinteisen kumouksellisen sodan ajallisen jaksottelun mukaan.

Mielenkiintoista on myös al-Muqrinin ajatus jokaisessa vaiheessa toteutettavista neuvotteluista. Tätä elementtiä on haastava löytää muiden jihadististen ajattelijoiden strategisista innovaatioista. Neuvottelujen merkitystä tarkastellessa voidaan sanoa esityksen perustuvan ajan voittamiseen kulloisessakin vaiheessa ja toisaalta myös

---

¹⁰⁵⁸ Elliott-Bateman (1967), s. 10–11.

¹⁰⁵⁹ Al-Muqrin (2009), s. 94–102.

¹⁰⁶⁰ Sama, s. 96.

varoitukseen jihadistiselle liikehdinnälle siitä, että näiden neuvottelujen kautta pyritään ainoastaan viemään terä vihollisen suorituskyvyltä. Tämä korostuu erityisesti ensimmäisessä vaiheessa, jossa mujaheddiinien operoinnin tarkoituksena on luoda itsestään varteenotettava aseellinen toimija alueella ja hajaannuttaa vihollisen voimavarat yksittäisiin vastakumouksellisiin ja merkityksettömiin operaatioihin. Näin ensimmäisen vaiheen kaikki neuvottelut, paikalliset aselevot, sopimiset ja saavutettujen tukikohtien hylkäämiset on ehdottomasti kielletty, jotta mikään ei osoita kompromissiratkaisun olevan mahdollinen.¹⁰⁶¹

Ernesto Guevara oli tuotannossaan verraten vaitonainen erillisistä foco-strategian vaiheista, mutta hänen ajattelustaan voidaan päätellä, että tietyt vaiheet ovat olemassa. Hän tunnusti johtavansa päätelmänsä Kuuban-kokemuksensa perusteella, jonka vuoksi kuvasi kumouksellisen sodan kehitystä lineaarisella janalla teoreettisena tapahtumana, joka ihanteellisessa tilanteessa käynnistyy ydinjoukon toimesta suotuisalla maaperällä. Tämä ryhmä on homogeeninen, ja ensi-iskujensa myötä sen maine kasvaa. Tämä toiminta itsessään rekrytoi jäsenistöä ryhmään. Se jatkaa aktiivista toimintaansa ja löytää lopulta paikan, jonne se vakiinnuttaa ensimmäisen tukikohtansa. Henkilöstömäärän, organisaation ja tehokkuuden kasvaessa käy Guevaran mukaan lopulta niin, että kaikki eivät kykene toimimaan yhdestä tukikohdasta. Näin on muodostettava uusi sissijoukko, joka siirtyy operoimaan toisaalle. Näiden alueiden vakiinnuessa alkaa soluttautuminen vihollisen hallinnoimille alueille, jotka lopulta sabotaasitoiminnan ja muun aktiivisuuden jälkeen vallataan viholliselta. Sissijoukko jatkaa tässä vaiheessa uusille alueille, jossa vihollinen on ryhmittynyt puolustukseen. Tämä vaihe muistuttaa kuvaukseltaan paljon konventionaalista sotaa, sillä Guevaran mukaan sissijoukolla on tällöin käytössään raskaita aseita. Voimatasapaino on tasaantunut vihollisen kanssa.¹⁰⁶²

Lopullinen kumouksellinen voitto saavutettiin myös Guevaran ajattelussa konventionaalisen sodan kautta. Siinä vihollinen hyväksyy tappion ja on pakotettu ennemmin tai myöhemmin antautumaan. Foco-kumouksellisuutta dokumentoinut Régis Debray korosti tässä yhteydessä poliittisen toiminnan merkitystä sissijoukolle. Hän argumentoi, ettei sissijoukko voi kehittyä sotilaallisesti, mikäli se ei samanaikaisesti kehity poliittiseksi ydinjoukoksi.¹⁰⁶³

Guevaran vaiheistus ei ole yhtä selvä kuin pitkittyneen kansansodan strategiassa. Periaatteessa ydinjoukon toiminta on verrattavissa Maon ja Giapin tukialueiden perustamiseen, rakentamiseen ja niistä operointiin. Tämä ei kuitenkaan ole näin yksiselitteistä, sillä peruslähtökohta Guevaralla oli, ettei mikään taho ole vielä tehnyt poliittista myyräntyötä sissijoukon toimintaedellytyksien luomiseksi. Tähän osaltaan perustui Debrayn vaatimus kehittymisestä aseellisen toiminnan aikana poliittiseksi toi-

---

¹⁰⁶¹ Sama, s. 96, 97.

¹⁰⁶² Guevara (2009), s. 60–63.

¹⁰⁶³ Debray (1967), s. 107.

mijaksi, mikä osoitti sissijoukon kykenevän hallinnolliseen toimintaan ja ottamaan vastuulleen toiminta-alueen väestön elinolosuhteiden parantamisen ja oikeudenmukaisen kohtelun.

Perustellessaan asutuskeskuksista aloitettavan kumouksellisen sodan strategian ylivoimaisuutta Latinalaisen Amerikan olosuhteissa Abraham Guillén otti tarkasteluun Kolumbiassa käytävän kumouksellisen sodan, jonka esitti vastakumouksellisen osapuolen aktiivisuudesta johtuen palanneen ensimmäiseen kumouksellisen sodan vaiheeseen.¹⁰⁶⁴ Guillén halusi tällä osoittaa, että mikäli kumouksellista aseellista toimintaa ei ole kyetty vakiinnuttamaan asutuskeskuksissa, on maaseudulla sotaansa käyvä toimija ennen pitkää alistuva vastakumouksellisen sotavoiman asevaikutukselle. Guillénin ajattelun eroavuus esimerkiksi Guevaran¹⁰⁶⁵ tai Carlos Marighellan kanssa¹⁰⁶⁶ ei ole salailtua. Guillén korosti asutuskeskuksia kumouksellisen sodan aloittamisen paikkoina, vaikka ei nähnyt niitä sen enempää kuin maaseutuakaan ratkaisevana toiminta-alueena. Näiden molempien alueiden merkitys kumouksellisen tavoitteen takaajana korostui ainoastaan, mikäli ne kyettiin asettamaan yhden keskeisen vallankumouksellisen johtajiston alle.¹⁰⁶⁷

Abu Bakr Najille kumouksellisen sodan ajallinen jaksotus tai vaiheet eivät ole pelkäämään vaiheita kohti kumouksellista tavoitetta, vaan niiden kautta myös luonnehditaan oikeita jihadistisia kumouksellisia liikkeitä ja vastaavasti suljetaan pois sellaisia, jotka eivät ole sitoutuneet käymään sotaa globaalien kumouksellisen päämäärän eteen osana globaalia kumouksellista jihadistista liikettä. Esimerkiksi Hamas, Palestiinan Islamilainen Jihad tai Egyptin jihadistinen liikehdintä 1990-luvulla eivät edusta hänelle aitoa strategista toimintaa, joka alueita haltuun saatuaan jatkaa laajentumispyrkimystään. Naji perustelee argumenttinsa vaiheillaan, joihin katsoo Hamasin ja Islamilaisen jihadin jämähäntä. Näin asia on Najin mielestä siksi, että mainitut organisaatiot ovat alueellisia toimijoita, jotka ovat jääneet kumouksellisen sodan ensimmäiseen vaiheeseen vailla suunnitelmallista kykyä siirtyä seuraavaan vaiheeseen. Najin mielestä toisessa vaiheessa korostuvat hallinnolliset toimenpiteet, jotta lopulta kyettäisiin perustamaan islamilainen valtio. Yhtä ongelmallisena hän pitää tilannetta, jossa ensimmäisestä vaiheesta on siirrytty valtion perustamiseen läpikäymättä toista sissitoiminnallista vaihetta, johon hänen ajattelussaan on liitetty mukaan mainittu hallinnol-

---

¹⁰⁶⁴ Guillén (1973), s. 234–235.

¹⁰⁶⁵ Guevara (2009), s. 27. Käsitellessään esikaupunkialueilla mahdollisesti toimivia sissijoukkoja Guevara tulee esittäneeksi, ettei yksikään tällainen ryhmittymä voinut itsenäisesti ryhtyä toimimaan, vaan sille tuli aina tarjota riittävä koulutus ja sen tuli aina olla alisteinen toisaalla olevalle johdolle.

¹⁰⁶⁶ Marighella (2002b), s. 39. Marighella osoitti strategisia periaatteita käsitellessään, että urbaani kumouksellinen sota ainoastaan täydentää maaseudulla samanaikaisesti käytävää sotaa. Hän pitikin siis maaseutua strategisenä alueena.

¹⁰⁶⁷ Guillén (1973), s. 244. Guillénilla ja Marighellalla oli kuitenkin strategisessa sotataidollisessa ajattelussaan eräs merkittävä kehitys verraten Guevaraan: erityisesti Marighella korosti varsin selvästi terrorismin merkittävyyttä ja oikeutusta osana kumouksellista sotaa. Terroritekojen suorittaja olikin Marighellalle ”*kunniallinen henkilö*” ja todellinen vallankumouksellinen. Katso Connable ja Libicki (2010), s. 100.

linen elementti.¹⁰⁶⁸ Naji katsoo, että kumouksellisen sodan toinen vaihe on sellaise-
naan itsetarkoituksellinen muodostettaessa kyky valtion perustamiseksi.

Hänen edellä esitellyt vaiheensa kumouksellisen sodan käymiseen ovat ärsytyksen ja väsytyksen vaihe, kaaoksen hallinnan vaihe ja valtion perustamisen vaihe. Nämä vaiheet, jotka toimintojensa ja luonnehdintojensa puolesta muistuttavat klassista kolmi-
vaiheista kumouksellista sotaa, tapahtuvat alueilla, jotka jihadistisen liikkeen ydin on valinnut painopistealueikseen. Toisen vaiheen itsetarkoituksellisuudesta huolimatta Naji jakaa kumouksellisen sotansa vaiheet myös kahtia siten, että painopistealueiden lisäksi muualla maailmassa islamilaisten valtioiden perustamisen ja operaatiokyvyn noston jälkeen kyetään aloittamaan ärsytyksen ja väsytyksen vaihe, jota seuraa suoraan valtion perustaminen näille alueille. Tämä johtuu siitä, että painopistealueiden lisäksi ensimmäisessä vaiheessa kumouksellista sotaa käydään Najin ajattelussa jatkuvasti muualla maailmassa tarkoituksena hajauttaa vihollisen voimavarat mahdollisimman laajalle niin alueellisesti kuin ajallisestikin.¹⁰⁶⁹

Najille kumouksellisen sodan käyminen jollakin tietyllä alueella on kauaskantoisempaa kuin monella muulla. Hänen mukaansa kumoukselliset periaatteet tai paremminkin ideologinen pohja on se, jonka varaan niin ajallinen jaksotus kuin laajentumispyrkimykset voidaan rakentaa. Tätä Naji valaisee osoittamalla, etteivät vasemmistolaiset liikkeet, vaikka saavuttivatkin menestyksiä omissa kumouksellisissa sodissaan, kyenneet laajentamaan alueitaan siitä syystä, että niiden ideologinen perusta oli väärä eikä se saavuttanut merkittävää kansan tukea.¹⁰⁷⁰

Najille strategina kumouksellinen sota näyttäytyy siis aina laajentumispyrkimyksiä omaavana toimintana, joka edellisen kappaleen argumentin mukaisesti on käynnissä jatkuvasti. Toisin sanoen, Najin kumouksellinen sota on ajallisessa tarkastelussa useassa kohteessa käytävää alueellista sotaa, jonka transnationalistiseen luonteeseen kuuluu samanaikaisesti ulkomaan operaatioina toteutetut iskut kaikkialla maailmassa. Näin edelleen mahdollistetaan tulevaisuudessa kyky laajentaa sotaa kumouksellisena tai sitten konventionaalisenä niille alueille, joilla ensimmäisen vaiheen toimet ovat aikaansaaneet yhteiskunnallisen romahduksen.

Vaikka Malcolm W. Nance ei Najia ja tämän vaikutusta Irakissa vuoden 2003 jälkeen sotineiden kumouksellisten liikkeiden strategiaa hahmottaessaan tunnistaakaan, on tavoitteeseen pääseminen varsin Najin vaiheistuksen mukaista. Nance löytää tarkastelussaan Irakin kumouksellisten toimijoiden parista kolme keskeistä ryhmittymää. Näitä ovat entiselle hallinnolle uskolliset kaartit sekä koti- ulkomaiset uskonnolliset ääriaineokset. Nämä toimijat Nancen ajattelussa käyvät läpi neljä ensimmäisen vaiheen tavoitetta, joita ovat miehittäjän sotilaiden surmaaminen, jälleenrakennusyritys-

---

¹⁰⁶⁸ Naji (2006), s. 14.

¹⁰⁶⁹ Sama, s. 15.

¹⁰⁷⁰ Naji, (2006), s. 14.

ten nöyryyttäminen, yhteistoimintaelementtien rankaisu ja uusien vastarintataistelijoiden rekrytointi innostamisen kautta. Keskipitkän aikavälin tavoitteena oli syöstä voimassa oleva hallinto miehittäjän vetäytyttyä ja viimeisenä luoda omannäköisensä ihannevaltio Irakiin.¹⁰⁷¹ Nancen ajattelun ollessa oikeansuuntainen tulkinta strategisista valinnoista, on selvää, että niihin ei voida osoittaa vedenpitävästi olevan tultu lukemalla Najin tai al-Muqrinin kirjallisuutta. Tämä taas osoittaa sen, että globaalin jihadistisen liikehdinnän parista on löydettävissä varsin kirjavaa strategista sotataidollista ajattelua, jonka yhdistävänä piirteenä on paljolti ideologian määrittelemä suurstrategiseksi luonnehdittava tavoite. Toisaalta kaikkien jihadististen ajattelijoiden strategiat ovat niin laveasti kirjoitetut, että niiden katsotaan muodostavan sotataidollista ajattelua kehittävän julkaisutoiminnan kentän, jolla voidaan kuitenkin perustellusti olettaa olevan vaikutuksia todellisen elämän kumouksellisiin suunnitelmiin.

Abu Musab al-Suri tarjoaa myös oman kolmivaiheisen kumouksellisen sodan mallinsa. Hän esittää vaiheistuksensa hieman epäloogisessa osassa käsitellessään vastarintatoiminnan koulutusta ja aseistusta erilaisissa sissisodankäynnillisissä vaiheissa, eivätkä nämä vaiheet sovi kovinkaan hyvin kokonaisuuteen siitä, miten hänen mukaansa globaalia kumouksellista sota tulisi käydä vallitsevassa turvallisuusympäristössä. Oletettavaa onkin, että al-Suri tarkoittaa vaiheet avoimien rintamien sissisodankäynnilliseen kontekstiin, joka sellaisenaan on hänen ajattelussaan pienemmässä asemassa kuin yksilökeskeinen ja terroritoiminnallinen kumouksellinen sota.

Ensimmäinen al-Surin vaiheista on väsyttämisen vaihe, joka muistuttaa paljolti Leninin ideaa aseellista vastarinnasta väijytyksineen, pommi-iskuineen ja salamurhineen. Tavoitteena on turvallisuustyhjiön luominen, poliittinen hajaannus ja taloudellinen romahduttaminen. Toinen vaihe on tasapainotila, jossa sissijoukot siirtyvät strategiaan iskuihin, joilla isketään vihollisen sotilaalliseen voimaan ja saadaan aikaan sekaannusta ja häiriötila, jonka kautta sissijoukoilla on mahdollisuus ottaa hetkellisesti haltuun alueita kuitenkin sitoutumatta niihin. Kolmas vaihe vaikuttaa maolaiselta ratkaisun ja lopullisen taistelun vaiheelta, jossa sissijoukko on muodostanut konventionaalisia yksiköitä, ja kyetessään ne siirtyvät avoimiin taisteluihin vihollisen kanssa. Al-Suri kuitenkin korostaa sissiyksiköiden taistelun merkitystä vihollisen selustassa osana laajempaa sotatointa. Niiden aktiivisuudella kyetään ylläpitämään sekaannus vihollisen joukoissa.¹⁰⁷²

Globaalin jihadistisen liikehdinnän ajallisesta kehityskaaresta löydetään selkeitä yhtymäkohtia niille tekijöille, jotka ovat ohjanneet sen strategisen sotataidollisen ajattelun kehitystä osoitettuun suuntaan. Esimerkiksi Mohammad-Mahmoud Ould Mohamedou näyttää toteen al-Qaidan ajallisen (ja organisatorisen) kehityksen kautta, että järjestö on kyennyt muokkaamaan niin toimintaansa kuin rakennettaan kohtaa-

---

¹⁰⁷¹ Nance, Malcom W.: *The Terrorists of Iraq – Inside the Strategy and Tactics of the Iraq Insurgency 2003–2014*, CRC Press, Boca Raton/FL, 2015, s. 95–96.

¹⁰⁷² Al-Suri (2008), s. 471–472.

miensa turvallisuushkien strategiakehityksenkin myötä. Mohamedou sitoo al-Qaidan strategian kehityksen ajallisiin vaiheisiin. Ensimmäinen vaiheista ajoittuu vuosille 1989–1995. Mohamedoun mielestä juuri tuolloin perustettiin ja kehitettiin myöhemmälle ajalle soveltuva organisaatio ja kehitettiin strategia, jonka tarkoituksena oli suurten yksittäisten iskujen kautta käydä islamilaisen maailman sotaa Yhdysvaltoja vastaan. Mohamedoun tulkinta al-Qaidan synnyn välttämättömyydestä islamilaisten maiden hallintojen epäonnistuttua turvaamaan kansojensa turvallisuuden ulkopuolista miehittäjää vastaan on kovin kontroversiaali, mutta hänen tulkintansa al-Qaidan kehityskaaresta taas on käyttökelpoinen esitys.¹⁰⁷³

Mohamedoulle tämä al-Qaidan organisatorinen kehitys tarkoitti sitä, että pelkästään alueellisiin konflikteihin sitoutuminen esimerkiksi Saudi-Arabiassa tai Egyptissä hylättiin. Arvokas argumentti on myös se, että Mohamedou erottaa varhaisen al-Qaidan jihadistisen liikkeen lipunkantajana esimerkiksi 70- ja 80-luvun terroristisista tai ”urbaaneista sissiliikkeistä” siitä syystä, että al-Qaida keskittyi iskuissaan laatuun määrän sijasta.¹⁰⁷⁴

Kaikesta huolimatta 1990-luvun al-Qaida muistutti erilaisine komiteoineen ja linja-esikuntarakenteineen enemmänkin klassista organisaatiota kuin liikettä. Tällaisen toimijan pitäisi sopia siihen klassisen kumouksellisen sodan luonnehdintaan, jossa tavoitteena on luoda perusteet avoimemman konfliktin käymiseksi jollakin maa-alueella. Tämä toki edellyttäisi kiihtyvää operaatiotahtia, mutta näin ei al-Qaidan osalta ollut. Tämä käy ilmi Osama bin Ladenin vuonna 1996 Abdel Bari Atwanille antamasta haastattelusta, jossa hän esitti seuraavaa: ”*Suurten operaatioiden valmistelu vie pidemmän aikaa kuin pienten. Mikäli haluaisimme pieniä operaatioita, olisi niitä toteutettavissa pienemmällä vaivalla. Taistelumme laatu vaatii tietyntyyppisiä operaatioita, jotka vaikuttavat vibolliseen riittävällä teholla. Näin meidän on tehtävä erityislaatuista iskuja.*”¹⁰⁷⁵

Syyskuun 11. päivän jälkeen vuonna 2001 Mohamedou esittää al-Qaidan historiassa koittaneen uuden vaiheen. Tällöin hän katsoo al-Qaidan korkeimman johdon tajunneen, ettei suora konfrontaatio Yhdysvaltojen ja Britannian kanssa ollut mahdollinen, vaan olemassa olevalla organisaatiollaan se väisti Afganistanin tukialueilta. Organisaatiota muokattiin tuona aikakautena siten, että korkein johto kannusti tytärorganisaatioiden syntyyn ja niiden kehittämiseen. Se ei keskittynyt enää yksittäisten massiivisten iskujen toteuttamiseen, vaan panosti alueellisiin operaatioihin. Tätä Mohamedou kuvaa kirjoittaessaan alueellisesti ajattelemisesta ja globaalisti toimimisesta siirtymistä globaaliin ajatteluun ja alueelliseen toimintaan.¹⁰⁷⁶

---

¹⁰⁷³ Mohamedou, Ould Mohammed-Mahmoud: *Understanding Al Qaeda – The Transformation of War*, Pluto Press, Lontoo ja Ann Arbor/MI, 2007, s. 45.

¹⁰⁷⁴ Sama, s. 46.

¹⁰⁷⁵ Sama, s. 49.

¹⁰⁷⁶ Sama, s. 54.

Mitä tästä siirrosta tai strategianmuutoksesta sitten kumouksellisen sodan ajallisen ulottuvuuden kautta voidaan sanoa? Vaiheet eivät muistuta enää klassisen kumouksellisen sodan vastaavia, operaatioiden tahti ja mittakaava eivät sovi ensimmäisen vaiheen aktiviteetteihin, eikä siirto alueelliseen toimintaan globaalista ole sovittavissa mihinkään aikaisempaan strategiaan. Globaali jihadistinen liike onkin oman historiansa, turvallisuusympäristön saneleman pakon ja vaikuttavuuden periaatteiden mukaisesti joutunut suojautumaan ja hajaantumaan ajallisessa mittakaavassa esikoumoukselliseen sosiaalisen liikkeen vaiheeseen, jossa toimijoita yhdistää ideologinen maailma, identiteetti ja mahdollinen omavalintainen korkeimman johtajiston seuraaminen.

Se on siis joutunut sopeutumaan esimerkiksi Giapin tavoin omaan turvallisuusympäristöönsä.¹⁰⁷⁷ Mittakaava, käytetyt johtamistavat, organisaatio ja toiminta-alueen laajuus vain ovat aivan omaa luokkaansa.

On selvää, että Mohamedoun tekemä 2000-luvun tilanteen kuvaus osoittaa, että tässä tutkimuksessa käsitellyt strategiat on suunniteltu juuri syyskuun iskujen jälkeiselle aikakaudelle. Yksittäiset toimijat, erilliset itsenäistyneet organisaatiot ja ideologinen kokonaisjohtajuus ovat sellaisia tekijöitä, joita kaikista jihadistisista strategioista on löydettävissä. Toisaalta perinteisten vaiheiden kautta kumouksellisen globaalin jihadistisen liikkeen käymän sodan tarkastelu ei välttämättä onnistuisi muutenkaan. Näin siksi, että jihadistiset ajattelijat myös itsenäisesti venyttävät vaiheiden rajoja. Yksittäisiä terrori-iskuja voitaisiin pitää eräällä tavalla globaalin mittakaavan kumouksellisen sodan ensimmäisen vaiheen huipentumana, mutta esimerkiksi Abu-Ubayad al-Qurashin artikkelissaan *War in the Ether* esittää tulkintansa siitä, että vuonna 2002 aloitettu iskujen sarja Kuwaitissa, isku ranskalaista öljytankkeria Limburgia kohtaan sekä Balin yökerhoisku vuonna 2002 olivat kaikki strategisen vastahyökkäyksen osia.¹⁰⁷⁸

Näin al-Qurashi tulee esittäneeksi, että samalla kun katsoo al-Qaidan toisaalla käyvän alueellista sissisotaa kumouksellista päämäärää kohti, edustavat terroriteot sarjana kokonaista strategisen vastahyökkäyksen vaihetta globaalille kumoukselliselle liikkeelle. Tämä todistaa myös siitä, että al-Qurashi on ymmärtänyt, ettei sosiaalisen liikkeen tavoin organisoituneen al-Qaidan kumouksellisuuden ajallisen jaksottelun tarvinnut noudattaa enää perinteistä kolmiportaista vaiheistusta. Vastaavasti alueelli-

---

¹⁰⁷⁷ Vo Ngyen Giap oli siirtymässä vuonna 1950 esittelemästään kumouksellisen sodan toisesta vaiheesta kolmanteen. Hän ei pystynyt osoittamaan tarkkaa päivää tälle vaiheesta toiseen siirtymiselle, mutta onnistuttuaan ensimmäisessä ja toisessa vaiheessa hän kuitenkin laski väärin mahdollisuutensa suoriutua konventionaalissa hyökkäyssodassa. Vuoden 1951 ensimmäisen puoliskon aikana Vietminhin-liikkeen vakinaiset joukot tekivät useita hyökkäyksiä ranskalaisen siirtomaaisännän ryhmyksiä vastaan, mutta ne lyötiin toistuvasti takaisin. Giap joutuikin palaamaan suunnitelmassaan taaksepäin ja vetämään joukkojaan taistelualueilta. Näin tehdessään, Peter Macdonald argumentoi, hän kuitenkin kykeni jättämään jälkeen kaadereitaan iskostamaan ideologista viestiään alueen väestöön ja luomaan uusia toimintaedellytyksiä myöhemmälle onnistumiselle. Katsotaan Macdonald (1993), s. 100–101.

¹⁰⁷⁸ Al-Qurashi (2002), *The War of the Ether*.

sen toimintaympäristön laajuus ja informaatioaikakaudella saavutettavissa oleva iskujen merkityksen moninkertaistuminen ovat olleet mahdollistamassa tällaisen globaalin kumouksellisen liikehdinnän kehittymistä, jossa keinot, aikakäsitys ja vaiheet eivät ole sidottavissa enää yhteen tapaan, paikkaan ja aikaan.

Mikäli Mohamedoun esittämiä vaiheita verrataan maolaisiin kumouksellisiin sotiin ajallisen tarkastelun hengessä, havaitaan selkeä eroavuus siinä, miten globaalin jihadistisen liikehdinnän kehityskaari vaiheidensa suhteen eroaa klassisesta kumouksellisen sodan ajallisesta jaksottamisesta. Mohamedou siis esittää karkeasti luonnehdittuna vuosina 1989–95 luodun al-Qaidan perusteet, organisaation ja strategiset suuntaviivat. Vuosina 1996–2001 keskityttiin niin iskujen suunnitteluun, toteuttamiseen kuin vakiinnuttamaan al-Qaida toimijana sodanjulistuksin ja julkilausumin. Vuosina 2002–03 joukko joutui valtaviin uudelleenorganisointipaineiden eteen ja muokkaantumisen sosiaalisesti liikkeeksi alkoi ja jatkui sodankäynnillisen diplomatian siivittämänä myös vuosina 2004–06.¹⁰⁷⁹

Ensimmäinen al-Qaidan vaihe muistuttaa Thomas A. Marksia maolaiseksi luonnehtivan, Thaimaassa vuosina 1965–1983 soditun kumouksellisen sodan ensimmäistä vaihetta. Toisen maailmansodan jälkeen alueen kommunististen liikehdintöjen myötävaikutuksella maahan pesiytyi Thaimaan kommunistiseksi puolueeksi itseään kutsunut kumouksellinen liike, joka Marksia mukaan kykeni perustamaan itsensä ja tukialueensa maan syrjäseuduille Thaimaan kansallisen hallinnon heikkoudesta johtuen. Kriittisen massan saavutettuaan se levittäytyi alaville maille, onnistuen soluttautumistoiminnassa erityisesti maan koillisosassa. Puolue saavutti suosiota yhteiskunnasta vieraantuneen väestön parissa ja kykeni hyötymään maan hallinnossa pesivästä voimakkaasta byrokratihengestä. Liike ei kuitenkaan koskaan kyennyt pääsemään kumouksellisen sodan kolmanteen vaiheeseen, sillä Thaimaan hallinnon demokratisoitumisprosessi ja asevoimien sitoutuminen vastakumoukselliseen strategiaan estivät kommunistisen liikehdinnän läpitukenutumisen maan ydinalueille.¹⁰⁸⁰

Toinen varsin erilainen ja maolaisen liikehdinnän voittoon päättynyt kumouksellisen sodan esimerkki on Nepalista. Mahendra Lawotin ja Anup K. Pahrinin toimittaman teoksen kootusta aikajanasta käy ilmi poikkeuksellinen maolainen kumouksellinen sota, jonka valmisteluvaihe kesti vuodesta 1947 aina vuoden 1995 syyskuuhun, jolloin yksi maan kommunistisen puolueen sirpaleryhmistä aloitti maolaisen kansansodan tavoitteenaan vaihtaa maan hallinto kumouksellisen sodankäynnin kautta. Vuonna 1998 liike julisti alkaneeksi vaiheen jossa se valmisteli tukikohta-alueita ja joista se operoi pommi-iskuina ja aseellisin hyökkäyksin maan asevoimia ja poliisiviranomaisia vastaan aina vuoteen 2001, jolloin maan uusi pääministeri aloitti aselepo-neuvottelut maolaississien kanssa. Niiden kariuduttua liike kiihdytti operaatiotahtia

---

¹⁰⁷⁹ Mohamedou (2007), s. 45–62.

¹⁰⁸⁰ Marks (1996), s. 71–72.

hajanaisten aselepojen ja niiden rikkoontumisen vuorotellessa ja saavutti maassa lopulta niin merkittävän poliittisen aseman, että pääsi mukaan vuoden 2008 vaaleihin ja muodostamaan maahan hallituksen.¹⁰⁸¹

On selvää, että molemmissa tapauksissa kumouksellinen toimija turvautui suunniteltuun toiminnan käynnistämisen vaiheeseen tavoitteenaan kyetä muodostamaan itsestään varteenotettava sotilaallinen toimija alueellaan. Al-Qaidan tapauksessa ensimmäinen vaihe toki sellaisenaan muistuttaa tätä, mutta sen konkretisoituminen korkealaatuisiksi ja näyttäväksi yksittäisiksi iskuiksi vuosina 1995–2001 kertoo aivan toisenlaisesta, globaalin esitaistelijan rooliin asettuvasta toimijasta, jonka tavoitteena ei välttämättä ollutkaan klassiseen kumouksellisen sodan ensimmäiseen vaiheeseen liittyvä puolustautuminen vastustajan hyökkäyksiä vastaan strategisen puolustuksen hengessä. Periaatteessa tällainen maailmanlaajuinen terroristinen toiminta voitaisiin ymmärtää toisen kumouksellisen sodan vaiheen aktiviteetiksi, mutta koska se tehtiin tukeutumatta varsinaisesti ydinjohdon tukialueeseen ja puoli-itseenäisten toimijoiden tekemänä, on sitä vaikea samaistaa myöskään sissisodan vaiheeseen. Vuosien 2002–03 aikainen al-Qaida ei myöskään muistuta toisessa vaiheessa sissisotaa käyvää toimijaa. Tämä johtuu siitä, että al-Qaidan symboloima globaalin jihadistinen liike ei ole lineaarisesti edennyt vaiheeseen omasta tahdostaan, vaan vihollisensa siihen pakotamana.

Vaiheiden käsittelyn yhteydessä on korostettava kumouksellisen liikehdinnän kykenevän yhtäältä siirtämään aktiivisuutensa edeltävään vaiheeseen tai siirtymään toimintaedellytysten parantumisen myötä seuraavaan. Vastaavasti on huomattava, että mikään ei kiistä sitä, ettei samanaikaisesti olisi mahdollista käydä saman konfliktin sisällä kumouksellista sotaa eri vaiheissaan.¹⁰⁸² Globaali jihadistinen liike vain on vienyt sekä vaiheistuksen että nousevan ja laskevan toiminnallisuuden periaatteen sotataidollisesti askelta aiempia alueellisia strategioita pidemmälle.

Sosiaalisen liikehdinnän kumouksellisissa jihadismissa voidaan katsoa edustavan koko liikettä kuvaavaa organisoitumisen luonnetta tai jopa liikettä itsessään. Sitä voidaan käyttää myös selitettäessä al-Surin kolmannen kehän joukkojen organisoitumisen luonnetta. Ajallisessa ja vaiheistuksen viitekehyksessä sosiaalisen liikehdinnän aktiivisuus edustaa myös esivaihetta, jonka aikana yhtäältä vahvistetaan ideologista viestiä, luodaan edellytykset tukialueiden perustamiselle, kasvatetaan virtuaalista aktiivisuutta ja kaaderi aloittaa mahdolliset terrori-iskut. Nousevan ja laskevan toiminnallisuuden periaatteen mukaisesti tämä tarkoittaa sitä, että globaalin jihadistisen liikehdinnän tavoin ahtaalle joutunut toimija voi väistää ensimmäisestä vaiheesta sosi-

¹⁰⁸¹ Lawoti, Mahedra ja Pahrin, Anup K. (toim): *The Maoist Insurgency in Nepal – Revolution in the twenty first century*, Routledge, Abingdon, 2010, s. 328–342.

¹⁰⁸² Tämä käsitys perustuu Maon ideoimaan kolmiportaiseen vaiheistukseen ja sen sovelluksiin. Pitkitetyn kansansodan mallissa siirryttäessä konventionaaliseen liikkuvaan sotaan tai paremminkin kolmanteen vaiheeseen ei sissitoimintaa tule hylätä osana kokonaistavoitteeseen pyrkimistä. Katso esim. Elliott-Bateman (1967), s. 108.

aalisen liikehdinnän vaiheeseen, jossa ideologinen viesti pysyy yllä, ajoittainen aktiivisuus terroritekojen kautta on käynnissä ja edellytykset turvallisuusympäristön niin sallissa on sitoutua jopa yksittäiselle alueelle. Tässä vaiheessa ei kuitenkaan ole mahdollista aloittaa Najin kaaoksen hallintaa, koska ei ole päästy yhteiskunnallisen uudistuksen muodostamisprosesseihin. Samoin on al-Surin kuvaileman avoimen rintaman konfliktin kanssa, sellaiseen eivät resurssit vielä riitä.

Sotataidollisesti asiaa tarkasteltaessa esikumouksellisessa globaalien jihadististen liikehdinnän vaiheessa on myös toinen merkittävä yksityiskohta. Tarkasteltaessa ilmiötä ajallisesti, ymmärretään, että konventionaalisen sodan vaiheen jälkeen oltiin kaikissa klassisissa kumouksellisissa strategioissa valmiina hyökkäämään ulkopuolista imperialismia ja vastavallankumouksellisuutta vastaan. Tämä vaihe alueeseen sitoutuneissa kumouksellisissa strategioissa on valtiollisen statuksen saavuttamisen vaihe. Globaalien jihadististen liikehdinnän vaiheistuksessa tähän on ryhdytty osana varsinaista toimintaedellytysten luonnin vaihetta.

Merkittävimpänä esimerkkinä tästä ovat syyskuun 11. päivän iskut vuonna 2001. Mitä ilmeisimmin näiden iskujen tarkoituksena oli Osama bin Ladenin mielessä luoda Yhdysvalloille paine, jota Carlos Marighellan ajattelua hyödyntävä Abu-Ubayad al-Qurashi kutsui ennen vuotta 2000 ”romahduksen ilmapööriksi”¹⁰⁸³. Tämä ilmiö on kumouksellisen sodankäynnin ja sen mukaisiin tavoitteisiin pyrkivän toimijan menettelmäkokonaisuudessa ennennäkemätön.

Toki on muistettava, että historia tuntee IRA:n ja PLO:n kaltaisia toimijoita, joiden aktiviteetit muistuttivat tällaista toimintaa lentokonekaappauksineen ja iskuineen miehittäjäksi mielletyn valtion alueelle, mutta molemmat toimijat olivat kyenneet organisaatioina perustamaan itselleen merkittävät tukialueet ja kannatuspohjan. Tämäkään ei lopulta ole merkittävin näiden organisaatioiden toimia globaalista jihadismista erottava tekijä, vaan mainitunkaltaisilla iskuilla pyrittiin paikallisen kumouksellisen tavoitteen saavuttamiseen, ja niiden lopullisena tarkoituksena oli kääntää maailman huomio kansallisiin itsemääräämispyrkimyksiin.

Jonh Mackinlay kuvaa terrorismiin keinonaan nojaavia 1970- ja 80-lukujen organisaatioita oikeutetusti juuri terroristijärjestöiksi, koska katsoo niiden jääneen kiinni väkivallankierteeseen kyvyttöminä mobilisoimaan kohdeväestöään kumouksellisen sodan toiseen vaiheeseen.¹⁰⁸⁴ Leena Malkki väitöstutkimuksessaan on myös tällä linjalla esittäen, että Punaisen Armeijakunnan tai Weather Undergroundin kaltaisten isojen ryhmittymien varjossa eli aikanaan myös pienempiä terroristiorganisaatioita,

---

¹⁰⁸³ Al-Qurashi (2013), s. 277.

¹⁰⁸⁴ Mackinlay (2009), s. 70–71.

jotka mielsivät itsensä osaksi maailmanvallankumousta toimien tuon kehityksen ulkokehällä.¹⁰⁸⁵

Tällainenkin suhtautuminen kuitenkin eroaa globaalin jihadistisen liikehdinnän tavasta hyödyntää terrorismia strategiansa keskeisenä osana. Al-Qaidalle suurlähetystöiskut Keniassa ja Tansaniassa, USS Colea vastaan suunnattu merellinen isku Adeninlahdella ja lopulta syyskuun 11. päivän iskut edustivat yrityksiä nostattaa islamilainen maailma sotaan Yhdysvaltoja vastaan kumouksellisten välitavoitteiden kautta ja aiheuttaa iskujen kautta Yhdysvaltoihin niin voimakas hajaannuksen tila, että se ei enää kyennyt toimimaan globaalina suurvaltana. Tekojen viholliskeskeisyys ja transnationalistinen mittakaava erottavat kuitenkin toimet 1970- ja 80-lukujen terroristi-iskuista. Ne olivat aitoja ulkomaanoperaatioita. Tätä periaatetta ovat soveltaneet kaikki tässä tutkimuksessa esitellyt globaalin jihadistisen liikehdinnän strategiset ajattelijat. Heistä al-Qurashille, Najille ja al-Muqrinille iskut näyttäytyvät globaalin jihadistisen organisaation luonnollisena keinoja käydä sota juuri länttä ja Yhdysvaltoja vastaan. Al-Suri sen sijaan suhtautuu asiaan pessimistisemmin, sillä hänen tuotannossaan korostuu laskevan toiminnallisuuden periaate ja halu suojautua esikumo-uksellisen vaiheeseen niin organisatorisesti kuin toiminnallisestikin. Toisin sanoen globaali jihadistinen liike katsoo ideologisen sitoutumisen olevan aito organisatorisia yhteyksiä ja koheesiota luova voima käskyvaltasuhteiden rinnalla.

Oli kysymys sitten kummasta tavasta tahansa on selvää, että globaali jihadistinen liike on kyennyt muokkaamaan kumouksellista sotaansa transnationalistisessa mittakaavassa. Se on kyennyt soveltamaan sodan strategisen tason vaiheistusta soveltamaan sekä omaan vihollistilanteeseensa, ideologiansa rakenteeseen ja identiteettiinsä islamilaisen yhteisön esitaistelijana. Tämä onkin tarkoittanut ennennäkemätöntä kumouksellisen sotataidollisen vaiheistuksen kehitystä pois perinteisistä organisaatioista ja alueellista toimintaa ohjaavista ajallisista rajoituksista.

---

¹⁰⁸⁵ Malkki, Leena: *How Terrorist Campaigns End – The Campaigns of the Rode Jengd in the Netherlands and the Symbionise Liberation Army in the United States*, Helsinki University Print, Helsinki, 2010, s. 119, 122.

5

SYNTEESI – KUMOUKSELLISEN SOTATAIDON AJATTELULLI- NEN KEHITYS

5.1. Globaali jihadistinen liike kumouksellisena innovoijana

Tutkimuksen perustutkimusongelmana ja päätutkimuskysymyksenä kysymys: *miten kumouksellinen sotataidollinen kehitys näkyy globaalin jihadistisen liikkeen strategisessa ajattelussa?*

Tämän problematiikan vallitessa asetettiin aineistolle päätutkimuskysymyksiin vastaavia alatutkimuskysymyksiä. Alatutkimuskysymykset asetettiin myös niin, että niiden kautta kyettiin joko osoittamaan vääräksi tai oikeaksi perustutkimusongelmassa näkyvä keskeinen oletus siitä, että kumouksellinen sota on muutoksessa. Tästä ajatuksesta ei kaikesta huolimatta haluttu tehdä tutkimuksen alkuhypoteesia, jolloin tutkimus olisi muodostunut hypoteesitutkimukseksi ja sen keskeiseksi luonteeksi olisi noussut kumouksellisen sotataidollisen ajattelun kehityksen löytämisen sijasta sodan luonteen mahdollista muutosta koskeva tarkastelu. Alatutkimuskysymyksistä ensimmäisessä tarkasteltiin mahdollisuuksia löytää vertailukohtia tai tarkastelutasoja eri aikakausien kumouksellisten strategioiden väliseen vertailuun. Tästä syystä ensimmäinen alatutkimuskysymys oli *millaisia kumouksellisten strategioiden välisiä vertailukohtia on löydettävissä?*

Kysymykseen vastaamiseksi osoittautui tarve rajata tutkimuksen käsittelylaajuutta ja selkeyttää käsittely riittävän ytimekkääksi tarkastelutasojen avulla, joiden kautta voitaisiin vastata perustutkimusongelmaan. Perusteluna vertailutasojen määrittämiselle oli se, että kaikki edellä esitetyt kumoukselliset strategiat aika- ja aluesidonnaisuuksistaan huolimatta oli laadittu yleispäteviksi sodankäynnin malleiksi, joiden periaatteita seuraamalla voitiin kirjoittajiensa kannalta saavuttaa sotatoimien kautta sodankäynnille asetettu poliittinen tavoite. Näin ollen kaikki kumouksellisen sodan strategiat voitiin nähdä strategisen tason sotataidollisen ajattelun tuotteiksi ja samalla myös ajallista kehitystä kuvaaviksi dokumenteiksi. Tämä mahdollisti sen, että kumouksellisen sotataidollisen ajattelun parista oli mahdollista löytää yhteisiä nimittäjiä etsittäessä niitä kehityskulkuja, jotka osoittivat kumouksellisen strategisen tason sotataidollisen ajattelun kehittyneen ja määrittivät myös samalla, mikä tuo kehityksen suunta oli tasoillaan ollut.

Tasojen määrittelytyöhön vaikuttivat haastavuutta lisäten eri strategioissa esiintyvät ja monesti toisistaan eroavat käsitykset ajasta ja alueesta, kirjoittajien ristiriitaiset suh-

tautumiset ydin- tai puolueorganisaatioihin, sen ohjaukseen sekä käsitykset ideologian merkityksestä kumoukselliseen tavoitteeseen pyrittäessä. Aivan yhtä selvää oli kuitenkin, että käsiteltäessä sodan strategista tasoa oli myös vertailutasojen määrittely ristiriitaisuuksista huolimatta mahdollista.

Tarkasteltaessa klassisia kumouksellisia strategioita löydettiin elementtejä organisaatiosta, toiminta- ja tukialueista, tavoitteista ja vaiheista. Kumouksellinen organisaatio edusti tekijää jonka voi katsoa olevan klassisia kumouksellisia strategioita toisistaan erottava kokonaisuus, vaikka jokainen kumouksellinen strategia osaltaan organisaatiolonsa ympärille rakentuikin. Leninin kaaderien kumouksellinen sodankäynti solui-neen ja esiteoreettisine mallinnuksineen edusti omaa organisaatiotyyppiään. Pitkite-tyn kansansodan edellytykset tukialueista ja puolueohjauksesta organisaatioille taas olivat toisenlaisia, pidemmälle vietyjä tarkasteluja kumoukselliseen sotaan soveltu-vasta ja tyhjästä synnytetystä organisaatiosta. Näiden kanssa keskeisesti erilaiset fo-co-kumouksellisen sodankäynnin organisaatiot maaseudulla tai kaupungissa taas edustivat toki taktisella ja operatiivisella tasolla toimintaperiaatteiltaan samanlaisia sissijoukkoja kuin Kaukoidässäkin, mutta oleellista oli käsittää niiden rooli myös kumouksellisena poliittisena puolueena itsessään. Toisin sanoen kumoukselliseen sodankäyntiin soveltuvat organisaatiot kehittyivät strategisessa mittakaavassa histori-allisesti kohti suuntaa, jossa ne itse toimijoina perustelevat olemassaolonsa, luovat poliittiset edellytykset toiminnalleen ja määrittelevät aktiivisuudella oman vaikutta-vuutensa. Tämä kehitys ei kulkenut tietenkään samaan suuntaan kaikkialla, mutta sen hahmottaminen oli silmiä avaavaa käsiteltäessä globaalin jihadistisen liikehdinnän kumouksellisen organisatorisen kehityksen kulkua eri strategieng kirjoituksissa.

Toiminta-alueen kannalta ymmärrettiin ympäristön keskeinen kokonaismerkitys ku-moukselliselle toiminnalle. Sen käsittely klassisissa strategioissa sitoutui taktisen ta-son pohdintoihin siitä, millaisilla alueilla taisteluita kannatti käydä ja millaisiin kohtei-siin sissijoukon kannatti sitoutua. Tämä havainto vahvisti käsitystä, että strategioiden kirjoittaminen ei ollut tapahtunut ainoastaan niiden kuvausta varten, vaan kumouk-selliset teoreetikot Leninistä Marighellaan halusivat ajattelullaan tarjota lukijoilleen kokonaisvaltaisen ja konkreetiaan sidotun käsityksen siitä miten kumouksellista sotaa tuli käydä tavoitteen saavuttamiseksi.

Paneutumalla syvemmälle kumouksellisen sodankäynnin strategisen sotataidollisen ajattelun maailmaan ymmärrettiin väestön aktiivisen ja passiivisen tuen ja sen saavut-tamisen merkitys kokonaisuudelle. Tässä suhteessa yksi esiin nousseista havainnoista oli eri strategioiden käsitys väestöstä. Pitkittyneissä kansansodan strategioissa väestö ymmärrettiin reagoivan oikeudenmukaiseen kohteluun ja tarjoavan tukensa kumo-ukselliselle osapuolelle, kun taas sotilaalliseen toimintaan keskittyvissä strategioissa oletettiin väkivaltaisen aktiivisuuden vetävän väestön tuen puolelleen.

Selväksi kävi myös, että jokainen kumouksellinen strategi erotteli paikallisen väestön tuen hankkimisen keskeiseksi tavoitteekseen ja elementiksi, joka kokonaisuutena määritteli sitä, mistä kumouksellisessa sodassa lopulta oli kyse. Tälle kaikelle oli klasisisissa strategioissa selkeät perusteensa, mutta myös eroja oli löydettävissä. Toisissa malleissa korostettiin väestön kykyä aseelliseen taisteluun, toisissa sen tuen merkitystä pidettiin ehdottomana edellytyksenä aseelliselle toiminnalle ja toisissa taas kumouksellinen sodankäynti itsessään toimi väestön tuen puolelleen voittavana tekijänä. Mikään ei kuitenkaan puhunut sen puolesta, että väestö olisi ollut jollakin lailla välinearvon asemassa, vaan paremminkin sen tarpeiden huomiointi oli keskeinen osa kumouksellista päämäärää ja tavoitteiden asettelua. Väestön tarpeiden täyttämisen muodostui itsetarkoitukselliseksi ideologian ja strategian välisessä suhteessa.

Vastaavasti kumouksellisen sodankäynnin ajallisesta kestosta on havaittavissa, että sen perusluonteeseen kuului pitkittyneisyys ja siihen liittyvä vihollisen resurssien hajauttaminen niin alueellisesti kuin ajallisestikin. Juuri tämä ajallinen hajauttaminen oli omiaan vahvistamaan käsitystä myös siitä, että kumouksellisen osapuolen strategiassa ajattelussa katsottiin perinteisen sotilaallisen heikkouden olevan käännettävissä vahvuudeksi silloin kun käytiin sotaa konventionaalista aseväkeä vastaan. Nopeita voittoja esimerkiksi liikesodankäyntiin koulutetuille ranskalaisille joukko-osastoille ei ollut luvassa Indokiinasta ja näin koko käsitys sodasta ja sen luonteesta koki mullistuksen. Tällainen havainto ajallisen elementin merkityksestä on leimaa lyövä kaikilla kumouksellisilla strategilla omissa tuotoksissaan. Juuri pitkä aika merkitsi mahdollisuutta kumoukselliselle sodankävijälle kiistää vastustajaltaan sen keskeiset vahvuudet.

Kumouksellisen organisaation käsittely muodosti tavoitteen merkityksen kanssa organisatorisen vertailutason. Toimintaympäristö ja erilaiset tuen muodot taas muodostivat alueellisen vertailutason. Kumouksellisen toiminnan vaiheiden ja ajallisen elementin kuvaus koosti merkitykset ajalliseksi vertailutasoksi. Tässä tutkimuksessa hahmotetut vertailutasot ovat laadultaan yleisluontoisia ja tavalla tai toisella löydettävissä kaikista kumouksellisista sotaa mallintavista strategioista. Näin ollen kumouksellisten strategioiden vertailun toteuttamiseen oli mahdollista tehdä klassikoiden ja globaalin jihadistisen kumouksellisen toiminnan välillä.

Kumouksellisen sodankäynnin eri strategioiden vertailuun tarkoitettujen tarkastelutasojen määrittelyvaatimusten jälkeen alatutkimuskysymyksiksi määrittyi lisäksi kaksi kysymystä, joihin vastaaminen oli mahdollista vertailemalla globaalin jihadismin strategisten ajattelijoiden ja kumouksellisen sodan strategiaklassikkoja määritetyillä tarkastelutasoilla. Näitä kysymyksiä *olivat miten globaalien jihadististen teoreetikoiden voidaan katsoa muuttaneen kumouksellisen sodan teoriaa? ja millaisia yhtymäkobtia on löydettävissä globaalin jihadismin ja aiempien kumouksellisen sodan mallien välillä?*

Perustutkimusongelmaan vastaamisen tueksi löydetty alatutkimuskysymykset keskittyvät myös tutkimusasetelman rakentamiseen. Tutkimusaihetta taustoittavan osuuden muodostamiseksi oli löydettävissä myös pohdintoja, jotka olivat oleellisia luotaessa kokonaiskuvaa globaalista kumouksellisesta jihadismista ja sen strategisesta perustasta, mutta jotka eivät sellaisenaan olleet nostettavissa tutkimuskysymysten ja sotataidollisen tarkastelun asemaan.

Tällainen oli esimerkiksi käsitys siitä, miksi ja miten radikaalista islamismista ja sen kehityskulusta on kehittynyt pohjaväri sille organisaatioluonteelle, joka globaalin jihadistisen liikehdinnän parista on nähtävissä. Vastaavasti tämän kehityskulun tarkastelu herätti kysymyksen siitä, miten itse jihadistisen liikehdinnän kehityskulku lopulta ilmentää liikkeen globaalia suuntausta strategisena toimijana. Osaltaan tästä syystä kolmas luku oli tarpeellinen liittämään tutkimuksen käsittelyyn. Näin ei ollut pelkästään sen jihadistista liikehdintää selittävän yleissivistävyyden vuoksi, vaan myös siitä syystä, että ideologia ja sen elementit näyttelivät erittäin merkittävää roolia niin kumouksellisen sotilaallisen tavoitteen asettelussa kuin myös organisaatioiden muodostamisessa ja jopa ajankäytön ja strategisen kärsivällisyyden hahmottamisessa.

Näiden kysymysten asettamisen ja globaalin jihadistisen liikehdinnän ideologisen taustan selvittämisen jälkeen kaikilta vertailutasoilta oli löydettävissä vastaukset toiseen ja kolmanteen alatutkimuskysymykseen. Organisatorisella tasolla strategioita tarkastellessa kävi selväksi, että valtaosa kumouksellisista malleista piti sisällään taktisen ja operatiivisen tason samankaltaisuuksia. Kaikki näistä liittyivät alueelliseen kumoukselliseen sotaan, joka kulminoitui sissitoimintaan ja ajoittaiseen terrorismin käyttöön. Selväksi tuli myös, että strategisella tasolla globaalin jihadistisen liikehdinnän kumouksellinen sotataidollinen ajattelu oli ottanut merkittävän askeleen moniulotteisempaan suuntaan.

Erityisesti Abu Musab al-Surin ajattelussa oli sellaista organisatorista kehärakenteellista innovointia, jotka oli kehitetty vastaamaan vihollistilanteestaan johtuviin haasteisiin. Tästä syystä kolmannessa luvussa jihadistisen liikkeen ymmärrettiin muokautuneen sosiaalisen liikehdinnän suuntaan erilaisine ala- ja tytärorganisaatioineen. Selkeästi mukaan nousivat myös yksilöt, jotka ottavat osaa globaaliin kumoukselliseen sotaan osaltaan tavoitetilan viehättämänä, osaltaan identiteettirakenteen vuoksi mutta aivan yhtä hyvin kokeakseen itsensä osaksi jotakin laajempaa.

Tutkimusprosessin aikana heräsi usein kysymys siitä, onko globaali jihadistinen liikehdintä lopulta kehittänyt kumouksellista sotataittoa itsenäisesti vai ovatko jihadistiset strategit ainoastaan kopioineet olemassa olevia malleja. Oli selkeästi osoitettavissa, että kaikkien strategioiden ajattelusta on löydettävissä elementtejä esimerkiksi pitkällisen kansansodan kumouksellisesta strategiasta. Organisatorisen tason tarkastelussa kävi ilmi, että kyse oli myös jostakin laajemmasta. Erityisesti globaalin jihadistisen liikehdinnän ulkokehän toimijat eivät enää soveltuneetkaan klassisten kumouksellis-

ten strategioiden organisatoriseen mallinnukseen, vaan organisatorisen tason tarkastelu osoitti, että liike oli kehittänyt kollektiivisesti itselleen uuden tavan suojaautua vihollisensa vastatoimilta edelleen kykenevänä jatkaa kumouksellista sodankäyntiään. Aivan vastaavasti globaalien jihadististen liikehdinnän tai ideologian nimissä tehdyistä terrori-iskuista strategisena keinona voisi esittää vastaavia iskuja tehdyn jo 1970- ja 80-luvuilla. Alueelliset jihadistiset sissiliikkeet kaikista huolimatta ovat ennen kokemattomalla tavalla yhteydessä toisiinsa niin ideologisesti kuin reaaliaikaisesti modernien kommunikaatiovälinein. Vastaavasti kansainvälinen terrorismi esimerkiksi Najin ajattelussa näyttäytyy yhtenä strategisena keinona, osana laajempaa globaalia kumouksellista sotaa. Al-Suri taas nimeää koko mainitun aikakauden kumouksellisten organisaatioiden toimet tehottomiksi siitä syystä, että ne operaatioturvallisuuden nimissä menettivät kosketuksensa kumouksellisen sodan todelliseen tavoitteeseen: väestöön ja sen tukeen. Näin terrorismista oli kehittyneessä globaalissa jihadistisessa kumouksellisessa sotataidollisessa ajattelussa tehty välttämätön osastrategia, joka otetaan käyttöön vaihtoehtoisesti osoitettaessa omaa kansainvälistä suorituskykyä tai vihollistilanteen niin vaatiessa.

Ero korostuu myös siinä, että 1970- ja 80-lukujen terroristiset organisaatiot pyrkivät aidosti saavuttamaan väestön tuen ja teon propagandalla vakuuttamaan väestön valankumouksen välttämättömydestä esimerkiksi Marighellan ja Guillénin ideoiden mukaisesti asutuskeskuksissa. Globaalissa jihadistisessa liikehdinnässä väkivaltainen toiminta on merkityksellistä strategisella tasolla, mutta se myös itsetarkoituksellisenä pyhänä sotana sitoo kaikki organisatoriset ja alueelliset kerrostumat sosiaalisiksi liikkeiksi, jossa yksilöllinen velvollisuus ja uskonnollis-ideologinen sitoutuminen todellisuuspakoiselta vaikuttavaan tavoitteeseen muodostuu oleelliseksi vaikuttimeksi myös liikehdintään osaa ottavan yksilön kannalta.

Tutkimusprosessissa selvisi, että kaikissa kumouksellisissa strategioissa käsiteltiin sodankäynnin ylijohtoa. Tämän strategioita kokonaisuutena yhdistävän seikan sisältäkin toki löytyi eroja painotuksissa. Leninin, Maon ja Giapin ajattelussa johtajiston merkitys jakautui sotilaallisen johtajiston ja poliittisen johdon välillä. Guevaran mallissa nämä johtajistot oli yhdistetty ja kenttäkomentajien roolia poliittisina johtajina korostettiin. Tässä suhteessa globaalien jihadististen liikehdinnän johtajiston rooli suuriskujen hyväksyjänä ja suuntaviivojen osoittajana muistuttaa klassisista strategioista löytyvää mallinnusta, mutta mitä ahtaammalle jihadistinen liikehdintä vihollisensa vastatoimien vuoksi joutuu, ja mitä kauemmas ytimeä kuvatuilla organisatorisilla kehillä mennään, sitä selkeämmäksi muodostuu ylijohdon rooli ideologisen selkänöjan takaajana, uskonnollisten oikeutusten tarjoajana ja linjannäyttäjänä siitä, millaisia kohteita vastaan jihadistisen liikehdinnän väkivaltaa tulee käyttää.

Mitä vähemmän keskusjohto kykenee ottamaan osaa varsinaiseen käskynantoon alajohtoportaille, sen avoimemmaksi ja läpinäkyvämmäksi sen johtamistoiminta on pakostakin kehityttävä. Globaalien jihadististen liikehdinnän strategisessa ajattelusta

erityisesti al-Surin tuotannon osalta kävi ilmi, että liike varautuu ainakin sotataidollisen ajattelun tasolla siihen, että johto ei sellaisenaan kykene enää operatiiviseen toimintaan, vaan se on vihollisen toimesta suljettu pois. Tämä tarkoittaa sitä, että johdon operatiivisen merkityksen kadotessa muodostuu sen ideologisista julkilausumista ja tahtotilanosoituksista osaltaan se mitä al-Suri kuvaa globaalın jihadistisen liikehdinnän kumouksellisen sodan systeemiksi. Tässä systeemissä on kyettävä toimimaan ilman suoranaisia käskyjä, määräyksiä ja toimintaohjeita. Operatiivisesta toiminnasta tulee jatkuvuutensa kautta itsetarkoituksellista ja kumouksellista sodankäyntiä ylläpitävää.

Johtajiston etäisyys toki lisääntyy myös pitkitetyn kansansodan ja foco-kumouksellisuuden strategioissa sitä mukaa, kun toiminta laajenee niin operaatiotahdiltaan kuin maantieteellisestikin. Maon periaate itsenäisistä organisaation alajohtoportaista on sotataidollisesti tiedostettu kokonaisuus, mutta löydettävissä on selkeä ero yksittäisen, jossakin länsimaassa iskua valmistelevan jihadistin ja 1900-luvun alun kiinalaissaissin välillä. Vaikka alue on ensin mainitulla laaja ja tavoite varmasti elinaikanaan saavuttamattomissa, pääsee hän lähes reaaliaikaisesti katsomaan teknologisen kehityksen mahdollistamana sellaista viestiä, jota oma korkein johto tarjoaa. Näin hän ei joudu sitoutumaan omaan mielikuvaansa strategisesta tavoitteesta, vaan johtajiston tarjoama viesti on mahdollista kuulla internetin ja modernien tietotoimistojen välittämänä silloin, kun se itselle sopii. Tämä ero onkin oleellinen verratessa kumouksellista organisaatiota sosiaaliseen liikkeeseen. Ensinnäkin mainitussa on lopulta aina johtaja, joka vähintäänkin määrittää tahtotilansa, johon kumouksellisen sodan on pyrittävä. Globaalın jihadistisen liikehdintää sosiaalisena liikkeenä tarkasteltaessa voidaan sanoa siinä yksilön olevan mahdollista hakeutua itsenäisesti tai ryhmässä riittävän tiedon pariin ja valitsevan tavoitteen, johon omalla panoksella mahdollisesti pyrkii. Jäsenestä on siis tällä tavoin äärimmäisissä tapauksissa tullut osallistuja, ja käskyistä on tullut neuvoja ja ohjeita.

Organisatorisella vertailutasolla paljastunut globaalın jihadistisen liikkeen laajuus kulminoitui alueellisella vertailutasolla. Siinä missä klassiset kumoukselliset strategiat oli laadittu kumouksellista sotaa varten jollakin tietyllä maa- ja valtiollisella alueella, globaalın jihadismin sota on alueellisessa mielessä valtioiden rajat ylittävää. Alueellisissa konflikteissa sellaiset muistakin strategioista löydettävät kokonaisuudet kuten maantiede ja väestön rakenne nousevat tietenkin merkitykselliseen asemaan myös jihadistisessa strategisessa ajattelussa, mutta itse aluetta tarkastellen jihadistisesta ajattelusta paljastui tutkimuksen aikana mielenkiintoinen seikka. Juuri sodan globaalius ja transnationalistinen luonne osoittivat alueiden olevan periaatteessa toisarvoisia tekijöitä sen rinnalla, että kumouksellista jihadia oli määrä käydä siellä missä se vain oli mahdollista.

Abu Musab al-Suri esitys todistaa tästä. Hänen mielestään vallitsevassa vihollistilanteessa oli turha haikaila kiinteiden tukikohtien, koulutuskeskusten ja valtiollisten

alueiden perään. Näiden sijaan oli miellettävä liikkuva, hajaantunut ja riippumaton vastarinta keskeiseksi toimintakeinoksi kumouksellista sota käydessä. Abu Bakr Naji taas oletti useiden hallintoalueiden olemassaolon mahdollistavan kumouksellisen sodankäynnin käynnissä pitämisen vaikka jokin toinen alue menetettäisiinkin. Toisin sanoen siinä missä Mao, Giap, Lenin, Guevara ja Marighella laativat kumoukselliset strategiansa omiin tarkoituksiinsa, aikaansa ja erityisesti omille alueilleen ja oman väestönsä suosion tavoitteluun, jihadistiset strategit ajattelevat asiaa toisella lailla. Heille kumouksellisen sodankäynnin alueella ei ole merkitystä. Sodan itsetarkoituksellisuus, operaatiotahti ja suurvaltavihollisensa suorituskyvyn venyttäminen äärimmilleen, missä tahansa se onkaan mahdollista, on sellaisenaan jo arvokasta alueelliselta kannalta. Tämä tarkoittaa kumouksellisen sodan sotataidollisen ajattelun kannalta lähes vallankumouksellista uudistusta. Tämän tutkimuksen alueellisen vertailutason perusteet ovat siis päteviä tarkasteltaessa yhtä aluetta, jossa jihadistit kumouksellista sotaansa käyvät, mutta vastaavasti aito epäterritoriaalisuus ja olemassa olevien konfliktien hyväksikäyttö on osoitus kumouksellisen sotataidollisen ajattelun kehityksestä globaalien jihadististen liikkeen parissa.

Tällainen operaatioaktiivisuuden ja toiminnan kautta muodostuva suoja-alueperiaate henkiä siitä aidosta juurettomuudesta, globaalit jihadistit edustavat. Heille yksi yksittäinen maa tai alue ei ole välttämättä se, jonka edustajiksi he haluavat profiloitua, vaan paremminkin jokainen kokee uskonnollisen velvollisuuden ajavan kumoukselliseen sotaan erinäisten tavoitteiden myötä. Tämä sodan itsetarkoituksellisuus määrittyy toki myös sen kautta, että globaalien jihadistien liikehdinnän vaikutusvallan haku perustuu paljolti vihollisaselman vastaiseen taisteluun islamilaisen maailman alueilla. Yhdysvaltalaisintressit ja Yhdysvaltojen kanssa myötämieliset hallinnot ovatkin näin päätyneet viholliskohteiksi strategioiden ajattelussa.

Tästä operaatiotahtin merkityksellistymisestä huolimatta ei voida kiistää, ettei jokainen strategisen tason jihadistinen ajattelija havittelisi valtiollista tukeutumisaluetta omalle globaalille sodankäynnilleen. Juuri tämä tukeutumisalueen periaate on omiaan osoittamaan eron klassisten kumouksellisten strategioiden ja globaalien jihadismin vastaavien välillä. Siinä missä esimerkiksi Maolle tai Guevaralle tukialueet edustivat yksittäisiä tukikohtia ja niiden merkitys oli strateginen, ovat globaalien jihadistien liikkeen vastaavat tukialueet alueellisissa konflikteissa merkitykseltään korkeintaan operatiivisia. Näin voidaankin katsoa alueellisen tarkastelutason paljastavan strategioiden massiivisen mittakaavaeron. Globaali jihadistinen liikehdintä strategisen sotataidollisen ajattelunsa kautta voisikin näin ollen edustaa suur-strategista kumouksellista sotataittoa.

Kärjistäen voitaisiin sanoa, että globaali jihadistinen kumouksellinen sodankäynti muistuttaa transnationalistisiin mittakaavoihin yltävää ja tietoisesti kasvatettua siirtomaavallan tai miehittäjävallan vastaista sodankäyntiä, jossa taloudelliset intressit ja liittolaistahot ovat väkivallantekojen ja voimankäytön pääkohteina suurvaltavihollis-

ten poisajamiseksi. Tässä auttaa virtuaalinen tukialue, jota ei Maolla tai Guevaralla ollut saatavilla.

Näillä mahdollisilla alueilla, joissa globaalia jihadistista kumouksellista sotaa käydään, alueen väestö on nähtävissä välineenä kumouksellisen toiminnan kaappaamiselle. Siinä missä erityisesti pitkittyneen kansansodan strategisessa mallissa väestöä ja sen tuen saavuttamista korostetaan yhtenä keskeisimmistä tavoitteista, on globaalille jihadismille väestöllä erityinen välinearvo. Tällä tarkoitetaan sitä, että alueellinen merkityksettömyys heijastuu myös siihen, millainen väestö alueella on. Toisaalta al-Suri on myös korostanut koko maailman muslimien omaa vastuuta jihadin käymiseksi ja kumouksellisen tavoitteen saavuttamiseksi. Tämä näkyy myös liikkeen nauttimissa ulkoisen tuen muodoissa. Lopulta se pyrkii selviytymään omatoimisella rahoituksella ja islamilaisista maista tulevilla lahjoitusvaroilla. Näin jihadistinen kumouksellinen toiminta rakentuu itsenäiseksi ja riippuvaiseksi vain omasta vaikuttavuudestaan ilman aikaisempien kumouksellisten liikkeiden mahdollisesti nauttimaan suurvaltatuokea.

Ajallisella tarkastelutasolla tutkimuksessa kävi ilmi, etteivät kumouksellisen sodan strategit suoranaisesti puhu sodan kestosta ajallisiin määreisiin kuten vuosiin tai kuu-kausiin sitoen. Sen sijaan kaikkien strategieng tuotannosta kävi selväksi, että sodan pitkittäminen oli merkityksellistä. Näin siksi, että omat sotilaalliset heikkoudet aiheuttavat sen, että näiden heikkouksien kääntäminen vahvuuksiksi oli mahdollista ainoastaan ajallisesti pitkällisessä kumouksellisessa sodassa. Tämä ajatus näkyy niin indokiinalaisessa ajattelussa kuin Abu Bakr Najinkin pohdinnassa. Sitä ei välttämättä ilmaista suoraan, mutta viimeistään se käy ilmi, kun vihollisen vahvuuksien viemiseksi esitetään operaatioita hajautettavan laajalle niin alueellisesti kuin ajallisestikin. Näin vihollinen on määrää sitoa useisiin strategisesti merkityksettömiin taisteluihin, joiden operaatiotempo on liian alhainen, jotta niissä voitaisiin hyödyntää liikesodankäynnin periaatteita, menetelmiä ja erityisesti teknologisen suorituskyvyn tuomaa ylivoimaa.

Tämä vihollisen suorituskyvyn venyttäminen tai hajaannuttaminen niin alueellisesti kuin ajallisestikin on merkittävin yhtenäinen periaate klassisten kumouksellisten strategioiden ja globaalın jihadistisen liikkeen sotataidollisen ajattelun välillä. Koska näin on, on myös luontevaa, että globaalın jihadistisen liikehdinnän parista kumpuavat vaiheet muistuttavat merkittävästi aiempien strategieng vastaavia. Kaikkien jihadistien mielestä sotaa käydään esivaiheen, tasapainon ja vastahyökkäyksen vaiheistamana. Vaiheiden kautta löydetään myös eroavuus mallien välillä. Siinä missä esimerkiksi pitkittyneen kansansodan strategiassa on mahdollista käydä sotaa useassa erilaisessa vaiheessa samanaikaisesti, globaalın jihadismin toimintaympäristön laajuudesta johdun on tämä ehdoton edellytys. Tämä tarkoittaa myös sitä, että vaiheiden sekoittuminen transnationalistisessa mittakaavassa osoittaa, että ensimmäiseen vaiheeseen perinteisesti liitetyistä terroriteoista tulee globaalın jihadistisen liikkeen sotataidollisessa ajattelussa mukaan strategisen vastahyökkäyksen toimia. Tämä osoittautuu

esimerkiksi edellisessä luvussa käsitellyn al-Qurashin väitteillä siitä, että syyskuun 11. päivän iskut 2001 olivat vastahyökkäys Yhdysvaltoja itseään vastaan jo käynnissä olleen operaatiotahdin huipentamiseksi. Jälkiviisaasti voitaisiin esittää, että silloinen al-Qaidan korkein johto teki totaalisen virhearvion Yhdysvaltain suorituskyvystä ja yhteiskunnallisesti resilienssistä ja vastaavasti arvioi väärin omien 1990-luvun iskujensa vaikuttavuuden niiden valtaisan mediahuomion vuoksi. Yksittäinen isku voidaan sotataidollisesti mieltää strategiseksi vastahyökkäykseksi, mutta sen vaikuttavuus kumouksellisen sodankäynnin kolmannen vaiheen operaationa ainakin tässä tapauksessa oli erittäin heikko.

Yksi ajallisen vertailutason paljastama kokonaisuus globaalin jihadistisen strategiako-konaisuuden kannalta on, että koska liike on organisoitunut sosiaalisen liikkeen lailla operoidessaan globaalissa mittakaavassa, on selvää, että tällainen omaehtoinen ja ideologiasidonnainen toiminta ei sellaisenaan sovi edes ensimmäisen vaiheen aktiiviteetteihin. Liike onkin onnistunut kehittämään aiempien strategioiden vaiheistusten rinnalle uuden esikumouksellisen tai väistövaiheen, jossa kyetään pitämään liike hengissä, moninkertaistamaan iskujen vaikutus modernin tiedonvälityksen myötä ja käyttämään hyväksi niiden rekrytoivaa vaikutusta. Tässä esivaiheessa ei ole kuitenkaan mahdollista luoda edellytyksiä alueelliselle sissisodalle tai hallinnolliselle romahdukselle, jota sitten voitaisiin hyödyntää sotilaallisesti. Tämä tarkoittaa sitä, että sosiaalista liikehdintää kumouksellisena sotilaallisena toimintana tarkastellen, voidaan esittää, että terroristisista iskuista on tullut taktisina keinoina oleellisia strategisia sovelluksia joihin ryhtyvät juuri sosiaaliseen liikkeeseen liittyneet osanottajat. Nämä iskujen vaikuttavuudesta vakuuttuneet jihadistit ymmärtävät roolinsa strategisina toimijoina jo pelkästään siitä syystä, että globaalin jihadistisen liikkeen nimissä toteutettu isku saa valtavan mediahuomion.

Edellisessä luvussa esitelty globaalin jihadistisen liikkeen kumouksellisen strategisen sotataidollisen ajattelun konsensus sopii tarkasteltavaksi kumouksellisena sotana. Se pyrkii omassa mittakaavassaan kumouksellisen sodankäynnin mukaisiin poliittisiin tavoitteisiin. Tätä sotaa käyvät ei-valtiolliset toimijat ja sodankäynnillisesti siinä käytetään samanaikaisesti keinoja terrorismista konventionaalisen sodan menetelmiin. On kuitenkin huomioitava, että globaalin jihadistisen liikkeen ideologinen luonne ja vihollisasetelma saavat sen myös näyttämään asymmetriaan taipuvaiselta ei-valtiolliselta toimijalta, ei vain puhtaasti vallankumouksellista sotaa käyvältä tietyllä alueella operoivalta joukolta.

Tämä johtuu siitä, että globaali jihadistinen liike osaa taitavasti, kuten David Kilcullen esittää, käyttää alueellisia valmiita konflikteja hyödykseen käydäkseen sotaa päävastustajaansa Yhdysvaltoja ja sen intressejä vastaan missä milloinkin on mahdollis-

ta.¹⁰⁸⁶ Tämä osaltaan tulee todistetuksi sillä, että globaalit jihadistiset strategit näkevät sotilaallisen asymmetrian kääntävän voimasuhteet selkeästi omaksi vahvuudekseen. Näin ollen kumouksellinen sota globaalin jihadistisen liikehdinnän kehittämänä on kumouksellista myös silloin kun sota on alueellista. Alueita ja vaiheita ollaan myös valmiita hyödyntää qutbilaisen esitaistelijoiden kaartin tavoitteen saavuttamisessa. Liikkeen luonne sellaisenaan ei välttämättä kerro sen tavoitetilasta, vaan siitä, että se on kyennyt vastustamaan vihollisensa mittavaa sotilaallista vastareaktiota hajaantumalla ja organisoitumalla sosiaalisen liikkeen tavoin. Näin se on kyennyt ylläpitämään sekä kyvyn kansainvälisiin operaatioihin että mahdollisuuden toimia rekrytoivana voimana ideologisesta viestistä viehättyneille.

Globaaln jihadistisen liikehdinnän on ollut loogista kehittyä suuntaan, jota voimakas yhteinen ideologia pitää koossa, mutta jonka ideologista viestiä ja strategisen tason linjauksia jäseniksi tunnustautuvat tai hyväksytyt osapuolet voivat joustavasti tulkita omiin tarkoituksiinsa sopivalla tavalla.

Tällaisen todellisuuden vallitessa on helppo tulla johtopäätökseen, että ydinjoukkona esimerkiksi al-Qaida ei itse asiassa olekaan vain liike läntisine viholliskuvineen, alueellisine toimijoineen ja itsenäisesti radikalisoituvine yksilöineen, vaan kysymys on jostakin paljon merkittävämmästä. Al-Qaida terminä voidaankin arkikielessämme ymmärtää tarkoittavan tämän tutkimuksen tarkasteluajanjaksolla globaalia jihadistista sosiaalista liikettä, jossa ei itse asiassa ole vain jäseniä tai klassista keskusjohtoa, vaan myös osallistujia ja kollektiivinen ideologia, josta kukin osallistuja, yksilö tai organisaatio valitsee itselleen parhaiten sopivat toimintamallit ja retoriikan. Tällaisen kehityksen on osaltaan mahdollistanut keskusorganisaation aiempi toiminnallinen luonne ja toisaalta moderni informaatiotekniikka.

5.2. Epilogi ja mahdollisia jatkotutkimustarpeita

Kumouksellisen sodan teoria on lisännyt suosiotaan analysoitaessa modernia turvallisuusympäristöä. Rinnalle on noussut myös erilaisia selitysmalleja, joiden kaikkien yksinkertaistava selitysvoimaisuus pyrkii osaltaan täyttämään jonkin toisen teorian

---

¹⁰⁸⁶ <https://www.youtube.com/watch?v=ArO3-pIIado>, 3.9.2015. Oheisen linkin takaa löytyy David Kilcullenin ja Washington Postin toimittajan David Ignatiuksen keskustelu, jota he käyvät Kilcullenin kirjan, *The Accidental Guerilla* (Kilcullen, David: *The Accidental Guerilla – Fighting Small Wars in the Midst of a Big One*. Oxford University Press, New York/NY, 2009.) pohjalta. Kilcullen kuvaa alueellisen konfliktin hyväksikäyttöä neliportaisella prosessilla. Ensimmäisessä *infektio*ksi kutsumassaan vaiheessa globaaln jihadistisen liikehdinnän edustajat saapuvat alueelle, jolla vallitsee olemassa oleva konfliktuaalinen tila. Liikkeen edustajat soluttautuvat yhteiskunnallisiin järjestelmiin, joiden kautta lisäävät vaikutusvaltaansa. Sitten globaalit jihadistit etevät toiseen, *tartunnan*, vaiheeseen. Tällöin he onnistuvat lisäämään vaikutusvaltaansa niin paljon, että liikkeestä muodostuu merkittävä ja jopa määräävä tekijä alueella. Kolmannessa vaiheessa on alueelle odotettavissa läntisten maiden suuri sotilaallinen *interventio* globaaln jihadistisen uhan poistamiseksi. Tämä aiheuttaa tartunnan saaneessa paikallisväestössä *hylkimisreaktion*, jonka aikana se kääntyy lähimmän tukijansa, globaaln jihadistisen liikehdinnän puoleen. Näin liike todistaa kykenevänsä hyödyntämään taitavasti islamilaisen maailman sisällä olevia konflikteja ja yhteiskunnallisia käymistöjä.

jättämän aukon ja muokkaamaan käsitystämme turvallisuusympäristöstämme. Todelisuus sotataidon osalta on kuitenkin yksittäisiä teorioita ihmeellisempää. Sen analyysissä ja siitä johdettavassa synteesissä ratkaisevat sotaa käyvät tai siihen varautuvat toimijat, organisaatioiden rakenne, laatu, tavoitteet, toimintaympäristö sekä sotatoimiin käytettävissä oleva aika ja sen käyttöperiaate. Sotataitoa, sodassa tai siihen varauduttaessa, ei kuitenkaan voida tarkastella yksistään sodankäynnillisten toimien kautta, sillä kaikki sota on poliittista. Pelkkää sotaa sotana katsovista Mao Tse-tung on esittänyt kuvaavan luonnehdinnan; hän rinnastaa tällaiset yksilöt yksinkertaisiin militaristeihin.¹⁰⁸⁷

Onkin siis syytä tarkastella sotataitoa sodankäynnin kulttuurihistoriana, joka sellaisenaan kehittyi aatteiden, identiteettien, uskontojen, ideologioiden sekä yhteiskunnallisen ja teknologisen kehityksen myötä. On myös syytä hylätä ajatukset siitä, että vain valtiollinen toimija on kykenevä omaamaan strategioita ja niiden kautta ohjaamaan sotataidollisen ajattelun kehitystä. Globaali jihadistinen liike ja sen abstraktilta vaikuttavan tavoitteen sodankäynnillinen tavoittelu viimeistään todistaa tämän.

Tämän tutkimusprosessin aikana globaali jihadistinen liikehdintä on kokenut merkittäviä muutoksia. Al-Qaidan perustaja ja organisaationsa ruumiillistuma Osama bin Laden surmattiin, ja hänen tilalleen johtoon astui Ayman al-Zawahiri. Al-Qaidan vaikutusvalta verkostona on sekin muuttunut. Vuoden 2003 jälkeen liikkeen hajaannus yhä itsenäisempiin alueellisiin toimijoihin on lisääntynyt, ja se on kerännyt suosiota tasaisesti tahoilta, jotka oman ideologisen tulkintansa kautta ovat kyenneet samaistumaan al-Qaidan vaikutusvaltaan.

Hajonta ja keskusjohdon merkityksen väheneminen verkoston sisällä on myös ollut ilmeistä. Tästä on esimerkkinä Yhdysvaltain laivaston erikoisjoukkojen suorittamassa, Osama bin Ladenin surmaamisoperaatiossa yhteydessä haltuun saatu suuri määrä al-Qaidan organisaation johtajan kirjeenvaihtoa. Kaikkiaan 17 kirjettä annettiin West Point Military Academyn alaiselle Combating Terrorism Centerille (CTC) analysoitavaksi ja julkaistavaksi.¹⁰⁸⁸

CTC:lle annettujen käsiteltyjen ja avoimeksi julistettujen kirjeiden perusteella laadittu analyttinen esitys henkii jo etusivullaan tulevasta sisällöstään. Otsikko *Letters from Abbottabad: Bin Ladin Sidelined?* on paljon puhuva. Se kertoo siitä perusoletuksesta, että al-Qaidan ensimmäinen johtaja oli menettänyt tahtomattaan johtoasemansa luomassaan verkostossa.

---

¹⁰⁸⁷ Katso esimerkiksi Mao (2000), s. 43.

¹⁰⁸⁸ Lahoud, Nelly, Caudill, Stuart, Collins, Liam, Koehler-Derrick, Gabriel, Ressler, Don, al-'Ubaydi, Muhammad: Letters from Abbottabad: Bin Ladin Sidelined?, Harmony Program, The Combating Terrorism Center At West Point, http://www.ctc.usma.edu/wp-content/uploads/2012/05/CTC_LtrsFromAbbottabad_WEB_v2.pdf, 19.5.2012.

Yhtenä liikkeen hajaantumisen konkreettisenä tunnusmerkkinä ovat arabikevään kautta eskaloituneet tapahtumat liikkeen sisällä. Osama bin Laden piti arabikeväänä tunnettua ilmiötä merkittävänä muslimien modernissa historiassa. Hänen mukaansa al-Qaidan olisi pitänyt hyödyntää tapahtumia mediakampanjalla aktivoitakseen ne kansalaiset, jotka eivät vielä olleet ryhtyneet kapinoimaan maallistuneita muslimihallintoja vastaan. Samalla muslimeja olisi pitänyt varoittaa kansalaisista, jotka kesken kansalaisliikhehdinnän olisivat valmiita tyytymään sekularistisiin ratkaisuihin ja näin puolittamaan tavoitteensa muodostamalla poliittisia puolueita ja ryhtyen valmistelemaan demokraattista prosessia. Afganistanissa bin Laden piti erityisen merkittävänä jatkuvaa yhdysvaltalaismiehityksen vastustamista. Hänen pyrkimyksensä oli osoittaa muslimimaailmalle, että omia vääräuskoisia hallintovaltoja vastaan noustessa ei Yhdysvaltojen vastatoimia tarvinnut pelätä, sillä ne olivat torjuttavissa Afganistanin kaltaisessa maassa ja olosuhteissa.¹⁰⁸⁹

Osama bin Ladenin huolestuneisuus liittolaisjärjestöjensä omavaltaisista teoista ja julkilausumista osoittaa hänen olleen tietyllä tasolla sivuutettu liikkeen johtoasemasta. Tällaisen kehityksen voidaan toki katsoa olleen olemassa jo aikaisemminkin, sillä al-Qaidan keskusjohto ei koskaan ollut varsin puhdasoppinen operatiivinen yksikkö, vaan eräänlainen franchise-tyylinen toimija, joka takasi samanmielisille organisaatioille ja yksilöille edellytykset viholliskuviaan vastaan suuntautuneiden iskujen toteuttamiseen vailla varsinaista sitoutumista tekniseen suoritukseen. Ydinorganisaation painoarvo onkin aina vuoden 1998 sodanjulistuksesta juutalaisia ja ristiretkeläisiä vastaan ollut eräänlainen yhteistoiminnan ja ideologisen ohjauksen suunnannäyttäjä.¹⁰⁹⁰

Aika on kuitenkin muuttunut, ja bin Ladenin huoli omiensa liian omatoimisesta viholliskuvien valinnasta on näyttäytynyt toteen. Tämä kehitys globaalin jihadistisen liikehdinnän sisällä oli nähtävissä jo 2000-luvun alkupuolella, jolloin Ayman al-Zawahiri lähetti kuuluisan kirjeensä Irakin al-Qaidan johtajalle. Kyseessä on vuonna 2005 löydetty al-Qaidan silloisen varajohtajan Ayman al-Zawahirin kirje Irakin al-Qaidan johtajalle Abu Musab al-Zarqawille. Tässä kirjeessään al-Zawahiri kiittelee al-Zarqawin sankarillisesta taistelusta vääräuskoisten valloittajien voimia vastaan, mutta samalla varoittaa voimankäytön ylilyönneistä.¹⁰⁹¹

Varoittelu ei ollut turhaa, sillä yhdysvaltalaismiehityksen vastainen toiminta osoitti merkkejä suistumisesta maan shiia- ja sunnimuslimiväestöjen väliseksi konfliktiksi.¹⁰⁹² Irakin al-Qaidan tekemät julmat terroriteot uhkasivat siis viedä paikallisen vä-

---

¹⁰⁸⁹ Sama.

¹⁰⁹⁰ Bin Laden, Osama: Declaration of War against the Americans Occupying the Land of the Two Holy Places, elokuu 2006, http://www.pbs.org/newshour/terrorism/international/fatwa_1996.html, 6.10.2011.

¹⁰⁹¹ <http://www.weeklystandard.com/Content/Public/Articles/000/000/006/203gpaul.asp>, 7.6.2013.

¹⁰⁹² Sama, sekä suuntaa antavana tilastotietona <http://icasualties.org/Iraq/iraqideaths.aspx?hndPeriod=Sep-05>, 29.6.2013. Vaikka kyseisen taulukon tilastojen tiedetään olleen monissa muissa yhteyksissä epäluotettavia, antaa jo pelkkä lukumäärä kuvan uskonnollisten kansanryhmien välisestä konfliktista paimenkirjeen kirjaamisvuonna. Esimerkit kuten: <http://edition.cnn.com/2005/WORLD/meast/09/16/iraq.main/index.html>, 29.6.2013 ja http://news.xinhuanet.com/english/2005-09/03/content_3439704.htm, 29.6.2013 valottavat tilannetta.

estön tukea liikkeeltä. Al-Zawahiri toistaa kirjeessään useasti väestön tuen merkittävyyttä kumouksellisen päämäärän saavuttamisessa. Hänen mukaansa irakilaisveljien olisi ollut syytä asettaa shiiamuslimeja kohtaan tuntemansa viha hetkeksi syrjään ja keskittyä todellisen vihollisen eli yhdysvaltaismiehittäjän tuhoamiseen ja ajamiseen maasta.¹⁰⁹³

Al-Zawahirin kirjeessä ilmennyt ristiriita kärjistyi koko 2000-luvun ja huipentui Syyrian sisällissodassa, jossa lähes tuhoutumisen partaalla ollut toimija aktivoitui uudelleen ja nimesi itsensä Irakin ja Levantin alueen islamilaiseksi valtioksi. Tämä oman aikamme merkittävä ryhmittymä rakentui Irakin al-Qaidan organisatorisille jäänteille ja tunnetaan lyhenteillä ISIS (Islamic State of Iraq and ash-Sham) tai ISIL (Islamic State of Iraq and Levant) sekä IS (Islamic State). Al-Qaidan entisenä paikallisjärjestönä se riitautui johtajansa Abu Bakr al-Bagdadin johdolla kohtalokkaasti al-Qaidan keskusjohdon kanssa. Vaikka al-Bagdadin asettuminen järjestön ylintä johtoa vastaan kiistassa toisen Syyriassa toimivan al-Qaidan paikallisjärjestön Jabhat al-Nusran asemasta johtikin vuonna 2014 helmikuiseen välirikoon emo-organisaation kanssa, on riidalla jo kaukaisempi edellä mainitun kirjeen osoittama historiansa. Tällä kehityksellä ja globaalien jihadististen liikehdinnän muokkaantumisella sekä tässä tutkimuksessa esitetyillä tuloksilla on kaksi jatkotutkimusmahdollisuutta.

Ensimmäinen niistä liittyy kansallisessa mittakaavassamme ennen kokemattomaan vierastaistelijailmiöön. Vierastaistelijoilla tarkoitetaan tässä yhteydessä luvussa kolme kuvatun afgaaniarabien kaltaista liikettä, jonka osallistujat ovat matkustaneet Irakiin ja Syyriaan osallistuakseen ISIS:n tai muiden globaaliin jihadistiseen liikehdintään liittyvien organisaatioiden riveissä pyhänä pitämäänsä sotaan. Tämän liikehdinnän kokonaisvaikutuksia esimerkiksi kansalliselle turvallisuudellemme ei vielä tiedetä, mutta historian tutkimuksellisesti yksittäisten tai useampien valtiokohtaisten tapausesimerkkien tarkasteleminen 1980-luvun vierastaistelijaliikehdinnän suhteen tarjoaa mahdollisuuden ymmärtää tapausten erityispiirteet huomioiden sellaisia seikkoja, jotka valottavat omia mahdollisuuksiamme modernin turvallisuusuhkamme kohtaamisessa.

Tunnettu irakilainen alan tutkija ja maansa turvallisuusviranomaisten neuvonantajana toimiva Hisham al-Hashimi muistuttaa, että ISIS:n uuteen menestykseen nostanut johtaja Abu Bakr al-Bagdadi on kopioinut lähes kaikki Osama bin Ladenin käyttämät strategiset keinot omaan viitekehukseensä.¹⁰⁹⁴ Tätä taustaa vasten voidaan argumentoida, että ISIS on halukas jatkossakin toteuttamaan iskujaan länsimaissa, huolimatta millaisena organisaationa se säilyy kovien vastatoimien keskellä. Mikäli sen vastaiset toimet tehostuvat, on järjestöltä al-Qaidan tavoin odotettavissa yhä

---

¹⁰⁹³ <http://www.weeklystandard.com/Content/Public/Articles/000/000/006/203gpaul.asp>, 7.6.2013.

¹⁰⁹⁴ Al-Hashimi, Hisham: Alustus Suomen-vierailun yhteydessä CMI:llä, Helsingissä, 15.5.2015.

kiihtyvämmällä tahdilla ulkomailla toteuttavia iskuja tai niiden yrityksiä toteuttajinaan toimijoita, joilla on vaikeasti havaittavia yhteyksiä emo-organisaatioonsa.

Toinen keskeinen jatkotutkimustarve liittyy tutkimuksen sotataidolliseen otteeseen. Mitään sellaista toimijaa ei sotataidollisesti ole olemassakaan, jolta pienen valtion rajatuin resurssein varustettu puolustusjärjestelmä ei voisi ottaa oppia. Globaalia jihadistista liikettä tulisikin voida tutkia ilman moraliteettien asettamia rajoitteita ja tarkastella sitä entiteettinä, jolta kansallinen puolustuksemme voisi ottaa oppia. Mikään toimija, joka joutuu samanaikaisesti parhaansa mukaan suojaamaan organisaatiorakenteensa, rakentamaan kokonaisuvaltaisen strategisen viestinsä sitä tukevalle kuulijakunnalle samanaikaisesti pyrkiessään vaikuttamaan mahdollisimman tehokkaasti viholliseensa, ei ole sotataidollisesti järkevä sivuuttaa. Kuten jihadismin tutkija Atte Kaleva huomauttaa, on al-Qaidalle ja siten myös globaalille jihadistiselle liikkeelle ollut muodikasta kirjoittaa muistokirjoituksia jo vuodesta 2003 alkaen.¹⁰⁹⁵ Yhteistä kaikille kuitenkin on se, että mikään niistä ei ole vielä tätä kirjoitettaessa konkretisoitunut. Jotakin siis on tältäkin toimijalta sotataidollisesti opittavissa?

Vähintään yhtä tärkeää kuin on tarkastella globaalia jihadistista liikettä innovatiivisena toimijana, on huomioida seikka, josta Marko Palokangas sissisodankäynnin osuutta suomalaisessa sotataidossa tarkastelevassa kattavassa väitöstutkimuksessa muistuttaa. Hän esittää, että sotataittoa on osattava tutkia taiten ja varoen. Tätä väitetään Palokangas täsmentää osoittaen, että jokainen määritelmä, jota kulloisessakin sotataidollisessa tutkimuksessa käytetään, on perusteltava tarkasti.¹⁰⁹⁶ Palokankaan väitteen kanssa ei ole mitään syytä olla eri mieltä. Aivan vastaavasti sotilaalla ei sotataidollisia sovelluksia ja niiden tarjoamia mahdollisuuksia tarkastellessaan ole kuitenkaan missään olosuhteissa mahdollista jäädä kiinni semanttiseen taiturointiin pelkän korrektiuden nimissä hukaten samalla mahdollisuuden tehtävänsä parhaaseen mahdolliseen suorittamiseen.

---

¹⁰⁹⁵ Kaleva, Atte ja Paronen, Antti: Organisaation ja ideologian suhteesta, teoksessa *Vihatkoon kunban pelkäävät – näkökulmia terrorismiin ilmiönä*, toimittaneet Antti Paronen ja Olli Teirilä, Maanpuolustuskorkeakoulu, Strategian laitos, Julkaisusarja 2, N:o 51, Juvenes Print Tampere, 2014, s. 44.

¹⁰⁹⁶ Palokangas (2014), s. 444.

LÄHTEET

JULKAISTU PRIMÄÄRILÄHTEISTÖ

Kumouksellinen ja vastakumouksellinen materiaali

Jihadistinen aineisto

Al-Ansari, al-Din Sayf: The Washington and New York Raid: an Investigative Reading, Majallat al-Ansar ja Jihad.net, arabiankielinen teksti julkaistu, 18.9.2002.

Al-Hakaymah, Muhammad Khalil: The myth of Delusion – Exposing the American Intelligence, al-Maqreze Center Site, 2006.

Al-Hakaymah, Muhammad Khalil: Toward a New Strategy in Resisting the Occupier, teoksessa The Canons of Jihad – Terrorists' Strategy for Defeating America, toimittanut: Jim Lacey, Naval Institute Press, Annapolis/MD, 2008.

Al-Muqrin's, 'Abd Al-Aziz: A Practical Course for Guerilla War, Mu'askar Al-Battar, Mu'askar Al-Battar Book, Military Courses Publications, 2004, teoksessa Cigar, Norman: Al-Qa'ida's Doctrine for Insurgency, Potomac Books Inc., Washington D.C., 2009.

Al-Qurashi, Abu-Ubayad: America and the Crusade: Where to?, Majallat al-Ansar, arabiankielinen teksti julkaistu, 12.6.2002.

Al-Qurashi, Abu-Ubayad: America's Eyes, Majallat al-Ansar, arabiankielinen teksti julkaistu 26.6.2002.

Al-Qurashi, Abu-Ubayad: A Lesson in War, Majallat al-Ansar, arabiankielinen julkaistu 19.12.2002.

Al-Qurashi, Abu-Ubayad: Al-Qa'da and the Art of War, alneda.com, arabiankielinen teksti julkaistu 13.6.2002.

Al-Qurashi, Abu-Ubayad: Revolutionary Wars, teoksessa Ryan, Michael W.S.: Decoding Al-Qaeda's Strategy – The Deep Battle Against America, Columbia Universty Press, New York/NY, 2013.

Al-Qurashi, Abu-Ubayad: Strategic Equations, Majallat al-Ansar, arabiankielinen teksti julkaistu 22.9.2002.

Al-Qurashi, Abu-Ubayad: The Fourth Generations of Wars, Majallat al-Ansar, arabiankielinen teksti julkaistu 28.2.2002.

Al-Qurashi, Abu-Ubayad: The Illusions of America, Majallat al-Ansar, arabiankielinen teksti julkaistu 10.8.2002.

Al-Qurashi, Abu-Ubayad: The War of the Ether, Majallat al-Ansar, arabiankielinen teksti julkaistu 20.11.2002.

Al-Suri, Abu Musab: Global Islamic Resistance Call, teoksessa Lia, Brynjar: Architect of Global Jihad – The Life of Al-Qaida Strategist Abu Mus’ab al-Suri, Columbia University Press, New York NY, 2008.

Al-Zawahiri, Ayman: Knights Under the Prophets Banner, teoksessa Mansfield, Laura: His Own Words – A translation of the Writings of Dr. Ayman al Zawahiri ,TLG Publications, USA, 2006.

Al-Zawahiri, Ayman: Kirje Abu Musab al-Zarqawille, päivätty 9. heinäkuuta 2005, <https://www.ctc.usma.edu/v2/wp-content/uploads/2013/10/Zawahiris-Letter-to-Zarqawi-Translation.pdf>, 17.2.2015.

Azzam, Abdullah: In Defence of Muslim Lands – The First Obligation After Iman, <http://www.wrs.vcu.edu/SPECIAL%20PROJECTS/JIHADISM/DEFENCE%20OF%20THE%20MUSLIM%20LANDS.pdf>, 8.3.2015.

Azzam, Abdullah: Join the Caravan, <http://ebooks.worldofislam.info/ebooks/Jihad/Join%20the%20Caravan.pdf>, 8.3.2015.

Azzam, Abdullah: The Lofty Mountain, Azzam Publications, Lontoo, <http://www.hoor-al-ayn.com/Books/lofty.pdf>, 20.1.2013.

Basajev, Shamil: Book of a Mujaheddiin, maaliskuu, 2004, http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:wKpDAFkQDJwJ:www.islamicline.com/islamicbooks/new/Book_of_a_Mujahideen_-_www.islamicline.com.pdf+&cd=4&hl=fi&ct=clnk&gl=fi, 15.9.2015.

Bin Laden, Osama: Declaration of War against the Americans Occupying the Land of the Two Holy Places, elokuu 2006, http://www.pbs.org/newshour/terrorism/international/fatwa_1996.html, 6.10.2011.

Bin Laden Osama: Expel the Polytheists from the Arabian Peninsula, August 23.1996, teoksessa Messages To the World – The Statements Of Osama bin Laden, toimittanut Bruce Lawrence, Verso, Lontoo, 2005.

Bin Laden, Osama: The Betrayal of Palestine, December 29, 1994, teoksessa Messages To the World – The Statements Of Osama bin Laden, toimittanut Bruce Lawrence, Verso, Lontoo, 2005.

Bin Laden, Osama: The World Islamic Front, February 23, 1998, teoksessa: Messages To the World – The Statements Of Osama bin Laden, toimittanut Bruce Lawrence, Verso, Lontoo, 2005.

Faraj, Muhammad Abd al-Salam: The Absent Obligation, Maktabah Al Ansaar, Birmingham, 2000.

Naji, Abu Bakr: The Management of Savagery – The Most Critical Stage Through Which the Umma Will Pass, 2004, käännös William McCants, John M. Olin Institute for Strategic Studies, Harvard University, 2006.

Qutb Sayyid: Milestones, Maktabah Booksellers and Publishers, Birmingham, 2006.

Taymiyyah, Taqi-ud-deen Ahmad Ibn: The Religious and Moral Doctrine of Jihad: Governance according to Allah's Law in reforming both the ruler and his flock, teoksessa Voices of Terror – Manifestos, Writings and Manuals of al-Qaeda, Hamas, and other Terrorists from Around the World and Throughout the Ages, toimittanut Walter Laqueur, Reed Press, New York/NY, 2004.

Muu kumouksellista sotaa käsittelevä aineisto

Beam, Louis: Leaderless Resistance, The Seditonist, Issue 12, February 1992, <http://www.louisbeam.com/leaderless.htm>, 30.6.2015.

Debray, Régis: Revolution in Revolution, käännös Bobbe Ortiz, Penguin Books Ltd, Harmondsworth, 1967.

Giap, Vo Ngyen, People's War, People's Army, Foreign Languages Publishing House, Hanoi, 1961.

Guevara, Ernesto: Guerilla Warfare, <http://sadena.org/Books-Texts/Che%20Guevara%20-%20Guerilla%20Warfare.pdf>, 16.11.2011.

Guevara, Ernesto: Guerilla Warfare, Pelican Books, Harmondsworth, 1969.

Guevara, Ernesto: Guerilla Warfare, Classic House Books, New York/NY, 2009.

Guevara, Ernesto: The Bolivian Diary, Ocean Press ja Cento de Estudios Che Guevara, Melbourne ja New York/NY, 2006.

Guillén, Abraham: The Revolutionary Strategy of Urban Guerilla, teoksessa Philosophy of the Urban Guerilla – The Revolutionary Writings of Abraham Guillén, kääntänyt ja toimittanut Donald, C. Hodges, William Morrow & Company Inc, New York/NY, 1973.

Handbook for Volunteers of the Irish Republican Army – Notes on Guerilla Warfar, Palidin Press, Boulder/CO, 1985.

Ho, Chi Minh: Instructions for the Setting up of the Armed Propaganda Brigade of Viet Nam, teoksessa Ho Chi Minh – Down With Colonialism, toimittanut Walden Bello, Verso, Lontoo, 2007.

Ho, Chi Minh: Appeal issued After Six Months of Resistance, teoksessa Ho Chi Minh – Down With Colonialism, toimittanut Walden Bello, Verso, Lontoo, 2007.

Irish Republican Army: Green Book, Volumes I&II,
<http://tensmiths.files.wordpress.com/2012/08/15914572-ira-green-book-volumes-1-and-2.pdf>, 19.1.2015.

Lenin, V.I.: Advice of an Onlooker, teoksessa Revolution at the Gates – Selected Writings from February to October 1917, toimittanut Slavoj Zizek, Verso, Lontoo ja New York/NY, 2002a.

Lenin, V.I.: Partisan Warfare, teoksessa Modern Guerilla Warfare – Fighting Communist Guerilla Movements, 1941–1961, toimittanut Franklin Mark Osanka, Free Press of Glencoe, New York/NY, 1962.

Lenin, V.I.: Partisan Warfare, teoksessa Revolutionary Guerilla Warfare, toimittanut Sam C. Sarkesian, Precedent Publishing, Inc., Chicago/IL, 1975.

Lenin, V.I.: Marxism and Insurrection – A Letter to the Central Committee of the RSDLP (B), teoksessa Revolution at the Gates – Selected Writings from February to October 1917, toimittanut Slavoj Zizek, Verso, Lontoo ja New York/NY, 2002b.

Lenin, V.I.: State and Revolution, International Publishers, New York/NY, 1969.

Lenin, V.I.: Teokset, 23. osa, Karjalan ASNT:n valtion kustannusliike, Petroskoi, 1959,
https://www.marxists.org/suomi/lenin/1916/prol_vallankumous.htm, 7.7.2015.

Lenin, Vladimir Iljitsh: Teokset, osa 28. Vieraskielisen kirjallisuuden kustannusliike, Moskova, 1961.

Lenin, Vladimin Iljitsh: War and Revolution, Lenin Collected Works, Volume 28, Progress Publishers, 1964.

Li, Tso-Peng: Strategy: One Against Ten Tactics: Ten Against One – An Exposition of Comerade Mao Tse-tung's Thinking on the Strategy and Tactics of Peoples War. Foreign Languages Press, Peking, 1966.

Mao, Tse-tung: On Coalition Government, poliittinen raportti seitsemännelle Kiinan kommunistisen puolueen kansankongressille, 24. huhtikuuta 1945,
http://www.marxists.org/reference/archive/mao/selected-works/volume-3/mswv3_25.htm, 13.1.2015.

Mao, Tse-tung: Guerilla Warfare, teoksessa On Guerilla Warfare, käännös, analyysi ja toimitus Samuel B. Griffit II, University of Illinois Press, Champaign/IL, 2000.

Mao, Tse-tung: Problems of Strategy in Guerilla War against Japan, teoksessa The Red Book of Guerilla Warfare, toimittanut Shawn Conners, Norte Press, El Paso/TX, 2010.

Marighella, Carlos: Minimanual of the Urban Guerilla, 1969,
<http://www.indybay.org/uploads/2008/02/12/minimanual.pdf>, 18.11.2011.

Marighella, Carlos: Mini-Manual Of The Urban Guerilla, toimittaneet Abraham Guillén Press ja Arm The Spirit, Montreal ja Toronto, 2002a.

Marighella, Carlos: Problems And Principles Of Strategy, teoksessa Mini-Manual Of The Urban Guerilla, toimittaneet Abraham Guillén Press ja Arm The Spirit, Montreal ja Toronto, 2002b.

Marighella, Carlos: Questions of Organisation, teoksessa Mini-Manual Of The Urban Guerilla, toimittaneet Abraham Guillén Press ja Arm The Spirit, Montreal ja Toronto, 2002c.

Meinhof, Ulrike: From Protest to Resistance, teoksessa Everybody Talks About the Weather...We Don't, toimittanut Karin Bauer, Seven Stories Press, New York, 2008.

Meinhof, Ulrike: Setting Fire to Department Stores, teoksessa Everybody Talks About the Weather...We Don't, toimittanut Karin Bauer, Seven Stories Press, New York, 2008.

Nkrumah, Kwame: Handbook of Revolutionary Warfare, International Publishers, New York/NY, 1969.

Otteita puheenjohtaja Mao Tse-Tungin teoksista,
<http://sosialismi.net/kirjasto/muut/Mao%20Zedong%20-%20Punainen%20kirja.pdf>,
10.8.2015.

Red Army Faction: Urban Guerilla Concept, 1971, Kersplebedeb Publishing and Distribution, Montreal, 2009.

Urbano: Fighting in the Streets – A Manual of Urban Guerilla Warfare, Barricade Books Inc., Fort Lee/ NJ, 1991.

HAASTATTELUT

Hajjar, Anas: Imaami. Toiminut Suomen islamilaisen yhdyskunnan imaamina vuodesta 2010. Hän on myös Suomen islamilainen neuvosto ry:n hallituksen puheenjohtaja. Haastattelu 12.2.2015. Helsinki. Nauhoite tekijän hallussa.

Hegghammer, Thomas: Toiminut Norjan puolustuslaitoksen tutkimuskeskuksen teorrismin tutkimuksen ohjelman johtajana vuodesta 2011. Hegghammer on eräs jihadismin tutkimuksen kansainvälisesti tunnetuimpia ja arvostetuimpia akateemikkoja. Haastattelu 16.10.2014. Materiaali ja nauhoite tekijän hallussa.

Lia, Brynjar: Dosentti Norjan Puolustusvoimien tutkimuslaitoksessa (FFI). Toiminut muun muassa FFI:n kansainvälisen terrorismin ja globaalien jihadismin tutkimusohjelman johtajana 1999–2011. Haastattelu 16.10.2014. Oslo. Materiaali ja nauhoite tekijän hallussa.

Linjakumpu, Aini: Lapin yliopiston yhteiskuntatieteiden laitoksen yliopistolehtori, YTT. Linjakumpu on julkaissut kattavasti niin islamilaisesta ääriliikehännästä kuin poliittisen islamin identiteettirakenteista ja hengellisestä väkivallasta. Haastattelu 13.3.2015. Skype-haastattelu. Nauhoite tekijän hallussa.

Mackinlay, John: Toiminut brittiasevoimista eläköidyttyään 1991 muun muassa Kings Collegessa tutkijana ja opettajana. Julkaissut maolaisen kumouksellisen sodankäynnin muutoksen ja globalisaation välisestä suhteesta. Haastattelu 13.2.2015. Skype-haastattelu. Nauhoite tekijän hallussa.

Shultz, Richard: Kansainvälisen politiikan professori Tufts'n yliopistossa, Flecher School of Law and Diplomacyssä. Shultz on toiminut useissa Yhdysvaltain puolustuslaitosta lähellä olevissa tutkimus- ja neuvonantajatehtävissä. Esimerkiksi jäsenenä Yhdysvaltain puolustusministeriön erikoisjoukkojen käyttöperiaatteita suunnittelevassa komissiossa. Haastattelu 16.9.2014, Skype-haastattelu. Nauhoite tekijän hallussa.

SEKUNDÄÄRILÄHTEISTÖ

Kirjallisuus

Adamson, John, C.: Global Jihad: Al-Qaeda and Its Implications for the Global System, 2011,

<http://intldept.uoregon.edu/wp-content/uploads/2012/12/INTL-UG-Thesis-Adamson.pdf>, 8.4.2015.

Al-Zayyat, Montassir: The Road to Al-Qaeda – The Story of Bin Laden’s Right-Hand Man, käänös Ahmed Fekry, toimittanut Sara Nimis, Pluto Press, Lontoo ja Ann Arbor/MI, 2004.

Allen, Charles: God’s Terrorists – The Wahhabi Cult and the Hidden Roots of Modern Jihad, Da Capo Press, Philadelphia/PA, 2006.

Angstrom, Jan ja Widen, J.J: Contemporary Military Theory – The Dynamics of War, Routledge, Lontoo ja New York/NY, 2015.

Arnold, James R.: Jungle of Snakes – A Century of Counterinsurgency from Philippines to Iraq, Bloomsbury Press, New York/NY, Berliini ja Lontoo, 2009.

Aslan, Reza: Global Jihadism – A Transnational Social Movement, VDM Verlag, Saarbrücken, 2010.

Asprey, Robert B.: War in the Shadows The Guerilla in history – Two Thousand Years of the Guerilla at War From Ancient Persia to the Present, William Morrow and Company Inc., New York/NY, 1994.

Baumann, Carol Edler: The Diplomatic Kidnappings – a Revolutionary Tactic of Urban Terrorism, Martinus Nijhoff, Haag, 1973.

Beckett, I. F. W.: Modern Insurgencies and Counter-insurgencies: Guerrillas and their Opponents since 1750, Routledge, Oxon, 2001.

Benjamin, Daniel ja Simon, Steven: The Age of Sacred Terror, Random House, New York/NY, 2002.

Bergen, Peter L.: Holy War, Inc.: Inside the Secret World of Osama bin Laden, The Free Press, New York/NY, 2001.

Bergen, Peter: The Osama bin Laden I Know: An Oral History of al Qaeda's Leader, The Free Press, Washington D.C., 2006.

Blombers, Fred: Euroopan voimatasapainojärjestelmä 1990–2012 – Euroopan vakaus rakenteellisen, uusklassisen ja hegemonisen realismin näkökulmasta, Maanpuolustuskorkeakoulu, Strategian laitos, Julkaisusarja 1. Nro 32, Juvenes Print, Helsinki, 2013.

Bobbit, Phillip: Terror and Consent - The Wars for the Twenty-First Century, Anchor Books, New York/NY, 2009.

Bodansky, Yossef: Bin Laden: The Man Who Declared War on America, Prima Lifestyles, New York/NY, 2001.

Bolanos, Alejandra M.: Al-Qaedas Revolution in Military Affairs, UMI Dissertation Publishing, Ann Arbor/MI, 2010.

Brachman Jarret M.: Global Jihadism – Theory and practice, Routledge, New York/NY, 2009.

Brafman, Ori ja Beckstrom, Rod A: The Starfish and the Spider – The Unstoppable Power of Leaderless Organizations, Benguin Books, New York/NY, 2006.

Burke, Jason: Al-Qaeda – The True Story of Radical Islam, I.B: Tauris&Co Ltd, Lontoo ja New York/NY, 2003.

Butler, Oliver J. Jr.: An Examination of the Guerilla Strategies of Lawrence and Mao, US Army War College, Callisle Barracks/PA, 1973.

Byman, Daniel, Chalk, Peter, Hoffman, Bruce, Rosenau, William ja Brennan, David: Trends in Outside Support for Insurgent Movements, Rand, Santa Monica/CA, Arlington/VA, Pittsburgh/PA, 2001.

Callwell, Charles, E.: Small Wars – Their Principles and Partice, Cosimo Classics, New York, 2010.

Calvert, John: Sayyid Qutb and the Origins of Radical Islamism, Columbia University Press, New York/NY, 2010.

Cigar, Norman: Al-Qa'ida's Doctrine for Insurgency – 'Abd Al-Aziz Al-Muqrin's A Prractical Course for Guerilla War, Potomac Books Inc., Washington D.C., 2009.

Clausewitz, Carl von: Sodankäynnistä, käännös Heikki Eskelinen, Art House, Helsinki, 1998.

Clausewitz, Carl von: Vom Kriege, Dummlers Verlag, Bonn, 1980.

Coll, Steve: Chost Wars – The Secret History of the CIA, Afganistan and bin Laden, From the Soviet Invasion to September 10, 2011, The Penguin Books, New York/NY, 2004.

Cook, Steven A.: The Struggle for Egypt – From Nasser to Tahrir Square, Oxford University Press, New York/NY, 2012.

Connable, Ben ja Libicki, Martin C.: How Insurgencies End, RAND Corporation, Santa Monica/CA, Arlington/VA ja Pittsburgh/OH, 2010.

Cook, David: Understanding Jihad, University of California Press, Lontoo, Berkley/CA ja Los Angeles/CA, 2005.

Corbin, Jane: Al-Qaeda: In Search of the Terror Network that Threatens the World, Thunders Mouth Press/Nation Books, New York/NY, 2003.

Cross, J.P: The Jungle warfare, Arms and Armour Press, Artillery House, Artillery Row, 1989.

Cordesman, Anthony H. ja Wagner, Abraham R.: The Lessons of Modern War – Volume III: The Afghan and Falklands Konflikts. Westview Press, Boulder/CO ja San Francisco/CA, 1991.

DeLong-Bas, Natana J.: Wahhabi Islam – From Revival and Reform to Global Jihad. Oxford University Press, New York/NY, 2004.

Devji, Faisal: Landscapes of the Jihad – Militancy, Morality, Modernity, Cornell University Press, Lontoo, 2005.

Elliott-Bateman, Michael: Defeat in the East – The Mark of Mao Tse-tung on war, Oxford University Press, Aylesbury, 1967.

Ellis, John: A Short History of Guerilla Warfare, St. Martin's Press, New York/NY, 1976.

Ewans, Martin: Afghanistan – A short History of Its People and Politics, HarperCollins Publishers, New York/NY, 2002.

Fall, Bernard: The Two Vietnams, Praeger, New York, 1967.

Farral, Leah ja Hamid, Mustafa: The Arabs at War in Afghanistan, Hurst&Company, Lontoo, 2015.

Ferguson, James: Taliban – The True Story of the World's Most Feared Guerilla Fighters, Transworld Publishers, Lontoo, 2011.

Fishman, Brian ja Moghadam, Assaf (toim): Self-inflicted wounds – Debates and Divisions within al-Qa'ida and it's Periphery, Harmony Project, Combating Terrorism Center at West Point, 2010.

Fuller, Graham E.: The Future of Political Islam, Palgrave MacMillan, New York/NY, 2003.

Galula, David: Counterinsurgency Warfare – Theory and Practice, Praeger Security International, United States of America, 1964.

Galula, David: Pacification in Algeria 1956–1958, RAND, Santa Monica/CA, 2006.

Gerges Fawaz A.: The Far Enemy – Why Jihad Went Global, Cambridge University Press, New York/NY, 2009.

Gerges, Fawaz A.: The Rise and Fall of Al-Qaeda, Oxford University Press, New York/NY, 2011.

Gold, Dore: The Fight for Jerusalem – Radical Islam, the West, and the Future of the Holy City, Regnery Publishing, Inc., Washington D.C., 2007.

Gott, Richard: Introduction, teoksessa Guevara, Ernesto: The African Dream – The Diaries of the Revolutionary War in Kongo, Grove Press, New York/NY, 1999.

Guratna, Rohan: Inside Al Qaeda – Global Network of Terror, Berkley Books, New York/NY, 2003.

Hammes, Thomas X.: The Sling and The Stone – On War in the 21st Century, Zenith Press, St Paul/MN, 2004.

Hannula, J.O.: Sotataidon historia I – vanhan ajan taktiikan ja strategian pääpiirteet, Otava, Helsinki, 1930.

Hegghammer, Thomas: Jihad in Saudi-Arabia – Violence and Pan-Islamism since 1979, Cambridge University Press, Cambridge, 2010.

Highland, Grant R.: New Century, Old Problems: The Global Insurgency Within Islam And The Nature of The War On Terror, Joint Military Operations Department, Naval War College, Newport/RI, 2003.

Hoffman, Bruce ja Reinares, Fernando (toim.): The Evolution of the Global Terrorist Threat – From 9/11 to Osama bin Laden's Death, Columbia University Press, New York/NY ja Chichester, 2014.

Hogdson, Marshall: The Venture of Islam – Conscience and History in a World Civilization, University of Chicago Press, Chicago/IL, 1974.

Holliday, Sam C. ja Dabeziens, Pierre, C.: Irregular Warfare In a Nutshell, U.S.Army Command and General Staff College, Fort Leavenworth/KS, 1962.

Hosmer, Stephen T., Crane Sibylle O. (toim.): R412-1. Counterinsurgency: A Symposium, April 16–20, 1962, The RAND Corporation, Santa Monica/CA, 2006.

Huttunen, Mika: Monimutkainen taktiikka, Maanpuolustuskorkeakoulu, Taktiikan laitos, Julkaisusarja 1, Taktiikan tutkimuksia n:o 2/2010, Edita Prima Oy, Helsinki, 2010.

Hämeen-Anttila, Jaakko: Islamin käsikirja, Kustannusosakeyhtiö Otava, Juva, 2004.

International Crises Group: Understanding Islamism, ICG, Middle East/North Africa Report No. 37, 2005.

Jackson, Roy: Fifty Key Figures in Islam, Routledge, Lontoo ja New York/NY, 2006.

Jalali, Ali Ahmad ja Grau, Lester W.: Afghan Guerilla Warfare – In the Words of the Mujahideen Fighters, Zenith Press, Minneapolis/MN, 2001.

Joes, James Anthony: America and guerrilla warfare, The University Press of Kentucky, Lexington/MA, 2000.

Jokinen, Christian ja Kullberg, Anssi: Separatismi ja islamismi – kansallismieliset ja islamistiset liikkeet Euraasian konflikteissa, Kustannus Oy Suomen Mies, Jyväskylä, 2006.

Jones, Seth G.: Hunting in the Shadows – The Pursuit of Al Qa’ida Since 9/11, W.W.Norton&Company, New York/NY ja Lontoo, 2012.

Juergensmeyer, Mark: Global Rebellion – Religious Challenges to the Secular State, From Christian Militias to al-Qaeda, University of California Press, Berkley/CA, Los Angeles/CA ja Lontoo, 2008.

Kalela Jorma: Historiantutkimus ja historia, Gaudeamus, Helsinki, 2000.

Kepel, Gilles: Jihad – The Trail of Political Islam, käänös Anthony F. Roberts, The Belknap Press of Harvard University Press, Cambridge/MA, 2002.

Kepel, Gilles: The War for Muslim Minds – Islam and the West, käänös Pascale Ghazaleh, The Belknap Press of Harvard University Press, Cambridge/MA ja Lontoo, 2004.

Kerttunen, Mika: Kuinka sota voitetaan – Sotilasstrategiasta ja sen tutkimisesta, Maanpuolustuskorkeakoulu, Strategian laitos, Julkaisusarja 2: Tutkimusselesteita N:o 45, Edita Prima Oy, Helsinki 2010.

Kesseli, Pasi: In Pursuit of Mobility – Israeli Operational Art From Theory to Practise, National Defence College of Finland, Publication series 1, N:o 6, Helsinki, 2001.

Kesseli, Pasi (toim): Kumouksellinen ja vastakumouksellinen sota, Maanpuolustuskorkeakoulu, Historian laitos, Julkaisusarja 2, N:o 4, 1998.

Khosrokhavar, Farhad: Inside Jihadism – Understanding Jihadi Movements Worldwide, Paradigm Publishers, Lontoo, 2009.

Kilcullen, David: Counterinsurgency, Oxford University Press, New York/NY, 2010.

Kilcullen, David: Out of the Mountains – The Coming Age of the Urban Guerilla, Oxford University Press, New York/NY, 2013.

Kilcullen, David: The Accidental Guerilla – Fighting Small Wars in the Midst of a Big One. Oxford University Press, New York/NY, 2009.

Korhonen, Arvi: Hakkapeliittain historia I osa, Puolustusministeriön sotahistoriallisen toimiston julkaisuja VI, Porvoo, 1939.

Lacey, Jim (toim): The Canons of Jihad – Terrorists’ strategy for defeating America, Naval Institute Press, Annapolis/MD, 2008a.

Lacey, Jim (toim): A Terrorist's Call to Global Jihad – Deciphering Abu Musab al-Suri's Islamic Jihad Manifesto, Naval Institute Press, Annapolis/MD, 2008b.

Lalu, Petteri: Syvää vai pelkästään tiheää? – Neuvostoliittolaisen ja venäläisen sotataidollisen ajattelun lähtökohdat, kehittyminen, soveltaminen käytäntöön ja nykytilanne. Näkökulmana 1920- ja 1930-luvun syvän taistelun operaation opit, Maanpuolustuskorkeakoulu, Taktiikan laitos, Julkaisusarja 1, Nro 3/2014, Juvenes Print, Tampere, 2014.

Lappi, Ahti: Ilmatorjunta kylmässä sodassa, Ilmatorjuntasäätiö, Gummerrus, Jyväskylä, 2003.

Laqueur, Walter: Guerilla Warfare, A Historical & Critical Study, Transaction Publishers, New Brunswick ja Lontoo, 2009.

Lawoti, Mahedra ja Pahrin, Anup K. (toim): The Maoist Insurgency in Nepal – Revolution in the twenty first century, Routledge, Abingdon, 2010.

Lawrence, Bruce (toim): Messages to the World – The Statements of Osama bin Laden, Verso, Lontoo, 2005.

Lia, Brynjar: Architect of Global Jihad – The Life of Al-Qaida Strategist Abu Mus'ab al-Suri, Columbia University Press, New York/NY, 2008.

Liddell Hart, Basil H.: Strategy, Meridian, New York/NY, 1991.

Luttwak, Edward N.: Strategy - The Logic of War and Peace, Harvard University Press, USA, 1987.

MacDonald, Peter: Giap – The Victor in the Vietnam, W.W. Norton&Company, Lontoo ja New York/NY, 1993.

Mackinlay, John: Globalisation and Insurgency, Adelphi Paper 352, The International Institute for Strategic Studies, Oxford University Press, 2002.

Mackinlay, John: The Insurgent Archipelago, Columbia University Press, New York/NY, 2009.

Malkki, Leena: Campaigns End – The Campaigns of the Rode Jeugd in the Netherlands and the Symbionise Liberation Army in the United States, Helsinki University Print, Helsinki, 2010.

Malkki, Leena ja Paastela, Jukka: Terrorismin monet kasvot, WSOY Oppimateriaalit Oy, Helsinki, 2007.

Marks, Thomas, A.: Maoist Insurgency since Vietnam, Frank Cass Ltd., Lontoo, 1996.

Marlowe, Ann: David Galula: His Life and Intellectual Context, Strategic Studies Institute, U.S. Army War College, Carlisle/PA, 2010.

McCants, William (toim): Militant Ideology Atlas, Combating Terrorism Center, 2006, <https://www.ctc.usma.edu/v2/wp-content/uploads/2012/04/Atlas-ResearchCompendium1.pdf>, 5.6.2015.

McCuen, John J.: The Art of Counter-Revolutionary War – The Strategy of Counter-Insurgency, Faber, Lontoo, 1966.

Metsämuuronen, Jari (toim): Laadullisen tutkimuksen käsikirja, International Methelp ky, 2006.

Michael, George: Lone Wolf Terror and the Rise of Leaderless Resistance, Vanderbilt University Press, Nashville/TN, 2012.

Minitzer, Richard: Losing Bin Laden – How Bill Clinton’s Failures Unleashed Global Terror, Regenery Publishing Inc., Washington DC, 2013.

Mohamedou, Ould Mohammad-Mahmouh: Understanding Al-Qaeda – Changing War and Global Politics, Pluto Press, New York/NY, 2011.

Mohamedou, Ould Mohammed-Mahmoud: Understanding Al Qaeda – The Transformation of War, Pluto Press, Lontoo ja Ann Arbor/MI, 2007.

Moreno, J: Che Guevara on Guerilla Warfare: Doctrine, Practice and Evaluation, teoksessa Revolutionary Guerilla Warfare, toimittanut Sam C. Serkesian, Precedent Publishing, Chicago/IL, 1975.

Morrison Taw, Jennifer ja Hoffman, Bruce: The Urbanization of Insurgency – The Potential Challenge to U.S. Army Operations, Rand, Santa Monica/CA. 1994.

Mottahedeh, Roy: The Mantle of the Prophet – Religion and Politics in Iran, Oneworld Publications, Oxford, 1985/2000.

Moussali, Ahmad, S.: Radical Islamic Fundamentalism: the Ideological and Political Discourse of Sayyid Qutb, American University of Beirut Press, 1993.

Mäkitalo, Janne: Partisaanisodasta alueelliseen puolustusjärjestelmään – jugoslavialaisen sotataidollisen ajattelun kehittyminen toisen maailmansodan jälkeen, Maanpuolustuskorkeakoulu, Sotahistorian laitos, Julkaisusarja 1, N:o 16, Juvenes Print Oy, Tampere, 2012.

Nance, Malcom W.: The Terrorists of Iraq – Inside the Strategy and Tactics of the Iraq Insurgency 2003–2014, CRC Press, Boca Raton/FL, 2015.

Nordberg, Erkki: Islamistinen terrorismi ja sen vastainen puolustus, Art House, Helsinki, 2007.

O'Neill, Bard E.: Insurgency and Terrorism – From Revolution to Apocalypse, Potomac Books, Inc, Washington D.C., 2005.

O'Neill, Bard E.: Insurgency and Terrorism – Inside Modern Revolutionary Warfare, Brassey's, New York/NY, 1990.

Palokangas, Marko: Räjähävää tyhjyyttä – Sissitoiminta suomalaisessa sotataidossa, Kustannusosakeyhtiö Suomen Mies, Vaasa, 2014.

Partridge, Christopher: Uusien uskontojen käsikirja, käännös Kirjapaja, Lion Publishing, 2004.

Patrikainen, Jarkko: Pioneeritaktiikka sotatieteellisenä käsitteenä - teoriaa seuraava tulkitseva käsiteanalyysi pioneeritaktiikan käsitteestä, Yleisesikuntaupseerikurssin diplomityö vuodelta 2013, Taktiikan laitos, MPKK.

Phares, Walid: Future Jihad – Terrorist Strategies against the west, Palgrave MacMillan, New York/NY, 2005.

Rabasa, Angel, Chalk, Peter, Cragin, Kim, Daly, Sara A., Gregg, Heather S., Karasik, Theodore, W., O'Brien, Kevin A., Rosenau, William: Beyond al-Qaeda – The Global Jihadist Movement, part 1, RAND Corporation, Santa Monica/CA, Arlington/VA, Pittsburgh/PA, 2006.

Raitasalo, Jyri ja Sipilä, Joonas: Sodan määrittelystä – Käsitteet sodasta sodankäynnin taustalla, Maanpuolustuskorkeakoulu, Strategian laitos, Julkaisusarja 4, N:o 18, Edita Prima Oy, Helsinki, 2004.

Rajan, Julie V.G.: Al-Qaeda's Global Crisis – The Islamic State, Takfir, and the Genocide of Muslims, Routledge, Lontoo ja New York, 2015.

Rapoport, David (toim.): Terrorism: Critical Concepts in Political Science, Routledge, osa 1, Taylor&Francis Group, 2005.

Randal, Jonathan: Osama – The Making of a Terrorist, I.B.Tauris, Lontoo ja New York/NY, 2012.

Rashid, Ahmed: Descent into Chaos – The United States and the Failure of Nation Building in Pakistan, Afghanistan, and Central Asia, Viking Penguin, New York/NY, 2008.

Rashid, Ahmed: Jihad – The rise of Militant Islam in Central Asia, Penguin Books/Yale University Press, New York/NY, New Haven/CT, 2002.

Rashid, Ahmed: Taliban – The Power of Militant Islam in Afghanistan and Beyond, I.B.Tauris, Lontoo ja New York/NY, 2010.

Rashid, Ahmed: Taliban – The Story of the Afghan Warlords, Pan Books, Lontoo, 2001.

Rekkedal, Nils Marius: Nykyaikainen sotataito, Edita Prima Oy, Försvarshögskolan Maanpuolustuskorkeakoulu, Helsinki, 2004/2006.

Rekkedal, Nils Marius: Nykyaikainen sotataito – Sotilaallinen voima muutoksessa, toimittanut Juha Mälkki, Maanpuolustuskorkeakoulu, Helsinki, 2013, http://doria32-kk.lib.helsinki.fi/bitstream/handle/10024/93813/Nykyaikainen_sotataito_verkkoversio_2013.pdf?sequence=2, 19.9.2015.

Rekkedal, Nils Marius: Insurgency and Counter-Insurgency – A Presentation on Concepts and Problems, Swedish National Defence College, Elanders Gotab, Vällingby, 2006.

Renvall Pentti: Nykyajan historiantutkimus, WSOY, Porvoo, 1965.

Rejai, Mostafa: The Strategy of Political Revolution, Anchor Press, Garden City/NY, 1973.

Report Of The Quadrennial Defense Review, May 1997, <http://www.bits.de/NRANEU/others/strategy/qdr97.pdf>, 2.11.2015.

Rich, Paul B. ja Duyvesteyn, Isabelle (toim.): The Routledge Handbook of Insurgency and Counterinsurgency, Routledge, Abingdon, 2012.

Riedell, Bruce: The Search for Al Qaeda – Its Leadership, Ideology and Future, Brookings Institution Press, Washington D.C., 2010.

Robb, John: Brave New War – The Next Stage of Terrorism and End of Globalization, John Wiley&Sons, Hoboken/NJ, 2007.

Rotzien, Chad M.: Fighting A Global Insurgency Utilizing Galula's Counterinsurgency Warfare Theory, Usawc Strategy Research Project, U.S. Army War College, Carlisle Barracks/PA, 2007.

Roy, Olivier: Globalized Islam – The Search for new Ummah, Columbia University Press, New York, 2004.

Rueschhoff, Jan L.: Old Book, New Lessons – Mao, Osama, and the Global Qutbist Insurgency, United States Marine Corps Command and Staff College, Quantico/VA, 2008.

Ryan, Michael W.S.: Decoding Al-Qaeda's Strategy – The Deep Battle Against America, Columbia Universty Press, New York/NY, 2013.

Sageman, Marc: *Leaderless Jihad – Terror Networks in the Twenty-First Century*, University of Pennsylvania Press, Philadelphia/PA, 2008.

Sageman, Marc: *Understanding Terror Networks*, University of Pennsylvania Press, Philadelphia/PA, 2004.

Sarkesian, Sam C. (toim.): *Revolutionary Guerilla Warfare*, Precedent Publishing Inc., Chicago/IL, 1975.

Schaefer, Robert W: *The insurgency in Chechenya and the North Caucasus – From Gazavat to Jihad*, Preager Security International, Santa Barbara/CA, 2010.

Schmitt, Carl: *Theory of the Partisan*, Telos Press Publishing, käännös G.L.Ulmen, New York/NY, 2007.

Scott, Andrew M., Clark, Donald P., Ehrnman, R. Bruce, Salmon Jr, John W., Shill, Harold B., Trapnell, Frank W.: *Insurgency*, The University of North Carolina Press, Chapel Hill/NC, 1970.

Seppänen, Esa: *Sissisota – aikamme sota*, Kirjayhtymä, Helsinki, 1971.

Sergejeff, Andrei: *Afganistanin historia – silkkietä kulttuurien risteukseen*, Gaudeamus Helsinki University Press, Tallinna, 2011.

Sinkkonen, Teemu: *Political Responses to Terrorism – Case study on the Madrid terrorist attack on March 11, 2004, and its aftermath*, University of Tampere, Department of Political Science and International Relations, Tampereen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print, Tampere, 2009.

Sirén, Torsti: *Winning Wars Before They Emerge – From Kinetic Warfare to Strategic Communications as a Proactive and Mind-Centric Paradigm of the Art of War*, Universal-Publishers, Boca Raton/ FL, 2013.

Soufan, Ali H. ja Freedman, Daniel: *The Black Banners: The Inside Story of 9/11 and the War Against al-Qaeda*, W.W. Norton & Company, New York/NY ja Lontoo, 2011.

Springer Devin R., Regens James L., Edger David N.: *Islamic radicalism and global jihad*, Georgetown University Press, Washington D.C., 2009.

Stenersen, Anna: *Al-Qaida's Quest for Weapons of Mass Destruction – The History behind the Hype*, VDM Verlag Dr. Muller Aktiengesellschaft&Co. KG, Saarbrücken, 2008.

Stout, Mark E., Huckabey, Jessica M., Schindler, John R., Lacey, Jim: *The Terrorist Perspectives Project – Strategic and Operational Views of al-Qaida and Associated Movements*, Naval Institute Press, Annapolis/MD, 2008.

Sunzi: Sodankäynnin taito, kääntänyt ja toimittanut Matti Nojonen, Gaudeamus Helsinki University Press, Tallinna, 2012.

Taber, Robert: War of the Flea – The Classic Study of Guerilla Warfare, Potomac Books, Washington, D.C., 2002.

Tanner, Stephen: Afganistan – A Military History from Alexander the Great to the War Against the Taliban, Da Capo Press, Boston/MA, 2009.

Tarrow, Sidney: Power in Movement: Collective Action, Social Movements and Politics, Cambridge University Press, Cambridge, 1994.

Tawil, Camille: Brothers in Arms – The Story of al-Qaida and the Arab Jihadists, Saqi Books, Lontoo, 2010.

Tenet, George: At the Center of the Storm: My years at the CIA, HarperCollins Publishers, New York/NY, 2007.

The U.S.Army, The U.S.Marine Corps: Counterinsurgency Field Manual, USA FM 3-24, MCWP 3-33,5, The University of Chicago, Chicago/IL ja Lontoo, 2007.

Thompson, Leroy: The Counterinsurgency Manual: Tactics of the Anti-Guerilla Professionals, Greenhill Books, Lontoo, 2002.

Thompson, Robert: No Exit from Vietnam, David McKay Company, New York/NY, 1969.

Thompson, Robert: War in Peace – An Analysis of Warfare since 1945, Orbis Publishing, Lontoo, 1981.

Tilly, Charles: Social Movements, 1768–2004, Paradigm Publishers, Boulder/CO, 2004.

Trinquier, Roger: Modern Warfare – A Fresh View of Counterinsurgency, käännös: Daniel Lee, Praeger Security International, Westport/CT, 2006.

Tuomi, Jouni ja Sarajärvi, Anneli: Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Tammi, Jyväskylä, 2002.

Turner, John A.: Religious Ideology and the Roots of the Global Jihad – Salafi Jihadism and International Order, Palgrave Macmillan, New York/NY, 2014.

Vatikiotis, P.J: Islam and the State, Routledge, Worcester, 1987.

Vigor, Peter Hast: Marxismi, Kirjayhtymä, Rauma, 1966.

Visuri, Pekka: Turvallisuuspolitiikka ja strategia, WSOY, Juva, 1997.

Westd, David: Handbook of Political Theory: New Social Movements, 2004,
<http://www.omnilogos.com/2011/06/28/new-social-movements/>, 10.3.2004.

Wright, Lawrence: Looming Tower, Alfred A. Knopf, New York/NY, 2006.

Yousa, Mohammed ja Adkins, Mark: The Bear Thrap: Afghanistan's Untold Story, Mark Cooper, 1992,
<https://therearenosunglasses.files.wordpress.com/2012/10/the-bear-trap.pdf>, 14.9.2015.

Zabel, Sarah E.: The Military Strategy of Global Jihad, U.S. Army War College, Lexington/KY, 2011.

Artikkelit

Abu-Jandal: Former Personal Bodyguard of Usama Bin Ladin and Leading Al-Qa'ida Element in Yemen Reveals to Al-Quds Al-Arabi his Intercession in Bin Ladin's Marriage to a Yemeni Girl. He Used to Meet With Al-Zarqawi, but Says he is not a Leader. The United States Moves Toward its Demise. Saudi Bombing Are the Natural Outcome of the Regim's Policy and They Will Continue, Al-Quds Al-Arabi, Lontoo, arabiankielinen teksti julkaistu 3.8.2004.

Abu-Rabi, Ibrahim M.: Introduction – Ayman al-Zawahiri as I Knew Him, teoksessa Al-Zayyat, Montassir: The Road to Al-Qaeda – The Story of Bin Laden's Right-Hand Man, käänös Ahmed Fekry, toimittanut Sara Nimis, Pluto Press, Lontoo ja Ann Arbor/MI, 2004.

Ahto Sampo, Sotataito, teoksessa Strategian käsikirja, Sotatieteen laitos, Valtion painatuskeskus, Helsinki, 1983.

Azzam, Maza: Egypt: The Islamists and the State Under Mubarak, teoksessa Islamic Fundamentalism, toimittaneet Abdel Salam Sidahmed ja Anoushiravan Ehtesami, Westview Press, Boulder/CO ja Oxford, 1996.

Barno, David W: Challenges in Fighting a Global Insurgency, Parameters, U.S. Army War College, Vol. 36, Issue 2, summer 2006.

Betz, David J.: Cyberspace and Insurgency, teoksessa The Routledge Handbook of Insurgency and Counterinsurgency, toimittaneet Paul B. Rich ja Isabelle Duyvesteyn, Routledge, Lontoo ja New York, 2014.

Brachman, Jarret M. ja McCants William F.: Stealing Al-Qa`ida's Playbook, CTC Report, Combating Terroism Center at West Point, West Point/NY, 2006.

Brandon, James, Thornton, John: The sidewalks where terror breeds, The Christian Science Monitor 22, July 2005.

Candolin, Catharina: Kyberpuolustus – uusi maanpuolustuksellinen ulottuvuus, *Kylkirauta* 1/2012.

Cigar, Norman: Al-Qaida's Theater Strategy: Waging a World War, teoksessa *Al-Qaida After Ten Years of War – A Global Perspective of Successes, Failures and Prospects*, toimittaneet Norman Cigar ja Stephanie E. Kramer, Marine Corps Association, USA, 2012.

Del Cid Gómez, Juan Miguel: A Financial Profile of the Terrorism of Al-Qaeda and its Affiliates, *Perspectives on Terrorism*, Vol 4, No 4, 2010.

Echevarria Antulio J. II: Deconstructing the theory of Fourth Generation Warfare, teoksessa *Insurgency and the Future of Armed Conflict – Debating fourth-generation warfare*, toimittaneet Terry Terriff, Aaron Karp ja Regina Karp, Routledge, Lontoo ja New York, 2008.

Eikmeier, Dale C.: How to Beat the Global Islamist Insurgency, *Middle East Quarterly*, Vol. 12, No 1, winter 2005.

Eikmeier, Dale C: Qutbism: An Ideology of Islamic-Fascism, *Parameters*, U.S. Army War College, Vol. 37, Issue 1, spring 2007.

El-Qorchi, Mohammed: The Hawala System, <http://www.gdrc.org/icm/hawala.html>, 6.8.2015.

Fisher, Kimbra L.: Challenging the Hegemon: Al Qaeda's Elevation of Asymmetric Insurgent Warfare onto the Global Arena, teoksessa *Networks, Terrorism and Global Insurgency*, toimittanut Robert J. Bunker, Routledge, Lontoo ja New York/NY, 2005.

Foreign Affairs, Vol. 48, No. 2, January 1969.

Frankel, Jeffrey: What Do Economists Mean by Globalization? Implications for Inflation and Monetary Policy, Academic Consultants Meeting, Board of Governors of the Federal Reserve System, September 28, 2006, <http://www.hks.harvard.edu/fs/jfrankel/FRB-Globalzn&InflOct4.pdf>, 30.10.2015.

Friedman, Edward: Neither Mao, Nor Che: The Practical Evolution of Revolutionary Theory, teoksessa *Revolutionary Guerilla Warfare*, toimittanut Sam C. Sarkesian, Precedent Publishing Inc, Chicago/IL, 1975.

Gugler, Thomas K.: From Kalashnikov to Keyboard: Pakistan's Jihadscapes and the Transformation of Lashkar-e Tayba, teoksessa *New Approaches to the Analysis of Jihadism – Online and Offline*, toimittanut Rudiger Lohlker, Vienna University Press, Birkah, 2012.

Gurr, Robert Ted: Politican Terrorism in the United States: Historical Antecedent and Contemporary Trends, teoksessa *The Politics of Terrorism*, toimittanut Michael Stohl, Marcel Dekker Inc., New York/NY, 1988.

Habeck, Mary R.: Jihadist Strategies in War on Terrorism, Heritage Lecture #855, 2004, <http://www.heritage.org/research/lecture/jihadist-strategies-in-the-war-on-terrorism>, 2.6.2015.

Hafez Mohammed M.: Jihad After Iraq: Lessons from the Arab Afghans Phenomenon, CTC Sentinel, Combating Terrorism Center at West Point, Vol 1, Issue 4, March 2008.

Hahn, Gordon M.: The Caucasus Emirate Jihadists: The Security and Strategic Implications, teoksessa Russia's Homegrown Insurgency: Jihad in the North Caucasus, toimittanut Stephen J. Blank, US Army War College, Strategic Studies Institute, Carlisle/PA, 2012.

Hammes, Thomas X.: The Evolution of War: The Fourth Generation, Marine Corps Gazette, September 1994, <http://www.dnipogo.org/fcs/hammes.htm>, 14.6.2015.

Hammes, Thomas X.: War evolves into the fourth generation, teoksessa Insurgency and the Future of Armed Conflict – Debating fourth-generation warfare, toimittaneet Terriff, Terry, Karp, Aaron ja Karp, Regina, Routledge, Lontoo ja New York/NY, 2008.

Heneghan, Tom: Muslim scholars recast Ibn Taymiyyah's fatwa on Jihad, <http://www.israinternational.com/component/content/article/42-rokstories/318-muslim-scholars-recast-ibn-taymiyyahs-fatwa-on-jihad.html>, 13.4.2015.

Hegghammer Thomas: Abdallah Azzam, the Imam of Jihad, teoksessa Al-Qaeda in Its Own Words, toimittanut Gilles Kepel ja Jean-Pierre Milelli, kääntänyt Pascale Ghazaleh, The Belknap Press of Harvard University Press, Cambridge/MA, Lontoo, 2008.

Hegghammer, Thomas: Global Jihadism After the Iraq War, Middle East Journal, 2006, http://hegghammer.com/_files/Global_Jihadism_after_the_Iraq_War.pdf, 13.12.2011.

Hoffman, Bruce: the Myth of Grassroots Terrorism – Why Osama bin Laden still matters, Foreign Affairs, April-June, 2008, <https://www.foreignaffairs.com/reviews/review-essay/2008-05-03/myth-grass-roots-terrorism>, 12.7.2015.

Holtmann, Philipp: Virtual leadership: How Jihadists guide each other in cyberspace, teoksessa New Approaches to the Analysis of Jihadism – Online and Offline, toimittanut Rudiger Lohlker, Vienna University Press, Birkah, 2012.

Jacobs, Walter D.: Irregular Warfare and the Soviets, teoksessa: Modern Guerilla Warfare – Fighting Communist Guerilla Movements 1941–1961, toimittanut Franklin Mark Osanka, Free Press of Glencoe, New York/NY, 1962.

Kaleva, Atte ja Paronen, Antti: Organisaation ja ideologian suhteesta, teoksessa Vihatkoon kunhan pelkäävät – näkökulmia terrorismiin ilmiönä, toimittaneet Antti Paronen ja Olli Teirilä, Maanpuolustuskorkeakoulu, Strategian laitos, Julkaisusarja 2, N:o 51, Juvenes Print Tampere, 2014.

Kanninen, Ermei: Sissisodankäynnin ja -toiminnan kehittyminen ja rooli osana alueellista puolustusta Suomessa 1950–1980-luvuilla, teoksessa Ajatuksia suomalaisesta sissisodankäynnistä, toimittanut Jorma Saarelainen, Maanpuolustuskorkeakoulu, Taktiikan laitos, Julkaisusarja 3, n:o 2/2003, Edita Prima Oy, Helsinki, 2003.

Kenney, Michael: From Pablo to Osama: Counter-Terrorism Lessons from the War on Drugs, *Survival*, Vol. 45, No. 3, autumn 2003.

Kesseli, Pasi: Lukijalle, teoksessa Rekkedal, Nils Marius et. al.: Operaatiotaito – operaatiotaidon kehittyminen neljässä suurvallassa, Maanpuolustuskorkeakoulu, Taktiikan Laitos, Julkaisusarja 1, No. 1/2013.

Kilcullen, David: Countering Global Insurgency, http://www.academia.edu/7026837/Countering_global_insurgency, 12.5.2015.

Kilkullen, David: Counterinsurgency Redux, http://www.au.af.mil/au/awc/awcgate/uscoinc/counterinsurgency_redux.pdf, 12.8.2012.

Kiras, James D.: Irregular Warfare: Terrorism and Insurgency, http://www.indianstrategicknowledgeonline.com/web/baylis3e_ch09.pdf, 23.1.2015.

Koppel, Ted: Nine years after 9/11, let's stop playing into bin Laden's hands, *The Washington Post*, September 12, 2010, http://www.washingtonpost.com/wpdyn/content/article/2010/09/09/AR2010090904735.html?wpisrc=nl_most, 24.7.2015.

Lacroix, Stéphane: Ayman al-Zawahiri, Veteran of Jihad, teoksessa *Al-Qaeda in Its Own Words*, toimittanut Gilles Kepel ja Jean-Pierre Milelli, kääntänyt Pascale Ghazaleh, The Pelknap Press of Harvard University Press, Cambridge/MA, Lontoo, 2008.

Lahoud, Nelly, Caudill, Stuart, Collins, Liam, Koehler-Derrick, Gabriel, Rassler, Don, al-Ubaydi, Muhammad: Letters from Abbottabad: Bin Ladin Sidelined?, *Harmony Program*, The Combating Terrorism Center At West Point, http://www.ctc.usma.edu/wp-content/uploads/2012/05/CTC_LtrsFromAbottabad_WEB_v2.pdf, 19.5.2012.

Lauerma, Matti: Sotahistorian tutkimuksen problematiikkaa ja metodiikkaa, *Tiede ja Ase*, N:o 35, Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oy, Joensuu, 1977.

Legrain, Jean-Francois: HAMAS: Legitimate Heir of Palestinian Nationalism, teoksessa *Political Islam – Revolution, Radicalism or Reform?*, toimittaneet John L. Esposito, Lynne Rienner Publishers, Boulder/CO ja Lontoo, 1997.

Lia, Brynjar: Jihadis divided between strategists and doctrinarians, teoksessa *Fault Lines in Global Jihad*, toimittaneet Assaf Moghadam ja Brian Fishman, Routledge, Lontoo ja New York/NY, 2011.

Lind, William S., Nightengale Keith, Schmitt John F., Sutton Joseph W., Wilson Gary I., The Changing Face of War: Into the Fourth Generation, Marine Corps Gazette, lokakuu 1989.

Lind, William S.: Understanding Fourth Generation War, 2004,
<http://www.lewrockwell.com/lind/lind3b.html>, 9.9.2011.

Lind, William S.: The Sling and The Stone, 2004,
<http://www.lewrockwell.com/lind/lind45.html>, 9.9.2011.

Long, Austin: Time, teoksessa Understanding Counterinsurgency – Doctrine, operations, and challenges, toimittaneet Thomas Rid ja Thomas Keany, Routledge, Lontoo ja New York/NY, 2010.

Lynch, Marc: Islam divided between jihad and the Muslim Brotherhood, teoksessa Fault Lines In Global Jihad – Organizational, strategic, and ideological fissures, toimittaneet As-saf Moghadam ja Brian Fishman, Routledge, Taylor&Francis Group, Lontoo ja New York/NY, 2011.

Malkki, Leena: Toisen terroristi, toisen vapaustaistelija? Terrorismin määrittelyn ongelmat, teoksessa Vihatkoot kunhan pelkäävät – näkökulmia terrorismiin ilmiönä, toimittaneet Antti Paronen ja Olli Teirilä, Maanpuolustuskorkeakoulu, Strategian laitos, Julkaisusarja 2, N:o 51, Juvenes Print Tampere, 2014.

Marks, Thomas: Mao Tse Tung and Search for 21st Century Counterinsurgency, CTC Centinel, October 3, 2009.

Maududi, Syed Abdul Ala: Jihad in Islam, teoksessa Voices of Terror – Manifestos, Writings and Manuals of al-Qaeda, Hamas, and other Terrorists from Around the World and Throughout the Ages, toimittanut Walter Laqueur, Reed Press, New York/NY, 2004.

Metcalf, Barbara D.: ”Traditionalist” Islamic Activism: Deoband, Tablighis, and Talibs, <http://essays.ssrc.org/10yearsafter911/traditionalist-islamic-activism-deoband-tablighis-and-talibs/>, 15.4.2015.

Metz, Steven: Rethinking Insurgency, teoksessa The Routledge Handbook of Insurgency and Counterinsurgency, toimittaneet Paul B. Rich ja Isabelle Duyvesteyn, Routledge, Lontoo ja New York, 2014.

Metz, Steven ja Kievit, James: Strategy and the Revolution In Military Affairs–From Theory To Policy, Strategic Studies Institute, U.S.Army War College, 1995,
<http://www.au.af.mil/au/awc/awcgate/ssi/stratrma.pdf>.

Minkkinen, Aimo: Lenin, Marx, Engels ja Venäjä, teoksessa Marx ja Venäjä, toimittanut Vesa Oittinen, Aleksanteri Papers 1/2006, Gummerus Kirjapaino Oy, Vaajakoski, 2006.

Moss, Robert: Urban Guerilla Warfare, teoksessa Revolutionary Guerilla Warfare, toimittanut Sam C. Sarkesian, Precedent Publishing, Inc., Chicago/IL, 1975.

Nojumi, Neamatollah: The Rise and Fall of the Taliban, teoksessa The Taliban and the Crisis of Afghanistan, toimittaneet Robert D. Crews ja Amin Tarzi, Harvard University Press, Cambridge/MA ja Lontoo, 2008.

Novak, Jane: Arabian Peninsula al Qaeda groups merge, 2009,
http://www.longwarjournal.org/archives/2009/01/arabian_peninsula_al.php, 18.6.2015.

Palmén, Niilo: Kumouksellinen sota, Tiede ja Ase, N: 25, Länsi-Savon Kirjapaino, Mikkeli, 1967.

Payne, Kenneth: Building the Base: Al Qaeda's Focoist Strategy, Studies in Conflict & Terrorism, Routledge, Lontoo, 13. February 2011.

Paz, Reuven: Debates within the Family: Jihadi-Salafi Debates on Strategy, Takfir, Extremism, Suicide Bombings, and the sense of the Apocalypse, teoksessa Global Salafism: Islam's New Religious Movement, toimittanut Roel Meijer, Hurst & Company, Lontoo, 2009.

Price, Eric: Selected Dissertations and Teses on Terrorism, Counterterrorism and Political Violence, 1980 – 2013, Perspectives on Terrorism, Vol 7, Issue 6, 2013.

Reinares, Fernando: The 2004 Madrid Train Bombings, teoksessa The Evolution of the Global Terrorist Threat – From 9/11 to Osama bin Laden's Death, toimittaneet Bruce Hoffman ja Fernando Reinares, Columbia University Press, New York/NY ja Chichester, 2014.

Rekkedal, Nils Marius: Johdatus operaatiotaidon sisältöön, teoksessa Rekkedal, Nils Marius et. al.: Operaatiotaito – operaatiotaidon kehittyminen neljässä suurvallassa, Maanpuolustuskorkeakoulu, Taktiikan Laitos, Julkaisusarja 1, No. 1/2013.

Riedell, Bruce: Al Qaeda Strikes Back – A Fiercer Foe, Foreign Affairs, Vol. 86, No. 3, April-June, 2007.

Roy, Olivier: The New Islamists - How the most extreme adherents of radical Islam are getting with the times,
http://www.foreignpolicy.com/articles/2012/04/16/the_new_islamists, 16.9.2012.

Rubin, Barnett R.: Arab Islamists in Afghanistan, teoksessa Political Islam – Revolution, Radicalism or Reform?, toimittaneet John L. Esposito, Lynne Rienner Publishers, Boulder/CO ja Lontoo, 1997.

Ryan, Michael W.S.: After Bin Laden: Al-Qaeda Strategy In Yemen,
http://www.jamestown.org/single/?tx_ttnews%5Btt_news%5D=37949&no_cache=1#.VWW55c_tmkp, 27.5.2015.

Scheuer, Michael, Ulph, Stephen ja Daly, John C.K.: Saudi Arabian Oil Facilities: The Achilles Heel of the Western Economy, The Jamestown Foundation, Washington D.C., 2006, <http://www.jamestown.org/uploads/media/Jamestown-SaudiOil.pdf>, 11.6.2015.

Schramm, Wilhem Ritter von: Kuinka Clausewitzia on luettava, teoksessa Clausewitz, Carl von: Sodankäynnistä, käännös Heikki Eskelinen, Art House, Helsinki, 1998.

Shultz, Richard H.: Global Insurgency Strategy and the Salafi Jihad Movement, INSS Occasional Paper 66, USAF Institute for National Security Studies/ASAF Academy, Colorado Springs/CO, 2008.

Shultz, Richard H.: Strategic Culture and Strategic Studies: An Alternative Framework for Assessing al-Qaeda and the Global Jihad Movement, JSOU Report 12-4, The JSOU Press, MacDill Air Force Base/FL, 2012.

Sidahmed, Abdel Salam: Sudan: Ideology and Pragmatism, teoksessa Islamic Fundamentalism, toimittaneet Abdel Salam Sidahmed ja Anoushiravan Ehtesami, Westview Press, Boulder/CO ja Oxford, 1996.

Sivan, Emmanuel: Radical Islam – Medieval Theology and Modern Politics, Yale University Press, New Haven ja Lontoo, 1985.

Sutton, Philip W. ja Vertigans, Stephen: Islamic "New Social Movements"? Radical Islam, AL-QA'IDA and Social Movement Theory, Mobilization: An International Quarterly, Vol 11, No. 1, February 2006.

Thornton, Thomas. P.: Terror as a Weapon of Political Agitation, teoksessa Internal War – Problems and Approaches, toimittanut Harry Eckstein, Free Press of Glencoe, Lontoo, 1964.

Tin, Pui: Pitkäjänteistä taistelua – Sota Vietnamin kansanarmeijan sotilaan silmin, teoksessa Vietnamin sota, toimittanut Andrew Wiest, suomentanut Simo Liikanen, Ajatus Kirjat/Gummerus kustannus Oy, Jyväskylä, 2009.

Vandewalle, Dirk: Islam in Algeria: Religion, Culture, and Opposition in a Rentier State, teoksessa Political Islam – Revolution, Radicalism or Reform?, toimittaneet John L. Esposito, Lynne Rienner Publishers, Boulder/CO ja Lontoo, 1997

Wedin Lars: Ranskalainen sotataito, teoksessa Rekkedal, Nils Marius et al.: Operaatiotaito – operaatiotaidon kehittyminen neljässä suurvallassa, Maanpuolustuskorkeakoulu, Taktiikan Laitos, Julkaisusarja 1, No. 1/2013.

Wiktorowicz, Quintan: Anatomy of the Salafi Movement, Studies in Conflict and Terrorism, Taylor&Francis Online, Volume 29, May-June, 2006.

Wilkins, Frederick: Guerilla Warfare, teoksessa Modern Guerilla Warfare – Fighting Communist Guerilla Movements 1941–1961, toimittanut Mark Franklin Osanka, Free Press of Glencoe, New York/NY, 1962.

Muut julkaistut lähteet

Allouni, Tayseer: Osama bin Ladenin haastattelu 11.10.2001, http://www.religioscope.com/info/doc/jihad/ubl_int_1.htm, 10.12.2011.

Al-Shafey, Mohammed: Al-Qaeda's Secret Emails Part Four: <http://www.asharq-e.com/news.asp?section=3&cid=485>, 22.9.2011.

Bin Laden, Osama: Declaration of War against the Americans Occupying the Land of the Two Holy Places, elokuu 2006, http://www.pbs.org/newshour/terrorism/international/fatwa_1996.html, 6.10.2011.

Burgess, Mark: In the spotlight: Islamic movement of Uzbekistan (IMU), <http://www.cdi.org/terrorism/imu.cfm>, 21.9.2011.

Callies De Salies, Bruno: Algeria in the grip of terror, lokakuu 1997, <http://monde-diplo.com/1997/10/alger1>, 10.12.2011.

DeYoung, Karen ja Pincus, Walter: Al-Qaeda in Iraq May Not Be Threat Here, Washington Post 18.3.2007, <http://www.washingtonpost.com/wpdyn/content/article/2007/03/17/AR2007031701373.html>, 15.10.2012.

Getman, Ross E.: Al Jihad, Vanguard of Conquest and Al Qaeda, 25.2.2008, <http://europenews.dk/en/node/7676>, 10.12.2011.

Historiaa: Terrorismin vaiheet 2/3, Yle1, 18.9.2011.

Holmes, James R., Yoshihara, Toshi: Mao's 'Active Defence' is Turning Offence, Proceedings Magazine, vol 137/4/1298, April 2011.

<http://berkeleycenter.georgetown.edu/people/abd-al-aziz-ibn-abd-allah-ibn-baz>, 27.3.2015.

<http://edition.cnn.com/2005/WORLD/meast/09/16/iraq.main/index.html>, 29.6.2013.

<http://icasualties.org/Iraq/iraqideaths.aspx?hndPeriod=Sep-05>, 29.6.2013.

<http://info.publicintelligence.net/InspireJanuary2011.pdf>, 14.5.2011.

<http://islamqa.info/en/47736>, 27.3.2015.

<http://minerva.dtic.mil/doc/MM12/Biosfor2012MinervaChairholders.pdf>, 18.6.2015.

http://news.xinhuanet.com/english/2005-09/03/content_3439704.htm, 29.6.2013

<http://www.abukhadeejah.com/ibn-baaz-allowed-the-american-military-into-saudi-arabia/>, 27.3.2015.

<http://www.aljazeera.info/Islamic%20Editorials/2007/May/Three%20Levels%20of%20Faith%20Islam,%20Iman,%20and%20Ihsan%20By%20Hassan%20El-Najjar.htm>, 8.3.2015.

http://www.economist.com/blogs/dailychart/2011/05/al-qaeda_attacks, 8.4.2015.

<http://www.gnosis.fi/historia/manikealaisuus/>, 26.8.2015.

http://www.helsinki.fi/teol/pro/gnosti/myohempia/kadonnut_maailmanuskonto.htm, 26.8.2015.

<http://www.hurriyetaidailynews.com/default.aspx?pageid=438&n=bin-laden-says-uss-cole-sailed-slowly-to-its-doom-2001-03-02>, 4.4.2015.

<http://www.lowyinterpreter.org/post/2011/07/29/Strategic-corporal-or-tactical-strategist.aspx>, 27.10.2011.

http://www.nytimes.com/2007/10/08/world/americas/08iht-08rose-kilcullen.7807571.html?pagewanted=all&_r=0, 23.10.2015.

http://www.oxfordislamicstudies.com/article/opr/t125/e522?_hi=1&_pos=2, 15.4.2015.

<http://www.websters-online-dictionary.org/definitions/Social%20Movement>, 10.3.2012.

<http://www.weeklystandard.com/Content/Public/Articles/000/000/006/203gpuul.asp>, 7.6.2013.

<http://www.spiegel.de/international/al-qaida-s-online-university-jihad-101-for-would-be-terrorists-a-432133.html>, 1.8.2015.

<https://www.youtube.com/watch?v=3nufEkDadeY>, 27.3.2015.

<https://www.youtube.com/watch?v=ArO3-pIIado>, 3.9.2015.

<https://www.youtube.com/watch?v=fgsrnmzxEUUY&t=>, 10, 9.3.2015.

<https://www.youtube.com/watch?v=Kg7N6lhjZeA>, 9.7.2015.

<http://www.zoominfo.com/p/Bard-O'Neill/238470216>, 12.7.2015.

Kilcullen, David: luento The Accidental Guerrilla, Australian National University, kesäkuu 2009, <http://www.youtube.com/watch?v=MyfRQRC59jk&feature=> , 26.10.2011.

Killian, Lewis M.: Social Movement, Encyklopedia Britannica, 26.5.2013, http://www.britannica.com/EBchecked/topic/551335/social-movement#_comments, 8.4.2015.

Kioski, 18/95, Yle Tv2, 16.2.2015.

Lehtonen, Olli: Lähdekritiikin opettaminen ja opiskelu historian tunneilla, 1.8.2002, <http://www.elisanet.fi/~d633165/lahdekritiikki/>, 26.10.2015.

Loeb, Vernon: Embassy Attacks Thwarted, U.S. Says; Official Cites Gains Against Bin Laden; Clinton Seeks \$10 Billion to Fight Terrorism, 1999, <http://pqasb.pqarchiver.com/washingtonpost/access/38284880.html?did=38284880&FM T=ABS>, 7.10.2011.

McCants, William: Security Studies Program Seminar – For the Word of God to Be Supreme: Al-Qaida Strategic Thinking and Its Implications for U.S. Policy, 17.5.2007, http://web.mit.edu/ssp/seminars/wed_archives07spring/McCants.htm, 1.7.2015.

MEMRI: Al-Gama'a Al-Islamiyya vs. Al-Qaeda, 2006, <http://www.memri.org/report/en/0/0/0/0/0/1887.htm>, 22.9.2011.

Mozaffari, Mehdi: Bin Laden and Islamist Terrorism, 9/11 Commission Report, Militant Tidsskrift vol. 131, 2002.

Terrorismi ja väkivaltaisuudet/Maantiedosto Egypti/ Suomen suurlähetystö, Kairo, <http://www.finland.org.eg/Public/default.aspx?nodeid=41483&culture=fi-FI&contentlan=1&displayall=1>, 20.9.2011.

The Amman Message/summary, 2004, <http://ammanmessage.com/>, 2.12.2011.

United Press International, Inc: 1981 Year in Review: Anwar Sadat Killed, 1981 http://www.upi.com/Audio/Year_in_Review/Events-of-1981/Anwar-Sadat-Killed/12311754163167-5/, 2.12.2011.

U.S. Department of Justice Federal Bureau of Investigation: Terrorism 2000/2001, FBI Publication #0308, http://www.fbi.gov/stats-services/publications/terror/terror00_01.pdf, 4.4.2015.

Wagner, Rob L.: Bitter High School Dropout Who Became a Flamboyant Killer, The Saudi Gazette, 20.6.2004, <https://sites.google.com/site/roblwagnerarchives/bitter-high-school-dropout/>, 15.1.2012.

Williams, Robert Alan: To Kill or Not to Kill – The Global Jihadist Movement and the Doctrine of Takfir, M.litt, Middle East and Central Asian Security Studies, University of St Andrews, 2009,
<http://www.scribd.com/doc/19241832/To-Kill-or-Not-to-Kill-The-Global-Jihadist-Movement-and-the-Doctrine-of-Takfir>, 13.12.2011.

MUU VIITATTU AINEISTO

Al-Hashimi, Hisham: Alustus Suomen vierailun yhteydessä CMI:llä, Helsingissä, 15.5.2015.

Costa, Mark R. (toim): A Selected Bibliography: Insurgency/Counterinsurgency, U.S. Army War College Library, Carlisle Barracks, PA, 2007.

Garder, Lenore K.: A Selected Bibliography, Irregular Warfare, U.S. Army War College Library, Carlisle Barracks, PA, 2009.

Japper, Paul: The Middle East in Transition Social, Ethnic & Religious Challenges to the Current Regional Order and Implications for Global Energy, Presentation to the Anthem Financial Club 12 November 2014,
http://anthemfc.com/sites/default/files/documents/Anthem%20Financial%20Club_12%20Nov%202014.pdf, 23.2.2015.

Morris, Jeremy: Kommenttipuheenvuoro Insurgency, the Informal and the Illegal Economies -paneelissa, 9th Pan-European Conference on International Relations konferenssissa, 25.9.2015.

MPKK:n Sotahistorian laitoksen opetusmateriaali: Kumouksellinen ja vastakumouksellinen sodankäynti.

Puistola, Juha-Antero, komentaja, pääopettaja, Maanpuolustuskorkeakoulun Strategian laitos, Tulevaisuuden kriisinhallintaympäristö, luento XI Rauhanturvaseminaarissa 23.10.2011.

Saarnivaara, Minna: Luento Maanpuolustuskorkeakoulun Strategian laitoksella 10.6.2014.

Sergejeff, Andrei: Alustus Jihadismi ja radikaali islam -keskustelutilaisuudessa, Helsingin yliopistolla, 20.3.2015.

SUMMARY

The purpose of this dissertation was to find out how the global jihadist movement has developed the art of insurgent warfare. This problem was addressed through main research question: *How is the development of art of insurgent warfare visible within the global jihadist movement's strategic thought?*

To answer the main question it was clear from very early on that comparative analysis needs to be done between classical insurgent strategies and global jihadist movement's strategic thought. Even though research on insurgencies and global jihadism in particular, has been on a steady rise since early 2000, there is still a lot to understand in the thinking of global jihadist insurgency. This study tries to shed some light on the phenomena that changes our security environment on daily bases and has been doing so for almost three decades.

Classical insurgent strategies that have been taken into consideration are V.I. Lenin's model of revolutionary vanguard, which can be considered as the first, or pre-theorized insurgent strategy. The second model is Mao Zedong's strategy of prolonged people's war, which was subsequently developed in Vietnam by Ho Chi Minh and Vo Ngyen Giap. A third model is Ernesto Guevara's "foco"-insurgency, which was developed during the Cuban revolution. The last model is urban guerilla strategy outlined by Carlos Marighella and Abraham Guillénin in the Latin American conditions. By analyzing these strategies this thesis finds three levels of analysis, through which the comparison between the classical insurgency strategies and global jihadist movement's strategy in conducted.

This comparative set up led into conclusion that the most suitable method for conducting the research is theory related analysis. This method made it possible to filter certain elements from the material to be used as levels of analysis for conducting the comparison mentioned above. Global jihadist strategy appeared by no means to be homogeneous school of thought. This ment that it was necessary to take all the main models into consideration when analyzing and forming the consensus from the literature of strategic jihadi thinkers such as Abu Ubayd al-Quarahsi, Abu Bakr Naji, Abdel Aziz al-Muqrin and Abu Musab al-Suri.

The source material used in this research consists various original pieces of strategic and doctrinarian insurgent literature, interviews of experts in the field and research literature. Since there is no single strategy to conduct revolution, insurrection, guerilla warfare or to wage revolutionary jihad for that matter, the source material was more than heterogeneous. This was the main reason that made it necessary to conduct critique toward every single piece of information that was related to strategic thought of insurgent warfare and especially to global jihadist movement.

This thesis consists of five chapters. The first one introduces the topic, contextualizes the theoretical foundation and positions of this thesis into the large field of historical military science. Second chapter is the first empirical chapter, and deals with the classical insurgency strategies, and finds the levels of analysis for comparison of different insurgency strategies. These levels are organizational level, level of environment and area and level of time and phases.

The third chapter introduces the basics of jihadist ideology. This means going into the thematics of Islam, Islamism and development of jihadist movement. One of the chapter's central arguments is that global jihadist movement emerged in the aftermath of Soviet Union's invasion of Afghanistan. Second one is that after the beginning of war on terror the movement had no longer the ability to function as a hierarchical organization. It should be seen more like social movement with different types of participants, from ideological core leadership to regional affiliates, and even self-radicalized individuals conducting low level terroristic attacks in western countries with minimal contacts to high leadership of the global jihadist movement.

Fourth chapter consist the comparison between classical insurgent strategies and the strategic thought of global jihadist movement. Before comparing the strategies, global jihadist strategic thought is analyzed by introducing the four abovementioned key strategic thinkers and their arguments from primary source material. These arguments are being used to form a clear conception what kind of insurgency strategy global jihadist movement as a whole has developed.

The fifth chapter synthesizes all the arguments from previous chapters, and gives a concrete answer to the main research question. It brings the research into closing finish, and gives some possible options for continuing research about the matters that have risen during the research period of five years.

The global jihadist movement has been able to maintain its operational ability to pose a high level threat to those it sees as enemies, both near and far. This research has used the strategic thought of insurgency warfare to point out the reasons why this has been possible and why global jihadist movement has been able to outlive many obituaries written to it over the years. This study shows that global jihadist movement is not only surviving in a very hostile security environment, but developing the art or insurgent warfare as well. It has been able to do so in a situation, scale and form never witnessed before.

HENKILÖHAKEMISTO

A

- Abduhin, Muhammed; 111
Abrahamian, Ervand; 126
Abu-Rabi', Ibrahim M.; 125
Adamson, John C.; 158
Adkins, Mark; 145, 148
Ahmadin, Shahb; 108
Ahto, Sampo; 28
Ajaj, Ahmed; 155
Ali (kalifi); 103, 110
al-Abbabin, Adil; 238
al-Adil, Sayf; 198
al-Afghani, Jamaluddin; 110
al-Alfi, Hasan; 137
al-Ansari, Sayf al-Din; 194, 195
al-Ayri, Jusuf; 209, 215, 216, 218
al-Bagdadi, Abu Bakr; 347
al-Banna, Hassan; 112, 113, 114, 115, 116
al-Bashiri, Omar; 133, 137
al-Faisal, Turki; 157, 166
al-Hajj, Khalid; 209
al-Hakaymah, Muhammad Khalil; 248, 249
al-Hashimi, Hisham; 347
al-Hawali, Safar; 157
al-Muqrin, Abd Al-Aziz; vi, 35, 191, 196, 201, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 224, 244, 245, 246, 250, 251, 252, 253, 255, 266, 267, 268, 270, 274, 275, 278, 284, 288, 292, 295, 298, 310, 316, 324, 328, 334, 377
al-Nashiri, Abd al-Rahim; 175
al-Qurashi, Abu Ubayad; vi, 35, 190, 191, 196, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 213, 220, 221, 232, 236, 246, 248, 251, 252, 266, 270, 272, 275, 291, 292, 293, 296, 299, 306, 330, 333, 334, 342
al-Sananiri, Kamala; 121
al-Sharifin, Sayyed Imam; 136
al-Suri, Abu Musab; vi, 35, 38, 149, 191, 192, 196, 201, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 253, 255, 256, 258, 261, 262, 263, 264, 268, 270, 272, 273, 274, 275, 281, 282, 283, 284, 287, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 303, 307, 308, 311, 317, 328, 332, 333, 334, 338, 339, 340, 342, 377
al-Turabi, Hassan; 133, 137, 160
Al-Zarqawi, Abu Musab; 103, 104, 167, 198, 346
al-Zawahiri, Ayman; 36, 38, 103, 104, 118, 125, 131, 132, 135, 136, 137, 138, 139, 141, 149, 155, 156, 160, 161, 162, 164, 193, 194, 195, 201, 204, 227, 231, 300, 316, 345, 346, 347
al-Zayyat, Montasser; 125, 139, 161, 164
al-Zumirin, Abud; 136
Allouni, Tayseer; 154
Anas, Abdullah; 149
Angstrom, Jan; 6, 7
Arquilla, John; 261, 264
Aslan, Reza; 37, 125, 171
Asprey, Robert B.; 47, 48
Atef, Mohammed; 175
Atiyallah, Lewis; 248
Atwan, Abled Bari; 329
Azzam, Abdullah; 36, 121, 122, 123, 132, 139, 142, 149, 150, 151, 152, 153, 155, 156, 157, 159, 193, 229, 241, 260
Azzam, Maza; 134, 139

B

- Bakr, Abu (kalifi), ; 103
Barno, David W.; 190,
Basajev Shamil; 129, 238, 304
Baz, Reuven; 112
Beam, Luis; 239, 240
Bearden, Milt; 148, 151
Beaufre, André; 8
Beckett, Ian; 45, 88
Beckstrom, Rod A.; 263
Benjamin, Daniel; 117, 155, 156, 167
Bergen, Peter; 148, 151, 159
Betz, David J.; 300
bin Abdelaziz, Ahmed; 158
bin al-Shib, Ramzi; 175
bin Baz, Abd al-Aziz; 142, 157, 160
bin Laden Osama; 33, 36, 74, 118, 123, 125, 131, 137, 138, 143, 148, 150, 151, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 169,

172, 174, 175, 176, 180, 185, 195, 197,
200, 201, 204, 218, 219, 230, 231, 260,
275, 279, 280, 281, 287, 329, 333, 345,
346, 347

bin Mahmud, Husain; 6, 113

Blanqui, Louis-Auguste; 51, 52

Blombergs, Fred; 221

Bodanski, Yossef; 159

Bolanos, Alejandra M.; 14, 192, 193, 197,
198, 201, 215, 216, 226, 231, 234, 235,
240, 260, 261

Brachman, Jarret; 106, 107, 174, 195, 196,
197, 200, 201, 204, 205, 209, 216, 222,
223, 225, 227, 231, 232, 236, 250, 251,
284, 299, 300

Brafman, Ori; 263

Brannan, David; 61

Brezinski, Zbigniew; 145

Burke, Jason; 154, 157, 158, 160, 162,
164, 166, 169

Butler, Oliver J.; 49, 78

Byman, Daniel; 61, 91, 314, 315

C

Callwell, Charles; 86

Calvert, John; 115, 116, 118

Candolin, Catharina; 301

Castro, Fidel; 67, 68, 69, 86, 91, 271

Chalk, Peter; 61, 102

Cigar, Norman; 210, 211, 212, 218, 219

Clausewitz, Carl von; 7, 32, 48, 87, 189,
205

Cline, Ray; 205

Coelho, Paolo; 129, 238

Coll, Steve; 143, 159, 166

Connable, Ben; 35, 94, 181, 281, 322, 326

Cook, David; 106, 111, 112, 113, 115,
117, 120, 140, 141

Corbin, Jane; 155

Cross, J.P.; 59, 60

D

Dabeziens, Pierre C.; 81, 87, 88, 290

Darius (kuningas); 47

Debray, Régis; 34, 67, 68, 86, 267, 293,
306, 325

del Cid Gómez, Juan Miguel; 315

DeLong-Bas, Natana; 109, 110

Devli, Faisal; 271, 272

E

Echevarria, Antulio J.; 189, 190

Ehtesami, Anoushiravan; 127, 133, 134

Eikmeier, Dale; 123, 179, 180

Elliott-Bateman, Michael; 45, 281, 291,
304, 324, 332

Ellis, John; 291, 309, 322

Engels, Friedrich; 51

Ewans, Martin; 166

F

Fadl (tohtori); 136, 137, 231

Faisal (kuningas); 132

Fall, Bernard; 61, 62, 89, 96, 141, 165,
304

Faraj, Muhammed Abd al-Salam; 119,
120, 121, 122, 123, 136, 217

Farral, Leah; 149, 150

Fekry, Ahmed; 125, 164

Ferguson, James; 165

Fisher, Kimbra L.; 15, 53, 173

Fischer, Ruth; 53

Friedman, Edvard; 292, 293

G

Gailan, Ahmed; 146

Galula, David; 2, 36, 43, 83, 84, 85, 86,
87, 89, 91, 95, 184, 185, 279, 280, 281,
284, 286, 288, 289, 290, 293, 312, 313,
314, 317

Gerges, Fawaz A.; 37, 116, 118, 119, 120
130, 131, 132, 133, 135, 138, 141, 150,
151, 152, 159, 161, 168

Giap, Vo Ngyen; 34, 47, 61, 62, 63, 64,
94, 215, 228, 265, 266, 291, 293, 295,
296, 305, 307, 309, 310, 312, 313, 322,
323, 324, 325, 330, 339, 341, 351, 360,
377

Godson, Roy; 235

Gott, Richard; 267

Guevara, Ernesto; 15, 24, 33, 35, 45, 47,
48, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 75, 215, 217,
228, 267, 269, 271, 272, 277, 278, 281,
287, 288, 290, 291, 293, 295, 306, 308,
313, 325, 326, 339, 341, 351, 357, 361,
377

Gugler, Thomas K.; 302

Guillén, Abraham; 70, 71, 72, 95, 269,
271, 288, 308, 326, 339, 377

Gurr, Ted Robert; 269

H

Habeck, Mary; 200
Hafez, Mohammed M.; 147, 153
Hajjar, Anas; 37, 102, 103, 105, 109, 124
Hajr, Abu; 209
Hammes, Thomas X.; 62, 64, 188, 189, 202, 203
Hamzah, Mir; 164
Hannula, Joose; 10
Hathout, Hassan; 102, 104
Hazim, Abu; 209
Hegghammer, Thomas; 37, 107, 122, 128, 129, 132, 133, 150, 168
Hekmatyar, Gulbuddin; 146, 155, 158
Highland, Grant R.; 184, 185
Ho, Chi Minh; 47, 61, 62, 78, 94, 323, 377
Hodgson, Marhshall; 110
Hoffman, Bruce; 61, 75, 87, 175, 275, 302
Holliday, Sam C.; 81, 87, 88, 290
Holtman, Philipp; 302, 311
Huckabey, Jessica M.; 111, 173,
Husayn, Fu'ad; 198, 199
Hussein, Saddam; 156
Hämeen-Anttila, Jaakko; 33, 102, 104, 105, 108

I

ibn abd al-Wahhab, Muhammed; 109, 116
ibn Sau'd, Muhammed; 109
ibn Taymiyya, Taqi-ud-een Ahmad; 107, 108, 109, 119, 122, 123, 132, 136
Ibrahim, Najeh; 139

J

Jabber, Paul; 111, 112
Jackson, Roy; 108, 109, 111
Jacobs, Walter D.; 54
Joes, Anthony James; 144, 145, 147
Jokinen, Christian; 2, 27, 30, 102, 104, 105, 109, 125, 128, 148, 159, 161, 163, 178,
Jouvenal, Peter; 151
Juergensmeyer, Mark; 114, 134, 135

K

Kalela, Jorma; 23, 24
Kaleva, Atte; 348
Karmal, Babrak; 147
Karzai, Hamid; 163
Kennedy, Paul; 222
Kenney, Michael; 175
Kepel, Gilles; 113, 114, 122, 127, 129, 132, 136, 151, 164
Kerttunen, Mika; 7, 8, 9
Kesseli, Pasi; 24, 28, 29, 31, 32, 44, 45, 46, 56
Khalifa, Muhammed Abd al-Rahman; 149
Khalis, Yunus; 146, 162
Khomeini, Ruhollah; 114, 127, 128
Khosrokhavar, Farhad; 103, 107, 114
Kilcullen, David; 1, 36, 45, 51, 52, 80, 96, 180, 181, 182, 245, 256, 257, 272, 282, 283, 343
Killian, Lewis M.; 169
Kiras, James D.; 88, 91, 312
Kissinger, Henry; iii, 10, 96
Kullberg, Anssi; 2, 27, 30, 102, 104, 105, 109, 125, 128, 148, 159, 161, 163, 178

L

Lacey, Jim; 111, 173, 196, 201, 219, 220, 223, 225, 226, 227, 229, 230, 233, 249
Lacroix, Stéphane; 136
Laqueur, Walter; 51, 52, 107, 115
Lauerma, Matti, ; 5, 19, 20
Lawoti, Mahedra; 331, 332
Lawrence, Bruce; 74, 160, 163, 164, 279,
Lawrence, T.E.; 43, 47, 49, 78, 179,
Legrain, Jean-Francois; 128
Lenin, V.I.; v, 34, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 57, 58, 61, 65, 66, 67, 68, 74, 75, 78, 93, 265, 284, 290, 295, 296, 304, 305, 307, 310, 320, 328, 336, 339, 341, 377
Li, Tso-Peng; 60, 278
Lia, Brynjar; 6, 37, 192, 229, 230, 231, 232, 240, 242, 248, 249, 256
Libicki, Martin C.; 35, 94, 181, 203, 281, 322, 326
Liddell Hart, Basil; 7
Lind, William S.; 186, 187, 188, 189
Linjakumpu, Aini; 37, 112, 124, 125, 126, 172, 173
Long, Austin; 94, 96, 97, 319, 322, 323

Luttwak, Edward N.; 7, 8
Lync, Mark; 114

M

Mabruk, Ahmed Salama; 138
Macdonald, Peter; 305, 323, 309, 310, 330
Mackinlay, John; 13, 49, 75, 101, 169,
182, 183, 186, 276, 301, 311, 333
Malik, S.K.; 238
Malkki, Leena; 26, 42, 59, 273, 333, 334
Mansfield, Laura; 118, 193
Manwaring, Max; 15
Mao, Tse-tung; v, 8, 13, 14, 33, 34, 35, 45,
47, 49, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61,
62, 63, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 74, 75, 78,
83, 88, 92, 93, 94, 95, 182, 188, 189,
212, 213, 214, 215, 217, 256, 264, 265,
269, 272, 278, 281, 290, 291, 292, 293,
294, 295, 296, 301, 304, 305, 309, 310,
312, 313, 320, 321, 322, 323, 324, 325,
328, 331, 332, 339, 340, 341, 345, 377
Marighella, Carlos; 34, 43, 47, 48, 70, 71,
72, 75, 88, 215, 217, 268, 269, 271, 277,
284, 288, 291, 294, 296, 306, 326, 333,
336, 339, 341, 377
Marks, Thomas A.; 42, 93, 331
Marx, Karl; 48, 51, 320
Massoud, Ahmed Shah; 155, 156, 158
Mawdudi, Abdul ala; 114, 115, 119, 121,
123
McCants, William; 191, 192, 196, 200,
201, 210, 216, 219, 220, 222, 223, 227,
236, 249, 250
Meinhof, Ulrike; 279, 299, 300
Metz, Steven; 26, 181, 279, 303
Minter, Richard; 167
Minkinen, Aimo; 51
Mohamad, Mohammad Nabi; 146
Mohamedou, Mohammad-Mahmoud
Ould; 185, 186, 328, 329, 330, 331
Mojadeddin, Sibghatullah; 146
Moreno J.; 287
Morris, Jeremy; 173
Moss, Robert; 69, 70, 268, 271
Moussali, Ahmad; 117
Mubarak, Hosni; 134, 138, 139, 141, 162
Muhammed (Profeetta); 102, 104, 106,
108, 109, 110, 111, 116, 119, 122, 126,
149, 150, 154, 157, 164, 200
Münklar, Hefried; 185
Mäkitalo, Janne; 5, 9, 49, 57, 265

N

Naji, Abu Bakr; vi, 34, 80, 191, 195, 196,
200, 201, 219, 220, 221, 222, 223, 224,
225, 226, 227, 228, 229, 235, 236, 237,
244, 245, 246, 251, 252, 253, 255, 267,
270, 271, 274, 275, 282, 283, 284, 286,
287, 288, 290, 292, 293, 295, 299, 308,
309, 316, 317, 326, 327, 328, 333, 334,
339, 340, 342, 377
Najibullah, Mohammed; 147
Nance, Malcolm W.; 327, 328
Nasaria, Mustafa bin Adb al-Qadir
Setmariam; 229
Nasser, Gamal abdel; 113, 115
Nightengale, Keith; 186, 187
Nimis, Sara; 125, 164
Nojumi, Neamatollah; 165
Nokrashi, Mahmud Fahmi; 113

O

O'Neill, Bard; 3, 32, 35, 41, 44, 50, 53, 57,
59, 64, 66, 67, 69, 70, 73, 85, 90, 98,
260, 261, 274, 275, 276, 277, 280, 305,
306, 309
Omar, Mohamed; 163, 165, 167
Ortega, Humberto; 63, 64, 202

P

Paastela, Jukka; 42, 59, 273, 274
Pahrin, Anup K.; 331, 332
Palmén, Niilo; 28, 43, 78, 81, 86,
Palokangas, Marko; 2, 9, 16, 29, 30, 32,
348
Patrikainen, Jarkko; 28, 29
Payne, Kenneth; 15, 66, 228, 245, 246,
267, 268, 279, 283, 371
Peters, Rudolph; 110
Petreaus, David; 93, 94
Phares, Walid; 37, 102, 105
Possony, Stefan; 48, 54
Price, Eric; 12
Pui, Tin; 314
Puistola, Juha-Antero; 89

Q

Qutb, Sayyid; 36, 114, 115, 116, 117, 118,
119, 120, 121, 123, 136, 142, 193, 228,
260

R

Rabasa, Angel; 101, 102, 118, 154, 168, 169, 175
Rahman, Fazlur; 164
Rahman, Omar Abdel; 139
Raitasalo, Jyri; iii, 5
Rajan, Julie; 108
Rapoport, David; 59
Rapoport, Yossef; 108
Rashid, Ahmed; 37, 130, 151, 163, 165, 166
Rauf, Abdul Munim Abdul; 113
Rejai, Mostafa; 84, 283
Rekkedal, Nils Marius; 29, 41, 42, 56, 83, 84, 85, 86, 94, 186, 283, 304
Renvall, Pentti; 22, 23
Rida, Rashid; 111
Riedell, Bruce; 137, 168
Robb, John; 27, 183, 184
Ronfeldt, David; 261, 264
Rosenau, William; 61, 102
Rotzien, Chad M.; 184, 185
Roy, Oliver; 12, 27, 37, 126, 152, 235
Rubin, Barnett; 145, 148
Rueschhoff, Jan L.; 14, 272, 302, 303,
Ryan, Michael W.S.; 15, 190, 193, 194, 195, 201, 202, 209, 210, 213, 214, 215, 216, 220, 222, 227, 228, 237, 239, 240, 241, 248, 272, 286, 287, 300

S

Saarnivaara, Minna; 21, 131
Sadat, Anwar; 113, 119, 131, 134, 135, 137, 138, 141,
Sageman, Marc; 27, 116, 120, 134, 142, 151, 167, 169, 174, 176, 177, 218, 239, 240, 245, 253, 275, 282, 283, 301, 302,
Salzman, Phillip Carl; 286
Sarajärvi, Anneli; 22, 37
Sarkesian, Sam C.; 69, 70, 290, 293
Sayyif, Abdul Rasul; 146, 150
Schaefer, Robert; 46, 79, 82, 90, 92, 305
Schindler, John R.; 111, 173
Schmitt, Carl; 47, 49, 50, 53, 261
Schmitt, John F.; 186, 187
Schramm, Wilhelm Ritter von; 48
Scott, Andrew M.; 289, 313
Seppänen, Esa; 2, 28, 30, 33, 41, 43, 44, 45, 46, 56, 57, 64, 79, 92, 304, 309, 310, 312
Sergejeff, Andreij; 124, 145, 147

Seth, Jones; 160, 161
Sharef, Mohammed; 138
Shariati, Ali; 127
Shultz, Richard; 13, 14, 37, 42, 71, 75, 84, 98, 109, 110, 112, 113, 116, 118, 119, 122, 142, 150, 160, 177, 220, 222, 235, 236, 240, 269, 275, 284
Sidahmedin, Abdel Salam; 133
Sidqi, Atif; 137
Simon, Steven; 117, 155, 156, 167
Sipilä, Joonas; 5
Sirén, Torsti; 8, 9
Sivan, Emmanuel; 127, 128
Soufan, Ali; 162
Springer, Devin R.; 107, 109, 111, 113, 120, 121, 198, 216, 232, 235, 240, 242, 247, 261, 282
Stenersen, Anne; 173, 251
Stout, Mark E.; 111, 173, 233, 240, 248,
Sultan, bin Abdul Aziz; 156
Sun Tsu; 47, 55
Sutton Philip W.; 171, 172
Sutton, Joseph W.; 186, 187

T

Taber, Robert; 82, 89, 213, 215, 285, 286
Taha, Abu-Yasir Rifai Ahmed; 164
Tanner, Stephen; 143
Tarrow, Sidney; 170
Taw, Jennifer Morrison; 75
Tawil, Camille; 136, 137, 138, 139, 140, 141, 148, 149, 151, 154
Templer, Gerald; 45
Tenet, George; 218
Thompson, Robert G.; 55, 56, 57, 63, 78, 92, 179, 271, 274, 290, 311, 319, 320,
Thornton, Thomas; 58, 106
Tilly, Charles; 170
Trinquier, Roger; 73, 83, 89, 90, 95
Tuomi, Jouni; 22, 37
Turner, John; 183, 221

U

Ubaida, Abu; 154
Uljanov, Vladimir; 51
Urbano; 292, 298
Uthman (kalifi); 103

V

Vandewalle, Dirk; 139, 140, 372

Vatikiotis, P.J.; 127, 365

Vertigans, Stephen; 171, 172

Visuri, Pekka; 7, 8, 31

W

Widen, J.J.; 6, 7

Wiktorowicz, Quintan; 112, 117

Wilkins, Fredrik; 47, 49

Williams, Brian Glyn; 148

Wilson, Gary I.; 186, 187

Wright, Lawrence; 136, 139, 154, 156,
162

Y & Z

Yousafin, Mohammed; 145

Zabel Sarah E.; 14, 27, 119, 131, 281, 282

Zubaydah, Abu; 175

Maanpuolustuskorkeakoulu

PL 7, 00861 HELSINKI

Puh. +358 299 800

www.mppk.fi

ISBN 978-951-25-2763-2 (nid.)

ISBN 978-951-25-2764-9 (PDF)

ISSN 2342-9992 (painettu)

ISSN 2343-0001 (verkojulkaisu)

Puolustusvoimat
The Finnish Defence Forces